

Eestikeelne väljaanne

Teave ja teatised

57. aastakäik

6. märts 2014

Teatis nr	Sisukord	Lehekülg
I	<i>Resolutsioonid, soovitud ja arvamused</i>	
	ARVAMUSED	
	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee	
	Täiskogu 493. istungjärk 16. ja 17. oktoobril 2013	
2014/C 67/01	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Erasektori osalemine 2015. aasta järgses arenguraamistikus” (ettevalmistav arvamus)	1
2014/C 67/02	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Jätkusuutlikud muutused üleminekuühiskondades” (ettevalmistav arvamus)	6
2014/C 67/03	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa vabatahtlik humanitaarabikorpus: kõikide ELi liikmesriikide kodanike Euroopa vabatahtlikus humanitaarabikorpuses osalemise võimaldamine ja julgustamine” (ettevalmistav arvamus eesistujariigi Leedu taotlusel)	11
2014/C 67/04	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Kaasavam ja sisserändajatele avatum kodakondsus” (omaalgatuslik arvamus)	16
2014/C 67/05	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Säästvama tarbimise poole: tööstuskauba kasutamisega ja usalduse taastamine tarbijate teavitamise teel” (omaalgatuslik arvamus)	23
2014/C 67/06	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa õlletööstuse kasvupotentsiaali edendamine” (omaalgatuslik arvamus)	27

<u>Teatis nr</u>	Sisukord (jätkub)	Lehekül
2014/C 67/07	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Meritsi toimuv ebaseaduslik sisseänne Euroopa – Vahemere piirkonnas” (omaalgatuslik aramus)	32
2014/C 67/08	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Euroopa Liidu jaoks oluliste impordiartiklite tagamine ELi praeguse kaubanduspoliitika ja sellega seotud poliitikavaldkondade abil”	47
2014/C 67/09	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ühtse turu akt – puuduvate meetmete määratlemine” (täiendav aramus)	53

III Ettevalmistavad aktid

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

Täiskogu 493. istungjärk 16. ja 17. oktoobril 2013

2014/C 67/10	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse ühtsed eeskirjad ja ühtne menetlus krediidiasutuste ja teatavate investeerimisühingute solveerimiseks ühtse solveerimismehhanismi ja ühtse pankade solveerimisfondi raames ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1093/2010” COM(2013) 520 final – 2013/253 (COD)	58
2014/C 67/11	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele makropiirkondlike strateegiate lisandväärtuse kohta” COM(2013) 468 final	63
2014/C 67/12	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2011/16/EÜ seoses kohustusliku automaatse teabevahetusega maksustamise valdkonnas” COM(2013) 348 final – 2013/0188(CNS)	68
2014/C 67/13	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa pikaajaliste investeerimisfondide kohta” COM(2013) 462 final – 2013/0214 (COD)	71
2014/C 67/14	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Komisjoni 2012. aasta konkurentsipoliitika aruanne” COM(2013) 257 final	74
2014/C 67/15	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb elektrooniliste arvete esitamist riigihangete puhul” COM(2013) 449 final – 2013/0213 (COD)	79

I

(Resolutsioonid, soovitused ja arvamused)

ARVAMUSED

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

TÄISKOGU 493. ISTUNGJÄRK 16. JA 17. OKTOOBRI 2013

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Erasektori osalemine 2015. aasta järgses arenguraamistikus” (ettevalmistav arvamus)

(2014/C 67/01)

Raportöör: **Ivan VOLEŠ**

19. aprillil 2013 palus Euroopa Komisjon volinik Maroš Šefčoviči kirjas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteel koostada vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 ettevalmistava arvamuse järgmises küsimuses:

„Erasektori osalemine 2015. aasta järgses arenguraamistikus”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav välissuhete sektsioon võttis arvamuse vastu 25. septembril 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 493. istungjärgul 16.–17. oktoobril 2013 (16. oktoobri 2013 istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 100, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 2.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Erasektori positsiooni tugevdamine arengukoostöös

1.1.1 Erasektoril võib olla esmatähtis osa vaesusevastases võitluses maailmas, kuna ta loob töökohti, toodab kaupu ja teenuseid, tekitab tulu ja hüvesid ning osaleb oma makstavate maksude kaudu avaliku sektori kulude rahastamisel, eeldusel et ta järgib arengukoostöö rahvusvaheliselt tunnustatud põhimõtteid ja et loodud töökohad on inimväärsed ja kvaliteetsed kooskõlas Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) inimväärsed töö tegevuskavaga.

1.1.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee taotleb erasektori senisest tihedamat kaasamist 2015. aasta järgsesse arengukavva ja uude üleilmsesse partnerlusse. Erasektori osalemine eesmärkide seadmisel vaesuse kaotamiseks ning jätkusuutliku arengu ja õiglase, kaasava, nii kvantitatiivsete kui ka kvalitatiivsete aspektidega arvestava majanduskasvu tagamiseks võimaldab erasektoril täita oma osa kohustustest nimetatud eesmärkide saavutamisel.

1.1.3 Kodanikuühiskonna organisatsioonid ei viita mitte ainult erasektori tegevusega kaasnevatele eelistele, vaid ka sellega seotud ohtudele. Seetõttu peaks erasektorile antav abi arenguriikides põhinema läbipaistvuse, riigihangete avatuse, tõhususe ja tehtud investeeringute tulemuslikkuse põhimõtetel ning avaliku sektori osalejate vastutusel kõigi vastuvõetud arengustrateegia elluviimises osalevate poolte ees. Ametlikust arenguabist erasektori arendamisele suunatava osa suurenemine ei tohiks vähendada ametliku arenguabi raames kõige vaesematele arenguriikidele eraldatavaid rahastamisvahendeid.

1.2 Erasektori suunamine arengueesmärkide saavutamisele

1.2.1 Käesoleva arvamuse tähenduses hõlmab erasektor ka sotsiaalsektorit, ta koosneb FIE-dest, mikroettevõtetest, VKE-dest, rahvusvahelistest suurettevõtetest, ühistutest ja muudest sotsiaalmajanduse ettevõtetest ning hõlmab eraettevõtete töötajaid ja nende ametiühinguid ning erasektori projektides osalevaid valitsusväliseid organisatsioone. Erasektorile antava abi ja temaga tehtava koostöö puhul tuleks arvesse võtta

iga sidusrühma erinevusi. Arenguriikides on ka väga suur mitteametlik erasektor ja arengukoostöö peaks aitama kaasa võitlusele ebaseadusliku töö ja seda soodustavate olukordade vastu.

1.2.2 Kodanikuühiskond tuleb aktiivselt kaasata erasektori rolli määratlemise ja näitajate väljatöötamise protsessi, et mõõta erasektori panust rahvusvahelisesse arengukoostöösse. Sellele võiks kaasa aidata ulatusliku ELi platvormi loomine kõigi sidusrühmade osalusel.

1.2.3 Ametlikku arenguabi tuleks kasutada mitmekordistavat mõju avaldava tegurina, et kaasata erakapitali arenguriikides tehtavatesse investeringutesse, kasutades selleks innovatiivseid rahastamisvahendeid. Niiviisi osutatav abi peab tuginema selgelt määratletud eesmärkidele nagu inimväärsete ja kvaliteetsete töökohtade loomine, tootmiskvaliteedi parandamine, juhtimisalase oskusteabe siire erasektorile jne.

1.2.4 Avaliku ja erasektori partnerlused võiksid kujuneda arengustrateegiatega elluviimise esmatähtsaks vahendiks, eeldusel, et eelnevalt on tagatud sidusrühmade sobiv tasakaal ja nõuete kohane teabevahetus nende vahel.

1.3 Soodsa ettevõtluskeskkonna loomise toetamine

1.3.1 Selleks, et erasektor saaks täita oma ülesandeid arengu vallas, vajab ta arenguriikides soodsat ettevõtluskliimat, mis hõlmab üldtunnustatud demokraatlike põhimõtete austamist, lihtsustab ettevõtete asutamist ja kasvu, vähendab bürokraatia vohamist, suurendab läbipaistvust, pidurdab lokkavat korruptsiooni ning meelitab ligi välis- ja kohalikke investoreid.

1.3.2 Ettevõtjate sotsiaalset vastutust tuleks käsitleda nende vabatahtliku algatusena ja eetilise ettevõtlusega liitumisena. Ettevõtjate sotsiaalse vastutuse jaoks tuleb välja pakkuda teatud raamistik arengu valdkonnas kooskõlas OECD suunistega rahvusvahelistele ettevõtetele ja muude ülemaailmselt tunnustatud põhimõtetega.

1.3.3 Uute töökohtade loomisel peab erasektor austama majanduslikke ja sotsiaalseid põhiõigusi, sh Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) peamisi konventsioone. Uued töökohad tuleb luua kooskõlas ILO inimväärse töö tagamise suunistega.

1.4 Ettevõtluse innovatsioonivõime edendamine arengu eesmärgil

1.4.1 Programmid riigiasutuste haldussuutlikkuse arendamiseks arenguriikides tuleb koostada tihedas koostöös sotsiaalpartnerite ja asjaomaste arenguabiga tegelevate valitsusväliste organisatsioonidega ning parandada tuleb tingimusi, milles tegutsuvad eelkõige väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad, kuna just neis peitub suurim töökohtade loomise ja vaesuse vähendamise potentsiaal.

1.4.2 Arenguriikide ettevõtjate organisatsioonidel tuleb omandada vajalikud pädevused, et suurendada oma suutlikkust avaldada positiivset mõju ettevõtluskeskkonnale. Vaja on toetada nende suutlikkuse edasiarendamist, kasutades selleks arenenud riikide partnerorganisatsioonide aktiivset panust. Seega tuleb ELi välisabi programmidest rahastada ka tehnilist abi, mida Euroopa ettevõtjate organisatsioonid osutavad oma partneritele arenguriikides, ning suurendada nende motiveeritust.

1.4.3 Arenguabi kaudu tuleks senisest rohkem toetada innovatiivseid projekte ja ärimudeleid, millega soodustatakse kaasatust, sh tõketeta ühiskonna toetamist, mis aitaks kaotada vaesust selliste ohustatud kodanike rühmade seas nagu puudega inimesed, naised, eakad inimesed jne.

1.4.4 Asjakohane on toetada erasektori koostööd valitsusväliste organisatsioonidega, kasutades nt vabatahtlike abi, et anda kohalikele ettevõtjale edasi haldusala ja tehnoloogiline oskusteave jne. Edukaks osutunud innovatiivsete ettevõtete projektid vääriksid laialdast ja süstemaatilist propageerimist.

1.4.5 Erasektori areng eeldab, et senisest suuremal määral toetatakse koolitust ja teadmiste omandamist oluliste tehnoloogiate kohta. See kehtib iseäranis madala kvalifikatsiooniga töötajate puhul.

1.4.6 Komitee soovib laiendada programmi „Erasmus noortele ettevõtjatele” arenguriikidest pärit asjast huvitatud isikutele või luua sarnaste eesmärkidega programmi ja eraldada sellele vajalikud finantsvahendid.

1.4.7 Erielist tähelepanu tuleb pöörata kaevandus- ja toorainetööstusele, kus tuleb rangelt kohaldada keskkonnakaitse nõudeid, täita töötajate sotsiaalseid tingimusi ja tagada riigi majandusarengu jätkusuutlikkus.

1.4.8 Arenguriikides jääb sageli puudu strateegiatest VKEde arendamiseks ning ka arengukoostöö peaks senisest rohkem aitama seda puudust kõrvaldada. Euroopas VKEdele osutatava abi vallas saadud kogemused tuleks kohandatult ja asjakohaselt arenguriikidele edasi anda.

2. Komitee arvamuse põhisõnumid

2.1 Euroopa Komisjoni volinik Maroš Šefčovič saatis Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee presidendile kirja, milles teatas, et komisjonis töötatakse välja ettepanekuid erasektori senisest tõhusamaks kaasamiseks ülemaailmsesse partnerlusse 2015. aasta järgse arengu edendamiseks, ning palus sellega seoses komiteel koostada ettevalmistava arvamuse erasektori rolli kohta aruka, jätkusuutliku ja kaasava arengu kiirendamisel kõnealusel perioodil, mille üle praegu ÜRO tasandil arutletakse.

2.2 Komitee võttis oma arvamuses REX/372⁽¹⁾ komisjoni teatise kohta „Inimväärne elu kõigile: vaesuse kaotamine ja maailmale säästva tuleviku tagamine” vastu mitu soovitud kodanikuühiskonna kaasamiseks 2015. aasta järgsete üleilmsete säästva arengu eesmärkide koostamisse, elluviimisse ja jälgimisse.

2.3 Komitee on oma mitmete arvamuste⁽²⁾ koostamise raames juba pikka aega käsitlenud arengukoostööd ja väliskoostööd ning on saanud palju kogemusi ja teadmisi tänu oma algatustele küsimuste kohta, mis puudutavad AKV-riike, Euroopa-Vahemere piirkonda, idapartnerlust, rahvusvahelisi kaubanduslääbirääkimisi ja teisi arenguküsimustega seotud valdkondi. Komitee on kõike seda täiel määral kasutanud käesoleva arvamuse koostamisel.

3. Üldmärkused

3.1 Erasektoril võib olla ematahtis osa vaesusevastases võitluses maailmas, kuna ta loob töökohti, toodab kaupu ja teenuseid, tekitab tulu ja hüvesid ning osaleb oma makstavate maksude kaudu avaliku sektori kulude rahastamisel, eeldusel et ta järgib arengukoostöö rahvusvaheliselt tunnustatud põhimõtteid. Ka pärast 2015. aastat jääb ametlik arenguabi oluliseks arengumootoriks, ent sellest üksi ei piisa vaesuse kaotamiseks⁽³⁾.

3.2 Aastatuhande arengueesmärkides ei määratletud selgelt, kuidas need tuleks saavutada, puudusid vastastikused seosed ja jäeti tähelepanuta erasektori roll arengus⁽⁴⁾. Erasektor tuleb senisest palju tihedamini kaasata 2015. aasta järgsesse arenguraamistikku strateegilise partneri ja jätkusuutliku majanduskasvu mootorina. Erasektor peab osalema kõigis kolmes sambas, millele säästev areng tugineb – majanduslik, sotsiaalne ja keskkonnanalane samm – ning mis ei põhine mitte ainult kvantitatiivsetel, vaid ka kvalitatiivsetel näitajatel.

3.3 Kodanikuühiskonna organisatsioonid⁽⁵⁾ juhivad tähelepanu nii eelistele kui ka ohtudele, mis kaasnevad erasektori osalemisega arengukoostöös. Kõnealuste ohtude kõrvaldamiseks

tuleb erasektorile arenguabi raames eraldatud vahendite puhul järgida läbipaistvuse, riigihangete avatuse, tõhususe ja tehtud investeeringute tulemuslikkuse põhimõtteid ning avaliku sektori osalejate vastutust kõigi vastuvõetud arengustrateegia elluviimises osalevate poolte ees.

3.4 Erasektor koosneb FIE-dest, mikroettevõtetest, VKE-dest, rahvusvahelistest suurettevõtetest, ühistutest ja sotsiaalmajanduse teistest ettevõtetest ning finantsasutustest. Laiemas mõttes hõlmab kõnealune sektor ka eraettevõtete töötajaid ja nende ametiühinguid ning erasektori projektides osalevaid valitsusvälistel organisatsioonidele. Lisaks seaduslikult tegutsevatele eraettevõtetele on eriti arenguriikides ka väga suur mitteametlik erasektor. Arenguabi andmisel tuleb eristada eraettevõtteid ja nende tegevuse mõju arengule vastavalt nende suurusele, tegevusvaldkonnale ja asjaomase riigi arengutasemele (vähem arenenud riik, keskmiselt arenenud riik, arenguriik või haavatavas olukorras riik).

3.5 Erasektor peaks koos kodanikuühiskonna esindajatega osalema iga riigi arenguvajaduste määramisel ja aitama seada uusi säästva arengu eesmärke 2015. aasta järgseks ajaks, et kanda oma osa vastutuse eesmärkide saavutamisel. Kõnealused eesmärgid peavad olema jätkuaks aastatuhande arengueesmärkidele, olema konkreetseid ja mõõdetavad ning hõlmama järgmiseid valdkondi: vesi, põllumajandus, toiduohutus, energia, transporditaristu, haridus, tervishoid, digimajandus, sooline võrdõiguslikkus ja sotsiaalne võrdõiguslikkus.

3.6 Erasektorit tuleb tunnustada säästva arengu uue ülemaailmse partnerluse ühe võtmelemendina. On soovitatav luua platvorm, mis koondaks Euroopa ettevõtjate esindajad ja tööandjad ning mis oleks avatud ka teistele sidusrühmadele, sh kodanikuühiskonna organisatsioonide esindajatele, et pidada dialoogi ELi institutsioonide ja finantsasutuste esindajatega erasektori osalemise üle rahvusvahelises arengukoostöös.

3.7 Doonorriikide erasektor osaleb arengukoostöös ametliku arenguabi vahenditest makstud teenuste osutaja ja seadmete tarnijana, arenguabi otsese osutajana heategevuslikel eesmärkidel, avaliku sektori ja valitsusväliste organisatsioonidega läbiviidavate ühisprojektide raames ning sellistesse projektidesse investeerijana, millel on lisaks ettevõttele pakutavale huvile ka oluline mõju arengule. Eelisjärjekorras tuleb toetada innovatsioonile suunatud projekte, luues abi saavates riikides innovatsioonisuutlikkust, nõustamisteenuseid ning ettevõtete inkubaatoreid ja klastreid. Arenguprojektide riigihanke menetlused peavad olema läbipaistvad ja avatud.

3.8 Erasektori panus arengusse peaks ka hõlmama toetust tõketeta ühiskonnale, mis aitaks kaotada vaesust selliste ohustatud kodanikurühmade seas nagu puudega inimesed, naised, eakad inimesed ja ajutiselt haavatavas olukorras olevad isikud. 2010. aasta märtsis Euroopa sotsiaalpartnerite vahel sõlmitud

⁽¹⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Inimväärne elu kõigile: vaesuse kaotamine ja maailmale säästva tuleviku tagamine”, ELT C 271, 19.9.2013, lk 144-150

⁽²⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamused järgmistel teemadel: „ELi-Aafrika strateegia” (2009), ELT C 77, 31.3.2009, lk 148-156; „Kaubandus ja toiduohutus” (2010), ELT C 255, 22.9.2010, lk 1-9; „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus üldiste tariifsete soodustuste kava kohaldamise kohta” (2012), ELT C 43, 15.2.2012, lk 82-88; „Muutuste kava ELi arengupoliitika mõju suurendamiseks / Tulevane lähenemisviis kolmandatele riikidele antavale ELi eelarvetoetusele” (2012), ELT C 229, 31.7.2012, lk 133-139; „Kodanikuühiskonna osalemine ELi arengupoliitikas ja arengukoostöös” (2012), ELT C 181, 21.6.2012, lk 28-34; „Sotsiaalkaitse Euroopa Liidu arengukoostöös” (2013), ELTs veel avaldamata.

⁽³⁾ Vaid mõni arenenud riik saavutas või ületas kokkulepitud eesmärgi eraldada ametlikuks arenguabiks 0,7 % riigi SKPst.

⁽⁴⁾ Vt Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) juures asuv majanduse ja tööstuse nõuandekomitee (BIAC), „Preliminary Perspectives for the Post-2015 Development Agenda” („Esialgused väljavaated 2015. aasta järgseks arengutegevuskavaks”), veebruar 2013.

⁽⁵⁾ Rahvusvaheline Ametiühingute Keskkliit: <http://www.ituc-csi.org>, Concord: <http://www.concordeurope.org>, Donor Committee for Enterprise: <http://www.enterprise-development.org/page/french>.

raamlepingut kaasavate tööturgude kohta võib kasutada eeskujuna selle nõudmise lisamiseks tulevasesse arenguraamistiku.

3.9 Arenguriikide erasektor vajab süstemaatilist abi, et suuta täita oma rolli arengus. See selgitabki ametlikust arenguabist erasektori arengule eraldatava abi osakaalu suurenemist. Selline suundumus ei tohi siiski toimuda vähim arenenud riikidele antava ametliku arenguabi arvelt, kuna need riigid ei suudaks ilma abita toime tulla oma kõige pakilisemate probleemide lahendamisega.

3.10 Rahvusvaheliste suurettvõtete erainvesteeringud arenguprojektidesse pakuvad võimaluse kohalike olemasolevate ja uute VKEde kaasamiseks nende projektide elluviimise, mis võimaldaks viimastel tänu koostööle arenenud riikidest pärit partneritega omandada tehnilist oskusteavet ja pääseda ligi asjakohasele arenenud tehnoloogiale. Rahvusvahelised ettevõtted peavad järgima ÜRO, OECD ja teiste rahvusvaheliste organisatsioonide tunnustatud põhimõtteid⁽⁶⁾.

3.11 Väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted moodustavad nii arenguriikides kui ka kõikjal mujal maailmas peamise arengupotentsiaali, mille vabastamisele peaksid eriti kaasa aitama mikrolaenuid ning ELi ja rahvusvaheliste institutsioonide poolt arengukoostööks pakutavad soodsad laenuid. Lisaks moodustavad olulise investeeringute allika ka väljarändajate säästude ja teiste finantsvahendite ülekandmised nende koduriikidesse ning need tuleb asjakohaste stiimulite abil senisest rohkem suunata nende riikide arenguvajadustele.

3.12 Komitee tunneb heameelt ideede üle, mille komisjon esitas oma teatises „Pärast aastat 2015: eesmärgiks ulatuslik ja terviklik lähenemisviis vaesuse kaotamise ja säästva arengu rahastamisele”⁽⁷⁾, ning palub kaasata erasektori ja kodanikuühiskonna kavandatud arutellu tervikliku lähenemisviisi üle rahastamisele.

3.13 Ametlikku arenguabi tuleks kasutada peamise mitmekordistavat mõju avaldava tegurina, et kaasata erakapitali arenguriikides tehtavatesse investeeringutesse. Selleks võiks kasutada selliseid uuenduslikke vahendeid nagu eri allikatest ressursside kombineerimine („blending”), erinevad tagatismehhanismid ja vähendatud intressimäärad. Ametliku arenguabi summade arvutamisel tuleks arvesse võtta arenguriikides tehtavatele investeeringutele väljastatud riigitagatise. Niiviisi erakapitalile osutatav abi peab tuginema selgelt määratletud tingimustele ja näitajatele, milles võetakse arvesse arengu jätkusuutlikkust, keskkonnakaitset, rohelist majandust, töökohtade loomist, tootmiskvaliteedi parandamist, juhtimisalase oskusteabe siiret erasektorile jne.

⁽⁶⁾ ÜRO suunised ettevõtete ja põhiõiguste kohta, OECD suunised rahvusvaheliste ettevõtetele, mäetööstuse läbipaistvust käsitlev algatus, konfliktsetest ja kõrge riskiastmega piirkondadest pärit mineraalide vastutustundlikke tarneahelaid käsitlevad OECD hoolekohustuse suunised.

⁽⁷⁾ COM(2013) 531 final, 16. juuli 2013.

3.14 Senisest rohkem tuleb investeeringud suunata selliste teenuste sektori tugevdamisele nagu pangandus, kindlustus, side-teenused, transport ja teised ettevõtete tugiteenused, ilma milleta ei saaks tööstus ja põllumajandus korralikult areneda. Sellega seoses peab riik hoolitsema konkurentsikeskkonna järgimise eest ja tagama investeeringute asjakohase kaitse.

3.15 Avaliku ja erasektori partnerlused võiksid kujuneda arengustrateegiate elluviimise esmatahtsaks vahendiks, kuna neis ühendatakse avalike vahendite toetusmehhanism erainvesteeringute algatustega, et vastata lõplike kasusaajate arenguvajadustele. Kõnealuste projektide edu eeldab läbipaistvat teavet ja avatud teabevahetust huvitatud osapooltega.

4. Soodsa ettevõtluskeskkonna loomise toetamine

4.1 Erasektor saab abi saavates arenguriikides täita oma ülesandeid arengu valdkonnas üksnes siis, kui on täidetud sektori olemasoluks ja tegutsemiseks vajalikud põhitingimused. Arengukoostöö tuleks seega senisest rohkem suunata ettevõtluskeskkonna pidevale täiustamisele, mis lihtsustaks ettevõtete asutamist ja kasvu, vähendaks bürokraatia vohamist, suurendaks läbipaistvust ja pidurdaks niiviisi lohkavat korruptsiooni. Õigusriigi tugevdamine meelitab ligi välis- ja kohalikke investoreid ja aitab kohalikku majandust mitmekesistada.

4.2 Terve ettevõtluskeskkonna loomine peab põhinema turumehhanismidel, sh majanduslikul konkurentsil, toimivatel finantsturgudel, kohtute sõltumatusel, kehtivate seaduste üldisel kohaldamisel, eelkõige kaubanduse vallas, rahvusvahelise kaubanduse eeskirjadest kinnipidamisel ning intellektuaalomandiõiguste järgimisel. Vaja on austada kohalikke kultuuritavasid ja kombeid, eeldusel et need ei takista majanduslikku konkurentsi ega tekita korruptsiooni või põhjendamatu toetuste jagamist.

4.3 Ettevõtjate sotsiaalset vastutust arengukoostöö raames tuleks käsitleda nende vabatahtliku algatusena ja eetilise ettevõtlusega liitumisena. Ettevõtjad valivad ise üleilmselt tunnustatud põhimõtete⁽⁸⁾ üldraamistikust lähtudes välja sätted, mis sobivad nende majandustegevusega. Sellise raamistiku määratlemine võimaldaks tagada ausa konkurentsi sektori ülejäänud ettevõtjatega.

4.4 Erasektor loob töökohti ja võib selle kaudu aidata kaasa vaesuse kaotamisele, ent sellegipoolest tuleb samal ajal austada ka majanduslikke ja sotsiaalseid põhiõigusi. ILO peamisi konventsioone (ühinemisvabaduse ja kollektiivlääbirääkimiste õigus, sunniviisilise ja laste töö keeld, töötajate mis tahes diskrimineerimise keeld) tuleb täpselt kohaldada.

⁽⁸⁾ Nt standard ISO 26000, ÜRO algatus „Kuu vastutustundliku investeeringu põhimõtet”.

4.5 Uued töökohad tuleb luua kooskõlas ILO inimväärse töö tagamise suunistega, milles on sätestatud, et töökoha valimine peab toimuma vabatahtlikult, töötajatel peab olema õigus sotsiaalkaitsele, tööandja peab austama töötajate põhiõigusi ning käivitada tuleb sotsiaaldialoog. On oluline, et kõik investorid ja eriti need, kes kasutavad ametlikku arenguabi, peaksid oma projektide elluviimisel kõnealustest põhimõtetest rangelt kinni ning avaldaksid oma partneritele nende küsimuste osas positiivset mõju.

4.6 Programmid riigiasutuste haldussuutlikkuse arendamiseks arenguriikides peavad tugedama õigusriigi põhimõtteid ning aitama kaasa ettevõtluskeskkonna parandamisele ja suurendama kohalike ettevõtete suutlikkust abi vastu võtta. Kõnealused programmid tuleb koostada tihedas koostöös sotsiaalpartnerite ja asjaomaste valitsusväliste organisatsioonidega.

5. Viisid erasektori senisest tõhusamaks kaasamiseks arengusse

5.1 Sellised ettevõtjate organisatsioonid doonorriikides nagu kaubanduskogad, ettevõtete ühendused ja liidud, tööandjate liidud ja sotsiaalmajanduse organisatsioonid tuleb aktiivselt kaasata arenguriikide erasektori abistamise programidesse projekttsükli kõigil etappidel. Selleks tuleb luua programm, millega toetatakse VKEsid esindavaid kohalikke organisatsioone ja mis võimaldaks VKEdel omandada kogemusi iseäranis sellistes valdkondades nagu turundus, tarneahelatesse integreerimine, sertifitseerimine, logistika jmt.

5.2 Arenguriikide ettevõtete organisatsioonidel tuleb omandada pädevused ettevõtluskeskkonna parandamiseks, oma organite demokraatliku juhtimise tugedamiseks, uute liikmete värbamiseks ja nendega aktiivseks suhtlemiseks. Nende suutlikkuse suurendamist on vaja toetada, kasutades selleks ELi samalaadsete partnerorganisatsioonide aktiivset panust. Seega tuleb ELi välisabi programmidest rahastada ka tehnilist abi, mida Euroopa ettevõtete organisatsioonid osutavad oma partneritele.

5.3 Erasektori edasiarendamine peaks hõlmama ettevõtjatele suunatud koolitusmooduleid, mis võivad sisaldada ka mõnes arenenud riigis läbitavat ametipraktikat. Komitee soovib uurida võimalust laiendada programmi „Erasmus noortele ettevõtjatele”

arenguriikidest pärit asjast huvitatud isikutele või töötada välja sarnaste eesmärkidega programmi ja eraldada selle elluviimiseks vastavad finantsvahendid.

5.4 Senisest suuremal määral tuleb toetada töötajate koolitust ja teadmiste arendamist oluliste tehnoloogiate kohta. See kehtib iseäranis madala kvalifikatsiooniga töötajate puhul. Kutseõppe programmid on juba pikka aega olnud puudulikud, kuna doonorriigid annavad stipendiume peamiselt kõrghariduse omandamiseks. Tööstuses ja teistes valdkondades vajab erasektor siiski üldiseid erialaoskuseid, mis omandatakse traditsioonilise väljaõppe jooksul, ning teatavaid vajalikke tööviise, mida nõutakse välisinvestori alluvuses või ühissetevõttes töötavatel inimestel.

5.5 Arenguabiga tuleks senisest rohkem toetada innovatiivseid projekte ja ärimudeleid, millega soodustatakse kaasatust ning mis pakuvad palju võimalusi erasektori koostöökas valitsusväliste organisatsioonidega. Näiteks võiks siinkohal tuua vabatahtlike ekspertide lähetamise, kes aitavad arenguriikides ettevõtlust arendada⁽⁹⁾. Edukaks osutunud innovatiivsete arengut soodustavate ettevõtlusprojektide senisest laialdasem propageerimine aitaks kaasa kogemuste jagamisele liikmesriikide vahel.

5.6 Erilist tähelepanu tuleb omistada kaevandustööstusele ja toorainesektorile. Investeeringuprojektides tuleb arvesse võtta selliseid aspekte nagu keskkonnakaitse, töötajate sotsiaalsed tingimused ja arengu jätkusuutlikkus. Abi saava riigi asutused ja kohalikud omavalitsused peavad iga tegevusvaldkonna jaoks kindlaks määrama asjakohase raamistiku ja jälgima sellest kinnipidamist, iseäranis maksukohustuste täitmise osas. Antav abi peaks võimaldama sellist süstemaatilist lähenemisviisi järgida, määrates seejuures kindlaks kõige sobivamad eeskirjad, millega piiratakse liigset halduskoormust ja ennetatakse korrupsiooni levimist.

5.7 Arenguabi kaudu tuleks samuti toetada säästvat põllumajandust ja kohalikku töötlevat tööstust, et tõhustada toiduainete ja toorainete töötlemist. Vaja on julgustada põllumajandustootjate ja põllumajandussaaduseid töötlevate väikeste ettevõtete ühenduste loomist ning kaasata nad tarneahelatesse.

Brüssel, 16. oktoober 2013

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president

Henri MALOSSE

⁽⁹⁾ Vt näiteks mittetulundusühendus Ex-Change <http://www.ex-change.be>.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Jätkusuutlikud muutused üleminekuühiskondades” (ettevalmistav arvamus)

(2014/C 67/02)

Raportöör: **ANDRIS GOBIŅŠ**

15. aprillil 2013 otsustas Euroopa Liidu eesistujariik Leedu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Jätkusuutlikud muutused üleminekuühiskondades”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav välissuhete seksioon võttis arvamuse vastu 25. septembril 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 493. istungjärgul 16.–17. oktoobril 2013 (16. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 70, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 6.

Ainus püsiväärtus universumis on muutus – Herakleitos

1. Soovitused

1.1 Euroopa Liit, selle liikmesriigid ja kodanikuühiskond on uskumatult rikas üleminekuprotsessides omandatud kogemuste poolest. Neid kogemusi tuleks paremini kasutada, et jõuda läbi muutuste stabiilsuseni Euroopas, ELi naaberriikides ja kogu maailmas.

1.2 EL on haaranud juhtohjad praegu ÜROs 2015. aasta järgse arengukava üle toimuvates aruteludes ning peab toetama konkreetseid, solidaarsusel ja sidusal poliitikal põhinevaid samme tuleviku suunas. Seejuures tuleb arvestada komitee käesolevat ja varasemaid arvamusi⁽¹⁾.

1.3 ELis olemasolevaid ja ELile kättesaadavaid ülemineku-protsessidega seotud kogemusi tuleb praktikas kasutada. EL peab paremini süstematiseerima oma üleminekuprotsesside raames omandatud positiivsed ja negatiivsed kogemused, olemasolevad toetusvahendid ja andmed asjaomaste osalejate kohta. Välja töötatakse tegevuskava üleminekuprotsessidega seotud kogemuste kasutamiseks programmitöö protsessis. Üleminekut käsitlev Euroopa andmebaas ja muud ELi hiljutistes dokumentides esitatud soovitusel tuleb viivitamatult toimivaks muuta.

1.4 ELi välispoliitika peab muutuma tugevamaks, kaasavamaks, avatumaks, tõhusamaks ja sidusamaks. Poliitika tuleb suunata inimõiguste, põhivabaduste (sh ühinemise ja rahumeelse kogunemise vabadus) ja õigusriigi põhimõtte edendamisele ning see peaks aitama luua soodsa ja demokraatliku keskkonna, mis võimaldaks inimestel ja kodanikuühiskonna organisatsioonidel osaleda poliitika sõnastamisel ja selle ellurakendamise jälgimisel. Vaja on pikaajalist lähenemisviisi.

1.5 ELi kodanikuühiskonnal ja poliitilistel jõududel ning ELi partnerriikidel peab olema juhtiv roll. Kooskõlas ELi partnerluse põhimõttega ei tohiks partnerluslepinguid, toetusprogramme ega toetusi heaks kiita ilma kodanikuühiskonnaga, eelkõige organiseeritud kodanikuühiskonnaga, struktureeritud dialoogi pidamata. Erilist rõhku tuleks panna partnerriikides eri sotsiaalsete rühmadega (k.a vähemused ja äärepoolsemate piirkondade elanikud) peetavale dialoogile ja nende rühmade kaasamisele.

1.6 Praegu on paljud jätkusuutliku arengu potentsiaalsed toetajad jäänud ELi toetuse saamisest kõrvale diskrimineerivate haldusalaste või muude eeskirjade tõttu. Vajalik on positiivne diskrimineerimine (mis ei jätaks ruumi manipuleerimisele) ja nõue kaasata arenguprojektidesse hiljutise üleminekuprotsesside alase kogemusega partnerid, et anda võrdne lähepositsioon osalejatele, kelle tulemused on praeguses hindamises kehvemad. Kõige olulisem peab olema projektide ja tulemuste kvaliteet.

1.7 Algatada tuleb uued koostöömehhanismid ja laiendada olemasolevaid – vt eelkõige punkte 3.3.4., 3.3.6., 3.3.7. ja 3.3.8: nt üleilmne mestimine, TAIEK, Erasmus+, uus kogemuste vahetamise platvorm jne.

1.8 Toetusesaajate ridadest tuleks välja jätta autoritaarsetele režiimidele lähedalseisvad osalejad ja/või ebademokraatlike tavade kandjad (nt riiklikult organiseeritud valitsusvälised organisatsioonid, kollased ametiühingud jne).

1.9 Üldiselt võttes peaksid ulatuslikku toetust saama partnerriikide paljud ühiskonnakihid.

⁽¹⁾ Vt eelkõige Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 23. mai 2013. aasta arvamus teemal „Inimväärne elu kõigile: vaesuse kaotamine ja maailmale säästva tuleviku tagamine” ja teised asjakohased arvamused.

1.10 Demokraatlikke muutusi, jätkusuutlikku arengut, kaasavat majanduskasvu ja stabiilset turgu koos hoolekande ja tööhõive parandamisega saab kõige paremini toetada heade valitsemistavade ja tugeva, õigustel põhineva lähenemisviisiga. Praktika näitab, et edu parim garantii on tugev kodanikuühiskond, eelkõige kui see on organiseeritud.

2. Üldine taust

2.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab jätkusuutliku arengu laiapõhjalist käsitlemist. Nagu nõukogu järeldustes märgitud, on see suunatud selliste aspektide nagu „demokraatliku valitsemise, inimõiguste, õigusriigi, majandusliku ja sotsiaalse heaolu ning rahu ja stabiilsuse edendamisele”⁽²⁾.

2.2 Üleminekut võib lühidalt määratleda kui stabiliseerimise, demokraatia toetamise, ametkondade ülesehitamise ja suutlikkuse suurendamise, parimate tavade levitamise ja reformide konsolideerimise protsessi, et muutused oleksid jätkusuutlikud. See põhineb eraisikute, kodanikuühiskonna organisatsioonide, valitsuse ja teiste sidusrühmade solidaarsusel ja tegevusel.

2.3 Komitee on oma arvamustes juba käsitlenud mitmeid üleminekuühiskondadega tehtavat koostööd puudutavaid aspekte⁽³⁾. Käesoleva arvamuse eesmärk on minna kaugemale olemasolevatest allikatest ja kajastada ka ELi Nõukogu eesistuja-riigi Leedu erihuve ning Euroopa kodanikuühiskonna üldisi huve (sh panusena 2013. aasta novembris Vilniuses toimuvale idapartnerluse tippkohtumisele ja Euroopa arengupäevadele).

2.4 ELi partnerriikides vahepeal toimunud sündmused on samuti põhjus praeguse poliitika ajakohastamiseks. Komitee tunneb endiselt muret mõnes ELi idapool asuvas naaberriigis, Vahemere piirkonna riigis ja teistes partnerriikides toimuvate sündmuste jätkusuutlikkuse pärast. Lääne-Balkani piirkonnas on võimalik täheldada mõningaid positiivseid muutusi (siinkohal tuleb märkida Horvaatia ELiga liitumise tähtsust).

3. Kuidas saaks EL paremini oma kogemusi jagada?

Jätkusuutliku arengu ja demokraatliku muutuse peamiseks käimapanevaks jõuks võivad olla sisemine motivatsioon ja nõudlus, mida toetab ELi selge avatud uste poliitika kõigi Euroopa riikide suhtes ning teised privileegid väljaspool Euroopat asuvatele riikidele ja ühiskondadele.

3.1 Üleminekuprotsesse käsitleva ELi poliitika parem koordineerimine

3.1.1 Jätkusuutlike muutuste võimaldamiseks tuleks suurema koostoime loomiseks ja järjepidevuse säilitamiseks paremini kooskõlastada ELi eri valdkondade poliitikat, programme ja meetmeid, mis on suunatud ühtedele ja samadele piirkondadele või poliitikavaldkondadele. ELi välistegevuse suutlikkust tuleb jätkuvalt edasi arendada, et jõuda selleni, et Euroopa ühiseid väärtusi ja eesmarke saab tõhusalt toetada tõesti kogu Euroopas⁽⁴⁾.

⁽²⁾ Nõukogu 3218. istungi (välisasjade nõukogu) järeldused, 31.1.2013, artikkel 19.

⁽³⁾ <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.eesc-opinions-highlights>.

⁽⁴⁾ „ELi roll ja suhted Kesk-Aasiaga ning panus kodanikuühiskonna arendamisse”, ELT C 248, 28.8.2011

3.1.2 Tuleb tagada poliitikavaldkondade arengusidusus ja seda hoolikamalt jälgida. Poliitikavaldkondade arengusidususe kohustus, nagu see on sätestatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 208 (selle Lissaboni lepinguga muudetud kujul), peaks olema poliitika kujundamise ja ellurakendamise keskmes kõigi liidu välistegevuse vahendeid käsitlevate määruste raames ning seepärast tuleks seda sõnaselgelt kohaldada kõigis ELi poliitikastrateegiates, programmides ja meetmetes. ELi uute algatuste järjepidevust tuleb hinnata 100 %-l juhtudest. Kõik programmid (nende hindamine ja eelarveread kaasa arvatud) peavad peegeldama ELi rahvusvahelisi kohustusi inimõiguste ja arengu valdkonnas (sh ÜRO vastastikuse mõistmise memorandum inimõigustel põhineva lähenemisviisi kohta) ning keskenduma maailmas kõige rohkem kõrvale jäetutele ja kõige haavatavamatele. Samuti on oluline jälgida, et ülemineku- ja ELi integratsiooni protsessis ei kaasneks positiivsete arengutega ühes valdkonnas negatiivseid arenguid teistes valdkondades.

3.1.3 Vaja on ühist platvormi, et anda kasutajasõbralik ülevaade ELi või selle liikmesriikide olemasolevatest vahenditest (nagu toetused, pakkumused, programmid jne), millel on otsene või kaudne välismõju. Kaaluda tuleks mõningaid paralleele/koostööd teabeportaali „Teie Euroopa”. Tuleb pingutada selle nimel, et anda teavet ka väiksematele (samuti piirkondlikult tasandil madalamal tegutsevatele) organisatsioonidele. Täiendavaks sihtrühmaks peaksid olema ELi liikmesriikide ja üleminekuühiskondade ametiasutused. Platvormi võiks näiteks toetada teabekirja avaldamisega või postitustega Twitteris.

3.1.4 EL peaks püüdma koondada, koordineerida ja luua koostoimet ELi ja selle liikmesriikide tegevuse vahel partnerriikides ning üritama vältida liigset sisekonkurentsi. Liikmesriigid võiksid kaaluda kohustuste jagamist, arendades välja ühise väliskoostöö vormid (üleminekukoordinaatorid, tõlkekeskused, õigusabikeskused, haridusasutused jne) kas oma riigis või partnerriikides.

3.2 Kõigi sidusrühmade kaasamine kui muutuste jätkusuutlikkuse eeltingimus

3.2.1 ELi välistegevuse mehhanismid tuleb muuta nii kaasavaks ja läbipaistvaks kui võimalik, et tagada ühine vastutamine arengu ja koostöö eest. Praegu võib täheldada teatud vajakajäämisi. Tuleks uurida partnerluse põhimõtte potentsiaali kodanikuühiskonna ja avaliku sektori asutuste koostöö innustamisel, nt toetuste saamise eeltingimusena.

3.2.2 Kodanikuühiskonna ja poliitiliste jõudude esindajate aktiivne ja eelistatult struktureeritud osalemine on pikaajalise reformidele pühendumise eeltingimus. Vt ka punkt 1.5. Kodanikuühiskonna organisatsioonide, sh nii ELi riikide kui ka partnerriikide sotsiaalpartnerite kaasamine on vajalik igasuguse arengut ja koostööd puudutava tegevuse kavandamiseks ja elluviimiseks. Tuleb tugevdada olemasolevaid partnerlusi ja edendada uusi.

3.2.3 Komitee on väga huvitatud oma panuse andmisest ning komitee partnerid üle kogu maailma, nagu ka olemasolevad regulaarsed foorumid, kujutavad endast väärtuslikku teabeallikat.

3.2.4 EL peab tugevdama oma jõupingutusi, et arendada nii ELi kui ka partnerriikide osalejate suutlikkust. Seda saab teha rahalise toetuse abil, kogemusi vahetades, haridus- ja koolitusprogramme võimaldades ning teiste vahendite või programmide vahendusel.

3.2.5 Eri valitsusasutustele ja valitsusvälistele osalejatele tuleks tagada võrdsed võimalused osalemiseks – seda nii ELis kui ka partnerriikides. Välistada tuleb igasugune püsiv otsene või kaudne diskrimineerimine (k.a liigselt piiravad abikõlblikkuse, projekti suuruse ja tehnilised nõuded), diskrimineerimine halduseeskirjade osas, k.a samale projektile kaastööd tegevate ekspertide erinev tasustamine ja/või maksustamine, kaasrahastamise nõuded (probleemid mitterahalise panuse aktsepteerimisega), moonutatud tulemusteni viiv riiklik lobitöö jne⁽⁵⁾). Vt punkt 1.6.

3.2.6 Laiaulatuslikuma dialoogi ja osalemise soodustamiseks tuleks kasutada ja edendada 21. sajandi tehnilisi võimalusi, k.a e-valitsust. Välja võiks arendada spetsiaalse demokraatia toetamise programmi 2.0.

3.3 Täiendavad ELi programmide ja meetmete ettepanekud

3.3.1 Praegust ELi poolse ja ELiga seotud rahastamise ja toetusvõimaluste süsteemi on tihti kritiseeritud, kuna see olevat liiga keeruline. Komitee tervitab plaane, millega kavandatakse alates 2014. aastast lihtsustada ja ratsionaliseerida EList välja-poolse suunatud rahastamisvahendeid, sh Euroopa naabrusspoliitika rahastamisvahendit, ning toetab vahendite koondamist.

3.3.2 Kvaliteet on kõige olulisem. Eriteadmised ülemineku-protsesside kohta ning võime mõista partnerriigi vajadusi ja nendega kohaneda tuleks muuta objektiivse hindamise põhiteemaks ning see peaks olema olulisem kui eelnevad kogemused ELi projektide rakendamise valdkonnas.

3.3.3 ELi välispoliitika (k.a arengupoliitika) arendamisel tuleks paremini kasutada ELi saadud kogemusi ülemineku-protsesside vallas⁽⁶⁾. Nii saavutused kui ka saadud õppetunnid tuleks täielikult süstematiseerida ja neid peaks üksikasjalikult analüüsima. Järeldused tuleb kasutusele võtta, täielikult toimivaks muuta ja hõlmata programmitöö tsükliks. Vaja on konkreetseid järelemeetmeid, muu hulgas tuleb nendele teadmistele tugineda rakenduskavade väljatöötamisel ning projektitoetuste ja nende suuruste hindamisel ja määramisel.

⁽⁵⁾ Näiteks on antud kontekstis soovitatav Euroopa Parlamendi uurimus EXPO/B/AFET/2012/32 (2012).

⁽⁶⁾ Nõukogu 3218. istungi (välisasjade nõukogu) järeldused, 31.1.2013, artikkel 19.

3.3.4 Üleminekut käsitlev Euroopa andmebaas tuleb muuta toimivaks, sh programmitöö eesmärgil, ja seda tuleb täiendada ülemineku-protsesside valdkonnas kogemusi omavate, nii valitsus- kui ka valitsusvälisest sektorist pärinevate ekspertide andmebaasiga. Ekspertide otsimise võimalus tuleks partnerite jaoks huvipakkuvaks muuta ja seda eeskätt partnerriikides laialdaselt propageerida. Euroopa Komisjon ja Euroopa välisteenistus peaksid ELi delegatsioonide jaoks ette valmistama kontrollnimikirja selle kohta, kuidas andmebaasi programmitöös kasutada (muu hulgas võib selle ELi meetmetes osalevate ekspertide jaoks sätestada siduva teabeallikana).

3.3.5 Euroopa Komisjon peaks ette valmistama **tegevuskava selle kohta, kuidas ELi rikkalikke kogemusi ülemineku-protsessidega programmitöös paremini kasutada**. See aitaks tagada kogemuste süstemaatilise kasutamise valdkondades, kus see on asjakohane. Euroopa Komisjon peaks pühendama rohkem haldusressursse ka sellise kava elluviimisele.

3.3.6 Arvestades asjaolu, et ülemineku-protsessidega seotud kogemuste vahetamiseks on juba olemas suur hulk vahendeid, oleks soovitatav, et komisjon korraldaks valdkonnaülese juhtimise, et koguda kogemused ühte kohta kokku ja neid seal tutvustada, nt **katusplatvorm või -struktuuri** kaudu.

3.3.7 Tuleks kaaluda nõudlusel põhinevate ELi valdkondlike programmide, nt SOCIEUX või MIEUX, edasist laiendamist. Sellised programmid on suurepärased tööriistad kiireks reageerimiseks partnerriikide vajadustele. Olemasolevad, vajadustel põhinevad kogemuste vahetamise mehhanismid ja teised programmid, eelkõige TAIEEX, mestimisprogrammid ja „Erasmus +“, tuleks muuta ülemaailmselt avatuks (eeskätt AKV riikide jaoks), vähendamata samas praegu programmi kuuluvate riikide projektidele kavandatud vahendeid.

3.3.8 Algatada tuleks kahe- või kolmepoolne valitsusväliste organisatsioonide mestimisprojekt, kuhu oleks kaasatud vähemalt üks partner 15 nn vanast ELi liikmesriigist, üks 13 nn uuest ELi liikmesriigist ja üks partner arengu- või üleminekuriiigist⁽⁷⁾. Samuti tuleks toetada erasektori esindajate vahelist kogemuste vahetamist.

3.3.9 Euroopa Arengufond tuleks muuta lahkemaks hiljuti ELiga liitunud liikmesriikide üleminekuvalaste kogemuste jagamisel.

3.3.10 Selleks, et muuta nende kogemused tõhusaks üleminekuvalaseks toetuseks, peavad EL ja selle liikmesriigid tagama asjakohase rahastamise ja avaliku toetuse. Lisaks tuleb komitee meelde, et ülemineku-protsessid ning üksikisikute, kodanikuühiskonna ja riigi roll peavad olema 2015. aasta Euroopa arenguaasta üheks aspektiks.

⁽⁷⁾ Komitee arvamus teemal „Uus lähenemisviis muutuvale naabrusele“, ELT C 43, 15.2.2012.

4. Jätkusuutlike demokraatlike reformide ja arengu toetamine

ELi liikmesriikide hiljutised rikkalikud kogemused ülemineku valdkonnas omandavad üha suuremat tähtsust ja leiavad üha enam rakendamist ELi naaberriikidest kaugemalgi ning aina enam kasutatakse nõudlusel põhinevat lähenemisviisi. Demokraatia toetamine peaks olema ELi prioriteet.

4.1 ELi eriline roll üleminekuprotsessi eri etappides

4.1.1 Jätkusuutliku arengu eeltingimus on partnerriikide ühiskonnas võimalikult laiapõhjalise konsensuse saavutamine. Väga oluline on demokraatia, hea valitsemistava, põhivabaduste (sh ühinemise ja rahumeelse kogunemise vabadus, sõnavabadus, sõltumatu meedia vabadus jne), kodanikuõpetuse ning mitteformaalse ja informaalset õpetust, õiguse ning sotsiaalse õigluse toetamine kõikides valdkondades ja kõigil tasanditel.

4.1.2 Enam tuleks pöörata tähelepanu poliitika ja projektide tõhususele ja tulemustele. Projektidega peavad kaasnema haldus- ja rakenduskavad ning üksikisikutele mõeldud toetusmeetmed. Tõhusust ei ole võimalik saavutada ilma partnerriikides koordineerimist parandamata. Pakkuda tuleks toetust ja anda nõu kavandamisel.

4.1.3 Mittediskrimineerimine, võrdne kohtlemine ning ELi partnerite ja kõigi nende ühiskonnaliikmete (k.a sellised rühmad nagu naised, vähemused jne) proaktiivne kaasamine on keskse põhimõtte ülimalt olulised ja ELi usaldusväärse eeltingimus. Loomulikult on väga oluline ja vajab parandamist ka poliitika eristamine lähtuvalt partnerriigi vajadustest. Samas ei tohiks EL teha järeleandmisi nn strateegiliselt olulistele riikidele seoses teatud kitsaste huvidega, mis ei ole kuidagi seotud jätkusuutliku arenguga. Inimõiguste austamine on valdkond, milles EL ja tema partnerid peavad tegema koostööd.

4.1.4 ELi esindajad peavad tegutsema nii nn vahendajate/lihtsustajatena (analüüsisid kohalikke vajadusi ja toetades/edendades dialoogi kohalike sidusrühmadega) kui ka ekspertidena (jagades oma varasemaid kogemusi ja tehes järeldusi üleminekuprotsessi raames tehtud tööst).

4.1.5 Partnerriikide paljud ühiskonnakihid peaksid saama ulatuslikku toetust. Praegu nähakse ELi toetuse peamiste siht-rühmadena valitsusasutusi ning mõnel juhul kodanikuühiskonna organisatsioone (sh sotsiaalpartnereid), noori ja teadlasi. Jätkusuutlik areng ja demokraatlik muutus nõuab ulatuslikku toetust ja tihedat koostööd kodanikuühiskonna nn saadikute, mootorite/juhtide ja püsiva muutuse loojatega, samuti kodanikuühiskonna juhtide ja võrgustikega, ent sellest tuleb minna veelgi kaugemale. Igal pool on vaja paljudele kättesaadavat ja laialt nähtavat toetust partneritele ja nende ühiskonnale. ELi integratsiooni naaberriikidega ja toetust neile ei tohiks pidada millekski, mis toob kasu vaid vähestele õnnelikele. Nähtav edasimineku sellistes valdkondades nagu haridus ja teadus (sh kutsehariduse- ja koolituse reformid, lastele suunatud meetmed jne⁽⁸⁾), vähese

CO₂-heitega majandus, infrastruktuur ja avalikud teenused (sh info- ja kommunikatsioonitehnoloogia, tervishoid, mänguväljakud jne), inimväärne töö ja kvaliteetsed tööhõivevõimalused, sooline võrdõiguslikkus, sotsiaalselt ja majanduslikult vähekindlustatud isikute ja põlisrahvaste toetamine, sotsiaalsed liikumised ning ettevõtluse arengut võimaldavad tingimused (sh sotsiaalpartnerite tugevdamine ja kaasamine⁽⁹⁾) jne soodustab muutusi ja suuremat üksmeelt suunata oma tegevus Euroopale.

4.1.6 Demokraatia puudujäägiga riikides on võimalik, et rahastamisvahendid, mis on suunatud ametlikele institutsioonidele või toimub nende kaudu, kulutatakse mitte sotsiaalsetele eesmärkidele, vaid režiimi toetamisele ning tõeliselt demokraatia väärtusi esindavatele kohalikele kodanikuühiskonna organisatsioonidele ei anta võimalust rahastamist taotledagi. Euroopa demokraatia rahastu loomine on igal juhul oluline ja kauaoodatud samm. Ent neid mitmetahulisi probleeme ei saa lahendada ainuüksi Euroopa demokraatia rahastuga. Osa lahendusest on „üksikasjalikult kaardistada piirkonna kodanikuühiskonna organisatsioonid” ja teised abisaajad⁽¹⁰⁾. Rohujuuresandit, mitteformaalset kodanikuühiskonda ja vastavaid algatusi tuleb samuti rohkem toetada – mitmel ELi liikmesriigil on kogemusi projektide paindliku rahastamisega. Samal ajal peab suurenema kodanikuühiskonna kaudu levitava abi osakaal, eelkõige autoritaarsete režiimide puhul.

4.1.7 Erilist tähelepanu tuleb pöörata ka üleminekuolukordadele Vahemere lõuna- ja idapiirkonna riikides, kus demokraatia, inimõigused ja naiste õigused on tõsiselt ohustatud. Ka kodanikuühiskonna ja naiste organisatsioonide vajadus ELi jõulisema toetuse järele nõuab tähelepanu.

4.1.8 Üldiselt peab EL hoolikalt analüüsima partnerriikide erinevat abi vastuvõtmise suutlikkust ja erijooni ning nendega kohanduma.

4.1.9 EL peab jagama oma kogemusi, kuidas tagada arengule, sh kodanikuühiskonnale, jätkusuutlik sise- ja välisabi pärast esimeste üleminekuetappide läbimist ja suhtelise heaolu saavutamist.

4.2 Kaasav majanduskasv – ettevõtete ja tööhõive roll üleminekuühiskondades

4.2.1 Kaasav majanduskasv ja stabiilne turg, samuti parem hoolekanne, tööhõive ja arukas majanduse liberaliseerimine peavad üleminekuühiskonnas mängima olulist rolli (kooskõlas majanduse ümberkujundamise kontseptsiooniga 2015. aasta järgse arengukava aruteludes). Edendada tuleb turvalist ja

⁽⁹⁾ Komitee arvamus teemal „Uus lähenemisviis muutuvale naabrusele”, ELT C 43, 15.2.2012.

⁽¹⁰⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus ühinemiseelse abi rahastamisvahendi kohta (IPA II) ning ettepanek, millega luuakse Euroopa naabrusspoliitika rahastamisvahend”, ELT C 11, 15.1.2013, lk 80; vt ka teabearuanne teemal „Kodanikuühiskonna roll partnerluse elluviimisel Vahemere lõunapiirkonnaga demokraatia ja ühise heaolu nimel” (REX/356).

⁽⁸⁾ Vt „ELi roll ja suhted Kesk-Aasiaga ning panus kodanikuühiskonna arendamisse”, ELT C 248, 28.8.2011, lk 49

soodsat investeerimiskeskonda, kaitstes seda rahvusvaheliste lepingutega mitmepoolsetes raamistikutes, nagu Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO), Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD) jt raames.

4.2.2 Jätksuutlikkuse võti on õigusriik, sõltumatu õigussüsteem, mida ei saa moonutada korrupsiooni ega diktatuuriga. Iseseisvad kodanikuühiskonna organisatsioonid, kes ei pea elama hirmu all, ligipääs teabele, sotsiaalkaitse ja inimväärse töö võimalused, teadusala ja tehniline koostöö, energiatõhusus ja -sõltumatus ning keskkonnakaitse on kõik äärmiselt olulised.

4.2.3 Parandada tuleb kaubandustingimusi ning vajaduse korral kasutada põhjalikke ja laiaulatuslikke vabakaubanduslepinguid, mille eesmärk on minna ELi piiridest kaugemale, et tehnilistes normides järgitaks ja rakendataks üha enam ELi eeskirju, põhimõtteid ja standardeid. ELi partnerite eesmärk peaks olema tugev ja kaasav majandus, mis järk-järgult vähendab oma sõltuvust välisabist. See on veel üks valdkond, kus kogemustevahetus on väga tähtis.

4.2.4 Autoritaarsete režiimidega suheldes tuleb prioriteetseks pidada dialoogi sõltumatute ettevõtetega (samuti ametiühingute ja teiste kodanikuühiskonna organisatsioonidega) ja nende toetamist. Igal juhul tuleb VKEdele tagada tähtsam roll jätkusuutlikkuse, õigusriigi ja majandusarengu edasiviijatena. Välisinvestorite

nõukogudel või muudel kodanikuühiskonna organsatsioonide partneritel võib olla täiendav roll.

4.3 Lisamärkused rahvusvahelise arengupartnerluse kohta

4.3.1 Komitee ja muud institutsioonid on juba tähelepanu juhtinud vajadusele tiheda ja tõhusa koostöö järele ELi, ÜRO ja teiste rahvusvaheliste organisatsioonide vahel 2015. aasta järgse arengukava raames.

4.3.2 Lisaks peab EL arvesse võtma teisi hiljutisi arengusuundi, sh avatud valitsuse partnerluse loomist (see algatus on komitee jaoks eriti oluline ja kajastab eelnimetatud partnerluse põhimõtet). Hoolikalt tuleb kavandada ja järgida plaanitud Atlandi-ülese kaubandus- ja investeerimispartnerluse ja teiste selliste kokkulepete mõju arengukoostööle ja üleminekule.

4.3.3 ELi väärtustega arvestavate globaalsete erasektori äri- ja välisinvestorite rolli ja potentsiaali tuleks paremini kasutada ja toetada, samuti majanduslike ja sotsiaalsete õiguste austamist silmas pidades.

4.3.4 Kavandada tuleks põhjalikku uuringut, mis analüüsiks globaalsete sihtasutuste ja kodanikuühiskonna organisatsioonide häid tavaid ja vahendeid, mida nad kasutavad üleminekuriikides.

Brüssel, 16. oktoober 2013

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president*

Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa vabatahtlik humanitaarabikorpus: kõikide ELi liikmesriikide kodanike Euroopa vabatahtlikus humanitaarabikorpuses osalemise võimaldamine ja julgustamine” (ettevalmistav arvamus eesistujariigi Leedu taotlusel)

(2014/C 67/03)

Raportöör: **Giuseppe IULIANO**

15. aprillil 2013 otsustas eesistujariik Leedu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Euroopa vabatahtlik humanitaarabikorpus: kõikide ELi liikmesriikide kodanike Euroopa vabatahtlikus humanitaarabikorpuses osalemise võimaldamine ja julgustamine”

(ettevalmistav arvamus eesistujariigi Leedu taotlusel).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav välissuhete sektsioon võttis arvamuse vastu 25. septembril 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 493. istungjärgul 16.-17. oktoobril 2013 (16. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 110, erapooletuks jäi 2.

Sissejuhatus

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on alates oma algusaastatest pööranud erilist tähelepanu vabatahtlikule tegevusele kui nende kodanike tegutsemise praktilisele väljendusviisile, kes tegutsevad solidaarsuse, sotsiaalse ühtekuuluvuse ja selle ühiskonna parandamise nimel, milles nad oma ülesandeid täidavad. Vabatahtlik tegevus on ühiskonna hea tahte väljendus ja selge näide nendest väärtustest, millele Euroopa Liit tugineb.

Komitee on vabatahtliku tegevusega seotud küsimusi käsitlenud mitmesugustes arvamustes nii riigi tasandil kui ka ELi piires tegevuses ning ta oli esimene ELi institutsioon, kes tegi ettepaneku korraldada Euroopa vabatahtliku tegevuse aasta. Samuti on komitee koostanud arvamusi kodanikuühiskonna rolli kohta ELi välistegevuses ja arengu-koostöös.

Kuna ELi toimimise lepingu artikli 214 lõikesse 5 on lisatud konkreetne viide Euroopa vabatahtliku humanitaarabikorpuse (hilisema nimetusega ELi humanitaarabi vabatahtlike algatus (EU Aid Volunteers)) loomise kohta ning on alanud protsess kõnealuse algatuse elluviimist reguleeriva määruse vastuvõtmiseks, siis peaks komitee võtma seisukoha, mis võimaldaks määruses ja sellele järgneval kohaldamisel Euroopa kodanikuühiskonna seisukohaga arvestada.

1. Järeldused ja soovitus

1.1 Komitee tervitab Euroopa vabatahtliku humanitaarabikorpuse ehk ELi humanitaarabi vabatahtlike algatuse loomist, kuna see võib soodustada Euroopa kodanike osalemist humanitaarabikorpuses, eelkõige kodanikuühiskonna organisatsioonide, näiteks spetsialiseerunud valitsusväliste organisatsioonide kaudu.

1.2 Euroopa vabatahtlik humanitaarabikorpus peab olema vahend, et soodustada nende liikmesriikide kaasamist, kus humanitaarülesannetes osalemise traditsioon on alles kujunemisejärgus. Seetõttu teeb komitee ettepaneku kaaluda konkreetsete meetmete võtmist, mis suurendaks nende riikide vabatahtlike osalemist ning tugevdaks nende ühiskondlikke ja humanitaarseid organisatsioone.

1.3 Selleks, et suurendada kodanike toetust humanitaartegevusele ja vabatahtliku tegevuse rolli tunnustamisele, soovib komitee kaaluda selleteemalise teabe levitamist ja üldsuse teavitamist.

1.4 Komitee jagab ja toetab seda, mida väljendatakse Euroopa humanitaarabikonsensus humanitaartegevuse eesmärkide ja vahendite kohta, ning soovib avaldada oma veendumust, et humanitaarabi hõlmab humanitaarkriisi ohvrite ja nende väärkuse kaitsmist ning õiguste austamist.

1.5 Komitee rõhutab pelgalt abi andmisest kaugemale ulatuvat laiemat humaansuse käsitlust ja tuletab meelde humanitaarabi põhimõtete, nagu inimlikkus, erapooletus, neutraalsus ja sõltumatus ning humanitaarabi valitsevate õigusnormide vajalikkust austamist kui midagi väga olulist.

1.6 Komitee soovib toonitada vabatahtliku tegevuse tegelikku olemust ja selle segamini ajamise ohtu teiste töist laadi tegevustega. See aspekt on eriti oluline praeguse majanduskriisi ajal, seda nii ELi siseasjades kui ka välistegevuses.

1.7 Komitee rõhutab, et liikmesriikide vabatahtlikku tegevust puudutavate õigusaktide erinevus võib ELi humanitaarabi vabatahtlike algatust kahjulikult mõjutada.

1.8 Vabatahtlike kaasamine peab alati tuginema vajadusele ja sellele peab eelnema katastroofi või keerulise kriisi all kannatava elanikkonna olukorra ja vajaduste analüüs ja hindamine.

1.9 Ettepanekus võtta vastu määrus ⁽¹⁾ rõhutatakse vajadust kehtestada vabatahtlike osalemise kõikide etappide jaoks standardid. Komitee jagab antud muret ja soovib, et kõnealused standardid tugineksid humanitaarabi headele tavadele ja juba olemasolevatele korralikele algatustele.

1.10 Vabatahtlikud pakuvad oma koostööd ühiskondlike organisatsioonide ja vähemal määral avaliku sektori tsiviilasutuste kaudu. Nende töö õnnestumisel on eriti tähtis institutsioonide kvaliteet. Komitee nõustub, et vaja on liikuda organisatsioonide sertifitseerimismehhanismide suunas, mis tuginevad humanitaarvaldkonna kogemusele ja õigustikule. Sertifitseerimiskriteeriumid peavad lisaks olema kohaldatavad asjaomaste riikide abi saavatele organisatsioonidele, isegi kui neid tuleb selleks kohandada.

1.11 Komitee soovib väljendada oma veendumust, et sertifitseerimismehhanism tuleks rajada kõnealustele kogemustele ja selle rakendamisel tuleks kehtestada kõrgeimad läbipaistvuse, vaba konkurentsi ja võrdsete võimaluste kriteeriumid, nagu ka aruandekohustus. Algatusega peaksid saama liituda nende riikide valitsusvälised organisatsioonid, kellel on antud valdkonnas vähem kogemust.

1.12 Komitee soovib väljendada oma veendumust, et lisaks iseenesest mõistetavalt olulisele tehnilisele ametialasele väljaõppele tuleks suuremat rõhku panna väärtuste, asjaomase elanikkonna, kultuuridevahelise mõõtme, austuse, abi psühhosotsiaalsete aspektide ehk lühidalt paljude küsimuste tundmaõppimisele, mis on tehnilisest kaugemale ulatuva humanitaartegevuse osa, ning need väljaõppesse kaasata.

1.13 Komitee usub, et vabatahtliku tegevuse ja muud laadi kogemusega ettevõtete osalemise küsimust on vaja põhjalikult uurida, hinnates ka väikese ja keskmise suurusega ettevõtete rolli.

⁽¹⁾ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega asutatakse Euroopa vabatahtlik humanitaarabikorpus (COM(2012) 514 final).

2. Üldised küsimused

2.1 Kuigi vabatahtlikkus ja vabatahtlik tegevus on saanud ELi õigustiku osaks ning Euroopa institutsioonid on juba aastakümneid mitmesuguseid vabatahtlike projekte ja programme algatanud, sisaldab Euroopa Liidu toimimise leping vaid üht konkreetset viidet vabatahtlikule tegevusele artikli 214 humanitaarabi käsitlevas lõikes 5. Selles tehakse ettepanek luua Euroopa vabatahtlik humanitaarabikorpus, et soodustada Euroopa noorte kaasamist humanitaarabisse.

2.2 Kui kõrvale jätta, et antud sätte lisamine oli mitmel põhjusel üllatuslik, oli see ELi toimimise lepingus ainuke viide vabatahtlikule tegevusele. Humanitaarabi on arvatavasti koostöö professionaalseimaks muutunud vorm. Teistes sektoritesse, kus Euroopal oli juba kogemus, nagu näiteks noorte, sotsiaalmajanduslik valdkonda, ei lisatud viidet vabatahtlikule tegevusele, kuna alates Lissaboni lepingu jõustumisest on ELi institutsioonid tegelema kõnealuse algatuse käivitamisega. Seetõttu algatas komisjon algatuse teostatavuse ja võimaliku mõju hindamiseks hulga uuringuid ja mitmesuguseid katseprojekte, et teha nende kohta järeldusi ja täpsustada algatuse rakendamist ⁽²⁾. Vastu võetud muudatuste hulgas on nime muutmise ELi humanitaarabi vabatahtlike algatuseks, ja edasimineku arutelu määruse kohta, mis käsitleb kõnealuse algatuse käivitamist.

2.3 Komitee soovib meelde tuletada, et vabatahtlik tegevus on alati olnud paljude Euroopa ühiskondlike organisatsioonide tegevuse osa, ja seetõttu on komitee oma töös pööranud tähelepanu selle tugevdamisele, edendamisele jm.

2.4 Samal ajal on komitee kujundanud mitme arvamuse kaudu seisukohti liidu arengukoostöö ja välistegevuse kohta, rõhutades eelkõige oma pädevusega seotut, sealhulgas kodanikuühiskonna rolli, töö- ja sotsiaalseid õigusi.

2.5 Humanitaarabi on ELi välistegevuse osa ja üks nendest valdkondadest, kus Euroopa kodanikuühiskonna osalemine ja olulisus on kõige selgem. Enam kui 47 % Euroopa Komisjoni humanitaarabist suunatakse valitsusväliste organisatsioonide kaudu ⁽³⁾ ja see näitaja on sarnane enamikus liikmesriikides. Peale selle, nagu näitavad ka Eurobaromeetri uuringud, on sellel ELi poliitikavaldkonnal suurim Euroopa kodanike toetus ⁽⁴⁾.

⁽²⁾ Humanitaarabi ja kodanikukaitse peadirektoraat on sellel teemal tellinud kolm tulevikku suunatud hinnangut: uuring Euroopa vabatahtliku humanitaarabikorpuse asutamise kohta 2006. aastal, uuring Euroopa vabatahtliku humanitaarabikorpuse asutamise kohta – lõplik aruanne 2010. aastal, mõjuhinnang Euroopa vabatahtliku humanitaarabikorpuse asutamise kohta 2012. aastal, ning nendes on jõutud erinevatele järeldustele.

⁽³⁾ ECHO 2012. aasta aruande andmetel http://ec.europa.eu/echo/files/funding/figures/budget_implementation/AnnexV.pdf.

⁽⁴⁾ Kõnealust teemat käsitlev 2012. aasta märtsi Eurobaromeetri uuring näitas, et 88 % Euroopa kodanikest pooldas ELi vahendite eraldamist sellisel eesmärgil http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_383-384_fact_es_es.pdf.

2.6 Alates määruse (EÜ) nr 1275/1996 vastuvõtmisest 1996. aastal on Euroopa Komisjonil humanitaartöö läbiviimiseks kindel alus, mida täiendas 2007. aastal kolme institutsiooni (nõukogu, komisjoni ja Euroopa Parlamendi) allkirjastatud humanitaarabikonsensus, mis moodustab humanitaarabi poliitika üldise raamistiku. See tekst määratleb ühise arusaama ELi humanitaarabist, selle poliitilised eesmärgid ja põhimõtted ning esitab nägemuse EList, mis vastab humanitaarvajadustele ühiselt ja tõhusamalt. Samuti määratleb see liikmesriikide ja ühiste institutsioonide rolli. Lõpetuseks kehtestab Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 214 humanitaarabi kui sõltumatu poliitikaalddkonna.

2.7 Komitee jagab ja toetab seda, mida väljendatakse Euroopa humanitaarabikonsensuses selle kohta, et „ELi humanitaarabi eesmärk on igal ajal osutada vajadustel põhinevat hädaabi elude kaitsmiseks, inimkannatuste ennetamiseks ja leevendamiseks ning inimväärlikuse säilitamiseks, kui valitsused ja kohalikud abiandjad on ülekoormatud, võimetud või ei soovi tegutseda. ELi humanitaarabi hõlmab abi-, pääste- ja kaitsemeetmeid, et päästa ja kaitsta elusid humanitaarkriisid või vahetult selle järel, kuid ka meetmeid, mille eesmärk on abivajajatele juurdepääsu ja abi takistusteta kohaletoometamise hõlbustamine ja võimaldamine. ELi humanitaarabi antakse inimeste tekitatud katastroofide (sealhulgas keeruliste hädaolukordade) ja vajadusel looduskatastroofide korral⁽⁵⁾.” Komitee tervitab viiteid ohvrite kaitsmisele ja inimväärlikuse hoidmisele, kuna see on abi pelgalt assisteerivast ülesandest laiem käsitlus.

2.8 Komitee rõhutab, et peale rahvusvahelise humanitaarõiguse definitsioonide, mis määratlevad ohvrite õigused, või ülal tsiteeritud asjakohastele Euroopa õigusvahendite, on humanitaarabi mõnele tuntud humanitaarorganisatsioonidele nagu Piirideta Arstid „kodanikuühiskonna žest teise kodanikuühiskonna ees, inimese žest kaasinimese ees, mille eesmärk on kaitsta inimelu ja leevendada kannatusi. Erinevalt teistest abi liikidest ei ürita see ühiskonda muuta, vaid hakkama saada kriitilise perioodiga. Sel lasub kohustus inimeste, mitte riikide ees”. Kodanikuühiskonnal on humanitaarvaldkonnas keskne roll.

2.9 Komitee soovib rõhutada, et humanitaarabi käsitlus on viimaste aastakümnete jooksul arenenud ja sisaldab ennetavaid, riski vähendamise, abi, kaitse, katastroofi- või sõjajärgse rehabilitatsioonimeetmeid. Euroopa Liit on Euroopa humanitaarabikonsensusi kaudu seda valdkonda juhtinud. Samas ei keskendu humanitaarabi pelgalt vajaduste täitmisele, vaid sisaldab ka õigustepõhise käsitluse elemente ja üritab inimeste väärikut taastada. Kõnealusel inimõigustepõhises lähenemisviisis võib komitee anda ainulaadse panuse.

⁽⁵⁾ Konsensusi artikkel 8. Euroopa Liidu Teataja C 25, 30.1.2008, lk 1–12. Konsensuses viidatakse algatustele, nagu projekt Sphere, mis määratleb humanitaarkriisi ohvrite õigused ja sätestab nende kaitse. „Humanitaarharta” ja projekti Sphere miinimumstandardid.

2.10 Komitee soovib märkida, et Euroopa humanitaarabikonsensus või ELi humanitaarabi vabatahtlike algatus võivad aidata nendesse küsimustesse kaasata liikmesriike, kelle vabatahtliku tegevuse traditsioon on alles kujunemisjärgus, kuid kellel on potentsiaali pakkuda uusi arusaamu, energiat ja vabatahtlikke. ELi humanitaarabi vabatahtlike algatuse üks eesmärkidest ongi edendada kõikide Euroopa Liidu kodanike seas vabatahtlikku tegevust humanitaarvaldkonnas.

2.11 Seetõttu tervitab komitee ELi humanitaarabi vabatahtlike algatust ning soovib kõnealust algatust käsitleva määruse väljatöötamisele lisada oma ideid, käsitledes ELi Euroopa kodanikuühiskonna konsulteerimisasutusena eelkõige neid aspekte, millega komitee on oma ülesannetes ja töökogemuse jooksul tihedamalt kokku puutunud.

3. Vabatahtlik tegevus Euroopa abis

3.1 Komitee on nõus vabatahtliku tegevuse määratlustega, mis on esitatud õigusakti ettepanekus ja mis on lisatud teistesse arvamustesse. Komitee soovib toonitada vabatahtliku tegevuse tegelikku olemust ja selle segamini ajamise ohtu teiste tõist laadi tegevustega. See aspekt on eriti oluline praeguse majanduskriisi ajal, seda nii ELi siseasjades kui ka välisettegevuses. Seetõttu teeb komitee ettepaneku hinnata teatud juhtudel Euroopa vabatahtliku tegevuse võimalikku majanduslikku mõju sihtriikidele.

3.2 Komitee soovib meelde tuletada vajadust kooskõlastada õigusakte, mis käsitlevad vabatahtlikku tegevust Euroopa Liidus ja eelkõige vabatahtlike rahvusvahelist rakendamist. Komitee rõhutab, et liikmesriikide vabatahtliku tegevuse õigusraamistike erinevus võib ELi humanitaarabi vabatahtlike algatust kahjulikult mõjutada⁽⁶⁾.

3.3 Komitee on veendunud, et taoline algatus on kasulik, et soodustada nende liikmesriikide kaasamist vabatahtliku tegevuse ja humanitaarabi küsimustesse, kellel on antud valdkonnas vähem kogemusi. Algatus peaks seisma hea selle eest, et võimaldada nende liikmesriikide organisatsioonidel osaleda ja soodustama vastavalt võrdsete võimaluste põhimõttele kõikide ELi vabatahtlike kaasamist. Komitee teeb ettepaneku võtta konkreetseid meetmeid, et soodustada nende liikmesriikide organisatsioonide ja vabatahtlike osalemist, kes senimaani on humanitaarülesannetes vähe osalenud.

⁽⁶⁾ Komitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: ELi poliitikat ja vabatahtlikku tegevust käsitlev teatis: piiriülese vabatahtliku tegevuse tunnustamine ja edendamine ELis”. COM(2011) 568 final. ELT C 181, 21.6.2012, lk 150-153

3.4 Kuigi ELi toimimise lepingu esialgses ettepanekus piiratakse tegevusala humanitaarabi küsimustega, on tegelikus suur osa rahastatud pilootprojektidest ja vabatahtlikele määratud ülesannetest seotud arengukoostöö, katastroofiohu vähendamise, rehabiliteerimise ja taastamistööde, leevendamise, vastupanuvõimega jne. Komitee peab sellist kohanemist mõistetavaks ja teeb ettepaneku uurida, millises suunas võiks vabatahtlik tegevus ELi arengukoostöös tulevikus areneda.

3.5 Vabatahtlike töö Euroopa humanitaarabi valdkonnas ja arengukoostöös üldiselt peab olema ülejäänud ELi institutsioonide tegevusega kooskõlas, seda täiendama ja olema sellesse integreeritud. Komitee leiab, et vabatahtlik tegevus võib olla kasulik ka rahvusvahelise arengukoostöö teistes valdkondades, kuid vabatahtlike kaasamisel tuleks lähtuda mõistlikkuse, kahju mitte tekitamise (*do no harm*) ja ettevaatlikkuse põhimõttest, piirates nende olukordade arvu, kus vabatahtlikke rakendatakse.

3.6 Komitee nõustub seetõttu Euroopa Parlamendi otsusega piirata vabatahtlike osalemist konfliktisituatsioonis, julgeolekut ohustavas olukorras või keerulises hädaolukorras. Abisaajate, vabatahtlike ja üldisemalt personali turvalisus peab olema esmatähtis, eriti humanitaaroperatsioonide läbiviimisel.

3.7 Komitee teeb ettepaneku arendada edasi nende projektiliikide määratlust, kus vabatahtlikke sobib kõige paremini rakendada, või vähemalt täpsemalt määratleda nende tegevuste tüübid, kuhu algatuse vabatahtlikke kaasama ei peaks. Humanitaartöö on väga lai ja mitmekülgne tegevus, ning selle hulgast tuleb leida vabatahtlike jaoks kõige sobilikumad olukorrad.

3.8 Samuti on komiteel hea meel asjaolust, et ELi toimimise lepingust tulenevast noorte vabatahtliku tegevuse käsitlusest on liigutud realistlikuma käsitluse suunas, mis käsitleb erinevaid vabatahtliku tegevuse liike, vajalikke oskusi, erinevaid väärtusi jne. Komitee usub, et kõnealuse projekti sobiva soolise tasakaalu saavutamise kallal tuleb töötada.

4. ELi humanitaarabi vabatahtlike algatuse rakendamise probleemid

4.1 ELi institutsioonid on ELi humanitaarabi vabatahtlike algatuse ellu viimiseks esitanud ettevaatliku lähenemisviisi. Selleks, et visandada ja lahendada mõningaid tulevikus ees ootavaid probleeme, on väga oluline hinnata senini täide viidud katseprojekte ja algatusi. Nende hinnangute tulemusi tuleks jagada kõigi huvitatud pooltega. Samuti tuleks arutleda selle üle, mida sellest õpiti.

4.2 Vabatahtlike kaasamine peab alati tuginema vajadustele ja nõudlustele ning sellele peab eelnema katastroofi või keerulise

kriisi all kannatava elanikkonna olukorra ja vajaduste analüüs ja hindamine. Äärmiselt oluline on säilitada kooskõlastusmehhanismide vaheline seos nii Euroopa (nõukogu humanitaar- ja toiduabi töörühm, humanitaarabi ja kodanikukaitse peadirektoraadi mehhanismid) kui ka rahvusvahelisel tasandil ÜRO humanitaarasjade koordineerimiskeskuse kaudu.

4.3 Samuti on vaja rajada selged mehhanismid humanitaarvaldkonnale spetsialiseerunud võrgustikega, milleks on (praegu) näiteks Punase Risti ja Punase Poolkuu Seltside Rahvusvaheline Föderatsioon, VOICE (vabatahtlike organisatsioonide koostöö hädaolukordades) või ICVA (Vabatahtlike Organisatsioonide Rahvusvaheline Nõukogu).

4.4 Ettepanekus võtta vastu määrus rõhutatakse vajadust kehtestada kolmandates riikides vabatahtlike kasutamise kõikide etappide jaoks standardid. Komitee jagab antud muret ja soovib, et kõnealused standardid tugineksid humanitaarabi headele tavadele ja juba olemasolevatele asjaomastele korralikele algatustele (⁷).

4.5 Nendes standardites tuleb erilist tähelepanu pöörata turvalisuse ja piisavate tingimuste tagamise küsimusele, mis võimaldab vabatahtlikel oma tegevust läbi viia ja humanitaarprojektidele lisaväärtuse anda.

4.6 Vabatahtlikud pakuvad oma koostööd ühiskondlike organisatsioonide ja vähemal määral avaliku sektori tsiviilasutuste kaudu. Nende tegevuse õnnestumisel on eriti tähtis institutsioonide kvaliteet. Komitee nõustub, et vaja on liikuda organisatsioonide sertifitseerimismehhanismide suunas, mis tuginevad humanitaarvaldkonna kogemusele ja õigustikule. Seetõttu teeb komitee ettepaneku analüüsida ja hinnata humanitaarabi ja kodanikukaitse peadirektoraadi partnerluse raamlepinguid valitsusväliste organisatsioonide ja ÜRO ametitega (⁸).

4.7 Komitee soovib väljendada oma veendumust, et sertifitseerimismehhanism tuleks rajada kõnealustele kogemustele ja selle rakendamisel tuleks kehtestada kõrgeimad läbipaistvuse, vaba konkurentsi ja võrdsete võimaluste kriteeriumid, nagu ka aruandekohustus. Algatusega peaksid saama liituda nende riikide valitsusvälised organisatsioonid, kellel on antud valdkonnas vähem kogemust. Seetõttu teeb komitee ettepaneku võtta konkreetseid meetmeid, et ELi humanitaarabi vabatahtlike algatust ja humanitaartegevust üldiselt kõnealustes liikmesriikides levitada.

(⁷) Komitee teeb ettepaneku jälgida eraldi kolme olulisema humanitaartegevuse parandamise algatuse poolt kehtestatud ühiste standardite algatust: projekt Sphere, algatus HAP (humanitaarse vastutuse partnerlus) ja organisatsiooni People in Aid koodeks.

(⁸) Samuti tuleks kooskõlastatud käsitluseks ja dubleerimise vältimiseks jälgida juhtkomitee ettepanekuid kõnealuse humanitaarabi kohta ning uurida mõnedes liikmesriikides käivitatud akrediteerimissüsteeme.

4.8 Sertifitseerimiskriteeriumid peavad lisaks olema kohaldatavad asjaomaste riikide abi saavatele organisatsioonidele, isegi kui neid tuleb selleks kohandada. Abi saavate organisatsioonide suutlikkuse suurendamise meetmed peavad olema esmatähtsad ning neile tuleb projekti raames osutada tehnilist, logistilist ja rahalist abi. Kõnealune algatus võib olla abiks lõunapoolsetele partnerriikidele ja aidata kaasa abi saavate ühiskondade tugevdamisele. Komitee jaoks on see teema väga oluline ja ta on võtnud vastu mitmeid kõnealust küsimust käsitlevaid arvamusi⁽⁹⁾.

4.9 Komitee rõhutab, et institutsioonid, kes lähetavad ja võtavad vastu vabatahtlikke, peavad olema tsiviilotstarbelised, et tagada humanitaarpõhimõtetest ja -väärtustest kinni pidamine ning asjaomaste kogukondade nõusolek.

4.10 Komitee usub, et vabatahtliku tegevuse ja muud laadi kogemusega ettevõtete osalemise küsimust on vaja põhjalikult uurida, et pakkuda välja mõningaid mehhanisme nende kaasamiseks. Komitee leiab, et igal juhul tuleb suurendada ka väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete ning mitte ainult – nagu aeg-ajalt juhtunud on – suur korporatsioonide osatähtsust, kus on ettevõtte sotsiaalse vastustusega tegelevad või sarnased osakonnad.

4.11 ELi humanitaarabi vabatahtlike algatuses osalevate kandidaatide väljaõpe on väga oluline, et meetmeid hästi ellu viia. Komitee soovib väljendada oma veendumust, et lisaks iseenesest mõistetavalt olulisele tehnilisele ametialasele väljaõppele tuleks suuremat rõhku panna väärtuste, asjaomase elanikkonna, kultuuridevahelise mõõtme, austuse, abi psühhosotsiaalsete aspektide ehk lühidalt paljude küsimuste tundmaõppimisele, mis on tehnilisest kaugemale ulatuva humanitaartegevuse osa, ning need väljaõppesse kaasata. Humanitaartegevuse üks iseloomulikumaid jooni ongi põhimõtete ja väärtuste rõhutamise, mis peavad olema vabatahtlike väljaõppes väga olulisel kohal.

4.12 Selle saavutamiseks on vaja toetuda organisatsioonidele, kellel on juba erinevates liikmesriikides vabatahtliku töö tegevuse kogemus olemas, ning kogu ELi hõlmavatele koolituse võrgustikele. Koolituse võrgustike all ei mõelda tingimata ülikoole, vaid ka mittetulundusühenduste juurest võrsunud koolitusprogramme. Eelkõige tuleb arvesse võtta hinnanguid juba tehtud katseprojektides antavale väljaõppele. Komitee julgustab võimalikult kiiresti üle võtma kõnealuse valdkonna häid tavasid, et need oleksid teetähisteks (*benchmarks*) tulevastes ettepanekutes.

4.13 Ettepanekus võtta vastu määrus kaalutakse andmebaasi loomist, millesse lisatakse andmeid potentsiaalsete vabatahtlike kohta, keda hiljem rakendatakse akrediteeritud organisatsioonide või komisjoni talituste kaudu. Komitee soovib tähelepanu pöörata asjaolule, et vabatahtliku kaasamine organisatsiooni ei sõltu ainult tehnilistele nõudmistele vastamisest, vaid ka sellest, kas vabatahtlik jagab organisatsiooniga ühiseid väärtuseid, kas ta on organisatsiooni pädevuse ja missiooniga nõus jne. Komitee on veendunud, et arvestada tuleks ka eelmainitud aspektiga, hoolimata sellest, milliseks Euroopa Komisjoni rajatav vabatahtlike andmebaas lõpuks kujuneb.

4.14 ELi humanitaarabi vabatahtlike algatuse käivitamine annab võimaluse suurendada Euroopa kodanikele suunatud teavitus- ja harimistööd sellistel teemadel nagu solidaarsus, jätkuvalt abi osutamise vajadus ka majanduskriisi ajal ja univertsiaalsete väärtuste edendamine. Nagu eelmistes arvamustes, nii soovib komitee ka selles arvamuses rõhutada, et peale silmaga nähtavate meetmete tuleks tugevdada sidet Euroopa kodanikega. Selles ülesande puhul mängivad kõige olulisemat rolli kodanikuühiskonna organisatsioonid, kellest paljud on esindatud ka komitees. Komitee toetab mõtet, et avalikkuse teavitamise tegevus keskenduks nendele liikmesriikidele, kelle kogemus humanitaarvaldkonnas ei ole veel nii suur.

Brüssel, 16. oktoober 2013

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president

Henri MALOSSE

⁽⁹⁾ Komitee arvamus teemal „Kodanikuühiskonna osalemine Euroopa Liidu arengupoliitikas ja arengukoostöös”. ELT C 181, 21.6.2012, lk 28-34

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Kaasavam ja sisserändajatele avatum kodakondsus” (omaalgatuslik arvamuse)

(2014/C 67/04)

Raportöör: **Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS**

14. veebruaril 2013. aastal otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Kaasavam ja sisserändajatele avatum kodakondsus”

(omaalgatuslik arvamuse).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 3. oktoobril 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 493. istungjärgul 16.-17. oktoobril 2013 (16. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 176, vastu hääletas 10, erapooletuks jäi 14.

1. Soovitused ja ettepanekud

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee märgib, et viimasel kümnel aastal on ELis astunud väga olulisi samme Euroopa kodakondsusega seotud õiguste, vabaduste ja tagatiste ühtlustamiseks, tähtsustades kodakondsuse kriteeriumiga võrreldes rohkem elukoha kriteeriumi. Euroopa kodakondsus areneb elukohal põhineva kodakondsuse suunas, mis on seotud Euroopa Liidu põhiõiguste harta ning ELi toimimise lepingus sätestatud väärtuste ja põhimõtetega.

1.2 Komitee leiab, et nüüd on õige aeg hinnata ja analüüsida, millised on need lõpetamata ülesanded ja veel püsivad tõkked, mis takistavad seda, et kaasavam, suuremat osalust võimaldav ja kodanikusõbralikum Euroopa kodakondsus oleks avatud kõigile siin püsivalt elavatele inimestele.

1.3 21. sajandil peavad eurooplased tegelema ühe suure väljakutsega: tuleb laiendada meie ühiskonna demokraatlikke aluseid, kaasates uusi kodanikke, kellele oleksid samad õigused ja kohustused. Selleks tuleks liikmesriigi ja ELi kodakondsuse õigust kohaldada kõigile sisserände taustaga inimestele, kes toovad kaasa suure rahvusliku, etnilise, usulise ja kultuurilise mitmekesisuse. Komitee leiab, et Euroopa demokraatlikud ühiskonnad on vabad ja avatud ning peavad toetuma kõigi kodanike osalusele nende päritolust ja taustsüsteemist sõltumata.

1.4 Komitee teeb ettepaneku avada mõttevahetus selle üle, kas praegused õiguslikud ja poliitilised alused, millele Euroopa sisserände, kodakondsuse ja integratsiooni poliitika tugineb, on piisavad praeguse üha mitmetahulisema ja väga mitmekesise Euroopa ühiskonna jaoks.

1.5 Majanduskriis on põhiõiguste kaitse, integratsiooni ja diskrimineerimise vastase poliitika päevakorrast maha võtnud. Komitee hoiatab sisserändajate ja vähemuste vastu suunatud

sallimatuse, rassismi ja ksenofoobia suurenemise ohu eest. Sellise käitumise vältimiseks peavad poliitikud, ühiskonna liidrid ja meedia tegutsema väga vastutustundlikult ning andma suurt poliitilist ja sotsiaalset eeskujut. Samuti peavad ELi institutsioonid kaitsma otsusekindlalt põhiõigusi.

1.6 Komitee soovib saata selge sõnumi neile, kes teisi välis- tavast natsionalismist lähtudes määratlevad riiklikku ja Euroopa identiteeti nii, et rahvusliku päritolu tõttu jäetakse kodanikuõigustest ilma miljonid inimesed, kelle õiguslik staatus on seetõttu nõrk. Tuleb parandada demokraatia kvaliteeti Euroopas, laiendades juurdepääsu liikmesriikide ja ELi kodakondsusele.

Soovitused liikmesriikidele

1.7 Arvestades, et paljudes liikmesriikides piiratakse õigusaktidega juurdepääsu kodakondsusele, siis soovib komitee võtta vastu paindlikumaid õigusakte ja haldusmenetlusi, et pikaajalise elaniku staatusega kolmandate riikide kodanikud⁽¹⁾ võiksid saada kodakondsuse.

1.8 Komitee kutsub liikmesriike üles sõlmima sisserändajate päritoluriikidega kokkuleppeid, et võimaldada neile sisserändajate topepkodakondsust.

1.9 Liikmesriigid peaksid allkirjastama ja ratifitseerima 1997. aasta kodakondsuse Euroopa konventsiooni, 1992. aasta välismaalaste kohalikul tasandil avalikus elus osalemise konventsiooni ning austama oma kodakondsuse andmise ja äravõtmise poliitikas proportsionaalsuse, tõhusa õiguskaitsevahendi ja mittediskrimineerimise põhimõtteid.

⁽¹⁾ Direktiiv 2003/109.

1.10 Komitee võtab teadmiseks, et mitmes liikmesriigis on jätkuvalt takistusi järgmiste poliitiliste õiguste ees: valimis-, kogunemis- ja poliitikas osalemise õigus. Ta soovib õigusakte muuta, et püsivalt riigis elavatel kolmandate riikide kodanikel oleksid poliitilised õigused.

Aluslepingu reformi ettepanek

1.11 Komitee teeb Euroopa Liidule ettepaneku muuta tulevikus ELi toimimise lepingu uue reformiprotsessi käigus artiklit 20 nii, et ELi kodanikeks loetakse ka need inimesed, kes kolmandate riikide kodanikena elavad püsivalt ELis ja kellel on pikaajalise elaniku staatus.

1.12 ELi kodakondsuse saamisel tuleks kasutada elukoha kriteeriumi. Nii nagu komitee ühes varasemas arvamuses ütles, ⁽²⁾ on elukoht ELi õiguses juba kriteerium, mille alusel antakse kolmandate riikide kodanikele mitmesuguseid õigusi ning majanduslikke, sotsiaalseid, kultuurilisi ja tsiviilvabadusi. Paljud neist õigustest on olemuselt sarnased ELi kodakondsusega, kuid praegu on nende hulgast välja jäetud mõned poliitilised õigused, nagu õigus hääletada. Komitee soovib korrata, et „püsiv seaduslik elamisluba peaks andma ka võimaluse taotleda Euroopa Liidu kodakondsust” ⁽³⁾.

Ettepanek ELi institutsioonidele

1.13 ELi põhiõiguste harta on oma olemuselt siduv ja see loob ELi sisserände-, integratsiooni- ja kodakondsuspoliitikale uue raamistikku. Komisjon peab analüüsima, kuidas mõjutab harta kolmandate riikide kodanike staatust ja õigusi, et teha uusi algatusi, mis kohandaksid sisserännet reguleerivaid õigusakte hartaga antud tagatistega.

1.14 Hartaga luuakse kolmandate riikide kodanike jaoks üldine alus kodanikusõbraliku kodakondsuse uuele mõiste (põhilised ühised õigused ja kohustused). Komitee teeb ettepaneku lisada selle kodanikusõbraliku kodakondsuse arendamine Stockholmi programmile alates 2014. aastast järgneva uue poliitilise programmi prioriteetide hulka.

1.15 EL peab vastu võtma **sisserände eeskirja**, mis muudaks ELis elavate kolmandate riikide kodanike õigused ja vabadused läbipaistvamaks ja õiguslikult selgemaks. Komitee leiab, et sisserännet reguleerivates ELi õigusaktides tuleb tagada võrdne kohtlemine ja mittediskrimineerimise põhimõte.

1.16 Komisjon peab hindama probleeme, mis liikmesriikides tegelikult ikka püsivad, et kaitsta kolmandate riikide kodanike põhiõigusi ning eelkõige sotsiaalseid, liikuvuse ja tõhusa õiguskaitselahendi kättesaadavusega seotud õigusi.

1.17 Komisjon peab uurima takistusi, mida mõnedes liikmesriikides pikaajalise elaniku staatuse ja sinise kaardi ⁽⁴⁾ taotlemisel jätkuvalt esineb, ning viima tõhusalt lõpuni rikkumismenetlused nende liikmesriikide vastu, kes ei täida ELi õigusakte.

1.18 Komisjon peab integratsiooni tegevuskava raames hindama liikmesriikide menetlusi ja seal esinevaid takistusi kodakondsuse saamisel ja äravõtmisel ning selle mõju ELi kodakondsusele.

1.19 Komitee palub Euroopa Komisjonil koostada aruanne ÜRO võõrtöötajate ja nende perekonnaliikmete õiguste kaitse konventsiooni ⁽⁵⁾ käsitleva ELi arutelu edenemise kohta. Komisjon peab valmistama ette ratifitseerimise tingimused.

2. ELi kodakondsus

2.1 2013. aasta on kuulutatud Euroopa kodanike aastaks. ELi kodakondsus on üks tõhusamaid vahendeid kõigi eurooplaste ühise identiteedi kujundamiseks. Komitee peab tänapäeval väga asjakohaseks poliitikafilosoofiat, mis pärineb juba ELi algusaegadest, kui Jean Monnet ütles, et „me ei ühenda mitte riike, vaid inimesi”.

2.2 ELi kodakondsus ei ole sisutühi mõiste, vaid sellel on konkreetne õiguslik ja poliitiline staatus, mis koosneb õigustest ja vabadustest. Demokraatia, vabadus, õigusriik, võrdsus ja inimõigused on Euroopa Liidu lepingu artikli 2 järgi ELi põhiväärtused.

2.3 Komitee leiab, et sellistel rasketel aegadel nagu praegu, mil Euroopas valitseb raske majandus-, sotsiaal- ja poliitiline kriis, on vaja rakendada uuenduslikke strateegiaid, et edendada avatumat ja kaasavat kodakondsust ning suurendada kõigi Euroopa Liidus elavate inimeste usaldust.

2.4 Euroopa Komisjon avaldas ELi kodakondsuse teise aruande „ELi kodanikud – teie õigused, teie tulevik”, milles analüüsitakse mõningaid praegu esinevaid takistusi ja probleeme. Komitee tervitab komisjoni aruannet, kuid juhib tähelepanu sellise poliitikameetme puudumisele, mis oleks suunatud kolmandate riikide kodanikele, kellel on ELis sarnased õigused ja vabadused, kuid mitte täielik kodakondsus.

⁽²⁾ ELT C 208, 3.9.2003, lk 76.

⁽³⁾ ELT C 208, 3.9.2003, lk 76, punkt 4.3.

⁽⁴⁾ Direktiiv 2009/50.

⁽⁵⁾ ÜRO täiskogu istungjärk 18. detsembril 1990.

2.5 Komitee on tegemas mitmeid algatusi ELi kodanikuaktiivsuse edendamiseks. Kuid komitee juhib tähelepanu tõsisele probleemile, et paljud teise või kolmanda põlvkonna sisseändajate lapsed puutuvad kokku tõsise diskrimineerimise ja väljatõrjutusega, mis nõrgendab märkimisväärselt ühiskonda kuuluvuse tunnet, sest neid peetakse selles ühiskonnas nõrgete järgulisteks kodanikeks.

3. ELi integratsioonialane tegevuskava: sisseändajate osalemine demokraatiaprotsessis

3.1 Komitee tegi juba 10 aastat tagasi ettepaneku, et integratsioon moodustaks olulise osa ühisest sisseändepoliitikast, ning nõudis ELi tegevuskava koostamist. Nõukogu kiitis 2004. aastal heaks integratsioonipoliitika ühised aluspõhimõtted, mille hulgas on järgmine: „Sisseännanute juurdepääs institutsioonidele, samuti avalikele ja erakaupadele ja -teenustele võrdsetel alustel riigi kodanikega ja vahetagematult on parema integratsiooni oluline alus.” Samuti on nende seas järgmine põhimõte: „Sisseännanute osalemine demokraatlikus protsessis ja integratsioonipoliitika ja -meetmete väljatöötamises, eriti kohalikul tasandil, toetab nende integreerimist.”

3.2 Euroopa Komisjon töötab koostöös komiteega välja ELi integratsioonialast tegevuskava ja soodustab mitmeid liikmesriikide toetamise meetmeid. Komitee ja komisjon käivitasid Euroopa integratsioonifoorumi, ⁽⁶⁾ et hõlbustada sisseändajate ja kodanikuühiskonna organisatsioonide osalemist.

3.3 Komitee on andnud oma panuse integratsioonialasesse tegevuskavasse mitmete arvamuste ⁽⁷⁾ koostamisega.

3.4 Integratsioonifoorumil on analüüsitud, kui oluline on integratsiooni jaoks sisseändajate osalemine demokraatiaprotsessis ning leitud, et need liikmesriigid, mis lihtsustavad sisseändajate juurdepääsu kodakondsusega seotud õigustele, parandavad integratsiooni. Seepärast soovib komitee liikmesriikidel võtta oma riigi õiguses vastu paindlikumaid õigusakte, et pikaajalise elaniku staatusega kolmandate riikide kodanikud võiksid saada oma elukohariigi kodakondsuse.

3.5 Komitee peab positiivseks, et ametiühingud, tööandjate organisatsioonid ja valitsusvälised organisatsioonid soovivad integratsiooni soodustada ning et nad võimaldavad sisseändajatel lihtsamini oma organisatsioonide demokraatlikus elus osaleda. Kodanikuühiskonna eesmärk on toetada kolmandate riikide kodanikke, et nad osaleksid aktiivselt nende organisatsioonide tegevuses.

3.6 Integratsioon on sisseändajate ja vastuvõtva ühiskonna vastastikuse kohanemise kahe-suunaline sotsiaalne protsess, mida tuleb toetada hea juhtimisega Euroopa Liidu, riigi, piirkonna ja kohalikul tasandil. Ühine Euroopa eesmärk pakub suurt lisaväärtust, sest see seob integratsiooni aluslepingus sätestatud väärtuste ja põhimõtete, võrdse kohtlemise ja mittediskrimineerimise põhimõtte, põhiõiguste harta, Euroopa inimõiguste konventsiooni ja Euroopa 2020. aasta tegevuskavaga.

3.7 Sisseännat reguleerivates ELi õigusaktides tuleb tagada võrdne kohtlemine ja mittediskrimineerimise põhimõte. Sellega seoses tasub mainida keele ja usutalitustega seotud õiguste ja võimaluste küsimust. Komitee peab väga positiivseks komisjoni vastu võetud algatust, millega ta tegi ettepaneku võtta vastu direktiiv, ⁽⁸⁾ et lihtsustada vaba liikumise kontekstis ELi töötajatele antud õiguste kasutamist.

3.8 Kuid komitee kutsus üles kohtlema kõiki ELis elavaid inimesi võrdselt, sõltumata nende sisseändaja staatusest või kodakondsusest, ning selleks tuleb ületada mõned praegu ELi kodakondsuse staatuse ees seisvad piirangud.

4. Kodakondsus, elukoht ja Euroopa Liidu kodakondsus

4.1 Komitee soovib ajakohastada mõttevahetust ELi kodakondsuse olemuse üle seoses kolmandate riikide kodanikega, kes elavad seaduslikult ja püsivalt ELis. Tuleks pöörduda tagasi käsitluse juurde, mis sätestati algselt Tampere toimunud Euroopa Ülemkogu järeldustes ⁽⁹⁾. Tampere sätestatud ELi ja kolmandate riikide kodanike õiglane ja võrdne kohtlemine ⁽¹⁰⁾ on jätkuvalt üks poliitilistest prioriteetidest, kuna 14 aasta jooksul, mil ühist sisseändepoliitikat on rakendatud, ei ole eesmärged veel saavutatud.

4.2 Liikmesriikide ülesanne on anda kodakondsus oma riigi seaduste järgi, sest aluslepinguga ei anta ELile mingeid õigusaktide ühtlustamise volitusi. Seega kuulub see küsimus riigi pädevusse.

⁽⁸⁾ COM(2013) 236 final.

⁽⁹⁾ 15.–16. oktoobril 1999. aastal Tampere toimunud Euroopa Ülemkogu, eesistujariigi järeldused.

⁽¹⁰⁾ Punktis 18 öeldakse järgmist:

„Euroopa Liit peab tagama liikmesriikide territooriumil seaduslikult elavatele kolmandate riikide kodanikele õiglase kohtlemise. Tõhusama integratsioonipoliitika sihiks peaks olema nendele kodanikele Euroopa Liidu kodanikega võrreldavate õiguste ja kohustuste andmine. Samuti peaks see aitama kaasa mittediskrimineerimisele nii majandus-, ühiskondlikus kui kultuurielus ning arendama rassismi- ja ksenofoobiavastaseid meetmeid”.

Järelduste punktis 21 seati prioriteediks järgnev:

„Kolmandate riikide kodanike õiguslikku seisundit tuleks lähendada liikmesriikide kodanike omale. Euroopa Ülemkogu kiitis heaks eesmärgi, et seaduslikult ja pikaajaliselt liikmesriigis elanud kolmandate riikide kodanikele tuleks anda võimalus saada oma elukohariigi kodakondsus.”

⁽⁶⁾ <http://ec.europa.eu/ewsi/en/policy/legal.cfm>

⁽⁷⁾ ELT C 318, 29.10.2011, lk 69–75; ELT C 48, 15.2.2011, lk 6–13; ELT C 354, 28.12.2010, lk 16–22; ELT C 347, 18.12.2010, lk 19–27; ELT C 128, 18.5.2010, lk 29–35; ELT C 27, 3.2.2009, lk 95–98; ELT C 318, 23.12.2006, lk 128–136; EÜT C 125, 27.5.2002, lk 112–122.

4.3 Kuid kõigis liikmesriikides on sisserändajate organisatsioonid, ametiühingud ja valitsusvälised organisatsioonid teinud algatusi ja pidanud arutelusid tähtaegade lühendamiseks, naturalisatsiooniprotsessi ja sisserändajatele kodakondsuse andmise paindlikumaks muutmiseks ning integratsiooni soodustamiseks ning võtnud arvesse, et ühiskond ja liikmesriik, mis ei kohtle seal püsivalt elavaid inimesi võrdselt ega anna neile samu osalemise õigusi, ei soodusta integratsiooni.

4.4 ELi kodakondsuse mõiste on aluslepingutes, ühenduse õiguses ja põhiõiguste hartas kanda kinnitanud. ELi toimimise lepingu artiklis 20 öeldakse, et „Iga isik, kellel on mõne liikmesriigi kodakondsus, on liidu kodanik. Liidu kodakondsus täiendab, kuid ei asenda liikmesriigi kodakondsust.” Kodakondsus, nii nagu seda iga riigi õiguse järgi saadakse ja ära võetakse, on seega ELi kodakondsuse saamise nurgakivi⁽¹¹⁾.

4.5 ELi kodakondsuse ja liikmesriigi kodakondsuse tihe seos on alates sellest, kui 1992. aastal loodi Maastrichti lepinguga ELi kodakondsus, olnud rohkete arutelude ja hulgalise kriitika keskmes. See seos tähendab põhimõtteliselt seda, et ELis seaduslikult elavad kolmandate riikide kodanikud on ELi kodakondsusest ametlikult ilma jäetud ning seetõttu on nad ELi kodakondsuse teemalistes aruteludes ja poliitikas ja demokraatlikus elus osalemises kahe silma vahele jäänud.

4.6 ELi kodakondsuse piiratud tõlgendus on selline, milles öeldakse, et on olemas ühtne ja selgelt määratletav ELi kodanikest inimrühm ja teine rühm, kuhu kuuluvad kolmandate riikide kodanikud, keda ei peeta ELi kodanikeks.

4.7 Kuid kes on need ELi kodanikud? Kas on õige piirata ELi kodakondsuse isikulist kohaldamisala liikmesriigi kodakondsusega inimestele? Kas kolmandate riikide kodanikel on mingeid ELi kodanikega sarnaseid ja võrreldavaid õigusi ja vabadusi? Millised on ELi kodakondsuse praegused piirangud ja väljakutsed? Milline osa on selles kontekstis poliitikas osalemisel ja õigusel hääletada? Miks on paljud sisserändajate lapsed ikka nõ teisejärgulised kodanikud? Kui sisserändajate osalemine demokraatlikus protsessis lihtsustab nende integratsiooni, siis miks nad on välja tõrjutud?

4.8 Praeguseni on olnud liikmesriigid need, kes kaudselt otsustavad selle üle, kes on ja kes ei ole ELi kodanik. See peab muutuma, et ELi kodakondsus oleks Euroopa integratsiooni keskmes.

5. Kodanikusõbralik ELi kodakondsus

5.1 Põhiõiguste hartas sätestatakse sellise kodanikusõbraliku, kaasava ja suuremat osalust võimaldava kodakondsuse uue mõiste üldised alused, mille arendamist peab komitee vajalikuks.

5.2 Komisjon märkis, et põhiõiguste harta on kolmandate riikide kodanike jaoks kodanikusõbraliku kodakondsuse (mis hõlmab põhilisi ühiseid õigusi ja kohustusi) arendamise alus.

5.3 ELi põhiõiguste harta on aluslepingutega sarnase juriidilise väärtusega siduv dokument. Harta on ELi kodakondsuse komponente muutnud ja tugevdanud. Selle isikuline kohaldamisala hõlmab nii ELi kui ka kolmandate riikide kodanikke. V jaotis on pühendatud kodanike õigustele, kuid artikkel 41 (õigus heale haldusele) ja artikli 45 lõige 2 (liikumis- ja elukohavabadus) hõlmavad ka kolmandate riikide kodanikke.

5.4 Komitee rõhutab, et ülejäänud harta sätted kehtivad kõigile inimestele, sõltumata nende kodakondsusest. Harta piirab liikmesriikide otsustamisvabadust elukoha kindluse, perekonna taasühinemise, väljasaatmise ning isegi kodakondsuse saamise ja äravõtmisega seotud küsimustes. Üks põhilistest aspektidest on VI jaotis õigusemõistmise kohta, mis hõlmab õigust õiglasele kohtulikule arutamisele ja tõhusale õiguskaitsevahendile, juhul kui mõnda põhi- või kodanikuõigust on rikutud.

5.5 Komitee leiab, et ELi kodakondsus ja harta koos võivad avaldada ELi kodakondsuse isikulise kohaldamisala laiendamisele sügavat mõju. Üks suurimaid lahendamist ootavaid küsimusi on, kuidas tagada nendele kolmandate riikide kodanikele juurdepääs tõhusale õiguskaitsevahendile, kelle põhiõiguste ja -vabaduste suhtes on liikmesriigid ja nende ametiasutused teinud ELi õiguses erandeid või neid rikkunud⁽¹²⁾.

5.6 Euroopa konvendi ettevalmistustööde ajal võttis komitee vastu resolutsiooni, milles ta tegi järgmise ettepaneku: „Sisserändajate integratsiooni poliitikat tuleb parandada. Komitee kutsub konvendi üles uurima võimalust anda ELi kodakondsus pikaajalise elaniku staatusega kolmandate riikide kodanikele.”⁽¹³⁾

⁽¹¹⁾ De Groot, G.R. (1998), „The relationship between the nationality legislation of the Member States of the European Union and European Citizenship”, peatükk VI ja M. La Torre (ed.), „European Citizenship: An Institutional Challenge”, The Hague: Kluwer International Law.

⁽¹²⁾ S. Carrera, M. De Somer ja B. Petkova (2012), „The Court of Justice of the European Union as a Fundamental Rights Tribunal: Challenges for the Effective Delivery of Fundamental Rights in the Area of Freedom, Security and Justice”, CEPS Policy Brief, Euroopa Poliitikauuringute Keskus, Brüssel.

⁽¹³⁾ ELT C 61, 14.3.2003, lk 170, punkt 2.11.

5.7 Komisjon seadis ühenduse sisserändepoliitikat käsitlevas teatises⁽¹⁴⁾ eesmärgi kujundada kolmandate riikide kodanike riiki lubamiseks ja seal elamiseks ELi õigusraamistik ning ühine õiguslik staatus, mis põhineks põhimõttel, et neile antakse ELi kodanikega võrdsel alustel, kuid riigis viibimise pikkusest sõltuvalt erinevad õigused ja kohustused.

5.8 Kui sisserändajad võivad vähemalt viie aasta möödudes kodakondsust taotleda, siis võib see olla piisav tagatis, et paljud sisserändajad seaksid end ühiskonnas edukalt sisse, või olla esimene samm liikmesriigi kodakondsuse saamise suunas.

5.9 Komitee märkis oma arvamuses teemal „Juurdepääs Euroopa Liidu kodakondsusele”, et ELi kodakondsuse laiem mõiste vastab Euroopa Komisjonis vastu võetud mõistele „kodanikusõbralik kodakondsus”.

5.10 Komitee toetas seda, et kodanikusõbralikku kodakondsust peaks ELi tasandil mõistma kui kõigi liidu territooriumil püsivalt elavate inimeste suuremat osalust võimaldavast ja kaasavast kodakondsusest, mille puhul oleks üks keskne põhimõte see, et kõik inimesed on seaduse ees võrdsed. Komitee juba märkis oma arvamuses teemal „Juurdepääs Euroopa Liidu kodakondsusele”, et nii suurendatakse „pühendumust võrdsel kohtlemisele, et edendada ja lihtsustada mõnes Euroopa Liidu liikmesriigis püsivalt ja seaduslikult elavate kolmandate riikide kodanike ühiskonda integreerumist (võrdsus seaduse ees)” ja et oleks võimalik võidelda diskrimineerimisega, mille all kolmandate riikide kodanikud praegu kannatavad.

6. Kümme aastat hiljem on ikka lahendamist ootavaid probleeme

6.1 Viimasel kümnendil on Euroopa kohaldanud poliitikat, võtnud vastu õigusakte ja andnud välja kohtulahendeid, mis on nii ELi kodakondsusele kui ka kolmandate riikide kodanike staatusel väga olulised. Nende protsesside tulemusel on ELi kodakondsusega seotud õigused, vabadused ja tagatised elukohapõhiselt järk-järgult laienenud. Samas leiab komitee, et see laienemine on olnud poolik ja selles on liiga palju piiranguid.

6.2 Õigusvaldkonnas oli üks olulisemaid samme **kodakondsuse teemalise direktiivi 2004/38** vastuvõtmine, millega koondati varasem laiali paisatud ja killustatud vaba liikumise ja elukoha valimise teemaline ELi õiguslik raamistik ühte õigusakti. EL on olnud eriti aktiivne nende kolmandate riikide kodanike õiguste ja diskrimineerimisvastaste sätete tunnustamisel,

kes on ELi kodanike pereliikmed. Direktiivis tunnistatakse selgesõnaliselt nende kolmandate riikide kodanikest pereliikmete õigusi ja vabadusi, mis on olemuselt väga sarnased ELi kodanikele antud õiguste ja vabadustega.

6.2.1 Komitee jagab komisjoni arvamust, et üks kõige suuremaid väljakutseid on see, kuidas teha direktiivis ette nähtud õigused kõigile igapäevaelus kättesaadavaks, kaotada mõned liikmesriikide halvad tavad ning pakkuda tõhusat õiguskaitselahendit neile, kelle kodanikuvabadusi on piiratud.

6.2.2 Kuigi need kodakondsusega seotud õigused tulenevad otseselt perekondlikest sidemetest, saab neid kasutada ainult siis, kui ELi kodanikud ja nende pereliikmed kasutavad õigust liikuda või emigreeruda vabalt teise liikmesriiki. Euroopa-sisene liikuvus on jätkuvalt ELi kodakondsusega pereliikmete kaitsmise üks eeltingimustest⁽¹⁵⁾. Direktiivis tunnistatakse ka nende pereliikmete õigust alalisele elamisloale, kes on riigis vähemalt viis aastat elanud.

6.2.3 Kuid komitee leiab, et liikmesriikide ametiasutustel on jätkuvalt õigusakte ja tavad, mis takistavad ELi kodanike pereliikmete õigust vabalt liikuda ja elukohta valida. Samuti on jätkuvalt vastupidise diskrimineerimise juhtumeid, kus kannatavad ELi kodanike välismaalastest pereliikmed, ning need tuleks lahendada⁽¹⁶⁾.

6.3 **Euroopa Kohus** on olnud väga aktiivne ja avaldanud positiivset mõju ELi kodakondsuse õiguslike piirjoonte ja individuaalsete õiguste kaitsmisel ja ennetaval tõlgendamisel⁽¹⁷⁾. Euroopa Kohus on kinnitanud, et ELi kodakondsus peaks olema ELi kodanike põhistaatus⁽¹⁸⁾.

6.3.1 Komitee tervitab Luxembourgigi kohtu lahendit kodakondsuse kohta ja märgib, et direktiivi vastuvõtmisega lisati sellesse enamik Euroopa Kohtu lahendeid, kuna selles võeti üle kõige olulisemad 2004. aastani tehtud kohtuotsused vaba liikumise ja ELi kodakondsusega seotud asjades.

⁽¹⁵⁾ Guild, E. (2004), „The Legal Elements of European Identity: EU Citizenship and Migration Law”, The Hague: Kluwer Law International, European Law Library.

⁽¹⁶⁾ ELi aastaaruanne töötajate vaba liikumise kohta Euroopas 2010.–2011. aastal, K. Groenendijk *et al.*, jaanuar 2012, Euroopa Komisjon, tööhõive, sotsiaalküsimuste ja sotsiaalse kaasatuse peadirektorat. Vt <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=475&langId=en>.

⁽¹⁷⁾ Kostakopoulou, T. (2007), „European Citizenship: Writing the Future”, European Law Journal, ELi kodakondsuse teemaline erinumber, 13. köide, nr 5, lk 623-646.

⁽¹⁸⁾ C-184/99, Grzelczyk.

⁽¹⁴⁾ COM(2000) 757 final.

6.3.2 Euroopa Kohus on andnud välja ka mitmeid lahendeid ELi õiguse üldpõhimõtete kohta, ⁽¹⁹⁾ näiteks proportsionaalsuse ja mittediskrimineerimise põhimõtete kohta, mida kohaldatakse kõigile inimestele, keda ELi tegevus või õigus mõjutab, sõltumata kodakondsusest või sisserändaja staatusest. Kohtulahendid on puudutanud ka liikmesriikide otsustamisvabadust kodakondsuse saamise ja äravõtmise küsimustes ning nende küsimuste mõju ELi kodakondsusele ja sellega seotud õigustele.

6.3.3 Kohus on korduvalt öelnud, et liikmesriikidel on kodakondsuse vallas oma volituste kasutamisel kohustus pöörata eritählepanu sellele, millist mõju avaldavad tema õigusaktid ja otsused kodakondsuse ja vaba liikumise teemalise ELi õiguse ning eelkõige ELi kodakondsusega seotud õiguste ja vabaduste täieliku austamise raames ⁽²⁰⁾.

6.4 **Alates 2003. aastast kehtib ELi sisserännet reguleeriva õiguse pakett** koos kolmandate riikide kodanike liikmesriikide territooriumile sisenemist ja seal viibimist reguleerivate õigusvahenditega, mis pakuvad õigusi ja tagatiseid, millest mõned on sarnased ELi kodakondsusega antavate õiguste ja tagatistega. **Direktiiviga 2003/109 ⁽²¹⁾ pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanike staatuse kohta** loodi neile kolmandate riikide kodanikele ühine õiguslik staatus, kes on liikmesriigi territooriumil elanud seaduslikult ja pidevalt viie aasta jooksul.

6.4.1 Komitee sooviks rõhutada, et direktiivi idee oli lähendada ELi kodanike ja pikaajalise elamisloaga kolmandate riikide kodanike staatust ning kaitsta viimaste elukoha kindlust ELis. Ühine staatus ei paku neile inimestele ikka võrdsust ja täielikku kodakondsust, vaid on midagi võrdsuse lähedast või „peaaegu kolmandajärguline kodakondsus“, millele kehtivad mitmed tingimused ⁽²²⁾. Nagu Euroopa Komisjoni oma aruandes direktiivi kohaldamise kohta ⁽²³⁾ ütles, nähakse direktiivi artiklis 11 küll ette pikaajalise elamisloaga ja riigi kodakondsusega kodanike peaaegu võrdne kohtlemine, kuid täielikult puudub teave selle kohta, kuidas seda kohaldatakse, mis põhjustab selle praktilisel elluviimisel probleeme.

⁽¹⁹⁾ De Groot, G.R. (2005), „Towards a European Nationality Law” ja H. Schneider (ed.), „Migration, Integration and Citizenship: A Challenge for Europe's Future”, 1. köide, lk 13-53.

⁽²⁰⁾ Vt nt järgmised kohtuasjad: C-369/90, Micheletti, C-192/99, Kaur või C-135/08, Rottmann. Vt J. Shaw (ed) (2012), „Has the European Court of Justice Challenged Member States Sovereignty in Nationality Law?”, EUI Working Paper RSCAS 2011/62, EUDO Citizenship Observatory, Firenze.

⁽²¹⁾ Vt direktiivi ja selle lähtekohtade analüüs: S. Carrera (2009), „In Search of the Perfect Citizen? The intersection between integration, immigration and nationality in the EU”, Martinus Nijhoff Publishers: Leiden.

⁽²²⁾ Vt direktiivi artikkel 11. Groenendijk, K. (2006), „The Legal Integration of Potential Citizens: Denizens in the EU in the final years before the implementation of the 2003 directive on long-term resident third country nationals” ja R. Bauböck, E. Ersböll, K. Groenendijk ja H. Waldrauch (eds), „Acquisition and Loss of Nationality”, 1. köide: „Comparative Analyses: Policies and Trends in 15 European Countries”, Amsterdam: Amsterdam University Press, lk 385-410.

⁽²³⁾ COM(2011) 585: aruanne direktiivi 2003/109 kohaldamise kohta.

6.4.2 Teiselt poolt nähakse direktiiviga ette võimalus kasutada õigust liikuda vabalt teise liikmesriiki ja saada peaaegu võrdse kohtlemise osaliseks. See on direktiivi üks lisaväärtustest. Euroopa-sisese liikuvuse või vaba liikumise mõõtme lisamine meenutab samasugust ELi kodakondsuse mudelit, mis järgis kodakondsust reguleerivat ELi õigust Euroopa-sisese liikuvuse edendamisel.

6.5 Ka teistes sisserännet reguleerivasse ELi õigusesse kuuluvates direktiivides (**näiteks direktiivis 2009/50 kõrgelt kvalifitseeritud sisserändajatele sinise kaardi andmise kohta**) oli Euroopa tööturgude atraktiivsemaks muutmise eesmärgil Euroopa-sisese liikuvuse käsitlus ja mõõde, mis oli sarnane pikaajalise elaniku staatusele.

6.6 Kuid komitee leiab, et kuna mõned liikmesriigid on direktiive vigaselt kohaldanud, siis ei ole kolmandate riikide kodanikele ja pereliikmetele neile ELi elamisloa andnud liikmesriigist erinevas liikmesriigis elamiseks ja töötamiseks kehtivad tingimused ja kriteeriumid kaugeltki võrreldavad ELi kodanike piiriülese liikumise vabadusega.

6.7 Pealegi ei soodusta seadusliku sisserände õigusliku raamistiku killustatus ja valdkondlikkus võrdset kohtlemist ega ELis elavate ja ELis vabalt liikuda soovivate kolmandate riikide kodanike õiguste ühtset raamistikku ⁽²⁴⁾.

7. Dialoog päritoluriikidega

7.1 Komitee kutsus teistes arvamustes üles parandama Euroopasse tulevate sisserändajate päritoluriikidega poliitilist ja sotsiaalset dialoogi. Komitee tervitab seda, et on sõlmitud mitmeid kokkuleppeid.

7.2 Dialoogis tuleks käsitleda ka kodakondsusega seotud õigusi. Komitee leiab, et topeltkodakondsust lubavad riikidevahelised kokkulepped on väga head selleks, et kolmandate riikide kodanikel oleksid kodaniku-, sotsiaalsed ja poliitilised õigused.

7.3 Kuid mõned liikmesriigid on poliitilised õigused seadnud sõltuvusse vastastikkuse kriteeriumist. Komitee märgib, et kuigi see on positiivne vahend, toob see mõnel juhul kaasa inimeste õiguste piiramise, kui päritoluriigid ei jaga vastastikkuse kriteeriumi.

⁽²⁴⁾ S. Carrera et al. (2011), „Labour Immigration Policy in the EU: A Renewed Agenda for Europe 2020”, CEPS Policy Brief, Euroopa Poliitikauringute Keskus, Brüssel.

7.4 Komitee soovib, et ELi välispoliitikas võetaks tõsiseks kohuseks anda uut hoogu rahvusvahelise rände ülemaailmsele juhtimisele ÜRO raames, tuginedes muu hulgas kehtivatele rahvusvahelistele õigusaktidele, inimõiguste ülddeklaratsioonile, ÜRO võõrtöötajate ja nende perekonnaliikmete õiguste kaitse rahvusvahelisele konventsioonile (komitee tegi ELile ettepaneku ⁽²⁵⁾ see ratifitseerida), kodaniku- ja poliitiliste õiguste paktile ning majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste paktile ning ILO konventsioonidele.

Brüssel, 16. oktoober 2013

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president*

Henri MALOSSE

⁽²⁵⁾ ELT C 302, 7.12.2004, lk 49.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Säästvama tarbimise poole: tööstuskauba kasutusiga ja usalduse taastamine tarbijate teavitamise teel” (omaalgatuslik arvamus)

(2014/C 67/05)

Raportöör: **Thierry LIBAERT**

Kaasraportöör: **Jean-Pierre HABER**

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee otsustas 14. veebruaril 2013. aastal vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Säästvama tarbimise poole: tööstuskauba kasutusiga ja usalduse taastamine tarbijate teavitamise teel” (omaalgatuslik arvamus).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööstuse muutuste nõuandekomisjon võttis arvamuse vastu 26. septembril 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 493. istungjärgul 16.–17. oktoobril 2013 (17. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 178, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 5.

1. Järeldused ja soovitus

1.1 Kavandatud aegumine tundub olevat seotud tööstusliku tootmisviisiga, mis tugineb toodete minimaalsel väljavahetamis-määral. Kuigi toodete väljavahetamine võib olla vajalik, tuleks võidelda teatud üle piiri minevate juhtudega. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee teeb selget vahet meelega sisseehitatud defektidel ja kiirenenud tarbimismudelitel. Kuigi suuri, kuid tihtipeale teisejärgulisi uuendusi edendavad turundusvõtted võivad olla küsitavad, on käesoleva arvamuse eesmärk saada kontrolli alla selle nähtuse kõige silmatorkavamaid näited ja parandada garantiid tarbijate jaoks. Eesmärk on aidata suurendada usaldust Euroopa ettevõtetesse. Ettepanekud puudutavad tehnoloogiat, kaubandust, eeskirju, harimist ja teavitamist. Need on osa strateegilisest raamistikust, millega püütakse saavutada tootmise, tarnimise ja tarbimise ahelas õiglasem ja asjakohasem tasakaal.

1.2 Komitee soovib selliste toodete, millele on toote kasutusea lühendamiseks defekt sisse ehitatud, täielikku keelustamist. Neid näiteid on küll vähe, kuid nad on markantsed, näiteks meedias palju kajastust leidnud printerite juhtum, kus printerid on ehitatud nii, et nad ei töötaks enam teatud arvu kasutuskor-dade järel. See võib vaid viia inimeste usalduse kaotuseni nendes ettevõtetesse.

1.3 Komitee soovib ettevõtetel oma toodete parandamist lihtsustada. Seda peaks tegema kolme moodi: esiteks on tehnilised võimalused (näiteks tahvelarvutites on aku aparadi kere külge kinnitatud, et seda ei saaks parandada, sundides nii peale uue tahvelarvuti otsimise), teiseks peaks tarbijatel olema võimalus osta viis aastat pärast ostu varuosi. Kolmandaks tuleks toote ostmisel anda kaasa nimekiri parandusvõimalustest ja juhend nende teostamiseks. Üldisemalt soovib komitee käesoleva arvamusega pakkuda tugevat toetust sotsiaalsele mõõtmele

ja remondiettevõtetele. Ettevõtete ja nende klientide vahelise usalduse taastamist tuleks käsitleda eelkõige sellest seisukohast, et see võib aidata kaasa töökohtade loomisele.

1.4 Komitee jätab kõrvale siduva määruse võimaluse ja toetab vabatahtlikku sertifitseerimist. Näiteks kodumasinat valdkonnas oli kindel müügiargument 10–20-aastane varuosade kättesaadavuse garantii. Seda garantiid võiks ELis standardiseerida kõigile toodetele, mida 28 liikmesriigi territooriumil tarbitakse, et mitte karistada Euroopa ettevõtteid. Samuti võiksid tootjad avaldada teavet kõige sagedamini esinevate rikete kohta, kuna nemad tunnevad neid. Nad võiksid ladustada ainult neid varuosi, toota neid tellimusel või leida allhankijaid, kes neid toodaksid. See näitaks mõnede ettevõtete suurt pühendumist sellele, et tagada oma toodete usaldusväärsus ja minna kaugemale lihtsast kliendisuhetest. See oleks kooskõlas vabatahtliku sertifitseerimise ideega, et pakkuda viise toodete hooldamiseks ja vastupidavaks muutmiseks.

1.5 Komitee kutsub liikmesriike üles võtma oma riigihanke poliitikas arvesse kavandatud aegumise vastu võitlemise parameetritega. Kuna riigihanked moodustavad Euroopa Liidus SKP-st suure osa (16 % SKP-st), siis on avaliku sektori asutustel siinkohal oluline roll. Nad peaksid olema teistele eeskujuks.

1.6 Komitee leiab, et toodete kvaliteedi ja vastupidavuse parandamine looks Euroopas püsivaid töökohti ning seetõttu tuleks seda ergutada. Kui sellega kaasneb asjakohane koolitus, siis aitaks see väljuda kriisist, mis on Euroopa töötajaid rängalt tabanud.

1.7 Komitee pooldab seda, et tootel näidataks ära selle oodatav kasutusiga aastases või kasutuse järgi, et tarbija saaks teha teadlikke ostuvalikuid. Komitee soovib katsetada märgiseid, kus oleks esitatud toote kasutuseal põhinev hinnanguline hind ühe aasta kohta, et ergutada tarbijaid ostma vastupidavaid tooteid. Seda kasutusiga tuleks hiljem kontrollida, et vältida kuritarvitusi, mille puhul tarbija kannataks. Tarbija võiks nii osta tooteid, mis on küll ostmise hetkel kallimad, aga mis tasuksid aja jooksul rohkem ära. See innustaks ettevõteteid tootma vastupidavaid tooteid. Sellisel märgistusel tuleks keskenduda tarbija jaoks vajalikule põhiteabele ja see peaks olema tootekategooriate kaupa erinev, et vältida mõnedel pakenditel üleliigset teavet.

1.8 Komitee peab kasulikuks süsteemi loomist, millega tagatakse ostetud toodete minimaalne kasutusiga. Peale lambipirnide ei ole praegu ühtegi õigusakti toodete minimaalse kasutusega kohta ega ka Euroopa standardeid, mis võimaldaksid seda mõõta. Samas ökomärgise raames on hakatud selles suunas uusi algatusi tegema. Ettevõtted, kes toodavad või turustavad toodet, mille kasutusiga on vähem kui viis aastat, peavad võtma arvesse ringlussevõtu väliskulusid, eelkõige siis, kui tootes on kasutatud keskkonnale ohtlikke aineid.

1.9 Komitee teeb ettepaneku, et ostul antav garantii sisaldaks minimaalset toimetamisega, mille jooksul oleksid parandamiskulud tootja kanda.

1.10 Suur osa toodete kasutusea vähendamise kuludest ja selle ebapiisava parandatavusega seotud raskustest lasub tarbijal. Ta kannatab selle all, et ettevõtted nagu ka mõned tarnijad püüavad vahel müüa lisagarantiid esimese aasta järel, kuigi kaheaastane garantii on kohustuslik. Näib, et sageli ei ole tarbijaid nende õigustest piisavalt teavitatud. Parem teavitamine, näiteks veebilehtede ja suhtlusvõrgustike abil, võiks tarbijate teadlikkust suurendada. Kavandatud aegumise Euroopa vaatluskeskus võimaldaks tarbijatel saada tavadest parema ülevaate ja oma valikuid paremini teha.

1.11 Tarbijate teadlikkus on toodete asjakohase ja säästva tarbimise eeltingimus. Lisaks on oluline teavitada tarbijaid asjakohaselt toodete minimaalsest kasutuseast, mis on oluline toodete ostuotsuseid tehes. Selles kontekstis oleksid tervitatavad vabatahtlikud kaubanduslikud ja ärilgatused ja tegevused.

1.12 Tarbijatel on tihtipeale tunne, et nad hulbivad seadusterägistikus. Kuigi kavandatud aegumist käsitletakse mitmetes (kaubandustavade, jätmete ...) direktiivides, on selleteemalisi tekste vähe kooskõlastatud ja neid tuleks õigusaktide paketi ühtlustada.

1.13 Komitee soovib liikmesriikidel eelkõige hariduses ergutada vastutustundlikku tarbimist, et tarbijad kaaluksid

toote olemusringi, ökoloogilise jalajälje ja kvaliteedi seisukohast mõju keskkonnale. Komitee soovib tungivalt kaasata tarbijate esindajaid rohkem käimasolevasse arutellu selle olulise ja tundliku teema üle, kuna nende osalus tagaks terviklikuma lähenemisviisi.

1.14 Komitee soovib Euroopa Komisjonil viia sellel teemal läbi uuringuid, et tuua selgust paljudes tihtipeale vastuolulistes andmetes. See võimaldab saada kavandatud aegumisest ning eelkõige selle majanduslikust ja sotsiaalsest mõjust objektiivse pildi, ja seda mitte ainult lähtudes väidetavast kasust toote müüginumbrite jaoks, vaid ka lähtudes tööhõivest ja kaubanduse tasakaalust.

1.15 Komitee teeb ettepaneku korraldada sel teemal 2014. aastal suure Euroopa ümarlauri. Ümarlaurile võiks tulla kokku kõik sidusrühmad: tööstuse esindajad, finantssektor, tarnijad, ametiühingud, tarbijauhendused, valitsusvälised organisatsioonid, standardiagentuur ja eksperdid. See peaks hõlmama paljusid valdkondi, et mitte keskenduda ainult mõnele tööstussektorile. Sellele lisaks peaks võimalikult laia üldsuse kaasamist ergutavat lähenemisviisi järgides toimuma Euroopa Liidu kodanikele avatud foorum. Teine viis osaluse suurendamiseks on kasutada suhtlusvõrgustikke.

1.16 Üldisemalt soovib komitee hoogustada teadusuuringuid ja tegevust kolmes valdkonnas, mis pidurdavad kavandatud aegumist.

— Toodete ökodisain: see võimaldab juba alguses tagada kasutatud ressursside jätkusuutlikkuse, kuna võetakse arvesse kaupade keskkonnamõju ja kogu olemusringi.

— Ringmajandus, mis järgib nn hällist hällini (*cradle to cradle*) põhimõtet, millega püütakse muuta ühe ettevõtte jäätmed teiste toormeks.

— Funktsionaalne majandus, mille eesmärk on arendada edasi toote omamise asemel selle kasutamise ideed. Nii ei müüks ettevõtteid mitte toodet, vaid funktsiooni, mille eest esitatakse arve kasutuse järgi. Siis on tootjate huvides arendada välja tugevad, parandatavad ja kergesti hooldatavad tooted ning tagada asjakohane tootmisahel ja logistika, mis oleks selle majandusmudeli keskmes.

1.17 Komitee edastab Euroopa tasandil selle sõnumi, millega ta loodab, et Euroopa astub uude majandusliku ülemineku etappi, minnes üle raiskavast ühiskonnast säästvale ühiskonnale, kus majanduskasv on selline, et see vastaks inimestele suunatud lähenemisviisi kaudu tarbijate vajadustele ega oleks mitte kunagi lihtsalt eesmärk iseenesest.

2. Sissejuhatus ja sisu

2.1 Kavandatud aegumine on mitmel põhjusel murettekitav. Vähendades tarbekaupade kasutamisega suurendab see ressurside kasutust ning toodete olemusringi lõpus käideldavate jäätmete hulka. Seda mitmel kujul esinevat nähtust kasutatakse müüginumbrite suurendamiseks ja majanduskasvu toetamiseks, luues tahtlikult pidevat vajadust ja tarbekaupu, mida ei saa parandada.

2.2 Selle tulemus on nii suur ressurside raiskamine ja reostus, et kodanikuühiskond ja mitmed selliste tavade suhtes kriitiliselt meelestatud poliitikud on võtnud meetmeid, et seda süsteemi ebakõla rõhutada ja selle vastu võidelda (ühishagid Ameerika Ühendriikides Apple'i vastu, Brasiilias esitatud kaebus ja 2013. aasta alguse seadusandlikud ettepanekud Belgias ja Prantsusmaal).

2.3 Tavaliselt tehakse vahet eri tüüpi kavandatud aegumisel, kuna aegumist võib määratleda kui materjali või seadme kasutuks muutmist enne selle ära kulumist (sõnaraamatu *Le Petit Larousse* järgi), nii et selle kasutuks muutumine või aegumine ei sõltu niivõrd selle ära kulumisest, kuivõrd tehnilisest progressist, käitumise muutumisest, moest jm.

2.4 Võib eristada eri tüüpi aegumist.

- Kavandatud aegumine selle otseses tähenduses, mille puhul kavandatakse toode nii, et selle kasutamisega oleks lühem ning vajadusel disainitakse see nii, et peale teatud arvu kasutuskordi see enam ei tööta.
- Kaudne aegumine, mis tuleneb tavaliselt sellest, et toodet ei ole võimalik vajalike varuosade puudumise tõttu parandada, või sellest, et parandamine osutub võimatuks (nt elektrooniliste seadmete külge kinnitatud akude puhul).
- Ühildamatusega seotud aegumine, näiteks tarkvara puhul, mis ei tööta enam operatsioonisüsteemi uuendamisel. See aegumine on seotud müügijärgse teenuse aegumisega, mille puhul eeldatakse, et tarbija ostab pigem uue toote, kui parandab vana, osaliselt parandamisaja ja -hinna pärast.
- Psühholoogiline aegumine, mis tuleneb ettevõtete turunduskampaaniatest, mis tekitavad tarbijates arvamust, et olemasolevad tooted on moest läinud. Oleks kasutu sundida tahvelarvutite tootjaid pikendada oma toodete kasutamisega 10 aastale, kui tarbimismudelid on sellised, et me tahame tahvelarvuti iga kahe aasta tagant välja vahetada. Näiteks mobiiltelefon vahetatakse välja keskmiselt iga 20 kuu järel (12-17-aastaste puhul iga 10 kuu järel). Kuigi kõik need punktid on olulised, käsitletakse käesolevas arvamuses vaid kolme esimest punkti. Neljandat punkti tuleks käsitleda eraldi tarbimismudelite raames.

2.5 Sel teemal ei ole lõplikku üksmeelt. Need tähendusniiansid näitavad, kui vajalik on selle mõiste üldmääratlus ja kohaldada erinevaid meetmeid, sõltuvalt sellest, kas on tegemist aegumise objektiivsete (tehniliste) või subjektiivsete teguritega (moe mõju, uute toodete turule viimine). Mõnel juhul võib toote lühiajalisus olla keskkonnale kasulik. Pealegi sõltub aegumine ka tarbija käitumisest.

2.6 Komitee toetab diferentseeritud käsitlust. Eesmärk ei ole pikendada ühtlaselt kõigi toodete kasutamisega, vaid võtta arvesse toote kasutust. Samuti eelistatakse lähenemisi, kus kasutust optimeeritakse, isegi kui see ei too tingimata kaasa kasutusea pikendamist. Komitee soovib aidata parandada Euroopa ettevõtete toodete usaldusvärsuse mainet.

2.7 On palju põhjusi, miks Euroopa Liit peab tegelema kavandatud aegumise küsimusega. Need põhjused on seotud nii keskkonna, ühiskonna, rahva tervise, kultuuri kui ka majandusega. Kaaluda tuleb ka vähem materiaalseid, kuid komitee arvates sama olulisi sümboolseid ja eetilisi aspekte.

2.8 Kui vaadata keskkonna seisukohast, siis tarbime me praegu, kui aastas kasutatakse u 60 miljardit tonni toorainet, 50 % rohkem loodusvarasid kui 30 aastat tagasi. Eurooplane tarbib 43 kg loodusvarasid päevas, samas kui aafriklase kohta on sama näitaja 10 kg. Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD) hinnangul saavad 1999. aasta tasemete põhjal praeguse esmatootmise iga-aastase 2 %lise kasvu juures vase-, plii-, nikli-, hõbeda-, tina- ja tsingivarud läbi 30 aasta ning alumiiniumi ja rauavarud 60–80 aasta jooksul. Seega napib üha rohkem materjale. Lisaks toodetakse igal aastal Euroopas 10 miljonit tonni elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmeid (2012. aasta andmetel) ning see arv peaks jõudma 2020. aastal 12 miljonini. Ringlussevõtu ja innovatsioonipoliitika kõrval tuleks võitluses kavandatud aegumisega toetada ELi uues, 13. augustil 2012. aastal jõustunud direktiivis sätestatud jäätmete toormekasutuse poliitikat.

2.9 Ühiskondlikult põhjustab kavandatud aegumine kolm probleemi. Esiteks on kriisi ajal tarbekaupade kavandatud aegumisest tulenev mõtteviis hoogustanud laenu ostmist ja ennenägematuid võlakoormaid. Toodete aegumise all kannatavad kõige rohkem enim puudustkannatavad ühiskonnarühmad, kes ei saa osta kalleid jätkusuutlikke tooteid ja kes piirduvad sageli vähekaliteetsete odavamate kaupadega. Seejärel võivad kavandatud aegumise negatiivse mõju all kannatada ka kõik remonditevõtete töötajad. Keskkonna ja energia majandamise agentuuri (ADEME)⁽¹⁾ (2007. aasta) aruande andmed kinnitavad seda tendentsi: ainult 44 % rikkiläinud seadmetest parandatakse

⁽¹⁾ Keskkonna ja energia majandamise agentuur.

ära. Garantiiaja möödumisel parandatakse tarnijate hinnangul ainult 20 % seadmetest. ADEME (2010. aasta) uuringust tuli välja ka see, et 2006.–2009. aastal vähenesid Prantsusmaal remonditööd märkimisväärselt, eriti kodumasinade sektoris. Remonditööde sektori eelis on see, et seda ei saa mujale üle viia ja see pakub enamasti stabiilseid töökohti.

2.10 Samuti on sellel suur mõju rahva tervisele. Mõju on kahetine. Esiteks põletamise otsene mõju lähedal elavatele inimestele, sest elektroonikakomponendid on mürgised, ning teiseks rahvusvaheline mõju. Nimelt on IT-seadmete käitluse taristu nii puudulik, et paljud kasutuselt kõrvaldatud tooted eksporditakse ebaseaduslikult geograafilistele aladele, kus nende ladustamise tasu on väiksem, kuid kus nad avaldavad kohalikule elanikkonnale mitmesugust mõju (nt Ghanas, kus jäätmetest eraldatakse vanametall, et saata see Dubaisse ja Hiinasse. Suur osa nendest jäätmetest saadetakse lõunapoolsetesse riikidesse, kus nad tekitavad tervise- ja keskkonnaprobleeme).

2.11 On ka kultuurilisi tagajärgi. Mõningate uuringute järgi on kodumasinade keskmine kasutusiga 6–8 aastat, samas kui 20 aasta tagasi oli see iga 10–12 aastat. Tarbijad võivad õigustatult küsida, miks on toodete kasutusiga vähenenud, kui kõikjal edendatakse innovatsiooni. Eurooplaste usaldust tööstusesse on kasvatatud pika aja jooksul ja kavandatud aegumisega on see

kadumas. Ajal, mil peaaegu kõik arvamusküsitlused näitavad eurooplaste ja tööstuse vahelist tohutut lõhet, on selge, et kiire rikkimine ja võimatu parandamine ei paranda tarbijate suhtumist ettevõtetesse. See selgitab, miks 92 % eurooplastest ⁽²⁾ soovivad, et toote kasutusiga (või kasutuskordade arv) oleks tootele märgitud. Euroopa ettevõtete konkurentsivõime parandamiseks tuleb parandada ka tarbijate usaldust ettevõtetesse.

2.12 Lõpuks on ka majanduslikke tagajärgi. Suur osa süüdis- tatud ettevõtetest töötavad kõrgetehnoloogia sektorites, mille tooteid imporditakse tihtipeale Euroopasse. Selle küsimusega tegeledes pakub Euroopa Liit oma ettevõtetele variandi, kuidas jätkusuutlikkust tegelikult rakendades teistest esile tõusta.

2.13 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ei unusta ka vähem materiaalseid, kuid võib-olla sama olulisi aspekte. Sümboolselt võib öelda, et kuigi kogu komitee Rio+20 suunas tehtud töö näitab, kui oluliseks komitee säästvat arengut peab, tunnistab komitee ka, et kavandatud aegumine kuulub selgelt komitee edendatava säästva arengu teemade alla. Komitee arusaama järgi eetikast ühiskonnas tundub problemaatiline, et insenerid kujundavad tooteid, mis aeguksid kiiremini või et reklaamijad korraldavad kampaaniaid, millega ergutatakse tarbijaid ostma tooteid, mille puhul nad teavad, et see ei suurenda tegelikult nende rahulolu.

Brüssel, 17. oktoober 2013

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president*

Henri MALOSSE

⁽²⁾ Eurobaromeetri uuring: „Attitudes of Europeans towards building the single market for green products”, Euroopa Komisjon. Flash 367, juuli 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa õlletööstuse kasvupotentsiaali edendamine” (omaalgatuslik arvamus)

(2014/C 67/06)

Raportöör: **Ludvík JÍROVEC**

Kaasraportöör: **Edwin CALLEJA**

14. veebruaril 2013 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Euroopa õlletööstuse kasvupotentsiaali edendamine”

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööstuse muutuste nõuandekomisjon (CCMI) võttis arvamuse vastu 26. septembril 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 493. istungjärgul 16.–17. oktoobril 2013 (16. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 47, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 2.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Õlu on jook, mida kogu Euroopa kogukonnades on nautitud juba mitu tuhat aastat. Kuigi õllekultuur Euroopa ulatuses märkimisväärselt varieerub, erinedes õlle liikide ja tarbimisharjumuste poolest, on õlletööstusel Euroopa Liidu riikides tähtis roll ning see moodustab kultuuri, pärandi ja toitumise lahutamatu osa. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tõstab esile selle sektori pidevat arengut ning kohanemis- ja vastupanuvõimet isegi praegustes probleemsetes tingimustes. Komitee märgib, et sektor vastab strateegia „Euroopa 2020” eesmärkidele mitmes prioriteetses valdkonnas, näiteks tööhõive, jätkusuutlikkus, innovatsioon, haridus ja sotsiaalne kaasatus.

1.2 Komitee juhib Euroopa Komisjoni, Euroopa Parlamendi, nõukogu ja liikmesriikide tähelepanu kesksetele poliitikaalvaldkondadele, mis tuleks tõsiselt läbi kaaluda, et Euroopa õlletööstuse sektor saaks oma kasvupotentsiaali täielikult realiseerida. Konkreetselt soovib komitee otsusetegijatel järgmist.

— Edasiminekut tasakaalustatud regulatiivse keskkonna loomisel, mis võimaldaks Euroopa igas suuruses õlletootjatel pruulida ja turustada õlut Euroopas ja mujal.

— Õlle lisamist positiivset vastastikust kohtlemist vajava prioriteetse valdkonnana vabakaubanduslepingutesse, mida arutatakse ELi teiste kaubanduspartneritega.

— Õllepruulimistevõtete ja -ühingute julgustamist rohkem osa võtma ELi ja liikmesriikide tasemel rakendatavatest sotsiaalse vastutuse, tervise- ja haridusprogrammide ning selle osaluse laialdasemat kajastamist.

— Õlletööstusele innovatsiooni-, tööstus- ja põllumajanduspoliitika arengute poolt avaldatavate mõjude enamat arvessevõtmist.

1.3 Samamoodi julgustab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee liikmesriikide, piirkondlikul või kohalikul tasandil järgmistele eesmärkidele suunatud tegevust:

— jätkata õlletööstuse ja valitsusväliste organisatsioonidega partnerlussuhete arendamist, mis on suunatud vastutustundliku tarbimise edendamisele ja alkoholi tekitatud kahju vähendamisele, tehes muu hulgas koostööd selle nimel, et edendada vastutustundlikku reklaami ja müüki ja vältida vastutustundetuid tavasid neis valdkondades,

— toetada Euroopa ja kohalikul tasandil kogu varustus- ja tarneahela ulatuses õllepruulimissektori algatusi keskkonnasäästlikkuse suurendamiseks,

— kasutada õllepruulimissektori dünaamikat tööhõive edendamiseks, kõrvaldades prognoositava ja stabiilse maksukorralduse loomisega liikmesriikide tasandil selle sektori ja tema tarneahela edasise majanduskasvu takistused ning käsitledes maksumäärade kõikumisest tingitud moonutusi turul. Kõnealuse küsimuse parandamine oleks ühtse turu lõpuleviimist soodustavas vaimus,

— jätkata kohalike omavalitsustega tehtava koostöö võimaluste avastamist ja edasiarendamist seoses kogukonna kaasamise projektide ja õlleturismi eri aspektidega.

1.4 Komitee soovib õlletööstusettevõtetele:

— aktiivsemalt ja vastutustundlikumalt osa võtta mitmesugustest toiduainete edendamise meetmetest tervislike toitumisharjumuste propageerimiseks Euroopa Liidus ja kolmandates riikides, mida toetavad kaubanduskojad, piirkondlikud omavalitsused, liikmesriigid ja Euroopa Komisjon;

- jätkata praktikaprogrammide ja kutsekoolituskavade edendamise kaudu jõupingutusi, et õllepruulimissektor nooremate põlvkondade silmis stabiilse ja hästi tasustatud tööhõivevaldkonnana atraktiivseks muuta;
- jätkata uurimis- ja õppeasutustega tehtava koostöö tugevdamist, võttes koos oma partneritega rohkem osa ELi innovatsiooni- ning teadus- ja arendustegevuse programmidest, samuti haridus- ja koolitusprogrammidest;
- suurendada piirkondlike, struktuuri- ja VKEdele mõeldud fondide kaudu oma osavõttu mitmesugustest tegevustest;
- laiendada keskpikkade ja pikaajaliste lepingute raames tehtavat koostööd kohalike humala, teravilja ja muude õlletootmiseks vajalike toodete tootjatega;
- kohaldada võimalikult ulatuslikult õllepruulimise olusringi hindamist kui eneseanalüüsivahendit, võttes samas arvesse väikeste ühele perekonnale kuuluvate pruulikodade vähesest võimsusest tekkivaid piiranguid.

2. Euroopa õllepruulimissektor

2.1 Euroopa Liit on üks suuremaid õlletootmisterritooriume maailmas. Toodangu maht oli 2011. aastal üle 380 miljoni hektoliitri⁽¹⁾, mis pruuliti kõikjal Euroopas asuvas umbkaudu 4 000 pruulikojas. Nende toodangut levitatakse kogu maailmas. Mahu poolest on EL oluline tootja, valmistades ühe neljandiku maailma toodangust. Hiina ületas selle mahu alles hiljuti, kuid EL edestab endiselt USA-d, Venemaad, Brasiiliat ja Mehhikot⁽²⁾.

2.2 Struktuuri poolest on Euroopa õlletööstus väga mitmekesine sektor. See koosneb peamiselt väikestest ja keskmise suurusega ettevõtetest ning hõlmab mikropruulikodadest alates kohalikul, piirkondlikul või riiklikul tasandil töötavaid pruulikodasid, samuti kuulub sinna ka neli Euroopas asuvat suurtootjat⁽³⁾, kes oma valdkonnas on maailma liidrid. Uute väikeste ja mikropruulikodade esilekerkimine viimase kümne aasta jooksul on tähelepanuväärne märk kõnealuse sektori uuenduspotentsiaalset ning jätkusuutlikkuse eesmärgi seadmisest.

2.3 Õllepruulimissektoriga seotud varustusahel hõlmab kohalikke ettevõtjaid, aga ka maailma liidreid linnasetootmisettevõtete, seadmete valmistajate ja tehniliste teenuste pakkujate hulgas. Samuti levitavad Euroopa pruulimisettevõtted kogu maailmas oma teadmisi. Niisugused sündmused nagu organisatsiooni European Brewery Convention kongress või omaette õllekonverentsid meelitavad kohale külalisi kogu maailmast.

2.4 Õlu on keskse tähtsusega töödeldud põllumajandustoode, mida eksporditakse rohkem kui 2 miljardi euro väärtuses⁽⁴⁾. See

on hõlmatud ka ELi põllumajandustoodete kvaliteedi poliitikaga⁽⁵⁾ KPN/KGT⁽⁶⁾ skeemide kaudu, andes 23 geograafilise tähise kaudu 2,3 miljardit eurot müügi väärtust⁽⁷⁾. Siiski on õllede geograafiline mitmekesisus neis skeemides piiratud, sest need pärinevad vähem kui ühest kolmandikust ELi riikidest.

2.5 Õlle peamised koostisosad on looduslikku päritolu ning hõlmavad vett, teravilja, humalaid ja pärm. Vesi on kõige tähtsam õllepruulimissektoris kasutatav tooraine ja moodustab õllest keskmiselt 92 %. Sellepärast on põhjavee kaitse äärmiselt oluline. Kuna läheb tarvis ka teravilja (näiteks oder, nisu või muu), mis on õllele tähtis tärgliseallikas, on õlle- ja linnasetootjate jaoks äärmiselt olulised suhted põllumeestega.

2.6 Euroopa Liit on oluline osaline ka humala maailmaturul. Humalat kasvatatakse neljateistkümnes liikmesriigis⁽⁸⁾ pindalal, mis moodustab maailma humalakasvatusalast umbes kolmandiku⁽⁹⁾. Euroopa humalakasvatajate peamine klient on õllepruulimissektor. Humalakasvatajate vaheline konkurents ning eri liikmesriikide põllumajanduspoliitikast tulenevalt diferentseeritud kohtlemisviisid võivad vajada läbivaatamist, kui on tarvis ära hoida turumoonutusi, mis võivad õlletootjatele pikema aja jooksul kahjulikku mõju avaldada.

2.7 Õlletootjate sõltuvus põllumajandussektorist tooraine osas tähendas viimastel aastatel, et tööstusharu pidi toime tulema õlle tootmiseks vajalike põllumajandussaaduste kõrgete hindadega, mille põhjustasid saakide kvaliteedi- ja hinnakõikumised. Toorainete tarnijate ja õlletootjate vahelised suhted peaksid võimaluse ja vajaduse korral olema jätkusuutliku ja pikaajalise suunitlusega.

2.8 Õlle kogumüük ulatus 2010. aastal 106 miljardi euronile (sh käibemaks), mis moodustab 0,42 % Euroopa Liidu SKPst. Hinnanguliselt müüakse üle 63 % Euroopa õlletoodangust supermarketites ja muudes jaemüügipunktides (nn kaasamüük). Ülejäänud 37 % tarbitakse toitlustussektoris (nt baarid, pubid, restoranid – nn kohapeal tarbimine).

3. Toimetulek 21. sajandi majandusprobleemidega

Turu- ja struktuurisuundumused

3.1 Euroopa õlleturg on viimase 15 aasta jooksul sõltunud mitmesugustest nähtustest, näiteks tehniline areng, investeeritud, ettevõtete ühinemised, uute ettevõtete loomine ja tarbijate

⁽¹⁾ The Brewers of Europe andmete kohaselt, 2012. a. väljaanne, oktoober 2012.

⁽²⁾ Canadean Global beer trends 2012.

⁽³⁾ ABInbev, Carlsberg, Heineken, SABMiller (2013. aasta seisuga).

⁽⁴⁾ Euroopa Komisjon, ettevõtluse ja tööstuse peadirektoraat.

⁽⁵⁾ http://ec.europa.eu/agriculture/quality/index_en.htm.

⁽⁶⁾ KPN – kaitstud päritolunimetus ja KGT – kaitstud geograafiline tähis.

⁽⁷⁾ Euroopa Komisjon, põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektoraat.

⁽⁸⁾ Euroopa Komisjon, põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektoraat, detsember 2009; Pavlovic M., veebruar 2012.

⁽⁹⁾ Euroopa Komisjon, põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektoraat.

hoiak. Tarbimise tugev vähenemine 2007. aastast alates on õlletootjate tegevusele otest mõju avaldanud. Pärast aastatepikkust kasvu Euroopa Liidus vähenes õlletoodang 2011. aastal järsult 420 miljonilt hektoliitrit 377 miljonile hektoliitriks. Siiski oodatakse eelolevatel aastatel taastumist ja kasvupotentsiaali suurenemist, kui majanduslikud ja õiguslikud olud soodsamaks muutuvad.

3.2 Majanduskriis ja tarbimise vähenemine on viinud Euroopa sektori ümberkorraldamiseni, mida mõjutavad tegevuse koondamine kontinendil ning suuremate rahvusvaheliste ja riiklike rühmituste investeeringud väljaspool ELi. Samal ajal on kõigis riikides kasvanud väiksemate pruulikodade hulk, mis suurendab tarbijaile pakutavat sortimenti ning tugevdab õlletootjate ettevõtlikkust kooskõlas tegevuskavaga „Ettevõtlus 2020”⁽¹⁰⁾. See on positiivne areng ka jätkusuutlikkuse seisukohast, kuna piirkondlikus turismis ning sageli ka lähemas tootmis- ja tarbimiskeskkonnas esinevad tüüpilised tüarettevõtted, mis keskkondlikus mõttes on väga tervitatav.

3.3 Majandusolud on viinud ka selleni, et baaride või restoranide asemel juuakse nüüd õlut rohkem kodus, mille tagajärjel iga ELis tarbitud õlleliiter loob vähem töökohti, väiksemat lisandväärtust ja madalamaid riigitulusid⁽¹¹⁾. Seda suundumust mõjutab ka tugevam hinnasurve jaemüügi sektoris.

3.4 Pruulikodade hulga kasvamine ja tooteuendused on viinud ka uute toodete tekkimisele, millest on kasu tarbijatel, ühiskonnal ja keskkonnal. Igas suuruses ettevõtjatele avanes võimalusi tänu madala alkoholisisaldusega ja alkoholivaba õlle sortimendi mitmekesistamisele, mis põhjustas läbimüügi suurenemist, samas tõuseb püsivalt ka orgaaniliste õllesortide kättesaadavus.

Maksustamisaspektid

3.5 Fiskaalsest seisukohast pakub õllepruulimissektor riikide valitsustele märkimisväärset kasu. Tänu õlle tootmisele ja müügile saavad valitsused suuri summasid aktsiisimaksu, käibemaksu, sissetulekuga seotud makse ja sotsiaalkindlustusmaksu, mida maksavad töötajad ja nende tööandjad õllepruulimissektoris, nagu ka muudes sellega seotud sektorites, kus töökohad on õllesektori tegevusega kaudselt seotud. 2010. aastal ulatusid need tulud umbkaudu 50,6 miljardi euroni⁽¹²⁾.

3.6 Õllepruulimissektori vastupanuvõime praegustele majandusraskustele paneb proovile kasvav maksukoorem, peamiselt aktsiisimaks, aga ka käibemaksuäärad eelkõige toitlustussektoris. Need maksutõhusused on süvendanud pruulikodade majanduslikku ebakindlust eelkõige sellistes riikides nagu Ungari, Soome, Prantsusmaa, Madalmaad ja Ühendkuningriik⁽¹³⁾. Aastatel

2008–2010 vähenes õlle tootmise ja müügi lisandväärtus ELis 10 % võrra⁽¹⁴⁾ ja ELi õllepruulimissektorist saadud maksude kogusumma 3,4 miljardi euro võrra.

3.7 ELi ja liikmesriikide tasandi aktsiisimaksu süsteem peaks tunnistama õlle ainulaadseid eripärasid, sealhulgas selle üldiselt madalat alkoholisisaldust, pruulimisprotsessi ja pruulimissektori kohalikku panust ühiskonda, töökohtade loomisse ja majandusse laiemalt. Selleks tuleks õllele kui kääritatud joogile võimaldada võrdsed tingimused ning seega tuleks ELi aktsiisialastes õigusaktides sätestada ka õlle puhul null euro suurune miinimummäär, mida kohaldatakse veinile ja teistele kääritatud jookidele⁽¹⁵⁾.

3.8 Tasakaalustatud aktsiisipoliitika riiklikul tasandil ja olemasolevate koostöömehhanismide parem kasutamine maksuhaldussüsteemis võivad anda vahendi maksudest juhitud kaubanduse ja sellega seotud kahjulike tavade vältimiseks, aidates seega säilitada õllepruulimissektori konkurentsivõimet eelkõige piiriladel.

3.9 Kohapeal tarbimise teguri tähtsuse tõttu õllemüügis⁽¹⁶⁾ võib maksustamispoliitikal olla tähtis roll ka majanduskasvu soodustava meetmena kohapeal tarbimise ja õllepruulimise sektoritele, mis avaldaks positiivset mõju kohaliku tasandi tööhõivele.

Rahvusvaheline kaubandus

3.10 Halbadele tingimustele vaatamata on Euroopa õlletootistus jätkuvalt elujõuline ja konkurentsivõimeline. Kohalikud õlletootjad püsivad endiselt väljaspool riikide ja ELi piire asuvatel turgudel. Kuigi enamik Euroopa õlletoodangust müüakse ELi ühtsel turul, on eksport maailma eri osadesse 2000. aastast alates pidevalt suurenenud ning 2007. aastast alates on kasv olnud 30 %. Suurimate ekspordi sihtkohtade hulka kuuluvad USA, Kanada, Angola, Hiina, Šveits, Taiwan, Venemaa ja Austraalia⁽¹⁷⁾. Lisaks on Euroopa õlletootjad ka suurinvestorid kõigil kontinentidel ja osalevad mitmesugustes koostööalgatustes kohalike õlletootjate ja levitajatega.

3.11 Siiski võivad Euroopa õlle püsijäämis- ja levimispotentsiaali kolmandates riikides ohtu seda kohalikud eeskirjad, mis sisaldavad õlle ekspordi ja investeeringuid takistavaid kaubandustõkkeid. Lisaks tariifidele võivad need tõkked võtta õigusaktidega seotud meetmete kuju, nagu toote määratlus (nt Venemaal) või maksualased haldusmenetlused (nt Albaanias, Türgis). Euroopa Komisjonil ja liikmesriikidel on koostöös õllepruulimissektoriga keskne roll tegelemisel nende ja muudegi raskustega, mis välisurgudel aeg-ajalt tekivad.

⁽¹⁰⁾ COM(2012) 795 final.

⁽¹¹⁾ Ernst Young, The Contribution made by Beer to the European Economy, september 2011.

⁽¹²⁾ Ernst Young, September 2011.

⁽¹³⁾ Euroopa Komisjon, Excise duty tables, 2013.

⁽¹⁴⁾ Ernst Young, september 2011.

⁽¹⁵⁾ ELT C 69, 21.7.2006, lk 10.

⁽¹⁶⁾ Ernst Young, „The Hospitality Sector in Europe”, september 2013.

⁽¹⁷⁾ Euroopa Komisjon, kaubanduse peadirektoraat.

3.12 Kuigi Euroopa Liit kohaldab vastavates kaubanduslepingutes õlle impordile null euro suurust tollitariifi, on mitmes riigis säilitatud tollimaks kui vahend, mille abil pidurdada konkureerivat importi ELi liikmesriikidest. Käimasolevatel vaba-kaubanduslepingute läbirääkimistel arutatakse ka seda aspekti ning kõige uuemates lepingutes (nt ELi leping Lõuna-Koreaga) on ette nähtud tollimaksu järkjärguline vähendamine; seda skeemi võiks veelgi laiendada.

3.13 Euroopa õlle kaubamärkide tulevast esindatust välisturgudel tugevdatakse ka reklaamiüritustega, näiteks näituste ja laatadega, ning kolmandates riikides esitatud Euroopa Komisjoni nõuandemudelitega. Õlletootjate kohalviibimine vastavatel üritustel on siiani olnud üsna vähene, põhjuseks piiratud teadlikkus potentsiaalsest kasust ja ebapiisav reklaam.

4. Tööhõive pakkumine kõigil tasanditel

4.1 Õllepruulimissektor ulatub õlle tootmisest kui niisugusest kaugemale. See hõlmab mitmesuguseid tegevusi, alates põllumajanduslikest toorainetest, millel on pruulimisprotsessis keskne koht, ning lõpetades toitlustussektori ja jaemüügiga. Euroopa Liidu pruulikodades on ühtekokku üle 128 800 otsese töökohta. Lisaks on veel 2 miljonit töökohta, mida saab seostada õlle tootmise ja müügiga ning mis üksi ELis esindavad umbkaudu 1 % kõigist töökohtadest⁽¹⁸⁾ erinevas tööhõivesuutlikkuses.

4.2 Aruka jätkusuutliku ja kaasava majandusega seotud ELi kasvustrateegia „Euroopa 2020” eesmärgid peegelduvad õllepruulimissektori iseärasustes. Õlletootjad on olemas kõigis Euroopa riikides, tagades toodete ja teenuste suure nõudluse tõttu üle 2 miljoni töökohta ning toitlustussektori ja jaemüügi märkimisväärse käibe. Üle 73 % õlle tõttu loodud töökohtadest on toitlustussektoris.

4.3 Kuna ka toitlustussektoril on tööhõive ja majanduskasvu tagamisel põhiline roll mitte ainult otseselt, seotud ettevõtjana, vaid ka kaudselt suures osas Euroopa majandusest, siis on selle arendamismeetmed eelkõige noorte ja kvalifitseerimata töötajate tööga hõivamiseks väga olulised, jättes kasutamata ebakindlad töösuhted ja madala palga praktika.

4.4 Selline ainulaadne mitmekesisus hõlmab pärandit, kultuuri ja kaasaega, pakkudes erinevaid võimalusi tööoskuste kasutamiseks pruulikodades ja nende ümber. Varustus- ja tarneahela pakutavate töökohtade kõrval tuleks edasi arendada kulinaariaelamuste ja -turismi potentsiaali, et tõsta tööhõivet pruulikodade enda tegevuse kaudu, aga ka ELi ja liikmesriikide rahastamiskavade abil.

4.5 Õlletööstus on tunda saanud ülemaailmse majandusolukorra mõju, millega seoses ajavahemikus 2008–2010 vähenes toote vähenenud tarbimise tõttu otsene tööhõive 9 % võrra. Hoolimata Euroopa pingelisest majandusolukorrast põhjustatud tarbimise vähenemisest oli pruulikodade koguarv Euroopas (sealhulgas mikropruulikojad) 2010. aastal (3 638 pruulikoda) suurem kui 2008. aastal (3 071 pruulikoda) ning kasvab pidevalt, pakkudes seega jätkuvalt tööhõivepotentsiaali. Seda potentsiaali ei tohiks ohustada müüki kitsendavate või kahjulike fiskaalmeetmetega, vaid tuleks veelgi suurendada kutseharidus-koolituse ja isegi kõrgema astme hariduse kaudu, et luua sektoris kvaliteetsemaid töökohti.

5. Keskkonناسäästlikkuse eesmärkidesse panustamine

5.1 Osana oma kohustustest säästlikkuse vallas peab Euroopa õlletööstus vastama erinevatele eesmärkidele seoses energiatõhususe, CO₂-heite vähendamise ning ressursside kasutamisega. Viimastel aastatel tehtud investeeringud viivad loodusressursside kasutamise ja jäätmete tekitamise vähendamisele ning pruulimisprotsessi sekundaarmaterjalide järjepidevale taaskasutusele.

5.2 Õlletootjad on üles näidanud pühendumist keskkonناسuutlikkusele, astudes samme ja tehes investeeringuid, tänu millele vähenes energiakulu ja CO₂-heide, reovee tootmine ja pakendi muutmine. Õllepruulimissektoris on välja töötatud ka suunised parima võimaliku tehnika kohta, milles rõhutatakse säästva juhtimise rolli ja mis keskkonناسuutlikkusele pühendumisel võivad toimida kontrollväärtustena. Tuleks innustada olemusringi hindamise kui eneseanalüüsivahendi kasutamist, et õlletööstust võimalikult ulatuslikult hõlmata, võttes samas arvesse väikeste ühele perekonnale kuuluvate pruulikodade vähesest võimsusest tekkivaid piiranguid.

5.3 Ajavahemikus 2008–2010 jätkas õllepruulimissektor halvenenud ettevõtlusolukorrale vaatamata oma jõupingutusi ning tulemuseks oli veetarbimise vähenemine 4,5 % ja energiatarbimise vähenemine 3,8 % iga hektoliitri toodetud õlle kohta. Ka CO₂-heide vähenes hinnanguliselt 7,1 %⁽¹⁹⁾.

5.4 Vee kvaliteet ja selle kasutamine on pruulimisprotsessi olulised tegurid. Seepärast on õlletootmise säästvuse tagamiseks vajalik vee-ettevõtjate ja õlletootjate nõuetekohane veemajandus. Sellega seoses tuleb võtta vajalikud ettevaatusabinõud tagamaks, et kildagaasiuuringutega ei reostaks põhjaveid tarbijate, sealhulgas tööstuslike kasutajate veevarustuse jaoks. Komitee märgib konkreetselt seoses õlletööstusega, et Madalmaade ja Saksamaa õlletootjad juba jälgivad arenguid selles valdkonnas sügava murega

⁽¹⁸⁾ Ernst Young, september 2011.

⁽¹⁹⁾ CampdenBRI / KWA, The Environmental Performance of the European Brewing Sector, mai 2012.

5.5 Õllevalmistamise toormaterjalidest tekib pruulimisprotsessi tulemusel veel mitmesuguseid muid väärtuslikke tooteid (mida nimetatakse sekundaartoodeteks). Need on kõrgelt hinnatud panustena teistesse tööstusprotsessidesse või materjalidena konkreetseks lõppkasutuseks, nt farmaatsiatooted, tervisetoidud, taastuvenergiaallikad, tööstusrakendused, loomasööd ja põllumajandussaadused⁽²⁰⁾, kosmeetika- või spaades kasutatavad tooted. Need materjalid vastavad karmidele kvaliteedistandarditele, täpsetele toidu- ja loomasöödaohutusnõuetele ning muudele õigusaktidele. Nende sekundaarmaterjalide tähtsuse ja väärtuse tõttu on pruulikodades kehtestatud pikaajaline tarnimiskord kaubandusettevõtjate ja lõpptarbijatega.

6. Vastutustundlik käitumine kogukonnas

6.1 Aastate jooksul on õlletootmisettevõtted ja -ühingud kõigis Euroopa riikides teinud algatusi teadlikkuse tõstmiseks vastutustundlikust tarbimisest, tarbijate teadmiste suurendamiseks, vastutustundliku reklaamimise ja turustamise tagamiseks, ennetavate sõnumite edastamiseks ja tarbijate vastutustundetu käitumise takistamiseks. Mitmed neist kohalikest algatustest on käivitatud partnerluses, tunnistanud riikide valitsuste poolt ka oluliseks panuseks ühiskonda ning Euroopa alkoholi- ja tervisefoorumi raamistikus üle võetud Euroopa tasandile⁽²¹⁾.

6.2 Sellele tegevusele tuginedes peaksid valitsused, õlletootjad, muud ettevõtjad ja kodanikuühiskonna rühmad tegema koostööd kampaniates vastutustundliku õlletarbimise edendamiseks, mis oleks täielikus vastavuses täiskasvanute tervisliku eluviisiga, ning alkoholi väärkasutuse takistamiseks.

6.3 Õlle kohaliku iseloomu tõttu on Euroopa õlletootjad ka tugevasti juurdunud oma kohalikesse kogukondadesse, toetades seal väga mitmesuguseid tegevusi. Euroopa Liidu õllepruulimis-sektor kulutab aastas kogukondade toetuseks üle 900 miljoni euro⁽²²⁾ väga mitmesuguste tegevuste toetamise kaudu kohalikul ja piirkondlikul tasandil.

6.4 Tööstusharu ja sidusrühmad on pühendunud ettevõtete ja institutsioonide vastutustundlikkusalgatuste rakendamise toetamisele, mille abil tegelda alkoholi kuritarvitamise kahjuliku mõjuga. Seda tegevust tuleks tunnustada tasakaalustatud raamistikus, mis käsitleb õlletootjate turundus- ja kommertsteeadandeid⁽²³⁾.

6.5 Võttes arvesse õlle rolli kultuuri, pärandi ja tarbimise valdkonnas, tuleks kaaluda ELi algatust rahalise toetuse pakku-miseks erikoolituste korraldamiseks kõigi tasandite õpetajatele ja haridustöötajatele, keskendudes kääritatud jookide tarbimise tervise-, sotsiaalsetele ja kultuurilistele aspektidele.

7. Positsiooni säilitamine teadusuuringutes, hariduses ja innovatsioonis

7.1 Hariduse ja teadusuuringute roll on oluline tegur sektori pühendumuse edasiseks säilitamiseks. Sellega tegeldakse ülikoolides, õllepruulimise kutsekoolides, toiduainete tehnoloogia instituutides ja muudes võrgustikes. Teadmiste vahetamise foorumite korraldamine peaks jätkuma, et Euroopa võiks jääda õlletootjate, nende partnerite, teadlaste ja huvitatud üksikisikute teostatavate uurimuste juhtivaks keskuseks.

7.2 Tuleks edendada teadustöö võimet ja võimalusi, kuna õlletootjatel on tööstuspartnerina tähtis roll mitmesugustes toiduainete- ja pruulimistehnoloogiatega, tervishoiuaspektidega või keskkonnategevusega seotud valdkondades. Suurem osalemine Euroopa teadusruumis, programmi „Horisont 2020” raamistikus ja muudes tehnoloogilistes platvormides võiks olemasolevat potentsiaali tugevdada⁽²⁴⁾.

7.3 Toetus õllepruulimis-sektori pingutustele edendada kõrgeimatele teaduslikele standarditele vastavat tippaset seoses õlle omadustega ning selle mõjuga inimeste tervisele ja käitumisele võib samuti anda oma panuse teavitamise ja hariduse suurendamisse selles olulises valdkonnas. Suuremat osalemist ELi rahastamis- ja koostöökavades võiksid kaaluda kõik aktiivsed asjaosalised.

Brüssel, 16. oktoober 2013

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

⁽²⁰⁾ Bamforth, C. (2009) „Contraception, Charcoal and Cows: The World of Brewery Co-Products” Brew. Guardian, 138(1), 24-27.

⁽²¹⁾ The Brewers of Europe, European beer pledge: 1. aastaaruanne, aprill 2013.

⁽²²⁾ Sponsorship ideas, „Supporting local communities: Assessing the contribution of local brewers”, mai 2011.

⁽²³⁾ EÜT C 48, 21.2.2002, lk 130.

⁽²⁴⁾ ELT C 327, 12.11.2013, lk 82.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Meritsi toimuv ebaseaduslik sisseränne Euroopa – Vahemere piirkonnas” (omaalgatuslik arvamus)

(2014/C 67/07)

Raportöör: **Panagiotis GKOFAS**

Kaasraportöör: **Stefano MALLIA**

17. septembril 2013. aastal otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt oma kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Meritsi toimuv ebaseaduslik sisseränne Euroopa – Vahemere piirkonnas”

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav välissuhete sektsioon võttis arvamuse vastu 25. septembril 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 493. istungjärgul 16.–17. Oktoobril 2013. aastal (16. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 183, vastu hääletas 3, erapooletuks jäi 11.

1. Järeldused ja ettepanekud

1.1 Ebaseaduslik sisseränne on teema, mida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on käsitlenud palju kordi mitmest eri aspektist ⁽¹⁾. Ebaseaduslik sisseränne on väga keerukas ja mitmetahuline nähtus ning nõuab nii lühiajalisi kui ka pikaajalisi meetmeid. Käesolevas arvamuses keskendutakse järgmistele punkti-
dele.

1.2 Sellega seoses tunneb komitee sügavat kurbust vähemalt 311 (tõenäoliselt veelgi enama) Aafrika sisserändaja surma üle Lampedusa ranniku lähedal kahes hiljutises laevahukujuhumismis. Kuigi sellel tragöödial ei ole ühest põhjendust, arvab komitee, et juhtumid iseloomustavad laiemat probleemi – meritsi toimuvat ebaseaduslikku sisserännet Euroopa Liitu – ning et need sündmused on põhjuslikult seotud ELi silmnähtava võimetusega ebaseaduslikku sisserännet käsitlevate rahuldavate ja sidusate, solidaarsusel põhinevate poliitikameetmete võtmiseks (sealhulgas otsingu-, pääste- ja laevast lahkumise meetmed). Komitee kutsub ELi ja liikmesriike üles suhtuma antud juhtumitesse kui märguandesse, et nüüd on aeg ärgata ja käesoleva arvamuse soovitude kohaselt tegutseda hakata, enne kui juhtub veel mõni kohutav õnnetus. Lampedusa tragöödiad tugevdavad absoluutset vajadust, et EL hakkaks ebaseaduslikku sisserändesse ja piiride valvamisse suhtuma kui üleeuroopalise tähtsusega probleemidesse.

1.3 **Inimõigused.** Komitee täheldab murelikult, et Euroopas kasvab sisserändajate, nn teistsuguste vastane sallimatus, rassism ja ksenofoobia, ning kardab, et finantskriisi sotsiaalsed mõjud võivad seda suurendada. Sellise käitumise vältimiseks peavad poliitikud, ühiskonna liidrid ja meedia tegutseda väga vastutus-
tundlikult ning suure poliitilise ja sotsiaalse eeskujuna. Ebaseaduslike sisserändajate inimõigusi tuleb austada igal ajal: siis, kui sisserändajad päästetakse või kinni peetakse, samuti siis, kui

neile kaitsestaatus antakse, nad on ilma dokumentideta ebaseaduslikus olukorras või nad saadetakse tagasi oma päritoluriiki. Elude päästmine merel.

1.4 Kõik merel või mis tahes muudes ohtlikes tingimustes või oludes ohus olevad inimesed, kaasa arvatud ebaseaduslikud sisserändajad, tuleb päästa.

1.5 **Laevast lahkumine.** EL peab vastu võtma laevast lahkumise poliitikameetmed, millega ei suureneks nende liikmesriikide koormus, keda juba niigi on tabanud ebaproportsionaalselt suur ebaseaduslike sisserändajate tulv. Laevast lahkumise küsimus tuleb lahendada lähimas turvalises paigas lahkumise põhimõtte alusel, juhul kui kõnealune riik täidab täiel määral kõiki inimõigusi käsitlevaid konventsioone ning on inimõiguste organisatsioonide järelevalve all.

1.6 **Õigus varjupaigale ja varjupaiga andmine.** piirilt tagasisaatmise lubamatuse põhimõtte peab olema tagatud ning kõigil rahvusvahelist kaitset vajavatel inimestel peab olema võimalus EL-le taotlus esitada. Neid taotlusi peavad menetlema pädevad riigiasutused. Selles kontekstis on vaja luua tõhusam varjupaigataotluste läbivaatamise süsteem. Komitee toetab koostööd kolmandate riikidega selleks, et nad tugevdaksid varjupaigasüsteeme ja rahvusvaheliste õigusnormide täitmist.

1.7 **Ebaseaduslike sisserändajate repatrieerimine.** Tagasisaatmise direktiiv ⁽²⁾ pakub kaitse õiguslike ja menetluslike tagatiste Euroopa raamistiku ⁽³⁾, mida komitee hindab, eelkõige näiteks reaalset õigust vaidlustada tagasisaatmisotsus pädevas kohtu- või haldusasutuses või muus sõltumatus pädevas organis;

⁽¹⁾ COM(2011) 248, Luis Miguel Pariza Castaños, COM(2011) 743, Luis Miguel Pariza Castaños, Brenda King, COM(2011) 750 751 752 753, Luis Miguel Pariza Castaños, COM(2008) 359 Luis Miguel Pariza Castaños, Ana Bontea.

⁽²⁾ Direktiiv 2008/115/EÜ.

⁽³⁾ Nt direktiivi artikli 12 lõiked 1 ja 2, artikli 13 lõiked 1, 2, 3, ja 4 ning artikli 14 lõiked 1 ja 2.

samuti võimalust saada tasuta õigusabi ja esindaja teenuseid, teatud tagasisi tagasisaatmise ootamisel ja kinnipidamistingimusi. Komitee teeb ettepaneku, et ELi tagasisaatmispoliitika peaks edendama vabatahtlikku lähenemisviisi ja põhinema võimalikul suurel austusel inimväärtuste vastu. Sellest sõltub ELi siserändepoliitika õiguspärasus ja usaldusväärsus väljaspool Euroopat asuvate riikide silmis. Põhiõiguste harta artikliga 19 keelatakse sõnaselgelt kollektiivne väljasaatmine ja tagatakse see, et kedagi ei tohi tagasi saata, välja saata või välja anda riiki, kus teda tõsiselt ohustab surmanuhtlus, piinamine või muu ebainimlik või alandav kohtlemine või karistus. See on tagasija väljasaatmise lubamatuse põhimõte (harta artiklid 4 ja 19).

1.8 Solidaarsusel põhinev ebaseadusliku siserände ühtne Euroopa poliitika. Komitee leiab, et põhiõiguste austamise tagamiseks tuleb parandada ELi solidaarsust liikmesriikidega, mis oma asukoha tõttu peavad tegelema suure hulga kuritegelike inimkaubanduse/sisserändajate ebaseaduslikult ülepiiri toimetamise võrgustike ohvritega, kes on riiki saabunud ebaseaduslikke teid pidi. ELi piirid, muu hulgas ka ELi liikmesriikide merepiirid Vahemeres, on kõigi ELi liikmesriikide piirid ja seega peaksid vastavalt aluslepingutele kõik liikmesriigid ühiselt kandma vastutust nende korraliku valve eest. See ei ole mitte ainult solidaarsuse küsimus, vaid tegemist on liikmesriikide kohustusega kanda vastutust ebaseaduslikust siserändest tuleneva koormuse jagamise mehhanismide abil. Seetõttu tuleks ELi välispiiride ääres asuvate liikmesriikide vastu tuleks üles näidata solidaarsust ja toetust ka ELi-sisest varjupaigataotlejate ümberasustamist võimaldavate koormuse jagamise mehhanismide abil. Komitee toetab kindlalt Euroopa Parlamendi raportis „ELi sisene tõhustatud solidaarsus varjupaigavaldkonnas“ (2012/2032 INI) kirjeldatud Euroopa jaotusala rakendamist.

1.9 Kolmandate riikidega sõlmitavate lepingute koostamine. Kolmandate riikidega peetavate rände ja liikuvuse dialoogide põhieesmärk peab olema seadusliku ja nõuetekohase rände hõlbustamine, rahvusvahelise varjupaigaõiguse tagamine, ebaseadusliku siserände vähendamine ja inimkaubandusega tegelevate kuritegelike võrgustike vastu võitlemine. Koostöö kolmandate riikidega on sageli repatrieerimismenetluste tõhusa rakendamise oluline eeltingimus. Seda koostööd tuleks paremate tulemuste saamiseks tõhustada. Samal ajal tuleks osutada abi teatud transiidiriikidele, et võimaldada neil paremini hallata oma piire ja suurendada suutlikkust anda kaitset neile, kes seda vajavad.

1.10 Euroopa Liidu liikmesriikide välispiiril tehtava operatiivkoostöö juhtimise Euroopa agenduur – Frontex. Frontexi ümberkujundamist tuleks jätkata, et muuta ta tõeliseks Euroopa välispiiride agenduuriks, millel oleks laiem koordineeriv roll ELi ühtsete meetmete puhul liikmesriikide välispiiridel. Sellega seoses tuleb teha rohkem tööd, et rakendada Euroopa piirivalverühmade kontseptsiooni, mida on rõhutatud Euroopa Parlamendi raportis Frontexi kohta (A7-0278/2011). Agenduuuri tegevuse ulatust tuleks laiendada, et ta saaks rohkem rõhku pöörata ennetamisele. On selge, et kui agenduur etendab tõhusamat rolli, siis on ressursse vaja pigem rohkem kui vähem.

Ameti koordineeritud ühisoperatsioonid (ja nende mõju piireeskirjades sätestatud põhiõigustele ja haldustagatistele) peavad alluma demokraatlikule kontrollile, mida teostavad Euroopa Parlament ja Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet. EASO.

1.11 Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiamet hakkas tegutsema suhteliselt hiljuti. Seega oodatakse, et ta hakkab peagi täies mahus oma kohustusi täitma, eriti seoses oma rolliga jätkusuutlike lahenduste otsimises ja proaktiivses tegevuses ELi sisese solidaarsuse osas, kooskõlas EASO määruses sätestatud kohustustega. Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiametil peab olema võimalik selgelt kindlaks teha erinevusi nii liikmesriikide varjupaigatavades kui ka õigusaktides ning pakkuda välja vajalikke muudatusi.

1.12 Isikute ebaseadusliku üle piiri toimetamise ennetamine ja võitlus selle vastu. Komitee rõhutab samuti, et organiseeritud kuritegevusega võitlemiseks tuleb innukalt teha kõikvõimalikke jõupingutusi. Isikute ebaseadusliku üle piiri toimetamisele kaasaaitajate avastamiseks ja vastutusele võtmiseks ei tohiks mingeid ressursse kokku hoida. Sellega seoses on oluline taotleda kolmandate riikide valitsuste kaasabi.

1.13 Rahastamine. Komitee rõhutab, et rändevoogude pidurdamise ja haldamise küsimus on ühtne kogu ELi jaoks tervikuna, ning et see peab kajastuma ka tõhusa poliitika rakendamiseks vajalike vahendite rahalise maksumuse jaotuses. Komitee on väljendanud toetust komisjoni ettepanekule, mille kohaselt tuleks Varjupaiga- ja Rändefondi ning Sisejulgeolekufondi alates 2014. aastast hallata senisest suurema paindlikkusega.

2. Sissejuhatus

2.1 Ühisel siserändepoliitikas tuleb järgida üldist lähenemisviisi, milles arvestatakse erinevate aspektidega, nagu demograafiline ja tööturuolukord, inimõiguste austamine, võrdne kohtlemine ja mittediskrimineerimine, uute siserändajate riiki lubamist reguleerivad õigusnormid, ebaseaduslikult sisserännanute olukord, varjupaigataotlejate vastuvõtt ja kaitse, kuritegelike inimkaubitsemise võrgustike vastane võitlus, koostöö tegemine kolmandate riikidega, üleeuroopaline solidaarsus, sotsiaalpoliitika ja integratsioon.

2.2 Viimastel aastatel on aset leidnud mitmeid sündmusi ning tehtud on mitmeid avaldusi ja poliitilisi otsuseid, mis tekitavad komitees tõsist muret, sest taas on levimas eurooplaste vana ja tuntud haigus: ksenofoobia ja teisi välistav natsionalism. Rahvusvahemused ja sisserändajad peavad taluma alandamist, solvamist ning agressiivset ja diskrimineerivat poliitikat.

2.3 Ebaseaduslik siseränne on väga tõsine ja keerukas teema, nagu nähtub dokumendi lisades olevatest tabelitest. Lisaks on see Euroopa Liidu kui terviku probleem ja sellisena tuleks seda ka käsitleda. Üle lõunapiiri ELi sisenevad sisserändajad soovivad alati elama asuda teistesse ELi riikidesse.

2.4 Kuna Schengeni alal ei ole sisepiire, mõjutab ebaseadusliku sisserände probleem Euroopat tervikuna ning sellega tuleb tegeleda tõhusate ühiste ELi poliitikameetmete abil.

2.5 Komitee on uurinud ebaseadusliku sisserände probleemi põhjalikult ning esitanud oma seisukohti mitmes suure hääletenamusega vastu võetud arvamuses.

2.6 Need arvamused hõlmavad ELi ebaseadusliku sisserände põhjuste analüüsi ning ebaseadusliku sisserände alase ühtse Euroopa poliitika puudumise tunnistamise kõrval märgitakse neis ära, et teel ELi ühise sisserände- ja varjupaigapoliitika ning kõrge ühtlustamistasemega õigusnormide poole tehakse väga aeglasi edusamme. Ulatuslikke viiteid on tehtud ka probleemi tagajärgedele ja pakutud terve rida lahendusi.

2.7 Tuhanded ebaseaduslikud sisserändajad sisenevad ELi meritsi. See tähendab seda, et meritsi toimuva ebaseadusliku sisserändega, mis Frontexi andmetel on koondunud peamiselt Euroopa–Vahemere piirkonda, tuleks võidelda erimeetmetega.

2.8 Käesoleva arvamuse peamine eesmärk on uurida meritsi toimuvat ebaseaduslikku sisserännet kui nähtust, viidates samas ka üldise ebaseadusliku sisserändega seotud peamistele küsimustele, et leida ühtseid lahendusi, mis tagaksid tõhusa, inimliku ja taskukohase sisserändepoliitika.

3. Probleemi analüüs

3.1 Inimõigused

3.1.1 Ebaseaduslike sisserändajate inimõigusi tuleb austada igal ajal, alates hetkest, mil sisserändajad päästetakse või kinni peetakse, kuni hetkeni, mil neile antakse kaitsestaatus või nad saadetakse tagasi oma päritoluriiki. Meritsi toimuv ebaseaduslik sisseränne rööbib sageli inimelusid. Sellega seoses rõhutab komitee peamiste inimõiguste austamise tähtsust igal ajal. Komitee on teinud ettepaneku, et Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet teostaks järelevalvet ka piirikontrollide ja Frontexi tegevuse üle. Komitee toetab Frontexi nõuandefoorumi tegevust ja rõhutab oma soovi koostööd teha.

3.2 Elude päästmine merel

3.2.1 Liikmesriigid ja eralaevad on kohustatud päästma igäuhe, kes on merel ohus. See hõlmab ka sisserändajaid ja inimkaubitsejaid/sisserändajate ebaseaduslikult üle piiri toimetajaid, kes ise teadlikult riskivad. Paljudel juhtudel seavad varjupaigataotlejate või ebaseaduslike sisserändajatega kauplevad/neid ebaseaduslikult üle piiri toimetavad kuritegelikud võrgustikud

inimesi suurde ohtu. Agentuurid ja VVOd on tähelepanu juhtinud sellele, et igal aastal hukkub Vahemere sellistes olukordades tuhandeid inimesi ning et mõningatel juhtudel ei ole lähedalt möödunud laevad hädasolijaid abistanud ega neid päästnud.

3.3 Laevast lahkumine

3.3.1 Viimastel aastatel on tekkinud mõningaid õiguslikke ja poliitilisi vaidlusi seoses rahvusvahelistes vetes aset leidnud päästeaktsioonidega, millega on paljude inimeste elud tarbetult ohtu seatud. Komitee rõhutab, et laevast lahkumise küsimus tuleb lahendada lähimas turvalises paigas laevast lahkumise põhimõtte alusel *vaid juhul, kui kõnealune riik täidab kõiki inimõigusi käsitlevaid konventsioone ning on inimõiguste organisatsioonide järelevalve all*. Frontexi missioonide puhul ei ole komitee sugugi nõus seisukohaga, et sisserändajad tuleb alati viia sellesse liikmesriiki, kes missiooni on lähetanud. Selline poliitika tekitab vähemalt kaks probleemi: i) liikmesriikidele, kes juba niigi kannatavad suurte rändevoogude koormuse all, tekitab see veelgi suurema koormuse, kuni selleni välja, et riigid, kes Frontexi abi kõige rohkem vajavad, ei ole enam suutelised Frontexi missiooni korraldama; ii) see on kahjulik päästetud inimestele, kuna nad tuleb transportida kaugele riiki, kus toimub Frontexi missioon, selle asemel, et paigutada nad antud olukorras kõige sobivasse kohta (tavaliselt lähimasse turvalisse kohta).

3.4 Õigus varjupaigale ja varjupaiga andmine

3.4.1 Komitee soovib ELil tööd jätkata olulisel määral ühtlustatud õigusnormidele tugineva ühise varjupaigasüsteemi loomisel. Dublini määruses määratakse kindlaks iga liikmesriigi ülesanded asjaomaste varjupaigataotlejate läbivaatamisel. Komitee on juba varem märkinud, et kõnealune süsteem tekitab paljusid probleeme. Varjupaigataotlejalt tuleks küsida, milline liikmesriik peaks tema soovi kohaselt taotluse läbi vaatama. Oma arvamuses rohelise raamatu kohta⁽⁴⁾ tegi komitee ettepaneku, et „varjupaigataotlejad võiksid vabalt valida riigi, kellele nad oma taotluse esitavad, ja et liikmesriike kutsutaks sellega seoses üles juba rakendama määruse artikli 15 lõikes 1 sätestatud humanitaarklauslit“.

3.4.2 Liikmesriikide koostöö vallas on käivitatud mitmeid meetmeid, mis viiakse ellu riiklikest ekspertidest koosneva ja komisjoni juhitava rühma EURASIL raames. Euroopa Pagulasfondi loomise ja uuendamise näol on rajatud ka finantsstabiilsuse vahend. Alates 2014. aastast suureneb Varjupaiga- ja Rändefondi vahendite maht ja paindlikkus, et paremini hädaolukordadele reageerida.

3.4.3 Varjupaigataotlejate kaitsetaotlusi tuleb kaaluda, võttes arvesse ELi õigusakte varjupaiga ja rahvusvahelise kaitse andmise valdkonnas. Need, kes tõeliselt kaitset vajavad, peaksid seda ka saama.

⁽⁴⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 12. märtsi 2008. aasta aramus teemal „Roheline raamat Euroopa ühise varjupaigasüsteemi tuleviku kohta“, raportöör: An Le Nouail Marlière, ELT C 204, 9.8.2008, p. 77–84

3.4.4 Komitee märgib taas, et riigipiiril varjupaika taotlevald isikuid tuleb kohelda samamoodi ja anda neile samad tagatised kui neile, kes esitavad varjupaigataotluse liikmesriigi territooriumil.

3.4.5 Komitee kutsub ELi üles pühenduma enam võitlusele inimkaubitsejate kuritegelike võrgustikega, kuid leiab, et mõned ebaseadusliku sisserände vastu suunatud poliitilised meetmed põhjustavad ELis tõsise varjupaigakriisi. Komitee on mitmes oma arvamuses⁽⁵⁾ öelnud, et võitlus ebaseadusliku sisserände vastu ei tohiks tekitada uusi probleeme seoses varjupaiga taotlemisega ning et piirikontrolliametnikud peaksid saama varjupaiga taotlemise õiguse alast koolitust.

3.4.6 Komitee toetab ÜRO pagulaste ülemvoliniku tehtud ettepanekuid moodustada varjupaigaekspertide rühmad, kes oleksid abiks kõigis ELi piirikontrollitoimingutes.

3.4.7 On eriti oluline märkida, et tuhanded ELi sisenejad ei taotle varjupaika, kuna nad on majanduslikel põhjustel väljarändajad ja nende peamine põhjus ELi sisenemiseks on pürgida teiste Euroopa riikide poole, mitte jääda riiki, kuhu nad kõigepealt jõuavad.

3.4.8 Liikuvuspartnerlused ei peaks tähendama seda, et partnerriigid on kohustatud kandma oma territooriumit läbivate inimeste varjupaigamenetluste kõik kulud. EL peaks näitama oma toetust varjupaigafondi kaudu. See fond peaks kaasa aitama mehhanismide ja struktuuride loomisele, mis võimaldaksid varjupaigataotluste läbivaatamist ja nende üle otsustamist mõistliku aja piirides ja rahvusvahelise õiguse tagatiste raames.

3.4.9 Komitee soovib ELil tööd jätkata olulisel määral ühtlustatud õigusnormidele tugineva ühise varjupaigasüsteemi loomisel. Varjupaigataotlused tuleks läbi vaadata mitte ainult riikides, kuhu taotlejad on sisenenud, vaid ka teistes liikmesriikides. Varjupaigataotlejalt tuleks küsida, milline liikmesriik peaks tema soovi kohaselt taotluse läbi vaatama. Oma arvamuses

⁽⁵⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamused:

- 25. aprilli 2002. aasta arvamus teemal „Komisjoni teatis nõukogule ja Euroopa Parlamendile – avatud koordineerimismeetod ühenduse sisserändepoliitika jaoks”, raportöör: Luis Miguel Pariza Castaños, (ELT C 221, 17.9.2002),
- 29. jaanuari 2004. aasta arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu määrus, mis käsitleb Euroopa Liidu välispiiridel tehtava operatiivkoostöö juhtimise Euroopa agentuuri loomist”, pearaportöör: Luis Miguel Pariza Castaños, (ELT C 108, 30.4.2004),
- 27. oktoobri 2004. aasta arvamus teemal „Ettepanek otsuse kohta nõukogu otsuse 2002/463/EÜ muutmiseks, millega võetakse vastu välispiiride ning viisa-, varjupaiga- ja sisserändepoliitika alase halduskoostöö tegevusprogramm (ARGO-programm)”, raportöör: Luis Miguel Pariza Castaños, (ELT C 120, 20.5.2005),
- 12. märtsi 2008. aasta arvamus teemal „Roheline raamat Euroopa ühise varjupaigasüsteemi tuleviku kohta”, raportöör: An Le Nouail Marlière (ELT C 204, 9.8.2008).

roheline raamatu kohta⁽⁶⁾ tegi komitee ettepaneku, et „varjupaigataotlejad võiksid vabalt valida riigi, kellele nad oma taotluse esitavad, ja et liikmesriike kutsutaks sellega seoses üles juba rakendama määruse artikli 15 lõikes 1 sätestatud humanitaarklauslit”, mis kiirendaks taotluste läbivaatamist ja vähendades bürokraatiakoormust riikides, kuhu taotlejad algselt sisenesid. Komitee toetab ELi koostööd kolmandate riikidega, et parandada nende varjupaigasüsteeme ja viia need vastavusse rahvusvaheliste standarditega. Euroopa Pagulasfondi loomise ja uuendamise kaudu on rajatud ka finantssolidaarsuse vahend. Varjupaigalases välistegevuses on tehtud edusamme näiteks suure pagulaste arvuga kolmandate riikide toetamisel (eriti olulised on siin piirkondlikud kaitseprogrammid) või pagulaste ümberasustamisel ELis.

3.5 Ebaseaduslike sisserändajate repatrieerimine

3.5.1 ELi ebaseaduslikult sisenenud sisserändajate tagasisaatmine tuleb teostada väga hoolikalt. Sellega seoses on kolmandate riikidega tagasisaatmise kohta sõlmitud kokkulepetel määrav tähtsus, tagamaks välja saadetavate rändajate õiguste austamine täiel määral.

3.5.2 Liikuvuspartnerlused peaksid tagama tagasisaatmismenetlused, mis põhinevad peamiselt vabatahtlikul tagasipöördumisel ja tugisüsteemide loomisel⁽⁷⁾. Kui rakendatakse sunniviisilise tagasisaatmise menetlust, tuleb see läbi viia ülimalt austusega repatrieeritavate inimõiguste vastu, võttes arvesse Euroopa Nõukogu soovitusi⁽⁸⁾.

3.5.3 Komitee nõuab ELis ja väljaspool ELi asuvate kinnipidamiskeskustega seoses suuremat läbipaistvust, ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti teavitamist kinnipeetavate isikute olukorrast ning seda, et valitsusvälised organisatsioonid saaksid neid nõuetekohaselt abistada. Komitee leiab, et rasedad naised ja alaealsed lapsed peaksid kuuluma erilise kaitse alla ja nad tuleks paigutada sobivatesse, ELi rahalisel toel loodud rajatistesse.

3.6 Solidaarsusel põhinev ebaseadusliku sisserände ühtne Euroopa poliitika

3.6.1 Komitee rõhutab, et see on kogu Euroopa ja mitte ainult Vahemeremaade probleem; muu hulgas ka seetõttu, et Schengeni lepingu alusel tuleb Vahemere piirkonda toimuva sisserändega tegeleda ELi ühtsete meetmete abil. Siin ei ole tegemist mitte ainult ühenduse solidaarsuse ülesnäitamisega, vaid ka kõigi liikmesriikide kohustuste täitmisega ühtse ELi poliitika abil, mille peab algatama komisjon ning heaks kiitma nõukogu ja parlament.

⁽⁶⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 12. märtsi 2008. aasta arvamus teemal „Roheline raamat Euroopa ühise varjupaigasüsteemi tuleviku kohta”, raportöör: An Le Nouail Marlière, ELT C 204, 9.8.2008, p. 77–84

⁽⁷⁾ 2008. Koostöös Rahvusvahelise Migratsioonorganisatsiooniga.

⁽⁸⁾ „Kakskümmend suunist sunniviisilise tagasisaatmise kohta”, CM(2005)40.

3.6.2 ELi liikmesriikide piirid, muu hulgas ka Vahemere ääres asuvate ELi liikmesriikide merepiirid, on kõigi ELi liikmesriikide piirid ja kõik liikmesriigid peaksid ühiselt kandma vastutust nende korraliku valve eest.

3.6.3 Sellega seoses peaksid kõik liikmesriigid abistama ja osalema: i) tõhusaks mere päästeteenistuseks ja piirivalveks vajalike ressursside andmisel, ii) oma pädevuste piires varjupaigataotluste läbivaatamisel, iii) eriolukordades, repatrieerimis- ja väljasaatmismenetluste rakendamisel, iv) sisserändajate ümberpaigutamisel väikestest Vahemere äärsetest liikmesriikidest mujale, v) võitluses organiseeritud kuritegevuse ja inimkaubandusega.

3.6.4 Ümberpaigutamist tuleks teostada alalise ja kindla mehhanismi abil. Sellega seoses peaks komisjon esitama õigusakti ettepaneku alalise ja tõhusa ümberpaigutamismehhanismi kohta, toetudes varjupaigataotlejate ümberpaigutamise jaotusalusele, mida on kirjeldatud Euroopa Parlamendi raportis ELi-sisese tõhustatud solidaarsuse kohta varjupaigavaldkonnas (2012/2032 INI). Et tagada selle mehhanismi maksimaalset tõhusust, tuleks selle õigusakti ettepaneku juures arvesse võtta ka katseprojektis ELi-siseseks ümberpaigutamiseks Maltalt (EUREMA) saadud praktilisi kogemusi⁽⁹⁾.

3.7 ELiga piirnevate kolmandate riikidega sõlmivate kokkulepete koostamine

3.7.1 Euroopa Liit peaks kasutama kogu oma poliitilist ja majanduslikku mõjuvõimu, eelkõige ELi rahastustest märkimisväärset kasu saavate riikide suhtes, et veenda kolmandaid riike tegema koostööd sisserändajate valdkonnas. Komitee leiab, et liikuvuspartnerlus peaks sisaldama üldise lähenemisviisi nelja tugisammast, milleks on seadusliku rände ja liikuvuse korraldamine ja hõlbustamine, ebaseadusliku rände ja inimkaubanduse ennetamine ja vähendamine, rahvusvahelise kaitse edendamine, varjupaigapoliitika välismõõtmise tugevdamine ning rände ja liikuvuse arengueeliste maksimeerimine.

3.7.2 Lahendus probleemile peaks ulatuma kolmandates riikides võetavatest ennetavatest poliitikameetmetest kaugemale ja selles tuleks suuremat rõhku panna koostööprogrammide arendamisele, et toetada taime- ja loomakasvatust, VKEsid jne. EL peab näitama, et tal on poliitilist kaalu, et teha koostööd riikidega, kellega tal on partnerlussuhted ja kes saavad suuremahulist toetust, et teha koostööd julgeoleku, organiseeritud kuritegevuse ja ebaseadusliku sisserände vastase võitluse valdkonnas.

Komitee tervitab hiljuti Maroko Kuningriigiga sõlmitud kokkulepet ja algatust luua liikuvuspartnerlused ELi ning Tuneesia, Egiptuse ja Liibüa vahel. Siiski on vaja läbi viia sõltumatu uuring olemasolevate liikuvuspartnerluste tõhususe ja mõju kohta. Komitee toetab komisjoni algatust, mille eesmärk on tagada, et liikuvuspartnerlusi täiendaksid tõhusad hindamismehhanismid. Teisalt tuleks liikuvuspartnerlused, mis on osalevate riikide jaoks mittesiduvad poliitilised ühisavaldused, muuta rahvusvahelisteks kokkulepeteks. Komitee leiab, et EL ja liikmesriigid peaksid sõlmima uusi kokkuleppeid antud piirkonna muude riikidega. Võttes arvesse ELi erilisi suhteid Türgiga, tuleks rändeküsimusi riikide vahel rohkem arutada, eelkõige seoses võitlusega kuritegelike võrgustike vastu.

3.7.3 Haldus- ja õiguslike menetluste sujuvaks toimimiseks on määrava tähtsusega see, et EL peab kohustama ebaseaduslike sisserändajate päritoluriike kiiresti reisidokumente väljastama.

3.7.4 Seda teemat tuleks käsitleda Euroopa – Vahemere piirkonna konverentsi raames, kuna märkimisväärne hulk ebaseaduslike sisserändajaid siseneb ELi Vahemere ääres asuvate kolmandate riikide kaudu.

3.7.5 Tuleks osutada abi teatud transiidiriikidele, et võimaldada neil oma piire paremini hallata, luua varjupaigastruktuure ja samuti võimaldada neil luua suutlikkust ise kaitset anda neile, kes seda vajavad.

3.8 Euroopa Liidu liikmesriikide välispiiril tehtava operatiivkoostöö juhtimise Euroopa agentuur – Frontex

3.8.1 Frontexi ümberkujumist tuleks jätkata, et muuta ta tõeliseks Euroopa välispiiride agentuuriks, millel oleks laiem koordineeriv ja ennetav roll. Selleks otstarbeks tuleks ta varustada sobivas mahus rahaliste vahenditega, mis võimaldaksid tal pakkuda vajalikku toetust lõunapoolsetele liikmesriikidele, kellel on raske rändevoogudega toime tulla. Samal ajal tuleb suurendada personali (kaasa arvatud piirivalve) ning tõhustada elektroonilist järelevalvet ja salvestamist. Sellega seoses tuleb rohkem tööd teha, et tugevdada Euroopa piirivalverühmade kontseptsiooni rakendamist, mida on rõhutatud Euroopa Parlamendi raportis Frontexi kohta (A7-0278/2011). Lisaks tuleb tõsiselt kaaluda, kuidas Frontex peaks kasutama oma uusi võimsusi (nt varustuse ostmisel).

3.8.2 Euroopa patrullide võrku, kes tagab piirkondlike piiride kaitse, tuleks tugevdada, võimaldades riiklike ressursside ja Euroopa meetmete moderniseerimist ja tugevdades koostööd riiklikul ja Euroopa tasandil.

⁽⁹⁾ EUREMA on ELi katseprojekt rahvusvahelise kaitse saajate ümberpaigutamiseks Maltalt, mis kinnitati Euroopa Ülemkogu 18.–19. juuni 2009. aasta järeldustega (dok nr 11225/2/09 CONCL 2).

3.9 EASO

3.9.1 Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiametil peab olema võimalik selgelt kindlaks teha erinevusi nii liikmesriikide varjupaigatavades kui ka õigusaktides ning pakkuda välja vajalikke muudatusi. Süsteemi raames peab saama ka töötada välja ELi varjupaigaõigustiku menetluslike ja materiaalsete aspektide tõlgendamise ja rakendamise ühised suunised, nagu komisjon oma rohelises raamatus välja pakkus.

3.9.2 Tugiametist võiks saada heade tavade vahetamise ning – eriti piirivalvuritele mõeldud – varjupaigalaste koolituste väljatöötamise keskus. See võiks olla ka keskuseks, kus jälgitakse ja analüüsitakse ELi uute varjupaigalaste meetmete tulemusi. Samuti võiks see olla kohaks, kus saaks moodustada ja juhtida ühiseid varjupaigaekspertide rühmi.

3.9.3 Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiamet peab rakedama võrgukoostööd, koostööd EURASILiga ning säilitada tihedad sidemed ÜRO pagulaste ülemvolinikuga ja pagulastega tegelevate valitsusväliste organisatsioonidega.

3.9.4 Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiamet hakkas tegutsema suhteliselt hiljuti. Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiamet hakkas tegutsema suhteliselt hiljuti. Oodatakse, et ta hakkaks viivitamatult täies mahus oma kohustusi täitma, eriti seoses oma rolliga jätkusuutlike lahenduste otsimises ja liikmesriikide vahel kulude jaotamise tagamises, kooskõlas EASO määrusega. Samal ajal peab EASO olema proaktiivne ELi sisese solidaarsuse osas, kooskõlas EASO määruuses sätestatud kohustustega.

3.10 Isikute ebaseadusliku üle piiri toimetamise ja organiseeritud kuritegevuse ennetamine ja võitlus selle vastu

3.10.1 Meritsi toimuv ebaseaduslik sissekäik on ohtlik ja paneb kaalule inimeste elud. Tuhanded inimesed on meresõiduks kõlbatutel laevadel Vahemerd ületada püüdes elu jätnud. Neid ohtlikke merereise korraldavad kuritegelikud võrgustikud, kes topivad sajad inimesed (sealhulgas naised ja lapsed) ilma vajaliku varustuse ja tarvikuteta (isegi ilma päästevahenditeta) paatidesse, millest suur enamus ei ole meresõiduks kõlblikudki. Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee poolt vastu võetud resolutsioonis (resolutsioon 1872 (2012)) pealkirjaga „Kes vastutab Vahemerele kaotatud elude eest?“ kirjeldatakse väga üksikasjalikult, millist rolli etendavad rändajate ebaseaduslikult üle piiri toimetajad ohtlike reiside korraldamises üle Vahe-mere, ja seda tuleks antud teema täie tõsiduse mõistmiseks arvesse võtta.

3.10.2 Liikmesriikidel tuleb kehtestada võimalikult karmid kriminaalmenetlused ja karistused kuni eluaegse vangituseni välja inimkaubanduse ja inimeste ebaseadusliku üle piiri toimetamise eest. Inimkaubitsejate poolt ära kasutatud isikuid tuleb alati käsitleda süütute ohvritena.

3.10.3 Inimeste ebaseaduslik üle piiri toimetamine soodustab kuritegevust, kuna reise korraldavad kuritegelikud võrgustikud võtavad iga reisivat inimest eest vastu, sageli väljapressimist ja ebainimlikke meetodeid kasutades. Komitee rõhutab, et EL peaks tegema koostööd lähteriikide ja päritoluriikidega, et paljastada asjaomaseid kuritegelikke võrgustikke. Komitee rõhutab samuti, et EL peaks tegutsema nii jõuliselt kui võimalik, et peatada inimkaubandusega tegelevate tegutsemise ja inimeste elu ohtu seadmine.

3.10.4 EL peaks samuti kaaluma kolmandate riikidega kokkulepete sõlmimist sissekäijate vastuvõtukeskuste loomise ning nende asutamiseks ja haldamiseks rahalise toetuse andmise kohta. Neis riikides loodud keskused võivad tegutseda koostöös isikute tuvastamiseks ja hooldamiseks loodud muude keskustega. Rahvusvaheline Migratsiooniorganisatsioon (IOM), ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Amet, Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet ja pagulastega tegelevad valitsusvälised organisatsioonid peavad teostama järelevalvet kõnealuste keskuste tegevuse üle.

3.10.5 Peale selle peab EL läbi viima teabealgatusi, et veenda potentsiaalseid ebaseaduslikke sissekäijaid ELi sisenemisest loobuma, teadvustades neile ebaseadusliku sissekäijaga kaasnevaid ohtusid ja probleeme. Potentsiaalseid ebaseaduslikke sissekäijaid tuleb teavitada ka tohutustest raskustest seoses töökoha leidmisega Euroopas, sisenedes ELi ilma dokumenti-deta.

3.10.6 Moraalset ja rahalist toetust tuleb pakkuda organisatsioonidele, kes tegelevad lähteriikides avalikkuse teadlikkuse tõstmisega eelnimetatud küsimustes, et veenda potentsiaalseid sissekäijaid ohtlikest reisidest loobuma.

3.10.7 Komitee kutsus üles ka pöörama tähelepanu kõnealuse probleemi sügavamate, lähteriikides valitseva elustase-mega seotud põhjustega tegelemisele. Selleks tuleks algatada konkreetseid programme. See teema tervikuna peaks olema Euroopa ja Vahemere piirkonna konverentsi päevakorras.

3.11 Rahastamine

3.11.1 Ebaseaduslike rändevoogude ennetamiseks ja pidurdamiseks on vaja rahalisi vahendeid. Kinnipidamiskeskuste kavandamisel tuleb olla hoolikas, tagades, et ebaseaduslikke sissekäijaid hoitaks varjupaika taotlevatel põgenikest eraldi. 15 päeva jooksul tuleb tagada eraldi majutus ka alaealistele ja kaitset vajavatele isikutele. Frontexi tehtud Itaalia-uurimuse kohaselt on ühe ebaseadusliku sissekäijaku kulu päevas keskmiselt 48 eurot. Kui korrutada seda 100 000 sissekäijaga, kes igal aastal saavad (Frontexi andmete kohaselt ⁽¹⁰⁾) ja 365 päevaga aastas, siis saame kogukulu üle 1,752 miljardi aasta kohta.

⁽¹⁰⁾ Vt tabelid allpool.

3.11.2 Komitee väljendab heameelt komisjoni jõupingutuste üle lihtsustada rahastamisvahendeid, luues selleks kaks fondi: Varjupaiga- ja Rändefondi⁽¹¹⁾ ning Sisejulgeolekufondi⁽¹²⁾, millega kaasneb horisontaalne määrus koos ühiste programmi-töö, aruandluse, finantsjuhtimise, kontrolli ja hindamise eeskirjadega⁽¹³⁾. Komitee toetab komisjoni ettepanekut kehtestada rahaliste vahendite liikmesriikide vahel jagamisel põhisumma ja muutuv- ehk paindlik summa. Paindliku summa puhul peab komitee väga oluliseks, et iga liikmesriik töötaks välja oma igaaastase programmi, mis on seotud ELi prioriteetidega ja hõlmab koostööd teiste liikmesriikidega. Komitee toetab Varjupaiga- ja Rändefondi vahendite mahu suurendamist ja ka fondi paindlikumaks muutmist alates 2014. aastast, et reageerida paremini hädaolukordadele.

3.11.3 Kavandatud muudatused aitavad kaasa praeguste probleemide lahendamisele, kuna ELi rändevoogude haldamise ja kinnipidamiskeskuste loomise programme kavandatakse aasta

kaupa. Sama kehtib rahastamise ja meetmete kohta. Samas on peaaegu võimatu paigaldada vastuvõtuks ja majutuseks vajalikku inventari ühe aasta pikkuse ajakava raames. Seetõttu tuleks asjaomaseid programme läbi viia paindlikumalt.

3.11.4 Algselt lähteriigist algava rändetee äärde jäävatele kolmandatele riikidele tuleks anda rahalisi vahendeid vastuvõtu- ja majutuskeskuste loomiseks.

Võttes arvesse eeltoodud kalkulatsiooni, tuleks ELi eelarves ette näha vahendid järelevalve- ja ennetusmeetmeteks (patrullpaadid, rannavalvepunktid, helikopterid) ja kanda hoolt selle eest, et Frontexil ja EASOL oleksid piisava mahuga igaaastased eelarved, et nad saaksid täiel määral oma kohustusi täita. Tuleb tagada rahastamine, et võimaldada sihtriikidel tõhusalt võidelda asjaomaste kuritegelike võrgustikega, pakkudes samas sobivaid tingimusi saabuvatele sisserändajatele.

Brüssel, 16. oktoober 2013.

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president*

Henri MALOSSE

⁽¹¹⁾ COM(2011) 751 final.

⁽¹²⁾ COM(2011) 750 final, COM(2011) 753 final

⁽¹³⁾ COM(2011) 752 final.

Appendix

YEAR	Irregular immigrants arrested for irregular entry and residence by police authorities and the coastguard	Deported	Refoulements (across the northern borders of our country)	Smugglers arrested by Police authorities and the coastguard
2002	58 230	11 778	37 220	612
2003	51 031	14 993	31 067	525
2004	44 987	15 720	25 831	679
2005	66 351	21 238	40 284	799
2006	95 239	17 650	42 041	994
2007	112 364	17 077	51 114	1 421
2008	146 337	20 555	48 252	2 211
2009	126 145	20 342	43 977	1 716
2010	132 524	17 340	35 127	1 150
2011	99 368	11 357	5 922	848
2012	76 878	17 358	4 759	726
4 MONTHS 2013	11 874	6 370	1 858	248

Source: Ministry of Public Order. Hellenic Police Statistics

IMMIGRANTS ARRESTED

2011 Main Nationalities			2012 Main Nationalities		
1.	Afghanistan	28 528	1.	Afghanistan	16 584
2.	Pakistan	19 975	2.	Pakistan	11 136
3.	Albania	11 733	3.	Albania	10 602
4.	Bangladesh	5 416	4.	Syria	7 927
5.	Algeria	5 398	5.	Bangladesh	7 863
6.	Morocco	3 405	6.	Algeria	4 606
7.	Iraq	2 863	7.	Iraq	2 212
8.	Somalia	2 238	8.	Morocco	2 207
9.	Palestine	2 065	9.	Somalia	1 765
10.	Congo	1 855	10.	Palestine	1 718

Source: Ministry of Public Order. Hellenic Police Statistics

DETENTION CENTRES' CAPACITY IN RELATION TO THE NUMBER OF DETAINED IMMIGRANTS

PRE-REMOVAL CENTRES	CAPACITY	DETAINED IMMIGRANTS	COMPLETENESS PERCENTAGE
AMIGDALEZA	2 000	1 787	89 %
KOMOTINI	540	422	78 %
XANTHI	480	428	89 %
DRAMA (PARANESTI)	557	296	53 %
KORINTHOS	374	1 016	99 %
DETENTION CENTRES	CAPACITY	DETAINED IMMIGRANTS	COMPLETENESS PERCENTAGE
ORESTIADA (FILAKIO)	374	273	73 %
SAMOS	285	100	35 %
HIOS	108	95	88 %
TOTAL DETAINED	5 368	4 417	82 %

Source: Ministry of Public Order. Hellenic Police Statistics

HELLENIC READMISSION REQUESTS TO TURKEY

YEAR	READMISSION REQUESTS	NUMBER OF IRREGULAR IMMIGRANTS	ACCEPTED	DELIVERED
2006	239	2 251	456	127
2007	491	7 728	1 452	423
2008	1 527	26 516	3 020	230
2009	879	16 123	974	283
2010	295	10 198	1 457	501
2011	276	18 758	1 552	730
2012	292	20 464	823	113
2013	44	795	84	8
TOTAL	5 706	122 796	12 332	3 805

Source: Ministry of Public Order. Hellenic Police Statistics

Results of 2012 from FRONTEX:

- In total, during the joint maritime operations 258 suspected facilitators were apprehended.
- Across all the sea operations in 2012, there were 169 SAR cases and 5 757 migrants in distress were saved.
- In addition, 382 suspected drug smugglers were apprehended. The amount of drugs seized was over 46 tonnes, worth EUR 72,6 million. The predominant part of this was hashish – almost 44 tonnes of drugs worth EUR 68 million.

— Beside this, 38 cases of smuggled cigarettes/tobacco were detected during sea operations. The 2,4 million packets of contraband cigarettes intercepted were worth EUR 5,6 million.

ALL BELOW source: FRONTEX ANNUAL RISK ANALYSIS

Indicator 1A — Detections of illegal border-crossing between border-crossing points:

The number of third -country nationals detected by Member State authorities when illegally entering or attempting to enter the territory **between border-crossing points (BCPs)** at external borders only. Detections during hot pursuits at the immediate vicinity of the border are included. This indicator should not include EU or Schengen Associated Country (SAC) nationals.

Detections of illegal border-crossing between BCPs

Routes	2010	2011	2012	Share of total	% change on prev. year
Eastern Mediterranean route (Greece, Bulgaria and Cyprus)	55 688	57 025	37 224	51	- 35
Land	49 513	55 558	32 854		- 41
Afghanistan	21 389	19 308	7 973		- 59
Syria	495	1 216	6 216		411
Bangladesh	1 496	3 541	4 598		30
Sea	6 175	1 467	4 370		198
Afghanistan	1 373	310	1 593		414
Syria	139	76	906		1 092
Palestine	1 500	128	408		219
Central Mediterranean route (Italy and Malta)	1 662	59 002	10 379	14	- 82
Somalia	82	1 400	3 394		142
Tunisia	650	27 964	2 244		- 92
Eritrea	55	641	1 889		195
Western Mediterranean route	5 003	8 448	6 397	8,8	- 24
Sea	3 436	5 103	3 558		- 30
Algeria	1 242	1 037	1 048		1,1
Morocco	300	775	364		- 53
Chad	46	230	262		14
Land	1 567	3 345	2 839		- 15
Not specified	1 108	2 610	1 410		- 46
Algeria	459	735	967		32
Morocco	0	0	144		n.a.
Western Balkan route	2 371	4 658	6 391	8,8	37
Afghanistan	469	983	1 665		69
Kosovo (*)	372	498	942		89
Pakistan	39	604	861		43
Circular route from Albania to Greece	35 297	5 269	5 502	7,6	4,4
Albania	32 451	5 022	5 398		7,5

Routes	2010	2011	2012	Share of total	% change on prev. year
ŷYROM	49	23	36		57
Kosovo (*)	21	37	34		- 8,1
Apulia and Calabria (Italy)	2 788	5 259	4 772	6,6	- 9,3
Afghanistan	1 664	2 274	1 705		- 25
Pakistan	52	992	1 156		17
Bangladesh	12	209	497		138
Eastern borders route	1 052	1 049	1 597	2,2	52
Georgia	144	209	328		57
Somalia	48	120	263		119
Afghanistan	132	105	200		90
Western African route	196	340	174	0,2	- 49
Morocco	179	321	104		- 68
Gambia	1	2	39		1 850
Senegal	2	4	15		275
Other	3	1	1	0	0
Iran	0	0	1		n.a
Russian Federation	2	0	0		n.a
Somalia	0	1	0		- 100
Total	104 060	141 051	72 437		- 49

(*) This designation is without prejudice to positions on status, and is in line with UNSCR1244 and the ICJ Opinion on the Kosovo declaration of independence.

Illegal border-crossing between BCPs

Detections by border type and top ten nationalities at the external borders

	2009	2010	2012	2012	Share of total	% change on prev. year
All Borders						
Afghanistan	14 539	25 918	22 994	13 169	18	- 43
Syria	613	861	1 616	7 903	11	389
Albania	38 905	33 260	5 138	5 651	7,8	10
Algeria	4 487	8 763	6 157	5 479	7,6	- 11
Bangladesh	551	1 647	4 923	5 417	7,5	10
Somalia	9 115	4 619	3 011	5 038	7,0	67
Pakistan	1 592	3 878	15 375	4 877	6,7	- 68
Tunisia	1 701	1 498	28 829	2 717	3,8	- 91
Eritrea	2 228	1 439	1 572	2 604	3,6	66

	2009	2010	2012	2012	Share of total	% change on prev. year
Morocco	1 710	1 959	3 780	2 122	2,9	- 44
Others	29 158	20 218	47 656	17 460	24	- 63
Total all borders	104 599	104 060	141 051	72 437		- 49
Land Border						
Afghanistan	2 410	22 844	20 396	9 838	20	- 52
Syria	389	530	1 254	6 416	13	412
Albania	38 088	32 592	5 076	5 460	11	7,6
Bangladesh	305	1 506	3 575	4 751	9,7	33
Algeria	676	6 961	4 671	4 081	8,3	- 13
Pakistan	1 328	3 675	13 781	3 344	6,8	- 76
Not specified	565	1 304	2 747	1 817	3,7	- 34
Somalia	259	4 102	1 498	1 558	3,2	4,0
Morocco	737	1 319	2 236	1 422	2,9	- 36
Palestine	2 791	2 661	652	1 195	2,4	83
Others	9 892	12 306	13 993	9 301	19	- 34
Total land borders	57 440	89 800	69 879	49 183		- 30
Sea Border						
Somalia	8 856	517	1 513	3 480	15	130
Afghanistan	12 129	3 074	2 598	3 331	14	28
Tunisia	1 643	711	28 013	2 283	9,8	- 92
Eritrea	2 195	507	680	1 942	8,4	186
Pakistan	264	203	1 594	1 533	6,6	- 3,8
Syria	224	331	362	1 487	6,4	311
Algeria	3 811	1 802	1 486	1 398	6,0	- 5,9
Egypt	545	713	1 948	1 283	5,5	- 34
Morocco	973	640	1 544	700	3,0	- 55
Bangladesh	246	141	1 348	666	2,9	- 51
Others	16 273	5 621	30 086	5 151	22	- 83
Total sea borders	47 159	14 260	71 172	23 254	100	- 67

Indicator 1B — Detections of illegal border-crossing at border-crossing points:

The number of third-country nationals detected by Member State authorities when entering clandestinely or attempting to enter illegally (such as hiding in transport means or in another physical way to avoid border checks at BCPs) the territory at border-crossing points (BCPs) at external borders only, whether they result in a refusal of entry or not. This indicator should not include EU or Schengen Associated Country (SAC) nationals.

Clandestine entries at BCPs

Detections reported by Member State and top ten nationalities at the external borders

	2009	2010	2011	2012	Share of total	% change on prev. year
Border Type						
Land	137	168	159	486	81	208
Sea	159	74	123	115	19	- 6,5
Top Ten Nationalities						
Afghanistan	18	8	58	190	31	228
Algeria	30	35	55	61	10	11
Turkey	73	93	24	41	6,8	71
Syria	2	3	6	36	6,0	500
Albania	3	7	9	35	5,8	289
Morocco	20	14	15	24	4,0	60
Pakistan	2	12	10	24	4,0	140
Palestine	14	4	17	24	4,0	41
Serbia	4	2	4	23	3,8	475
Philippines	0	8	1	17	2,8	1 600
Others	130	56	83	126	21	62
Total	296	242	282	601		115

FRONTEX · ANNUAL RISK ANALYSIS 2013

Indicator 2 — Detections of facilitators:

The number of facilitators intercepted by Member State authorities who have intentionally assisted third-country nationals in the illegal entry to, or exit from, the territory across external borders. The indicator concerns detections of facilitators at the following locations: (1) at the external border (both at and between BCPs, for land air and sea) and (2) inside the territory and at internal borders between two Schengen Member States provided that the activities concerned the facilitation of third-country nationals for illegal entry or exit at external borders. This indicator should include third-country nationals as well as EU and/or Schengen Associated Country (SAC) nationals.

Facilitators

Detections reported by Member State, place of detection and top ten nationalities⁽⁸⁾

	2009	2010	2011	2012	Share of total	% change on prev. year
Border Type						
Inland	5 901	5 918	5 146	5 186	67	0,8
Land	1 160	1 171	625	887	11	42
Land Intra EU	618	616	365	498	6,5	36
Sea	997	503	324	471	6,1	45
Air	277	300	367	358	4,6	- 2,5
Not specified	218	121	130	320	4,1	146

	2009	2010	2011	2012	Share of total	% change on prev. year
Top Ten Nationalities						
Italy	875	1 367	568	543	7,0	- 4,4
Spain	286	285	320	498	6,5	56
Not specified	322	261	255	479	6,2	88
Morocco	475	413	390	461	6,0	18
Romania	292	398	268	364	4,7	36
France	230	365	404	352	4,6	- 13
China	731	554	375	316	4,1	- 16
Pakistan	245	245	237	286	3,7	21
Albania	670	430	221	243	3,1	10
Turkey	405	305	204	238	3,1	17
Others	4 640	4 006	3 715	3 940	51	6,1
Total	9 171	8 629	6 957	7 720		11

* Italy does not distinguish between facilitators of illegal border-crossing and facilitators of illegal stay.

Indicator 3 — Detections of illegal stay:

The number of third-country nationals detected by Member State authorities while not fulfilling, or no longer fulfilling, the conditions for stay or residence in the Member State during the reference month, irrespective of whether they were detected inland or while trying to exit the territory. The category should include third-country nationals who are not in the possession of a valid visa, residence permit, travel document, etc or in breach of a decision to leave the country. It also includes third-country nationals who initially entered legally but then overstayed their permission to stay. This indicator should not include EU or Schengen Associated Country (SAC) nationals.

Illegal stay

Detections reported by Member State, place of detection and top ten nationalities

	2009	2010	2011	2012	Share of total	% change on prev. year
Place of Detection						
Inland	340 180	295 274	283 308	278 438	81	- 1,7
Air	28 624	29 322	33 126	35 410	10	6,9
Land	6 351	7 011	17 640	19 883	5,8	13
Land Intra EU	17 594	12 996	9 230	5 832	1,7	- 37
Sea	19 156	7 232	6 593	4 585	1,3	- 30
Between BCPs	198	1 233	1 049	724	0,2	- 31
Not specified	22	9	2	56		2 700
Top Ten Nationalities						
Afghanistan	38 637	21 104	25 296	24 395	7,1	- 3,6
Morocco	25 816	22 183	21 887	21 268	6,2	- 2,8
Pakistan	9 058	10 508	12 621	18 334	5,3	45
Algeria	12 286	14 261	15 398	15 776	4,6	2,5

	2009	2010	2011	2012	Share of total	% change on prev. year
Tunisia	10 569	8 350	22 864	15 211	4,4	- 33
Albania	28 810	20 862	10 207	13 264	3,8	30
Ukraine	10 021	8 835	12 847	13 081	3,8	1,8
Syria	3 838	3 160	3 746	11 967	3,5	219
Serbia	7 028	12 477	10 397	11 503	3,3	11
Russian Federation	9 526	9 471	10 314	11 486	3,3	11
Others	256 536	221 866	205 371	188 643	55	- 8,1
Total	412 125	353 077	350 948	344 928		- 1,7

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Euroopa Liidu jaoks oluliste impordiar artiklite tagamine ELi praeguse kaubanduspoliitika ja sellega seotud poliitikavaldkondade abil”

(2014/C 67/08)

Raportöör: **Jonathan PEEL**

16.–17. jaanuaril 2013 toimunud täiskogu istungjärgul otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Euroopa Liidu jaoks oluliste impordiar artiklite tagamine ELi praeguse kaubanduspoliitika ja sellega seotud poliitikavaldkondade abil”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav välissuhete sektsioon võttis arvamuse vastu 25. septembril 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 493. istungjärgul 16.–17. oktoobril 2013 (16. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 105, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 1 liige.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Liidu konkurentsivõime ja võib-olla isegi kogu meie üldise elatustaseme ja elukvaliteedi säilimine sõltub oluliste impordiar artiklite kindlast ja korrapärasest tarnest. „Väheste riikide majandussüsteemid suudavad end ise toorainega varustada, kuna enamik riike vajab palju erinevaid tooraineid,” öeldakse kaubanduse peadirektoraadi teises tegevusaruandes ⁽¹⁾, märkides, et „vastastikune sõltuvus on kõigi riikide majandussüsteemide jaoks reaalne ja vältimatu”. Tooraine hankimine taskukohase hinnaga on oluline ELi majanduse ja kogu tänapäeva ühiskonna jätkusuutlikuks toimimiseks.

1.1.1 Maailma kõige olulisemad loodusvarad, nagu põllumaa/ toiduained, vesi, energia, teatud metallid ja peamised mineraalid, on lõplikud ja nende kättesaadavus potentsiaalselt aina kahaneb, kuid nõudlus nende järele ei ole kunagi olnud suurem ega kasvanud kiiremini kui praegu. Ebapiisav reageerimine kliimamuutustele võib olukorda veelgi halvendada. ELis valitseb parasvöötme kliima, mis on suhteliselt soodus toiduainete, vee ja põllumajanduse jaoks, kuid EL suuda end ise varustada ei energia ega paljude strateegiliste metallide ja mineraalidega.

1.2 Seepärast peab EL pöörama suurt tähelepanu ressursside maksimaalsele ratsionaliseerimisele ning tõhususe, innovatsiooni ja asendatavuse saavutamisele, eelkõige energia ja strateegiliste metallide, mineraalide ja muude loodusvarade säästva kasutuse, taaskasutuse ja ringlussevõtu abil. Komitee tervitab eelkõige Euroopa innovatsioonipartnerluse ja komisjoni tooraineid käsitleva algatuse hiljutise läbivaatamise ⁽²⁾ rõhuasetust sellele teemale. Täies ulatuses ja aktiivselt peab osalema ka kodanikuühiskond, eelkõige seepärast, et sidusrühmadel ja tarbijatel on keskne ja vastutusrikas roll maksimaalse taaskasutuse ja ringlussevõtu tagamisel ning jäätmete vähendamisel.

1.3 Käesoleva arvamuse eesmärk on aga analüüsida oluliste impordiar artiklite tagamist kaubanduspoliitika ja sellega seotud poliitikavaldkondade abil.

1.4 ELi jätkusuutliku kaubanduse käsitlus on enam arenenud kui teistel tema põhikonkurentidel, kuid jätkusuutlikkusest peab lähtuma ELi mis tahes strateegia oluliste impordiar artiklite hankimiseks. See strateegia peab olema täielikus kooskõlas ka ELi arenguabi programmiga, pidades eelkõige silmas AKV riike, vähim arenenud riike, GSP (üldine soodustuste süsteem) ja GSP+ (säästvat arengut ja head valitsemistava stimuleeriv erikord) arendamist ning käimasolevaid majanduspartnerluslepingute läbirääkimisi, nagu komisjon ka täielikult tunnustab.

1.5 Nagu komitee on mitmel puhul märkinud, on oluline tagada kooskõla loodusvarade säilitamise, vaesusevastase võitluse ning jätkusuutliku tootmise ja tarbimise vahel. Samuti tuleb luua kodanikuühiskonda hõlmavad täieliku osalemise protsessid, sest need ja sotsiaaldialog on hea valitsemistava tagamise ja korruptsioonivastase võitluse peamised tegurid.

1.6 Komitee tervitab loodusvarade jätkusuutliku majandamise määramist üheks kaheteistkümnest näitlikust eesmärgist ÜRO peasekretäri silmapaistvate isikute kõrgetasemelise rühma 30. mai 2013. aasta aruandes. Komisjon ise avaldas olulise teatise „Inimväärne elu kõigile” ⁽³⁾, milles käsitletakse kõnealust ÜRO algatust, mis puudutab aastatuhande arengueesmärkide saavutamisel tehtavate edusammude sidumist Rio+20 konverentsi tulemustega, et seada 2015. aastast alates uued säästva arengu eesmärgid. Nagu kõnealuses teatises meile meelde tuletatatakse, on „vaesuse kaotamine ning rikkuse ja heaolu jätkusuutlikkuse tagamine /—/ maailma kaks kõige pakilisemat probleemi”. Neid eesmärke on aga palju raskem saavutada, kui maailm seisab silmitsi strateegiliste ressursside puudusega.

⁽¹⁾ „ELi kaubanduspoliitika toorainete valdkonnas: teine tegevusaruanne”, mai 2012.

⁽²⁾ COM(2008) 699 final ja COM(2013) 442 final.

⁽³⁾ Komisjoni teatis „Inimväärne elu kõigile: vaesuse kaotamine ja maailmale säästva tuleviku tagamine” (COM(2013) 92 final, 27. veebruar 2013), ELT C 271, 19.9.2013, lk 144-150.

1.6.1 Teatise rõhutatakse ka seda, et „kaks kolmandikku looduse pakutavatest teenustest (sealhulgas viljakas maa, puhas vesi ja õhk) on otsakorral ning kliimamuutused ja bioloogilise mitmekesisuse vähenemine on jõudnud sellise piiri lähedale, mille ületamisel on inimühiskonnale ja looduskeskkonnale pöördumatud tagajärjed”. Komitee aga kirjeldab kõnealust teatist kui „olulist verstaposti”, rõhutades, et „arvestades /—/ paljude /—/ loodusvarade füüsilist piiratust /—/, peavad säästva arengu eesmärgid hõlmama sihtmärke, kuidas neid ressursse tõhusamalt kasutada ja õiglasemalt jaotada”.

1.7 Komitee tervitab komisjoni tooraineid käsitleva algatuse edusamme. Siiski tuleb maailma põhiressursside tõhusa majandamise ülesannet lahendada eeskätt üleilmsel tasandil. Nagu komisjon on tunnistanud: „Selleks et tagada tooraine jätkusuutlik tarnimine, on vaja välja töötada ELi või isegi rahvusvaheline kooskõlastatud vastus /—/, et edendada paremat rahvusvahelist raamistikku ja tihedamat koostööd”⁽⁴⁾. Probleemid on praegu rohkem geopoliitilised kui geoloogilised, kuid komitee on pettunud, et ELi vastus jätab pigem üksikutest algatustest koosneva kogumi ja mitte üldise globaalse strateegia mulje. Komitee väljendab siiski heameelt tiheda koostöö üle, mille EL on loonud USA ja Jaapaniga (strateegiline partnerlus, millele viidatakse komisjoni 2011. aasta teatise „Kaubaturgude ja toorainega seotud probleemide lahendamine”⁽⁵⁾) ning tooraineid käsitleva algatuse läbivaatamisel mainitud riikidega. Sellega rõhutatakse õigustatult Aafrika Liidu komisjoni ja üldse Aafrika tehtava koostöö olulisust.

1.7.1 Komitee julgustab aktiivselt püüdlema ELi toorainediplomaatia poole. Eelkõige leiab komitee, et on vaja teha tugevamaid ja rohkem kooskõlastatud jõupingutusi üleilmsel tasandil, eeskätt G20 kaudu (kuhu kuuluvad mitmed peamised strateegiliste imporditarkite nn nõudjad), kus seda teemat ei ole arutatud seni eriti tulemuslikult, kuid ka OECD ning ÜRO ja selle asutuste kaudu. Ressursside võidukulutamisest ei ole kasu kellelgi. Ressursside võidukulutamisest ei ole kasu kellelgi.

1.7.2 Mis tahes üleilmse lähenemisviisi peamine puudus on tõhusate jõustamismehhanismide puudumine. Seepärast soovib komitee Maailma Kaubandusorganisatsiooni (mis toetub rahvusvahelisele õigusele) toimimise hilinenud läbivaatamise ühe osana anda organisatsioonile juurde konkreetse pädevuse, mis hõlmab energiat ja tooraineid ning nende säästvat kasutust. Suuremat rõhku tuleb panna ka ÜRO Kaubandus- ja Arengukonverentsi iga-aastasele tooraine maailmafoorumile. Põhiküsimus on siinkohal arenguriikide haavatavus. Toorainest sõltuvate riikide jaoks on toorainesektor sageli kõige olulisem sissetuleku ja tööhõive allikas. Kõnealuste riikide suutmatust kujundada toorainest sõltuv kasv ümber vastupidavamaks ja laiapõhjalisemaks majanduskasvuks ning tuua sellega vaestele rohkem kasu seab siiski kahtluse alla nende arengumudeli. Eelkõige tuleb viivitamata arutusele võtta (hõlmates sellesse täielikult ka kodanikuühiskonna), milliseid muudatusi on vaja teha nende riikide poliitikas, institutsioonides ja taristutes, et seostada tooraine tulud arengualaste tulemuste, sh aastatuhande arengueesmärkide ja säästva arengu eesmärkide saavutamisega.

⁽⁴⁾ Vt allmärkus 1.

⁽⁵⁾ COM(2011) 25 final.

1.8 Väga oluline on ka erasektori roll: suur osa mineraalide kaevandamisest ja energia tootmisest on nüüd turutehing. Kuna kaevandamine ja töötlemine on tohutult kapitalimahukad, on see suure osas rahvusvaheliste kontsernide pärusmaa. Seepärast on oluline, et rakendataks ja järgitaks täielikult peamisi ILO konventsioone, OECD suuniseid rahvusvahelistele ettevõtetele ja OECD spetsiaalset vastutustundlike tarneahelate juhust⁽⁶⁾, tehes samuti aktiivset koostööd sotsiaalpartneritega. Nagu komisjon märgib teatise „Globaalne Euroopa”, on hädavajalik tagada, et „avatusest tulenevad hüved jõuaksid kodanikeni. Taotledes sotsiaalset õiglust ja ühtekuuluvust kodus, peame samaaegselt püüdma propageerida oma väärtusi, sealhulgas nii sotsiaalseid kui ka keskkonnaalaseid standardeid ja kultuurilist mitmekesisust, üle kogu maailma”⁽⁷⁾.

1.9 ELi energia- ja tooraineimport moodustab ühe kolmandiku ELi koguimportist (2010. aastal 528 miljardit eurot)⁽⁸⁾. EL püüab kaotada nende imporditarkite ees seisvaid tõkkeid, nagu ekspordikeelud, uued piirangud, täiendavad ekspordimaksud või kahekordne hinnapoliitika, oma kaubanduslääbirääkimiste abil (vabakaubanduslepingud, majanduspartnerluslepingud, partnerlus- ja koostöölepingud ning WTO ühinemislääbirääkimised), pöördudes viimase abinõuna vaidluste lahendamise mehhanismi poole.

1.9.1 Siiski tunneb komitee sügavat muret selle pärast, et need on taktikalised kaubanduspoliitika vahendid ega moodusta üldstrateegiat, samuti poleks need tõhusad kriisi korral. Vaidluste lahendamise mehhanismid toimivad aeglaselt ning, nagu haruldaste muldmetallide puhul on näha olnud, võidakse menetlusi pikendada. Komitee kutsub üles looma selge ELi hädaolukorra või kriisi lahendamise menetluse juhiku, kui mõni oluline imporditarkite muutub mis tahes põhjusel järsku kättesaamatuks.

1.10 Kui konkreetsemalt energiast rääkida, siis Venemaa, Norra ja Alžeeria toodavad kokku 85 % Euroopa Liitu imporditavast maagaasist ja ligi 50 % toornaftast. Veel hiljaaegu ei olnud suured energiatootjad eriti huvitatud liitumisest WTOga, mis kindlatel reeglitel põhineva organisatsioonina annab suurema stabiilsuse ja prognoositavuse. Komitee kutsub seega ELi üles kasutama võimalust, mille pakkus Venemaa liitumine WTOga 2012. aastal, ning andma ELi ja Venemaa vahelise uue kaubandus- ja investeerimislepingu üle peetavatele läbirääkimistele uut hoogu ning looma Venemaaga tihedamad, tõisemad suhted.

1.10.1 Samuti kutsub komitee komisjoni üles tegema kõik endast oleneva, et ärgitada lõpule viima Kasahstani ühinemine WTOga ning innustada hiljuti hoo sisse saanud läbirääkimisi Alžeeria ja Aserbaidžani ühinemise üle WTOga. Uut hoogu tuleb anda ka ELi ühinemislääbirääkimistele Türgiga, mis on oluline energiakeskus ja transiidimaa.

⁽⁶⁾ Konfliktsetest ja kõrge riskiastmega piirkondadest pärit mineraalide vastutustundlike tarneahelaid käsitlevad OECD hoolsuskohustuse suunised, teine väljaanne 2012.

⁽⁷⁾ COM(2006) 567 final, 4. oktoober 2006, punkti 3.1 alapunkt iii.

⁽⁸⁾ Vt allmärkus 1.

1.11 Komitee kutsub komisjoni üles tegema ka kõik endast oleneva, et tagada WTO kokkuleppe kavandatud varasem sõlmimine tuleval ministrite kohtumisel kaubanduse lihtsustamise ja muude põllumajandusküsimuste osas, mida ei saa hõlmata kahepoolsetesse kokkulepetesse. Doha läbirääkimiste ummikseisu juures tehakse isegi nende jõupingutustega väga aeglaselt edusamme. Kui ei suudeta saavutada isegi seda piiratud eesmärki, võib see heita väga halba varju WTO üldisele läbirääkija rollile: lõplik läbikukkumine mitmepoolsel tasandil võib põhjustada raskeid tagajärgi üldise toiduga kindlustatuse osas.

1.12 Komitee avaldab kindlat toetust komisjoni algatusele edendada nn konfliktimineraalide (need, mis pärinevad konfliktsetest ja teistest suure riskitasemega piirkondadest) vastutustundlikku kasutamist ning teistele ettepanekutele abistada loodusvarade poolest rikkaid arenguriike ja keskenduda mineraalide tarneahela läbipaistvusele. Komitee on siiski mures, et kuna täielikku jälgitavust on sageli võimatu saavutada, võib kaubandus nihkuda naaberriikidesse või loobuvad ettevõtted pigem tegutsemisest kui riskivad soovimatute süüdistustega. Kaaluda võiks ka vabatahtlikku lähenemisviisi, mis põhineb OECD suunistel rahvusvahelistele ettevõtetele, samal ajal julgustades ja täielikult toetades selliseid algatusi nagu EITI⁽⁹⁾, mis tegeleb maksete läbipaistvusega. Ka siinkohal on väga oluline tagada kodanikuühiskonda hõlmava täieliku osalemise protsessi loomine.

2. Peamised olulised impordiartiklid – taust

2.1 Mitmed tegurid koos tingivad plahvatuslikult kasvava nõudluse looduvarede järele. Nende hulgas on 9 miljardile lähenev rahvaarv, kiire industrialiseerimine ja linnastumine (nüüdseks elab linnades esimest korda üle poole maailma elanikkonnast) ning aastaks 2030 kuni 2 miljardi nn keskklassi inimese lisandumine, kes nõuavad (ja saavad endale lubada) tarbitavate asjade palju mitmekesisemat valikut. Ühelgi riigil ei ole neile ressursidele eelisõigust: mobiiltelefonide kasutus kasvab juba hüppeliselt kogu maailmas.

2.1.1 Probleemi muudab sageli tõsisemaks asjaolu, et paljud peamised mineraalid leiduvad konfliktipiirkondades, samal ajal kui peamised energiaallikad asuvad muude poliitiliste probleemidega riikides. Seepärast on väga oluline võtta üleilmseid ennetusmeetmeid, enne kui põhitoorainete nõudlus ületab suurelt pakkumise, põhjustades kas hindade plahvatusliku tõusu, mis juba iseenesest võib mõjuda hävitavalt nende varude kättesaadavusele (rääkimata mõjust vaesusele), või sõja ja konfliktide tekke.

2.2 Energia

2.2.1 Energia on väga oluline ja strateegiline tegur ELi oluliste impordiartiklite mis tahes käsitlemise puhul, olles nii

meie elatustaseme kui ka elukvaliteedi säilitamise põhikomponent. Rahvusvaheline energiaturg on siiski väga konkurentsitihe ja kõikuv. Importenergia moodustab 55 % ELi energiaallikate jaotusest⁽¹⁰⁾ ning tervikuna impordib EL 60 % oma gaasist ja üle 80 % naftast⁽¹¹⁾. Samal ajal konkureerib temaga mujal, eriti tärkava majandusega riikides kasvav nõudlus.

2.2.2 Üleilmne energianõudlus võib 20 aasta jooksul kasvada 40 %, samas kui ebapiisav reageerimine kliimamuutustele võib olukorra veelgi keerukamaks muuta. Kindla ja usaldusväärse energiavarustuse tagamine on hädavajalik, kuid paljud liikmesriigid saavad toetuda vaid piiratud arvule energiatarnijatele ning seetõttu on nad eelkõige gaasi ja nafta osas haavatavad kitsaskohtade ja hindade kõikuvuse ees. Energiavarustuse mitmekesistamine on eriti pakiline kolme Balti riigi jaoks.

2.2.3 Energia kuulub ELi ja liikmesriikide jagatud pädevusse, mille muudavad keerulisemaks ärisaladuse ja riikide suveräänsuse küsimused. Komisjoni reageerib sellele kahel viisil. Esiteks luuakse teabevahetuse mehhanism, mis hõlmab valitsustevahelisi energiakokkuleppeid liikmesriikide ja kolmandate riikide vahel. Seda on komitee tervitanud kui „asjakohast sammu ELi ühise energiaalase välispoliitika tõhusa rakendamise suunas”, mis on kooskõlas ELi 2020. aasta energiastrateegia, märkides ära, et „väga oluline on, et Euroopa Liit tegutseks lähitulevikus piisava, stabiilse ja kindla energiavarustuse tagamisel ühtsena”.

2.2.3.1 Seni ei saanud kellelgi ELis olla täielikku teavet mis tahes konkreetse kaubanduspartneri kohta, küll aga on see teave neil kaubanduspartneritel. Liikmesriigid on kolmandate riikidega sõlminud ligikaudu 30 valitsustevahelist kokkulepet nafta osas, umbes 60 gaasi osas, kuid vähem elektri osas.

2.2.4 Komisjoni strateegia teine osa on „Energia tegevuskava aastani 2050”, millele ka komitee on andnud oma heakskiidu. Selles rõhutatakse pakilist vajadust töötada välja 2020. aasta järgsed energiastrateegiad ning kaalutakse mitmeid stsenaariume, sh väga ranged energiatõhususe meetmed, CO₂-heite maksustamine, taastuvenergia arendamine, CO₂ kogumine ja tuumaenergia.

⁽⁹⁾ Mäetööstuse läbipaistvuse algatus.

⁽¹⁰⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Energia tegevuskava aastani 2050”, COM(2011) 885 final, ELT C 229, 31.7.2012, lk 126–132.

⁽¹¹⁾ Komisjoni teatis COM (2011) 540 final tsiteerituna komitee arvamuses „Liikmesriikide ja kolmandate riikide valitsuste vahelised energiakokkulepped”, ELT C 68, 6.3.2012, lk 65–69.

2.2.5 Oluliste imporditartiklite tagamise eesmärgil on komitee kutsunud üles koostama ELi ulatusliku välise energia strateegia⁽¹²⁾ ning tõhustama kiirelt ja järkjärguliselt ELi ühist energiaalast välispoliitikat⁽¹³⁾. Need soovitusel kehtivad praegugi. Kuid kaubanduspoliitika konkreetsest vaatepunktist on oluline määrata kindlaks võimalikud varustuse ja taristu kitsaskohad ning laiendada WTO liikmeskonda ELi peamiste energiatarnijatega – muu hulgas selleks, et edendada suuremat stabiilsust ja prognoositavust.

2.3 Toit, maa ja vesi

2.3.1 Teine oluline loodusvarade valdkond, mille abil säilitatakse korralik elatustase ja elukvaliteet, on põllumajandusmaa, toiduained ja vesi, mis on samuti ohus kliimamuutustele ebapiisava reageerimise tõttu.

2.3.2 ELis valitseb parasvöötme kliima, kuid asustustihedus on suur ja vaid üks kaheksandik ELi territooriumist on sobilik põllumajandustootmiseks. Lõunapoolseid liikmesriike ähvardab üha suurem põuaohut, kuid vee import neisse riikidesse toimuks kindlasti ELi siseselt.

2.3.3 Komitee on juba analüüsinud toiduga kindlustatuse teemat⁽¹⁴⁾, mis on laiem üldine probleem ja üks ühise põllumajanduspoliitika reformi põhitegur.

2.3.4 EL impordib vähim arenenud riikidest rohkem toiduaineid kui USA, Kanada, Jaapan ja Austraalia kokku. Kuigi põllumajandusühendus Copa-Cogeca viitab põllumajandustoodete negatiivsele kaubandusbilansile, näitab komisjon 12,6 miljardi euro suurust ELi kaubandusbilansi üldist ülejääki 2012. aastal, hõlmates sellesse ka toiduainete töötlemise. ELi peamine põllumajanduslik imporditartikkel on loomasöödaks kasutatav soja, ilma milleta oleks liha ja piimatoodete tootmine tõsiselt ohus (siinkohal on olulised geneetilise muundamise piirmäärad). Teised tooted, mida toodetakse piisaval hulgal vaid mujal, on teatud õliseemned, puuviljad, kohv, kakao ja tee.

2.3.5 Kuna ELi impordipiirangute ohtu tegelikult ei ole, on siinkohal peamised kaubandusprobleemid erinevused sotsiaalsete ja keskkonnanormide osas, sh kauba jälgitavus, sanitaar- ja füto-sanitaarküsimused (tervishoid) ning loomade heaolu, ning intellektuaalomandi küsimused. Paljude arenguriikide jaoks on põllumajandustoodet olulised (kui mitte peamised) eksporditartiklid, mille põhituruna nähakse ELi, kus paljude arvates on juurdepääs turule liigselt piiratud ELi toiduohutus- ja muude normidega.

2.3.6 Põllumajandus on WTO Doha läbirääkimiste oluline osa. Läbirääkimised pidid esialgu algama 1999. aastal – enne

⁽¹²⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Euroopa Liidu energiapolitiika välismõde”, ELT C 182, 4.8.2009, lk 8–12.

⁽¹³⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Energiavarustus: millist naabruspoliitikat on vaja ELi varustuskindluse tagamiseks?”, ELT C 132 3.5.2011, lk 15–21.

⁽¹⁴⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Kaubandus ja toiduga kindlustatus”, ELT C 255, 2.9.2010, lk 1-9.

Doha käivitamist –, kuid need on ummikusse jooksnud. Komitee on väga mures selle pärast, et kui järgmisel WTO ministrite kohtumisel ei suudeta sõlmida varajast kokkulepet kaubanduse lihtsustamise ja muude põllumajandusküsimuste osas, on sellel väga tõsised tagajärjed WTO jaoks, kuid veelgi hullemad üldise üleilmse toiduga kindlustatuse jaoks.

2.4 Peamised strateegilised mineraalid ja toorained

2.4.1 Peamiste strateegiliste mineraalide ja toorainete kättesaadavus on kolmas strateegiline põhivaldkond ELi oluliste imporditartiklite küsimuses.

2.4.2 Need peamised toorained hõlmavad metallimaake ja mineraaltooret, ehitusmaterjale ja mitteväärismetalle, nagu koobalt, gallium, indium ja haruldased muldmetallid. Nende kasutus mõjutab igapäevaelu paljudel eri viisidel, eelkõige autode, lennukite ja IT-seadmete kaudu. Oma 2011. aasta teates nimetab komisjon 14 „esmatähtsat toorainet” koos nende ringlussevõtu- ja asendatavusmääradega. Komisjon tegeleb praegu selle nimekirja ajakohastamisega, et võtta arvesse turul, tehnoloogias ja muudes valdkondades toimunud arengut. Osa põhikomponente kuulub muidugi juba toodetud importkaupade koostisesse ja teiste strateegiliste materjalide olukord ei ole praegu kriitiline, kuid IT- ja muud olulised seadmed võivad kiiresti vananeda ja vahetatakse seejärel ruttu välja.

2.4.3 Londoni metallibörsi hinnangul kasutatakse ligikaudu 7 % vasest autotööstuse tarbeks, kuid sõidukite koostises on ka terast, alumiiniumi, plaatina (60 % kogukasutusest), pallaadiumi, roodiumi, pliid, tina, koobaltit ja tsinki. Sarnaselt sisaldab mobiiltelefon või iPad vaske, hõbedat, kulda, pallaadiumi ja plaatina. Nende toodete korrapärane väljavahetamine umbes iga kahe aasta tagant on juba praegu suur probleem, kuid nende kasutus kasvab kogu maailmas hüppeliselt: hinnanguliselt on ainuüksi Hiinas ja Indias kasutusel juba 2 miljardit mobiiltelefoni. Hiina osa maailma vasetarbimisest on kümne aastaga kasvanud hinnanguliselt 12 %-lt 40 %-le.

2.4.4 Tänu tehnoloogia arengule ei ole osa tänapäeva kõige olulisematest ja nõutumatest mineraalidest tulevikus enam vajalikud, kuid teised, nt haruldased muldmetallid (mis on nüüd kõige uuemate mobiiltelefonide oluline koostisosa), muutuvad järsku väga nõutuks. Näiteks Hiina, kus asub hinnanguliselt 97 % maailma haruldaste muldmetallide maardlatest, seadis neile ekspordipiirangud, kuid neid metalle ei ole seni veel võimalik ringlusse võtta ega asendada. Kuigi Hiina kaotas esimese WTO vaidluste lahendamise protsessi, pidi EL käivitama veel teiseigi.

3. Strateegiline jätkusuutlikkuse väljakutse Euroopa Liidu jaoks

3.1 Strateegiliste toorainete tagamine on olnud läbi ajaloo riikidele ja impeeriumidele – ja tänapäeval ka suurettevõtetele – üks peamine välispoliitika eesmärk. Nagu juba mainitud, ei ole ühegi riigi majandus enda toorainega varustamise osas sõltumatu.

3.2 Alati on oht, et võivad tekkida ootamatud lühiajalised vapustused, mis on kas hinna või muude põhjustega seotud või tulenevad transpordi- või taristuprobleemidest, kuni tahtlike seisakute, keskkonna- ja muude kriisideni välja, nagu juhtus Fukushima. Hiljutised näited sellest on 2006. ja 2009. aasta suur energiapuudus, kui tärned Venemaalt olid häiritud, ning varasem, 1970. aasta naftapuudus.

3.2.1 Enamik komisjoni kasutuses olevatest parandusmeetmetest toimivad vaid pikas perspektiivis. Komisjon on seda probleemi tunnistanud juba palju aastaid. Ta tegeleb tõketega oma kaubanduslääbirääkimiste kaudu ning, kuigi komitee on kindel, et ka varustus on iga kord kõne all, ei pöörata suurt tähelepanu oluliste impordiartiklite tagamisele hädaolukorras.

3.3 Siinkohal on üks paljudest ELi ees seisvatest probleemidest tema pädevus. ELil on pädevus kaubandusküsimustes, kuid erinevalt USAst, liikmesriikidest, sõjalistest organisatsioonidest või isegi ettevõtetest ei saa ta ise ladustada nafta või muude oluliste toorainete strateegilisi varusid. Nagu tooraineid käsitleva algatuse läbivaatamisel märgiti: „Ükski liikmesriik ei toetaks ladustamiskeemi poliitikavalikuna”.

3.3.1 EL saab kasutada vaid veenmisjõudu. Tema ülesanne peab olema töötada välja kõikehõlmav strateegiline raamistik. EL-l on head võimalused haarata juhupositsioon kolmes põhi-valdkonnas: globaalse raamistiku arendamine, säästvuse edendamine ning kodanikuühiskonna täieliku ja aktiivse osalemise tagamine. Neid valdkondi käsitletakse paljudes soovitusetes, seepärast ei ole vaja neid argumente siinkohal korrata, kuid komitee väljendab heameelt selle üle, et komisjon on kaks korda⁽¹⁵⁾ rõhutanud, et „säästlik kaevandamine saab soodustada säästvat arengut ja teebki seda”. Jätksuutlikkusest peab lähtuma ELi mis tahes strateegia oluliste impordiartiklite hankimiseks.

3.4 Väga oluline on erasektori roll: suur osa mineraalide kaevandamisest on nüüd turutehing. Seda on selgelt näha maailma avatumates osades, muu hulgas ELis, USAs, Austraalias, Lõuna-Aafrikas, Brasiilias ja Indias, ning teatud määral Venemaa suurte energiaettevõtete puhul. Siinkohal väljendab komitee eriti suurt heameelt ELi mineraaltoorme liidu eesmärgi üle teha aktiivselt ja pidevalt tööd selle nimel, et majandus-, keskkonna- ja sotsiaalsed tulemused oleksid üha paremad.

3.4.1 Nagu 2011. aasta teatistes öeldakse: „Toorainete tarnimise tagamine on esmajoones ettevõtete ülesanne ja avaliku sektori asutused peavad kindlustama õiged raamtingimused, et võimaldada ettevõtetal seda ülesannet täita”.

3.5 Selle vastandiks on sellise riigi nagu Hiina tsentraalselt juhitud majandus, kus enamik hoobasid ja osalejaid on suuremal või vähemal määral tsentraliseeritud kontrolli all. Hiinal on kõigist riikidest kõige selgem ja täielikum strateegiline lähene-misviis, kuidas tagada oma tulevased põhivajadused toiduainete ja sööda, vee, mineraalide ja energia alal. See põhjustab eelkõige

Aafrikaga seoses paljudele muret. Nagu komitee on märkinud: „Otsides uusi tooraineallikaid ja välisinvesteeringute sihtkohti, on Hiina sõlminud mitme Aafrika riigiga partnerluslepe, milles keskendutakse investeeringutele kui äri- ja mitte arengu toeta-misele”⁽¹⁶⁾.

3.5.1 Teised jällegi ütlevad, et Hiina on teinud halbu tehingu- id ja maksab oma tooraine eest palju rohkem kui vaja, ning et kaubeldes riikidega, mis põhjustaksid teistele riikidele poliitilisi probleeme, suurendab Hiina tegelikult selliste mineraalide kätte- saadavust.

3.6 Paljude loodusvarade poolest vaeste arenguriikide jaoks on toorainete kättesaadavuse tagamine raske. Isegi loodusvarade poolest rikkastel ekspordiriikidel on vaja vaesus kaotada. Neil on vaja saada rohkem lisandväärtust töötlevast tööstusest ning luua toimiv partnerlus erasektoriga.

3.6.1 Mainitud on muret nn konfliktimineraalide pärast. Euroopa Komisjoni algatuses käsitletakse vaid konflikti- või sõjajärgseid piirkondi, kuid nagu märgitakse, on mineraalide kaevandamine, vedu, nendega kauplemine ja nende töötlemine olnud seotud tulu väärkasutuse, majanduslike tagasilöökidega, poliitiliste konfliktide ja riikide ebakindla olukorraga, mille aluseks on tulu väärkasutus vaenupoolte poolt, nn loodusvarade needus.

3.6.2 Julgustada ja täielikult toetada tuleb selliseid algatusi nagu EITI ning tuleb luua kodanikuühiskonda hõlmav täieliku osalemise protsess. See ja sotsiaaldialoog on hea valitsemistava tagamise ja korrupsioonivastase võitluse peamised tegurid. Kodanikuühiskonnale hiljutistes ELi kaubanduslepingutes antud järelevalvaja roll loob siinkohal suurepärase pretsedendi, kuid kodanikuühiskond tuleb enne vabakaubanduslepingute, majanduspartnerluslepingute ning partnerlus- ja koostöölepingute sõlmimist kaasata täielikult ja aktiivselt (tagades seejuures piisava läbipaistvuse) ka nende lepingute üle peetavate läbirääkimiste kõigisse etappidesse. Kuna erasektoril on oluline osa, on ka sotsiaalpartnerite häääl väga tähtis.

4. Komisjoni praegune strateegiliste mineraalide ja tooraine poliitika

4.1 Komisjon (ettevõtluse ja tööstuse peadirektoraat) käivitas oma tooraineid käsitleva algatuse 2008. aastal. Sellel on kolm sammast: esiteks võrdsete tingimuste tagamine kolmandates riikides asuvate ressursside kättesaamisel, teiseks jätkusuutliku tarne edendamine Euroopa enda allikatest ning kolmandaks ressursitõhususe ja ringlussevõtu soodustamine.

4.1.1 Need viimased sambad on väga olulised, kuid ei ole käesoleva arvamuse teema. Siiski soovib komitee teada, miks nii suur protsent ELi ringlussevõetavast metallist eksporditakse EList välja, kui ringlussevõetud vanametall on sageli palju väärtuslikum ja odavam kui algne tooraine: sellega me praktiliselt toetame Hiinat.

⁽¹⁵⁾ Vt allmärkused 2 ja 5.

⁽¹⁶⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Euroopa kõikehõlmava rahvusvahelise investeerimispoliitika poole”, ELT C 318, 29.10.2011.

4.2 Komisjoni 2011. aasta teatisesse hõlmati komisjoni esmatähtsate toorainete kindlaksmääramise ajutise töörühma aruanne. Seda käsitles komitee oma arvamuses „Kaubaturgude ja toorainega seotud probleemide lahendamine” ⁽¹⁷⁾, milles analüüsiti ka finantsturgude rolli.

4.2.1 Nagu mainitud, koostati teatises nimekiri 14 peamisest esmatähtsast toorainest koos nende ringlussevõtu- ja asendatavusmääradega. Komiteele valmistab heameelt, et kõnealuse läbivaatamise käigus konsulteeriti täiel määral sidusrühmadega, kuigi ei kaalutud poliitilisi valikuid, millel sellistes riikides nagu USA või Ühendkuningriik oleks võinud olla oluline osa.

4.2.2 Komitee tervitab kasutatud üldist, väga põhjalikku metoodikat. Teiste tegurite seas käsitletakse mineraale (ja kõrvalsaadusi), millel on suur majanduslik tähtsus (võrreldes samas omavahel väga erinevate omadustega ja väga paljudes eri sektorites kasutatavaid mineraale), millel on suur tarnerisk ja mida ei saa hästi millegi muuga asendada. Maailmapanga näitajaid kasutades määrati kindlaks halva valitsemistava või suure häirete ohuga riigid (põhjused võivad ulatuda ekspordikvootidest kuni kodusõadadeni) ning puudulike keskkonnanormidega riigid. Samuti uuriti võimalikke ringlussevõtu määrasid, maagi kvaliteeti, hindade kõikumist ja jätkuvat geograafilist kättesaadavust. See üksikasjalik töö on väga oluline.

Brüssel, 16. oktoober 2013

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

⁽¹⁷⁾ ELT C 318, 29.10.2011, lk 76-81.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ühtse turu akt – puuduvate meetmete määratlemine” (täiendav arvamus)

(2014/C 67/09)

Raportöör: **Benedicte FEDERSPIEL**Kaasraportöörid: **Martin SIECKER ja Ivan VOLEŠ**

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee otsustas 14. veebruaril 2013 vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada arvamuse järgmises küsimuses:

„Ühtse turu akt – puuduvate meetmete määratlemine”

(täiendav arvamus).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 2. oktoobril 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 493. istungjärgul 16.–17. oktoobril 2013 (16. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 119, vastu hääletas 4, erapooletuks jäi 13.

1. Sissejuhatus

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on jälginud komisjoni algatusi ühtse turu taaskäivitamiseks alates 2010. aastast. Arvamuses ühtse turu akti I⁽¹⁾ kohta loetles komitee rea meetmeid, mis komitee arvates komisjoni ettepanekutest puudusid⁽²⁾. Arvesse oleks tulnud võtta dokumendis „2010. aasta aruanne ELi kodakondsuse kohta: ELi kodanike õigusi piiravate takistuste kõrvaldamine”⁽³⁾ esitatud märkusi ja järeldusi. Komitee juhib komisjoni tähelepanu asjaolule, et ühtse turu ees on praegu rohkem takistusi, kui oli selle loomisel⁽⁴⁾.

1.2 Komitee on üks peamisi partnereid ühtse turu kuu korraldamisel. Ühtse turu taaskäivitamiseks vajalike meetmete asjakohaseks suunamiseks on äärmiselt vajalik kodanikuühiskonna organisatsioonide panus, sest need meetmed puudutavad just neid.

1.3 30 aasta järel vajab ELi majandus uut suunda ning loobumist arvamusest, et vabal turul on alati võime parandada mittetoimivat turukäitumist. Hiljutine majandus- ja finantskriis on avaldanud kodanikele tugevat mõju. Nende ohverdustele peavad järgnema uued väljavaated või muidu väheneb toetus Euroopa integratsioonile veelgi. Selles kontekstis peetakse ühtse turu aktide I ja II vastuvõtmist ja elluviimist liiga aeglaseks.

⁽¹⁾ ELT C 24, 28.1.2012, lk 99.

⁽²⁾ ELT C 132, 3.5.2011, lk 47; ELT C 24, 28.1.2012, lk 99; ELT C 299, 4.10.2012, lk 165.

⁽³⁾ COM(2010) 603 final.

⁽⁴⁾ Vt ühtse turu vaatlusrühma avaldatud loetelu ühtse turu takistustest: <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.publications.24626>.

1.4 Tuleb võtta konkreetseid meetmeid, et võidelda finantskriisist põhjustatud igasuguse vaesusega (nagu kütteostuvõimeetus, tarbimine, ülelaenamine jne), mis takistab ühtse turu lõpuleviimist.

1.5 Komitee on korduvalt nõudnud, et liikmesriigid võtaksid vastutuse nõuetekohasel rakendamisel ja jõustamisel, et saavutada nõuetekohaselt toimiv ühtne turg. Jõustamisel peab olema uus, koostööd hõlmav piiriülene mõõde. Tulevikus toimiv ühtne turg tuleb rajada jätkusuutlikule, väga konkurentsi-õimelisele majandusele, mis põhineb säästvatel protsessidel ja toodetel, inimväärset töökeskkonnal ja innovatsioonil. On oluline, et komisjon seaks 500 miljonit ELi kodanikku ühtse turu keskmesse. Nemad on oluline majandustugevus, mille kulu- tused moodustavad komisjoni koostatud tarbijakaitse tegevus- kava andmetel 56 % ELi SKPst⁽⁵⁾.

1.6 Kooskõlas sotsiaal- ja keskkonnavaldkonna õigustikuga peab ühtne turg olema vahend, mis annab käegakatsutavaid tulemusi. Ühtse turu aktide I ja II raames võetavaid algatusi tuleb kooskõlastada majandus- ja rahaliidu tugevdamiseks võeta- vate meetmete ja astutavate sammudega (fiskaalpakt, Euroopa stabiilsusmehhanism, laiendatud euroala pakt jne).

1.7 Vabakaubanduslepingute üle peetavaid läbirääkimisi tuleks kasutada võrdsete tingimuste loomiseks, näiteks tollitarii- fide vastastikuse tunnustamise abil, säilitades samas kõrged tarbija-, keskkonna- ja sotsiaalkaitse standardid. Globaalsete osalejatega konkureerimisel peab EL tagama oma konkurentsi- võimet suurendavad elemendid, nagu kättesaadavad energiava- rud, kvalifitseeritud tööjõud ja paindlik tööturg.

⁽⁵⁾ ELT C 11, 15.1.2013, lk 54.

2. Digitaalne ühtne turg

2.1 Hiljuti vastu võetud valikulist turustamist käsitlevas määruses on säilitatud vahetegemine traditsiooniliste ja veebipõhiste turustamiskanalite vahel, mistõttu võidakse teatud turustajatelt enne veebipõhise müügi tegelemise hakkamist nõuda füüsilise (mitte virtuaalse) tegutsemiskoha olemasolu. Uue määrusega ei keelata argitoodete valikulist turustamist, mis võib kahjustada konkurentsi ja tarbija valikuvõimalust.

2.2 Euroopa Komisjon peaks jääma endale kindlaks ja kinnitama otsingu neutraalsuse põhimõtet, mille kohaselt ei tohiks otsingumootorid kasutada loomulikke otsingutulemusi oma kaubandushuvides. Otsingutulemuste märgistamisel põhinevatest õiguskaitselahenditest ei piisa konkurentsi taastamiseks, konkurentsivastase käitumise peatamiseks ja tarbijate heaolu suurendamiseks.

2.3 Andmekaitse

2.3.1 Pärast andmekaitse muudetud määruse vastuvõtmist on oluline, et liikmesriikidele edastatakse suunised konkreetsete sätete kohta ning tagatakse seeläbi nende sidus rakendamine.

2.3.2 Eritähelepanu tuleks pöörata eraelu puutumatust käsitlevate standardteadete väljatöötamisele. Uus määrus sisaldab sätet, mille kohaselt peab eraelu puutumatust käsitlev poliitika olema läbipaistev ja tarbijatele mõistetav. Eraelu puutumatust käsitlevate standardteadete väljatöötamine aitab tagada, et tarbijaid teavitatakse nõuetekohaselt nende isikuandmete töötlemisest ning et eraelu puutumatust käsitlev poliitika ei koosne enam keerulistest õigustekstidest. Tuleb tagada, et ettevõtetele, eriti VKEdele, ei tekiks ebaproportsionaalset halduskoormust ega liigseid kulusid.

2.4 Autoriõigus

2.4.1 Euroopa Komisjoni endise voliniku António Vitorino soovitude kohaselt peab Euroopa Komisjon võtma järelmeetmeid tagamaks, et praegused autoritasude maksmise süsteemid kaotatakse järk-järgult. Lühiperspektiivis tuleks praegust süsteemi reformida ning lisaks tuleks selgitada, et litsentsilepingutega hõlmatud digitaalsisuga täiendavalt ei maksustata, kui teenuseosutaja selle pilveandmetöötluse tehnoloogia abil üles laadib või seda säilitab. Samuti on oluline teha autoritasu nähtavaks lõppkasutajale ning arvutada tasud isiklikuks otstarbeks kopeerimisega põhjustatud majandusliku kahju alusel.

2.4.2 2001. aasta autoriõiguse direktiivi abil ei ole saavutatud eesmärki ühtlustada ELi liikmesriikide autoriõigust käsitlevad õigusaktid. Erandite ja piirangute osas esinevad suured erinevused, mis põhjustab õiguslikku ebakindlust nii tarbijatele kui ka õiguste omanikele. Direktiivi läbivaatamine peaks olema üks prioriteet.

2.4.3 Praegune audiovisuaalsisuga levitamise süsteem, mis põhineb platvormidel ja territoriaalsel esilinastusel, vajab digikeskkonnaga kohandamist, et nii vastata tarbijate ootustele.

Tuleks vähendada filmide kronoloogilist esilinastust eri meedia-kanalites (kinod, DVD, tellitav videoteenus) ja eri territooriumidel ning tuleks võimaldada teatavat paindlikkust. Meil on ruumi katsetada innovaatilisi ärimudeleid, mis võimaldaksid audiovisuaalsisuga samaaegset esilinastust ühise kultuuri- ja keeletraditsiooniga riikides.

2.5 Digitaalsed tooted

2.5.1 2011. aastal tarbijaõiguste direktiiviga algatatud ühtlustamisprotsessi tuleb jätkata, vaadates läbi ja ajakohastades 1999. aasta tarbekaupade müügi direktiivi, et see vastaks digitaalajanduse väljakutsetele. Kiiresti on vaja õiguskaitselahendeid, mida kohaldada vigase digitaalsisuga toodete puhul.

2.5.2 Komisjon peaks koostama suunised tarbijalepingute ebaõiglasi lepingutingimusi käsitleva õigusakti (direktiiv 1993/13/EMÜ) kohaldamiseks digitaalse infosisuga pakumisele.

3. Kaubad ja teenused

3.1 2013. aasta septembris esitas Euroopa Komisjon õigusaktide paketi telekommunikatsiooni ühtse turu lõpuleviimiseks. Komitee väljendab kahetsust, et ettepanekus jäetakse kasutamata võimalus veelgi vähendada rändlustasusid ning seega parendada ühtset turgu ELi kodanike jaoks. Komitee tervitab eeskirju, millega lihtsustatakse tarbijate jaoks teenusepakkuja vahetamist, et tagada õiglased lepingutingimused ja kaubandustavad ning parem jõustamine ja tarbijate juurdepääs õiguskaitsel. Võrgu-neutraalsust käsitlevad eeskirjad on samm õiges suunas, kuid need vajavad edasist täiendamist.

3.2 Ühtlustatud ja ühtlustamata sektorite suhe vastab majanduse põhivajadustele. Muude kaupade sektorite ühtlustamist puudutavad lisameetmed peavad põhinema põhjalikul analüüsil. Vastastikuse tunnustamise põhimõtete hõlmatud ühtlustamata sektorite jaoks peaks komisjon avaldama suunised selliste erasektori katseasutuste rolli ja õigusliku seisundi kohta, kes ei tunnista teiste riikide katseasutuste väljastatud sertifikaate. Euroopa Komisjoni veebilehel avaldatud kakskeelset loetelu ühtlustamata toodetest tuleks täiendada.

3.3 Jätkuvalt ei ole tarbijate jaoks lõpule viidud jaefinants-teenuste ühtne turg. Ettevõtlus- ja kaubandustõkete tõttu on tarbijatel praktiliselt võimatu osta finantsteenuseid välisriigis. Arvestades praeguseid suuri erinevusi pangaarvete, hoiuarvete, laenude jne kvaliteedi ja hindade vahel eri liikmesriikides, võiksid tarbijad olla huvitatud finantstoodete ostmisest teistest riikidest. Komitee kutsub Euroopa Komisjoni üles analüüsima olukorda ja tegema algatuste ettepanekuid. Tarbijad ei saa sageli objektiivseid ja sõltumatuid soovitusi/nõuandeid pensionisäästude, muude investeeringute ja pikaajaliste laenudega seotud oluliste finantsotsuste tegemisel. Kogu Euroopas tuleks edendada sõltumatuid ja taskukohaseid finantsnõustamise mudeleid.

3.4 Õigusaktide jõustamine finantsteenuste valdkonnas ei ole ikka veel rahuldav: mõnedes liikmesriikides ei ole tarbijakaitse-küsimuste eest vastutavat riiklikku asutust. Kui need on olemas, on nende õiguspädevus sageli liiga piiratud. Ka kaks aastat tagasi loodud Euroopa järelevalveasutustel (Euroopa pangandusamet (EBA), Euroopa väärtvõltpaberiturgude amet (ESMA) ja Euroopa kindlustus- ja ametipensioniasutus (EIOPA)) ei ole tarbijakaitse valdkonnas piisavaid volitusi. Nende volitusi tuleks selles osas laiendada ning asutustel peab olema võimalik kooskõlastada tegevust riiklike asutustega.

3.5 Suurim arengupotentsiaal on ühtsel teenusteturul, mis hõlmab ka võrgutaristu teenused (telekommunikatsioon, elekter, gaas, transport ja kindlustus). Selleks et aidata direktiivi abil kaasa majanduskasvu ja töökohtade loomisele, tuleb suurendada ühtsete kontaktpunktide suutlikkust kõigis liikmesriikides. Komisjon peaks avaldama õiguslikud soovitusel direktiivi rakendamist käsitletud vastastikuse hindamise käigus esile tulnud takistuste kõrvaldamiseks⁽⁶⁾. Komitee kutsus üles looma täieliku andmebaasi kõigist lubade süsteemidest, et määratleda parimad õigustavad ning teha kindlaks sellised lube väljastavate asutuste nõuded, mis on kasutatud ja vastuvõetamatud.

4. Töötajate vaba liikumine

4.1 Komitee toetab samme töötajate vaba liikumise parandamiseks, sealhulgas kvalifikatsioonide tunnustamise laadsete takistuste kõrvaldamiseks. Eriti vajalik on süsteemi ajakohastada ja liberaliseerida, suurendada kooskõlastamist tervishoiusektoris, vältimaks tööjõupuudust lähetavates riikides, suurendada sotsiaalkindlustussüsteemide kooskõlastamist ja luua ühtne kontaktpunkt registreerimismenetluste lihtsustamiseks⁽⁷⁾.

4.2 Üldine raamdirektiiv, sellega seonduvad direktiivid ja alaline järelevalve mitmeaastaste strateegiliste kavade abil on viinud töötajate, sh piiriülese olukorras olevate (ajutiste ja liikuvate) töötajate tunnustatud ohutuseeskirjade (sh miinimumnõuded) lähenemiseni. Seda protsessi on alates 1978. aastast järjepidevalt järjestikuste tegevuskavade abil ellu viidud. Kui viimane tegevuskava 2012. aasta detsembris lõppes, komisjon enam uut ei alustanud. Lähenemisprotsessi jätkamiseks peaks Euroopa Komisjon kiiresti vastu võtma uue ELi strateegilise tegevuskava kõrgete ohutusstandardite edendamiseks (nagu on rõhutanud tööohutuse ja töötervishoiu nõuandekomitee) tihedas koostöös sotsiaalpartneritega.

4.3 Monti II määruse tagasivõtmine ei lahenda probleeme, mis Euroopa Kohus tekitas töötajate lähetamist käsitleval

puudulikul ELi õigusaktiil⁽⁸⁾ ja selle rakendamisel põhinevate kohtuotsustega. Euroopa sotsiaalpartnerid ei ole selles asjas kokkuleppele jõudnud. Sellegipoolest peaks komisjon kaaluma ettepanekut liikmesriikidele lisada Euroopa aluslepingutele sotsiaalse arengu protokoll, milles sedastatakse, et sotsiaalsed õigused ei ole majandusvabadustest vähemtähtsad. See võiks selgitada, et ühtne turg ei ole eesmärk iseeneses, vaid see loodi ka kõigi ELi kodanike sotsiaalse arengu ja jõukuse saavutamiseks⁽⁹⁾.

4.4 Kui põhilisi ELi õigusi ei järgita, peab töötajatel, tarbijatel ja ettevõtetel olema võimalus kasutada neile ELi õigusaktidega antud õigusi. Siiski viitab EL siinkohal vaid tarbijate ja ettevõtete õigustele. Ka töötajatel peab olema samasugune võimalus kasutada ELi õigusaktidest tulenevaid õigusi piiriüleste tööga seotud konfliktide korral. Kuigi sageli väidetakse, et töötajatel on juurdepääs õiguskaitsele ja õiguskaitsevahenditele, et nõuda töötin-gimuste ja õigussätete järgimist vastuvõtva riigi kohaliku kohtu vahendusel, suunatakse nad praktikas koduriigi kohtusse⁽¹⁰⁾.

5. Ülevõtmine, rakendamine ja jõustamine

5.1 Uus väljakutse tarbijaõiguste jõustamisel tuleneb suurtest rahvusvahelistest ettevõtetest või assotsiatsioonidest, kes rakendavad üleeuroopalisi turundusstrateegiaid, mille vastu ei saa enam võidelda riiklike jõustamisvahenditega. Siinkohal tuleks püüelda riiklike jõustamisasutuste koostöö tõhustamise poole ja Euroopa Komisjoni väljapaistvama rolli poole kõnealuste meetmete ühisel koordineerimisel. Avaliku ja erasektori jõustajate (nagu tarbijaorganisatsioonid) koostöötuleks paremini ära kasutada.

5.2 Riiklike jõustamisasutuste koostööst on saanud oluline küsimus, kuid siiani ei ole see eriti edukas olnud. Euroopa Komisjonil peaks riiklike jõustamismeetmete koordineerimisel olema tugevam roll tarbijaõiguse rikkumise juhtudel, millel on üleeuroopaline mõõde. Lisaks tuleks täiendavalt arutada Euroopa Komisjonile ELi tarbijaõiguse (sarnaselt konkurentsioi-gusega)⁽¹¹⁾ jõustamiseks volituste andmist.

6. Konkreetsete tarbijaküsimused

6.1 Komitee peab kahetsusväärseks, et pärast kõiki neid aastaid ja hoolimata neljast läbiviidud konsultatsioonist on esitatud vaid mittesiduva kollektiivse hüvitamise algatuse ettepanek. Lisaks ei vasta Euroopa Komisjoni soovitusel sätestatud põhimõtted tarbijate vajadustele ning mõnes liikmesriigis on soovitud praegusest olukorrast isegi kehvem.

⁽⁶⁾ Komitee ühtse turu vaatlusrühm hindab teenuste direktiivi mõju ehitussektorile mitmetes liikmesriikides kodanikuühiskonna seisukohast.

⁽⁷⁾ Dhéret, C., Lazarowicz, A., Nicoli, F., Pascouau, Y., Zuleeg, F., *Making progress towards the completion of the Single European Labour Market*, Euroopa Poliitika Keskuse uuring nr 75, mai 2013.

⁽⁸⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus ELT C 76, 14.3.2013, lk 24.

⁽⁹⁾ Euroopa Liidu lepingu artikli 3 lõige 3.

⁽¹⁰⁾ http://www.uva-aias.net/uploaded_files/publications/WP118-Cremers,Bulla.pdf

⁽¹¹⁾ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-228_en.htm.

6.2 Ebaausad kaubandustavad

6.2.1 Tuleks püüda ebaausaid kaubandustavasid käsitleva direktiivi parema jõustamise poole, eelkõige digikeskkonnas ja eriti e-kaubanduse valdkonnas (nt tarbijaid nende garantiioiguste osas eksitavad tavad, läbipaistmatud ja ebaausad lepingutingimused) ja õhutranspordisektoris seoses interneti teel tehtud broneeringutega jne.

6.3 Lepingueelse teabe standardimine tarbijalepingute puhul

6.3.1 Komitee tervitab 2012. aasta tarbijakaitse tegevuskavas esitatud algatust lepingueelse teabe standardimise kohta, mis on sätestatud tarbijaõiguste direktiivi artiklites 5 ja 6. See peaks aitama muuta lepingueelse teabe kõikehõlmavaks, läbipaistvaks ja hõlpsalt kättesaadavaks ja loetavaks. Standardimiseks on vaja tarbijaorganisatsioonide abi ja toetust ning võtta arvesse uurinuid tarbijate suhtumisest teabetulva (nt SWD(2012) 235 final, 19. juuli).

6.4 E-kaubandus ja piiriülene kättetoimetamine

6.4.1 Siinkohal on vaja käsitleda piiriülese kättetoimetamise kõrge(ma)te hindade probleemi kodumaise kättetoimetamisega võrreldes ning luua konkurentsivõimelisemaid internetiturge. Piiriülese kättetoimetamise hind on sageli nii kõrge, et välisriigist ostmine ei anna tarbijatele tegelikku eelist, isegi kui kaubad on odavamad. 2011. aastal läbi viidud Euroopa Komisjoni uuring⁽¹²⁾ kinnitas, et piiriüleste saadetiste kohta avaldatud hinnad on kodumaistest võrdlushindadest keskmiselt kaks korda kõrgemad.

6.5 Tarbijate teavitamine

6.5.1 Suur osa nii ELi kui ka liikmesriikide õigusest põhineb ideel, et teadlikud tarbijad on mõjukad tarbijad, kes oskavad valida parimaid tooteid ja teenuseid. Tarbijate teavitamine on jätkuvalt üks peamisi reguleerimisvahendeid, kuid selle piirid on hästi teada, kuna tarbijad ei loe ega mõista sageli lepingus olevat teavet, mis on kirjutatud ja esitatud arusaamatul viisil. Komisjon peaks uurima ja võtma poliitilisi järelemeetmeid, mille eesmärk on parandada tarbijate teavitamist ning kaasata ettevõtteid, reguleerivaid asutusi ja tarbijaorganisatsioone.

6.5.2 Komisjon on alustanud tööd võrdlusvahendeid puudutavate põhimõtetega, nagu sõltumatus ja erapooletus. See peaks kiiresti väljenduma konkreetsetes poliitikameetmetes, sealhulgas suunised reguleerivatele asutustele ja ettevõtetele.

6.6 Säätvad tooted

6.6.1 Säätvus ja tooteohutus ühelt poolt ja tarbijausaldus teiselt poolt on ühe mündi kaks poolt. Toodete kavandatud

aegumine (sisseehitatud vastupidavuse piirang) kui kaubandusstrateegia on vastuolus säästva tootmise ja tarbimise põhimõtetega. Euroopa Komisjon peaks uurima võimalikku vajadust siduda toote vastupidavusega seotud tarbija ootused õigusliku garantiiajaga. Komitee rõhutab, et vastupidavust ja kasutusiga, müügijärgset teenindust ja varuosade loendeid käsitlevad meetmed edendaksid säästvat tarbimist ja tootmist⁽¹³⁾.

7. Ettevõtluskeskkond

7.1 Komitee kutsub üles vähendama eelkõige VKEde halduskoormust, rõhutades samas vajadust kohaldada arukat reguleerimist ELi ja liikmesriigi tasandil⁽¹⁴⁾. Liikmesriigid peaksid teavitama ELi õigusaktide ülevõtmisest internetis ja reaalses, kaasates ülevõtmisprotsessi ka kodanikuühiskonna ja suurendades teadlikkust uutest eeskirjadest.

7.2 Komitee kutsub komisjoni võtma mõjuhindangute ettevalmistamisel ja õigustekstide koostamisel arvesse VKEde rühma väikeste ja mikroettevõtjate iseärasusi. Lisaks leiab komitee, et mikro- väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtteid tuleks käsitleda kolme eraldi rühmana, mitte ühe, VKEde määratletud rühmana⁽¹⁵⁾.

7.3 Rahastamisele juurdepääs on otsustava tähtsusega eelkõige VKEde jaoks. EL peab toetama liikumist (suuresti domineerivate) pankade rahastamisvahenditelt teistele kapitalitoodetele, nagu riskikapital ja kapitaliturud. Selleks et see toimiks, peavad investorid tundma, et tegemist on stabiilse, pikaajalistel strateegiatel põhineva investeerimiskeskonnaga.

7.4 Komitee soovib hinnata võimalust luua Euroopa garantiiraahastu, et pakkuda teatud põhikriteeriumidele vastavate VKEdele rahalisi vahendeid sellise süsteemi kaudu, mis annaks kvalifitseerunud ettevõttele lihtsa juurdepääsu laenule ilma tagatise või muude tingimusteta, mida pangad tavaliselt esitavad. Selle süsteemi haldamises peaksid osalema tingimustele vastavaid ettevõtteid juhtivad ettevõtete esindusorganisatsioonid⁽¹⁶⁾.

7.5 Läbipaistvuse ja aruandekohustuse parandamine peaks olema kõrgeim prioriteet, et tagada ühtse turu tõhus panus kõigi sidusrühmade õiguspäraseid huve austava õiguskeskkonna arendamisse. Ettevõtete sotsiaalse vastutuse valdkonna algatused peaksid hõlmama allhanke ja alltöövõtu võimalikku kuritarvitamist, eriti seoses piiriülese teenuseosutamise ja/või tööjõu värbamisega. Tuleb kaaluda ELi õigusvahendit, mille abil võidelda VKEde jaoks konkurentsimoonusi põhjustavate riulifirmade

⁽¹³⁾ ELT C 66, 3.3.1997, lk 5.

⁽¹⁴⁾ Üks valikuvõimalus võiks olla Ühendkuningriigi „one in/one out”-põhimõte (kui üks õigusakt vastu võetakse, tuleb teine tühistada).

⁽¹⁵⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Arukas reguleerimine – väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate vajaduste rahuldamine” ELT C 327, 12.11.2013, lk 33

⁽¹⁶⁾ Vt Ungari kogemus nn „Seczenyi kaardiga”.

⁽¹²⁾ *Intracommunity cross-border parcel delivery*, Euroopa Komisjoni uuring, FTI Consulting, London, 2011.

poolt ja nende suhtes toime pandava kuritarvitamise, töönormidest kõrvalehoidmise ja kohustuslike maksete vältimise vastu. Õiguslike meetmete võtmist üle Euroopa tegutsevate fiktiivsete ettevõtete vastu tuleb lihtsustada mitte üksnes päritoluriigis, vaid ka teistes liikmesriikides.

8. Maksundus

8.1 Selleks et võidelda ELis kuni triljon eurot moodustava maksudest kõrvalehoidmisega, tuleb teha paremat koostööd pangaarvete läbipaistvuse ja neid puudutava teabe osas liikmesriikide vahel ja ülemaailmselt. Komitee kutsub üles saavutama kiire kokkuleppe ELi hoiuste intresside maksustamise direktiivi üle ning volituste üle pidada läbirääkimisi tugevamate maksustamiskokkulepete üle Šveitsi ja teiste riikidega.

9. Võrgustikud

9.1 Energia

9.1.1 2012. aasta novembris vastu võetud komisjoni teatis „Toimiv energiaturg” on oluline samm energia siseturu loomise suunas 2014. aastaks. Tuleks teha suuremaid edusamme, võttes arvesse Euroopa energiatarbijate tegelikkust. Tuleb lihtsustada energiatarbijate vahetamist ning tarbijatel peab olema võimalik saada sõltumatut nõustamist, et otsustada, mis on nende jaoks parim. Ühtse turu seisukohalt on võtmetähtsusega ennetavad riiklikud reguleerivad asutused, kellel on piisavad volitused arveldamiste, teenusepakkuja vahetamise ja tarbijate kaebuste järelevalveks.

9.1.2 EL peab mitmekesistama oma energiaimpordi allikaid, leidma alternatiive ja looma võrgustikke. Mõningate taastuvate energiaallikate toetamine võib viia turumoonutusteni ning

seepärast tuleks sellist toetust järk-järgult vähendada. Lubade väljastamise menetluste kiirendamiseks, läbipaistvamaks muutmiseks ja lihtsustamiseks tuleks luua ühtsed kontaktpunktid. See vähendaks märkimisväärselt energiataristusse investeerimist kaaluvate edendajate halduskoormust.

9.2 Transport

9.2.1 Ebaõiglase tingimuste vohamine õhustranspordilepingutes on järjest suurenev probleem kogu ELis. Viimastel aastatel on mitmed tarbijaorganisatsioonid rakendanud õiguslikke meetmeid Euroopa peamiste lennuettevõtjate vastu, mille tulemusena on liikmesriikide kohtud kuulutanud mitmed lennuettevõtjate poolt ühiselt kasutatavad tingimused ebaõiglaseks. Euroopa Komisjon ei kasutanud võimalust käsitleda seda küsimust lennureisijate õigusi käsitleva määruse 261/2004 läbivaatamisel. Euroopa Komisjon peaks koostama siduva loetelu lennureisijate suhtes ebaõiglastest lepingutingimustest.

9.2.2 Ühtse turu paremaks toimimiseks on vaja edendada **raudteekaubaveo teenuseid** ja mitmeliigilist transporti⁽¹⁷⁾. Tuleb teha suuremaid jõupingutusi koostalitluse tehnilise kirjelduse vastuvõtmiseks⁽¹⁸⁾.

9.2.3 Maanteel kaupade vedajate piiriülene tegevus on jätkuvalt piiratud. Tingimusi ELi autoveoturu edasise avamise võimaldamiseks ei ole loodud. Muudatused ELi eeskirjades veoturule juurdepääsu kohta (sh kabotaaž) peaksid olema seotud jõustamise ning sotsiaal- ja eelarvevaldkonna ühtlustamisega. Ilma nende eeltingimusteta võib kabotaažieeskirjade muutmine avaldada negatiivset mõju ausale konkurentsile ja sektori jätkusuutlikkusele. Samal ajal tuleb jõustada kehtivad eeskirjad⁽¹⁹⁾.

Brüssel, 16. oktoober 2013

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

⁽¹⁷⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamused ELT C 143, 22.5.2012, lk 130 ja ELT C 24, 28.1.2012, lk 146.

⁽¹⁸⁾ COM(2013) 32 final. Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele raudteesüsteemi koostalitlusvõime saavutamise suunas tehtud edusammude kohta.

⁽¹⁹⁾ Nagu on kokku leppinud sotsiaalpartnerid valdkondlikus sotsiaaldialoogis, <http://www.iru.org/cms-filesystem-action/Webnews2012/CabotageStatement.E.pdf>.

III

(Ettevalmistavad aktid)

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

TÄISKOGU 493. ISTUNGJÄRK 16. JA 17. OKTOOBRI 2013

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse ühtsed eeskirjad ja ühtne menetlus krediitiasutuste ja teatavate investeerimisühingute solveerimiseks ühtse solveerimismehhanismi ja ühtse pankade solveerimisfondi raames ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1093/2010”

COM(2013) 520 final – 2013/253 (COD)

(2014/C 67/10)

Raportöör: DANIEL MAREELS

3. septembril 2013 otsustas nõukogu ja 10. septembril 2013 Euroopa Parlament vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 114 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse ühtsed eeskirjad ja ühtne menetlus krediitiasutuste ja teatavate investeerimisühingute solveerimiseks ühtse solveerimismehhanismi ja ühtse pankade solveerimisfondi raames ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1093/2010”

COM(2013) 520 final – 2013/0253 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektiioon võttis arvamuse vastu 4. oktoobril 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 493. istungjärgul 16.–17. oktoobril 2013 (17. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 157, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 7.

1. Järeldused ja soovitus

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab ettepanekuid luua **ühtne solveerimismehhanism** ja selle juurde kuuluv rahastamismehhanism, mis koos ühtset järelevalvemehhanismi, Euroopa stabiilsusmehhanismi ning krediitiasutuste ja investeerimisühingute maksevõime taastamise ja solveerimise raamistikku (edaspidi BRRD) puudutavate ettepanekutega kujutavad endast **uut olulist elementi pangandusliidu** suunas liikumisel.

Euroala riikide ja vabatahtlikult ühineda soovivate euroalaväliste liikmesriikide ühtne solveerimismehhanism pakub Euroopa tasandi **solveerimismehhanismi**, et võimaldada asutustel

raskustesse sattunud pankasid põhjalikult ümber korraldada ja solveerida, ilma seejuures majanduslikku stabiilsust ohtu seadmata. Selle juurde kuuluv **solveerimisfond** peab omama piisavaid omavahendeid, nii et protsessi ei oleks vaja rahastada valitsuste vahenditest ega koormata maksumaksjat.

1.2 Alates kriisi puhkemisest ja vastusena sellele kuulutati välja üleminek **tugevamale Euroopa majandus- ja rahaliidule**, mis põhineb finantssektori, eelarveküsimuste ja majanduspoliitika integreeritud raamistikul. Integreeritud finantsraamistik ehk „pangandusliit” moodustab niisiis olulise osa poliitilistest meetmetest, mis on vajalikud, et suunata Euroopa **majanduse elavnemise ja kasvu** teele.

1.3 Komitee peab **pangandusliitu esmatähtsaks ja ülimalt oluliseks** seoses panusega, mida see saab anda kodanike ja ettevõtete **usalduse** hädavajalikuks **taastamiseks** ning **majanduse nõuetekohaseks rahastamiseks**. See vähendab praegust siseturu killustatust ja aitab niisiis kaasa võrdsete võimaluste loomisele liidu sees, tugevdades samas Euroopa pangandussüsteemi ja vähendades kriisi ülekandumise riske.

1.4 Komitee on seisukohal, et **tööd tuleb teha** pangaliidu **eri elementidega** (ühtne järelevalvemehhanism, Euroopa stabiilsusmehhanism, BRRD, ühtne solveerimismehhanism) ja **rakendamisel** tuleb pidada kinni **ettepanekute loogilisest järjekorrast ja sisemisest ühtsusest**. Komitee palub tähelepanu pöörata ka praegu läbivaatamisel olevale väikehoiustajate kaitse korrale **hoiuste tagamise raamistiku abil**.

1.5 Praeguseid **ühtse solveerimismehhanismi** ettepanekuid ei saa vaadelda **eraldi** eelnevatest, krediitiasutuste maksevõime taastamise ja solveerimise raamistiku ettepanekutest (BRRD direktiiv) ja hiljuti nõukogus selles küsimuses saavutatud kokkuleppes, millega on küll juba arvestatud. **BRRD** peaks nimelt pankade solveerimisel kehtima **reeglistikuna** kogu siseturul ja selle tulemusel toetub ühtne solveerimismehhanism suurel määral BRRD-le. Komitee kutsub üles viima **mõlemad mehhanismid üksteisega maksimaalselt kooskõlla**, et luua kogu ELis selles valdkonnas **nii ulatuslikud võrdsed võimalused kui võimalik**. Ühtne solveerimismehhanism peab tõepoolest toetuma täielikult ühtlustatud raamistikule pankade maksevõime taastamiseks ja solveerimiseks ja see peab olema antud raamistiku osa.

1.6 Komitee on rahul, et ühtne solveerimismehhanism läheb kaugemale kui BRRD ning et **Euroopa tasandil nähakse ette solveerimisameti ja fondi** loomine. Mis tähendab, et nüüd viiakse **lisaks** pankade **järelevalvele** (ühtne järelevalvemehhanism) ka **solveerimine samale valitsemistasandile**, mis tagab **tervikliku ja sidusa lähenemisviisi**. Samuti tervitab komitee tõsiasja, et **ühtse solveerimismehhanismi rahastamine on ette nähtud ELi tasandil**.

1.7 **Ühtse solveerimismehhanismiga** ette nähtud solveerimisprotsessid peavad olema igal juhul **tõhusad ja tulemuslikud** ning ettenähtud vahendeid peab olema vajaduse tekkimisel ja eelkõige hädaolukordades võimalik kasutusse võtta **nõutava kiirusega** nii riigi tasandil kui piiriülesest. Koos **BRRD** raames ette nähtud meetmetega tuleb tagada, et tegu oleks **ühtse ja tõhusa** tervikuga ning et eeskirju **rakendatakse järjepidevalt** vastavalt olukorrale. Kus see on võimalik, tuleks püüelda **lihtsuse** poole. Kõigile juriidilistele ja muud laadi küsimustele tuleb anda asjakohased vastused.

1.8 Mis puudutab ühtset solveerimisnõukogu, millel on ühtses solveerimismehhanismis võtmeroll, siis on ülimalt oluline, et selle liikmed oleksid **nii sõltumatud kui võimalik ja võimalikult laialdaste eksperditeadmistega** ning et nende

otsuste suhtes teostataks **demokraatlikku kontrolli**. Nõukogu koosseisu määramisel tuleb olla väga hoolikas ja selle volitused peavad olema selged ja hästi piiritletud.

1.9 Komiteel on heameel, et ette on nähtud **ühtne pankade solveerimise fond**, mis hoolitseb eelkõige **finantsstabiilsuse** eest, tagab **solveerimisotsuste tulemuslikkuse** ja lõhub **valituste ja pangandussektori vahelised sidemed**. Komitee nõuab, et kiiresti jõutaks selgusele fondi õigusliku aluse osas ning et kõigi sellise fondi rajamisega seotud probleemidega (nt moraalirisk) tegeletaks eelnevalt, nii et soovimatuid probleeme oleks võimalik ennetada.

1.10 Kui fondi sekkumine on ette nähtud üksnes menetluse hilisemas staadiumis ja vahendeid on võimalik kasutada üksnes konkreetseks eesmärgiks – solveerimismeetmete tulemuslikkuse tagamiseks – siis on komitee arvates siiski oluline, et eelnevalt mainitud **solveerimisfondi** kasutuses oleksid **vajalikud ja piisavad finantsvahendid**, mida on ülesannete nõuetekohaseks täitmiseks vaja. Pankade osamakudega rahastatava **fondi sihttaseme** määramisel võib **arvestada** erinevates valdkondades finantssektori taastamiseks mõeldud eri **meetmetega**. Lisaks kordab komitee siinkohal BRRD suhtes avaldatud seisukohta, mille kohaselt tuleb eelnevalt makstavate osamakude kriteeriumid korrapäraselt läbi vaadata. Tähelepanu tuleb pöörata ka võimalikele topeltkuludele seoses riiklike ja Euroopa tasandi süsteemide kombineerimisega.

2. Taust

2.1 Euroopa Komisjoni esitatud ettepanek **ühtse solveerimismehhanismi ja ühtse solveerimisfondi** ⁽¹⁾ rajamiseks on osa arengust Euroopa majandus- ja rahaliidu suunas, mis hõlmab ka **pangandusliitu**. Ettepanek põhineb Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklil 114, mis võimaldab võtta siseturu loomise ja toimimisega seotud meetmeid.

2.2 Asjaomast pangandusliitu, mis hõlmab nii kõiki euroala riike kui ka sellega vabatahtlikult ühinevaid euroalaväliseid liikmesriike **viiakse ellu** mitmes **etapis**.

2.2.1 Esiteks tuleb lõpule viia käimasolevad veel lõpetamata õiguslikud menetlused **ühtse järelevalvemehhanismi loomiseks**, millega antakse Euroopa Keskpannangale (EKP) volitused euroala pankade üle järelevalve teostamiseks.

2.2.2 Teiseks on olemas **Euroopa stabiilsusmehhanism** (ESM), mis saaks ühtse järelevalvemehhanismi loomise ja pankade bilansside läbivaatamise, sh „varasemast ajast päritud probleemsete varade” määramise järel panku otse rekaptaliseerida ⁽²⁾.

⁽¹⁾ COM(2013) 520 final.

⁽²⁾ Vt ECOFIN 21. juuni 2013 ja Euroopa Ülemkogu 27. juuni 2013 järeldused.

2.2.3 Lisaks on olemas komisjoni 6. juunil 2012 esitatud ettepanekud **direktiiviks**, millega luuakse krediidasutuste ja investeerimisühingute maksevõime taastamise ja solveerimise raamistik (BRRD). Nende ettepanekute osas on nõukogu nüüdseks jõudnud üldise lähenemisviisini ning see on ka praeguse ühtse solveerimismehhanismi määruse ettepaneku aluseks.

Nimetatud ettepanekutega soovitakse luua tõhus poliitiline raamistik, et lahendada makseraskustes pankade probleemid nõuetekohaselt ja vältida kriisi levimist muudele asutustele, andes asjaomastele ametiasutustele tõhusad vahendid ja õigused tegeleda pangakriisidega ennetavalt, et tagada finantsstabiilsus ja minimeerida maksumaksja kantavat kahju ⁽³⁾.

2.2.4 Ettepanekute viimane osa puudutab 10. juulil 2013 avaldatud ettepanekut luua **ühtne solveerimismehhanism** koos asjakohaste ja tõhusate kaitsemeetmetega.

2.3 Siinkohal võib muu hulgas ka meelde tuletada komisjoni 2010. aasta ettepanekuid riiklike hoiuste tagamise skeemide ühtlustamiseks. Riiklike hoiuste tagamise skeemide eesmärk on neutraliseerida maksejõuetuse mõjusid väikehoiustajatele esimese 100 000 euro ulatuses.

2.4 Ühtne solveerimismehhanism **toimiks** järgmiselt:

2.4.1 **EKP** kui järelevalve teostaja **teavitab**, kui pank on sattunud tõsistesse finantsraskustesse ja kuulub solveerimisele.

2.4.2 Seejärel **valmistab ühtne solveerimisnõukogu**, kuhu kuulvad EKP, Euroopa Komisjoni ja asjaomase liikmesriigi ametiasutuste esindajad **ette** panga solveerimise.

2.4.3 **Komisjon** teeb kas ühtse solveerimisnõukogu soovitusel või omal algatusel **otsuse** selle kohta, kas ja millal **solveerimist** alustada ning **sätestab raamistiku** solveerimisvahendite kohaldamiseks ja fondi kasutamiseks.

Need solveerimisvahendid, mis on sätestatud BRRD-s ning mida on korratud ühtses solveerimismehhanismis, sisaldavad järgmisi elemente:

— ettevõtte müügi vahend

— sildasutuse vahend

— varade eraldamise vahend

— kohustuste ja nõudeõiguste teisendamise vahend.

2.4.4 Ühtse solveerimisnõukogu järelevalve all **viivad** solveerimiskava **ellu riiklikud solveerimisutused**. Juhul kui riiklik solveerimisasutus ei järgi otsust, on solveerimisnõukogul õigus adresseerida teatavad otsused otse asjaomasele pangale.

2.5 Kavandatud **ühtne pankade solveerimise fond** allub ühtsele solveerimisnõukogule. See fond peab hoolitsema selle eest, et pankade ümberstruktureerimisel oleks olemas finants-toetus.

2.5.1 See on kõigi ühtses solveerimismehhanismis osalevate riikide ühine fond. Fondi rahastatakse kõigi osalevate riikide finantsasutuste poolt. Viimased maksavad iga-aastase eelneva osamakse, seda sõltumata mis tahes solveerimistoimingust.

2.5.2 Fond peab esmajoones tagama **finantsstabiilsuse**. Fond ei ole mõeldud kahjumi katmiseks või solveeritavale asutusele kapitali pakkumiseks. Seepärast ei tule fondi pidada päästefondiks. Samuti ei ole tegu hoiuste tagamise fondiga ega seda asendava fondiga. Kõnealune fond on mõeldud hoopis solveerimismeetmete tõhususe tagamiseks.

3. Üldised märkused

3.1 Nagu 2012. aastal korduvalt märgiti, moodustab integreeritud finantsraamistik ehk „**pangandusliit**” olulise osa Euroopa majanduse elavnemise ja kasvu teele suunamiseks vajalikest poliitilistest meetmetest ⁽⁴⁾. Sellesse peavad andma oma panuse ka teised meetmed, nagu põhjalikum majanduslik koordineerimine.

3.2 Komitee on juba varem tõstnud esile pangandusliidu tähtsust ning märkinud, et pikema perioodi jooksul on võimatu säilitada ala, kus on üks vääring ning 17 finants- ja võlaturgu, eriti pärast seda, kui kriis on teravdanud riiklikku killustumist. Pangandusliitu peetakse seepärast **vajalikuks ja esmatähtsaks** elemendiks riski jagamisel, hoiustajate kaitsmisel (ka „likvideerimismenetluse” kaudu), usalduse taastamisel ja ettevõtjate rahastamise taaskäivitamisel kõikides riikides ⁽⁵⁾.

⁽⁴⁾ Seda teemat käsitlesid eelkõige komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Tegevuskava pangandusliidu poole liikumiseks”, komisjoni teatis „Tiheda ja toimiva majandus- ja rahaliidu loomise tegevuskava – üleeuroopalise arutelu avamine” ning nelja juhi 2012. aasta aruanne „Tõelise majandus- ja rahaliidu suunas”.

⁽⁵⁾ ELT C 271, 19.9.2013, lk 8.

⁽³⁾ ELT C 44, 15.2.2013, lk 68.

3.3 Samuti on komitee varem märkinud, et komisjon peaks **nii kiiresti kui võimalik esitama ajakava ühtse solveerimismehhanismi üksikasjalike detailide** kohta. See kehtib muu hulgas ka teiste oluliste eesmärkide suhtes, nagu võimalikes kriisiolukordades tegutsemine ühtsete järelevalvemeetmete puhul. Sel viisil suureneks pangandusliidu usaldusväärsus ja pandaks ühine alus siseturule.

Nüüdseks on selgunud, et ühtne järelevalvemehhanism ja kapitalinõuete määrus ja direktiiv peaksid jõustuma 2014. aastal ning BRRD ja ühtne solveerimismehhanism alates 2015. aastast. Seepärast peaks nõukogu kogu paketi ka õigeaegselt heaks kiitma.

3.4 Samuti on komitee väljendanud oma veendumust, et ühtne solveerimismehhanism võiks hilisemas staadiumis täita ka täiendavat rolli ja aidata lahendada kriisiolukordi koordineeritult. Järelevalve ja solveerimine peavad siiski toimuma käsikäes. Asja mõte ei ole ju selles, et liikmesriik peab maksma kinni Euroopa otsuse mingi pank likvideerida ja kompenseerima hoiustajate kulud⁽⁶⁾.

3.5 2012. aasta keskel avaldatud **BRRD** eelnõus sätestatakse raamistik pangakriisidega ennetavalt tegelemiseks **liikmesriikides**, et tagada finantsstabiilsus ja vähendada koormust riigi rahandusele.

3.6 Pärast jõustumist peaks BRRD tooma kaasa **teatud ühtlustamise** pankade solveerimist puudutavate riiklike eeskirjade osas ning solveerimisasutuste koostöö osas maksejõuetuse ohus olevate pankadega, eelkõige piiriülesele tegutsevate pankadega tegelemisel.

3.7 **Ühtne solveerimismehhanism** läheb kaugemale. Kui BRRD ei näe ette **ühtseid solveerimisotsuseid ja rahastamist liidu tasandil**, siis ühtses solveerimismehhanismis sätestatakse need euroala riikidele ja mehhanismiga vabatahtlikult ühinevatele euroalavälisetele liikmesriikidele.

3.8 **Komiteel on heameel** selle üle, et ühtses solveerimismehhanismis nähakse ette **Euroopa asutuse ja fondi loomine**, mis kujutavad endast positiivset ja loogilist täiendust BRRD-le ja ühtsele järelevalvemehhanismile. Mõlemad, nii kui järelevalve kui solveerimine teostatakse niisiis **samal valitsustasandil**.

3.9 **BRRD** kehtib pankade solveerimisel **reeglistikuna** kogu siseturul ja seepärast toetub **määrus** suurel määral sellele direktiivile. Arvestades, et määrus on BRRD edasiarendus, tuleb need õigusaktid teineteisega **tihedalt seostada ja vältida vastuolusid**.

3.10 Komitee on samuti seisukohal, et siseturu lõpuleviimiseks on mõõdapäasmatu, et **BRRD direktiiv ja ühtse solveerimismehhanismi määrus oleksid üksteisega võimalikult suurel määral kooskõlas**. Tuleb püüelda BRRD maksimaalse ühtlustamise poole. Pidades silmas võimalikult avaraid võrdseid võimalusi ja reeglite järjepidevat rakendamist tuleb BRRD **rakendada** eri liikmesriikides **ühetaoliselt**. Ühtse solveerimismehhanismi edasisel rakendamisel tuleb maksimaalselt arvestada BRRD üle peetud läbirääkimiste tulemustega.

3.11 Kuna ühtse solveerimismehhanismi määruse ettepanekud on kooskõlas BRRD eelnõuga, võib käesolevas kontekstis tuletada meelde ka komitee poolt viimasega seoses tõstatatud küsimusi. Seejuures muu hulgas küsimusi, mis puudutavad **lisa-selgitusi** mõnede uute, süsteemsete kriiside puhul veel katsetamata vahendite puhul⁽⁷⁾. Lisaks tuleb **õiguskindluse** tagamiseks juhtida tähelepanu määruse seoste juba olemasolevate õigusaktidega.

4. Konkreetsed märkused solveerimismehhanismi kohta

4.1 Oleks hea kui üldise pangandusliidu raamistiku osas tehtaks kiiresti edasimekuid, et saada üle praegusest finants-turgude killustatusest ja aidata lõhkuda valitsuse rahanduse ja pangandussektori vahel eksisteeriv side.

4.2 Komitee kinnitab taas, et **pankade solveerimise ühtne raamistik** tuleb luua nii kiiresti kui võimalik. See raamistik peab sisaldama rangeid piiriüleseid eeskirju, et tagada ühtse turu terviklikkus. **Ühtne solveerimismehhanism on mainitud raamistiku hädavajalik osa** ja olemasolevad tekstid on samal määral tervitatavad.

4.3 **Ühtse solveerimismehhanismi elluviimist** tuleb omakorda toetada täielikult ühtse raamistikuga pankade taastamiseks ja solveerimiseks ning mehhanism tuleb sellesse kaasata. See pakub raamtingimused pankade solveerimiseks kogu ELis.

4.4 Ühtne solveerimismehhanism peab lisaks ühise raamistiku pakkumisele maksejõuetute pankade solveerimiseks pangandusliidus ja seega selles vallas võrdsete võimaluste loomisele olema ka nii **lihtne** kui võimalik, **looma tõhusalt ja tulemuslikult vahendi, mida on võimalik rakendada nõutava kiirusega** nii riigi tasandil kui piiriülesele, kui olukord seda nõuab.

4.5 **Ühtse solveerimisnõukogu** puhul on eelkõige olulised sõltumatus, eksperditeadmised ja demokraatlik kontroll. Nõukogu peab tuginema kindlale **õiguslikule alusele** ja vastutama enda langetatud otsuste eest, et tagada läbipaistvus ja **demokraatlik kontroll** ning ELi institutsioonide õiguste

⁽⁶⁾ ELT C 11, 15.1.2013, lk 34.

⁽⁷⁾ ELT C 44, 15.2.2013, lk 68.

kaitse. Nende ja järelevalvatajate **pädevused** peavad olema **selgelt** piiritletud ja nõukogu **koosseisus** peab valitsema tasakaal riikide esindajate ja Euroopa sidusrühmade esindajate vahel. Nõukogul ja selle liikmetel peavad olema vajalikud eksperditeadmised asjaomastes valdkondades.

4.6 Nõukogu **loomist** võib pidada **otsustavaks sammuks** pangandusliidu ja ühtse solveerimismehhanismi suunas. Samas ei tohi silmist kaotada ka ühtse solveerimismehhanismi ja BRRD loomise laiemat konteksti ning ilmselt on parem selles vallas reaalsest olukorrast mitte ette minna.

5. Konkreetsete märkused rahandusmehhanismide kohta

5.1 Ühtne pankade solveerimise fond peab hoolitsema selle eest, et pankade ümberstruktureerimisel oleks olemas finants-toetus. Komitee kinnitab taas, et komisjoni pingutused Euroopa rahandusmehhanismide süsteemi loomisel, muu hulgas ühtse solveerimismehhanismi abil, väärivad heakskiitu. Selline süsteem tagab, et kõigi liikmesriikide kõigi institutsioonide suhtes kehtivad võrdsetel alustel samad solveerimise rahastamismehhanismid, sest see on kasulik kõigile liikmesriikidele ja ühtsele finantsturule, kuna pakub suuremat stabiilsust ja võrdseid konkurentsitingimusi⁽⁸⁾. Samasugust tähelepanu vajab ilmselt ka väikehoiustaja kaitsmine riiklike hoiuste tagamise skeemide abil.

5.2 Komiteel on seepärast heameel, et **ühtset solveerimismehhanismi toetatakse** asjakohaste rahastamisreeglitega. Kui solveerimise rahastamine peaks esmajoones toimuma kohustuste ja nõudeõiguste teisendamise vahendi abil (et lasta osanikel ja teistel võlanõudjatel katta esmased kulud) ja teiste määruses ette nähtud vahendite abil, siis tuleb ühtset solveerimismehhanismi toetada **ühtse fondi** loomisega, mille eesmärk oleks lõhkuda valitsuste ja pangandussektori vahel praegu eksisteeriv side.

5.3 Komitee nõuab, et **kiiresti** jõutaks **selgusele** fondi **õigusliku aluse** osas, samuti küsimuses, kas aluslepinguid tuleb muuta või mitte.

5.4 Niipea kui selles küsimuses on selgusele jõutud tuleb **alustada tööd** fondi **loomisega**, samas ei tohi seejuures minna ette ühtse solveerimismehhanismi ning BRRD valdkonnas toimuvatest arengutest ja rakendamistest.

5.5 Ühtse süsteemi kasutuselevõtt toob endaga kaasa ka **märkimisväärseid probleeme** ja tuleb olla tähelepanelik, et soovimatuid tagajärgi ennetada või piirata juba alguses ja et kõikidele probleemidele leitaks eelnevalt lahendused. Üheks selliseks näiteks on moraalirisk.

5.6 Ehkki fondi kasutatakse alles hilisemas etapis ja eelkõige pärast kohustuste ja nõudeõiguste teisendamise vahendit ning ehkki vahendite kasutamine on piiratud konkreetsete eesmärkidega, on sellele vaatamata oluline, et fond oleks **piisavalt** mahukas ja et **kõik finantseerimisasutused** peaksid kinni kohustusest anda fondi oma **osamaks**.

5.7 Fondi **sihttaseme** kindlaks määramisel tuleb **arvestada** juba olemasoleva **tugevdatud usaldatavusnormatiividega**, ennetavate meetmetega ja kriiside ennetamiseks mõeldud maksevõime taastamise ja kriisilahenduse kavade, suurendatud kapitalipuhvriga ja uute kriisilahenduse mehhanismidega (k.a kohustuste ja nõudeõiguste teisendamise vahend) ning **teiste rahandussektori taastamise meetmetega**. Nende meetmete ja vahendite eesmärk on juba pankade maksejõuetuse tõenäosuse piiramine. Ühtse solveerimismehhanismiga seoses kordab komitee oma seisukohta BRRD suhtes ja eelkõige selles suhtes, et **eelnevalt makstavate osamaksude kriteeriumid** tuleb korrapäraselt läbi vaadata⁽⁹⁾.

5.8 Samadel põhjustel ja selleks, et vältida negatiivseid tagajärgi kodanikele ja ettevõtetele, tuleb pöörata piisavat tähelepanu **pankade võimalikele topeltkuludele** seoses riiklike solveerimisasutuste ja Euroopa solveerimisasutuse topeltstruktuuriga.

Brüssel, 17. oktoober 2013

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

⁽⁸⁾ ELT C 44, 15.2.2013, lk 68.

⁽⁹⁾ ELT C 44, 15.2.2013, lk 68.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele makropiirkondlike strateegiate lisandväärtuse kohta”

COM(2013) 468 final

(2014/C 67/11)

Raportöör: **Etele BARÁTH**

Kaasraportöör: **Stefano MALLIA**

3. juulil 2013 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele makropiirkondlike strateegiate lisandväärtuse kohta”

COM(2013) 468 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektioon võttis arvamuse vastu 4. oktoobril 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 493. istungjärgul 16.–17. oktoobril 2013 (16. oktoobri istungil) ühehäälselt vastu järgmise arvamuse.

1. Sissejuhatus

1.1 2011. aasta aprillis palus nõukogu Euroopa Komisjonil selgitada Läänemere piirkonna strateegia ning Doonau piirkonna strateegia väljatöötamisel kehtivaid põhimõtteid, hinnata nende lisandväärtust ning esitada nõukogule ja Euroopa Parlamendile tulemused 2013. aasta juuniks. 2012. aasta detsembris palus Euroopa Ülemkogu komisjonil hindamistulemustest lähtuvalt koostada 2014. aasta lõpuks Euroopa Liidu Aadria ja Joonia piirkonna strateegia.

1.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee koostas komisjoni taotlusel eespool määratletud raamistikus arvamuse, mis käsitleb aruannet makropiirkondlike strateegiate lisandväärtuse kohta.

1.3 Komitee käesolev arvamus ei laiene seega Atlandi ookeani ranniku⁽¹⁾ ja Vahemere piirkonna⁽²⁾ makropiirkondlike strateegiate ettevalmistamisele ja komitee esitatud soovitudele.

2. Järeldused ja soovitused

2.1 Komitee nõustub aruandes tehtud olulisemate järeldustega.

⁽¹⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Eli Atlandi piirkonna strateegia”, ELT C 229, 31.7.2012, lk 24.

⁽²⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ühtekuuluvusstrateegia arendamine Vahemere piirkonna jaoks” (Euroopa Liidu teatajas seni avaldamata).

2.1.1 Alt üles lähenemisiivil põhineva makropiirkonna põhimõtte rakendamine võib olla reaalne lahendus piirkondade probleemidele. Euroopa seni kahe katselise makroregiooni puhul rakendatud põhimõtted on osutunud suurepäraseks vahenditeks, mille abil suurendada ühiskondlikku, majanduslikku ning piirkondlikku ühtekuuluvust ja lähenemist.

2.1.2 Makropiirkondlik lähenemine võib olla poliitilises, keskkonna ning sotsiaal-majanduslikus mõttes hea vahend Euroopa riikide ja/või piirkondade vahelise koostöö tugevdamiseks, samuti pehmendamaks natsionalistlikke püüdlusi suurema ühiskondliku konsensuse, vastastikuse austuse ja respekterimise taotlemise kaudu ning aitamaks huviringkondadele Euroopa lisandväärtuse pakkumise abil kaasa strateegia „Euroopa 2020” eesmärkide saavutamisele.

2.1.3 Makropiirkondlikud strateegiad võivad olla head vahendid kommunikatsiooniprobleemide ületamisel ja avalikkuse teavitamisel. Asjaomastes omavalitsusüksustes ja piirkondades elavaid inimesi ning ettevõtjaid tuleb teavitada juba käimasolevatest programmidest ja projektidest.

2.1.4 Ühise strateegilise mõtlemise kujundamine mõlemas makropiirkonnas, loodud institutsioonidevahelised suhted ning loominguine kavandamine on head näited makropiirkondliku võrdväärse koostöö, s.o Euroopa poliitika uue tunnusjoone esimestest edusammudest. Uued projektid ja algatused ning saavutatud edusammud, mis ulatuvad kaugemale ühistegevuse tundest, õigustavad sotsiaal-majanduslike osalejate ühiseid pingutusi piirkondades.

2.1.5 Komitee nõustub aruandesesitatud olulisemate kogemustega:

- soovitatav oleks väiksem hulk prioriteete,
- vaja on tugevat poliitilist pühendumist,
- kättesaadavaks tuleb teha rohkem rahastamisallikaid,
- võtmeküsimus on haldusalaste teadmiste (juhtimine, korraldamine) suurendamine,
- hädavajalik on tulemuste kvantitatiivne ja kvalitatiivne mõõtmine ning hindamine,
- vähendada tuleb halduskoormust.

2.2 Komitee juhib tähelepanu asjaolule, et makropiirkondlik koostöö on osa Euroopa demokraatia ja altpoolt tulevate algatuste tugevdamisest. Tegu on positiivse katalüsaatoriga, mis kaitseb ning täiendab ELi põhiväärtusi.

2.3 Komitee tunnistas aruande metoodika põhjalikkust ning laiaulatusliku uuringu põhjendatust, pidades iseäranis silmas väljakujunemisejärgus metoodikat makropiirkondlike strateegiate analüüsimiseks ja asjaomaste statistiliste näitajate puudumist.

2.4 Komitee tervitab nõukogu 2012. aasta juuni järeldustes sõnastatud, mille kohaselt tuleb pürgida ELi siseturu laiendamise ning konkurentsivõime suurendamise poole. On kahetsusväärne, et lisaks üldpõhimõtetele – integratsioon, kooskõlastamine, koostöö, mitmetasandiline valitsemine ja partnerlus – ei ole nõukogul pakkuda olulisi täiendavaid vahendeid makropiirkondlike strateegiate elluviimiseks.

2.5 Komitee juhib tähelepanu asjaolule, et asjatundjate arvates on peamine probleem kooskõla puudumine deentraliseeritud poliitilise tahte ja rahastamise vahel.

2.6 Jätksuutlikkuse (vt meremajandus ja keskkonnasõbralikkus) ning taristu arendamise esmatähtsus on makropiirkondliku mõtlemise loomulik tagajärg. See annab Euroopale lisandväärtust.

2.7 Euroopa lisandväärtuse otsest suurenemist on praegu ja lähikeses perspektiivis oodata majandustegevuse, s.t SKP ja tööhõive suurenemise kaudu.

2.8 Komitee on arvamisel, et „kolme ei” reegel on aegunud: keskpika tähtajaga finantsraamistiku vahendid on aastateks 2014–2020 olemas, elluviimise hõlbustamiseks on loomisel halduslik institutsiooniline süsteem ning ühisstrateegia sisaldab vajalikke regulatsioone. Innovatsiooni tugevdamise, VKEde toetamise, võrgustike moodustamise ja tööhõive suurendamise huvides tuleb toetuspoliitika hinnangutes näidata üles paremat arusaamist makropiirkondlike strateegiate „kolmest jah-ist” tulenevatest muudatustest.

2.9 Makropiirkondlik strateegia peab Euroopa programmiperioodil 2014–2020 olema prioriteet, hõlmates partnerluslepingutesse ning rakenduskavadesse (ERF, ESF, EAFRD, EMKF) nn uue piirkondliku koostöö mudeli, mis keskendub kogukonna juhitud makropiirkondlikule arengule, mida iseloomustavad järgmised omadused:

- keskendumine konkreetsetele valdkondadele;
- seda juhitakse kogukonna poolt makropiirkondlike tegevusrühmade kaudu, kuhu kuuluvad avaliku ning erasektori sotsiaal-majanduslike huvide esindajad;
- seda viiakse ellu integreeritud ja mitut valdkonda hõlmavate alampõhiste kohalike arengustrateegiate baasil;
- selle koostamisel on silmas peetud makropiirkondlike vajadusi ja potentsiaali.

2.10 Kogukonna juhitud makropiirkondlik areng:

- julgustab makropiirkondlike kogukondi ellu kutsuma altpoolt tulevaid algatusi niisugustes tingimustes, kus on vaja lahendada struktuurimuutust nõudvaid probleeme;
- suurendab kogukonna võimekust ja ergutab innovatsiooni (sh sotsiaalset innovatsiooni), ettevõtlust ning kohanemisevõimet, soodustades arengut ning kasutamata potentsiaali avastamist kogukondades ja piirkondades;
- aitab kaasa mitmetasandilisele valitsemisele, võimaldades makropiirkondlikel kogukondadel osaleda täielikult kõikides valdkondades ELi eesmärkide rakendamise ettevalmistamisel.

2.11 Komitee võib omal algatusel kaaluda põhjaliku analüüsi koostamist makropiirkondlike strateegiate tulevase tähtsuse kohta Euroopas ning esitada ettepaneku selle kohta, kuidas selliseid strateegiaid kohandada, et jõuda arvamiseks ühtset Euroopa arengutavadeni.

3. Tulemused

3.1 Aruandes märgitakse, et nii ELi Läänemere piirkonna kui ka Doonau piirkonna strateegia rakendamise aruannete kohaselt võimaldasid makropiirkondlikud strateegiad arendada uusi projekte ning kiirendasid juba olemasolevate, mitmeid riike hõlmavate projektide elluviimist. Strateegiad on antud piirkondades soodustanud võrgustike ning ka ühisalgatuste teket. Juhtprojektid võivad olla ühtaegu nii makropiirkondade liikumapanev jõud kui ka nende näidisprojektid.

3.1.1 ELi Läänemere piirkonna strateegia kui esimene näitlik makropiirkondlik strateegia kolme peamise eesmärgi ja 15 prioriteediga piiritles kindlalt juba esimese sammuna need alad, mis võiksid olla piirkondade koostöö peaesmärk ning samas head abivahendid ELi poliitika ja horisontaalsete meetmete elluviimisel.

3.1.2 Meresektori arendamine, piirkondlike sidemete tugevdamine, investeeritud inimkonna tulevikku ning majanduskasvu on need sihtvaldkonnad, mis on juba praegu on andnud panuse teisteks lähenemisviisideks makropiirkondade edasisel arendamisel.

3.2 ELi Doonau piirkonna strateegia kui teine vastu võetud makropiirkondlik strateegia nelja peamise eesmärgi ja 11 prioriteediga koondas ühelt poolt hästi piirkondliku mõtlemise ja ühistegevuse valdkonnad ning teisalt täiendas neid veelgi.

3.2.1 Sarnaselt ELi Läänemere piirkonna strateegia teemade ringile domineerivad selles keskkonna ja taristuga seotud prioriteedid (piirkondade liitmine, keskkonnakaitse, piirkondade tugevdamine), ent sotsiaal-majanduslikku heaolu tugevdavates soovitusetes ning projektides kajastub poliitiline kavatsus saavutada kooskõla strateegiaga „Euroopa 2020“.

3.3 Komitee tervitab mitmes uuringus ELi püüdeid kasutada olemasolevaid ressursse võimalikult tõhusalt ja tulemuslikult. Selleks on vajalik vahendite ühtlustamine ja ühistegevuse tugevdamine. Loomulik nõue on kaasata ressursse väljastpoolt. Ka selles valdkonnas on makropiirkondade algatused andnud uusi tulemusi. (Aruandes tuuakse näiteks Baden-Württemberg ja riskikapitali koordineerimine.)

3.4 Nii kahes käsitletavas strateegias kui komitee senistes omaalgatuslikes arvamustes eeskätt Vahemere piirkonna ja Atlandi ookeani ranniku piirkonna makropiirkondliku strateegia kohta toodi esile, kui tähtis on poliitiline ja majanduskoostöö kolmandate riikidega, ning juhiti tähelepanu võimalustele, sh arvukate julgeolekupoliitiliste riskide vähendamine ja ebaseadusliku sisserändega seotud probleemide lahendamine.

3.5 Komitee juhib iseäranis tähelepanu ettevalmistamisel ja läbirääkimisel olevate partnerluslepingute otsustavale tähtsusele.

Tuleb nõuda makropiirkondlike seoste olemasolu, asjakohast koordineerimist sotsiaalpartneritega, asjaomastesse rakenduska-vadesse võetud ettepanekute ja projektide valdkonnaulest kooskõlastamist riikide ja piirkondade vahel ning sotsiaal- ja majandusvaldkonna ning kodanikuühiskonna sidusrühmade aktiivset osalemist.

4. Ettepanekud

4.1 Komitee on seisukohal, et siin esitatud põhimõtete edasine laiendamine ja süvendamine on vajalik ja võimalik.

4.2 Oleks vale käsitleda makropiirkondi üksnes geograafilise nähtusena, silmas tuleb pidada ka keerulisi ühiskondlikke, majanduslikke ja ajaloolisi seoseid.

4.3 „Ühiste väljakutsete” ja „tõhustatud koostöö” kui ühtekuuluvuseesmärkide sõnastamine vähendab võimalust tõlgendada makropiirkonda funktsionaalselt üle selle piiride ja mõju üleeuroopalisele arengu- ja ühtekuuluvusprotsessile.

4.4 Aruandes ei ole seoses makropiirkondadega määratletud mõistet „Euroopa lisandväärtus”. Komitee on seisukohal, et makropiirkondlike strateegiatega puhul ei saa lisandväärtus olla midagi muud kui niisugune väärtus, mida kas piirkonnad/liikmesriigid üksi luua ei suuda või siis suudavad vaid suuremate investeeringute või väiksema tõhususe hinnaga.

4.5 Omal ajal oli „kolme ei” põhimõte mõistetav, kuid nüüd tähendab see üheselt tõenäoliselt Euroopa lisandväärtusest loobumist ajal, mil majanduse taastumine on alles habrastel alustel ja vajab toetamist.

4.6 Makropiirkondlike strateegiatega suhtes valitseb praegu Euroopas seisukoht, et konkreetsete piirkondade olemasolevaid vahendeid ja ressursse on asjakohase koostöö ja koordineerimise korral võimalik osalevate liikmesriikide ja piirkondade territooriumil tõhusamalt kasutada (komisjon jääb siinkohal tagasihoidlikuks). See suurendab makropiirkondlikul tasandil loodud Euroopa lisandväärtust.

4.7 Komitee peab tõenäoliseks, et makropiirkondlikult tasandil on võimalik luua suuremat Euroopa lisandväärtust, kui töötada välja täiendavaid vahendeid, parandada õiguslikku ja institutsioonilist suutlikkust ja pakkuda täiendavaid ressursse.

4.8 Kui hindame Euroopa Liidu arengutsenaariume aastani 2020 ja teatavaid neis esitatud üleeuroopalise tähtsusega algatusi, näiteks Euroopa ühendamise rahastu, nende eesmarke ja eraldatud rahalisi vahendeid, tuleb Euroopa vahenditest tehtud investeeringute ja nende abil saavutatud arengute korral igal tasandil Euroopa lisandväärtuse kohta aru pärida.

4.9 Niisuguste vahendite laiendamine makropiirkondlikul tasandil on strateegia „Euroopa 2020” elluviimise vältimatu eeltingimus.

4.10 Komitee on seisukohal, et poliitilise, institutsioonilise, juriidilise ja finantsraamistiku laiendamine lisaks Euroopa lisandväärtuse kontrollimisele võimaldaks:

— aidata kiirendada kriisist toibumist,

— Euroopa tulevikku silmas pidades Euroopa institutsionaalsete reformide ja õigusaktide kontrollimise raames täpselt jälgida, millisel määral peavad liikmesriigid oma tegevuses kinni Euroopa põhimõtetest ja püüdnud Euroopa lisandväärtuse poole ka niisugusel juhul, kui konkreetse arenduses või investeeringus ei ole kasutatud otseselt Euroopa vahendeid,

— anda märkimisväärse lisandväärtuse, pidades silmas majanduskasvu ja töökohtade loomist.

4.11 Komitee on seisukohal, et arengule orienteeritud poliitilise valitsemistava tugevdamisel makropiirkondlike strateegiate mõjuvaldkondades on oluline Euroopa lisandväärtust ning võib eeldada, et pidevalt kasvavat ja kahanevat poliitilist pinget föderalistide ja natsionalistide vahel, mida Euroopa Liidu senises ajaloos on esinenud lainetena, on võimalik tasakaalustada vahepealse koordineerimis- ja koostöötasandi tugevdamisega.

4.12 Komitee on arvamusel, et makropiirkondade niisugune funktsionaalne tõlgendamine on võimalik. Euroopa huvides olevad piiriüleised arendused ja muud meetmed edendavad selle raames uute võrgustike abil liidu arengut ja seeläbi ühtekuuluvust.

4.13 Komitee soovib teha poliitilisel tasandil edusamme makropiirkondade käsitlemisel. Põhimõtteliselt otsustab nõukogu altpoolt tulevate algatuste toetamise ning kõikide institutsioonide allapoole suunatud ja täiendava abi üle. Senise kogemuse põhjal võivad üldiselt kõne alla tulla järgmised valdkonnad (funktsioonid):

- a) uuringud, õpetamine, keeleõpe, kultuuri- ja tervishoiualane koostöö;
- b) energia-, keskkonnakaitse-, logistika-, transpordi- ja avalike teenuste (vesi, heitvesi, jäätmed) alane koostöö;
- c) riigiasutuste, piirkondlike asutuste ja omavalitsuste ühine planeerimine;
- d) kodanikuühiskonna ja valitsusväliste organisatsioonide osaluse suurendamine;
- e) julgeoleku- ja rändealane koostöö;

f) turukonkurentsi praktiline tugevdamine (konkreetsemalt koostöö tööjõuturul VKEdes toetamise ja/või arengufondide loomise teel);

g) statistikaalane koostöö.

4.14 Makropiirkondlikud strateegiad võivad olla suurepärase vahendid linnadevahelise piiriülese koostöö, tehnoloogiakeskuste edasise võrgustumise ja innovatsiooni kiirema arengu jaoks.

4.15 Enamik neist on valdkonnad, kus on õigustatud eelkõige altpoolt tulevad integratsioonialgatused ja kus riiklike majandus- ja sotsiaalnõukogude roll võib oluliselt kasvada. Aruanne ei hõlma majanduslike ja ühiskondlike sidusrühmade osaluse ja konsultatsioonide tähtsust.

5. Edasine tegevus

5.1 Komitee nõustub, et makropiirkondlikes strateegiates osalejad peavad seda käsitama oma valitsuse horisontaalse vastutusega.

5.2 Komitee on seisukohal, et haldusülesandeid tuleb vähendada miinimumini ning Euroopa Komisjonil tuleb avalikkuse kaasamiseks välja töötada ning kasutusele võtta uued meetodid, näiteks e-demokraatia vahendid. Osaluse suurendamine on oluline nii ettevalmistusetapis kui ka rakendamisel.

5.3 Õige on põhimõtte hõlmata makropiirkondlikud eesmärgid kõikidesse partnerluslepingutesse ja rakenduskavadesse.

5.4 Euroopa Komisjon peaks toetama heade tavade kasutamist olemasolevate programmivahendite puhul ning samuti veel ettevalmistamisel või arutusel olevate piirkondade puhul.

5.5 Komitee leiab, et haldusvaldkonna suutlikkuse puudujääke on võimalik kõrvaldada üksnes juhul, kui on võimalik tõendada, et see toimub vahendite tõhusa kasutamise eesmärgil.

5.6 Komitee peab vajalikuks kehtestada edusammude jälgimiseks realistlikud mõõdikud ja näitajad, kuid selleks on vaja Euroopa Komisjoni ja teiste Euroopa institutsioonide mitmetasandilist aktiivset osalust eelkõige lisandväärtuse näitajate väljatöötamisel, arvestades selle aspektiderohkust.

5.7 Komitee tervitab seni edukalt arendatud alt üles lähemisviisi tugevdamist, kuid soovib majandus-, keskkonna-, sotsiaal- ja kohalike partnerite intensiivsemat kaasamist ning horisontaalsete suhete loomist hiljuti loodud makropiirkondadega.

5.8 Komitee arvates tuleks kiirendada strateegiate haldamise süsteemide rakendamist, seades nende eripära säilitamise kõrval eesmärgiks ka nende laiendamise.

5.9 Komitee teeb ettepaneku kaaluda uute haldusvormide väljatöötamisel Euroopa Komisjoni toetust ka niisugusele alternatiivile, mille tulemuseks oleks makropiirkondlik ja arengule orienteeritud nn keskastme juhtimine Euroopa Liidu territooriumil.

5.10 Makropiirkondlikel algatustel on põhimõtteliselt kaks mõõdet: riigiülene ning Euroopa tasand. Komitee on seisukohal, et seni oli eesmärk üksnes riikidevaheline ühistegevus ning koordineeritud koostöö. Oleks vägagi tervitatav, kui ühistegevuses püütaks luua Euroopa mõõde ja sellega kaasneks Euroopa lisandväärtuse loomine, mis on aruandes üks olulisemaid tõdemusi.

5.11 Komitee arvamuse kohaselt on võimalik Euroopa mõõtme ja piisava toetusega makropiirkondlike ühistegevuste abil saavutada liidu poliitika usaldusväärsuse suurenemine ja ühiskonnaelus osalemise tugevdamisega anda arengule uus hoog.

5.12 Taas kerkib küsimus, kas poliitilistele kohustustele, mis võetakse liidu tasandil ning mida tuleb täita kohalikul tasandil, ei saa lisada niisuguseid makropiirkondlikke kohustusi, mida tuleks täita Euroopa tasandil. Sellele viitab ka komisjoni antud tihedama koostöö lubadus.

5.13 Euroopa Komisjon on õigesti tõdenud, et makropiirkondliku strateegia ja merestrateegia lähenemisviisid annavad vastuse sarnastele pürgimustele, aga see kajastab hästi komisjonisisest lõhet, strateegiate osade liigendusest tingitud ohtusid. Merestrateegia osi ei ole võimalik käsitleda makropiirkondlikena, kui merede või ookeanide ranniku taristu, linnastumise, tootmise või humaanne komponent ei ole seotud tootmise ja kaitse aspektist oluliste ülesannetega võimekuse ja meredest või ookeanidest tulenevate ohtude vallas.

5.14 Tingimusteta tuleb nõustuda aruande niisuguste järeldustega, mille kohaselt on olemas täiendavad kasutamata võimalused. Niisugune arvamus, et meetmete laiendamine ja tugevdamine on võimalik „ilma komisjoni kaasamiseta, või siis ulatuslikumalt riikidevahelisel programmil” põhinedes, ei ole vastuvõetav.

5.14.1 See on hinnangu ainus punkt, kus öeldakse selgelt, et Euroopa Komisjon ei taha osaleda ega võtta rolli makropiirkondlike strateegiate väljatöötamises ja rakendamises, kuigi komisjoni sõnul on mitmeid paradigmasid võimalik lihtsustada ja muuta. Ent ei ole antud vastust, millised need on.

5.15 Komitee kutsub komisjoni üles jätkama makropiirkondlike strateegiate arendamisel ja rakendamisel keskses rollis tegutsemist. Samuti kutsub komitee nõukogu üles andma komisjonile vajalikud vahendid ja ressursid, mis võimaldavad komisjonil seda rolli asjaomasel viisil täita.

5.16 Riikidevahelise programmi olemus viitab sellele, et ka kolme „ei” puhul võivad Euroopa lisandväärtust andvad programmid saada teatud toetust. Niisugused programmid hõlmavad näiteks keskkonnanormide paremat täitmist, suuremaid sihtinvesteeringuid liidu võrgustamisse või innovatsiooni võimaldavat kriitilist massi.

5.17 Ühtegi mõtet ei ole sõnastatud selle kohta, kuidas Euroopa lisandväärtust kasutada ja hinnata, millises vormis tulemusi rakendada ja millised on edasised stiimulid.

5.18 Üllatavalt lühidalt sõnastatud järeldused vajavad komitee arvates olulist täiendamist, et vastata pealkirjas püstitatud ootustele. Loomulikult on juhtrolli küsimus oluline, kuna Euroopa Liidul tuleb lõpuks otsustada juhtrolliga seonduvad üldised küsimused.

5.19 Makropiirkondlik lähenemine võib olla poliitilises, keskkonna ning sotsiaal-majanduslikus mõttes hea vahend Euroopa riikide ja/või piirkondade vahelise koostöö tugevdamiseks, samuti pehmemdamaks natsionalistlikke püüdlusi ühiskondliku konsensuse, vastastikuse austuse ja respektemise taotlemise kaudu ning aitamaks huviringkondadele Euroopa lisandväärtuse pakkumise abil kaasa strateegia „Euroopa 2020” eesmärkide saavutamisele.

5.20 Makropiirkondlikud strateegiad võivad olla head vahendid kommunikatsiooniprobleemide ületamisel ja avalikkuse teavitamisel. Asjaomastes omavalitsusüksustes ja piirkondades elavaid inimesi ning ettevõtjaid tuleb teavitada juba käimasolevatest programmidest ja projektidest.

Brüssel, 16. oktoober 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president

Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2011/16/EÜ seoses kohustusliku automaatse teabevahetusega maksustamise valdkonnas”

COM(2013) 348 final – 2013/0188(CNS)

(2014/C 67/12)

Raportöör: **Petru Sorin DANDEA**

27. juunil 2013. aastal otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 115 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2011/16/EL seoses kohustusliku automaatse teabevahetusega maksustamise valdkonnas”

COM(2013) 348 final – 2013/0188 (CNS).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsioon võttis arvamuse vastu 4. oktoobril 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 493. istungjärgul 16.–17. oktoobril 2013 (16. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 142, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 6.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab direktiivi ettepanekut⁽¹⁾, millega muudetakse direktiivi 2011/16/EL seoses kohustusliku automaatse teabevahetusega maksustamise valdkonnas, ning arvab, et see kujutab endast märkimisväärset arengut tegevuskava rakendamisel, millega tõhustatakse maksupettuste ja maksudest kõrvalehoidumise vastast võitlust⁽²⁾.

1.2 Komitee on seisukohal, et kõnealust ettepanekut ei saa vaadelda eraldi teistest Euroopa ja rahvusvahelise tasandi algatustest ja arengutest, mis puudutavad suuremahulist maksuametkondade vahelist teabevahetust, nagu näiteks hoiuste intresside maksustamise Euroopa direktiivi muutmine 2005. aastal, USA väliskontode maksustamisnõuete seadus (FACTA), mille osas mõned Euroopa riigid püüavad jõuda Ameerika Ühendriikidega kahepoolse kokkuleppeni (muu hulgas oma huvide kaitseks), ning juba olemasolev direktiiv automaatse teabevahetuse kohta, mida kõnealuse ettepanekuga muudetakse.

1.3 Kuna liikmesriigid kaotavad igal aastal maksupettuste ja maksudest kõrvalehoidumise tõttu miljardeid eurosid, arvab komitee, et komisjoni ettepanek kiirendada direktiivi 2011/16/EL teatavate sätete rakendamist on õigustatud.

1.4 Komisjon teeb ettepaneku lisada direktiivis määratletud tulude kategooriatele veel viis kategooriat. Komitee nõustub, et

need uued tulude kategooriad tuleks direktiivi lisada, kuna väga tõenäoliselt kahjustavad maksupettused neid rohkem kui juba direktiivi võetud kategooriaid.

1.5 Kuna maksudest kõrvalehoidumine ja maksupettused on ülemaailmsed probleemid, ei saa nendega võidelda üksnes ELi siseselt. Seepärast kutsub komitee komisjoni ja liikmesriike üles kahekordistama oma jõupingutusi OECDs ja muudes ülemaailmsetes instantsides, et edendada automaatset teabevahetust rahvusvahelise standardina.

1.6 Eriti innustab komitee liikmesriike tagama, et automaatse teabevahetuse tulevase standardi puhul võetaks arvesse ELi õigusnõudeid, kogemusi ja eksperditeadmisi selles valdkonnas, ning kutsub liikmesriike üles selleks vastu võtma kooskõlastatud seisukohta, nii et Euroopa positsioonil oleks rahvusvahelistes aruteludes suurem kaal.

1.7 Mis puudutab rahvusvahelise ja Euroopa tasandi algatusi, on komitee jätkuvalt seisukohal, et püüelda tuleb võimalikult võrdsete võimaluste loomise poole võimalikult paljude riikide vahel, et ennetada võimalikke ebasoodsaid majanduslikke ja muid tagajärgi ELile võimalikult suurel määral.

1.8 Komitee arvates tuleks lihtsuse ja tõhususe saavutamiseks, seda nii kulude kokkuhoidmiseks kui ka kõigi asjasse puutuvate isikute huvides ühtlustada iga algatusega kaasnevad erinevad teabevahetussüsteemid ning arendada need välja üheks ühtseks süsteemiks. See tuleks saavutada vähemalt Euroopa tasandil. Lisaks peavad aluseks olevad eeskirjad olema selged ja arusaadavad ning kooskõlas eesmärkidega, mille poole püüeldakse.

⁽¹⁾ COM(2013) 348 final.

⁽²⁾ COM(2012) 722 final.

1.9 Komitee kutsub liikmesriike üles tagama automaatse teabevahetuse edukaks rakendamiseks vajalike inim-, tehnoloogiliste ja rahaliste ressursside kättesaadavust, võttes arvesse selle teabe keerukust ja mahtu, mida liikmesriigid 2015. aastast alates omavahel vahetama hakkavad. Prioriteediks peab saama selle teabevahetuse eest vastutavate ametnike koolitus.

1.10 Komitee arvab, et maksundusalase kuritegevuse vastase võitluse uute vahendite tõhusaks muutmiseks peavad nii komisjon kui ka liikmesriigid suurendama jõupingutusi maksuõiguse lihtsustamiseks ja ühtlustamiseks.

2. Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2011/16/EL

2.1 Silmas pidades maksupettuste ja maksudest kõrvalehoidumise sagenemist viimastel aastatel ning selle tugevat mõju liikmesriikide maksutulule, kes kaotavad igal aastal miljardeid eurosid, on komisjon esitanud käesoleva ettepaneku direktiivi koostamiseks, millega muuta direktiivi 2011/16/EL teatavaid sätteid seoses kohustusliku automaatse teabevahetusega maksutamise valdkonnas.

2.2 Komisjoni ettepaneku eesmärk on laiendada ELis automaatse teabevahetuse kohaldamisala võrreldes kohaldamisalaga, mis on sätestatud olemasolevas süsteemis.

2.3 Komisjon teeb ettepaneku muuta direktiivi artiklit 8, lisades sellesse uued tulude kategooriad, millest tuleb automaatse teabevahetuse kaudu teatada, jättes välja viite tulu suuruse künnisele, millest väiksema tulu korral liikmesriik võib mitte soovida teistelt liikmesriikidelt teavet saada, ning kiirendades automaatse teabevahetuse laiendamist käsitleva kehtiva direktiivi sätete rakendamist.

2.4 Uued kategooriad, mille kohta kehtib automaatse teabevahetuse nõue, on järgmised: **dividendid; kapitalikasum; mis tahes muud tulud, mis on tekkinud seoses finantskontol hoitavate varadega; mis tahes summad, mille finantseerimisasutus on kohustatud välja maksma või millega seoses ta on võlgnik, kaasa arvatud lunastamismaksed, ning pangakontode saldod.** Liikmesriigid peavad hakkama saatma selliste tuludega seotud teavet alates 2015. aastast.

2.5 Liikmesriikidega konsulteerimist arvesse võttes teeb komisjon ettepaneku jätta välja künnis, millest väiksema tulu korral võib liikmesriik praegu võtta vastu otsuse, et ta ei soovi sellist teavet saada, märkides, et see ei ole praktiline ning et liikmesriigid on väljajätmisega nõus.

2.6 Uute kategooriate suhtes, millest tuleks automaatse teabevahetuse kaudu teatada, ei säilitaks komisjon **teabe kättesaadavuse tingimust**, mis praegu kehtib artikli 8 lõikes 1

osutatud tulukategooriate osas. See lähenemisviis kiirendab kohustusliku automaatse teabevahetuse laiendamist ja rakendamist.

2.7 Komisjoni ettepanek on kooskõlas mõnede liikmesriikide algatusega sõlmida kokkuleppeid USAga seoses tema seadusega väliskontode maksustamisnõuete osas (Foreign Account Tax Compliance Act, FATCA), kohustades neid seejuures vastavalt teiste liikmesriikidega tehtavat halduskoostööd käsitleva direktiivi artiklile 19 laiemat koostööd tegema.

3. Üldised märkused

3.1 Käesolev direktiivi ettepanek on üks meetmetest tegevuskavas⁽³⁾ maksupettuste ja maksudest kõrvalehoidumise vastase võitluse tugevdamiseks, mille komisjon Euroopa Ülemkogu taotlusel 2012. aasta lõpus esitas. Komitee kiitis oma arvamuses⁽⁴⁾ kava esitamise heaks ning väljendas komisjonile toetust võitluses nende siseturгу kahjustavate tavade vastu.

3.2 Liikmesriigid kaotavad maksupettuste ja maksudest kõrvalehoidumise tõttu igal aastal miljardeid eurosid. Kuna see kahandab maksubaasi ning sunnib seega liikmesriike makse tõstma, arvab komitee, et maksupettused⁽⁵⁾ ja maksudest kõrvalehoidumine⁽⁶⁾ on nii ebaseaduslikud kui ka ebaetilised tavad, mis kahjustavad tugevasti siseturu toimimist ja moonutavad maksusüsteemide õiglust maksumaksjate jaoks.

3.3 Maksupettused ja maksudest kõrvalehoidumine on ülemaailmsed probleemid. Seepärast tuleks nende vastu võitlemise meetmeid siseturul täiendada OECD, G8, G20 ja muude institutsioonide siseste kokkulepetega, et edendada automaatset teabevahetust rahvusvahelise standardina. EMSK kiidab heaks mõnede liikmesriikide jõupingutused, kes on juba sõlminud kokkulepped USAga seoses FATCaga. Kooskõlas halduskoostööd käsitleva direktiivi artikliga 19 annavad need liikmesriikidele võimaluse ulatuslikumaks koostööks automaatse teabevahetuse vallas. Siiski tervitab komitee asjaolu, et ettepanek laiendada kohustuslikku teabevahetust annab liikmesriikidele ELi ühtse õigusliku aluse, mis tagab õiguskindluse ja võrdsed tingimused nii pädevatele asutustele kui ka majandustegevuses osalejatele. Samuti peab komitee oluliseks, et automaatse teabevahetuse tulevase globaalse standardi puhul võetaks arvesse ELi õigusnõudeid, kogemusi ja eksperditeadmisi selles valdkonnas.

⁽³⁾ Samas.

⁽⁴⁾ ELT C 198, 10.7.2013, lk 34.

⁽⁵⁾ Maksupettus on tahtlik maksudest kõrvalehoidumine, mis on üldiselt kriminaalõiguse kohaselt karistatav. Mõiste hõlmab olukordi, kus tahtlikult esitatakse valeandmeid või koostatakse valedokumentid. (Määratlus on väljavõtte dokumendist COM(2012) 351 final).

⁽⁶⁾ Maksudest kõrvalehoidumine on seadusevastane tegevus, kui maksukohustus varjatakse või eiratakse, st maksumaksja tasub vähem makse kui ta on õigusnormidest tulenevalt kohustatud maksma, varjates maksuhalduri eest sissetulekut või teavet. (Määratlus on väljavõtte dokumendist COM(2012) 351 final).

3.4 Automaatse teabevahetuse rakendamisel võivad osutada märkimisväärseteks takistusteks juba ainult liikmesriikide maksusüsteemide keerukus ja nendevahelised suured erinevused. Komitee arvab, et pettuste ja maksudest kõrvalehoidumise vastase võitluse uute vahendite tulemusrikka ja tõhusa toimimise tagamiseks peaksid komisjon ja liikmesriigid suurendama jõupingutusi maksuõiguse lihtsustamiseks ja ühtlustamiseks.

4. Konkreetsed märkused

4.1 Komisjon soovib direktiivi ettepanekusse lisada viis uut kategooriat, mille kohta kehtib automaatse teabevahetuse nõue: dividendid; kapitalikasum; mis tahes muud tulud, mis on tekkinud seoses finantskontol hoitavate varadega; mis tahes summad, mille finantseerimisasutus on kohustatud välja maksma või millega seoses ta on võlgnik, kaasa arvatud lunastamismaksud, ning pangakontode saldod. Komitee nõustub, et need uued tulude kategooriad tuleks direktiivi lisada, kuna nende olemuse ja ulatuse tõttu kahjustavad maksupettused neid väga suure tõenäosusega rohkem kui juba direktiivi võetud kategooriaid.

4.2 Uute kategooriate suhtes, millest tuleks automaatse teabevahetuse kaudu teatada, ei säilita komisjon teabe kättesaadavuse tingimust. Nende kategooriate kohta peavad liikmesriigid edastama teabe, mis on registreeritud alates maksuaastast 2014.

Komitee tervitab komisjoni ettepanekut, mis kiirendab direktiivis 2011/16/EL sätestatud automaatse teabevahetuse rakendamist.

4.3 Automaatne maksuteabevahetus nõuab, et liikmesriik võtaks kõigilt teistelt liikmesriikidelt vastu märkimisväärse hulga teavet. Komitee kutsub liikmesriike üles tagama, et 2015. aastast alates oleksid kättesaadavad automaatse teabevahetuse rakendamiseks vajalikud inim-, tehnoloogilised ja rahalised ressursid.

4.4 Automaatse teabevahetuse süsteemi keerukuse tõttu kutsub komitee liimesriike üles pakkuma koolitust ametnikele, kes selle süsteemiga töötama hakkavad, et tagada selle tulemusrikas toimimine.

4.5 Direktiivi ettepanekus ei ole komisjon teinud muudatusi teabe kättesaadavuse tingimustesse seoses direktiivi 2011/16/EL artikli 8 lõikes 1 osutatud tulude kategooriatega. Komitee soovib liikmesriikidel teha jõupingutusi tagamaks, et neid andmeid hakataks koguma alates 2017. aastast, mil need vastavalt direktiivi kehtivatele sätetele tuleks automaatse teabevahetuse süsteemiga hõlmata.

Brüssel, 16. oktoober 2013

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president*

Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa pikaajaliste investeerimisfondide kohta”

COM(2013) 462 final – 2013/0214 (COD)

(2014/C 67/13)

Raportöör: **Michael SMYTH**

4. juulil 2013 otsustas Euroopa Parlament ja 17. juulil 2013 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitele 114 ja 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa pikaajaliste investeerimisfondide kohta”

COM(2013) 462 final – 2013/0214 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektiioon võttis arvamuse vastu 4. oktoobril 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 493. istungjärgul 16.–17. oktoobril 2013 (16. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 150, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 1.

1. Järeldused ja soovitus

1.1 Komitee tervitab komisjoni ettepanekut luua pikaajalistele investeringutele piiriülene tooteraamistik. Euroopa pikaajalised investeerimisfondid (edaspidi „ELTIF”) aitavad stimuleerida investorite nõudlust oluliste pikaajaliste varade järele.

1.2 Asjaolu, et ELTIFid on võimalikud üksnes alternatiivsete investeerimisfondide valitsejate direktiivi raames ja vähemalt 70 % fondidest tuleb investeerida kõlblikesse pikaajalistesse projektidesse (näiteks füüsiline ja sotsiaaltaristu, VKEd), peaks tagama stabiilsete investeerimistoodete esilekerkimise.

1.3 Komitee on nõus enamikuga komisjoni analüüsides, mis käsitlevad loodetud nõudlust ELTIFi järele ja regulatiivseid takistusi, mis praegu pärsivad institutsionaalseid ja jaainvesteeringuid uutesse piiriülestele taristuprojektidesse. Määruse ettepaneku abil saab tõenäoliselt stimuleerida pikaajaliste projektide asjakohast ühtset investeerimisturgu.

1.4 Komisjoni ettepanek võtta kasutusele kinnised fondid, mis oleksid avatud nii institutsionaalsetele kui ka jaainvestoritele, on tõenäoliselt parim lähenemisviis, eriti kui võtta arvesse ELTIFi aktsiate või osakute järelturgude tekkimise võimalust.

1.5 Kuna määruse ettepaneku näol on tegu teerajajaga Euroopa investeerimisturul, vajab selle rakendamine hoolikat järelevalvet. Komitee tervitab ettepanekut jälgida ELTIFi turu

arengut. Kui algatuse abil ei peaks õnnestuma pikaajalist piiriülest investeerimisturgu arendada, tuleks seda täiendavalt hinnata, kaaluda ja reformida, käsitledes läbikukkumisi ja püüdes suurendada ELTIFide atraktiivsust.

2. Määruse ettepaneku taust

2.1 26. juunil 2013 avaldas Euroopa Komisjon Euroopa pikaajaliste investeerimisfondide määruse ettepaneku ning selle juurde kuuluva pika mõju hindamise kokkuvõtte⁽¹⁾. Komisjoni väitel on asjaomase piiriülese investeerimisvahendi loomise peamine eesmärk suurendada ELis pangandusvälise rahastamise kättesaadavust ettevõtjatele, kes vajavad juurdepääsu pikaajalisele kapitalile seoses järgmiste projektidega:

— taristuprojektid, nt transpordi, kommunikatsioonide, energia või hariduse valdkonnas;

— investeeringud noteerimata äriühingutesse, enamasti VKEdesse;

— investeeringud kinnisvarasse, nt hooned või taristuvara otsene ost;

— investeeringud sotsiaaltaristusse, innovatsioonitaristusse ja kliimakaitseks.

⁽¹⁾ SWD(2013) 231 final.

2.2 Komisjoni ettepanekud on kooskõlas lähenemisviisiga, mis on esitatud rohelises raamatus Euroopa majanduse pikaajalise rahastamise kohta ⁽²⁾ ja mille komitee 2013. aasta juulis ⁽³⁾ heaks kiitis. Nagu määruse pealkirigi viitab, keskendutakse mahukamate pikaajaliste investeeringute stimuleerimisele ja lihtsustamisele kogu Euroopas. Sellised pikaajalised investeeringud on vaja muuta investoritele laiemalt kättesaadavaks ja atraktiivsemaks.

2.3 Vaja on Euroopa tasandil tegutsemist, sest komisjoni uuringus tõstetakse esile anomaaliaid, ebajärjekindlust ja killustatust pikaajaliste investeerimisvahendite pakkumisel kogu liidus. Mõjuhindangule lisatud II lisas kirjeldatakse väga üksikasjalikult ebakõlasid Saksamaa, Ühendkuningriigi, Prantsusmaa, Iirimaa, Madalmaade, Itaalia ja Luksemburgi pikaajalistes fondides. Komisjoni väitel puudub ühtne piiriüleste standardite kogum, mis määratleks, mis on pikaajalised varad ja investeeringud, kellele nad võivad sobida ja kuidas need toimivad.

2.4 Olemasolev piiriüleste investeeringute raamistik – vabalt võõrandatavatesse väärtpaberitesse ühiseks investeerimiseks loodud ettevõtjad (edaspidi „eurofondid“) – puudutab likviidsete võõrandatavate väärtpaberite portfelli, nagu võlakirjad ja aktsiad. Eurofondidest välja arvatud varaklassid, nimelt pikaajalised reaalarvad, nagu taristu ja kinnisvara, on jätkusuutliku majanduskasvu tagamiseks vältimatud. Pikaajalised investeerimisvahendid ei ole tavaliselt vabalt kaubeldavad ega likviidsed, neil puudub järeלטurg ja need nõuavad tihti suuremahulisi kapitalikohustusi. See võib heidutada isegi suurimaid institutsionaalseid investoreid.

2.5 Komisjon toob välja kolm riski, mida tavaliselt seostatakse pikaajalistesse varadesse investeerimisega:

- risk eksitada investoreid pikaajaliste varadega seotud riskide iseloomu osas;
- pikaajaliste varade mittelikviidsusega seonduv risk ja
- risk, et olemasolevad pikaajalised fondid ei oma piisavaid asjakohaseid teadmisi varade valimiseks, projekti kontrollimiseks ja fondi tootluse profiili sobitamiseks potentsiaalsete klientide vajadustega.

2.5.1 Peamiselt nende riskide tõttu ei ole pikaajalised investeerimisfondid veel eriti edukaks kujunenud. Need ei ole alati toiminud kavandatud viisil, investoreid on loodetud tulu osas eksiteele viidud ja on ka näiteid fondi ebasobiva müügi kohta. Komisjon tõdeb vajadust asjakohase ja vajaliku hoolikuse järele selliste pikaajaliste investeerimisfondide puhul ning nende professionaalsel haldamisel. Suurt rõhku on pandud asjakohaste

teabe- ja turustusmaterjalide koostamise reguleerimisele. Jaainvestorite ELTIFid on jaekliendile suunatud kombineeritud investeerimistoode ja selle turustamiseks on jaainvestoritel vaja põhiteabe dokumenti jaekliendile suunatud kombineeritud investeerimistoode kohta. Jaainvestorite jaoks on vaja silmatorkavaid ja selgeid hoiatusi vahendi kinnise iseloomu, selle investeerimisperioodi ja ennetähtaegse tagasivõtmise õiguse puudumise kohta.

2.6 Komisjoni hinnangul on enne 2020. aastat vaja taristu- ja projektide rahastamiseks 1 500 kuni 2 000 miljardit eurot ning see osutab vajadusele ulatusliku finantseerimise järele. Komisjoni mõju hindamise koostamise käigus läbi viidud konsulteerimisel saadi põhjapanevaid tõendeid, et (nii institutsioonilistel kui ka jae)investorite huvi ELTIFI vastu on suur.

3. Ettepaneku põhielemendid

3.1 Kõige selle lõpptulemus on olnud pikaajaliste investeerimisvahendite turu ebapiisav areng ja toimimine kõikjal ELis. Esmajoones on väidetud, et fondid on väiksemad, kui muidu võiksid olla; halduskulud on suuremad, kui peaksid olema ja jaainvestoritel on liikmesriikides väga piiratud fondivaliku võimalused. Olukorra lahendamiseks on vaja Euroopa tasandil tegutsemist ja komisjon teeb seepärast ettepaneku luua pikaajaliste investeerimisfondide ühtne turg.

3.2 Määratletud on seitse poliitikalikut, lähtudes sellest, kui võrd hästi aitaksid need kaasa tegevuseesmärkide saavutamisele. Need valikud hõlmavad praeguse olukorra säilitamist; vaba-tahtlikku tootemärki ja -koodi; eurofondide laiendamist, et need mõningal määral siduda pikaajaliste varadega; pikaajalise kinnise investeerimistoode käivitamist eurofondi mudeli alusel, mis oleks avatud ainult institutsionaalsetele investoritele; sama toodet, kuid see oleks avatud ka varakatele üksikisikutele; investorite tugevama kaitsega ja tagasivõtmise õigusega uut fondi, mis oleks avatud kõigile investoritele, sealhulgas jaainvestoritele; sama mis eelmine, kuid nähes ette tagasivõtmise õiguse etteteatamisajaga.

3.3 Neist seitsmest valikust võiks eelistada kuuendat: uus ELTIF, mis on avatud kõigile investoritele ning mille puhul puudub tagasivõtmise õigus. See valik on sarnane neis liikmesriikides olemasolevate mudelitega, kus jaainvestoritel on lubatud investeerida.

3.4 Komisjoni ettepaneku kohaselt toimiksid ELTIFid alternatiivsete investeerimisfondide valitsejate direktiivi raames tegevusloaga kinnise fondi uue kategooriana. Kuna ELTIFide õigusraamistikuks saab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, on see vahetult kohaldatav kõigis ELi liikmesriikides, ilma et seda oleks vaja riiklikku õigusnormi üle võtta. Mitmeid aspekte on ka süsteemil, kus Euroopa Väärtpaberitur Järelevalve töötab välja regulatiivsed tehnilised standardid.

⁽²⁾ COM(2013) 150 final/2.

⁽³⁾ ELT C 327, 12.11.2013, lk 11-14.

3.5 ELTIFid on mõeldud investeerimiseks pikaajalistesse varadesse, mis vastavad fondi elueale. Struktuuri üldine kujundus ja suunitus on mõeldud pikaajalistele varadele, näiteks taristuprojektid. Komisjon sätestab, kuidas ELTIFI portfelli saab investeerida. Vähemalt 70 % tuleb investeerida pikaajalistesse varadesse ja mitte üle 30 % varadesse, mis on sobivad eurofondi kaudu investeerimiseks. Portfelli koosseisu puudutav 70 % piir ei kehti ELTIFI esimesel viiel aastal, ELTIFI eluajal 12 kuu jooksul, kui süsteemiga püütakse hankida uut kapitali, ning ELTIFI eluea lõpu poole, kui hakatakse müüma varasid kooskõlas fondi tagasivõtmise poliitikaga.

3.6 ELTIFid peavad olema kinnised ja tähtajalised. Investoritel ei lubata taotleda oma investeringute tagasivõtmist enne määratud tähtaja lõppemist. Tähtaja pikkuse määramisel peetakse silmas nende varade iseloomu, mida ELTIF soovib omandada ja hoida. Seega on omandatavate pikaajaliste varade investeerimisperiod vastavuses ELTIFI tagasivõtmise perioodiga. Euroopa Väärtpaberituru Järelevalve peab töötama välja regulatiivsed tehnilised standardid, et täpsustavalt visandada, kuidas sobitada ELTIFI eluea asjaolud selle iga üksiku vara elueaga.

3.7 Määruse ettepaneku artiklis 17 nähakse ette järelturu kujunemine ELTIFI osakutele või aktsiatele. See pakuks likviidsust investoritele, kes võib-olla sooviksid osa või kogu oma osaluse tagasi võtta, ning sellisena ei mõjutaks see projektide üldist rahastamist ELTIFI raames.

3.8 ELTIFid on investeerimistooted finantsinstrumentide turgude direktiivi (MiFID) tähenduses ning seega kohaldatakse nende suhtes kõiki kõnealuse direktiivi nõudeid seoses turunduse, müügi ja avalikustamisega.

3.9 ELTIFide näol näib olevat tegu positiivse arenguga nii selles osas, mis puudutab uue tootemärgi ja jaekliendile suunatud passi loomist pikaajaliste varade/kinniste fondide sektoris, kui ka potentsiaalse rahastamisallikana ELi noteerimata ettevõtetele. Komisjoni hinnangul on valitsejatel ja investoritel sellise toote vastu huvi ning alternatiivse rahastamisallikana pakub see huvi ka taristusektorites tegutsejatele.

3.10 Võttes arvesse määruse ettepaneku teedrajavat iseloomu, suureneb järelevalve ja hindamise tähtsus veelgi. Komisjon tunnustab seda ja teeb ettepaneku teostada järelevalvet ELTIFI turu kasvu või ka kahanemise üle algselt ehk nelja aasta jooksul. Sellised olulised tulemusnäitajad nagu loodud ja piiriülevalt toimivate fondide arv, ELTIFide keskmine suurus, investorite arvamus ja fondide suhteline osakaal taristu, kinnisvara, VKE jne kaupa, aitavad hinnata selle algatuse edu või ebaedu. Kui algatuse abil ei peaks õnnestuma pikaajalist piiriülest investeerimisturgu arendada, tuleks seda täiendavalt hinnata, kaaluda ja reformida, käsitledes läbikukkumisi ja püüdes suurendada ELTIFide atraktiivsust.

Brüssel, 16. oktoober 2013

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president

Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Komisjoni 2012. aasta konkurentsipoliitika aruanne”

COM(2013) 257 final

(2014/C 67/14)

Raportöör: **Juan MENDOZA CASTRO**

3. juulil 2013 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni 2012. aasta konkurentsipoliitika aruanne”

COM(2013) 257 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 2. oktoobril 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 493. istungjärgul 16.–17. oktoobril 2013 (16. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 132, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 6 liiget.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Kümme aastat pärast määruse nr 1/2003 jõustumist vajab märkimist kõnealuse määruse edu, mis tähistas ELi konkurentsipoliitikas suurt muudatust.

1.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee väljendab heameelt 2012. aasta konkurentsipoliitika aruande üle, milles kirjeldatakse muu hulgas üksikasjalikult komisjoni ja Euroopa Kohtu monopolidevastast tegevust ja võitlust kartellide vastu.

1.3 Komitee on korduvalt nõudnud tarbijate õiguskaitsese raamistiku loomist ning juhib sellega seoses tähelepanu direktiivi eelnõu esitamisele konkurentsipõhimõtete rikkumise tõttu tekkinud kahju hüvitamise hagide kohta.

1.4 Komitee leiab, et lähenemisviis, et kõik jätkub vanaviisi majanduskriisist hoolimata, on õige. Siiski ei saa ignoreerida asjaolu, et ELiga maailmaturul konkureerivad majandusjõud kasutavad avalikult riigiabi ja konkurentsi piiravaid tavaid.

1.5 Riigiabi, mis on mõeldud selleks, et päästa finantssektor kokkuvarisemise eest, on nõudnud suuri summasid riiklike fondide raha, mis nõuab maksumaksjatelt lõivu veel paljude aastate jooksul, ning on õigustatud ainult siis, kui finantssektori reformimine takistab tulevikus selliste vastutustundetute tegude kordumist, mis viisid finantskriisini. Komitee tervitab komisjoni otsust pidada EURIBORi ja TIBORi indekse uurimist esmatähtsaks, võttes arvesse, et finantssüsteemi usaldusväärsus on vaja taastada.

1.6 Komitee kiidab heaks 2013. aasta juulis komisjoni esitatud maksevahendite paketi, pidades seda sammuks õiges suunas.

1.7 Üldpõhimõtete rakendamine konkreetsetel juhtudel näitab, kas riigiabi ajakohastamine ja uus üldist majandushuvi pakkuvate teenuste toetamise raamistik viib ELi toimimise lepingu tõhusama ja õiglasema rakendamiseni. Oma eripära tõttu vajavad riigiabi valdkonnas eraldi kaalumist postiteenused. Riigiabi poliitika peab võimaldama ametiasutustel eraldada toetusi ettevõtetele, mis aitavad kaasa ELi majanduskasvu eesmärkidele, ning piirama samal ajal konkurentsimoonutusi.

1.8 On kaheldav, kas turu liberaliseerimine, mis on ELi energiapoliitika keskne eesmärk, on kaasa toonud tihedama konkurentsi, läbipaistvama turu ja odavamad hinnad tarbijatele, mida komisjon paistab mõõnvat.

1.9 Komitee leiab, et telekommunikatsioonituru peamised eesmärgid peaksid olema perede ja ettevõtete telefonitariifide tegelik vähendamine, kvaliteetse kõikehõlmava lairibaühenduse rajamine, rändlustasude kaotamine ja ELi ainsa reguleerija määramine.

1.10 Kõrgtehnoloogiliste ettevõtete puhul, mis on alati pidevale innovatsioonile, võib pikk ajavahemik konkurentsivastase tegevuse alguse ja seda takistavate otsuste vastuvõtmise vahel saada taolisest tegevusest kahju saanud ettevõtetele saatuslikuks.

1.11 Komitee soovib kaaluda e-raamatute turu suuremat ühtlustamist, et vältida erinevuste ärakasutamist ja soodustada turu tihedamat integratsiooni.

1.12 Komitee tervitab ja toetab komisjoni jõupingutusi karistada patentide väärkasutamist suurte ravimiettevõtete poolt, kes takistavad geneerilistel ravimitel turule siseneda. Kuna taolised ettevõtted teenivad suurt kasumit, siis ei täida trahvid oma heidutavat eesmärki. Tuleks kaaluda karmimate õigusvahendite võtmist konkurentsipõhimõtete rikkumise korral ravimiturul.

2. 2012. aasta konkurentsipoliitika aruande sisu

2.1 2012. aastal kasutati konkurentsipoliitikat selleks, et tugevdada ühtset turgu. Selle eesmärgi saavutamiseks kooskõlastas komisjon oma monopolidevastaste eeskirjade rakendamise alaseid jõupingutusi riiklike konkurentsiasutuste ja Euroopa konkurentsivõrgustikuga. Konkurentsieskirjade jõustamisel keskenduti nendele sektoritele, millel on „ELi majandusele süsteemne ja valdkondadeülene mõju”, et rajada pinnas jätkusuutlikule majanduskasvule.

2.2 Aruandes käsitletakse konkurentsipoliitika rakendamist neljas võtmevaldkonnas: finantssektoris, riigiabi poliitikas, võrgutööstustes (energia, telekommunikatsioon, postiteenused) ja teadmistepõhises majanduses.

2.3 Samuti märgitakse aruandes dialoogi säilitamist teiste ELi institutsioonidega, eelkõige Euroopa Parlamendi, kuid ka Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ning Regioonide Komiteega.

3. Üldised märkused

3.1 *ELi konkurentsipoliitika kümme aastat pärast määruse nr 1/2003 kohaldamist*

3.1.1 Määrus nr 1/2003 tähistas ELi konkurentsipoliitika põhjalikku muudatust. Selle jõustumisest alates on konkurentsiga seotud meetmete arv suurenenud kaheksa korda jõustamisele eelnenud ajaga võrreldes. Silma paistab ka liikmesriikide konkurentsialase tegevuse suurenemine. Arvestades, et liikmesriigid on vastu võtnud 88 % konkurentsivaldkonna otsustest, on neist saanud konkurentsipõhimõtete peamised edendajad.

3.1.2 Samuti on märkimisväärne Euroopa konkurentsivõrgustiku toimimine, mille mõju võib täheldada kahes punktis. Esiteks on riiklike konkurentsiasutuste vaheline töö kulgenud probleemideta ja määruses nr 1/2003 kehtestatud koostöö- ja koordineerimismehhanismid on toimunud tõhusalt. Teiseks on määruse nr 1/2003 kohaldamine koos Euroopa konkurentsivõrgustiku poliitilise tööga oluliselt suurendanud liikmesriikide õigusnormide vabatahtlikku lähendamist sanktsioonide rakendamise menetluste ja volituste vallas.

3.1.3 Kuigi komisjoni vastu võetud otsused ei ole arviliselt märkimisväärselt suurenenud (jäädes allapoole reformiga kaasnenud ootusi), paistavad need käsitletud juhtumite olulisuse tõttu silma kvaliteedi poolest. Eelneva põhjal võib kokkuvõtvalt öelda, et määrus nr 1/2003 on olnud taotletud eesmärkide täitmisel väga edukas.

3.2 2012. aasta aruanne

3.2.1 Komitee väljendab heameelt 2012. aasta konkurentsipoliitika aruande üle, milles tutvustatakse ELi ühes tähtsaimas poliitikavaldkonnas ellu viidud tegevust.

3.2.2 Komitee on korduvalt avaldanud toetust monopolidevastastele otsustele ja kartellidevastasele võitlusele kui konkurentsipoliitika alustalale. 2012. aastal viis komisjon konkurentsivaldkonnas ellu olulisi meetmeid ja Euroopa Kohus langetas tähtsaid otsuseid.

3.2.3 Komisjon kinnitab, et jätkas majanduskriisi ajal ühtse turu nõuetekohase toimimise tagamist „hoolimata üksikutest üleskutsetest suhtuda majanduskriisi taustal ettevõtjate või liikmesriikide konkurentsivastasse käitumisse leebemalt”. Komitee leiab, et see oli õige otsus.

3.2.4 Komitee on konkurentsipoliitikat alati pidanud siseturu keskseks elemendiks ja leiab, et see vajab kordamist tingimustes, kus Euroopa majanduse heitlik olukord alates 2008. aastast on pannud ELi selle säilitamise suhtes proovile, kuna majanduskriisi tingimustes võivad liikmesriigid pidada prioriteetsemaks oma majanduse elavdamist kui aluslepingute täitmist. Samuti võivad liikmesriigid anda järele kiusatusele kaitsta raskustes olevaid sektoreid või eirata konkurentsipoliitika aluspõhimõtteid, mis keelavad domineeriva positsiooni kuritarvitamist või turuosa jagavate kokkulepete sõlmimist ettevõtete vahel.

3.2.5 Sellest hoolimata võib konkurentsipoliitika täpne järgimine osutada majanduse elavdamisele ja tugevdamisele soodsa pinnase rajamisel problemaatiliseks, kui teised ELiga maailmaturul konkureerivad riigid või majandusblokid ei järgi samu põhimõtteid. Hiina riigiabi terasetööstusele koos teiste konkurentsieeskirjadega, nagu madalad palgad, on vaid üks paljust näidetest.

3.2.6 Komitee on korduvalt rõhutanud vajadust, et EL kehtestaks tarbijate õiguskaitse vahendid, mis võimaldaksid neil nõuda hüvitist kahju eest, mida on neile tekitatud konkurentsieskirjade rikkumisega. Lisaks raamistiku loomisele kodanike ja ettevõtete varaliste õiguste kaitseks aitaksid need õiguskaitsevahendid riikide ja ELi ametiasutustel võidelda monopolide ja kartellide vastu. Seepärast juhib komitee tähelepanu asjaolule, et 11. juunil 2013 esitati direktiivi ettepanek teatavate eeskirjade

kohta, millega reguleeritakse liikmesriikide õiguse kohaseid kahju hüvitamise hagsid liikmesriikide ja Euroopa Liidu konkurentsioiguse rikkumise korral ⁽¹⁾.

4. Finantssektori konkurents

4.1 Majanduskriisi tingimustes kiitis komisjon harilikult kiiremini heaks pankade ühinemise ning ajavahemikul 1. oktoober 2008 kuni 1. oktoober 2012 kiitis komisjon heaks 5 058,9 miljardi euro väärtuses abi andmise finantssektorile (s.o 40,3 % ELi SKPst), millest kasutati ära 1 615,9 miljardit eurot (s.o 12,8 % ELi SKPst). Ligikaudu samal ajavahemikul kasvas riigiabi reaalmajandusele 82,9 miljardi euronit (0,7 % SKPst).

4.2 ELi toimimise lepinguga soodustatud ajutine riigiabi päästis finantssektori kokkuvarisemise eest ja osutus tõsise majanduskahju vältimisel asendamatuks. Asjaomastes liikmesriikides oli taolise abi andmise tingimuseks pankade rehabiliteerimine ja restruktureerimine. Viimasel juhul on maksumaksja koormamine suurte summade kasutamise näol finantssektori päästmiseks õigustatud ainult siis, kui finantssektori põhjalik reformimine väldib taolise vastutustundetutegevuse kordumist, mis viis praeguse majanduskriisini.

4.3 Finantsturgude läbipaistvuse, tõhususe ja tugevuse on kahtluse alla seadnud suurpanku raputanud skandaalid. Teatud juhtudel määratud suured trahvid ei mõjuta märkimisväärselt finantsmaailma hiidettevõtete kasumiaruannet, kellest mõningaid on pankrotist päästetud avaliku sektori vahendite abil. LIBORi skandaali järgselt on hakanud levima kahtlus, et manipuleeritud on ka teiste indeksitega, nagu EURIBOR ja TIBOR. Arvestades, et taoline manipulatsioon avaldab majandusele suurt mõju, tervitab komitee komisjoni otsust käsitleda kõnealuse teema uurimist prioriteetsena.

4.4 Komitee võtab teadmiseks komisjoni otsuse algatada uurimismenetlused krediidiriski vahetustehingute turul, et teha kindlaks, kas sellised suurpangad nagu JP Morgan, Bank of America Merrill Lynch, Barclays, BNP Paribas, Citigroup, Commerzbank, Crédit Suisse First Boston, Deutsche Bank, Goldman Sachs, HSBC, Morgan Stanley, Royal Bank of Scotland, UBS, Wells Fargo Bank/Wachovia, Crédit Agricole ja Société Générale kasutasid sellel turul tegutsemiseks asendamatu kauplemisteabe käsitlemisel (teabe andmine ainult Markitile) ja kliiringteenustes (eelmainitud pankadest üheksa eelistasid kliiringukoda ICE Clear Europe) konkurentsivastaseid tavasid.

4.5 Euroopa Majanduspiirkonna elektroonilist maksesüsteemi valitsevad kaks ettevõtet – Mastercard ja Visa –, kes kehtestavad pankadega sõlmitud kokkulepete alusel mitmepoolseid

vahendustasusid. Visa krediit- ja deebetkaardid moodustavad 41 % kõikidest Euroopa Majanduspiirkonnas kasutusolevatest kaardidest, andes Visale kaudse kontrolli turu üle, kus 2010. aastal sooritati 35 miljardit kaardimakset koguväärtusega 1,8 triljonit eurot. Selline süsteem on vastuolus konkurentsi põhimõtetega ning kahjustab tarbijat. See ei tule kasuks tehnoloogilistele muutustele ega soodusta piiriülest kaubandust. Euroopa Liidu Üldkohtu otsus, mis kinnitas Mastercardi mitmepoolsete vahendustasude keelamist ⁽²⁾, peaks muutuma maksevahendite suhtes kehtivaks üldpõhimõtteks.

4.6 Komitee kiidab heaks 24. juulil 2013. aastal komisjoni esitatud maksesüsteemide meetmete paketi, milles muu hulgas kehtestatakse krediitkaardi (0,3 %) ja deebetkaardi (0,2 %) tasude ülempiir. See on samm õiges suunas, kuigi parem oleks olnud krediitkaartide tasusid veelgi vähendada ja deebetkaartide tasud kaotada.

5. Riigiabi reformimine

5.1 Riigiabi eeskirjade rakendamine konkreetsetel juhtudel võimaldab hinnata, kas riigiabi eeskirjade reformimine tagab ELi toimimise lepingu üldpõhimõtete õiglasema ja tõhusama täitmise. Komitee on üldjuhul toetanud üldist majandushuvi pakkuvatele teenustele antava riigiabi uut raamistikku ⁽³⁾, mis võeti vastu 2011. aastal, pidades seda mitmekülgsemaks ja eri tüüpi teenustele sobilikumaks. Sellest hoolimata on komitee rõhutanud, et tõhusus ei peaks olema tähtsam kui teenuste kvaliteet, tulemuslikkus ja jätkusuutlikkus, eelkõige sotsiaal- ja tervishoiuteenuste puhul. Peale selle tuleb arvesse võtta ka sotsiaalmajandusettevõtete (ühistud, vastastikused ühingud, ühendused ja sihtasutused) eripära ⁽⁴⁾.

5.1.1 Üldeeskirjade nõuetekohaseks rakendamiseks konkreetsetel juhtudel tuleb komitee meelde üldist majandushuvi pakkuvate teenuste iseloomulikke jooni, millel on ELi ühishäärtuste hulgas oluline koht ja mis tugevdavad põhiõigusi ning sotsiaalset, majanduslikku ja territoriaalset ühtekuuluvust ning on seetõttu tähtsad ühiskonna ebavõrdsuse vastu võitlemisel ja üha enam ka säästva arengu tagamisel.

5.2 Samuti on komitee avaldanud toetust riigiabi ajakohastamisele ⁽⁵⁾, kuigi komitee soovib sarnaselt otsusele üldist majandushuvi pakkuvate teenuste kohta püsivalt suurendada vähese tähtsusega abi suurust 200 000 eurolt 500 000 euroni ⁽⁶⁾. Ajakohastamise täielik rakendamine nõuab sektori paljude eeskirjade reformimist. Komitee kiidab heaks 2012. aasta lõpus vastu võetud lairibaühenduse uued suunised ⁽⁷⁾, kuna need lihtsustavad digitaalarengu tegevuskava eesmärkide täitmiseks vajalikke taristute rahastamist avaliku sektori vahenditest.

⁽²⁾ Kohtuasi T-111/08.

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi 15. novembri 2011. aasta resolutsioon. ELT C 153E, 31.5.2013.

⁽⁴⁾ ELT C 248, 25.8.2011, lk 149.

⁽⁵⁾ COM(2012) 209 final.

⁽⁶⁾ ELT C 11, 15.1.2013, lk 49.

⁽⁷⁾ IP/12/1424.

⁽¹⁾ COM(2013) 404 final.

5.3 Komitee leiab, et riigiabi poliitika peab muu hulgas võimaldama ametiasutustel eraldada toetusi ettevõtetele, mis aitavad kaasa ELi majanduskasvu eesmärkidele, ning piirama samal ajal konkurentsimoonutusi.

5.4 Komitee avaldab muret seoses komisjoni määruse ettepanekuga, millega tunnistatakse teatud abi liigid ELi toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 alusel siseturuga kokkusobivaks⁽⁸⁾, kuna see kujutab tõsist ohtu mõnede liikmesriikide puuetega inimeste tööhõivele. Komitee soovib, et eelkõige tööhõivele ja haavatavate rühmade, nagu puuetega inimeste väljaõppele suunatud riigiabi vabastataks liikmesriigi SKP-l põhineva ja absoluutväärtusena käsitatava piirmäära kohaldamisest, kuna see ei ennetaks kuidagi konkurentsi moonutamist.

6. Ühtse turu selgroo – võrgutööstuste – konkurentsi soodustamine

6.1 Energeetika

6.1.1 Alates 1990. aastatest on EL energiaturgude liberaliseerimiseks tegelenud intensiivselt õigusloometegevusega. Kõige hiljutisem ja tähelepanuväärsem jõupingutus ühtse energiaturu loomiseks 2014. aastaks on kolmanda energiapaketi vastuvõtmine (2011). Siiski ei ole ELi poliitikat kohaldatud piisava otsustavusega liikmesriikides, kus eraettevõtjad on tekitanud oligopoolse olukorra, mis on tarbijatele ja kasutajatele kahjulik.

6.1.2 On kaheldav, kas turu liberaliseerimine, mis on ELi energiapoliitika keskne eesmärk, on kaasa toonud tihedama konkurentsi, läbipaistvama turu ja odavamad hinnad tarbijatele. Hetkel on kõrge energiahind tõsine probleem väiksema sissetulekuga peredele (kütteostuvõimetuse oht) ja ettevõtetele, keda kõrgem energiahind seab võrreldes teiste maailmaturul konkureerijatega (Jaapan, USA) ebasoodsamasse olukorda, eriti energiamahukates tööstusharudes, nagu terasesektor. Komisjon kinnitab, et „üksnes ELi konkrentsi poliitika abil ei suudeta integreerida ELi gaasi- ja elektriturge ega tagada konkrentsi võimelisi hindu ja tarnekindlust“. See väide võib anda kaudselt tunnistust sellest, et energiapoliitikas on vaja teha muudatusi.

6.2 *Telekommunikatsioon.* 2012. aasta aruandes märgitakse, et viimase 15 aasta jooksul on tehtud suuri edusamme konkrentsi suurendamiseks telekommunikatsiooniturgudel. Komitee on selle väitega nõus, kuid märgib, et telekommunikatsiooniturge iseloomustab jätkuvalt killustatus ja tegeliku konkrentsi vähesus ettevõtete vahel. Selle tagajärjel on telefonisideteenuste ja lairibaühenduse tariifid mõnedes liikmesriikides märkimisväärselt kõrgemad. Komitee leiab, et ELi poliitika peaks telekommunikatsioonisektoris üritama saavutada nelja kesksel eemärki:

- perede ja ettevõtete kõnetariifide tegelik vähendamine,
- kõikehõlmava kvaliteetse lairibaühenduse loomine,
- rändlustasude kaotamine,

⁽⁸⁾ http://ec.europa.eu/competition/consultations/2013_gber/draft_regulation_et.docx.

— ELi ainsa reguleerija määramine.

6.3 *Postiteenused.* Komisjon kiitis heaks Ühendkuningriigi, Prantsusmaa ja Kreeka antud riigiabi vastavate riikide postiteenustele, kuid otsustas, et riigiabi on vaja tagastada teatud ulatuses Bpostil (417 miljonit eurot) ja Deutsche Postil (500 miljonit kuni 1 miljard eurot), kellest viimane veel ootab kohtulahendit. Võttes arvesse tagastatavate summade suurust, kuid tuletades samas meelde, et liberaliseeritud postiteenus peab olema samaaegselt tõhus, konkrentsi võimeline ja osutama kvaliteetset taskukohast üldteenust⁽⁹⁾, tõstatab komitee küsimuse selle kohta, millist mõju võivad lõplikud kinnitavad kohtuotsused avaldada asjaomaste ettevõtete tööhõivele ja teenuse kvaliteedile.

6.3.1 *Pakiettevõtted.* Mis puutub UPSi takistamisse TNT Expressi ülevõtmisel, siis võtab komitee teadmiseks komisjoni esitatud põhjendused selle kohta, et postipakkide ettevõtete arv ELi turul on väike ja konkrentsi kõrvaldamine oleks olnud klientidele kahjulik.

7. Teadmistepõhine majandus

7.1 Komisjoni aruande peatükis pealkirjaga „Väärkasutuse ärahoidmine uutest ja kiiresti arenevates digitaalsektorites“ viidatakse mitmetele suurt osa telefoniturust enda käes hoidvate suurettvõtete (Samsung, Motorola), otsingumootorite (Google) ja informaatikaettevõtete (Microsoft) konkrentsi vastastele tegevustele. Microsoftile, kes paistab kommunikatsioonivahendite turul eriti silma, kehtestati üks läbi aegade suurimaid trahve 561 miljonit eurot (Microsofti brutokasum 2012. aastal oli 59,16 miljardit USD). Komitee toetab vastuvõetud otsuseid täielikult, kajastades neid laiemale kahes järgmises punktis.

7.1.1 Aeg-ajalt jääb konkrentsi vastase tegevuse alustamise ja kohtuotsuseni jõudmise vahele pikk ajavahemik (ühemaks aastat Microsofti puhul, kellele 2004. aasta märtsis kehtestati 497 miljoni euro suurune trahv), mis on tingitud juhtumite keerukusest, kohustusest kinni pidada haldus- ja kohtumenetlustest ning uuritavate ettevõtete majanduslikust võimsusest. Kiirelt areavas tehnoloogia-sektoris toob see kaasa ebaseaduslikust tegevusest kahju saanud ettevõtete kadumise.

7.1.2 Konkrentsi kõrvaldamine konkrentsi vastase tegevusega on ilmsem nende juhtumite puhul, kus kuritarvitatakse domineerivat positsiooni, kui tulevaste ühinemiste ja ülevõtmiste vetostamise puhul. Viimasel juhul on komisjoni aeg-ajalt kritiseeritud otsuste vastuvõtmise pärast nn spekulatiivsetel põhjustel, kuid komitee ei ole sellega nõus: tegemist on konkrentsi poliitika hariliku lahendusega ja otsust põhjendab täpselt ja põhjalikult läbi viidud uurimine, kuhu on kaasatud asjaomased osapooled.

⁽⁹⁾ ELT C 168, 20.7.2007, lk 74.

7.1.3 Nagu märgib komisjon, ennetavad määruse nr 1/2003 raames vastu võetud kohustavad otsused pikki ja kulukaid menetlusi ning on peale heakskiitmist õiguslikult siduvad. Kuna need kujunevad uuritavate ettevõtetega kokkuleppe sõlmimise tulemusel, siis on nende tingimused soodsad või vähem kahjulikud. Otsuste järgimata jätmine võib aga viia sanktsioonide kehtestamiseni.

7.2 Raamatuturg

7.2.1 *E-raamatud*. 2012. aasta detsembris Apple'i ja nelja kirjastaja kohta vastu võetud kohustava otsuse eesmärk on ennetada liigkasuvõtlikke tavasid, mis kahjustavad kirjastajaid ja kauplusi. Kohustavate otsustega piiratakse muuhulgas enamsoodustusrežiimi rakendamist jaemüügis. Arvestades turu ülemaailmset iseloomu, vajab märkimist, et komisjon tegi koostööd Ameerika Ühendriikide justiitsministeeriumiga. Konkurentsiavastase tegevuse keelamise ELis muudab raskemaks seik, et liikmesriikide raamatute ja eriti e-raamatute hinna- ja maksupoliitika üldiselt on erinev. Seetõttu soovib komisjon kaaluda suuremat ühtlustamist, et vältida erinevuste ärakasutamist ja soodustada turu tihedamat integratsiooni. Vajab rõhutamist, et e-raamatute turg on hiljutine nähtus ja teave selle kohta on puudulik, mistõttu on vaja paremini tundma õppida selle toimimist.

7.2.2 *Raamatute müük internetis*. Komitee juhib tähelepanu asjaolule, et Prantsusmaa ja Ühendkuningriikide müüjaorganisatsioonid on teatanud võimalikust ebaausast konkurentsist Amazoni allahindluspakkumiste näol.

7.3 Farmaatsiasektor

7.3.1 Komitee tervitab ja toetab komisjoni püüdlusi karistada patentide väärkasutamist geneeriliste ravimite turule sisenemise takistamiseks. Euroopa Kohtu otsusega AstraZeneca kohtuasjas⁽¹⁰⁾ kiideti heaks komisjoni kehtestatud 60 miljoni euro suurune rahaline karistus. Ka Ameerika Ühendriikide ülemkohus on avaldanud oma vastuseisu taoliste kokkulepetele ja juhtumitele, kus turule sisenemise eest nõutakse raha. Asjaolu, et komisjon saatis 2012. aasta juulis vastuväited enam kui 14 ettevõttele seoses kahe suure juhtumiga, annab tunnistust, et tegemist on sageda käitumisviisiga, mis tekitab tõsist kahju tarbijatele ja riigieelarvele.

7.3.2 Ajavahemikus 2003 kuni 2012 teenisid 11 farmaatsiaspektori juhtivat ettevõtet maailmas netotulu 711,4 miljardit dollarit, mistõttu ei avalda konkurentsiasutuste kehtestatud trahvid heidutavat mõju. Tegemist ei ole pelgalt konkurentsi, vaid niivõrd tundlikku teemat mõjutava probleemiga nagu inimeste tervis. Samuti kahjustab see perekondade ja sotsiaalkindlustuse finantsolukorda. Sellise tegevuse takistamiseks soovib komisjon kaaluda tõhusamate õiguslike meetmete võtmist ELis.

Brüssel, 16. oktoober 2013

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president

Henri MALOSSE

⁽¹⁰⁾ Kohtuasi T-321/05.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb elektrooniliste arvete esitamist riigihangete puhul”

COM(2013) 449 final – 2013/0213 (COD)

(2014/C 67/15)

Raportöör: **Paulo BARROS VALE**

Euroopa Parlament otsustas 4. juulil 2013 ja nõukogu 30. septembril 2013 vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 114 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb elektrooniliste arvete esitamist riigihangete puhul”

COM(2013) 449 final – 2013/0213 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 2. oktoobril 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 493. istungjärgul 16.–17. oktoobril 2013 (16. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 130, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 3.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee väljendab heameelt käesoleva direktiivi ettepaneku kui kavatsuse üle standardiseerida e-arvete andmed, et Euroopa standardiasutus, milleks on Euroopa Standardikomitee (CEN) saaks kindlaks määrata andmemudeli.

1.2 Killustatud turu oludes, kus samme e-arveldamise üldise kasutuselevõtu poole on riigid teinud eraldi, kasutades riigiti erinevaid kriteeriumeid, mis muudavad elektrooniliste arvete vahetamise piiriülestel turgudel võimatuks, on Euroopa standardi loomine väga oluline vahend selleks, et arendada välja ühtne turg ja oluline samm edasi turul osalemise tõkete kaotamisel.

1.3 Komisjon esitas 2010. aasta detsembris Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele teatise „Elektrooniliste arvete eeliste ärakasutamine Euroopa hüvanguks⁽¹⁾”, mille kohta komiteel oli võimalus arvamust avaldada⁽²⁾.

1.4 Euroopa Liidus (EL) e-arveldamise kiirema kasutuselevõtu ees seisvate takistuste analüüsimiseks komisjoni loodud e-arveldamise eksperdirühma soovitustes nähti ette „võtta kasutusele kõikidele avaliku ja erasektori osalistele ühine arvete sisu standard ja ühine andmemudel – UN/CEFACT Cross-Industry Invoice (CII) v.2”. Märkimist väärib, et enamik avalikul arutelul

küsitlutelest nõustus selle ja teiste aruandes esitatud soovitusetega. See asjaolu, nagu ka muud spetsifikatsioonid (CWA 16356 ja CWA 16562 ning standardi ISO 20022 metoodikal põhinev finantsarve) on väljendatud käesolevas ettepanekus võtta vastu direktiiv. Komitee väljendab heameelt, et need spetsialistide pikaajalise töö tulemusena vastu võetud spetsifikatsioonid on sellesse lisatud.

1.5 Sellele vaatamata ei saa komitee jätta väljendamata üllatust ja nõusolematust sellega, et ettepanekus ei ole märgitud tähtaega, milleks CEN peab esitama Euroopa standardi ettepaneku e-arve tuumikandmete semantilise andmemudeli kohta. Tähtaja määramine on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1025/2012 artikli 10 lõikes 1, kuid käesolevas ettepanekus võtta vastu direktiivi ei öelda selle kohta midagi, mis ei lähe kokku standardi kehtestamise tähtsuse ja kiireloomulisusega.

1.6 Tähtaegadega seoses väljendab komitee muret ka selle pärast, et ettepanekus võtta vastu direktiiv on ette nähtud ülevõtmise tähtajaks 48 kuud. Lisaks sellele, et see liiga pikk tähtaeg on vastuolus seatud eesmärgiga minna aastaks 2016 üle elektroonilistele riigihangetele, ei vasta see tegelikkusele, praegusele tehnoloogiale arengule ega isegi ettevõtjate soovile, mistõttu on ette näha liikmesriikide vahelise lõhe suurenemist ELis, mis areneb selles valdkonnas kahel eri kiirusel. See võib koguni suurendada turgudele pääsu tõkkeid kuni direktiivi täieliku vastuvõtmiseni kõikides liikmesriikides. E-arveldamises on tehtud märkimisväärseid edusamme, isegi riikides, kus valitseb sügav majandus- ja finantskriis, näiteks Itaalias ja Portugalis, mis tõestab, et on võimalik, et seda olulist projekti on võimalik ellu viia lühema tähtajaga. Tähtaegu lühendada on võimalik ja soovitatav.

⁽¹⁾ COM(2010) 712 final.

⁽²⁾ ELT C 318, 29.10.2011, lk 105.

1.7 Nagu komitee on juba varem väitnud⁽³⁾, on süsteemide standardimine ja koostalitlusvõime esmatähtis selleks, et e-arvete projekt ja siseturu areng, mida sellega soovitakse saavutada, oleks edukas. Seetõttu on üha kiireloomulisemalt vajalik võidelda praeguse turu killustatuse vastu. Ka kümneaastane tähtaeg, mis on ette nähtud direktiivi rakendamise siseturule ja e-arveldamise kasutuselevõtule tuleneva mõju analüüsimiseks on ebasobiv või koguni ühildamatu kiirusega, millega tehnoloogia areneb turul, kus tuleb pidevalt ette iganemist.

1.8 Käesoleva ettepanekuga võtta vastu direktiiv üksnes tagatakse, et „avaliku sektori hankijad ja võrgustiku sektori hankijad ei keeldu vastu võtmast elektroonilisi arveid, mis vastavad Euroopa standardile”, nii nagu CEN on selle sätestanud. Komitee küsib endalt, kas kogu töö, mis on tehtud suure investeerimisega inimressurssi ja märkimisväärsete rahaliste investeeringutega, ei oleks õigustanud ulatuslikumat eesmärki menetlused tõeliselt ühtlustada, nii et kõik avaliku ja erasektori osalised hakkaksid loodavat e-arveldamise mudelit üleüldiselt kasutama. See oleks eesmärk, mis oleks ühtse turu väljakujundamise ja paberivaba halduse saavutamise seisukohalt tõesti kasulik.

1.9 Komitee pooldab e-arveldamise üleüldist kasutuselevõtmist. E-arve potentsiaali saab aga ära kasutada vaid tingimusel, et süsteemid on koostalitlusvõimelised ja võimaldavad dokumentivahetust. Riigihanketur, kus on nõutav suurem läbipaistvus ja rangus kui ülejäänud turgudel, peab olema heade tavade eeskujuks ja levitama neid tavalisid ülejäänud turgudele. E-arveldamise juurutamine riigihangetes ja otsast otsani elektroonilise riigihankeprotsessi kasutuselevõtmine on kiireloomuliselt vajalik ja soovitatav. Sellega seoses kinnitab komitee siinkohal veel kord oma toetust ja soovi otsast lõpuni elektroonilised riigihankemenetlused kiiresti ellu viia, nagu ta sai seda täpsustada ka oma selleteemalises arvamuses⁽⁴⁾.

1.10 E-arve alusnorme on juba uuritud, nimelt projekti PEPPOL (*Pan-European Public Procurement Online*)⁽⁵⁾ raames, mida rahastab komisjon, kes avaldas 2012. aasta novembris oma lõpparuande. Projektis PEPPOL määrati juba CEN BII (*Business Interoperability Interfaces for Public Procurement in Europe – ettevõtjalase koostalitlusvõime liidesed*) seminari raames kindlaks erinevad koostalitlusvõime spetsifikatsioonid (*Business Interoperability Specifications – BIS*), nimelt e-arve spetsifikatsioonid, mille mudel pälvis konsortsiumi liikmete seas suure konsensuse. Komitee nõuab tungivalt, et kasutataks juba tehtud tööd, mida on rohkem kui e-arve andmete kindlaksmääramine. See näib pealegi olevat ka konsortsiumis osalejate soov. Nii välditakse või vähendatakse miinimumini ohtu, et tuleb teha topelettööd ja et raisataks ressursse uute uuringute peale või et liikmesriigid ja ettevõtjad peavad koguni topelet investeerima, kui nende väljaarendatud lahendused osutuvad saadud tulemuste alusel iganenuks.

1.11 Kuna Euroopa turu moodustavad valdavalt väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad (VKE-d), siis soovib komitee nende huve kaitsta, võttes vastu kättesaadava ja nii maksumuse kui ka kasutatava tehnoloogia poolest kergesti üldiselt kasutusele võetava lahenduse, mis aitab VKEde turul osalemist takistavad tõkked kaotada. Ainult nii on taotletud dominoefektil tõeline mõju ja see algatus võib muutuda oluliseks nurgakiviks märkimisväärse rahalise kokkuhoiu ja inimressurssi säästu saavutamiseks, maksupettuse ja maksudest kõrvalehoidumise vastu võitlemiseks ning maksetähtaegade lühendamiseks.

1.12 Komitee soovib, nii nagu ta seda juba tegi⁽⁶⁾, võtta arvesse ka tarbijate vajadusi ja huve, sest ainult infotehnoloogiaalaste teadmistega inimesed saavad ära kasutada e-hangete tõeliseid eeliseid, ning tuleb meelde, et vaja on hakata andma ulatuslikult info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) alast väljaõpet.

1.13 Samuti kordab komitee, et seoses tarbijatega on ta mures puuetega inimeste huvide kaitse pärast. Tuleb tagada, et dokumendi disain on üldkättesaadav ning selles on võetud arvesse puuetega inimeste erivajadusi, kooskõlas puude alusel diskrimineerimise keelu eeskirjadega, mis on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 21 ja ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonis, mille Euroopa Liit on ratifitseerinud.

2. Ettepaneku taust

2.1 Käesoleva ettepanekuga võtta vastu direktiiv tahetakse korvata õigustühik, mis on vajalik selleks, et täita paberivaba halduse saavutamise eesmärk, mis on strateegia „Euroopa 2020” sümboolse algatuse, digitaalse tegevuskava üks eesmärged.

2.2 Ettepanek on esitatud direktiivi kujul, mis on komisjoni hinnangul taotletava eesmärgiga sobiv ja proportsionaalne, kuna see kohustab liikmesriike täitma eesmärki, jättes samas neile vabaduse valida, kuidas seda teha.

2.3 Avaliku halduse moderniseerimine oli üks komisjoni 2012. ja 2013. aasta majanduskasvu analüüsis esile toodud viiest prioriteedist. Riigihangete reform, üleminek elektroonilisele avalikule haldusele, halduskoormuse vähendamine ja suurem läbipaistvus on kõik majanduskasvu soodustavad tegurid, mis muudavad avalikku haldust nüüdisaegsemaks ja tõhusamaks, millest saadav kasu keskkonnale ja majandusele on hinnanguliselt 2,3 miljardit eurot.

⁽³⁾ ELT C 318, 29.10.2011, lk 105.

⁽⁴⁾ E-riigihankemenetlus. (Vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 96).

⁽⁵⁾ Toetusleping nr 224974.

⁽⁶⁾ ELT C 318, 29.10.2011, lk 105.

2.4 Kuigi e-arveldamise meetodeid, nagu ka e-riigihankeplatvorme on mitmesuguseid, ei ole nende kasutamine enamikus liikmesriikides veel üldlevinud. E-arveldamine moodustab kõikidest väljastatud või saadud arvetest ainult 4-15 %. See näitab selgelt, et e-siseturg ei toimi.

2.5 Komitee lisab, et nii e-arveldamiseks kasutatavad vormingud kui ka e-riigihankeplatvormid on üksteisest erinevad ning sageli lausa ühildamatud, mis sunnib ettevõtjat eri liikmesriikides, kus ta soovib riigihankekonkurssidel osaleda, täitma uusi arveldamisnõudeid, millega kaasnevad suured kohandamis- kulud. See on vaba turu takistus, mis heidutab mõnda ettevõtjat riigihangetes osalemast.

2.6 E-arve kohta Euroopa standardi loomine ja sellest tulenev arveldussüsteemide koostalitlusvõime, nagu ka otsast lõpuni elektrooniliste riigihankemenetluste ühtlustamine on olulised meetmed praeguste konkurentsitõkete kaotamisel.

2.7 2010. aasta hindamisaruandes 2004. aasta e-riigihanke tegevuskava kohta⁽⁷⁾, mis esitati koos ELis e-riigihanke laialdasemat kasutamist käsitleva rohelise raamatuga⁽⁸⁾, soovitatakse komisjonil teha tööd detsentraliseeritud ja killustatud käsitlusviisi riskide minimeerimiseks, keskendudes mõnele punktile, mida on oluline arvesse võtta:

— luua soodne õiguskeskkond – võib olla on vaja veel muuta õigusakte, näiteks digiallkirjastamise, e-arveldamise ja käibemaksuga seotud õigusakte, et selgitada ja määrata kindlaks platvormide loomise ja kasutamise seotud kohustused;

— kasutada vajaduse korral tehnilistes küsimustes pragmaatilisemat lähenemisviisi – tagada tasakaal tegevuskulude, platvormide keerukuse ja tagatud turvalisuse vahel. Mõned otsast lõpuni elektroonilise riigihanke piirangud on kindlaks tehtud, näiteks raskused automaatsete hindamisvormide kasutamisel keerukate hangete puhul ning kogu Euroopas aktsepteeritava kuupäeva ja kellaaja templi süsteemi puudumine;

— toetada rohkem halduslikku lihtsustamist ja organisatsioonilist muutust, toetades liikmesriike võitluses inertsi vastu, mida on tunda ettevõtjate või hankijate poolt. Selles aspektis tuleb teha edusamme, et võtta riikide ja Euroopa tasemel kasutusele paremad järelevalvesüsteemid;

— e-riigihankemenetlustes puudub ühtsus: kuna riigid arendavad praegu menetlusi eraldi, tuleb ettevõtjatel praegu ja lähitulevikus tegemist teha erinevate tehniliste omadustega platvormidega, mistõttu on nad raskesti juurdepääsetavad ja keerulisemad, selleks, et kõik saaksid oma ülesandeid täita. Kuigi üks ühine süsteem ei ole soovitatav ega seda ei plaanitagi, oleks oluline, et oleksid olemas mõned ühised põhifunktsioonid, sest see hõlbustaks koostalitlusvõimet ja üldist juurdepääsu;

— parandada juurdepääsu ja suurendada kaasatust – võib vaja olla lisameetmeid selleks, et tagada kõikidele huvitatud pooltele, kaasa arvatud väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele (VKEd) juurdepääs e-riigihangetele.

3. Ettepaneku sisu

3.1 Direktiiviga kavatakse kehtestada tehnoloogiliselt neutraalne semantiline andmemudel⁽⁹⁾ elektroonilise arve tuumikandmete⁽¹⁰⁾ Euroopa standard, mis tagaks isikandmete kaitse kooskõlas direktiiviga 95/46/EÜ.

3.2 Mudeli töötab välja asjakohane Euroopa standardiorganisatsioon: Euroopa Standardikomitee (CEN).

3.3 Ettepanekus võtta vastu direktiiv ei ole kehtestatud tähtsusega selleks, millal peaks komisjon standardiorganisatsioonile taotluse esitama ega selleks, millal standardiorganisatsioon peaks ettepanekud esitama. See oleks ometigi oluline ja soovitatav.

3.4 Liikmesriikidel palutakse tagada, et nii hankijad kui ka hankelepingu täitjad aktsepteeriks e-arveid, kui need vastavad kindlaksmääratud Euroopa standardile.

3.5 Liikmesriikidelt nõutakse direktiivi ülevõtmist maksimaalselt 48 kuu jooksul, milleks avaldatakse vajalikud riiklikud õigusaktid ja õigusnormid.

3.6 Direktiivi ja riigihangetes e-arveldamise vastuvõtmise mõju siseturule analüüsiva aruande Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitamise kuupäevaks on määratud 30. juuni 2023. Komitee leiab, et see järeluuring on esmatähtis, sest on vaja välja arendada järelevalvehendid, mis võimaldaksid mõõta direktiivi vastuvõtmise mõju, nii selle kohaldamise kulude kui ka selle kasutamisega saavutatud säästu osas.

⁽⁹⁾ „Semantiline andmemudel” on direktiivi tähenduses „struktureeritud ja omavahel loogiliselt seotud tingimuste ja tähenduste kogum, millega täpsustatakse elektroonilistes arvetes vahetatav sisu”.

⁽¹⁰⁾ „Elektroonilise arve tuumikandmed” on direktiivi tähenduses „elektroonilises arves sisalduva teabe alamrühm, mis on oluline piiriülese koostalitlusvõime võimaldamiseks, sealhulgas vajalik teave õigusnormidele vastavuse tagamiseks”.

⁽⁷⁾ SEC(2010) 1214 final.

⁽⁸⁾ COM(2010) 571 final.

4. Märkused

4.1 Mõnes liikmesriigis on juba või saab varsti e-arveldussüsteem rakendatud ning on kohustuslik väljastada arveid arvuti-põhiste arveldussüsteemide kaudu. Näiteks Portugalis on arvete väljastamine maksuameti poolt nõuetekohaselt sertifitseeritud arvutipõhistes arveldussüsteemides kohustuslik kõikidele ettevõtjatele, välja arvatud ettevõtjatele, kelle käive on alla 150 000 euro või kes väljastavad alla 1 000 arve aastas.

E-riigihanked on selles riigis kohustuslikud alates 2009. aastast. Ka Rootsis, Taanis ja Soomes on mõnes riigihankemenetluses kohustuslik e-arveldamine. Austrias ja Itaalias on e-arveldamine juurutamisjärgus ning muutub viimati nimetatud riigis alates 2014. aastast kohustuslikuks.

4.2 Portugali riigihangete ühenduses Associação Portuguesa dos Mercado Públicos ehitus- ja kinnisvarainstituudi INCI (Instituto da Construção e do Imobiliário) jaoks tehtud uurimuses, mis avaldati 2011. aasta jaanuaris, tuuakse välja mõned soovitusel, kuidas e-riigihankemenetlust parandada, mida oleks Euroopa riigihankemudeli ja e-arvemudeli väljatöötamisel kasulik analüüsida. Uuringus nimetatakse, kui tähtis on ühtlustada platvormide toimimine ning suurendada koostalitlusvõimet platvormide ja ülejäänud teenuste vahel, nagu ka lihtsustada digiallkirjastamise mehhanisme ja nõudeid.

4.3 E-arveldamise eelistanena riigihangetes töövõtja jaoks võib välja tuua järgmist:

- dokumendi dematerialiseerimine, millest tulenevalt väheneb ka keskkonnamõju (nii paberikulu kui ka posti laialikandmisest tingitud keskkonnajalajälje poolest) ning alternatiiv- ja tegevuskulu;
- kergem juurdepääs riiklikele ja piiriülestele hangetele selleks loodud internetiplatvormide kaudu, mis kergendab raskusi seoses kauge vahemaaga hankekohani, riigisiselt või riigist väljas. Selles aspektis võimendab ELi tasandil standardiseerimine juurdepääsuvõimalusi hangetes osalemise tõkete kaotamisega, leevendades raskusi seoses kauge vahemaaga;
- osaluskulude vähenemine, mis võimaldab avada turgu suuremale arvule ettevõtjatele, peamiselt VKEdele.

4.4 E-arveldamise eelistanena riigihangetes hankija jaoks võib välja tuua järgmist:

- väiksem halduskoormus, alternatiivkulu ning keskkonnamõju;
- kiire tellimis-, arvetöötlus- ja maksmisprotsess;
- suurem läbipaistvus ja rangus riigihankes;
- hõlbus protsessi auditeerimine;
- suurem tõhusus avalikus halduses tänu teistele valdkondadele avalduvale doominoefektile, mille menetlused samuti dematerialiseeritakse;
- Euroopas valitseva kriisi ajal hädavajalike rahaliste vahendite optimeerimine.

4.5 Puudustest aga võib välja tuua järgmist:

- nii liikmesriigid kui ka ettevõtjad on juba teinud suuri investeeringuid olemasolevatesse süsteemidesse. Võimalik, et suurt hulka tarkvara või koguni riistvara tuleb kohandada, mille kulud võivad olla märkimisväärsed. Selles aspektis võib kavandatud standardiseerimisele ette heita vaid hiline, sest selle tõttu on iga liikmesriik läinud edasi eraldi;
- andmeturve, milles vaatamata tohutule usalduse suurenemisele platvormide suhtes näib ikka veel püsivat info lekkimise võimalus;
- mõnel juhul teenuste osutamise sõltuvus kolmandatest isikutest: telekommunikatsioonioperaatoritest ja elektrooniliste platvormide haldajatest;
- e-arveldamise puudustest võib samuti nimetada asjaolu, et selle üldine kasutuselevõtmine võib väljenduda suuremates juurdepääsuraskustes puuetega inimeste jaoks, kui nende erivajadusi ei võeta arvesse, tagades üldise juurdepääsu, puuetega inimeste võrdsed võimalused ja nende diskrimineerimise keelu.

Brüssel, 16. oktoober 2013

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv teatavate eeskirjade kohta, millega reguleeritakse liikmesriikide õiguse kohaseid kahju hüvitamise hagsid liikmesriikide ja Euroopa Liidu konkurentsioiguse rikkumise korral”

COM(2013) 404 final – 2013/0185 (COD)

ning teemal „Komisjoni teatis kahju suuruse hindamise kohta kahju hüvitamise hagues, mis põhinevad Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 101 ja 102 rikkumisel” C(2013) 3440

(2014/C 67/16)

Raportöör: **Reine-Claude MADER**

1. juulil 2013 otsustas Euroopa Parlament ja 8. juulil 2013 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 114 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv teatavate eeskirjade kohta, millega reguleeritakse liikmesriikide õiguse kohaseid kahju hüvitamise hagsid liikmesriikide ja Euroopa Liidu konkurentsioiguse rikkumise korral”

COM(2013) 404 final – 2013/0185 (COD).

8. mail 2013. aastal otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis kahju suuruse hindamise kohta kahju hüvitamise hagues, mis põhinevad Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 101 ja 102 rikkumisel”

C(2013) 3440.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 2. oktoobril 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 493. istungjärgul 16.-17. oktoobril (16. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 133, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 4.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Üldised järeldused

1.1.1 Kahju hüvitamise hagsid asjakohaselt reguleerivate riiklike eeskirjade puudumine või teisalt riikide õigusaktide erinevus paneb mitte ainult kannatanud, vaid ka konkurentsioiguse rikkujad ebavõrdsesse olukorda.

1.1.2 See võib pealegi anda konkurentsieelise Euroopa Liidu toimimise lepingu artikleid 101 või 102 rikkunud ettevõtjatele, kelle peamine asukoht ei asu või kes ei tegutse soodsate õigusaktidega liikmesriigis.

1.1.3 Erinevused vastutuse osas avaldavad negatiivset mõju konkurentsile ja takistavad siseturu nõuetekohast toimimist.

1.1.4 Komitee tunneb seega heameelt, et komisjon teeb ettepaneku muuta õiguskaitse lihtsamini kättesaadavaks ja võimaldada kannatanutel hüvitist saada.

1.1.5 Samas leiab komitee, et komisjoni ettepanekus kaitsetakse liiga palju leebusprogrammis osalevate ettevõtjate huve ja seda kannatanute arvelt. Mõned kavandatava direktiivi sätted takistavad neil hagi esitamast, sest need toetuvad ideel, et leebusprogrammis osalejaid tuleb kindlalt kaitsta kahju hüvitamise hague eest.

1.1.6 Lisaks on direktiivi ettepanekut vaja ühtlustada soovitud ühiste põhimõtete kohta, mida kohaldatakse liikmesriikide keelava iseloomuga ja kahju hüvitamisele suunatud kollektiivsete õiguskaitsevahendite suhtes ELi õigusest tulenevate õiguste rikkumise puhul⁽¹⁾, sest mõlemas tekstis sätestatakse, et kõigis liikmesriikides peaksid olema kollektiivsed õiguskaitsevahendid, eelkõige kahju hüvitamise hague jaoks.

⁽¹⁾ ELT L 201, 26.7.2013, lk 60.

1.2 Soovitused direktiivi ettepaneku kohta

1.2.1 Komitee tervitab direktiivi ettepanekut kahju hüvitamise hagide kohta konkurentsi valdkonnas.

1.2.2 Komitee leiab, et juurdepääs tõenditele on õiguskaitsevahendite kasutamisel esmatähtis ja kiidab heaks komisjoni pakutud sätted, mille eesmärk on võimaldada asja läbi vaatava kohtu kontrolli all proportsionaalset juurdepääsu asjakohasele ja hagi jaoks vajalikule teabele.

1.2.3 Komitee toetab, nii nagu komisjoni, leebusprogramme, mis võimaldavad tuvastada mitmeid rikkumisi, ja leiab, et ettevõtjaid ei tasu heidutada koostööd tegemast, ent samas ei tohiks need programmid ettevõtjaid kaitsta rohkem kui rangelt vajalik. Programmid ei tohiks neid eelkõige vabastada kannatanutele hüvitise maksmisest.

1.2.4 Komitee toetab sätet, mille kohaselt ei saa liikmesriigi konkurentsiasutuse või asja läbi vaadanud kohtu lõplikku otsust kahtluse alla seada kohtutes, kuhu kahju hüvitamise nõudega pöörduakse.

1.2.5 Samuti kiidab ta heaks komisjoni ettepanekud aegumistähtaaja algusaja kohta, milles on arvestatud soovitud, mille komitee esitas oma arvamuses valge raamatu kohta. Samuti toetab komitee sätteid tähtaegade peatamise kohta juhul, kui hagi esitatakse liikmesriigi konkurentsiasutusele.

1.2.6 Komitee on võtnud teadmiseks solidaarvastutuse põhimõtte ja leebusprogrammi raames ette nähtud korra. Ta kahtleb siiski selle kohaldamises, eelkõige seoses iga ettevõtja vastutuse taseme kindlaks määramisega.

1.2.7 Komitee arvates on hädavajalik vältida olukordi, mis võiksid viia alusetu rikastumiseni. Sellest tulenevalt tervitab ta sätteid ülemääraste ostuhinna edasisuunamise kohta, millega saab tagada, et hüvitist makstaks inimesele, kes tegelikult kahju kannatas, ning et see parandab märkimisväärselt tarbijate ja väikeettevõtjate võimalusi kantud kahju eest hüvitist saada.

1.2.8 Komitee on nõus komisjoni analüüsiga kohtuväliste kokkulepete asjakohasuse kohta tingimusel, et need kokkulepped on kvaliteetsed, sõltumatud ja jäävad vabatahtlikuks. Pealegi leiab ta, et alternatiivse vaidluste lahendamise mehhanismid saavad kannatanute jaoks olla usaldusväärne lahendus vaid siis, kui on olemas tõhusad õiguskaitsevahendid, näiteks ühishagi.

1.2.9 Direktiivi ettepaneku parem kooskõlastamine ühishagisid käsitleva soovitusena on vajalik, kuna mõlemas

dokumendis sätestatakse, et liikmesriikides peavad olema kollektiivsed õiguskaitsevahendid, eelkõige kahju hüvitamise hagide jaoks.

Sellega seoses avaldab komitee kahetsust, et konkurentsi valdkonnas ühishagi kehtestamine, mis oleks pidanud pakkuma tarbijatele tõhusa mehhanismi, jäeti välja direktiivi ettepanekust, ent lisati soovitusse – mis ei ole siduv –, julgustades liikmesriike looma kollektiivseid õiguskaitsevahendeid.

1.3 Soovitused teatise kohta

1.3.1 Komitee tervitab teatist konkurentsiõiguse rikkumise tõttu kannatanute kantud kahju suuruse kindlaksmääramise kohta.

1.3.2 Ta leiab, et õigus konkurentsieeskirjade rikkumisest tuleneva kahju hüvitamisele täies mahus on põhiõigus ja et kahju hüvitamise hagi täiendab kasulikult avaliku võimu esindajate ja liikmesriikide konkurentsiasutuste volitusi.

1.3.3 Lõpuks on komitee nõus komisjoni hinnanguga, et kahju on raske hinnata. Ta leiab, et teatisele lisatud praktilised suunised pakuvad kohtutele ja pooltele kasulikku tuge, säilitades samas liikmesriigi kohtuniku sõltumatuse liikmesriigi kehtivate eeskirjade suhtes.

2. Komisjoni ettepanekud

2.1 Direktiivi ettepanek

2.1.1 Pärast väga ulatuslikku konsultatsiooniprotsessi⁽²⁾ esitas Euroopa Komisjon 11. juunil 2013. aastal ettepaneku võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv teatavate eeskirjade kohta, millega reguleeritakse liikmesriikide õiguse kohaseid kahju hüvitamise hagnid liikmesriikide ja Euroopa Liidu konkurentsiõiguse rikkumise korral.

2.1.2 Komisjoni eesmärk on tagada artiklite 101 ja 102 ning liikmesriikide konkurentsiõiguse täielik tõhusus, võimaldades igapäevael, nii isikul, sealhulgas tarbijal ja ettevõtjal, kui ka avaliku sektori asutusel nõuda konkurentsieeskirjade rikkumisest tekkinud kahju hüvitamist olenemata sellest, millise kahjuga tegemist on.

2.1.3 Ta leiab, et avalik-õiguslike ja eraõiguslike meetmete kombineerimine on vajalik ning et see täiendab konkurentsieeskirjade rakendamist.

⁽²⁾ Konsultatsioonid 2005. aasta rohelise raamatu ja 2008. aasta valge raamatu teemal.

2.1.4 Ta rõhutab, et praegu esineb veel palju takistusi ja õiguslikku ebakindlust, mis tuleneb eelkõige liikmesriikide eeskirjade erinevusest, mis kahjustab õiguse efektiivsust ja turu asjakohast toimimist.

2.1.5 Selleks, et tasakaalustada liikmesriikide vahelist ebavõrdsust aluslepinguga tagatud õiguste kaitsel ja seda, et mõnedes riikides puudub tõhus raamistik artiklite 101 ja 102 rikkumisest kannatanutele avalduva kahju hüvitamiseks, teeb komitee ettepaneku kehtestada ühised standardid, mille eesmärk oleks

- parandada proportsionaalsuse põhimõttest kinni pidades juurdepääsu tõenditele, võttes arvesse leebusprogrammi ja kokkuleppemenetluste – mille olulisust ta rõhutab – isearasusi;
- sätestada, et liikmesriikide konkurentsiasutuste rikkumist tuvastavad otsused oleksid automaatselt liikmesriikide kohtutes rikkumise tõendiks;
- võtta vastu reeglid aegumise kohta, et tähtaeg ei lõppeks enne, kui kannatanutel on olnud võimalus oma õigusi kaitsta;
- kehtestada ettevõtete solidaarsuse põhimõte, säilitades samas leebusprogrammi korral soodsamad eeskirjad, et säilitada koostöö eelised;
- kehtestada eeskirjad ostuhinna edasisuunamisega arvestamiseks;
- seada otsene kahju olemasolu eeldus kartelli korral;
- ärgitada vaidluste konsensusliku lahendamise mehhanismide kasutamist, sätestades sel etapil tähtaegade peatamise.

2.2 Teatis

2.2.1 Teatistes nenditakse, et ELi toimimise lepingu artiklid 101 ja 102 kuuluvad avaliku korra valdkonda, mille eesmärk on tagada, et konkurents ei oleks siseturul moonutatud, ning millega luuakse ka õigusi ja kohustusi ettevõtjatele või tarbijatele, kes on kaitstud Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga.

2.2.2 Teatistes keskendutakse seejärel sellele, kui raske on konkurentsiasjades kahju suurust kindlaks määrata ja asjaolule,

et see vastutus lasub liikmesriikide kohtutel, kes võivad siiski kasutada komisjoni talitluste koostatud praktilisi suuniseid.

2.2.3 Direktiivi ettepaneku täiendamiseks lisas komisjon teatisele praktilised suunised kahju suuruse kindlakstegemise kohta.

2.2.4 Need puhtalt informatiivsed suunised ei seo liikmesriikide kohtunikke ega pooli. Nende eesmärk on pakkuda liikmesriikide kohtutele ja pooltele teavet selle kohta, milliseid meetodeid ja tehnikaid võiks kahju suuruse kindlakstegemiseks kasutada.

3. Üldmärkused direktiivi ettepaneku kohta

3.1 Komitee rõhutas oma arvamuses teemal „Valge raamat EÜ konkurentsieskirjade rikkumisest tekkinud kahju hüvitamise kohta” vajadust võtta meetmeid nende juriidiliste tingimuste parandamiseks, mille alusel saaksid konkurentsieskirjade rikkumise tõttu kannatanud kasutada oma õigust esitada kantud kahju hüvitamise nõue. Seega tervitab ta ettepanekut, mis aitab täheldatud takistusi kõrvaldada.

3.2 Ta leiab, et kahju hüvitamise hagi peab täiendama avaliku võimu esindajate ja liikmesriikide konkurentsiasutuste volitusi ning selle hoiatav roll avaldab positiivset mõju.

3.3 Ta on seisukohal, et kahju hüvitamise hagi esitamine on kannatanute (kes võivad olla tarbijad ja/või ettevõtjad) põhiõigus ning see peab viima konkurentsieskirjade rikkumise tõttu kantud kahju hüvitamiseni täies mahus.

3.4 Nimelt on õigust nõuda kantud kahju hüvitamist alates 2001. aastast korduvalt kinnitatud. Euroopa Kohus leidis, et igaüks peab saama nõuda sellise kahju hüvitamist⁽³⁾. Lisaks tunnistatakse põhiõiguste harta artiklis 47 õigust tõhusale õiguskaitsevahendile juhul, kui liidu õigusega tagatud õigusi on rikutud.

3.5 Komitee arvab nagu komisjoni, et leebusprogrammid aitavad tuvastada mitmeid rikkumisi ja leiab, et ettevõtjaid ei tohi heidutada koostööd tegemast. Ta leiab siiski, et leebusprogrammidega ei tohiks ettevõtjaid iga hinna eest kaitsta ning et nendega ei tohiks takistada kannatanute õigust kahju hüvitamisele.

3.6 Ta võttis teadmiseks, et direktiivi ettepanekut on täiendatud soovitusel, milles kutsuti liikmesriike üles looma kollektiivseid õiguskaitsevahendeid, et tagada kohtule alluvatele isikutele tõhus juurdepääs õigusemõistmisele. Komitee avaldab

⁽³⁾ Kohtuasi C-453/99 (Courage ja Créhan) ja liidetud kohtuasjad C-295–298/04 (Manfredi, Cannito, Tricarico et Murgolo).

kahetsust, et ettepanekus ei ole käsitletud ühishagi menetluse kehtestamist, mis on ometigi ainus viis hagide täieliku tõhususe tagamiseks, ning et juurdepääsu ühishagile käsitletakse soovitusel, mis ei ole siduv. Komitee kutsub komisjoni üles seda küsimust õigusaktiga reguleerima.

3.7 Lõpuks on komitee nõus komisjoni hinnanguga, et kahju on raske hinnata. Ta leiab, et praktilised suunised pakuvad kohtutele ja pooltele kasulikku tuge, jättes samas teatud vabaduse liikmesriikide kehtivate eeskirjade tõlgendamiseks.

4. Konkreetsete märkused direktiivi ettepaneku kohta

4.1 Juurdepääs tõenditele

4.1.1 Komitee leiab, et juurdepääs tõenditele on asja käsitlemiseks väga oluline.

4.1.2 Samamoodi leiab ta, et tõenditele peaks võimaldama juurdepääsu nii, et kannatanud saaksid asjakohast teavet, mida neil on vaja kahju hüvitamise hagi jaoks.

4.1.3 Samas on komitee seisukohal, et seda juurdepääsu peavad kohtud kontrollima ja et teabe avaldamine peaks olema proportsionaalne, et kaitsta poolte õigusi.

4.1.4 Nagu ka intellektuaalomandi õiguste jõustamist käsitlevas direktiivis 2004/48/EÜ⁽⁴⁾ on kõnealuse direktiivi ettepanekus määratletud tõendite avaldamine, tagades, et kõik liikmesriigid pakuksid minimaalse tõhusa juurdepääsu nendele tõenditele, mida hagejatel ja/või kostjatel on vaja kahjuhüvitise nõudmise õigustatuse tõestamiseks ja/või kaitseargumentide koostamiseks.

4.1.5 See vähendab õiguslikku ebakindlust, mis tekkis kohtuotsusest Pfeiderer⁽⁵⁾, milles leiti, et kui puudub ELi õigusakt leebusprogrammi raames liikmesriigi asutuse saadud andmetele juurdepääsu kohta, siis võib liikmesriigi kohtunik üksikjuhtumi põhjal ja kooskõlas oma riigi õigusaktidega otsustada, millistel tingimustel võib leebe menetlusega seotud dokumente konkurentsieskirjade rikkumise tõttu kannatanutele avaldada või sellest keelduda.

4.1.6 Direktiivi ettepaneku artiklis 6 sätestatakse lõpuks täielik kaitse ettevõtjate leebusavaldustele ja kokkuleppe sõlmimise nõusolekutele.

4.1.7 Samuti tagatakse menetluse lõpuni ajutine kaitse dokumentidele, mida pooled on koostanud spetsiaalselt

avalik-õiguslike meetmete kohaldamisest tulenevate nõuete tõttu (vastused konkurentsiasutuse teabenõuetele, vastuväited).

4.1.8 Komitee nõustub, et tõendite esitamata jätmist, avaldamiskorralduse täitmisest keeldumist või tõendite hävitamist peaks karistama tõhusalt, proportsionaalselt ja hoiatavalt.

4.1.9 See puudutab eelkõige ettevõtjaid, kes osalesid konkurentsiasutuse algatatud menetluses kahju hüvitamise hagi aluseks olnud asjas (objektiivne element) ja/või kes teadsid või kes oleksid pidanud teadma, et liikmesriigi kohus asja menetleb või hakkab menetlema.

4.2 Liikmesriikide kohtute otsuste mõju Komitee toetab sätet, mille kohaselt ei saa liikmesriigi konkurentsiasutuse või asja läbi vaadanud kohtu lõplikku otsust kahtluse alla seada kohtutes, kuhu kahju hüvitamise nõudega pöördutakse.

4.3 Aegumistähtjad

4.3.1 Komitee leiab, et tingimata tuleks kehtestada reeglid aegumistähtaegade arvutamiseks, et kaitsta kannatanute õigusi.

4.3.2 Ta toetab komisjoni ettepanekuid aegumistähtaja algusaja kohta, milles on arvestatud soovustega, mille komitee esitas oma arvamuses valge raamatu kohta, ning sätteid tähtaegade peatamise kohta juhul, kui hagi esitatakse liikmesriigi konkurentsiasutusele. Nende sätetega tagatakse nimelt kannatanutele tõhus õiguskaitsemehhanism. Samas leiab ta, et peatamist võiks pikendada kahele aastale pärast kuupäeva, kui rikkumist tuvastanud otsus sai lõplikuks.

4.4 Vastutus

4.4.1 Komitee võttis teadmiseks solidaarsuspõhimõtte, mida ei saa kahtluse alla seada.

4.4.2 Ta küsib, millised tingimused kehtiksid siis, kui üks ettevõtjatest osales leebusprogrammis, võttes eelkõige arvesse seda, kui raske on tõestada ja teha kindlaks igatühe vastutus ning hinnata nende panust nende finantsuutlikkuse seisukohast.

4.5 Ülemäärase ostuhinna edasisuunamine

4.5.1 Komitee tervitab asjaolu, et direktiivi ettepanek sisaldab sätteid pettusega saavutatud ülemäärase ostuhinna edasisuunamise kohta. Tema arvates on nimelt hädavajalik vältida olukordi, mis võiksid viia alusetu rikastumiseni.

⁽⁴⁾ ELT L 195, 2.6.2004, lk 16.

⁽⁵⁾ Kohtuasi C-360/09.

4.5.2 Ta leiab, et artikli 13 eeldus kaudsete ostjate kohta on oluline vahend, millega saab tagada, et hüvitist makstaks inimesele, kes tegelikult kahju kannatas, ning et see parandab märkimisväärsetel tarbijate ja väikeettevõtjate võimalusi kantud kahju eest hüvitist saada.

4.5.3 Komitee toetab kahju täies mahus hüvitamise põhimõtet, nii nagu see on määratletud artiklis 2 ja uuesti välja toodud artiklis 14.

4.6 Kahju suuruse kindlakstegemine

4.6.1 Komitee toetab põhimõtet, et tõendatud kartellikokkuleppe puhul eeldatakse kahju tekitamist, kuna see eeldus eemaldab ühe takistuse kahju hüvitamise hagi esitamiselt, ent säilitab ühtlasi rikkumise toime pannud ettevõtja õigused.

4.6.2 Ta leiab, et tõendusviiside lihtsustamine peab olema piisav selleks, et see ei takistaks kahju hüvitamise hagisid, kuna konkurentsi valdkonnas on tõendeid alati raske koguda.

4.6.3 Komitee toetab teatisele lisatud praktiliste suuniste kättesaadavaks tegemist, kuna need annavad pooltele teatud kindluse kahju suuruse kindlaks määramisel.

4.7 Vaidluste konsensuslik lahendamine

4.7.1 Komitee võtab teadmiseks komisjoni analüüsi konsensuslike kokkulepete asjakohasuse kohta, kuna nii võib väiksema kuluga õiglase lahenduseni jõuda. Samuti kiidab ta heaks sätteid aegumistähtaegade peatamise ja konsensuslike kokkulepete kohtumenetlustele avaldatava mõju kohta, mis innustavad neid süsteeme kasutama.

4.7.2 Ta tuletab siiski meelde, et nende mehhanismide toetamise eelduseks on see, et need oleksid kvaliteetsed, sõltumatud ja jääksid vabatahtlikuks, et mitte mingil juhul piirata kohtusse pöördumist.

4.7.3 Pealegi leiab komitee, nagu ta rõhutas ka oma arvamuses valge raamatu kohta, et alternatiivse vaidluste lahendamise mehhanismid saavad kannatanutele usaldusväärne lahendus olla vaid siis, kui on olemas tõhusad õiguskaitsevahendid, näiteks ühishagi.

4.8 Hindamine Komitee toetab komisjoni hindamispoliitikat, nii et sellest võiks järeldusi teha ja vajadusel vajalikke meetmeid võtta.

5. Märkused teatise kohta

5.1 Konkurentsiõiguse rikkumise all kannatanu, kes esitab kahjunõude, võib seista vastamisi mitmete takistustega, mis tulevad kahju suuruse kindlakstegemise kohta koostatud eeskirjade ja menetluste erinevusest liikmesriikides.

5.2 Õigust tõhusale õiguskaitsevahendile ei tohiks tõkestada ebaproportsionaalsed takistused, mis lisanduksid tõsiasjale, et konkurentsiastjades on kahju suurust igal juhul raske kindlaks teha: nimelt on võimatu täpselt kindlaks teha, millised oleksid olnud turutingimused ja turu osaliste käitumine siis, kui rikkumist ei oleks toime pandud. Seda, milline oleks olnud tõenäoline stsenaarium, on võimalik ainult arvata.

5.3 Samuti leiab komitee, et praktilised suunised võivad olla kasulikud liikmesriikide kohtunikele, kelle sõltumatust austatakse sellega, et suunised on puhtalt informatiivsed ega ole õiguslikult siduvad.

5.4 Millist kahju ulatuse kindlaksmääramise lähenemisviisi konkreetse juhtumi konkreetsetel tingimustel asjakohaseks pidada, sõltub kohaldatavatest õigusnormidest.

5.5 Asjaga tegelev kohtunik peab muu hulgas kaaluma kättesaadavaid andmeid, tema käsutuses olevaid ressursse finants- ja ajakulu seisukohast ning hindama nende proportsionaalsust kannatanu esitatud kahju hüvitamise nõude suurusega.

Brüssel, 16. oktoober 2013

Euroopa
Majandus- ja Sotsiaalkomitee president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Copernicuse programm ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 911/2010”

COM(2013) 312 final – 2013/0164 (COD)

(2014/C 67/17)

Raportöör: **Edgardo Maria IOZIA**

1. juulil 2013 otsustas Euroopa Parlament ja 6. septembril 2013 nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Copernicuse programm ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 911/2010”

COM(2013) 312 final – 2013/0164 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 2. oktoobril 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 493. istungjärgul 16.–17. oktoobril 2013 (16. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 144, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 3.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komitee tervitab ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Copernicuse programm ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 911/2010, mis leiab küll aset üheaastase hilinemisega võrreldes 2011. aastal määratletud programmi optimaalse edenemiskavaga.

1.2 Komitee väljendab heameelt eelkõige selle üle, et liikmesriigid ja Euroopa Parlament on nõustunud komitee kindla seisukohaga lisada Maa seire Euroopa programmi (GMESi) – uue nimega Copernicuse programm – rahastamine mitmeaastasesse finantsraamistikku, mis võimaldab programmi tõepoolest ellu viia, hoolimata asjaolust, et programmi maksumust tuli esialgselt kavandatuga võrreldes 2 miljardi euro võrra vähendada, mis oleks võinud terve programmi ohtu seada. Komisjon on näidanud üles paindlikkust oma veendumuste radikaalsel muutmisel.

1.3 Komitee kinnitab oma tugevat ja vankumatut toetust Euroopa Liidu kosmoseprogrammidele. Galileo ja Copernicus on projekti „Horisont 2020” kaasatud juhtprogrammid, mida iseloomustab innovatsioonisuutlikkus ja tehnoloogiline areng ja mis võimaldavad säilitada Euroopa kosmosetööstuse juhtpositsiooni rahvusvaheliste konkurentide ees ning aitavad kujundada kliima, mis soosib kvaliteetsete ning teadmiste- ja uurimis- põhiste töökohtade loomist.

1.4 Komitee soovib komisjonil paar kuud enne esimese Sentineli eksperimentaalsatelliidi orbiidile saatmist selgelt määratleda Copernicuse programmi juhtimine, mis hetkel ei ole arusaadav. Komitee on seisukohal, et Euroopa kosmosepoliitika kaks peamist osalist – Euroopa Kosmoseagentuur (ESA) ja

Euroopa Meteoroloogiliste Satelliitide Kasutamise Organisatsioon (EUMETSAT) – peavad olema selgelt seotud kosmose- ja meteoroloogiaprogrammide juhtimisprotsessi ja Copernicuse programmi üldise juhtimisega, mis komisjoni põhjendustes selgelt esile ei tule. Kavandatava määruse artikli 12 punktide 4 ja 5 kõhklev sõnastus („võib delegeerida”) tuleb muuta kindlaks („delegeerib”).

1.5 Komitee peab – nagu paljudel eelnevatel kordadel – küsitavaks delegeeritud õigusaktide kasutamist, mis ei peegelda täpselt Euroopa Liidu toimimise lepingu sätteid volituste rakendamise õiguse kohta piiratud perioodiks ja mittepõhitegevuse jaoks. Selliseid delegeeritud õigusakte tuleb üksikasjalikult põhjendada, et luua kõikidele huvitatud osapooltele selge võrdlusraamistik.

1.6 Komitee soovib täpsustada riigihanke reegleid, mis määratlevad ettevõtete osalemistingimused Copernicuse programmis ette nähtud tegevustes. Need reeglid peavad asjakohaselt arvesse võtma väikese ja keskmise suurusega ettevõtjate nõudmisi, tuginedes Euroopa väikeettevõtlusalgatuses „Small Business Act” sätestatud kulukohustustele ja ühtse turu aktis sätestatud siseturu prognoosidele. Äärmiselt oluline on omada selget ja stabiilset õigusraamistikku, mis reguleeriks erainvesteeringuid.

1.7 Komitee jagab Copernicuse programmi majanduspotentsiaali hinnangut ja nõustub, et see on kooskõlas strateegia „Euroopa 2020” eesmärkidega, lootes kõnealuse määruse kiiret vastuvõtmist, et mitmeaastasest finantsraamistikust ettenähtud tegevused alates 2014. aasta jaanuarist käivitada. Komitee loodab, et märkimisväärselt tugevdatakse toetust leidmaks järgmise etapi teenuseid (*downstreaming*) Copernicuse programmile,

mille eesmärgid on hetkel hästi määratletud, kuid kus ei ole selgust vahendites, mida tuleks määrusesse lisada, delegerides spetsiifilise vastutuse komisjonile.

1.8 Komitee arvates on võimalikult paljude ettevõtete kaasamiseks aluselisel tähtis luua selline platvorm, mis võimaldaks tööpoolest edendada investeringuid, tööhõivet ja arengut. Selleks on komitee arvates hädavajalik teha andmed tasuta ja avalikult kättesaadavaks kõigile Euroopa operaatoritele. Komitee toetab kindlalt kolmandate riikidega läbirääkimiste avamist täieliku vastastikkuse režiimi kujundamiseks selliste riikide tööstusega, kellel on ligipääs andmetele.

1.9 Pidades silmas sellega seotud märkimisväärseid investeringuid ja andmete delikaatsust, nõustub komitee, et Euroopa Liit peaks võtma endale selle süsteemi omandiõiguse. Komitee soovib juhtida tähelepanu asjaolule, et kavandatud määruses ei täpsustata ei Copernicuse omandiõiguse tulevase haldamise ega selle üleandmisega seotud vahendeid, kulusid või sellest tulevat vastutust. Komitee tervitaks selles punktis suuremat selgust.

1.10 Komitee soovib tungivalt, et kõik Euroopa institutsioonid, iseäranis Euroopa Parlament, kellel on enne laialiminekut lähenevate valimiste eel jäänud pidada vaid mõni tööine istungjärk, kiidaksid kõnealuse määruse kiiresti heaks, nõustudes välja pakutud parandustega, et Copernicuse programm saaks jätkuda. Oht, et programmi rahastamine võidakse tühistada, kui seda õigeaegselt heaks ei kiideta, on täiesti reaalne.

2. Sissejuhatus

2.1 Kõnealune määrus moodustab Maa seire Euroopa programmi (GMES) (ülemaailmne keskkonna- ja turvaseire) asjakohase juhtimis- ja rahastamisraamistiku uueks operatiivetapiks alates 2014. aastast. Selleks tunnustatakse kehtetuks määrus (EL) nr 911/2010, millega programm loodi ja mis kehtib kuni 2013. aasta lõpuni.

2.2 GMESi programm nimetatakse selle määruse raames ka ametlikult ümber Copernicuseks.

2.3 Võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut ja eriti selle artiklit 189, käsitletakse kavandatavas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses järgmisi punkte:

1) nime muutmine Copernicuseks,

2) GMESi juhtimine operatiivetapis, et võimaldada komisjonil delegerida tegevusi teatud teenuseosutajatele,

3) rahastamine aastatel 2014–2020.

2.4 Teatistes on kokkuvõtlikult esitatud, et „Copernicus koosneb kuuest teenusest: merekeskkonna seire, atmosfääri seire, maismaa seire, kliimamuutuste seire ning hädaolukordade ohjamine ja julgeolekuküsimuste tugiüksus. Copernicus kasutab satelliitidelt ja *in situ* paiknevate anduritelt – näiteks poidelt, õhupallidelt või õhuanduritelt – saadud andmeid, et anda õigeaegset ja usaldusväärset lisaväärtusega teavet ning esitada õigeaegseid ja usaldusväärseid lisaväärtusega prognoose näiteks põllumajanduse ja kalanduse, maakasutuse ja linnaplaneerimise, metsatulekahjude kustutamise, katastroofidele reageerimise, meretranspordi või õhusaaste seire toetamiseks. Copernicus toetab ka majanduse stabiilsust ja kasvu, sest täielik ja vaba juurdepääs seireandmetele ja teabematerjalidele edendab äriiliste rakenduste (järgmise etapi teenused) loomist paljudes eri valdkondades. See kuulub aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegia „Euroopa 2020” programmide hulka ning on paljudes liidu poliitikavaldkondades avalduva kasu tõttu kaasatud „Euroopa 2020” tööstuspoliitika algatusse”.

2.5 Kosmose programmi on praeguseks rahastatud ligi 3,2 miljardi euro ulatuses, enamjaolt Euroopa Kosmoseagentuuri (enam kui 60 %) kaudu ja ELi fondidest (ligi 30 %) Euroopa Ühenduse teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja tutvustamisgevuse seitsmenda raamprogrammi kaudu (FP7).

2.6 Operatiivetapi rahastamist, mis seisneb nii GMESi andmete kasutamises kui ka kosmose infrastruktuuri uuendamises, ei saa tekkivate kulude tõttu üksikud liikmesriigid enda peale võtta. EL võtab seega käesoleva määruse kaudu enda kanda vastutuse Copernicuse/GMESi operatiivetapi eest ja selle rahastamise koormuse 3 786 miljoni euro väärtuses (2011. aasta hindades).

2.7 Teatistes „Euroopa 2020. aasta strateegia aluseks olev eelarve” (COM(2011) 500 final, 29. juuni 2011) tegi komisjon ettepaneku rahastada GMESi väljaspool 2014.–2020. aasta mitmeaastast finantsraamistikku.

2.8 Komitee oli täiesti vastu komisjoni ettepanekule anda GMESi programmi arendamiseks ja lõpuleviimiseks vajaliku rahastamise ülesanne väljapoole ajutisele fondile ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ ELT C 299, 14.10.2012, lk 72.

2.9 Euroopa Parlament lükkas sellise rahastamise ettepaneku 16. veebruari 2012. aasta resolutsiooniga P7_TA(2012)0062 tagasi. 7.–8. veebruaril 2013 toimunud Euroopa Ülemkogu järeldestes mitmeaastase finantsraamistiku kohta on ette nähtud, et programmi tuleks rahastada finantsraamistiku alamrubriigist 1a, kulukohustuste maksimummääraga 3 786 miljonit eurot (2011. aasta hindades), mis sätestatakse mitmeaastase finantsraamistiku määruhes.

2.10 Ka riiklikel kosmoseagentuuridel on oma Maa seire süsteemid. Komisjon märgib oma teatistes, et need agentuurid ei ole suutnud siiski leida viisi, kuidas teha koostööd seoses keskkonnaseire jätkuvate operatiivprogrammide rahastamisega. Sellise seire jätkamise vajadus on ülioluline, arvestades järjest suurenevat poliitilist survet riigiasutustele võtta keskkonna, julgeoleku ja kliimamuutuste valdkonnas vastu teadmistel põhinevaid otsuseid ja järgida rahvusvahelisi kokkuleppeid.

3. Üldised märkused

3.1 Copernicuse/GMESi kosmoseprogrammi on alates 2005. aastast kuni praeguseni arendanud Euroopa Kosmoseagentuur, kes on projekti iseseisvalt rahastanud ligi 2 miljardi euroga, mida täiendavad ELi seitsmenda raamprogrammi kosmoseteema fondid ja ligi ühe miljardi euro väärtuses esialgsete toimingute fondid, mis tähendab, et tänaseni kulutatud ja 2013. aasta lõpuni planeeritud kogusumma on 3,2 miljardit eurot.

3.2 Põhjenduses 17 märgitakse, et võttes arvesse programmi mõõdet, tuleks programmi rakendamine delegeerida mõnele üksustele, kellel on asjakohane tehniline ja kutsealane suutlikkus ja kellest mõnda on nimetatud järgnevas põhjenduses 18. Operatiivetapi eduks on seega vajalik, et käesoleva määrusega seotud halduskokkulepetes võetaks arvesse Euroopa tegelikku suutlikkust satelliitide ja nende andmete kasutamise vallas. Põhjenduses 18 ei mainita kaht satelliitide alal planeerimis-, tegevus- ja haldussuutlikkust omavat peamist osalist –Euroopa Kosmoseagentuuri (ESA) ja Euroopa Meteoroloogiliste Satelliitide Kasutamise Organisatsiooni (EUMETSAT).

4. Konkreetsete märkused

4.1 Mõned Euroopa riigid on kosmosesektoris koondunud kahte suurde organisatsiooni: Euroopa Kosmoseagentuuri ja Euroopa Meteoroloogiliste Satelliitide Kasutamise Organisatsiooni. ESA, kellel on enam kui 4 miljardi euro suurune aastaelarve ja ligi 2 250 töötajat (2011), on arendanud ja juhtinud suurt hulka keskkonnasatelliite (ERS, Envisat, Cryosat, SMOS, GOCE, SWARM) ja välja arendanud Euroopa meteoroloogilised satelliidid Meteosat, Meteosat Second Generation ja Met-OP. Lisaks säilitab ja jagab ESA andmeid kolmandate osapoolte paljude missioonide kohta. EUMETSAT (Euroopa Meteoroloogiliste Satelliitide Kasutamise Organisatsioon), kelle aastaelarve on ligi 300 miljonit eurot ja töötajate arv 280 (2011), tegeleb täpsemalt meteoroloogiliste andmete väljatöötamise ja jagamisega.

4.2 Lisaks neile kahele suurele organisatsioonile on ka teisi ELi asutusi, kes on seotud Euroopa kosmosepoliitikaga, nagu tabelis näidatud (?).

Asutus	Peamised tegevusalad	Eelarve ja personal (2007)
Euroopa GNSSi Agentuur (GSA)	Euroopa satelliitnavigatsiooni-programmide juhtimine (nt Galileo)	5,4 miljonit (2009) – 50 töötajat
Euroopa Liidu Satelliidikeskus (EUSC)	ELi toetamine satelliidifotode analüüsimisel	16 miljonit (2011) – 100 töötajat
Euroopa Keskkonnaamet (EEA)	Keskkonnaküsimuste integreerimine majanduspoliitikasse	41 miljonit (2012) – 220 töötajat
Euroopa Meresõiduohutuse Amet (EMSA)	Tehnilise ja teadusliku abi andmine ELi õigusaktide väljatöötamisel meresõiduohutuse ja -reostuse kohta	54 miljonit (2010) – 200 töötajat
FRONTEX	Liikmesriikide tegevuse kooskõlastamine seoses piiride julgeolekuga	22 miljonit (+13 reservis) – 170 töötajat
Euroopa Kaitseagentuur (EDA)	Koostöö kaitse- ja relvastusvõime vallas	31 miljonit (2010) – 100 töötajat
Euroopa Teadusnõukogu (ERC)	Seitsmenda raamprogrammi osa. Euroopa teadusuuringute ja pädevuste toetamine	32 miljonit (2009) – 220 töötajat
Teadusuuringute Rakendusamet (REA)	Seitsmenda raamprogrammi erinevate kavade hindamine ja haldamine	31 miljonit (2009) – 349 töötajat

4.3 Ülaltoodud arvud võtavad kokku ELi asutuste, ESA ja EUMETSATi praeguse tegevussuutlikkuse satelliitide vallas. Komisjon peab seoses programmi nõudmistega võtma arvesse kõiki olemasolevaid vahendeid ja ametioskusi.

4.4 Põhjenduses 18 ei mainita nende osapoolte hulgas, kes Copernicust rakendavad, eraldi ESAt ja EUMETSATi. Võttes arvesse artiklit 11, on vaja nad määrusesse lisada.

4.5 Kavandatava määruse artikli 12 punktide 4 ja 5 kõhklev sõnastus („või delegeerida“) tuleb muuta kindlaks („delegeerib“).

(?) Allikas: PACT-European Affairs.

4.6 Artikli 2 punktides 1b ja 4b määratleb komisjon Copernicuse programmi peamiste eesmärkide seas majanduskasvu ja tööhõive suurenemise.

4.7 Komitee on eelnevaga nõus, kuid palub selle elluviimiseks näha ette konkreetset ja asjakohased algatused. Eelkõige on vaja võtta konkreetseid meetmeid (*downstreaming*), mis määravad tootmistegevuse lisaväärtuse. Levitada teavet, soodustada süsteemi pakutud teabele võimalike rakenduste arendamist, levitada teadmist Copernicuse potentsiaali kohta – need on peamised tegevused, mis tuleks käesolevasse määrusesse lisada, viidates eraldi meetmetele, mida on vaja võtta nimetatud eesmärkide saavutamiseks.

Brüssel, 16. oktoober 2013

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president

Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa Ravimiametile (EMA) inimtervishoius kasutatavate ravimite ravimiohutuse järelevalve toimingute eest makstavate tasude kohta”

COM(2013) 472 final – 2013/0222 (COD)

(2014/C 67/18)

Raportöör: **Renate HEINISCH**

12. juulil 2013 otsustas nõukogu ja 1. juulil 2013 otsustas Euroopa Parlament vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitele 114 ja 168 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa Ravimiametile (EMA) inimtervishoius kasutatavate ravimite ravimiohutuse järelevalve toimingute eest makstavate tasude kohta”

COM(2013) 472 final – 2013/0222 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 2. oktoobril 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 493. istungjärgul 16.–17. oktoobril 2013 (16. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 144, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 7.

1. Järeldused ja soovitus

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab komisjoni ettepanekut, mis annab olulise panuse ravimiohutuse ning hindamisprotsesside läbipaistvuse edasise parandamise. Eriti kõrgelt hindab komitee võrreldes komisjoni esimese eelnõuga tehtud parandusi, mis sisaldavad ka konkreetseid reegleid VKEde jaoks.

1.2 Komitee tervitab põhimõtet, et müügiloa hoidjatel ei saa kaks korda ühe ja sama ravimiohutuse järelevalve toimingute eest tasu nõuda. Komitee kutsub komisjoni üles tagama, et samaaegselt uute tasude kehtestamisega kaotataks riiklikud tasud sama toimingute eest.

1.3 Komitee tervitab komisjoni ettepanekuid perioodiliste ohutusaruannete hindamise ja loa saamisele järgnevate ohutusuurimuste kohta. Siiski kutsub komitee komisjoni üles vähendada täiendavalt hästi tõestatud ohutusprofiiliga ravimite tasusid.

1.4 Komitee on seisukohal, et kogu ELi hõlmava hindamismenetluse läbitöötamine ravimiohutuse järelevalve andmete alusel on riigi tasandi ülesanne, mida ei saa rahastada üksnes müügiloa hoidjate makstavate tasudega. Seesuguse hindamismenetluse rakendamine on nii riigi kui ka ELi tasandi pädevate asutuste oluline ülesanne ning komitee arvates tuleks seda – ka hindamise sõltumatus tagamiseks – rahastada Euroopa Liidu vahenditest.

1.5 Komitee tervitab ettepanekut, et Euroopa Ravimiamet võiks kehtestada müügiloa hoidjatele ravimiohutuse järelevalve toimingute eest kindlasummalise aastatasu. Siiski täheldab komitee, et ravimiohutuse järelevalve toimingud ei ole praegu veel kättesaadavad või on kättesaadavad piiratud ulatuses. Seepärast teeb komitee ettepaneku, et kindlasummalist tasu ei kohaldata enne, kui kõnealused teenused on kättesaadavad.

1.6 Komitee tervitab komisjoni ettepanekut jaotada maksamisele kuuluvad tasud võimalikult õiglaselt kõigi asjaomaste müügiloa hoidjate vahel. Komitee teeb ettepaneku vaadata veel kord läbi lähenemisviisi, mida soovitakse rakendada maksustatavate ühikute suhtes.

2. Sissejuhatus

2.1 Hea tervise hoidmine või taastamine on enamiku inimeste jaoks väga oluline väärtus, paljude jaoks isegi kõige olulisem.

2.2 Ravimite kasutamisel koos tervishoiutöötajate poolse nõustamise ja raviga on tervise hoidmisel ja taastamisel keskne tähtsus. Euroopa Liidu kodanikena ootavad patsiendid kõigis liikmesriikides õigustatult optimaalset ravi koos tõhusate ja ohutute ravimitega. Ravimivaldkonnas peavad patsientide huvid olema alati kõikide eeskirjade keskmes.

2.3 Ravimite kasutamisel tuleb ohud välistada parimal võimalikul viisil või viia need miinimumini. Esikohal peab olema ohutus. See nõuab piisavat kontrollimist enne loa andmist ja pidevat järelevalvet loa andmisele järgnevas etapis. Selle ravimiohutuse järelevalve toiminguks nimetatava tegevuse eest vastutavad kõik asjaosalised – ravimi müügiloo hoidjad, tervishoiutöötajad, patsiendid, aga ka pädevad asutused liikmesriikides ja ELis tervikuna.

2.4 Patsiendid ootavad mitmetes liikmesriikides lubatud ravimite puhul üleeuroopalisi ühtseid otsuseid, mis tuginevad kindale teaduslikule alusele ja millest teavitatakse ühtsel viisil ja hõlpsalt arusaadavas keeles. Teadusliku hindamise koordineerimise ja ühtse teavitamise juures on keskne roll Euroopa Raviametil ja selle toimkondadel.

2.5 Selleks et ravimiamet saaks seda olulist ülesannet täita, tuleb seda asjakohaselt rahastada. Praegu ei saa ravimiamet paljude ravimiohutuse järelevalvega seotud toimingute eest tasu nõuda. Komisjoni ettepanekuga antakse talle see võimalus.

2.6 Uute tasude kehtestamisel tuleb jälgida seda, et ravimiotootjad annaksid asjakohase rahalise panuse nende taotlusel algatatud teenuste rahastamiseks.

2.7 Ravimiotootjate antav panus tuleb korraldada nii, et patsientidele oleksid ravimid ELis jätkuvalt kättesaadavad, st et tasude kehtestamine ei seaks ohtu toodete turustamist majanduslikel põhjustel, tingides nii olukorra, et patsiente ei saa asjakohaselt ravida.

2.8 Patsiendid ootavad, et ravimiohutuse järelevalve andmete üleliidulised hindamismenetlused viiakse ellu üksnes teaduslikest aspektidest lähtuvalt ja ravimiotootjate tasudest sõltumata.

3. Taust

3.1 Komitee on varasemates arvamustes korduvalt esile tõstnud seda, kui oluline on konkurentsivõimeline ja innovaatiline ravimitööstus Euroopas. Viimase 50 aasta vältel on ravimitööstus kuulunud kõrgeima tehnoloogilise taseme ja innovatsioonimääraga modernsete tööstusharude hulka. Selles tööstusharus töötab kogu Euroopas sadu tuhandeid, suuremalt jaolt kõrge kvalifikatsiooniga spetsialiste ning seal luuakse suurt lisaväärtust.

3.2 Kuid ravimite positiivsete aspektidega võivad kaasneeda soovimatuid kõrvaltoimed, mis tulenevad nende vales manustamisest ning ravivigadest või ka ravimite väär- ja/või kuritarvitamisest.

3.3 Seepärast on ravimitega ümberkäimine seotud suure vastutustega ning see väärrib suurt tähelepanu, sest tegemist on

ju kodanike tervise tagamisega, eriti kui arvestada seda, et paljusid uute ravimite kõrvaltoimeid on võimalik tuvastada alles pärast loa andmist ja vastavat turuleviimist.

3.4 15. detsembril 2010 avaldatud direktiivi 2001/83/EÜ ja määruse (EÜ) nr 726/2004 muudatustega anti Euroopa Ravimiametile uued ülesanded seoses ravimiohutuse järelevalvega, sh kogu ELi hõlmav ravimiohutuse järelevalve menetlus, kirjanduse jälgimine, infotehnoloogiavahendite parem kasutamine ja üldsusele enama teabe andmine. Lisaks on ravimiohutuse järelevalvet käsitlevates õigusaktides sätestatud, et ametil tuleb võimaldada rahastada nimetatud tegevusi müügiloo hoidjate makstavatest tasudest. Ameti uute konkreetsete ülesannete hõlmamiseks tuleb seega sisse seada uued tasude kategooriad.

3.5 Nende toimingute rahastamiseks nähakse ravimiohutuse järelevalvet käsitlevates muudetud õigusaktides ette tasude nõudmine müügiloo hoidjalt. Kõnealusel tasud peavad olema seotud ravimiohutuse järelevalve toimingutega ELi tasandil, eelkõige kogu ELi hõlmavate hindamismenetlustega. Need menetlused hõlmavad liikmesriikide pädevate asutuste raportöride teostatud teaduslikku hindamist. Tasud ei ole seega ette nähtud ravimiohutuse järelevalve toiminguteks, mida riiklikul tasandil teostavad riigi pädevad asutused. Liikmesriigid võivad jätkuvalt nõuda riiklikul tasandil teostatavate meetmete katmiseks tasusid, mis aga ei tohi kattuda kõnealuse õigusakti ettepanekus sätestatud tasudega.

4. Mõisted

4.1 Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) määratluse kohaselt hõlmab mõiste **ravimiohutuse järelevalve** ravimitega seotud ohtude analüüsimist ja nende tõkestamist, toiminguid, mille eesmärk on tuvastada, hinnata, aga ka mõista ja ennetada soovimatuid mõjusid või muid ravimitega seotud probleeme, riskijuhtimist, ravivigade ennetamist, ravimitega seotud teabe vahendamist ning asjakohase ravi edendamist ravimite abil.

4.2 Mõiste **kõrvaltoimed ehk ravimi kõrvaltoime** all mõeldakse konkreetse ravimiga ravimisel tekkivaid soovimatuid negatiivseid mõjusid.

4.3 Perioodiline ohutusaruanne (Periodic Safety Update Report – PSUR) hõlmab ulatuslike andmete koondamist ühe või mitme ravimi kasulike omaduste ja ohtude kohta pikema perioodi, enamasti kolme aasta vältel. Kõnealuse ohutusaruande peavad esitama müügiloo hoidjad pädevatele asutustele neis riikides, kus luba kehtib.

4.4 Kogu Euroopa Liitu hõlmav ravimiohutuse järelevalve andmete hindamismenetlus (**Referral**) on Euroopa tasandi õiguslik menetlus, mille eesmärk on erinevate teaduslike seisukohtade ühitamine või kahtluste kõrvaldamine seoses ravimite müügilubade andmisega.

4.5 Loa saamisele järgnev ohutusuuring (**Post-Authorisation Safety Study - PASS**) on teaduslik uuring, mis aitab kaasa ravimiohutusele. Ohutusuuringu võib müügiloa hoidja koostada omal algatusel või pädeva asutuse poolt kehtestatava kohustusena ravimi müügiloa saamise järel. Nende ohutusuuringute üks olulisimaid eesmärke on uurida juba tuvastatud kõrvaltoimete esinemissagedust igapäevatingimustes, tuvastada harva esinevad või seni tundmatud kõrvaltoimed, mida nende juhtumite väikese arvu tõttu ei ole olnud võimalik avastada kliiniliste uuringute käigus, ning uurida võimalikke ohtusid tavakasutamisel teatud patisendirühmade puhul (nt väga vanad inimesed, rasedad, maksatalitluse häiretega patsiendid jne).

4.6 **EudraVigilance (European Union Drug Regulating Authorities Pharmacovigilance)** on Euroopa Ravimiameti ühe keskse teenusena hallatav teabevõrk ja juhtimissüsteem, mille eesmärk on ohutu ravimikasutus Euroopa Majanduspiirkonnas. EudraVigilance toetab eeskätt kõrvaltoimeid käsitlevate aruannete elektroonilist esitamist enne ja pärast ravimile loa andmist (ka kahtlusjuhtumid) ja nende süstemaatilist kogumist, samuti ravimiohtude varajast tuvastamist ja asjaomaste meetmete võtmist ohtude minimeerimiseks.

4.7 *Extended EudraVigilance Medicinal Product Dictionary (xEVMPD)* on juulis 2011 vastuvõetud EVMPD ravimite nimekirjataiendatud versioon. Sinna kogutakse asjaomaste müügiloa hoidjate antav tooteinfo kõigi Euroopa Majanduspiirkonna riikides lubatud ravimite kohta, muu hulgas toote nimi, müügiloa hoidja ja vastav ravimiohutuse järelevalve süsteem, loa seisund ja liik, ravimivorm ja tugevus, manustamisviis ja näidustus, samuti toime- ja abiained. ELi ravimite nimekirja pidi täielikult valmima 2. juuliks 2012, ent on praegu siiski vaid osaliselt kasutatav.

4.8 **Maksustatav ühik** on mis tahes konkreetne sissekanne andmebaasi määruse (EÜ) nr 726/2004 (xEVMPD) artikli 57 lõike 1 punkti 1 kohaselt, mis põhineb sama määruse artikli 57 lõikes 2 nimetatud, liidus loa saanud inimtervishoiu kasutatavate ravimite nimekirja tabel.

5. Õiguslik alus

5.1 Ettepanek põhineb Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklil 114 ja artikli 168 lõike 4 punktil c. Ettepanek põhineb nimetatud artiklile 114 seepärast, et liikmesriikide ravimialaste õigus- ja haldusnormide erinevused võivad takistada ELi-sisest kaubandust ja mõjutavad seega otseselt siseturu toimimist.

5.2 Lisaks põhineb ettepanek määruse kohta ELi toimimise lepingu artikli 168 lõike 4 punktil c, sest selle eesmärk on kehtestada ravimitele kõrged kvaliteedi- ja ohutusnõuded.

6. Subsidiarsuse ja proportsionaalsuse põhimõte

6.1 Euroopa Ravimiamet on Euroopa detsentraliseeritud asutus, mis on loodud määruse (EÜ) nr 726/2004 alusel, ning

seega tuleb selle rahastamise ja tasude nõudmise otsus võtta vastu ELi tasandil. Uute ravimiohutuse järelevalvet käsitlevate õigusaktidega on ameti jaoks ette nähtud õiguslik alus ravimiohutuse järelevalve eest tasude nõudmiseks. Üksnes ELil on pädevus anda ametile ravimiohutuse järelevalve eest tasude nõudmise volitused. Kõnealuse määruse ettepanekuga on hõlmatud üksnes need ravimiohutuse järelevalve toimingud, mida teostatakse ELi tasandil ning mis on seotud asjaomase ametiga. Riiklikule tasandile jäävate ravimiohutuse järelevalve toimingute suhtes ei ole ELil pädevust ja liikmesriigid võivad jätkata riiklike tasude nõudmist.

6.2 Komisjoni arvates vastab ettepanek proportsionaalsuse põhimõttele, sest selles ei ole mindud kaugemale sellest, mis on vajalik selle üldise eesmärgi saavutamiseks. Üldine eesmärk on tasude kehtestamine, et võimaldada alates 2012. aasta juulist kohaldatavate ravimiohutuse järelevalvet käsitlevate õigusaktide nõuetekohane rakendamine.

7. Üldised märkused

7.1 Komitee tunnustab ravimite positiivset ja olulist panust kodanike elukvaliteeti ning on alati tervitanud kõiki algatusi, mille eesmärk on parandada ravimite kasutamise ohutust, mis on oluline panus tervishoidu.

7.2 Komitee väärtustab komisjoni püüdlusi parandada direktiivi 2001/83/EÜ ja määruse (EÜ) nr 726/2004 uuestisõnastamise abil ravimiohutuse järelevalve õiguslikke raamtingimusi ja lihtsustada neid patsientide ja ravimitootjate huvides. Sellega annab komisjon olulise panuse siseturu täiendavasse lõpuleviimise ja süvendamise nii olulises ja keerulises valdkonnas nagu seda on ravimisektor.

7.3 Lisaks tunnustab komitee Euroopa Ravimiameti olulist panust eeskätt koordineeriva asutusena, mis vahendab Euroopa Liidus patisentidele teaduslikult põhjendatud ja ühtset teavet ravimiohtude kohta.

7.4 Komitee toetab komisjoni ettepaneku eesmärki anda Euroopa Ravimiametile võimalus nõuda oma teenuste eest ravimiohutuse järelevalve valdkonnas asjakohaseid tasusid.

8. Konkreetsete märkused

8.1 Sellega seoses tervitab komitee põhimõtteliselt artiklites 4 ja 5 sätestatud tasude kehtestamist. Nii artiklis 4 käsitletav perioodiliste ohutusaruannete hindamine kui ka artiklis 5 käsitletav müügiloa saamisele järgnevate ohutusuuringute hindamine aitavad äärmiselt olulisel määral kaasa ohtude varajasele tuvastamisele ja seega on need patsientide seisukohast tingimusteta tervitatavad.

8.2 Komitee eeldab, et hästi tõestatud ohutusprofiiliga ravimite puhul on nii perioodiliste ohutusaruannete kui ka müügiloa saamisele järgnevate ohutusuuringute raames vaja esitada vähem mahukaid dokumente kui uute innovaatiliste ravimite puhul. Selle tulemusena on ka Euroopa Ravimiameti ja asjaomaste raportööride koormus läbi töötamisel ja kontrollimisel oletatavasti väiksem kui uute innovaatiliste ravimite puhul. Komitee kutsub komisjoni üles vähendama täiendavalt hästi tõestatud ohutusprofiiliga ravimite tasusid, võttes arvesse artiklis 4 ja 5 nimetatud dokumente.

8.3 Siiski ei pea komitee otstarbekaks komisjoni ettepaneku artiklis 6 nimetatud tasusid ravimiohutuse järelevalve andmete hindamise eest. Pigem on komitee seisukohal, et seesugune hindamismenetlus peaks toimuma sõltumatult ravimitööstuse makstavatest tasudest ja lähtuma üksnes patsientide huvidest. Need kulud tuleks katta ELi eelarvest.

8.4 Komitee toetab põhimõtteliselt ka artiklis 7 kavandatud kindlasummalist aastatasu. Ent komitee eeldab, et seda tasu rakendatakse alles siis, kui Euroopa Ravimiameti osutatavad ravimiohutuse järelevalve teenused, mida sellest rahastatakse, on neid tasusid maksuma kohustatud ettevõtjatele täies ulatuses kättesaadavad. Kavandatavat sidumist maksustatava ühikuga ei pea komitee otstarbekaks.

8.5 Lisaks tervitab komitee kavandatavat tasu vähendamisi ja tasust vabastusi väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate jaoks.

8.6 Kavandatava kindlasummalise aastatasu eest on hetkel võimalik Euroopa Ravimiametilt saada vastavat teenust vaid osaliselt. Seepärast ei ole kõnealune tasu praegu veel täies ulatuses õigustatud. Seepärast teeb komitee ettepaneku, et kindlasummalist tasu ei kohaldata enne, kui kõnealused teenused on kättesaadavad. Teenuste kättesaadavuse aega on võimalik hinnata Euroopa Ravimiameti haldusnõukogu kinnituse järgi vastavalt määruse (EÜ) nr 1235/2010 artikli 24 lõike kolmandale lausele. Kõnealuses artiklis sätestatakse: „Sõltumatu auditiaruande põhjal, milles on võetud arvesse ravimiohutuse riskihindamise komitee soovitus, kinnitab ja annab ameti haldusnõukogu teada, kui Eudravigilance'i andmebaas on saavutanud täistõomahu [...]”

8.7 Maksustatava ühiku puhul võib riikides valitsevate erinevate tingimuste tõttu tekkida näiteks olukord, et ühes riigis antakse sama luba mitmes keeles ning seetõttu tehakse selle loa kohta andmebaasi mitu sissekanne. Suurem osa ravimiohutuse järelevalve toimingud tehakse ühe toimeaine kohta, mitte maksustatava ühiku alusel, ning vastavalt sellele tuleks ka tasusid nõuda. Seepärast teeb komitee ettepaneku, et maksustatav ühik oleks seotud Euroopa menetlusnumbriga. Riiklike lubasid ei tohiks mitu korda arvesse võtta.

Brüssel, 16. oktoober 2013.

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president*

Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Täielikult elektroonilised riigihanked avaliku halduse moderniseerimiseks” ”

COM(2013) 453 final

(2014/C 67/19)

Raportöör: **Paulo BARROS VALE**

26. juunil 2013. aastal otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 314 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Sotsiaal- ja Majanduskomiteele ning Regioonide Komiteele „Täielikult elektroonilised riigihanked avaliku halduse moderniseerimiseks””

COM(2013) 453 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 2. oktoobril 2013. aastal.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 493. istungjärgul 16.–17. oktoobril 2013 (16. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 147, vastu hääletas 3, erapooletuks jäi 2.

1. Järeldused ja soovitus

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee (edaspidi komitee) on juba toetanud täielikult elektrooniliste riigihangete⁽¹⁾ kiiret elluviimist⁽²⁾ ja kordab uuesti oma toetust selle ressursse optimeerida võimaldava tava üldisele kasutuselevõtule.

1.2 Täielikult elektroonilisi riigihankeid tuleb näha avaliku halduse moderniseerimise vahendina, mille tõhusust suurendatakse tänu sellele tavale omasele suuremale täpsusele ja läbipaistvusele.

1.3 Samuti kujutab see endast võimalust ettevõtjate, eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEde) jaoks, kelle juurdepääsu uutele võimalustele hõlbustatakse avataval ja läbipaistvaval turul.

1.4 Sellegipoolest väljendab komitee oma muret seni saavutatud tagasihoidlike tulemuste pärast, mis näivad seadvat ohtu esialgse eesmärgi saavutamise – minna elektroonilistele riigihangetele üle 2016. aastaks.

1.5 Liikmesriikide vähene osalemine on murettekitav ja osutab sellele, et liikmesriigid suhtuvad endiselt tõrksalt nende tavade vastuvõtmisesse, mille kasu nii avalikule haldusele kui ka majandustoimijatele on ometi teada. Sellega seoses peaks komisjon jätkuvalt täitma veenja rolli, nii et täielikult elektroonilised riigihanked võetaks kasutusele, rakendades elektrooniliste riigihangete süsteemi oma menetlustes ning koostades selle valdkonna õigusakte ja levitades häid tavasid. Komitee on seega rahul komisjoni valmidusega pakkuda elektrooniliste riigihangete lahendusi liikmesriikidele, kes soovivad neid kasutada.

1.6 Riigihangete valdkond on killustunud: üheaegselt on olemas mitmeid lahendusi ja platvorme, mis enamjaolt ei ole loodud koostalitluseks. Strateegiliste suuniste või koguni liikmesriikide tahte puudumine ühiste, kõigile ligipääsetavate lahenduste elluviimiseks takistab riiklike ja piiriüleste majandustoimijate juurdepääsu ja kahjustab seega vaba konkurentsi. Komisjon peaks täitma oma ülesannet standardite kehtestajana, ühtlustades juba tehtud töö alusel tehnilised nõuded, millega tegeldi eelkõige üleeuroopaliste veebipõhiste riigihangete projekti PEPPOL (*Pan-European Public Procurement Online*) raames ja mis leidsid üldist toetust. Ühtlustamine on oluline samm turu demokratiseerimisel, kuna avaliku sektori vahendite tõhusa kasutamise tagamiseks peab turg olema läbipaistev ja ligipääsetav.

1.7 Komitee leiab samuti, et kavandatavad lahendused peavad olema üldiselt ligipääsetavad, ületades keelebarjääri ja pakkudes juurdepääsu puuetega inimestele. Samas on oluline, et uusi platvorme luues või olemasolevaid kohandades ja säilitades hoitakse kulud madaladena. Standardimine on seega määrava tähtsusega.

⁽¹⁾ ELT C 11, 15.1.2013, lk 44.

⁽²⁾ Täielikult elektroonilised riigihanked tähendavad elektrooniliste sidevahendite kasutamist ja tehingute elektroonilist töötlemist asjade või teenuste ostmisel hankemenetluse kõigis etappides alates lepingu sõlmimisele eelnevast etapist (teadete avaldamine, võimalus tutvuda hankedokumentidega, pakkumuste esitamine, pakkumuste hindamine ja lepingu sõlmimine) kuni lepingu sõlmimisele järgneva etapini (tellimine, arve esitamine ja maksmine).

1.8 Riigihanked on endiselt raskesti ligipäsetavad VKEdele, kes ei ole piisavalt suured ja kellel puuduvad piisavad inim- ja rahalised ressursid. Komitee kordab oma seisukohta, et riigihankeid käsitlevad ELi õigusaktid peaksid toetama VKEsid selliselt, et nad suudaksid vastata kapitali ja kogemuse osas nõutavatele tingimustele, eelkõige konsortsiumide ja ajutiste ühissetevõtete loomise teel ⁽³⁾.

1.9 Kõnealune direktiivi ettepanek, mis käsitleb elektrooniliste arvete esitamist riigihangete puhul, on oluline täiendav samm täielikult elektrooniliste riigihangete kasutuselevõtu suunas. Koostalitlust võimaldav arvete sisu ühtlustamine pakub märkimisväärseid eeliseid. Komitee leiab siiski, et vaatamata kaasnevatele eelistele on direktiivi vastuvõtmiseks ja üldiseks kasutuselevõtuks seatud tähtajad liiga pikad. Pideva tehnoloogilise arengu ajal on standardimise meetmed pakilised ja soovitatavad, muidu jäävad lahendused hiljaks.

1.10 Komisjoni rahaline toetus elektrooniliste riigihangete taristu arendamisele kogu Euroopas Euroopa Ühendamise Rahastu kaudu on mõistagi tervitatav, ent selle seab kahtluse alla eraldatud vahendite drastiline vähendamine nõukogu poolt. Komitee taunib sellist vähendamist, mis toob kaasa suuri muutusi komisjoni edendatavates üldhuvi pakkuvates projektides, eelkõige seoses toetusega elektrooniliste riigihangete arendamiseks ja elluviimiseks.

1.11 Komitee rõhutab, et selles valdkonnas – nagu mis tahes muutust läbivas valdkonnas – on inimeste koolitamine esmatähtis. Võimalus rahastada perioodil 2014–2020 koolitusprogramme struktuurifondidest on seega tervitatav algatus. Ent unustada ei tohiks avaliku sektori ametnike koolitamist: oluline on võimaldada neil arendada uusi tehnilisi oskusi ja suurendada nende teadlikkust mittemateriaalsete töömeetodite uuest tegelikusest.

1.12 Komitee kasutab võimalust taotleda nõukogult ja liikmesriikidelt komisjoni ja nõuandvate organite koostatud dokumentides esitatud ideede elluviimist ja tehtud töö mõju tõhusdamist.

2. Dokumendi põhisisu

2.1 Käesolevas teatises antakse ülevaade täielikult elektrooniliste riigihangete elluviimisest ELis ja tuuakse välja teatises „E-hangete strateegia” ⁽⁴⁾ määratletud meetmete osas tehtud edusammud.

⁽³⁾ ELT C 11, 15.1.2013, lk 44.

⁽⁴⁾ COM(2012) 179 final

2.2 Riigihangete korra reform, avaliku halduse digiteerimine, halduskulude vähendamine ja läbipaistvuse suurendamine on kõik majanduskasvu edendavad tegurid ning avaliku halduse moderniseerimine on üks komisjoni 2012. ja 2013. aasta igaaastase majanduskasvu analüüsi viiest prioriteedist. Kaupade, teenuste ja tööde ostmine avaliku sektori poolt moodustab (2011. aasta andmete alusel) 19 % ELi SKPst. Sellest nähtub, et riigihangete korra reformimine on oluline, et vähendada avaliku sektori kulusid, vabastades olulisi ressursse, mida võidakse investeerida majanduskasvu hoogustamiseks.

2.3 Elektrooniliste riigihangete reformimine ja täielikult elektrooniliste riigihangete mudeli kasutuselevõtt pakub samuti võimaluse teha uuendusi avaliku halduse korralduses, et suurendada läbipaistvust ja täpsust, aidates sel viisil kaasa strateegia „Euroopa 2020” säästva arengu eesmärkide saavutamisele.

2.4 VKEde juurdepääs internetile on praegu üldine: 2012. aastal puudus internetiühendus vaid 4,6 %-l ⁽⁵⁾. Seega on suuremal osal VKEdest valmidus minna üle täielikult elektroonilistele riigihangetele. Lisaks peavad nende riikide ettevõtted, kus see tava juba levinud on, seda kogemust positiivseks. Siiski tasub eritähelpanu pöörata soodsate ja kergesti kasutatavate e-arve esitamise teenuste edendamisele ja elektrooniliste riigihangete menetluste elluviimisele.

2.5 Vaatamata interneti üldisele kasutamisele on elektroonilised riigihanked veel algusfaasis. Komisjon tegi ettepaneku muuta nende kasutamine kohustuslikuks enne 2016. aasta keskpaika. Näiteks on pakkumuste elektroonilise esitamise kehtestamine määr väga madal (hinnanguliselt 10 %) ja enamikus liikmesriikides on pakkumuste elektrooniline esitamine vabatahtlik, välja arvatud Portugalis, kus see muudeti kohustuslikuks teatud künnise ületamisel. E-arvete esitamine on teatud künnise ületamisel tegelikult juba kasutusel, ent hinnangute kohaselt kasutab vaid 12 % ettevõtetest riigiasutustele arve esitamiseks või nendelt arve saamiseks elektroonilist kanalit.

2.6 Elektrooniliste riigihangete kasutamine tuleb tulevikus standardida, nii et e-arve esitamisest saaks riigihangete puhul pigem reegel kui erand. Vaja on julgustada liikmesriike koostama riiklikke strateegiaid elektrooniliste riigihangete ja e-arvete kasutuselevõtuks ning jagama häid tavasid.

3. Üldmärksused

3.1 Komitee tuletab meelde, kui oluliseks ta peab riigihangete valdkonna õigusraamistiku läbivaatamist, nii et see võimaldaks mittemateriaalseid menetlusi, muutes elektroonilised riigihanked

⁽⁵⁾ Eurostati 2013. aasta andmed.

järk-järgult kohustuslikuks. Komitee täheldab siiski, et tehtud edusammudel on olnud ebasoovitavaid mõjusid, nagu nähtub elektrooniliste riigihangete kasutamisest saadud tulemustest.

3.2 Elektrooniliste riigihangete turu killustatus on suurenenud, kuna liikmesriigid on otsustanud tegutseda üksi, mis väljendub eri lahendustes ja platvormides, mille ülesehitus ei võimalda strateegilise nägemuse puudumise tõttu koostalitlust, mis on üldise juurdepääsu põhitõde. Ehkki kohalikul tasandil on täheldatud hankemenetluses osalejate arvu suurenemist, mis on märk turule juurdepääsu paranemisest, ei saa sama väita piiriüleste hankemenetluste kohta, millele VKEdel on raske ligi pääseda mitte ainult tehnilistel, vaid ka majanduslikel põhjustel – piiriülestele hankemenetlustele on juurdepääs ainult konsortsiumidesse koondunud VKEdel ja see iseenesest on lahendus, mida saab ja tuleb riigi tasandil tutvustada ja edendada.

3.3 Komitee peab esmatahtsaks koostalitluse küsimust ja ärgitab selles suunas konkreetsemaid samme tegema. Komitee pooldab juba käivitatud standardimist ja leiab, et vaja on õppida selliste riikide kogemustest, kelle süsteem on kõige arenenum.

3.4 Täielikult elektroonilised riigihanked kujutavad endast olulist vahendit täpsuse ja läbipaistvuse suurendamiseks sektoris, mis – kuna see puudutab meid kõiki – peab olema eeskujuks ning aususe ja tõsiseltvõetavuse liidriks.

3.5 Protsess võib kaasa tuua mitmeid eeliseid, näiteks järgmisi:

- võitlus maksupettuste ja maksudest kõrvalehoidumise vastu;
- turu suurem tõhusus tänu tegevuskulude märkimisväärsele vähenemisele lepingu eri etappides nii tellija kui ka pakkuja jaoks;
- positiivne mõju keskkonnale tänu mittemateriaalsetele dokumentidele, seda nii paberi tarbimise vähenemise kui ka dokumentide jaotamisega paratamatult kaasneva ökoloogilise jalajälje vähenemise kaudu;
- hankelepingu sõlmimise ja arve maksmise tähtaegade lühenemine;
- menetlusega seotud raamatupidamise lihtsamaks muutumine;
- siseturu integratsioon ja areng;

- riigihangete laienemine asjaomase riigi ja piiriülestele VKEdele tänu sellele, et leevendatakse probleeme seoses hankemenetluse läbiviimise koha kaugusega, lihtsustades juurdepääsu riigisisestele ja piiriülestele hankemenetlustele;

- kuna hankemenetluse vorm täidetakse elektrooniliselt ja see sisaldab valideerimisi, on vormi täitmisel vea tegemise võimalus ja vormile mittevastamisest tulenev hankemenetlusest väljajätmine selle võrra väiksem;

- võimalus saata platvormide kaudu hankemenetluste avaldamisest huvitatud tarnijatele teateid;

- võimalus moderniseerida avalikku haldust, mille kaudne mõju eeldab ka muude menetluste dematerialiseerimist ja vähendab halduskulusid;

- läbirääkimiskulude vähendamine;

- ettevõtjate võimalus pakkuda tehnoloogilisi ja teabevahetus-teenuseid;

- avaliku sektori ametnike ja ettevõtjate töötajate uute oskuste loomine.

3.6 Võimalikest puudustest võib välja tuua järgmisi:

- märkimisväärseid investeringuid nõudvate elektrooniliste riigihangete platvormide loomise ja hooldamisega kaasnevad suured kulud, ent nendest saadavad eelised on veelgi suuremad;

- riikides, kus nendesse platvormidesse on juba investeeritud, võivad programmide või koguni seadmete kohandamise kulud olla märkimisväärsed nii avaliku halduse kui ka majandustoimijate jaoks;

- elektroonilistes platvormides salvestatud andmete turvalisus;

- sõltuvus kolmandate isikute pakutavatest teenustest, näiteks telekommunikatsiooniettevõtjatest ja hankemenetluste platvormide haldajatest;

- hankemenetluse protsessi (pakkuja esitamine, dokumentide esitamine, vormide täitmine) jaoks vajatavaid menetlusi käsitlevate eeskirjade arvu suurenemine võib kaasa tuua selliste menetlusnormide rikkumiste suurenemise, mis viivad hankemenetluse või lepingu sõlmimise tühistamiseni.

4. Konkreetsete märkused

4.1 Kõnealune direktiivi ettepanek, mis käsitleb e-arvete esitamist riigihangete puhul ja millega kehtestatakse Euroopa e-arvete standard, on tervitatav samm täielikult elektrooniliste riigihangete kasutuselevõtu suunas, isegi kui e-arvete väljastamine ja vahetamine on alles algusjärgus. Arves sisalduva teabe ühtlustamine aitab lihtsustada soovitud piiriülest koostalitlust. Komitee leiab siiski, et kavandatud tähtajad on liiga pikad ega aita kaasa eesmärgile võtta e-arved riigihangete valdkonnas kiiresti ulatuslikult kasutusele. See tava avaldaks kaudset mõju ka teistele turgudele.

4.2 Ettepanek ei ole ka piisavalt jõuline, kuna see piirduv ainult sellega, et riigiasutused ei tohi keelduda Euroopa standardi alusel koostatud dokumentide vastuvõtmisest.

4.3 Võttes arvesse liikmesriikide märkimisväärseid investeeringuid taristusse, on soovitatav viia standardimine läbi viivitamata, et muuta juba tehtud investeeringud tasuvaks ja vältida investeeringute kordamist seetõttu, et juba tehtud investeeringud ei ole enam uue standardiga kooskõlas.

4.4 Komisjon volitab Euroopa Standardikomiteed (CEN) viima läbi standardimise. Komitee leiab, et see töö peab põhinema tulemustel, mida Euroopa Standardikomitee on saanud seminari „Business Interoperability Interfaces (BII) for Electronic Procurement in Europe” raames ja projektist PEPPOL, milles määratleti liikmesriikides juba olemasolevate platvormide ühendamiseks vajavad koostalitluse lahendused.

4.5 Praegusel rahaliste vahendite nappuse ajal tunneb komitee heameelt komisjoni kavatsusest rahastada ja toetada täielikult elektrooniliste riigihangete taristu arendamist Euroopa Ühendamise Rahastu kaudu ⁽⁶⁾. Võttes aga arvesse eraldatavate vahendite vähendamist 9,2 miljardilt kõigest ühele miljardile eurole, soovib komitee nende väheste ressursside eraldamisel mitte unustada investeeringuid elektrooniliste riigihangete mehhanismide väljatöötamiseks.

4.6 Kuna täielikult elektrooniliste riigihangete kasutuselevõtu õnnestumine ei ole ainult komisjoni pädevuses, tuleb liikmesriikidele meelde tuletada nende rolli selle tava tegelikkuseks muutmisel. Komisjon ei peaks mitte ainult eeskujuga näitama, muutes

oma hanked elektrooniliseks, vaid aitama standardite kehtestajana ka liikmesriike, levitades häid tavasid ja ärgitades koostama riiklike strateegiaid kõigile ligipääsetava riigihangete süsteemi elluviimiseks, mida iseloomustaks koostalitlusvõime ja üldine juurdepääs. Komisjoni rolli veel üks oluline aspekt on muuta olemasolevad avatud lähtekoodiga lahendused kättesaadavaks.

4.7 Komisjon on teatanud uuringu käivitamisest, mille eesmärk on teha kindlaks kõige tõhusamad elektrooniliste riigihangete ja e-arvete strateegiad Euroopas, et aidata liikmesriikidel endil oma poliitikat hinnata. Heade tavade levitamine on ühtaegu nii oluline kui ka soovitatav. Mitmeid uuringuid on juba läbi viidud ja nende tulemused on avaldatud, näiteks elektrooniliste riigihangete ekspertrühma (*e-Tendering Expert Group – e-TEG*) soovitused, „E-riigihangete kuldraamat” (nendes uuringutes, mis viidi küll läbi sõltumatult, jõuti sarnaste järeldusteni) ja projekti PEPPOL lõpparuanne. Igal riigil on oma iseärasused ja riike tuleks aidata oma strateegiate väljatöötamisel, ent mitte tingimata järjekordse uuringu avaldamise kaudu, mis võib osutada ebaasjakohaseks ja kasutuks.

4.8 Komitee tervitab komisjoni pühendumist elektrooniliste sertifikaatide väljatöötamise ja kasutamise edendamisele projekti PEPPOL raames loodud ettevõtte virtuaaltoimiku (*Virtual Company Dossier – VCD*) kaudu, mis võimaldab majandustoimijatel esitada vajalikke dokumente kõigile sellistele tellijatele Euroopas, kes suudavad neid tõlgendada ja vastu võtta.

4.9 Samuti on kiiduväärne kavatsus kontrollida riigi tasandil riigihangete turuga seotud kulusid ja asjaomaseid tõhususnäitajaid. Siinkohal võib näiteks tuua Portugali portaali „Base” ⁽⁷⁾, mis võimaldab juba praegu kontrollida riigihangetega seotud kulusid ja saada erinevaid statistilisi andmeid.

4.10 Komitee tervitab võimalust rahastada perioodil 2014–2020 ettevõtjate koolitusprogrammide loomist struktuurifondidest ja rõhutab, et ennekõike tuleb aidata VKEsid. Samas ei tohi siiski unustada avaliku sektori koolitamist ja vaja on välja töötada koolitusprogrammid uute, mittemateriaalsete ja vähem kulukate meetodite kasutamise edendamiseks. Sama oluline on võimalus taristute rahastamiseks, mis ei peaks olema suunatud üksnes avalikule haldusele, vaid ka majandustoimijatele.

⁽⁶⁾ ELT C 143, 22.5.2012, lk 116–119.

⁽⁷⁾ www.base.gov.pt

4.11 Komitee märgib veelkord, et peab koostalitluse ja üldise juurdepääsu küsimust esmatähtsaks, ning tervitab seda, et komisjon on avaldanud peamised põhimõtted elektrooniliste riigihangete süsteemide reguleerimiseks. Lisaks sellele, et komitee on mures piiriüleste tarnijate ja VKEde hõlpsa ligipääsu pärast, kutsub ta tungivalt üles võtma arvesse keelebarjääre ja puuetega inimeste raskusi ligipääsul ning tuletab sellega seoses meelde puude alusel mittediskrimineerimise eeskirju, mis on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 21 ja ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonis, mille Euroopa Liit on ratifitseerinud.

Brüssel, 16. oktoober 2013

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president*

Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv surveseadmete turul kättesaadavaks tegemist käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (uuesti sõnastatud)”

COM(2013) 471 final – 2013/0221 (COD)

(2014/C 67/20)

Üksikraportöör: **Antonello PEZZINI**

4. juulil 2013 otsustas Euroopa Parlament ja 16. juulil 2013 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitele 114 ja 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv surveseadmete turul kättesaadavaks tegemist käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta” (uuesti sõnastatud)

COM(2013) 471 final – 2013/0221 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 2. oktoobril 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 493. istungjärgul 16.-17. oktoobril 2013 (16. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 142, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 2.

1. Järeldused ja soovitus

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kiidab heaks komisjoni töö surveseadmeid puudutavate ELi eeskirjade kohandamisel rahvusvaheliste arengute ja uue ELi õigusraamistikuga, mille eesmärgiks on tugevdada turu tõhusust ja toimivust ning lihtsustada menetlusi, kehtestades esmatahtsad ohutusnõuded, mida turule lastavad surveseadmed peavad täitma.

1.2 Komitee on nõus uuestisõnastamise õigusloomemeeetodiga, mis „seisneb uue õigusakti vastuvõtmises, millega ühendatakse ühtseks tekstiks [...] sisulised muudatused”, et direktiivi 97/23/EÜ (surveseadmete direktiiv) uue õigusraamistikuga kohandada.

1.3 Komitee viitab veelkord sellele, kui oluline on tagada ohutute ja nõuetele vastavate kaupade vaba liikumise põhimõtte täielik rakendamine, et tooteid, mida turustatakse seaduslikult ühes liikmesriigis, saaks probleemideta turustada kogu EL-is, tagades nii toodete piiramatu jälgitavuse ning ühtse, tõhusa ja toimiva turujärelevalve.

1.4 Komitee arvates tuleb kõiki uues direktiivis ette nähtud kohustusi ja menetlusi rakendada sertifitseerimismenetluse ja sellest tulenevate kulutuste proportsionaalsuse põhimõtet järgides, eriti väiksemate ettevõtete ning toodete puhul, mida ei valmistata seeriaviisiliselt või valmistatakse piiratud tükiarvuga.

1.5 Samuti on komitee arvates tähtis tõhusam üldine turujärelevalve ning nimetatud vastavushindamisasutuste – kes

peaksid täitma siduvaid kõrgeid kriteeriume ja keda tuleks toetada koolitusmeetmetega – ühtlasem pädevuse tase.

1.6 Uue surveseadmeid käsitleva direktiivi rakendamise üle tuleb teostada järelevalvet ning iga kahe aasta tagant tuleb nõukogule, parlamendile ja komiteele esitada sõltumatute ekspertide koostatud sellekohane aruanne.

1.7 Komitee on seisukohal, et RAPEX peab välja töötama rohkem näitajaid, mis võimaldaksid vähendada nõuetele mittevastavate toodete hulka turul ja parandada nimetatud asutustes teostatava vastavushindamise kvaliteeti.

1.8 Komisjonile omistatud uue direktiivi rakendamise volitustele tuleb kehtestada selgepiiriline ja läbipaistev ulatus, mille puhul tuleb eelkõige tagada kohustus teavitada parlamenti, nõukogu ja iga konkreetset liikmesriiki ning vajaduse korral nendega konsulteerida.

2. Surveseadmete turustamise peamised küsimused

2.1 Surveseadmeid käsitlevate eeskirjade ühtlustamine

2.1.1 EL-sisese kaubavahetuse maht tarbekaupade osas oli 2009.–2010. aastal u 1 miljard eurot ja ELi ühtlustatud sektorite mahtu – nii tarbekaupade kui professionaalseks kasutamiseks mõeldud kaupade osas – hinnatakse enam kui 2,1-le miljardile eurole.

2.1.2 Ohutute ja nõuetele vastavate kaupade vaba liikumine on üks Euroopa Liidu tugisambaid ning turujärelevalve on oluline vahend tarbijate ja kasutajate kaitseks ohtlike ja nõuetele mittevastavate toodete eest.

2.1.3 **Surveseadmeid käsitleva direktiivi 97/23/EÜ** rakendamine on osutunud väga oluliseks järgmistest aspektidest:

- siseturu toimimine antud sektoris nii tõhususe kui toimivuse osas;
- mitmesuguste kaubanduslike tõkete kaotamine;
- toodete kõrge ohutuse taseme tagamine.

2.1.4 Komitee tervitas õigusraamistiku kohandamist siseturul toodete turustamise uute sätetega ⁽¹⁾, kiitis samuti heaks akrediteerimist ja turujärelevalvet käsitleva määruse (EÜ) nr 765/2008 ⁽²⁾ – nn **uue õigusraamistiku määruse** –, samuti otsuse nr 2008/768/EÜ toodete turustamise ühise raamistiku kohta – nn uue õigusraamistiku otsuse – nagu märgiti kaupade pakettis, mille kohta komitee avaldas positiivse seisukoha ⁽³⁾.

2.1.5 Lisaks sellele kavatses komisjon kohandada direktiivi 97/23/EÜ 16. detsembri 2008. aasta määrusele (EÜ) nr 1272/2008 – nn **CLP-määrusele** – ainete ja segude klassifitseerimise, märgistamise ja pakendamise kohta ⁽⁴⁾ vastavalt selles ette nähtud uuele liigitusele, et võtta arvesse ohtlike fluidumite survega seotud ohtusid.

2.2 Vastavusse viimine uue õigusraamistikuga ja õiguslik sidusus

2.2.1 Surveseadmeid käsitleva direktiivi nõudmiste täitmatajätmist peavad sektori ettevõtjad üldiselt nende ettevõtjate konkurentsivõime kahjustamiseks, kes eeskirju täidavad.

2.2.2 Tegemist on kõlvatu konkurentsiga, mis on suures osas tingitud turujärelevalve mehhanismide puudustest ja ebatõhususest: kolmandatest riikidest pärinevate toodete ebapiisav

jälgitavus, teavitatud asutuste ⁽⁵⁾ puudulik pädevus, sh seoses uue õigusraamistiku otsuse mitteotsese rakendamisega.

2.2.3 Lisaks on mõjuhindamised näidanud, et ettevõtjatel on raske üha keerulisemas õiguskeskkonnas orienteeruda.

2.2.4 Üha sagedamini kohaldatakse ühele ja samale tootele mitmeid õigusakte, nagu nt ainete ja segude klassifitseerimist, märgistamist ja pakendamist käsitleva CLP-määruse puhul. Sellega kehtestatakse uued ohuklassid ja -kategoriad, mis vastavad ainult osaliselt seni kasutatutele ja mis jõustuvad sektori jaoks 1. juunil 2015.

2.2.5 Komitee märkis juba oma arvamuses uut õigusraamistikku käsitleva määruse ja vastava otsuse kohta ⁽⁶⁾, et „ohutute, kõrgekvaliteediliste toodete turustamisnõuete tugevdamine ja ajakohastamine omab otsustavat tähtsust tarbijate, ettevõtete ja Euroopa kodanike jaoks”.

2.2.6 Seda arvestades tervitab komitee surveseadmeid käsitleva direktiivi vastavusse viimist uue õigusraamistiku otsusega, et saavutada uuestisõnastamise õigusloometehnika abil võimalikult suur õiguslik selgus, mis „seisneb uue õigusakti vastuvõtmises, millega ühendatakse ühtseks tekstiks nii varasemasse õigusakti tehtavad sisulised muudatused kui ka vastava õigusakti muutmata sätted. Uus õigusakt asendab ja tühistab varasema õigusakti ⁽⁷⁾.”

2.2.7 Komitee tervitab ka direktiivi 97/23/EÜ vastavusse viimist CLP-määrusega, et tagada alates 1. juunist 2015, mil tunnistatakse kehtetuks direktiiv 67/548/EMÜ, õiguslik sidusus seoses surveseadmete klassifitseerimisega nendes sisalduvate fluidumite alusel. Selle vastavusse viimisega rakendatakse ELis globaalset harmoneeritud kemikaalide klassifitseerimise ja märgistamise süsteemi, mis on rahvusvahelisel tasandil ÜRO struktuuride raames heaks kiidetud.

2.3 Ettevõtjate kohustused ja jälgitavusnõuded

2.3.1 Komitee jaoks on eriti olulised toodete jälgitavusnõuded ja ettevõtjate kohustused, eeskätt:

- importijate, volitatud esindajate ja levitajate kohustus kontrollida CE-märgist ja lisatud nõutavaid dokumente ja teavet jälgitavuse kohta;

⁽¹⁾ ELT 120, 16.5.2008, lk 1.

⁽²⁾ ELT 218, 13.8.2008, lk 30; ELT C 120, 16.5.2008, lk 1.

⁽³⁾ ELT C 181, 21.6.2012, lk 105.

⁽⁴⁾ ELT L 353, 31.12.2008, lk 1.

⁽⁵⁾ Teavitatud asutused on liikmesriikide poolt komisjonile esitatud asutused, kes vastutavad vastavushindamise eest ja kontrollivad, analüüsivad ja sertifitseerivad tooteid.

⁽⁶⁾ ELT C 120, 16.5.2008, lk 1.

⁽⁷⁾ ELT C 181, 21.6.2012, lk 105.

- tootjate kohustus panna tootega kaasa tarbijatele ja lõppkasutajatele lihtsalt mõistetavad juhised ja ohutusala teave;
- jälgitavus kogu tarneahele ulatuses, hõlmates tootjaid, volitatud esindajaid ja importijaid;
- iga ettevõtja kohustus nimetada ametiasutustele ettevõtja, kes on talle surveseadme tarninud, või ettevõtja, kellele tema on surveseadme tarninud.

2.3.2 Neid jälgitavuse garantiisid tuleks kõigi turule lastud surveseadmete puhul sertifitseerimismenetluse ja sellest tulenevate kulutuste proportsionaalsuse põhimõtet järgides rakendada täies ulatuses, eriti väiksemate ettevõtete ning toodete puhul, mida ei valmistata seeriaviisiliselt või valmistatakse piiratud tükiarvuga.

2.3.3 Sama oluliseks peab komitee tõhusamat üldist turujärelevat, samuti teavitatavate vastavushindamisasutuste võrdsemat pädevustaset koos kõigile kehtivate asjakohaste siduvate nõudmistega, et tagada maksimaalne erapooletus ja tõhusus kogu ELis ning võrdsed konkurentsitingimused kõigile tootjatele.

2.3.4 Näitajad, mis võimaldavad jälgida mittevastavate toodete vähenemist turul ja hindamisteenuste kvaliteedi paranemist, peavad põhinema teabele, mis kogutakse RAPEXi süsteemi ja teavitamise menetluse abil vastavalt kaitseklauslile, mis on loodud direktiivi alusel, samuti NANDO infosüsteemi andmebaasile ⁽⁸⁾.

2.3.5 Komitee leiab, et kui seoses uuestisõnastatud direktiiviga antakse komisjonile vastavalt 16. veebruari 2011. aasta määrusele (EL) nr 182/2011 rakendusvolitused, siis peab

olema täielikult tagatud nõukogu ja parlamendi ning vajadusel asjaomaste liikmesriikide teabe saamise õigus.

3. Üldised märkused

3.1 Komitee tervitab 1997. aasta surveseadmete direktiivi uuestisõnastamist ja tunnustab komisjoni tööd surveseadmeid käsitlevate Euroopa õigusaktide kooskõlla viimisel rahvusvaheliste arengute ja ELi uue õigusraamistikuga.

3.2 Komitee viitab sellele, kui oluline on tagada ohutute ja nõuetele vastavate kaupade vaba liikumise põhimõtte täielik rakendamine, et tooteid, mida turustatakse seaduslikult ühes liikmesriigis, saaks probleemideta turustada kogu EL-is, tagades nii toodete piiramatut jälgitavust ning ühtset, tõhusa ja toimiva turujärelevat.

3.3 Rohkem tuleks arvestada sertifitseerimismenetluse ja sellest tulenevate kulutuste proportsionaalsuse põhimõtet, eriti väiksemate ettevõtete ning toodete puhul, mida ei valmistata seeriaviisiliselt või valmistatakse piiratud tükiarvuga. Komitee arvates nõudnuks praegune õigusaktide läbivaatamine lisaks läbiviidud mõjuhindamistele ja konsultatsioonidele ka spetsiaalset mõjuhindamist VKEde jaoks.

3.4 Tõhusama üldise turujärelevat ja teavitatud asutuste ühtlasema pädevustaseme saavutamiseks ei tuleks kasutada mitte ainult sanktsioonimehhanisme, vaid ka ja ennekõike toetada sihipäraselt Euroopa koolitusmeetmeid.

3.5 Uuestisõnastatud direktiivi tuleks korrapäraselt kontrollida ning esitada selle kohta regulaarseid aruandeid ELi organitele, tuginedes RAPEXi näitajatele, mis puudutavad turule lastud surveseadmete nõuetele vastavuse rikkumiste ja üldise ohutuse alaseid arenguid.

Brüssel, 16. oktoober 2013

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president

Henri MALOSSE

⁽⁸⁾ Vrd <http://ec.europa.eu/enterprise/newapproach/nando/>

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kohandatakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 290 teatavaid õigusakte, mis näevad ette kontrolliga regulatiivmenetluse kasutamist”

COM(2013) 451 final – 2013/0218 (COD)

ning teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kohandatakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 290 teatavaid õigusakte, mis näevad õigusküsimuste valdkonnas ette kontrolliga regulatiivmenetluse kasutamist”

COM(2013) 452 final – 2013/0220 (COD)

(2014/C 67/21)

Pearaportöör: **Jorge PEGADO LIZ**

16. septembril 2013 otsustas Euroopa Liidu Nõukogu ja 4. juulil 2013 otsustas Euroopa Parlament vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 33, artikli 43 lõikele 2, artikli 53 lõikele 1, artiklile 62, artikli 64 lõikele 2, artiklile 91, artikli 100 lõikele 2, artiklile 114, artikli 153 lõike 2 punktile b, artikli 168 lõike 4 punktile b, artiklile 172, artikli 192 lõikele 1, artiklile 207 ja artikli 338 lõikele 1 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kohandatakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 290 teatavaid õigusakte, mis näevad ette kontrolliga regulatiivmenetluse kasutamist”

COM(2013) 451 final – 2013/0218 (COD).

4. juulil 2013 otsustas Euroopa Parlament vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 81 lõikele 2 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kohandatakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 290 teatavaid õigusakte, mis näevad õigusküsimuste valdkonnas ette kontrolliga regulatiivmenetluse kasutamist”

COM(2013) 452 final – 2013/0220 (COD).

Arvestades töö kiireloomulisust, määras komitee täiskogu 493. istungjärgul 16.–17. oktoobril 2013 pearaportööriks Jorge Pegado Lizi ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 100, erapooletuks jäi 6.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteel paluti koostada arvamus kahe määruse ettepaneku (COM(2013) 451 final ja COM(2013) 452 final, 27. juuni 2013) kohta, mille eesmärk on viia ühekorraga 165 õigusakti, millele on siiani kehtinud kontrolliga regulatiivmenetlus, uue delegeeritud aktide menetluse alla.

1.2 Seda sammu nõudis Euroopa Parlament nõukogu toetusel, et viia endised komiteemenetluse tavad kooskõlla Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 290 ette nähtud delegeerimismenetlusega.

1.3 Komitee toetab komisjoni algatust, sest see on vajalik ELi õiguse allikate kaitsmisel ning lihtsustamise ja tõhustamise eesmärgil.

1.4 Komitee märgib, et ta võttis hiljuti vastu põhjaliku aruande delegeerimismenetluse kohta, ja soovib seda arvesse võtta, et paremini mõista käesolevat arvamust.

1.5 Kõnelause 165 õigusakti (määrused, direktiivid ja otsused) – mis hõlmavad 12 eri valdkonda – ühekorraga kohandamine tekitab mitmeid õiguslikke ja praktilisi küsimusi.

1.6 Delegeerimismenetluse teatud osad on veel ebaselged. Nii näiteks ei ole veel määratletud mõiste „mitteolemuslikud osad”. Samuti tuleb läbi viia selle süsteemi toimimise täpne hindamine.

1.7 Mõned määruste ettepanekud sisaldavad võimalusi, mis ei ole kooskõlas põhiaktides ette nähtud raamistikuga, minnes isegi nii kaugemale, et näevad ette delegerimise kasutamise määramata ajaks või sätestavad väga lühikesed tähtajad parlamendi ja nõukogu kontrolliülesandeks.

1.8 Võttes arvesse oma üldiseid ja konkreetseid märkusi, soovib komitee komisjonil õigusaktide ühekorruga kohandamisel arvestada rohkem teatud põhiaktide eripäradega.

1.9 Samuti soovib komitee nõukogul ja parlamendil jälgida protsessi võimalikult hoolikalt ja hinnata üksikasjalikult kõiki kohandatavaid õigusakte.

2. Sissejuhatus

2.1 Lissaboni lepinguga, mis jõustus 1. detsembril 2009, sätestati erinevus kahe volitusliigi vahel: ELi toimimise lepingu artikli 290 kohaselt komisjonile delegeritav õigus võtta vastu muid kui seadusandlikke akte, mis on üldkohaldatavad, mis täiendavad või muudavad seadusandliku akti teatavaid mitteolemuslikke osi (delegerimismenetlus), ning artikli 291 kohane õigus võtta vastu rakendusakte (täitemenetlus).

2.2 Nende kahe õiguse suhtes kohaldatakse erinevaid õigusraamistikke.

2.2.1 Delegerimisvolituse rakendamine on ette nähtud õigusaktides, mis ei ole siduvad:

— komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 290 rakendamise“⁽¹⁾;

— parlamendi, nõukogu ja komisjoni koostatud ühine seisukoht delegeritud õigusaktide osas;

— Euroopa Parlamendi kodukorra artiklid 87a ja 88, mida muudeti 10. mai 2012. aasta otsusega⁽²⁾.

2.2.1.1 Komitee võttis hiljuti vastu delegerimismenetlust käsitleva põhjaliku teabearuande, mille lugemine on vägagi soovitatav käesoleva arvamuse mõistmiseks⁽³⁾.

⁽¹⁾ COM(2009) 673 final, 9.12.2009.

⁽²⁾ Dokument A7-0072/2012.

⁽³⁾ Teabearuanne teemal „Parem õigusloome: rakendusaktid ja delegeritud aktid“ <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.int-opinions&itemCode=24245>.

2.2.2 ELi toimimise lepingu artiklis 291 ette nähtud rakendamisevolituste elluviimine on omakorda reguleeritud siduvate õigusaktidega:

— määrus 182/2011⁽⁴⁾ (komiteemenetluse määrus), millega nähakse ette kaks menetlust: nõuandemenetlus ja kontrollimenetlus;

— otsus 1999/468/EÜ⁽⁵⁾ (komiteemenetluse otsus), mida muudeti 2006. aastal, et tugevdada parlamendi ja nõukogu kontrolli, ja millega nähti ette kontrolliga regulatiivmenetlus.

2.2.3 Kontrolliga regulatiivmenetlust kasutati selliste rakendusmeetmete vastuvõtmiseks, millega muudeti aktide vähemolulisi sätteid. See komiteemenetluse otsuse⁽⁶⁾ artiklis 5a ette nähtud sõnastus on väga lähedane delegeritud aktide määratlusele. Tegelikult on delegeritud akt, nagu see on määratletud ELi toimimise lepingu artiklis 290, seadusandliku iseloomuga akt, mille komisjon võtab vastu, et täiendada või muuta seadusandliku akti mitteolemuslikke osi.

2.2.4 Selle sarnasuse tõttu jäävad aastatel 2009–2014 ajuti selt jõesse komiteemenetluse otsuse artikkel 5a ja kontrolliga regulatiivmenetlus, sest komisjoni eesmärk on kasutada seda piiratud perioodi, et viia olemasolevad sätted, mis näevad ette kontrolliga regulatiivmenetluse, vastavusse delegeritud aktide korraga.

2.2.5 Euroopa Parlamendi nõudel⁽⁷⁾ võttis komisjon nõukogu toetusel⁽⁸⁾ ette teatud määruste, direktiivide ja otsuste vastavalt kooskõlla viimise.

Nn koondmääruse – mille kohta paluti komiteel koostada arvamus – ettepanekute eesmärk on teha see kooskõlla viimine ühekorruga.

3. Komisjoni ettepanekud

3.1 Komisjon on juba avaldanud kaks määruse ettepanekut:

— esimene puudutab teatavaid õigusakte, COM(2013) 451 final;

— teine puudutab teatavaid õigusakte õigusküsimuste valdkonnas, COM(2013) 452 final.

⁽⁴⁾ ELT L 55, 28.2.2011, lk 13.

⁽⁵⁾ EÜT L 184, 17.7.1999, lk 23.

⁽⁶⁾ Nõukogu 17. juuli 2006. aasta otsus (ELT L 200, 22.7.2006, lk 11).

⁽⁷⁾ Euroopa Parlamendi 5. mai 2010. aasta resolutsiooni (P7-TA (2010) 0127) punkt 18.

⁽⁸⁾ Komisjoni avaldused ELT L 55, 28.2.2011, lk 19.

Kavas on kolmas ettepanekute pakett, mis peaks varsti avaldama.

3.2 Ettepanekuga teatavate õigusaktide kohta tahetakse ühekorraga tuua 160 asjaomast õigusakti (määrused, direktiivid ja otsused) kontrolliga regulatiivmenetluse alt delegerimismenetluse alla järgmises 11 eri valdkonnas:

- sidevõrgud, sisu ja tehnoloogia;
- tööhõive, sotsiaalküsimused ja sotsiaalne kaasatus;
- kliimameetmed;
- energeetika;
- ettevõtlus ja tööstus;
- keskkond;
- statistika;
- siseturg ja teenused;
- liikuvus ja transport;
- tervise- ja tarbijaküsimused;
- maksundus ja tolliliit.

3.2.1 Ettepanek koosneb seletuskirjast, määruse ettepanekust ja lihtsast lisast, kus esitatakse nimekiri õigusaktidest, mis viiakse kontrolliga regulatiivmenetluse alt delegerimismenetluse alla.

3.3 Ettepanek, mis puudutab teatavaid õigusakte õigusküsimuste valdkonnas, on eraldi tekst, sest nende õiguslik alus on kirjas ELi toimimise lepingu V jaotises ja need ei puuduta kõiki liikmesriike. ELi toimimise lepingule lisatud Taani seisukohta käsitleva protokoll nr 22 artiklite 1 ja 2 kohaselt kõnealust määrust Taanile ei kohaldata.

3.3.1 Määruse ettepanek, millega nähakse ette õigusküsimuste valdkonna õigusaktide kohandamine ELi toimimise lepingu artikliga 290, puudutab viit määrust järgmistel teemadel:

- tõendite kogumine tsiviil- ja kaubandusajades;
- Euroopa täitekorraldus vaidlustamata nõuete kohta;

— Euroopa maksekäsmenetlus;

— Euroopa väiksemate kohtuvaidluste menetlus;

— liikmesriikides kohtu- ja kohtuvälise dokumentide kätetoimetamine tsiviil- ja kaubandusajades.

4. Üldised märkused

4.1 Komisjon teeb nn koondmääruse ettepaneku mitme määruse, direktiivi ja otsuse ühekorraga kohandamiseks selle asemel, et võtta esitada eraldi määruse ettepanek iga asjaomase õigusakti kohta.

4.1.1 Komisjon kasutas seda meetodit juba 2006. aastal, et sisse viia kontrolliga regulatiivmenetlus. Ta avaldas teatise, et kiiresti kohandada 25 määrust ja direktiivi, sh 9. märtsi 2005. aasta direktiivi 2005/1/EÜ, mille eesmärk oli „luua finantsteenuste komiteede uus organisatsiooniline struktuur“⁽⁹⁾. Samuti võib nimetada komisjoni 2007. aasta teatist, milles kohandati 4 lisas loetletud teatud õigusaktid kontrolliga regulatiivmenetlusega⁽¹⁰⁾. Komitee esitas tookord oma tähelepanekud ja soovitused⁽¹¹⁾.

4.1.2 Komisjon ei ole kunagi varem nii suuremahulist kohandamist ellu viinud.

4.1.3 Komitee märgib, et määruste ettepanekud näitavad komisjoni volituste ulatust, sest neis sätestatakse nõukogu ja parlamendi vastuseisu väljendamise ulatus ja tähtaeg.

4.1.4 See valik on mõistetav lihtsustamise ja menetluse kiirendamise perspektiivist, ent tõstatab mitmeid küsimusi.

a) Delegerimine määramata ajaks

4.2 Mõlema määruse ettepaneku artiklis 2 nähakse ette, et antud kontekstis antakse komisjonile õigus võtta vastu delegeritud õigusakte „määramata ajaks“.

4.2.1 Komitee tuletab meelde, et ELi toimimise lepingu artikli 290 kohaselt tuleb delegeritud volituse kestus põhiaktis selgelt määratleda ning et praeguseni (mõne harva erandiga) on delegerimine põhimõtteliselt antud määratud ajaks koos võimalusega delegerimise rakendamise aruande esitamisel tähtaega pikendada.

⁽⁹⁾ COM(2006) 900 kuni 926 final.

⁽¹⁰⁾ COM(2007) 740 final, COM(2007) 741 final, COM(2007) 824 final, COM(2007) 822 final ja COM(2008) 71 final.

⁽¹¹⁾ ELT C 161, 13.7.2007, lk 45 ja ELT C 224, 30.8.2008, lk 35.

4.2.2 Komitee märgib, et parlament⁽¹²⁾ ei jaga komisjoni eelistust määramata ajaga delegerimise osas⁽¹³⁾. Lisaks jäetakse koondmäärusega kõrvale perioodiline aruandekohustus põhiaktides ette nähtud meetmete kohaldamise kohta⁽¹⁴⁾.

4.2.3 Komiteel tekib seega küsimus, kas komisjoni esitatud kohandamismäärustes võidakse minna nii kaugele, et kõigil juhtudel ja sõltumata valdkonnast nähakse neis ette delegerimine määramata ajaks.

b) Euroopa Parlamendi ja nõukogupoolne kontroll

4.3 Nagu komitee kinnitas oma teabearuandes delegeritud aktide kohta, on volituste delegerimine allutatud nõukogu ja parlamendi kontrollile. Nõukogu ja parlament võivad igal ajal delegerimisvolituse tagasi võtta, samuti võivad nad põhimõtteliselt kahe kuu jooksul alates hetkest, mil neid teavitati delegeritud aktist, väljendada vastuseisu komisjoni vastuvõetud delegeritud aktile või samamoodi kahe kuu jooksul teatada komisjonile, et neil ei ole kavatsust väljendada vastuseisu. Seda algselt kahekuulist perioodi võib parlamendi või nõukogu taotlusel pikendada.

4.3.1 Komiteemenetluse otsuse artikli 51 lõigetes 3–6 nähakse ette keeruline eri tähtaegade süsteem sõltuvalt sellest, kas komisjoni kavandatud meetmed on kooskõlas regulatiivkomitee arvamusega või mitte, ulatudes 4 kuust 2 kuuni, ja sellest, kas tegemist on nõukogu või parlamendiga.

Erandina sellest tavasüsteemist nähakse artikli 5a lõike 5 punktis b ette, et tähtaegu võidakse lühendada „nõuetekohaselt põhjendatud erandjuhtudel” siis, „kui see on tõhususe eesmärgil põhjendatud”, ent määramata täpset tähtaega.

Lisaks näeb lõige 6 konkreetsete juhtude jaoks ette ühekuuse tähtajaga erisüsteemi, mis tuleb sätestada põhiaktis, kui „tungiva kiireloomulisuse tõttu ei ole võimalik kinni pidada” tavasüsteemi tähtaegadest.

4.3.2 Mitmete õigusaktide ELi toimimise lepingu artikliga 290 kohandamist käsitleva määruse ettepaneku artikli 2 lõikes 6 viidatakse sellele erandivõimalusele, ent nähakse ette, et vaid „nõuetekohaselt põhjendatud erandjuhtudel” võib nõukogu ja parlamendi tähtaega delegeritud aktile vastuseisu väljendamiseks lühendada ühele kuule⁽¹⁵⁾.

⁽¹²⁾ Ühine seisukoht, jaotis IV.

⁽¹³⁾ COM(2009) 673 final, 9.12.2009, punkt 3.2.

⁽¹⁴⁾ Näiteks on see 15. märtsi 2006. aasta direktiivis 2006/21/EÜ kaevandustööstuse jäätmete käitlemise kohta kolm aastat.

⁽¹⁵⁾ Määruse ettepanekus, millega nähakse ette õigusküsimuste valdkonna õigusaktide kohandamine ELi toimimise lepingu artikliga 290, seda võimalust siiski ei sätestata.

4.3.3 Pakutud uus süsteem näib piiravat nõukogu ja parlamendi tegevusvabadust kontrollivolituste täitmisel.

4.3.4 Komitee seab eelkõige kahtluse alla selle, millisel määral suudavad nõukogu ja parlament tõhusalt täita oma kontrollivolitusi 165 delegeritud akti üle nii lühikeses aja jooksul.

c) Mitteolemuslikud osad

4.4 Komitee tuletab meelde, nagu ta rõhutas ka oma teabearuandes, et delegerimismenetlus puudutab delegeritud aktide vastuvõtmist seoses nõukogu ja parlamendi ühiselt vastu võetud õigusaktis ette nähtud mitteolemuslike osadega.

4.4.1 Komisjoni määruse ettepanek puudutab 12 eri valdkonda.

4.4.2 Delegeritud aktide täpne õiguslik iseloom on üsna ähmane ning määruse ettepanekus hõlmatud valdkonnad on niihästi ulatuslikud kui ka tundlikud, mistõttu võib seada kahtluse alla teatud meetmete mitteolemusliku iseloomu, nagu on näidatud allpool.

4.4.3 Lisaks on kohus mitteolemuslike meetmete mõistet sõltuvalt valdkonnast tõlgendanud erinevalt. 5. septembril 2012 tunnistas Euroopa Liidu Kohtu suurkoda, et isikute põhiõiguste valdkond on seadusandja eelisõigus, mistõttu ei saa seda kunagi delegerida komisjonile⁽¹⁶⁾.

4.4.4 Lisaks ei ole ELi kohtul veel olnud võimalust väljendada oma seisukohta komisjonile delegeritud pädevuse kui sellise rakendamise üle. Kohtule on just esitatud esimest korda hagi biotsiidide küsimuses, kus komisjon nõuab, et tühistataks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2012 määruse (EL) nr 528/2012 artikli 1 lõige 1⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁶⁾ Kohtuasi C-355/10, parlament versus nõukogu, patrull- ja vaatlustegevus välistel merepiiridel ja piirivalve õigus saata tagasi sisserändajaid kolmandatesse riikidesse, kust kinnipeetud laev oli lahkunud.

⁽¹⁷⁾ Kohtuasi C-427/12, Euroopa Komisjon versus Euroopa Parlament ja Euroopa Liidu Nõukogu. Kohtuasjas käsitletakse biotsiidide turul kättesaadavaks tegemist ja kasutamist seoses sellega, et artiklis nähakse ette, et meetmed, millega kehtestatakse Euroopa Kemikaaliametile (ECHA) makstavad tasud, võetakse vastu rakendusaktiga ELi toimimise lepingu artikli 291 tähenduses, mitte delegeritud õigusaktiga ELi toimimise lepingu artikli 290 tähenduses. Komisjoni väitel on akti puhul, mille ta peab määruse (EL) nr 528/2012 artikli 80 lõike 1 alusel vastu võtma, tegemist delegeritud õigusaktiga, kuna see täiendab seadusandliku akti teatavaid mitteolemuslikke osi.

Hagi esitati 17. septembril 2012 ja kohus peaks langetama oma otsuse parimal juhul 2013. aasta lõpul või 2014. aasta algul pärast kohtujuristi arvamuse ärakuulamist.

5. Konkreetsete märkused

5.1 Enamikus käesolevas arvamuses analüüsitud ettepanekutes kohandab komisjon kontrolliga regulatiivmenetluse asjakohasel ja mõistlikul viisil ELi toimimise lepingu artiklis 290 ette nähtud delegeeritud aktide menetlusele. Ometi tekitavad mitmed olukorrad kahtlusi ja konkreetseid raskusi.

a) Täpsuse puudumine menetluses

5.2 Enamik asjaomaseid õigusakte sisaldab selgesõnalist viidet nõukogu 17. juuli 2006. aasta otsuse⁽¹⁸⁾ ehk nn komiteemenetluse otsuse artiklile 5a, millega võeti kasutusele kontrolliga regulatiivmenetlus ja nähti ette vajadus kasutada seda üldmeetmete puhul, mille eesmärk on muuta aktide vähemolulisi sätteid. Ent see süsteemi viidud muudatus, mis kehtestati 28. juuni 1999. aasta otsusega, ei jõustunud enne 24. juulit 2006.

5.2.1 Seega üheski kohandatavas õigusaktis, mis on vastu võetud enne seda kuupäeva, ei täpsustata, millised meetmed käivad kontrolliga regulatiivmenetluse alla. Alles pärast 2006. aasta juuli otsust lisatakse 1999. aasta juuni otsuse artiklisse 2 uus lõige 2. Sellega nähakse esimest korda ette selliste üldmeetmete vastuvõtmine, mille eesmärgiks on vastuvõetud aktide vähemoluliste sätete muutmine.

5.2.2 Kõigis neis õigusaktides on seega ainult selline sõnastus⁽¹⁹⁾ nagu „käesoleva direktiivi rakendamiseks vajalikud meetmed tuleks vastu võtta vastavalt nõukogu 28. juuni 1999. aasta otsusele 1999/468/EÜ”, „komisjoni abistab komitee” ja „kui viidatakse käesolevale lõikele, kohaldatakse otsuse 1999/468/EÜ artikleid 5 ja 7, võttes arvesse selle artiklis 8 sätestatud”.

5.2.3 Komitee tuletab meelde, et kontrolliga regulatiivmenetluse kohandamine delegeerimismenetlusele tähendab, et kaob kontrolliga regulatiivmenetluses nõutud komiteedelt seisukoha küsimine. Samas jäävad need komiteed alles ELi toimimise lepingu artiklis 291 ette nähtud rakendusmeetmete puhul.

5.2.4 Seega kaotatakse ära etapp, kus kontrolliti põhiakti asjaomaste elementide mitteolemuslikkust.

5.2.5 Komisjoni määruse ettepaneku lisas esitatud nimekirjas on ka enne komiteemenetluse otsust vastu võetud õigusaktid.

⁽¹⁸⁾ ELT L 200, 22.7.2006, lk 11.

⁽¹⁹⁾ Vt näiteks direktiiv 2006/25/EÜ, direktiiv 89/391/EMÜ või direktiiv 2003/10/EÜ.

Ent need avaldati enne komiteemenetluse süstematiseerimist, mistõttu on viited meetmetele äärmiselt ähmased, näiteks „kohandamine tehnika arengut arvestades” (20. mai 1975. aasta direktiiv aerosoolide kohta)⁽²⁰⁾.

b) Reguleerimisala määramine

5.3 Artikli 5a reguleerimisala määratlemine teatud põhiaktide mitteolemuslikele osadele jätab mõnikord soovida. Näiteks mootorsõidukite üldist ohutust käsitlevas määruses (EÜ) 661/2009 esitatud üldine sõnastus „meetmed, mille eesmärk on muuta käesoleva määruse vähemolulisi sätteid” ei ole ilma muude täpsustusteta sugugi rahuldav.

5.3.1 Mõnikord kohaldatakse artiklit 5a osadele, mille mitteolemuslikkus on üsna kahtlane. See puudutab näiteks järgmisi õigusakte:

— määrus (EÜ) nr 715/2009 maagaasi ülekandevõrkudele juurdepääsu tingimuste kohta (artikkel 23);

— määrus (EÜ) nr 714/2009 võrkudele juurdepääsu tingimuste kohta piiriüleises elektrikaubanduses;

— 12. detsembri 2006. aasta direktiiv teenuste kohta siseturul (artikli 23 lõiked 1 ja 4 ning artikli 40 lõige 3), võimaldades määratleda, kas kutsealane vastutuskindlustus on kohane, arvestades riski olemust ja ulatust;

— 23. oktoobri 2007. aasta määrus (EÜ) 1371/2007 (artikkel 12, artikli 34 lõige 1 ja artikli 35 lõige 2) rongireisijate õiguste ja kohustuste kohta.

c) Põhiõigustega seotud valdkonnad

5.4 Meetmed, mis näivad olevat mitteolemuslikud, nagu direktiivide lisade kohandamine, võivad ometi tekitada kahtlusi seoses tagajärgedega teatud põhiõiguste kaitsele.

5.4.1 Siinkohal võib tuua järgmised näited:

— lisad 16. detsembri 2008. aasta määrusele (EÜ) nr 1338/2008 rahvatervist ning töötervishoidu ja tööohutust käsitleva ühenduse statistika kohta (artikkel 9 ja artikli 10 lõige 2);

⁽²⁰⁾ Korrekste viisi, kuidas viidata teaduse ja tehnika arengule, leiab 16. detsembri 2008. aasta määrusest (EÜ) 1272/2008 märgistamise ja pakendamise kohta ning 17. juuni 2008. aasta merestrateegia direktiivist 2008/56/EÜ.

- rahva ja eluruumide loendustes hõlmatavad teemad (9. juuli 2008. aasta määrus (EÜ) nr 763/2008);
- lisad 20. detsembri 2006. aasta direktiivile 2006/126/EÜ juhilubade kohta;
- erandid lisades 12. jaanuari 2005. aasta määrusele (EÜ) nr CE 183/2005, millega kehtestatakse söödahügieeni nõuded (artikkel 28 ja artikli 31 lõige 2);
- lisad 29. aprilli 2004. aasta määrusele (EÜ) nr 852/2004 toiduainete hügieeni kohta (artikli 13 lõige 2 ja artikkel 14);
- muutus lisades, mis sisaldavad sõnastust teatud õiguste kasutamise kohta, näiteks Euroopa täitekorraldus vaidlustamata nõuete kohta (21. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 805/2004), Euroopa maksekäsmenetlus (12. detsembri

2006. aasta määrus (EÜ) nr 1896/2006), Euroopa väikseimate kohtuvaidluste menetlus (11. juuli 2007. aasta määrus (EÜ) nr 861/2007) ning kohtu- ja kohtuväliste dokumentide kättetoimetamine (13. novembri 2007. aasta määrus (EÜ) nr 1393/2007).

5.4.2 On ka tundlikumaid juhtumeid, kus määruse peamine osa teatud teemal kehtestatakse delegeeritud aktide vahendusel, näiteks:

- menetlus kaebuste jaoks seoses kaitsega kolmandate riikide poolse subsideerimise ja ebaõiglase hinnakujunduse vastu, mis põhjustab ühenduse lennuettevõtjatele lennuteenuste pakkumisel kahju, nagu on kehtestatud 21. aprilli 2004. aasta määruses (EÜ) nr 868/2004;
- krediidi kulukuse aastamäära põhielementide määratlus tarbijakrediidi raamistikus (23. aprilli 2008. aasta direktiivi 2008/48/EÜ artikli 19 lõige 5 ja artikli 25 lõige 2).

Brüssel, 16. oktoober 2013

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu soovitus romade tõhusaks integreerimiseks liikmesriikides võetavate meetmete kohta”

COM(2013) 460 final – 2013/0229 (NLE)

(2014/C 67/22)

Raportöör: **Ákos TOPOLÁNSZKY**

26. juunil 2013 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 19 lõikele 1 ja artiklile 22 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: nõukogu soovitus romade tõhusaks integreerimiseks liikmesriikides võetavate meetmete kohta”

COM(2013) 460 final – 2013/0229 (NLE).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 3. oktoobril 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 493. istungjärgul 16.–17. oktoobril 2013 (17. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 135, vastu hääletas 4, erapooletuks jäi 6 liiget.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komitee tervitab nõukogu soovitusel ettepanekut, mille esitas Euroopa Komisjon, ning tunnustab kahetsusega vajadust selles sisalduvate meetmete järele, mida võib käsitleda ka teatud rakendatava miinimumprogrammina.

1.2 Komitee väljendab samuti kahetsust selle üle, et nagu ka soovitusel seletuskirjas on märgitud, on raamstrateegia eesmärkide saavutamise ELi tasandil pidevalt tõsisest raskusest seoses rakendamise ja poliitiliste kohustustega riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil.

1.3 Komitee juhib tähelepanu puudustele, millele on viidatud kodanikuühiskonna organisatsioonide koostatud hindamisdocumentides raamstrateegia ja liikmesriikide strateegiliste kavade kohta. Neid puudusi tuleb sidusrühmade märkuste põhjal eriti tõsiselt võtta ning leida neile teatud aja jooksul tõhusad ja põhjalikud riikliku poliitika lahendused ning need ka ellu viia.

1.4 Komitee peab horisontaalseid poliitilisi meetmeid käsitlevat ettepaneku peatükki liiga üldsõnaliseks ning palub nõukogul seda kõigis neljas määratletud valdkonnas edasi arendada ja sõnastada konkreetsemad nõuded, samuti toetada nende saavutamist parimate tavade abil.

1.5 Komitee leiab, et soovitusel ettepaneku seletuskirjas esitatud järelduste valguses⁽¹⁾ ja majanduskriisi põhjustatud

sotsiaal-majandusliku olukorra halvenemise tõttu peaks nõukogu kasutama oma volitusi ja võtma vastu kohustuslikke õigusakte, et leevendada eelkõige inimeste elu ohustavaid hädaolukordi ja äärmist vaesust ning võidelda diskrimineerimise, rassismi ja romadevastase suhtumise kõige äärmuslikumate juhtudega.

1.6 Komitee soovib, et eelkõige äärmiselt ebasoodsate elutingimuste puhul tuleks määratleda inimõiguste järgimise täpne raamistik ning luua kauaoodatud kriteeriumid ja näitajad niisuguste olukordade hindamiseks.

1.7 Komitee soovib, et lisaks strateegiate elluviimise tarbeks vajaliku rahastamise ja kulutuste läbipaistvuse tagamiseks hindaks strateegiaid õiguslike vahendite ja eetiliste tagatistega sõltumatu uurimisrühm.

1.8 Õiguslike ja muude toetavate vahenditega tuleb tagada nii diskrimineerimisvastases poliitikas olulist rolli etendavate võrdse kohtlemise institutsioonide tegevus kui ka strateegiate elluviimiseks ülimalt vajalike riiklike kontaktpunktide töö ning sidusrühmade omavaheline koostöö.

1.9 Selleks et toetada strateegiate elluviimist ning peatada asjaomaste kogukondade usalduse täheldatud vähenemine, on vaja tõhusalt kaasata romad kõigisse asjakohastes tegevusvaldkondadesse. Komitee soovib ja loodab, et laiendatakse koostööraamistikku ja luuakse tavapärasest konsulteerimisest edasialatuv konsensus, ning teeb selleks oma ettepanekud.

⁽¹⁾ „/.../ ehkki liikmesriikide kasutuses on olnud õiguslikud võimalused tegeleda romade integratsiooniga, ei piisa praeguse niivõrd kavandatud meetmetest. Kuna romade integreerimise küsimuses puudub koostöökõlastatud lähenemisviis, siis esineb liikmesriigiti üha rohkem lahknevusi.”

1.10 Komitee rõhutab, et poliitikakujundajad peavad selgelt distantseeruma romasid puudutavatest muretekitavatest avaldustest, mida iseloomustab rassism, vägivald ja tõsine diskrimineerimine. Rassistliku vägivalda ja vihakõne juhtumite avatud ja järjekindlaks avalikustamiseks ja nende jälgimiseks on vaja õiguslikke, halduslikke ja avalikke meetmeid, mille abil on võimalik tõhusalt taoliste nähtuste vastu võidelda.

2. Taust

2.1 Euroopa Komisjon võttis 5. aprillil 2011 vastu romasid käsitlevate riiklike integreerimisstrateegiade ELi raamistiku aastani 2020 ⁽²⁾, mis lõi pärast pikka ootamist lõpuks võimaluse leevendada ühismetmete kaudu romade äärmist vaesust ja eraldatust. Nõukogu andis dokumendile oma toetuse 2011. aasta juunis ⁽³⁾ ning kutsus liikmesriike üles võtma 2011. aasta lõpuks vastu romade integreerimise riikliku strateegia.

2.2 Integratsioonistrateegiade raamistik näeb ette, et Euroopa Komisjon koostab igal aastal aruande strateegia rakendamise kohta. 2012. aastal hindas komisjon esimest korda ⁽⁴⁾ liikmesriikide esitatud riiklike integratsioonistrateegiaid ja tegi horisontaalseid järeldusi, lisas analüüsi eraldi kõigi liikmesriikide strateegiade tugevaid ja nõrku külgi ⁽⁵⁾.

2.3 Romade huve kaitsvad ühendused jälgisid suure tähelepanuga integratsioonistrateegiade koostamist, avaldasid oma seisukohti ja esitasid märkusi arvukates dokumentides ning andsid strateegiatele oma hinnangu ⁽⁶⁾.

2.4 Kõigis hindamisdokumentides toodi välja olulisi puudusi liikmesriikide strateegiates. Kodanikuühiskonna organisatsioonide arvates on probleemiks strateegiade horisontaalne lähenemisviis ning sellega seotud puudused. Niiugused puudused on näiteks:

- a) ebapiisavad diskrimineerimisvastased meetmed,
- b) täielikku juurdepääsu soodustavate meetmete puudumine,
- c) romade ja nende kogukonna inimväärikuse tunnustamist ja suurendamist soodustavate meetmete puudumine,
- d) romade ühiskonnas valitsevat ebavõrdsust ja eriti tõsist tõrjutust leevendavate meetmete puudumine (nt romade naisi ja lapsi puudutavaid konkreetseid raskusi leevendavate meetmete puudumine),

⁽²⁾ COM(2011) 173 final.

⁽³⁾ Nõukogu järeldused „Romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiade ELi raamistik aastani 2020”.

⁽⁴⁾ COM(2012) 226 final.

⁽⁵⁾ SWD(2012) 133 final.

⁽⁶⁾ „Analysis of National Roma Integration Strategies” [„Romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiade analüüs”], romade Euroopa poliitika koalitsioon, märts 2012.

- e) strateegia rakendamise huvides romasid, nende kogukondi ja kodanikuühiskonna organisatsioone kaasavate ja julgustavate meetmete puudumine.

2.5 Eelnimetatud Euroopa Komisjoni hindamisdokumentides liikmesriikide strateegiade oluliste puuduste kohta ei rõhutada kahjuks sotsiaalsete, heaolu puudumise kõige ilmsemate, juba inimõigusi riivavate ilmingute keelamise, leevendamise ja kaotamise vajadust. Nii alahinnatakse inimõiguste rikkumisi, näiteks järgmisi:

- a) prostitutsiooniga kaasneva nähtusena tekkinud ebaseaduslik inimkaubandus ja nn orjatöö probleem,
- b) roma naiste puuduv õigus omada kontrolli oma keha üle, vaba pereplaneerimise võimaluse puudumine ning mõnel puhul sunniviisiliselt, ilma asjaosaliste nõusolekuta toimuv steriliseerimine,
- c) eriti kehvad, inimõigusi rikkuvad elamistingimused ja äärmine vaesus, põhivajaduste mitterahuldamine (nt linna äärealade ja asunduste elanike juurdepääsu puudumine joogiveele ning hügieeni- ja tervishoiuteenustele),
- d) selliste rassismivastaste eesmärkide ja meetmete puudulikkus, mis kaitsvad romasid ja nende kogukonnaelu, varandust ja õigusi ning tugevdavad kaitset rassistlike rünnakute eest.

2.6 Komitee on koostanud kaks arvamust raamstrateegia ja romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiade kohta. Romade sotsiaalse emantsipatsiooni ja integratsiooni küsimustele keskendunud arvamusega ⁽⁷⁾ kiitis komitee raamstrateegia heaks, kuid selle edasiseks arenguks ning rakendamiseks pidas komitee vajalikuks kolmeosalist lähenemisviisi (rassi- ja rahvusneutraalne integratsioonipoliitika, ükskõik millise romade kogukonna esindaja emantsipatsiooni toetamise ja romade poolt saavutatud sotsiaalse integratsiooni soodustamise poliitika, rassismivastane üldine poliitika ja teavitustegevus), ning sõnastas täiendavaid soovitusi.

2.7 Oma täiendavas arvamuses ⁽⁸⁾ juhtis komitee 2012. aastal tehtud uuringuga seoses tähelepanu romade ühiskondlike arvamusi liidrite poolt täheldatud usaldusekaotusele, mistõttu tegi komitee eeskätt ettepanekuid romade kaasamise ja osalemise soodustamiseks.

⁽⁷⁾ ELT C 248, 25.8.2011, lk 16–21.

⁽⁸⁾ ELT C 11, 15.1.2013, lk 21.

3. Üldised märkused

3.1 Komitee tunnistas kahetsusega nõukogu soovitude vajalikkust, pidades silmas romade olukorda, majanduskriisi mõju ja liikmesriikide erinevat pühendumise määra, ning tervitab selle eesmärgi, kuid arvab, et selles sõnastatud soovitude pakett, mida võib käsitleda ka teatud rakendatava miinimumprogrammina, on liiga üldsõnaline ega ole dokumendis toodud eesmärkide saavutamiseks piisavalt operatiivne.

3.2 Komisjoni ettepaneku seletuskirja kohaselt on selle eesmärk „kiirendada edasiminekut selle abil, et juhitakse liikmesriikide tähelepanu teatavatele konkreetsetele meetmetele, mis on üliolulised nende strateegiate tõhusamaks rakendamiseks”. Komitee kahetseb, et taoline eesmärgi sõnastus tähendab ühtlasi seda, et raamstrateegia eesmärkide saavutamine ELi tasandil on pidevalt tõsistes raskuses seoses rakendamise ja poliitiliste kohustustega riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil.

3.3 Komitee rõhutab, et selleks, et romade kaasamise jaoks soodsad poliitilised olud ei jääks taas kasutamata – mis on suur oht nii ELi eesmärkide saavutamisele kui ka asjaomaste inimeste elamistingimuste paranemisele –, tuleb romade ja kodanikuühiskonna asjaomaste organisatsioonide osalusel ja laiapõhjaliste konsultatsioonide raames võtta vastu soovitude nimekiri, mis toetub tõendite põhisele, tõeliselt ambitsioonikale ja kontrollitavale analüüsile, mis sisaldab piisavalt konkreetseid ja operatiivseid elemente ning mida võiks samuti hinnata.

3.4 Komitee leiab, et ettepanekus esitatud poliitilised soovitused on kasulikud ning neile tuleb anda laiapõhjalist toetust, sest see on selliste sekkumismeetmete lühinimekiri, mis tuleb tingimusteta ellu viia. Komitee märgib siiski, et soovitudega piiritletakse ülemäära kitsas tegevusraamistik ning soovitused ei ole piisavalt ambitsioonikad. Seepärast soovib komitee soovitude nimekirja edasi arendada ning seda täiendada kontrolli- ja järelevalvevahenditega.

3.5 Komisjon peab horisontaalseid poliitilisi meetmeid käsitlevat ettepaneku peatükki liiga üldsõnaliseks ning palub nõukogul seda kõigis neljas määratletud valdkonnas (diskrimineerimisvastased meetmed, roma laste ja naiste kaitse, vaesuse vähendamine ja sotsiaalne kaasamine ning romade mõjuvõimu suurendamine) edasi arendada ja sõnastada konkreetsemad nõuded, samuti anda teavet eeldatavate parimate tavade kohta.

3.6 Komitee arvates ei ole piisav dokumendis esitatud argument, mille kohaselt „mittesiduva õigusaktiga püütakse anda liikmesriikidele praktilised suunised romade sotsiaalse kaasatuse

küsimuse jaoks ilma rangeid siduvaid eeskirju kehtestamata”, sest „komisjoni järeldustele tuginedes saab märkida, et tugevaid ja proportsionaalseid meetmeid suure osa ELi romade sotsiaalsete ja majanduslike probleemidega tegelemiseks ei ole ikka veel võetud”. Kui puudub asjakohane ja suunatud kriisijuhtimine, avaldab praegune majanduskriis eriti tõsist mõju romade rühmadele, kes kannatavad ka suure eraldatuse, diskrimineerimise ja äärmise vaesuse tõttu, kuigi majanduskriis on nende jaoks juba niigi talumatu koorem. Seepärast leiab komitee, et otsustajad peavad leidma sellise olukorra lahendamiseks kiireid ja tõhusaid lahendusi ja meetmeid, ka seoses õiguste täitmisega.

3.7 Komitee leiab, et soovitude ettepaneku seletuskirjas esitatud järelduste valguses⁽⁹⁾ peaks nõukogu kasutama oma volitusi ja võtma vastu kohustuslikke õigusakte, et leevendada eelkõige inimeste elu ohustavaid hädaolukordi ja äärmist vaesust ning võidelda diskrimineerimise, rassismi ja romadevastase suhtumise kõige äärmuslikumate juhtudega. Vajadust taoliste meetmete järele näitavad ka ilmselged seadusandluse ja kohtupraktika puudujäägid liikmesriikides⁽¹⁰⁾.

4. Konkreetsete ettepanekud

4.1 Komitee soovib Euroopa Liidu pädevatel talitustel uuesti hinnata oma ülesandeid, mis on otseselt seotud romade põhiõiguste ja vähemuste õiguste toetamisega ning mis ei puuduta avatud koordineerimise meetodit, eeskätt eelmainitud küsimustes. Seetõttu peab komitee vajalikuks järgmist:

- a) EL peab täpselt määratlema, millised on ELi pädevuses olevad kriteeriumid, mille alusel selgitatakse välja ÜRO määratletud teise ja kolmanda põlvkonna inimõiguste rikkumine, ning selgitama, millistel inimõiguste rikkumise kahtlusega puhkudel algatab EL oma pädevuse piires juriidilise menetluse;
- b) EL peab neid põhi- ja vähemuste õigusi tõlgendama ja kohandama vastavalt olukordadele ja sotsiaalsele probleemidele, mis võivad keskmisest suurema tõenäosusega romasid puudutada;

⁽⁹⁾ „/.../ ehkki liikmesriikide käsituses on olnud õiguslikud võimalused tegeleda romade integratsiooniga, ei piisa praeguseni kavandatud meetmetest. Kuna romade integreerimise küsimuses puudub kooskõlastatud lähenemisviis, siis esineb liikmesriigiti üha rohkem lahknevusi.”

⁽¹⁰⁾ „Kavandatava meetme eesmärgi ei ole liikmesriikide tasandil võimalik piisavalt määratleda ning liikmesriikide erineva ulatuse, taotluste ja tulemuslikkusega algatustele tuleks seetõttu eelistada koordineeritud meetmete võtmist ELi tasandil.” 2013/0229 (NLE), seletuskiri.

c) EL peab Eurostati kaasabil analüüsima sissetulekuid ja elamistingimusi käsitlevat ELi statistikat ning märkima ära need sissetuleku- ja puudusenäitajad, mis ei näita üksnes äärmusliku vaesuse ja viletsuse piiri, vaid viitavad ka inimväärikut kahjustavatele ja inimõigusi rikkuvatele tingimustele;

d) komitee peab vajalikuks laiemalt levitada selles valdkonnas seni vaid harva kasutatud teguviise, näiteks analüüsida lisaks vaesele elanikkonnale, kelle sissetulek on alla 50 % ja 60 % mediaansissetulekust, ka sellise elanikkonna olukorda, kelle sissetulekute tase jääb 30 % (25 %) juurde, või kasutada praegu rakendatava diskrimineerimise koondindeksi kõrval niisugust nn marginaalse diskrimineerimise piirmäära, mis tänu väga tundlikele näitajatele (näiteks korteri mugavusaste või ülekoormatus) tuvastab eriti tõsiseid puudusest tingitud tõrjutuse juhte.

4.2 Komitee soovib hoida romade identiteedi aluseks olevaid keele- ja/või kultuuritraditsioone, pärast strateegiate läbi vaatamist peab nende ühiskondlik ja eelarveline toetamine olema esmaesmärk.

4.3 Komitee arvates on romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate rakendamise seisukohalt oluline, et liikmesriigid pööraksid suurt tähelepanu sellega seotud poliitikavaldkondade õigusaktide ja kohtupraktika jälgimisele ning parandustele, mida tuleb teha seoses nende võimaliku diskrimineerimisvastase mõjuga, ning töötaksid seda silmas pidades välja tõhusad mehhanismid.

4.4 Romade integratsiooni ja majandusliku sõltumatuses huvides ootab komitee liikmesriikidelt vajadustele vastavat tegevust ning tööhõive-, ettevõtlus- ja kutseõppeprogrammide rakendamist. Komitee kutsub liikmesriike tungivalt üles tegevdamata õigusvahendeid, mis võivad tõhusalt motiveerida ettevõteteid romasid palkama. Romade eraldatud kogukondade jaoks, kus tööhõive on pikka aega olnud väga väike ja diskrimineerimine tööturul suur, tuleb luua uuenduslikke tööhõivepoliitika vorme, näiteks piisaval arvul sobivaid riiklikult rahastatud ajutisi töökohti.

Järelevalve ja hindamine

4.5 Komitee tõdeb kahetsusega, et Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet ei ole suutnud veel koos liikmesriikidega määratleda strateegiate ja tegevuskavade hindamise eeltingimuseks olevaid põhinäitajaid ja võrdlusaluseid, ega ka asjaomast metoodikat ja nõudeid, mis moodustavad asjakohase ja sõltumatu andmekogumise ja olukorra hindamise aluse⁽¹¹⁾. Liikmesriikide praegused järelevalve ja hindamise tavad piirduvad sageli ilma kindla

hindamismetoodikata koostatud ja juhuslikel andmetel põhinevate aruannetega, mis viivad tihti alusetute tulemuseni.

4.6 Komitee soovib, et hindamist teostaksid sellised avatud hankemenetluse käigus valitud, erialaselt ettevalmistatud ja poliitiliselt neutraalsed uurimisrühmad ja instituudid, mille sõltumatus on vaja kinnitada ka mitmete õiguslike vahenditega (nt deklaratsioon huvide konflikti puudumise kohta, rahastamise ja raha kasutamise läbipaistvuse eeskirjad, teadusringkonna kontroll ja uurimismeetodi järelevalve)⁽¹²⁾.

Poliitilised soovitused

4.7 Võrdset kohtlemist edendavate asutuste toimimiseks planeeritava läbipaistva ja asjakohase rahastamise kõrval tuleb tugevdada ka nende asutuste õiguslikku seisundit sel moel, et poliitilised ametkonnad saaksid väikseimal võimalikul määral mõjutada nende toimimist, hoolitsedes samal ajal neile tööks vajalike tingimuste tagamise eest. Võrdset kohtlemist edendavad asutused peavad peale romade kontaktpunktide loomise säilitama ka alalisi ja tihedaid sidemeid asjaomaste romade esindusrühmadega.

4.8 Romade riiklikud kontaktpunktid peavad täitma oma ülesandeid täieliku läbipaistvuse põhimõtet silmas pidades nii teoorias kui ka praktikas. Nende tegevus on raamstrateegia elluviimise seisukohast äärmiselt tähtis. Kontaktpunktile ning romasid käsitleva sotsiaalpoliitika kavandamise ja elluviimise eest vastutavatele valitsusorganitele tuleb tagada sellised juriidilised õigused, et nad saaksid teatavat tüüpi nn valvekoerana avaldada arvamust ka romasid puudutava valitsuspoliitikaga seotud seadusandlike menetluste kohta ja neid mõjutada, et nende mõju teineteist ei nõrgendaks. Romade kontaktpunktidel on romade kodanikuühiskonna esindusorganisatsioonide ees teavitamiskohustus, mis võib avalduda näiteks sõltumatute hindajate aastaaruannetes, mille sisule ei ole avaldatud mingit poliitilist mõju, või erialaste konverentside korraldamises.

4.9 Komitee leiab, et on keeruline saavutada soovitud ettepaneku punktis 5.1 seatud eesmärki, st seda, et „liikmesriigid peaksid võtma vajalikud meetmed, et tagada käesoleva soovitud kohaldamine hiljemalt pärast seda, kui on möödunud [24 kuud selle avaldamisest], ja teatama komisjonile kõik meetmed, mis on selleks kuupäevaks võetud vastavalt käesolevale soovitusel”. Selle saavutamiseks peab vältima olukorda, kus liikmesriikidel on võimalus hoiduda ELi raamstrateegia ja riiklike kohustuste järgimisest. Kõnealune soovitus on ju sisuliselt vaid üks osa

⁽¹¹⁾ Soovituse ettepaneku punkt 4.4.

⁽¹²⁾ Hindaja peab esitama deklaratsiooni huvide konflikti puudumise kohta, mille kohaselt ei ole hindaja valitsuse palgal ega kasuta avaliku sektori vahendeid, mis võiks ohustada hindamise tulemuste sõltumatust.

suuremast nõuete süsteemist, mis määratletakse ELi raamstrateegias veel laiemas kontekstis ja mida komisjon võiks igal aastal hinnata.

Romade kaasamine ja osalemine

4.10 Paljude spetsialistide ja romade kodanikuühiskonna organisatsioonide meelest – osaliselt haakudes Euroopa Komisjoni asjaomase hinnanguga – ei käsitle praegune liikmesriikide poliitika ja tugisüsteemid teatud juhtudel piisavalt tõhusalt romade integreerimise küsimust ning ei lähtu alati inimõigusi järgivast käsitlusest⁽¹³⁾. Samal ajal on kahjuks mitmes riigis romade tõrjumine suurenenud. Selle peamiseks põhjuseks on romade pidev diskrimineerimine ning sügavale juurdunud ja õiguskaitsjate poolt piisava tähelepanuta jäänud romavastasus. Või nagu määratleb soovitusettepaneku seletuskiri: „Probleemi olemus seisneb selles, et diskrimineerimine ja sotsiaalne tõrjutus, mida romad kogevad, on omavahel tihedalt seotud.”⁽¹⁴⁾

4.11 Komitee arvamuse kohaselt peab nende mehhanismide negatiivse vastastikmõju lõhkumine olema kogu kaasamispoliitika esmane eesmärk. Selle kõige tähtsam vahend on romade integratsioon ja nende osalemise soodustamine, samuti romade ühenduste mõjuvõimu ja suutlikkuse suurendamine. See on võimalik vaid avaliku aktsepteerimise tingimustes, kus romasid käsitlev poliitika luuakse tõesti nende jaoks, kellele see on mõeldud, ning kus romasid ei vaadelda kui lihtsaid abisaajaid, vaid kui võrdseid ja kaasatud osalisi. Varasem paternalistlik lähenemisviis, mille kohaselt on otsustajateks enamusühiskonna arvamuslimidrid, peab muutuma ning romasid tuleb tunnustada ja tunnustada kui vastutavaid ühiskonna liikmeid, kes suudavad oma saatust aktiivselt mõjutada ja on selleks valmis.

4.12 Komitee meenutab oma varasemat arvamust⁽¹⁵⁾, milles toodi ära uuringu tulemus, et peale rahulolematuse levib roma ühiskonna häälekandjate, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja esindajate hulgas laialdane frustratsioon ja ebakindlus. Selle komitee arvamuse kohaselt ja vastupidiselt deklareeritud kavatsustele „ei ole asjaosalisi esindavad organisatsioonid piisavalt strateegilisse kavandamisse kaasatud ning loomata on jäänud põhilised osalusmehhanismid. Samal ajal ei ole tihtipeale sajan-ditepikkuse diskrimineerimise ja segregatsiooni tõttu praegused

⁽¹³⁾ COM(2012) 226 final, SWD(2012)133 final, „Analysis of National Roma Integration Strategies” [„Romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiade analüüs”], romade Euroopa poliitika koalitsioon, märts 2012.

⁽¹⁴⁾ Romade Euroopa poliitika koalitsioon soovib, et romasid käsitlevad riiklikud integratsioonistrateegiad peaksid põhinema romavastasuse kõrvaldamise kesksel põhimõttel. Kuigi sisetuleku, tervishoiu ja hariduse valdkonna erinevuste kõrvaldamine on oluline, ei ole võimalik teha mingeid edusamme, kui romavastasuse kõrvaldamine ei ole romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiade prioriteet. Romade Euroopa poliitika koalitsiooni lõppanalüüs.

⁽¹⁵⁾ ELT C 11, 15.1.2013, lk 21.

protsessid tekitanud asjaosaliste esindajates piisavat usaldust.” Romade Euroopa poliitika koalitsiooni poolt samal ajal teostatud uuring viis sarnase tulemuseni⁽¹⁶⁾.

4.13 Selleks et muuta ühiskondlikku ja otsuste tegemise lähenemisviisi, tõstab komitee esile, et poliitikavalikute kavandamise, elluviimise ja hindamise protsessi on romasid – ja nendega koostööd tegevaid kodanikuühiskonna organisatsioone – kõigil tasanditel kaasamata raske ette kujutada. Komitee peab vajalikuks selliste näitajate määratlemist, mis võimaldavad asjakohaselt mõõta romade kaasamise ja osalemise määra (nt kohaliku või kesktasandi avaliku halduse rakendamine, haridusandmed, osaluse määr programmi elluviimisel jne).

4.14 Komitee soovib ja loodab koostöö laiendamist, peale tavapärase konsulteerimise ka konsensuse saavutamist, alalise dialoogi platvormide loomist (ka kohalikul tasandil), osalemiseks vajalike piisavate organisatsiooniliste mehhanismide väljatöötamist, (kohaliku) omavalitsuse otsuste suuremat läbipaistvust ja otsuste põhjendamist (sealhulgas eriarvamustest ja hääletustulemustest teavitamist).

4.15 Komitee soovib sellise eelmainitud tugifondi tagamist (nt programmi „Kodanike Euroopa” ühe haruna), mis toetab romade kaasamist ja mõjuvõimu suurendamist ning romade kodanikuühiskonna organisatsioonide suutlikkuse arendamist. Samuti oleks romade organisatsioonide institutsioonilise suutlikkuse edendamiseks oluline Euroopa Sotsiaalfondi rakenduskava ehk täpsemalt tehnilist abi andvate programmide tagamine.

4.16 Poliitikakujundajad peavad selgelt distantseeruma romasid puudutavatest muretekitavatest avaldustest, mida iseloomustab rassism, vägivald ja tõsine diskrimineerimine. Rassistliku vägivalda ja vihakõne juhtumite avatud ja järjekindlaks avalikustamiseks ja nende jälgimiseks on vaja õiguslikke, halduslikke ja avalikke meetmeid, mille abil on võimalik tõhusalt taoliste nähtuste vastu võidelda. Selles on eriline vastutus ühiskondlikel arvamuslimidritel, eelkõige poliitikakujundajatel ja meedial. Samal ajal soovib komitee korrapäraselt ja ühtse meetodikaga ellu viia eelarvamuste uuringuid ja töötada välja sellised mehhanismid, mille abil on negatiivsete suundumuste tähteldamise korral võimalik julgustada valitsusi asjaomast eriala-poliitikat ja/või selle rakendamist intensiivistama või jõupingutusi suurendama.

⁽¹⁶⁾ „[...] suur enamus kõigi liikmesriikide vastajaist kirjeldab romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiade väljatöötamist kui läbipaistmatut protsessi. Enamikul juhtudel puudub selgus sidusrühmade ja eelkõige romade osaluse kohta riiklike integratsioonistrateegiade elluviimisel.” „Analysis of National Roma Integration Strategies” [„Romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiade analüüs”], romade Euroopa poliitika koalitsioon, märts 2012.

4.17 Komitee juhib liikmesriikide tähelepanu sellele, et olukorras, kus segregatsioon ja diskrimineerimine ulatub mitme põlvkonna taha ja mõjutab asjaomaste inimeste kogu elu, ei piisa vaid mõnele probleemile keskenduvast projektisarnasest programmi täitmisest, vaid strateegiliste eesmärkide elluviimisel on vajalik korrapärane lähenemine.

Brüssel, 17. oktoober 2013

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president

Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus riiklike tööturuasutuste koostöö tõhustamise kohta”

COM(2013) 430 final – 2013/0202 (COD)

(2014/C 67/23)

Raportöör: **Vladimíra DRBALOVÁ**

1. juulil 2013 otsustas Euroopa Parlament ja 8. juulil 2013 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitele 149 ja 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus riiklike tööturuasutuste koostöö tõhustamise kohta”

COM(2013) 430 final – 2013/0202 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 3. oktoobril 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 493. istungjärgul 16.–17. oktoobril 2013 (17. oktoobri 2013. aasta istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 174, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 1.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab komisjoni ettepanekut rajada Euroopa riiklike tööturuasutuste võrgustik, mis looks aluse riiklike tööturuasutuste tulemuste võrdlemiseks Euroopa tasandil, aitaks leida parimad tavad ja edendada vastastikust õppimist, et selle tulemusena parandada nende asutuste võimekust ja tulemuslikkust teenuseosutamisel. Võrgustiku roll oleks peamiselt nõuandev ja koordineeriv.

1.2 Komitee tõdeb, et piirkondlikul tasandil on juba olemas hästi toimivad struktuurid, sh tööturu vaatluskeskuste võrgustikud, mis annavad tõhusa panuse strateegias „Euroopa 2020” seatud ELi ühiste tööhõive-eesmärkide saavutamisse. Komitee soovib komisjonil ja liikmesriikidel luua riiklike tööturuasutuste võrgustike ja piirkondlike vaatluskeskuste vahel sidusama suhte, võttes seejuures asjakohaselt arvesse subsidiaarsust ja mitmekesisust ELis.

1.3 Komitee tunnustab uute oskuste ja töökohtade tegevuskavas esitatud meetmete kohaselt riiklike tööturuasutuste tähtsat rolli turvalise paindlikkuse kõigi nelja koostisosa tugevdamisele suunatud prioriteetide rakendamisel.

1.4 Komitee soovib komisjonil tekstis selgelt täpsustada värskest loodud Euroopa riiklike tööturuasutuste võrgustiku ja tööhõivekomitee (EMCO) omavahelist seost ning selgelt sõnastada riiklike tööturuasutuste ajakohastamise põhimõtete olemus ja eesmärk, kusjuures need ei tohiks olla kohustusliku iseloomuga.

1.5 Riiklike tööturuasutuste võrdlemist asutuse efektiivsust mõõtvate kvantitatiivsete ja kvalitatiivsete näitajate alusel peab komitee kasulikuks koostöövormiks. Komitee toetab eelkõige statistiliste näitajate kasutamist tööturuasutuse ja aktiivse tööhõivepoliitika tulemuste ja tulemuslikkuse hindamiseks. Samas rõhutab komitee, et soovitud tulemus on töötajate kohanimisvõime parandamine ja töötajate aktiveerimine, et tagada piisavalt tööturule naasmine ning sujuv liikumine tööturul.

1.6 Et tegemist on üldraamistiku ja delegeeritud õigusaktide vastuvõtmisega, soovib komitee komisjonil tekstis täpselt määratleda, mis on nende õigusaktide sisu. Komitee soovib ettepaneku teksti täpsustada nii, et selles loetletaks üldraamistiku põhinäitajad. Delegeeritud õigusaktid peaksid aga täiendama põhinäitajaid vaid vähem olulistes aspektides ELi toimimise lepingu artikli 290 tähenduses.

1.7 Komitee palub komisjonil selgelt määratleda kõigi partnerite roll koostööd käsitleva artikli 4 tähenduses. Ettepanek ei tohiks vähendada sotsiaalpartnerite rolli assotsieerunud partnerite kasuks, vaid peaks hoopis suurendama sotsiaalpartnerite mõju riiklike tööturuasutuste ajakohastamisele. Ettepanekus tuleks samuti rõhutada kodanikuühiskonna rolli partnerluse põhimõtte alusel.

1.8 Komitee soovib samuti, et Euroopa tööturuasutuste võrgustiku tulemuste ja soovituste elluviimisesse kaasataks kõik sidusrühmad.

1.9 Komitee soovib komisjonil pöörduda liikmesriikide poole soovitusena, et kui nad soovivad edukalt kohandada oma organisatsioonimudelid, strateegilised eesmärgid ja riiklike tööturuasutuste protsessid kiiresti muutuvate tingimustega, peaksid nad looma tehnilised, personaliga seotud ja finantstingimused tööturuasutuste suutlikkuse parandamiseks ning uute, multifunktsionaalsete ülesannete täitmiseks.

1.10 Komitee on veendunud, et riiklike tööturuasutuste uued ülesanded, eelkõige aktiivse tööhõivepoliitika valdkonnas, peavad kajastuma ka nende asutuste ressursides ja rahalises toetuses. Euroopa Liidu tööhõive ja sotsiaalse innovatsiooni programmist ⁽¹⁾ eraldatavad vahendid peaksid jääma muutumatuks ja rahastamine peaks olema jätkusuutlikum.

1.11 Komitee kiidab heaks kõigi sidusrühmade järeldused ja kohustused, mis võeti vastu 3. juulil 2013 Berliinis toimunud noorte tööhõive konverentsil.

2. Sissejuhatus

2.1 Strateegias „Euroopa 2020” ⁽²⁾ sätestati kõigi liikmesriikide jaoks ühine ambitsioonikas eesmärk saavutada 2020. aastaks 20–64-aastaste meeste ja naiste hulgas tööhõive tase 75 %. Riiklikud tööturuasutused mängivad selle eesmärgi saavutamisel kesksel rollil.

2.2 2020. aasta tööhõivepoliitika suunistes ⁽³⁾ nimetatakse riiklike tööturuasutusi kui keskseid organisatsioone, mis mängivad olulist rolli soovitude 7 (tööturul osalemise suurendamine) ja 8 (kvalifitseeritud tööjõu arendamine) täitmisel. Seda riiklike tööturuasutuste panust strateegia „Euroopa 2020” täitmisse kinnitati ka 23.–24. juunil 2011. aastal Budapestis toimunud riiklike tööturuasutuste juhtide kohtumise järeldustes pealkirja all „Making the employment guidelines work” („Et tööhõivejuhised toimiksid”).

2.3 Tööhõive- ja tööturupoliitika jääb ka edaspidi liimesriikide pädevusse. Liikmesriigid vastutavad ka riiklike tööturuasutuste organisatsiooni, inimressursside ja haldamise eest. Samas on senine liikmesriikide vabatahtliku koostöö meetod, mis sai alguse 1997. aastal riiklike tööturuasutuste mitteametliku nõuanderüha loomisega ⁽⁴⁾, oma võimalused ammendanud ega vasta enam tänapäevastele nõuetele ja ülesannetele. Puudub mehhanism vähese tõhususe ja sellega seotud struktuuriliste

probleemide varaseks tuvastamiseks, puudub info olemasolevate võrdlusuuringute ja vastastikuste kogemuste vahetamise tulemuste kohta.

2.4 Seetõttu otsustati 7.–8. veebruaril 2013. aastal Dublinis toimunud tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimuste nõukogu (EPSCO) ministrite mitteametlikul kohtumisel ⁽⁵⁾, et intensiivsem ja tihedam koostöö riiklike tööturuasutuste vahel aitaks kaasa parimate tavade efektiivsemale tutvustamisele, ja kutsuti komisjoni töötama välja võrdlusel põhineva õppimise algatus.

2.5 Euroopa Komisjon avaldas 17. juunil 2013 Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsuse ettepaneku, mis põhineb juhtlalgatusel „Uute oskuste ja töökohtade tegevuskava” ⁽⁶⁾ ja 2012. aasta tööhõive paketil ⁽⁷⁾ ning milles soovitatakse riiklike tööturuasutuste koostöö ametlikuks muuta ja luua Euroopa riiklike tööturuasutuste võrgustik.

2.6 See võrgustik peaks toimima aastatel 2014–2020, järgides strateegiat „Euroopa 2020”. Nelja aasta järel toimuks võrgustiku toimimise analüüs ja hindamine. Rahastamine toimuks tööhõive ja sotsiaalse innovatsiooni programmist (EaSI), sekretariaadi funktsiooni tagaks Euroopa Komisjon olemasolevatest personalivahenditest.

2.7 Võrgustiku kaudu võetavad stimuleerivad meetmed peaksid soodustama järgmisi aspekte:

- strateegia „Euroopa 2020” ja selle peamiste tööturualaste eesmärkide elluviimine;
- tööturu parem toimimine ELis;
- tööturu parem integreeritus;
- suurem geograafiline ja tööalane liikuvus;
- võitlus sotsiaalse tõrjutuse vastu ja tööturult väljajäetud inimeste kaasamine.

2.8 Ettepaneku esimestel lugemistel nõukogus 2013. aasta juunis kiitis enamik liikmesriike komisjoni ettepaneku heaks ja suhtus seatud eesmärkidesse positiivselt. Kahtlused puudutasid eelkõige vastastikust seost tööhõivekomitee tööga ja võimalikke kattuvusi, Euroopa Komisjoni liiga suuri pädevusi, delegeeritud õigusaktide sisu ja ebaselgusi rahastamisküsimustes.

⁽¹⁾ EaSI (Programme for Employment and Social Innovation), Euroopa Liidu tööhõive ja sotsiaalse innovatsiooni programm, mis integreerib ja hõlmab kolme olemasolevat programmi: PROGRESS, EURES ja Euroopa mikrokrediidirahastu „Progress”.

⁽²⁾ COM(2010) 2020 final.

⁽³⁾ Nõukogu 21. oktoobri 2010. aasta otsus 2010/707/EL liikmesriikide tööhõivepoliitika suuniste kohta.

⁽⁴⁾ Euroopa Komisjoni mitteametlik nõuanderühm – HoPES (*Heads of Public Employment Services*).

⁽⁵⁾ EPSCO ministrite mitteametlik kohtumine Dublinis 7.–8. veebruaril 2013.

⁽⁶⁾ COM(2010) 682 final.

⁽⁷⁾ COM(2012) 173 final.

3. Üldised märkused

3.1 Komitee kiidab heaks kõik Euroopa Komisjoni algatused, mis on suunatud strateegia „Euroopa 2020” eesmärkide täitmisele tööhõive ja tööturu valdkonnas, liikmesriikide koostöö tihendamisele, ametioskuste arendamisele ja nende kohandamisele ettevõtjate ja töötajate vajadustele ning geograafilise ja tööalase liikuvuse toetamisele.

3.2 Arvestades olukorra kiireloomulisust, eriti mõnes liikmesriigis, kasvavat töötuse taset, eriti pikaajalise ja noorte töötuse taset, toetab komitee komisjoni ettepanekut luua Euroopa riiklike tööturuasutuste võrgustik, mis annaks platvormi riiklike tööturuasutuste tulemuste võrdlemiseks Euroopa tasandil, toetaks parimate tavade leidmist ja vastastikust õppimist nende asutuste võimekuse ja efektiivsuse suurendamiseks teenuseosutamisel.

3.3 Paljud liikmesriigid, mõjutatuna pikaajaliselt globaalsetest ja tehnoloogilistest muutustest ning tööjõu vananemise probleemi ja lühiajaliselt meetmetest, mida on tulnud võtta majanduskasvu aeglustumise tõttu, ajakohastavad juba suurema või väiksema eduga oma riiklike tööturuasutusi, tsentraliseerivad või hoopis detsentraliseerivad nende struktuuri, laiendavad nende haldusala ja püüavad täielikult ära kasutada nende asutuste potentsiaali.

3.4 Komitee peab vältimatuks riiklike tööturuasutuste kohandumist tööturu uuenenud nõuetega: tööjõu vananemine, nn hõbedase ja roheline majanduse arenemine, uued oskused ja noorema põlvkonna uued nõuded, IKT areng ja tehniline innovatsioon, kasvav vastuolu ametioskuste pakkumise ja nõudluse vahel.

3.5 Riiklikud tööturuasutused peavad korraga hakkama saama nii lühiajaliste kui ka pikaajaliste ülesannetega. Nad peavad kiiresti, paindlikult ja loominguiliselt reageerima muutustele ümbritsevas keskkonnas, kombineerima lühiajalist sekumist jätkusuutlike lahendustega ja nägema ette sotsiaalseid riske.

3.6 Komitee on veendunud, et riiklike tööturuasutuste uued ülesanded, eelkõige aktiivse tööhõivepoliitika valdkonnas, peavad kajastuma ka nende asutuste ressursides ja rahalises toetuses. Paljudes liikmesriikides aga ei toeta olukord seda seisukohta, eriti eelarvekärbete ja kokkuhoiumeetmete ajal. Praegu peaks aga riiklikele tööturuasutustele eraldatavaid vahendeid hoopis suurendama, eriti inimressursside valdkonnas, et tagada kvaliteetsed järelemeetmed, mis viivad tööpakkumiseni. Kvaliteetselt toimivad riiklikud tööturuasutused võiksid tulevikus muutuda ametioskuste keskusteks.

3.7 Aastal 2010 töötas EUROFOUND (Euroopa Elu- ja Töötingimuste Parandamise Fond) komitee tellimusel välja taustamaterjali aktiivsete tööturuprogrammide finantseerimise ja rakendamise kohta kriisi ajal⁽⁸⁾. Selles kirjeldatakse 10 valitud riigi põhjal aktiivse ja passiivse tööturupoliitika suhete varieerumist, tööturukulude vähenemist (võrreldes SKPga) aktiveerimismeetmete kahjuks, eriti kiiresti kasvava töötuse tasemega riikides.

3.8 Komisjoni ettepaneku eesmärk on stimuleerivate meetmete (ELi toimimise lepingu artikkel 149) abil ergutada koostööd liikmesriikide vahel, tagada tööturu parem integreeritus ja toimimine ELis, soodustada geograafilist ja tööalast liikuvust ning võidelda sotsiaalse tõrjutuse vastu.

3.9 Vastloodud võrgustiku ülesanne on luua üleeuroopaline riiklike tööturuasutuste võrdlemise süsteem ja seda süsteemi hallata, pakkuda vastastikku abi, kiita heaks ja viia ellu riiklike tööturuasutuste ajakohastamise ja tugevdamise kontseptsioone olulistes valdkondades ning koostada tööhõivealaseid ettekan-
deid.

3.10 Komisjoni ettepanek põhineb mitmetel eelnevatel tegevustel ja riiklike tööturuasutuste ettevõtte mudelile suunatud uuringutel, riiklike tööturuasutuste rõhususe mõõtmise süsteemidel ja riiklike tööturuasutuste rolli seotusel paindliku turvalisuse, kvalifikatsioonide prognoosimise ja kodanike võimega kohanduda uute töökohtade nõuetele.

3.11 Komitee on veendunud, et tulevikus ei saa riiklike tööturuasutuste tegevus kunagi olla vaid rutiinne töö⁽⁹⁾. Riiklikud tööturuasutused peavad järk-järgult muutuma multifunktsionaalseteks agentuurideks, mis lihtsustavad mitmesuguseid üleminekuid: üleminekuid tööturul, üleminekuid õpingutelt töökohale, üleminekuid eri karjäärisuundade vahel, üleminekuid ELi raames. Riiklik tööturuasutus peab tagama suhtluse tööturul osalejate vahel ja stimuleerima nende koostööd ja innovatsiooni, peab tegema ise tihedamat koostööd avaliku ja erasektori partneritega⁽¹⁰⁾ ning tagama kooskõla tööturu osaliste ja tööhõivepoliitika vahel.

3.12 Komitee leiab, et riiklikud tööturuasutused peaksid pöörama rohkem tähelepanu tööturu nõudlusele, ilma et häiritud oleks hüvitiste väljamaksmine, sest tööandjad seisavad

⁽⁸⁾ Hurly, J., „Financing and operating active labour market programmes during the crisis”, EUROFOUND, 2010.

⁽⁹⁾ Riiklike tööturuasutuste panus strateegiasse „Euroopa 2020”, riiklike tööturuasutuste 2020. aasta strateegia hindamise dokument, 2012.

⁽¹⁰⁾ Euroopa Komisjon on käivitanud algatuse PARES, mis on partnerlus ELi avaliku ja erasektori tööturuasutuste vahel ja mida peetakse prioriteetseks tegevuseks 2011. aastal avaldatud teatises „Uute oskuste ja töökohtade tegevuskava”.

silmitsi aina suuremate probleemidega vajalike töötajate leidmisel ja värbamisel. Sageli vajavad riikliku tööturuasutuse tugevamat toetust just väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad ning seetõttu on vaja tugevdada koostööd ettevõtjate ja riikliku tööturuasutuse vahel.

3.13 Vaatamata kõrgele töötuse tasemele on ametioskuste pakkumine ja tööturu nõudmised ikka veel vastuolus. Võrgustiku HoPES⁽¹¹⁾ kaudu on riiklikud tööturuasutused nüüd haaratud aruteludesse ja konsultatsioonidesse, kus arutatakse ametioskuste rolli üle sotsiaal-majanduslikus kontekstis. Töö- ja haridusvaldkond tuleb omavahel ühendada ja leida ühine ametioskuste ja kvalifikatsioonide keel. Selleks peavad riiklikud tööturuasutused looma partnerlussuhted mitmesuguste sidusrühmadega ja tagama tasakaalu oskuste pakkumise ja nõudmise vahel aina keerukamate kohalike tööturgude kontekstis⁽¹²⁾.

3.14 Komitee tunnustab ainulaadset rolli, mida riiklikud tööturuasutused mängivad turvalise paindlikkuse kõigi aspektide rakendamisel. Uuring riiklike tööturuasutuste rolli kohta turvalise paindlikkuse tagamisel Euroopa tööturgudel⁽¹³⁾ näitas heade praktiliste näidete najal, et riiklikud tööturuasutused on teadlikud vajadusest järgida uut lähenemisviisi oma teenustes ning on kasutusele võtnud mitmesuguseid strateegiaid ja meetmeid turvalise paindlikkuse toetamiseks. Riiklikud tööturuasutused peaksid ka edaspidi keskenduma oma suutlikkuse arendamisele, et suuta täita turvalise paindlikkuse toetaja ja hindaja rolli.

3.15 Komitee usub, et riiklikud tööturuasutused peaksid peamiselt keskenduma neile töötajatele või töötajate rühmadele, kes on tööturul kõige raskemas olukorras ja kellel on erivajadused – pikaajalised töötud, vanemad töötajad, naised, noored, invaliidid, sisserändajad – ja peaksid võtma nende kaitseks diskrimineerimisvastaseid meetmeid ning neid töötajaid rohkem juhendama.

3.16 Arvestades üleeuroopalist võitlust noorte töötuse vastu, rõhutab komitee ka riiklike tööturuasutuste olulist rolli algatuse „Noortegarantii” rakendamisel ning kiidab heaks riiklike tööturuasutuste juhtide (HoPES) võetud kohustuse (võeti vastu 3. juulil 2013 noorte tööhõive konverentsil Berliinis) mängida olulist rolli noorte tööhõive toetamisel Euroopas, parandada oma töö tulemuslikkust ja tugevdada koostööd muude sidusrühmadega⁽¹⁴⁾.

⁽¹¹⁾ *The Case for Skills: A Response to the Recommendations regarding the Future Role of Public Employment Services under the New Skills for New Jobs Agenda*, European Network of the Heads of Public Employment Services, september 2011.

⁽¹²⁾ Wilson, R. A, *Anticipating skills needs of the labour force and equipping people for new jobs: which role for public employment services in early identification of skill needs and labour up-skilling?*, aruanne Euroopa Komisjonile. Danish Technological Institute / ÖSB Consulting / Warwick Institute for Employment Research, 2010.

⁽¹³⁾ *The role of the Public Employment Services related to 'Flexicurity' in the European Labour Markets*, lõpparuanne, Policy and Business Analysis, Danish Technological Institute / ÖSB Consulting / Tilburg University / Leeds Metropolitan University, märts 2009.

⁽¹⁴⁾ Noorte tööhõive konverents (Konferenz für Jugendbeschäftigung), 3. juuli 2013 Berliinis, HoPESi panus.

4. Konkreetsete märkused

4.1 Käsitluse all oleva ettepaneku kohaselt peaks Euroopa riiklike tööturuasutuste võrgustik tegema tihedat koostööd tööhõivekomiteega (EMCO) ja aitama kaasa selle tööle, pakkudes infot ja andmeid tööhõivepoliitika rakendamise kohta. Komitee leiab, et võrgustiku nõuandev funktsioon ja võrgustiku seos tööhõivekomiteega peaks olema otsuse tekstis selgelt määratletud. Võrgustikul on nõuandev ja koordineeriv funktsioon ja selle loomist ei saa käsitleda sammuna riiklike tööturuasutuste või sotsiaalsete süsteemide ühtlustamise suunas.

4.2 Komitee ei saa sugugi eirata asjaolu, et piirkondlikul tasandil on juba olemas hästi toimivad struktuurid, sh piirkondlike tööturu vaatluskeskuste võrgustikud, mis annavad tõhusa panuse strateegias „Euroopa 2020” seatud ELi ühiste tööhõiveeesmärkide saavutamisse.

Et paremini korraldada Euroopa riiklike tööturuasutuste ja nende vaatluskeskuste suhteid, juhib komitee tähelepanu vajadusele:

- a) kehtestada kord, mille raames võivad otse piirkondade hallatavad avaliku sektori piirkondlikud tööturu vaatluskeskused osaleda Euroopa võrgustikus;
- b) tagada parem side Euroopa piirkondlike tööturu vaatluskeskuste võrgustiku ja Euroopa riiklike tööturuasutuste võrgustiku vahel;
- c) kehtestada kõnealuse Euroopa võrgustikuga ühinemise ja sellele juurdepääsu kord nii era- kui ka avaliku sektori piirkondlike tööturu vaatluskeskuste jaoks, mida ei halda piirkonnad otse, aga mis tegutsevad nende juhendamisel ja töötavad nende eesmärkide saavutamise nimel;
- d) tagada igasugused muud meetmed kõigi olemasolevate struktuuride toimimise ja ühendamise parandamiseks, eesmärgiga kasutada kõiki võimalikke vahendeid, et kaasata kõik valitsemistasandid ja võtta meetmeid igal tasandil – riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil.

4.3 Riiklike tööturuasutuste laiendatud koostööd rahastatakse ajavahemikul 2014–2020 ELi tööhõive ja sotsiaalse innovatsiooni programmist (EaSI) PROGRESSi osa vahendusel. Õigusakti ettepanek on eelarve seisukohalt neutraalne ega nõua täiendavaid inimressursse. Võrgustiku rakendatavate projektide või vastastikuseks õppimiseks mõeldud projektide puhul ning hiljem eri riiklikes tööturuasutustes läbiviidavate projektide puhul on liikmesriikidel ligipääs rahastamisele Euroopa Sotsiaalfondist (ESF), Euroopa Regionaalarengu Fondist (ERDF) ja programmist

„Horisont 2020”. Komitee peab kõige tähtsamaks, et struktuurifondidest eraldatavad vahendid säiliks ja et rahastamine oleks jätkusuutlik. Riiklike tööturuasutuste uued ülesanded, eelkõige aktiivse tööhõivepoliitika valdkonnas, peavad kajastuma ka nende asutuste ressurssides ja rahalises toetuses.

4.4 Ettepaneku artiklis 3 määratletakse võrgustiku algatused.

- Artikli 3 lõike 1 punktis a käsitletakse sellise üleeuroopalise tõenditepõhise riiklike tööturuasutuste võrdlemise süsteemi loomist ja haldamist, kus kasutatakse kvantiteedi- ja kvaliteedinäitajaid, et hinnata riiklike tööturuasutuste tulemuslikkust ja koguda tõendusmaterjali, mille alusel saab luua vastastikuse õppimise asjakohase mudeli.
- Komitee on teksti sõnastusega üldiselt nõus. Riiklike tööturuasutuste võrdlemist riiklike tööturuasutuste tulemuslikkust mõõtvate kvantitatiivsete ja kvalitatiivsete näitajate alusel peab komitee kasulikuks koostöövormiks. Komitee soovib eelkõige kasutada riiklike tööturuasutuste ja aktiivse tööhõivepoliitika tulemuste ja tulemuslikkuse statistilisi näitajaid. Sisendnäitajaid (näiteks eelarve) tuleks kasutada pigem taustanäitajana. Muude näitajate hulka, mida komitee peab sobivaks, kuuluvad näiteks isikute arv registris (riikide kaupa), vahendajate arv kokku ja ühe osaleja kohta, tööle naasmise määr ning töö püsivuse määr jälgituna kolme ja kuue kuu pärast, töötuse keskmine kestus, töö pakkumise ja nõudluse vastavuse määr, töökohal püsivuse kestus ja töökoha tüüp pärast aktiivse tööhõivepoliitika programmi läbimist, koolituskavadega liituvate töötajate määr, kantud kulud või EList ja väljastpoolt ELi pärit töötajate arv.
- Keskenduda tuleb turgudele, mis on tööturust kõige kaugemal, analüüsida ja võrrelda tööhõiveametite tööd võrreldavate tingimustega valdkondades seoses töötuse taseme ja majanduse dünaamikaga.
- Artikli 3 lõike 1 punktis c käsitletakse riiklike tööturuasutuste ajakohastamise ja tugevdamise põhimõtte vastuvõtmist ja selle rakendamist olulistest tegevusvaldkondades.

Komitee soovib täpsustada teksti nii, et oleks selge, et riiklike tööturuasutuste võrgustikul on tegelikult vaid nõuandev roll. Komitee peab vajalikuks, et selles punktis selgitataks, milline peab olema koostatavate riiklike tööturuasutuste ajakohastamise põhimõtete olemus ja eesmärk. Komitee hinnangul ei tohiks need mingil juhul olla kohustusliku iseloomuga.

4.5 Artiklis 4 (koostöö) käsitletakse koostööd ja infovahetust tööturu sidusrühmadega, sh muude tööturuteenuste osutajatega.

Komitee leiab, et tekstis tuleks täpsemalt määratleda eri osalejate ülesanded.

4.5.1 Komitee rõhutab, et sotsiaalpartnerid on tööturu peamised osalised ja nende roll riiklike tööturuasutuste ajakohastamisel on asendamatu, seega peaks neil olema uues struktuuris sobiv koht. ILO on oma töödokumendis sotsiaalpartnerite rolli kohta riiklike tööturuasutuste juhtimise protsessis, eelkõige kriisi ajal, ELi nelja liikmesriigi näitel selgelt näidanud, et riiklike tööturuasutuste struktuuri muutudes muutuvad ka sotsiaalpartnerite ülesanded, kaasatus ja mõju. Näiteks Austrias laienevad nende tegevusvahendid, eriti regionaaltasandil, Saksamaal ja Taanis sotsiaalpartnerite mõju aga väheneb ja nad on pigem nõuandjad kui kaasotsustajad. Suurbritannias ei ole sotsiaalpartnerid ajalooliselt olnud institutsionaalselt kaasatud⁽¹⁵⁾. Seetõttu hindab komitee Euroopa sotsiaalpartnerite algatusi nende ühiste töötõrprogrammide raames⁽¹⁶⁾.

4.5.2 Selles seoses osutab komitee ebasoodsale arengule komisjoni uue, EURESt käsitleva otsuse 2012/733/EL valguses. Aprillis toimunud töötajate vaba liikumise nõuandekomitee⁽¹⁷⁾ istungil väljendasid sotsiaalpartnerite esindajad tugevat rahulolematust sellega, et tulevikus väheneb sotsiaalpartnerite roll assotsieerunud partnerite kasuks.

4.5.3 Komitee on mitmes oma seisukohas kutsunud komisjoni üles partnerlusele kõigi sidusrühmadega, et toetada uute töökohtade loomist, suurendada tööhõivet, arendada ametioskusi ja võidelda sotsiaalse tõrjutuse vastu. Eriti võitluses Euroopa noorte kõrge töötuse taseme vastu on komitee rõhutanud haridusasutuste, nõuandeametite, kodanikuühiskonna organisatsioonide (noorteorganisatsioonid, naisliikumised, puuetega inimesi toetavad organisatsioonid jne), perekondade ja üksikisikute rolli, sest see on ainus viis leida Euroopa tööturu olukorrale ühine terviklik lahendus.

4.5.4 Komitee kiidab heaks ka riiklike tööturuasutuste partnerluse (PARES)⁽¹⁸⁾, et toetada ELi tasandi dialoogi tööturul tehtavate üleminekute lihtsustamise eesmärgil. Tööturud muutuvad aina keerukamaks ja tööturuasutuste kõik osalised peavad tegema koostööd. Komitee hindab kõrgelt ka Euroopa Komisjoni vastastikuse õppimise programmi, millega edendatakse riiklike tööturuasutuste omavahelist dialoogi.

⁽¹⁵⁾ Weishaup, J. T., *Labour Administration and Inspection Programme: Social Partners and the Governance of Public Employment Services: Trends and Experiences from Western Europe*, 2011.

⁽¹⁶⁾ Kaasavate tööturgude ühepoolne kokkulepe (2010), põhineb Euroopa Liidu tööturu põhifaktorite analüüsil (2009).

⁽¹⁷⁾ Töötajate vaba liikumise nõuandekomitee 12. aprilli 2013. aasta koosoleku protokoll, Brüssel.

⁽¹⁸⁾ PARES on üks Euroopa Komisjoni kaasnev meede turvalise paindlikkuse toetamiseks juhtalgatuse „Uute oskuste ja töökohtade tegevuskava” raames.

4.6 Artikli 7 (üldise raamistiku vastuvõtmine) kohaselt antakse komisjonile õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte kooskõlas ettepaneku artikliga 8, et käsitleda tulemuste võrdlemise ja vastastikuse õppimisega seotud algatuste üldist raamistikku, nagu on kirjeldatud artikli 3 lõikes 1. Komitee on üldiselt nõus delegeeritud õigusaktide kasutamisega mõnede tulemuste võrdlemise ja vastastikuse õppimisega seotud algatuste üldise raamistikuga seotud küsimuste reguleerimiseks. Oleks aga vaja lisainfot selle kohta, milliseid küsimusi delegeeritud õigusaktidega konkreetselt reguleeritaks. Komitee soovib ettepaneku teksti täpsustada nii, et selles määratletaks üldraamistiku põhinäitajad. Delegeeritud õigusaktid peaksid aga täiendama põhinäitajaid vaid vähem olulistes aspektides ELi toimimise lepingu artikli 290 tähenduses.

4.7 Komisjoni uued algatused on ettepanekus mõeldud täiendada riiklike tööturuasutuste koostöömeetmeid EURESe raames kooskõlas ELi toimimise lepingu artiklitega 45 ja 46. Komitee leiab, et tekstis peaks selgelt väljenduma riiklike tööturuasutuste vastloodud võrgustiku ja EURESe sünergia⁽¹⁹⁾. Vastloodud tööturuasutuste võrgustik peaks toetama EURESe volituste laiendamist ja tema rolli peamise meetmena ametioskuste ja Euroopa tööturu nõudmiste kooskõlla viimisel ning ELi-sisese liikuvuse parandamisel. Võrgustik võib teha koostööd ka muude organisatsioonidega, näiteks karjäärinõustamisametitega.

Brüssel, 17. oktoober 2013

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

⁽¹⁹⁾ ELT L 328, 28.11.2012, lk 21–26.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Majandus- ja rahaliidu sotsiaalse mõõtme tugevdamine””

COM(2013) 690 final

(2014/C 67/24)

Pearaportöör: **Georgios DASSIS**

4. oktoobril 2013 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Majandus- ja rahaliidu sotsiaalse mõõtme tugevdamine””

COM(2013) 690 final

Komitee juhatus tegi 17. septembril 2013 käesoleva arvamuse ettevalmistamise ülesandeks tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse seksioonile.

Arvestades töö kiireloomulisust, määras komitee täiskogu 493. istungjärgul 16.–17. oktoobril 2013 (17. oktoobri istungil) pearaportööriks Georgios Dassist ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 157, vastu hääletas 3, erapooletuks jäi 19 liiget.

1. Üldised märkused

1.1 Enneolematu finants- ja majanduskriis, mis eriti tugevalt tabas euroala liikmesriike, on paljastanud ka Euroopa üldised struktuurilised puudused. See on esile toonud selge seose töötuse kõrge määra, riigieelarvetele avalduva surve, sotsiaalse allakäigu ja ühiskondlike rahutuste vahel. Riigieelarved peavad küll olema tasakaalus, ent kärped on avaldanud kahjulikku mõju haridusele, aktiivsetele tööturumeetmetele ja sotsiaalhoolekandele. Suurenenud töötus ja vaesus mõjuvad halvasti töötajate oskustele ja tööalasele konkurentsivõimele. See kahjustab ka ettevõtete võimet laieneda ja töökohti luua, mis omakorda õhustab majanduse taastumist.

1.2 Euroopa Liidus võib mitmes kriisist kõige raskemini tabatud riigis näha, et majandus- ja sotsiaalne kriis on muutunud ka poliitiliseks kriisiks, mille käigus kerkivad esile äärmuslikud ja ebademokraatlikud poliitilised liikumised. Selle suundumuse tasakaalustamiseks on ülikiiresti tarvis võtta konkreetseid meetmeid Euroopa, liikmesriikide ja kohalikul tasemel.

1.3 Siseturg peaks olema nii majanduslik kui ka sotsiaalne projekt. See on andnud oma panuse tööhõive ja heaolu suurendamisse kõigis ELi liikmesriikides. Võimaldamaks Euroopal kiiremini kriisist üle saada, on äärmiselt oluline lõpule viia siseturu väljakujundamine ning strateegia „Euroopa 2020” kontekstis suurendada tõhusust ja sotsiaalset ühtekuuluvust.

1.4 Selles kontekstis on komitee märkimisväärse huviga lugenud komisjoni teatist kui esmast panust Euroopa Ülemkogu tulevastesse aruteludesse ja otsustesse Euroopa majandus- ja rahaliidu sotsiaalse mõõtme tugevdamise kohta.

1.5 Neid arutelusid silmas pidades kutsub komitee komisjoni üles oma poliitikat ajakohastama ja tõhustama, et oleks jätkuvalt võimalik teha edusamme eelkõige tööhõive ja sotsiaalse kaasatuse näitajate ennetaval kasutamisel.

1.6 Komitee on järjekindlalt toetanud sotsiaalsete investeeringute edendamise meetmeid, Euroopa fondide vahendite kindlamat suunamist tugevasse tööhõive- ja sotsiaalpoliitikasse, noorte tööhõive algatusse ja noortegarantii süsteemi ning hõlpsamat piiriülest liikuvust. Seepärast tunneb komitee rõõmu neile poliitikavaldkondadele pööratava tähelepanu suurenemise üle. Samuti rõõmustab ta Euroopa poolaasta protsessi ilhe osana ette nähtud tugevdatud sotsiaalse dialoogi üle.

1.7 Komitee jagab komisjoni seisukohta, et sotsiaalse mõõtme tugevdamine aitaks liikmesriikidel paremini kasutada oma võimalusi tööhõive suurendamiseks, sotsiaalse ühtekuuluvuse tugevdamiseks ja ebavõrdsuse süvenemise ärahoidmiseks. Eriti toetab ta mõtet tugevdada tööhõive ja sotsiaalse ebavõrdsuse hoolikamat järelevalvet majandus- ja rahaliidus, jälgides süstemaatilisel töötuse, leibkonna sissetuleku, vaesuse ja ebavõrdsuse määrasid ning noorte hulka, kes ei tööta, ei õpi ega saa koolitust.

1.8 Peamistel näitajatel ja künnistel põhinev kavandatav tööhõive ja sotsiaalse ebavõrdsuse tulemustabel peaks seepärast ennetavalt tuvastama asümmeetrilisi arengusuundi ja nende mõju üldistele majandustulemustele. See järelevalvesüsteem peaks käivituma, kui vajatakse õigeaegset ja tõhusat kohandamismehhanismi ja poliitikameedet, näiteks sarnaste majanduslike ja finantsiliste tasakaalunihete puhul. Sellest tulenevalt

jabab komitee Euroopa Ülemkogu 27.–28. juuni 2013. aasta kohtumisel esitatud seisukohta, et sotsiaal- ja tööhõivenäitajate kavandatud raamistik on esimene samm majandus- ja rahaliidu kõikehõlmavama sotsiaalse mõõtme poole ⁽¹⁾.

1.9 Komitee on 22. mai 2013. aasta arvamusega ⁽²⁾ täitnud oma nõuandvat rolli järgmise Euroopa Ülemkogu kohtumise arutelude ettevalmistamisel ning kordab oma üleskutset majandus- ja rahaliidu sotsiaalse mõõtme jätkuvaks tugevdamiseks.

2. Konkreetsete märkused

2.1 Oma teatistes pakub Euroopa Komisjon välja mitu algatust majandus- ja rahaliidu sotsiaalse mõõtme tugevdamiseks, keskendudes eelkõige kolmele aspektile:

- tööhõive- ja sotsiaalküsimuste tugevdatud järelevalve ning poliitika kooskõlastamine,
- suurem solidaarsus ning tööhõivet ja töötajate liikuvust käsitlevad meetmed,
- tõhustatud sotsiaaldialoog.

2.2 Komitee nõustub, et majandus- ja rahaliidu sotsiaalset mõõdet on tarvis tugevdada, ning tahaks eriti juhtida tähelepanu järgmistele küsimustele.

Tööhõive- ja sotsiaalküsimuste tugevdatud järelevalve ning poliitika kooskõlastamine

2.3 ELi eelarve konsolideerimist ja majandusjuhtimist ei saa jätkata samaväärsete sotsiaalse konsolideerimise ja sotsiaaljuhtimise vormideta. Praegune Euroopa sotsiaalsete erinevuste süvenemine õhustab majanduse taastumist ja kasvu ning ühtekuuluvust. Komitee leiab, et Euroopa poolaasta abil tuleb hõlmata tööhõive ja sotsiaalse kaasatuse standardid samasse järelevalve- ja raamistikku, milles toimuvad majanduse kooskõlastamine ja struktuurireformid. Mõõdetavad tööhõive- ja sotsiaaleesmärgid peavad olema kooskõlas võla ja puudujäägi alaste eesmärkidega ning nende puhul tuleb kasutada sarnaseid kohandus- ja solidaarsusmehhanisme, mille abil korvata sotsiaalset ebavõrdsust ja edendada sotsiaalseid investeeringuid.

2.4 Komitee tunnustab, et ELi ja liikmesriikide majanduse uuendamiseks ja sotsiaalseteks investeeringuteks on vaja midagi enam kui ametlikud juhtimisstruktuurid ja riiklikud mehhanismid. Sellepärast on organiseeritud kodanikuühiskonnal ja igal

Euroopa kodanikul õigus huvi tunda ja oma rolli täita. Osalusel põhinev pühendumine Euroopa projektile on ülimalt tähtis.

2.5 Komitee rõhutab siiski ka seda, et jätkusuutlike sotsiaalsete edusammude saavutamiseks on vaja tegeleda liikmesriikide struktuuriliste probleemide põhjustega. Euroopa kriisist väljatoomiseks on keskse tähtsusega ülemaailmne konkurentsivõime, majanduskasv ja tugev sotsiaalne mõõde. Lühi- ja pikaajaliste reformide tugevdamiseks tuleb kasutada hiljuti kavandatud sotsiaalpoliitika näitajaid.

Suurem solidaarsus ning tööhõivet ja töötajate liikuvust käsitlevad meetmed

2.6 Nagu komisjon oma teatistes märgib, on tööjõu piiriülene liikuvus oluline tegur tööhõive ja konkurentsivõime säilitamisel ning uute töökohtade loomisel nende asemele, mis kaovad majanduse struktuurimuutuste tõttu.

2.7 Tööjõu liikuvust raskendavate takistuste edasiseks vähendamiseks tuleks võtta täiendavad meetmed, mille eesmärk peaks olema edastada liikuvatele töötajatele arusaadavat töö- ja sotsiaalõigust puudutavat teavet nende riigikeeles. Lisaks tuleks kehtestada töötajate õigus nõustamisele. Asjaomased nõustamisstruktuurid peaksid tegema tihedat koostööd sotsiaalpartnerite ja EURESiga ning tagama, et liikuvaid töötajaid teavitataks sihtriikides valitsevast sotsiaalsest ja õiguslikust korrast juba nende päritoluriigis.

2.8 Sotsiaalsed investeeringud on inimestele abiks. Need parandavad inimeste oskusi ja võimeid ning soodustavad osalemist ühiskondlikus elus ja tööturul. See suurendab heaolu, hoogustab majandust ja aitab Euroopa Liidul väljuda kriisist tugevama, ühtsema ja konkurentsivõimelisemana.

2.9 Sihipärased sotsiaalsed investeeringud ei too üksnes sotsiaalseid ja ühiskondlikke edusamme, tugevdades samas konkurentsivõimet, vaid eelkõige just seniolematu ja dramaatilise töötuse ja suureneva vaesuse aegadel omandavad investeeringud heaoluriiki ka keskse rolli sotsiaalse ühtekuuluvuse tugevdamisel, sotsiaalse kaasatuse edendamisel ning sotsiaalse tõrjutuse ja vaesuse vastu võitlemisel. Selliste investeeringutekulutamisel peab olema tagatud tõhusus.

2.10 Komitee rõhutab selgelt, et majandus- ja rahaliidu sotsiaalne mõõde vajab selgeid vahendeid, näitajaid ning kvantitatiivseid eesmärgi, mis on sama tõhusad kui majandus- ja rahaliidu majandus- ja finantskohustused. Komitee soovib ka Euroopa Ülemkogule, et juhul, kui puudub piisav üksmeel või poliitiline tahe ELi sotsiaalset mõõdet selliselt elavdada, pakub komitee välja võimaluse teha tõhustatud koostööd majandus- ja rahaliidus. Seda võiks teha omavahendite, täiendava sotsiaalfondi, Euroopa sotsiaalarengu pakti ning sotsiaalsete standardite, eesmärkide ja stabiilsusmehhanismide abil, mis on sarnased maksu-, eelarve- ja rahastabiilsuse mehhanismidega.

⁽¹⁾ Euroopa Ülemkogu 27.–28. juuni 2013. aasta kohtumise järeldused, EUCO 104/13, punkt 14c.

⁽²⁾ ELT C 271, 19.9.2013, lk 1–7.

Tõhustatud sotsiaaldialoog

2.11 Komitee tunneb heameelt komisjoni ettepanekute üle suurendada sotsiaalpartnerite kaasatust majandus- ja tööhõivepoliitika koostööst Euroopa tasandil. Sotsiaaldialoogil on oluline roll kõigil tasanditel. See aitab jõuda nii tööandjate kui ka töötajate seisukohti kajastavate lahendusteni ning loob ka Euroopa tööturu reformimiseks ning sotsiaalse struktuuri tugevdamiseks vajalikku mõistmist ja usaldust.

2.12 Komitee märgib ka, et Euroopa sotsiaalpartnerid arutavad juba sotsiaaldialoogi, sealhulgas kolmepoolse dialoogi tulevikku.

Brüssel, 17. oktoober 2013

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teamal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Konkurentsivõimelisem ja tõhusam kaitse- ja julgeolekusektor”

COM(2013) 542 final

(2014/C 67/25)

Raportöör: **Joost VAN IERSEL**

Kaasraportöör: **Monika HRUŠECKÁ**

3. juulil 2013 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Konkurentsivõimelisem ja tõhusam kaitse- ja julgeolekusektor”

COM(2013) 542 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööstuse muutuste nõuandekomisjon (CCMI) võttis arvamuse vastu 26. septembril 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 493. istungjärgul 16.–17. oktoobril 2013 (17. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 172, vastu hääletas 23, erapooletuks jäi 24.

1. Järeldused ja soovitus

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab südamest käesoleva aasta detsembris toimuvat Euroopa Ülemkogu kaitse-teemalist kohtumist, mille aluseks võetakse Euroopa Komisjoni teatis⁽¹⁾ ja kõrge esindaja / kaitseagentuuri juhi aruanne⁽²⁾. Need on väga kiireloomulised algatused ning õigeaegne vastus liidu sisemistele ja välistele väljakutsetele, pidades silmas Euroopa kaitse pikaajalist prognoositavust ja usaldusväarsust.

1.2 Tavapäraest tabudest kaugemale minnes asetavad teatis ja kõrge esindaja (esialgne) seisukoht praeguse olukorra ja võtmist vajavad meetmed õigesse perspektiivi.

1.3 Eriti just kõrge esindaja aruandes väidetakse veenvalt, et ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika terviklik strateegia on hädavajalik, et vastata Euroopa kaitse- ja julgeolekunõuetele. Komitee nõustub, et ühine kaitse- ja julgeolekupoliitika on sobivaim raamistik tõhusaks koostööks sõjaliste võimete alal, ent rõhutab lisaks, et koostöö on ka tõsiseltvõetava ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika tingimus.

1.4 Selle algatuse õnnestumiseks tuleb kujundada soodsad poliitilised tingimused. Arvestades, et Euroopa (tööstuslike)

kaitsestruktuuride oluliseks kohandamiseks tuleb läbi käia pikk ja okkiline tee, mis hõlmab omavahel seotud poliitikavaldkondi, on komitee arvates hädavajaliku läbimurde saavutamise esmane tingimus ELi valitsusjuhtide järjekindel pühendumus.

1.5 Komitee kutsub nõukogu tungivalt üles võtma vastu otsuse mõne konkreetse meetme ja tegevuse kohta Euroopa kaitsesektori konkurentsivõime ja koostöö tugevdamiseks. Need meetmed ja tegevused oleksid selge signaal tulevikuks.

1.6 Komitee toetab eesmärki hoida alal Euroopa sõltumatu kaitsevõime, mis oleks kooskõlas Euroopa majandusliku kaalu ja muude huvidega maailmas. Pikaajaline eesmärk peaks olema Euroopa kodanike autonoomne kaitsmine, tagades, et sõjavägi on pidevalt ajakohaselt varustatud, ja Euroopa väärtused (inim-õigused, demokraatia)⁽³⁾.

1.7 Euroopa kaitsele ja julgeolekule avaldab mõju ka uus üleminekuetapp. Ajal, mil suures osas Euroopas valitseb tõsine majandusseisak ja püsiv tööpuudus, leiavad aset geopoliitilised nihked. Kõrvuti sellega astuvad maailmalavale uued osalised. Üleilmne areng on Euroopa arengut selja taha jätmas. Lõhe suureneb. Teiste riikidega sammu pidamiseks peab Euroopa kiiremini kohanema.

⁽¹⁾ Konkurentsivõimelisem ja tõhusam kaitse- ja julgeolekusektor, COM jne.

⁽²⁾ Dokumenti ei ole veel avaldatud. Kätesaadav on kõrge esindaja esialgne seisukoht.

⁽³⁾ ELT C 299, 4.10.2012, lk 17.

1.8 Lisaks sellele muudab tööstuse vajadus olla konkurentsivõimeline kombineerituna kahanevate finantsvahenditega vajalikuks ka kulutõhususe. Euroopa lähenemisviisid, mis asendaksid kahjulikku kattuvust, koordineerimata poliitikastrateegiaid ja lünki, peavad suurendama tasuvust. See viiksraharaiskamise vähenemiseni ja tulemuste paranemiseni ning oleks maksimaksja huvides.

1.9 Komitee on rahul komisjoni teatise esitatud tabava ja täpse analüüsiga Euroopa suhtelise positsiooni kohta. Sarnase analüüsi ajal asus komitee möödunud aastal otsima poolehoidu Euroopa hoiaku põhjalikule muutumisele ühiste kaitseküsimuste suunas ⁽⁴⁾.

1.10 Komitee nõustub iseäranis komisjoni teatise peatükiga 9, milles käsitletakse nõukogu tegevuskava keskseid osiseid, eeskätt Euroopa strateegilist lähenemisviisi, ühist julgeoleku- ja kaitsepoliitikat ⁽⁵⁾ ning Euroopa kaitsetööstuse strateegiat.

1.11 Euroopal on hädasti tarvis ühist keelt kaitseküsimustes. See nõuab aga strateegiliste vajaduste osas tööpoolest üleminekut riiklikult mõtlemiselt ühisele Euroopa tasandi mõtlemisele, mis edendab riiklike huvide saavutamist ELi strateegiliste eesmärkide poole püüdlamise teel.

1.12 Samuti on tarvis poliitilist ja kodanike pühendumist tagamiseks, et avalik arvamus põhineb piisaval teabel Euroopa strateegiliste globaalsete ja tööstuslike huvide tähtsuse kohta, et edendada kodanike ja maksumaksjate aktiivset toetust. Komitee nõustub komisjoniga selles, et Euroopa-põhine terve kaitsetööstus annab ka üliolulise panuse Euroopa tootvasse tööstusse üldiselt ⁽⁶⁾.

1.13 Selle kaugeleulatava eesmärgi saavutamisele peab pühendumata võimalikult suur hulk liikmesriike. Kui kõik liikmesriigid ei soovi osaleda, tuleks protsess käivitada nendega, kes on selleks valmis.

1.14 Komitee rõhutab komisjoni ja Euroopa Kaitseagentuuri rolli. Teatise ellurakendamisel tuleb eeldada nende tihedat koostööd. Komitee avaldab ulatuslikku toetust komisjoni pakutud meetmetele. Käesoleva arvamuse 6. peatükis esitab komitee ettepaneku kohta oma täiendavad märkused ja soovitusel.

1.15 Komisjon ei käsitlenud proaktiivset tööstuspoliitikat. Komitee soovib osutada kaitsesektori erilisele seisundile 100 % institutsioonilistel turgudel kogu maailmas. Valitud valdkondades on proaktiivne tööstuspoliitika, mida teostavad liikmesriigid ja/või komisjon, hädavajalik, et saavutada ajakohane

⁽⁴⁾ ELT C 299, 4.10.2012, lk 17.

⁽⁵⁾ Vt Euroopa Liidu lepingu artikkel 42.

⁽⁶⁾ Tsiiviltööstuses on väga heaks näiteks selle kohta Airbusi edukas ja dünaamiline arendamine.

tootmine ja kulutõhusus. ELi ja riikliku pädevuse jagamine ning tõhus vastastikmõju ja sünergia tsiviil- ja militaarprojektide ning -tehnoloogia vahel osutub äärmiselt kasulikuks ja kulutõhusaks.

1.16 Uued projektid mitmepoolses Euroopa raamistikus tuleb Euroopa Kaitseagentuuri abil kindlaks määrata juba alates ideejärgust. Selliste projektide täieliku toimivuseni võib kuluda kümneid aastaid. Mida varem nendega algust teha, seda parem.

1.17 Põhitegevuse moodustab avaliku ja erasektori teadus- ja arendustegevus. Selles valdkonnas on kaitsealased investeeringud oma madalaimal tasemel alates 2006. aastast ⁽⁷⁾. Üldkontseptsioonis tuleks kehtestada investeerimistingimuste parandamise võimalused ja nende rakendamine konkreetsetes projektides.

1.18 Suurim vastutus langeb peamistele tootjariikidele kui protsessi käimapanevale jõule. Tuleb tagada harmooniline suhe nende ja teiste liikmesriikide vahel. VKEd ja uurimisrajatised kõigis riikides peavad olema omavahel ulatuslikult seotud, et kaasata Euroopa strateegiasse võimalikult palju liikmesriike.

1.19 Arvestades sektoris tegutsejate hulgas struktureerimata ümberkorralduste tõttu valitsevat rahutust, on prognoositav poliitika rohkem kui vajalik. Samuti tuleb koordineerida muutusteks valmistumist, et tagada asjakohased töölepingud ja -väljavaated. Vaja on sotsiaalset dialoogi.

1.20 Käesolevas arvamuses keskendutakse peamiselt poliitika põhimõtetele kiire läbimurde kavandamisel strateegilises valdkonnas, kus ei tohi viivitada. Esimesed sammud detsembris peaksid sillutama teed edukale jätkutegevusele. Euroopa Ülemkogu, valitsused, komisjon, Euroopa Kaitseagentuur, parlamentid ja tööstus (sh töötajate esindajad) tuleks kõik kaasata strateegiliste suuniste ja konkreetsete projektide väljatöötamisse.

2. Euroopa on vastakuti väljakutsetega

2.1 Komisjon osutab õigusega nihkele jõudude vahekorras maailmas, „kuna kerkivad esile uued tõmbekeskused ning USA nihutab oma strateegilist fookust Aasia suunas”. BRIC-riigid suurendavad oma sõjaväelisi kulutusi. Iseäranis Hiina ja Venemaa suurendavad 2015. aastani märgatavalt oma eelarvevahendeid.

2.2 USA surve Euroopale kanda täisosa läänemaailma üldistest sõjalistest kulutustest kasvab pidevalt. Eelarvepiirangute tõttu ratsionaliseerib USA oma kaitset ja see mõjutab ka kokkuleppeid eurooplastega.

⁽⁷⁾ Vt Euroopa Kaitseagentuuri 2011. aasta kaitsealased andmed.

2.3 Lõhe USA ja Euroopa vahel on tohutu. 2010. aastal moodustas Euroopa kogu kaitse-eelarve (Taani välja arvatud) 196 miljardit eurot, võrrelduna USA 520 miljardi suuruse eelarvega ⁽⁸⁾. Mis veelgi olulisem, Euroopa teadus- ja arendustegevuse kogueelarve moodustab 1/7 Ameerika omast. See mõjutab relvajõudude varustust ja nende positsioonidele asetamist.

2.4 Samas on ohud mitmesugused. Poliitilised ja sõjalised pinged ei kahane, üles kerkivad uued pinged – mõned neist Euroopa lävel. Et olla võrdses positsioonis traditsiooniliste jõududega, soovivad uued ambitsioonikad maailma tasandil osalejad tagada, et nende riigi kaitse on kooskõlas nende majanduslike ja muude huvidega.

3. Euroopa lähenemisviisid

A. Poliitilised küsimused

3.1 Eurooplased on vastakuti kahte – omavahel seotud – tüüpi probleemidega:

- kaitsekulutuste märkimisväärne vähenemine, mis põhjustab tühimikke ning kahjustab riikide kaitsevõimet ja -tõhusust, iseäranis teadus- ja arendustegevusele tehtavate kulutuste pideva vähenemise tõttu;
- geopoliitilised nihked, mis peaksid viima Euroopa märksa tihedama koostööni ning suurema kaitse- ja julgeolekualase sõltumatuseni.

Ometigi on Euroopa arutelu neis kahes omavahel seotud valdkonnas alles lapsekingades.

3.2 Valitsuste kõigist sellekohastest dokumentidest ⁽⁹⁾ ilmneb kaitsekulutuste märkimisväärne vähenemine ⁽¹⁰⁾. Neis keskendutakse peamiselt riiklikus raamistikus tehtavatele kohandustele: kuidas olla võimalikult kulutõhus piisava võimekuse säilitamisel. Liikmesriigid on ikka veel väga kaugel sellisest mõtlemisest, mis asetaks riigi kaitsevõime loomulikul viisil Euroopa perspektiivi.

3.3 Möödunud aastal märkis komitee kokkuvõtvalt järgmist: „Kaitsepoliitikat kujundavad riikide strateegilised huvid, mida Euroopas määratletakse peamiselt riiklikust seisukohast. Iganenud lähenemisviisid suurendavad silmnähtavalt killustatust, puudujääke, ülemäärast võimsust ning koostalitlusvõime puudumist Euroopa kaitsevõime edendamisel” ⁽¹¹⁾.

3.4 60 aastat Euroopa integratsiooni ja ühtset turgu on rajanud vastupidavad majanduslikud ja äriühingustruktuurid,

⁽⁸⁾ Allikas: Euroopa Kaitseagentuur, jaanuar 2012.

⁽⁹⁾ **Strategic Defence and Security Review**, Ühendkuningriik, oktoober 2010. Livre Blanc sur la Défense et la sécurité nationale, Prantsusmaa, mai 2013.

⁽¹⁰⁾ Väga avameelsed ja teravad märkused niisuguse vähenemise kohta esitas Prantsusmaa kaitseminister Jean-Yves Le Drian oma kõnes Pariisi École Militaire'is käesoleva aasta 29. aprillil.

⁽¹¹⁾ Samas, punkt 1.2.

mis loovad tugevad Euroopa-põhised majandustegevuse mustrid. Ent sõjandus- ja kaitsevaldkonna mõtteviisi kujunemine, olles jäetud iseenese hooleks, on alles algusjärgus.

3.5 Kaitse on välispoliitika funktsioon, mis on ikka veel kõige selgem riikliku suveräänsuse väljendus; see kavandatakse, luuakse ja viiakse ellu riiklike põhimõtteid järgides. Igasugust riikidevahelist koostööd kas siis Euroopa või kaugemate partneritega vaadeldakse selle nurga alt.

3.6 Algatused loomumaste takistuste ületamiseks on seni suuresti ebaõnnestunud. Oodati, et Ühendkuningriigi ja Prantsusmaa vahel 1998. aastal sõlmitud St Malo sõjalisest paktist või kaitsekoostöölepingust kujuneb oluline samm sõjalises koostöös. Viisteist aastat hiljem ja edasistele läbirääkimistele vaatamata on tulemused jäänud kesiseks.

3.7 1998. aasta kuue riigi algatusest sai 2000. aastal kuue olulisima tootjariigi – Prantsusmaa, Saksamaa, Ühendkuningriik, Itaalia, Hispaania ja Rootsi (nn eellepingu riigid) – kavatsuste protokoll, mille tulemuseks on kaitsetööstuse restruktureerimise ja toimimise leping. See kavandamist ja koostööd teadusega ning võimekust ja teadusuuringuid käsitlev leping ei ole pika aja jooksul andnud mingeid käegakatsutavaid tulemusi.

3.8 On olemas ka teistsuguseid liikmesriikide vahelise koostöö vorme, nt Madalmaade ja Belgia mereväe koostöö, Põhjamaade kaitsekoostöö (hõlmab Taanit, Soomet, Islandit, Norrat ja Rootsit) ning Saksamaa ja Madalmaade maavägede koostöö. Ent neid näiteid ei tohiks segi ajada tööstuskoostööga, mis suuresti ikka veel puudub.

3.9 2004. aastal asutati struktuurilise kaitsekoostöö eesmärgil Euroopa Kaitseagentuur. Sellist koostööd toetati ka komisjoni algatustes. Mõningasest edust hoolimata ei ole struktuuriline koostöö liikmesriikide ebapiisava pühendumuse tõttu seni hoogu sisse saanud.

3.10 Komitee märgib kokkuvõtvalt, et kuigi teadlikkus tihedama koostöö ja Euroopa kaitsealase nägemuse vajadusest kasvab, on ebapiisav poliitiline tahe, väljakujunenud vaated ja individuaalsed huvid takistanud märkimisväärset edasiliikumist.

B. Tööstus

3.11 Euroopa kaitsetööstuse reaktsioon rahvusvahelisele arengule on olnud küllalt erinev.

- Tööstus tegutseb ülemaailmses kontekstis. Tööstus on vältimatult seotud riikide valitsustega, ent on väga aktiivne ka rahvusvahelistel turgudel, mis on järjest enam positiivsete tulemuste aluseks.

- Lisaks sellele tegutsevad peamised tööstussektorid nii sõjalises kui ka tsiviilsektoris. Iseäranis Euroopas kasvab dunaamilisem tsiviilosa, sest vähenevad müük ja sissetulekud sõjalises sektoris.

3.12 Pikka aega on tööstuses muretsatud konkurentsipositsiooni pärast. Tööstuse institutsiooniline positsioon on riigiti väga erinev: alustades täielikult riigi omandis olevatest ettevõtetest ja lõpetades eraettevõtetega, mille vahele jäävad kõik vahepealsed variandid. Igal pool on ühine nimetaja valitsuse ülekaalukas roll. Vaatamata (osalisele) erastamisele on side tööstuse ja valitsuste vahel jätkuvalt väga tugev, kuna tööstus sõltub valitsuse (monopolistlikust) nõudlusest ja reguleerimisest ning ekspordilubadest.

3.13 Tööstuse pool eelistaks Euroopa tasandil konsolideerimist, ent turg on liiga piiratud. BAE-Systems, Finmeccanica ning vähesemal määral Thales ja EADS tegutsevad väga aktiivselt USAs. Ent nad ei saa vabalt tegutseda Euroopas, sest erisuhte tõttu jääb otsustav sõna iga strateegilise otsuse puhul tööstuse valdkonnas riikide valitsustele.

3.14 Turudünaamika suurendab konkurentsi kogu maailmas. USA tööstus intensiivistab ekspordipingutusi, et kompenseerida tagasiminekut teatud koduturgudel. Uued maailma tasandil osalejad täidavad ise oma vajadused järjest suuremal määral. Ka nemad võtavad sihikule ekspordi ja võistlevad seega Euroopa tööstusega kolmandate riikide turgude pärast.

3.15 Lõpetuseks asub tööstus seisukohale, mida komitee möödunud aastal äärmiselt rõhutas: väljakujunenud kaitsetööstus ei suuda iial säilitada usutatavat rahvusvahelist positsiooni, kui puudub kindel jalgealune kodus. Arvestades sõjaliste kaupade kõrgetehnoloogilisust, ei ole ühegi riigi turu või kaitseelarve maht enam piisav. See on nii olnud juba kakskümmend aastat ja tagajärjed muutuvad järjest tõsisemaks.

3.16 Teel Euroopa sõltumatu kaitse poole rõhutab komitee suveräänse võimekuse ja suure lisandväärtusega investeeringute äärmist prioriteetsust – neil on otsustav tähtsus, et Euroopa saaks täita tähelepanavat rolli kogu maailmas, ja nad aitavad kujundada uut mõtteviisi eurooplaste hulgas.

3.17 Hiljuti kordas tööstus kõiki tavapäraseid argumente stabiilsete ja prognoositavate pikaajaliste Euroopast lähtuvate tehnoloogia- ja tootmisprogrammide toetuseks kõigis olulistes valdkondades.

3.18 Tööstus helistab häirekella. Alternatiiv ellujäämiseks ning teenimisvõime ja tööhõive säilitamiseks on suurendada tsiviilotstarbelist tootmist. Ent sellisel juhul jääks Euroopas veelgi enam puudu kodumaisest kaitsetööstusest, mis samuti mõjutaks Euroopa välispoliitikat.

3.19 Ametiühingud, keda esindab IndustriAll, peegeldavad sarnast tugevat ebamugavustunnet. 2011. aastal oli otse lennundus- ja kaitsesektoris hõivatud 7330 00 kvalifitseeritud töötajat

Euroopas⁽¹²⁾ ja veel kaks miljonit inimest sõltus sellest. Viimasel kümnendil on töötajaskonda oluliselt vähendatud ja edasised eelarvekärped ohustavad töökohti. Etteennustamatu tuleviku tõttu ei ole kaitsesektor noorte jaoks piisavalt ligitõmbav.

3.20 Komitee osutab asjaolule, et valitsuste suutmatuse eest kaitsekorraldus restruktureerida maksavad suuremalt jaolt töötajad. Sõjaväebaasi ratsionaliseerimist edasi lükates jätvavad valitsused kasutamata võimaluse investeerida tõhusalt võimekuse uuendamisse ja sellel on negatiivne mõju tööjõule.

3.21 Praegune olukord kutsub esile järjest suuremat vastupanu, seni kui läbimõtlemtud ja struktureerimata ümberkorraldused jätkuvad. Proaktiivsete muutuste tegemisel poliitikas on tarvis tööjõu esindajate osalust nii ettevõtte kui territoriaalsel tasandil, et vältida järske kohandusi.

3.22 Tööhõive – vahest piiratumal tasemel – nõuab palju suuremat Euroopa tasandi koordineerimist tehnoloogia ja tootmise valdkonnas. Selle protsessi käigus tuleb uute oskuste ja pädevuste abil vältida ebakindlaid töösuhteid, et tagada niivõrd kui võimalik inimväärset töölepingut ja -väljavaated. Eri tasanditel tuleb sisse viia tõhus sotsiaalne dialoog.

3.23 Euroopa tootmise vähendamist eelarvekärbete tõttu tuleb hallata struktureeritult, kaasates asjakohased sotsiaaldialoogid, mille eesmärk on töökohtade säilitamine ja ülemääraseks osutunud töötajate ümberpaigutamine. Nii tööstus kui töötajad võivad pigem prognoositavast turupõhisest Euroopa kontekstist kui lühiajalistest halvasti läbimõeldud ümberkorraldustest, mis toimuvad vaid riiklikel alustel ja selgete eesmärkideta⁽¹³⁾.

4. Poliitilised tingimused ja võimalikud väljavaated

4.1 Euroopa kaitsetööstuse väljavaated muutuvad järk-järgult nii ebakindlaks, et eurooplaste hulgas on vaja põhjanevat arutelu tuleviku üle – ja kui mitte kõigi, siis vähemalt seda soovijate hulgas.

4.2 Tarvis on uut hoiakut. Samuti tuleb välja arendada nn ühine keel liikmesriikide ja ELi vahel, alustades kolmest põhi-eeldusest:

— integreeritud Euroopa majandus vajab ühist lähenemisviisi kaitsele ja julgeolekule, et kindlustada oma huvid, kodanikud ja vaated maailmale ning neid kaitsta;

⁽¹²⁾ ASD (AeroSpace and Defence Industries Association of Europe) 2012. aasta aruanne.

⁽¹³⁾ Vt ka „Twelve demands for a sustainable industrial policy”, organisatsiooni IndustriAll Europe täitevkomitee, 12.–13. juuni 2013.

— lähtekohana ideede ja konkreetsete lähenemisviiside väljatöötamiseks Euroopa üldise positsiooni säilitamiseks maailmas tuleb ühiselt analüüsida olemasolevaid ja oodatavaid (pikaajalisi) arenguid maailmas;

— tuleb omavahel seosesse viia välispoliitika, ähvardavad ohud, kaitse ja julgeolek, pikaajalised väljavaated ja jätkusuutlik kaitsetööstus, sh tööhõive.

4.3 Komitee on täiesti teadlik sellest, kui suur mõju on neil omavahel seotud eeldustel, mille üle ikka veel piisavalt ei arutata. Paljud viimase viieteistkümne aasta jooksul käivitatud algatused on ebaõnnestunud riikliku suveräänsuse tõttu, s. t et mitte kunagi ei ole kahtluse alla pandud riigiomast ohutaju ega riikide välispoliitikas väljendatud seisukohti. Selle tulemusel kehtivad Euroopas praegu mitmekesised seisukohad, mis teatud ulatuses on omavahel ühildamatud. Komitee leiab, et kui ei lepita suveräänsuse jagamisega ELi raamistikus, jääb tõeline läbimurre enesepettekts.

Uue, rohkemat töötava protsessi jaoks on tarvis, et arutelu algaks uutal alustel.

4.4 Arvestades, et sellega on seotud palju poliitikavaldkondi, tunneb komitee suurt heameelt käesoleva aasta detsembris toimuva Euroopa Ülemkogu kaitseteemalise kohtumise üle. Seni on vastutus kaitse- ja julgeolekuküsimustes olnud peamiselt kaitseministrite kätes, üldiselt kooskõlas välisministrite üldsuunistega ning rahandusministrite range järelevalve all.

4.5 Drastiliste eelarvepiirangute ja ratsionaliseerimisvajaduse tõttu, samuti uute paradigmade ning seega uute ohtude tõttu on kogu kontekst praegu täielikus muutumises. Arvestades muu hulgas tsiviilotstarbelise ja sõjalise tehnoloogia ja innovatsiooni omavahelist seotust ning seost kaitse ja avaliku julgeoleku vahel, puudutab see samavõrd ka teisi valitsuse tasandi poliitika osi. Kõik need tegurid nõuavad terviklikku ja üldist lähenemisviisi.

4.6 Paljud inimesed, iseäranis tööstusettevõtjad ja töötajad, loodavad, et alates detsembrist võetakse omaks struktuuriline mõtte- ja tegutsemisviis. Kui EL jätab selle võimaluse kasutamata, võib positiivse protsessi õigele rajale juhtimiseks kuluda taas aastaid.

4.7 Detsembris toimuv Euroopa Ülemkogu kaitseteemaline kohtumine on esimene ülemkogu, millel käsitletakse kaitseküsimusi terviklikult. Arvestades uue suuna valimisega seotud ulatuslikke raskusi, usub komitee, et hädavajalikud on järgmised ülemkogud, et näidata ära selle tee kulg, tagada usutavus ja prognoositavus.

5. Tööstuspoliitika

5.1 Komitee võttis väga positiivselt vastu komisjoni teatise tööstuspoliitika kohta⁽¹⁴⁾, mille eesmärk on edendada soodsaid

⁽¹⁴⁾ Komisjoni teatis tööstuspoliitika kohta (COM(2012) 582 final) ja komitee seda käsitlev arvamus.

tingimusi, poliitikastrateegiaid ja programme tööstustegevuse alustamiseks, ülesehitamiseks ja tugevdamiseks Euroopas. Euroopa peab kindlustama oma tööstusala tuleviku avatud keskkonnas.

5.2 Kaitsektor on domineeriv ja eriseisundis. See toimib loomuomastel kogu maailmas 100 % institutsioonilistel turgudel. Sektor ja samamoodi uurimisrajatised on rajatud ja korraldatud peamiselt riiklike põhimõtteid järgides. Väiksemad riigid, kel puudub oma tööstustootmine, ostavad nn riulitooteid, mis tegelikkuses tähendab ostmist USAlt.

5.3 Tööstuse konsolideerimise – piiriülese ühinemise ja ülevõtmise – ning rahvusvahelistumise teel – iseäranis USA tööstusstruktuuride kaudu – on suured äriühingud ja VKEd kogu kontinendil omavahel seotud. Eksport toimib jätkuvalt hästi. Suurim takistus seisneb vaevalistes suhetes Euroopa riikide valitsustega, sest puudub ühine visioon.

5.4 Lisaks Euroopa Kaitseagentuuri tegevusele tegi EL algust kahe direktiiviga, mis on suunatud Euroopa-siseste turgude avamisele⁽¹⁵⁾. Ülevõtmise tähtaeg oli 2011. aasta suvi⁽¹⁶⁾, ent tegelik ülevõtmine kulgeb aeglaselt.

5.5 Komitee tunneb suurt heameelt komisjoni teatise⁽¹⁷⁾ üle, milles on näha, et analüüsides ja ettepanekute osas on toimunud oluline edasimineku. Komisjon toonitab kaitsektori tööstuspoliitika raamistikus põhjendatult, milline tähtsus on kaitsetoodete siseturul, teadus- ja arendustegevusel, VKEde rollil, regionalpoliitika võimalikul panusel ja asjakohaste oskuste arendamisel.

5.6 Komitee märgib siiski kriitiliselt ära asjaolu, et komisjon ei toonita piisavalt kaitsektori erilist seisundit ega proaktiivse tööstuspoliitika vajadust. Küsimus ei ole mitte ainult turgude avamises, sest see tuleb kaitsektori erijoonte tõttu, ELi toimimise lepingu artikkel 346 kaasa arvatud, korralikult määratleda.

5.7 Küsimus on ka poliitilise aluse loomises Euroopas, et võimaldada pikas perspektiivis valitsuste koostööd oma ühise saatuse alal. Ainult siis on täidetud tingimused, et pika perioodi jooksul käivitada tõsiseltvõetavad ühisprogrammid ideejärgust alates kuni sihivõetavate uuringute, innovatsiooni ja tootmiseni Euroopa koduturul.

⁽¹⁵⁾ Kaitsepakett, 2007.

⁽¹⁶⁾ Direktiiv 2009/43/EÜ (ELT L 146, 10.6.2009) kaitsetööstuste toodete ühendusesisese veo tingimuste lihtsustamise kohta ja direktiiv 2009/81/EÜ (ELT L 216, 20.8.2009), millega kooskõlastatakse teatavate kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas ostjate poolt sõlmitavate ehitustööde ning asjade ja teenuste riigihanketingute sõlmimise kord. Kaitsemeetmete pakett hõlmas ka teatist „Tugevama ja konkurentsivõimelisema Euroopa kaitsetööstuse strateegia”, COM(2007) 764 final, 5.12.2007.

⁽¹⁷⁾ Vt joonealune märkus 1.

5.8 Teadus- ja arendustegevus on oluline lähtepunkt väärtusahelas, mis tuleks Euroopa tasandile viia⁽¹⁸⁾. Neil põhjustel rõhutati Euroopa Kaitseagentuuri rajamisel, selle eelkäijate (WEAG ja IEPG) ning NATO puhul teadusuuringuid ja tehnoloogiat ning teadus- ja arendustegevust. Taas kord on aga ära jäänud rakendamine.

5.9 Enam kui 30 aastat on koostöö nurjumine olnud pigem reegel kui erand. Mõned projektid, nt NH-900 ja A400M, on küll käivitatud, ent on ka näiteid sellest, et süsteemi nõuded saadi liiga sageli lihtsalt riiklike nõuete liitmise teel, et arenguetapp oli kaugelt liiga pikk ja lõpptoode ülemäära kulukas.

5.10 Mõnel puhul saavutati küll suhtelist edu, ent muud koostööalgatused, nt NF-90, jällegi nurjusid ja rida konkureerivaid lahingulennukite programme viidi ellu paralleelselt (Typhoon, Rafale, Grippen), sellal kui paljud riigid liitusid USA F-35 programmi ja mitmete raketiprogrammidega.

5.11 Praegu ei ole elluviimisel ühtki olulist laiaulatuslikku programmi, samal ajal kui olemasolevad süsteemid vananevad ja muutuvad iganenuks. Komitee viitab siinkohal näitena soomukitele, allveelaevadele, transpordihelikopteritele ja kaasas-kantavatele õhukaitse süsteemidele. Näib, nagu võiksid uued mehitamata süsteemid pakkuda siinjuures ideaalset võimalust ühisteks algatusteks, ent tegelikkuses ei ole selliseid eesmärke veel esile kerkinud. Teine võimalus oleks teha vähem ambitsioonikat koostööd, nt õhus tankimise suutlikkuse standardimisel.

5.12 Komitee kutsus üles algatama Euroopa programmid, iseäranis järgmise põlvkonna kaugjuhitavate õhusõidukite süsteemi alal, mille aluseks oleks sünergia komisjoniga ja turvaline satelliitside. Võiks käsitleda ka selliseid (ameeriklastega tehtava) koostöö valdkondi, nagu õhus tankimise suutlikkus, kus on suuri puudujärke ja kus Euroopa Kaitseagentuur otsib Euroopa tasandi lahendusi.

5.13 Komisjoni teatistes mainitakse võimalusi, mis nõuavad täielikku poliitilist toetust. Sellest aspektist näib otsustav tähtsus olevat kosmosepõhise kõrglahutus kvaliteediga seire suutlikkuse loomise algatusel, mis võimaldaks Heliose, RadarSati jne puhul luua neile järgneva süsteemi. Keskne küsimus selle juures on liikmesriikide, Euroopa Kaitseagentuuri ja teadusuuringute ühis-keskuste kombineeritud eksperditeadmiste, sh finantsressursside koondamine. Ükski Euroopa riik omaette ei ole selleks võimeline.

5.14 Kaitseprojektid tuleb igal sobival juhul siduda ELi teadus- ja arendustegevuse projektidega. Seitsmes raamprogramm on juba kahese kasutusega tooteid ja tehnoloogiad hõlmavatesse projektidesse kaasatud. Lisaväärtuseks on asjaolu, et see soosib piiriüleseid projekte. Komitee kutsus üles kaaluma programmis „Horisont 2020” süstemaatilisemalt kahese kasutusega tehnoloogiad.

5.15 On äärmiselt oluline, et kaitsevaldkonna tööstuspoliitika käsitleks ka lõhet peamiste tootjariikide ja muude riikide vahel. Tuleb aktiivselt toetada kõigi riikide tööstuste osalust, et saada poliitiliselt ühte paati ja majanduslikult osalema võimalikult palju riike. Sel moel võib tasapisi kaduda hüvitamise probleem, mis põhjustab tavaliselt suurt arutelu ja palju kriitikat. Neist elementidest peaks saama Euroopa üldise kaitsestrateegia lahutamatu osa.

5.16 Komitee osutab keerulisele küsimusele – nn riulitoodete ostmisele väljastpoolt ELi. Euroopa kaitsestrateegia raames tuleb need küsimused uuesti läbi mõelda. Selle olulise ja väga keerulise küsimusega tuleb tegelda kõige kõrgemal tasemel.

5.17 Hästi hallatud Euroopa kaitsektor pakub palju paremaid võimalusi tasakaalustatud rahvusvaheliseks koostööks, iseäranis USAga. Arvestades seda, et USA kaitseb oma strateegilisi huve, kutsus komitee üles käsutama kaitsektorit läbirääkimistel tulevase vabakaubanduslepingu üle ettevaatusega kui Atlandi ookeani mõlemal kaldal eriseisundis olevat sektorit.

5.18 Selles raamistikus tuleb asjakohaselt tagada ka see, et jätkub Euroopa väärtusahela varustamine USA päritolu kriitilise tähtsusega ja delikaatsete osadega. Ühine Euroopa seisukoht lihtsustab ka kolmandate riikidega kriitilise tähtsusega tooraine üle peetavaid läbirääkimisi.

5.19 Samamoodi tuleb kolmandatesse riikidesse eksportimisel asjakohaselt tagada Euroopa intellektuaalomandi õigused.

5.20 Edukat koostööd eri riikide tööstuste vahel ei tohiks kahjustada liikmesriikide ühepoolsete otsustega ekspordikontrolli alal. Need tootsid kaasa ekspordikontrolli kriteeriumide erineva rakendamise võrreldes ühise seisukohaga⁽¹⁹⁾ ning ka liikmesriikide kriteeriumidega.

6. Komisjoni meetmed

6.1 Komitee on suures osas nõus komisjoni kavandatud meetmetega. Komitee peab neid oluliseks sammuks edasi. Mõnes küsimuses soovib komitee lisada järgmist.

6.2 Otsustav tähtsus on koostööl Euroopa Kaitseagentuuriga. Komitee peab komisjoni ja Euroopa Kaitseagentuuri tegevuse kooskõlastamist ja haakumist, nagu see on välja pakutud teatistes kavandatud mitmes meetmes, edasiliikumise ja edu saavutamise hädavajalikuks tingimuseks. Komitee osutab ka kahese kasutuse suutlikkuse, nt õhuvõude alase suutlikkuse edendamisele.

⁽¹⁸⁾ Kooskõlas paljude dokumentidega. Vt ka ELT C 299, 4.10.2012, lk 17.

⁽¹⁹⁾ 2008/944/ÜVJP.

6.3 Komitee rõhutab, et Euroopa Kaitseagentuur vajab oma potentsiaali täielikuks ära kasutamiseks kindlamat finantsalust ja liikmesriikide täielikku pühendumust. Kaitse kavandamisel liikmesriikide toetuseks tuleks sellele anda silmapaistvam roll.

6.4 Komitee avaldab tugevat toetust komisjoni ettepanekutele standardite ja sertifitseerimise alal, mis aitavad kaasa piiriülesele koostööle tööstuses ning piirkondlikule spetsialiseerumisele ja tippkeskuste võrgustikele. Komitee toetab sünergiat Euroopa Kaitseagentuuri ja EASA vahel, iseäranis seoses sertifitseerimisega.

6.5 VKEd – ka suurte äriühingutega seotult – on väga tähtsad uuendusteks ja tootmiseks Euroopa kaitstes. Komitee toetab kavandatud meetmeid, ent rõhutab siiski vajadust avatud võrgustike järele. Väiksem hulk, ent sihipärasemaid (Euroopa) projekte võib luua uusi võimalusi.

6.6 Laia valiku VKEde osalemine üle kogu Euroopa aitab samuti kaasa võimalikult paljude riikide kaasamisele. Nende osalus võib samavõrd olla võimalus pakkuda kompensatsiooni riikidele, kes on nn riulilt ostmiselt pöördumas Euroopa suunas.

6.7 Komitee avaldab tugevat toetust komisjoni kavandatud meetmetele oskuste alal, millel on otsustav tähtsus. Komitee

tunneb suurt heameelt Euroopa Sotsiaalfondi ja struktuurifondide positiivse panuse üle ning tal on hea meel Euroopa Kaitseagentuuri töö üle liikmesriikide teadlikkuse tõstmisel, toetades konkreetsete projektide kujundamist nendes valdkondades.

6.8 Komitee kordab, et toetab kindlalt komisjoni meedet kasutada aktiivselt kahese kasutusega tehnoloogiad.

6.9 Komitee tõstab esile olemasolevate ja kavandatud uute projektide puhul positiivseks osutada võivat seost kosmosepoliitika ja kaitsevaldkonna vahel ⁽²⁰⁾.

6.10 Komitee toetab välja pakutud energiameetmeid, milles hakkab osalema ka järjest enam VKEsid.

6.11 Äärmiselt suur tähtsus on piiriülel mõõtmel, samuti kavandatud teatise ELi strateegilise ekspordikontrolli pikaajalise tulevikupildi kohta. Komitee osutab asjaolule, et välissuhted tööstuse valdkonnas saavad olla edukad vaid juhul, kui on olemas tõeline siseturg.

6.12 Lõpetuseks toetab komitee täielikult teatise punktis 9.2 esitatud strateegilisi kaalutlusi.

Brüssel, 17. oktoober 2013

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president

Henri MALOSSE

⁽²⁰⁾ Vt Euroopa Majandus ja Sotsiaalkomitee arvamus kosmose kohta, september 2013.

Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele – „Energiatehnoloogia ja -innovatsioon”

COM(2013) 253 final

(2014/C 67/26)

Raportöör: **Gerd WOLF**

Kaasraportöör: **Pierre-Jean COULON**

Euroopa Komisjon otsustas 2. mail 2013 vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele –Energiatehnoloogia ja -innovatsioon”

COM(2013) 253 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioon võttis arvamuse vastu 30. septembril 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 493. istungjärgul 16.–17. Oktoobril 2013. aastal (16. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 117, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 4.

1. Kokkuvõte

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab Euroopa Komisjoni kavandatavaid meetmeid.

1.2 Komitee kinnitab taas oma pühendumist Euroopa energiaühendusele ja Euroopa energiadiialogile.

1.3 Komitee toetab eesmärki tagada energiapoliitikas osalejate ühine, kooskõlastatud, sidus ja koostööle suunatud tegutsemine.

1.4 Komitee soovib meetmete rakendamisel kindlasti vältida bürokraatlikku jäikust, riskipelgust ja turumoonutusi, st innovatsiooni mis tahes moel takistavaid tegureid. Tuleb toetada uute ideede ja kontseptsioonide esitajaid.

1.5 Kõige tähtsam ülesanne on energiatehnoloogia ja -innovatsiooni tehniline ja majanduslik areng. See puudutab eriti Euroopa energiatehnoloogia strateegilise kava (SET-kava) jätkamist ja edasiarendamist programmiperioodil 2014–2020.

1.6 Sobivate vahendite abil tuleb tagada tasakaal ühelt poolt hoolikalt kavandatud projektiarenduse ja teiselt poolt avatuse vahel mitmekesistele uutele lähenemisviisidele ja nendevahelisele konkurentsile.

1.7 Vaid kogemused suure hulga valikute ja kontseptsioonidega ning nende koosmõju vastavalt laialdases energiaallikate

jaotuses tagavad, et me selle keeruka ülesande pikas perspektiivis lahendada suudame.

1.8 Pidades silmas komisjoni teadus- ja arendustegevuse eelarve eeldatavat alarahastatust programmi „Horisont 2020” raames, samuti liikmesriikide teadus- ja arendustegevuse eelarvete alarahastatust, on veelgi olulisem kasutada ELi struktuurifonde, Euroopa Investeeringufondi ja ELi heitkogustega kauplemise süsteemist saadavaid tulusid ja eelkõige suunata ka vaba majanduse investeerimispotentsiaali selle suure väljakutse lahendamise poole.

1.9 Avaliku sektori teadus- ja arendustegevuse vahendeid tuleb kasutada seal, kus see on teadusuuringute eesmärkide jaoks vajalik, kuid kus tööstusettevõtelt ei saa oodata vastavaid investeeringuid (vt punkt 3.20).

2. Komisjoni teatise kokkuvõte

2.1 Seoses väljakutsetega aastani 2020. ja selle järel tutvustab komisjon – oma energiapoliitika lahutamatu osana – strateegiat uue tehnoloogia ja innovatsiooni edendamiseks.

2.2 Selleks on komisjonil kavas:

— koostada SET-kava raames 2013. aasta lõpuks integreeritud tegevuskava,

- töötada koos liikmesriikidega välja investeringute tegevuskava,
- tugevdada koos liikmesriikidega aruandlussüsteemi,
- kutsuda Euroopa tehnoloogiaplatforme üles kohandama oma ülesandeid, struktuuri ja koosseisu vastavalt integreeritud tegevuskavale,
- luua SET-kava juhtrühma raames koordineeriv üksus.

2.3 Selleks kutsub komisjon Euroopa Parlamenti ja nõukogu üles:

- kinnitama oma toetust SET-kavale,
- kiitma heaks kavandatud põhimõtted ja suundumused,
- toetama ELi, riiklike, piirkondlike ja erasektori vahendite vastavusseviimist kavandatud kontseptsioonile;

2.4 Selleks kutsub komisjon liikmesriike ja piirkondi üles:

- oma energiaalaste teadusuuringute ja innovatsiooni programme paremini koordineerima, kasutama selleks ELi struktuuri- ja investeerimisfondide ja ELi heitkogustega kauplemise süsteemi enampakkumise tulusid ning riiklikke ja piirkondlikke programme Euroopa Energiaalaste Teadusuuringute Liidu kaudu rohkem integreerima;
- tegema ühistegevuse ja klasterite kaudu tihedamat koostööd;
- toetama säästva energiatehnoloogia kiiremat turuleviimist.

3. Komitee üldised märkused

3.1 Komitee on arvukates arvamustes juba käsitlenud keerukat ülesannet tagada ülemaailmset kasvava energiavajadust, ressursside kriitilist olukorda ja kliimaprobleeme arvesse võttes jätkusuutlik, turvaline, kliimasõbralik ja ökonoomne energiavarustus Euroopas.

3.2 Komitee näeb kõnealusel teatistes uut olulist sammu pikal teel selle eesmärgi poole. Seetõttu toetab komitee kindlalt komisjoni kavandatavaid meetmeid.

3.3 Üksnes kõigi asjaomaste osalejate, st

- Euroopa Ülemkogu;
- Euroopa Parlamendi,

- Euroopa Komisjoni ja selle eri poliitikavaldkondade,
- liikmesriikide ja nende organite,
- kohalike ja piirkondlike omavalitsuste,
- tööstusettevõtete, sh VKEde,
- uurimisasutuste ja ülikoolide,

— poliitiliste parteide, kodanikuühiskonna esindajate, sotsiaalpartnerite ja kodanike

ühise, kooskõlastatud ja koostööle suunatud tegevuse abil on võimalik selle eesmärgi saavutamine mõistlike kulutustega.

3.4 Komitee arvates on komisjoni kavandatud meetmed samm selles suunas ja seetõttu toetab komitee neid täielikult. Samas soovib komitee tegutseda alati rahvusvahelist olukorda silmas pidades ning koostöös Euroopa Liidu väliste riikide vastavate programmidega.

3.5 Komitee kinnitab taas oma pühendumist Euroopa energiaühendusele⁽¹⁾ kui vajalikule raamistikule nende eesmärkide võimalikult tõhusaks saavutamiseks. Samuti kinnitab komitee oma pühendumist Euroopa energiadioloogile⁽²⁾, et kaasata üldsust kui seotud osapoolt ja kodanikuühiskonna osalejaid poliitika kujundamisse ja tegevuse valdkondadesse.

3.6 See nõuab aga ka võimalikult head teavet ja läbipaistvust vastavate valikute, nende arengutaseme, võimaluste, ohtude, kulude ja mõjude osas⁽³⁾.

3.7 Komisjoni soovitatud ja komitee toetatavad meetmed ja eeldused on küll vajalikud, kuid nende rakendamine kätkeb endas ka mõningaid võimalikke probleeme ja vastuolusid, mida tuleks tingimata vältida.

3.8 See kehtib eriti tendentsi kohta kasutada liiga tsentraalset, kohmakat ja plaanimajanduslikku lähenemisviisi, mille tüüpilised tunnused on ülereguleerimine ja formaalne üleadministreerimine.

3.9 Hoiatades administratiivse kohmakuse, ebatõhususe ja bürokraatia eest, viitab komitee muu hulgas oma arvamusele „Teadusuuringute raamprogrammide rakendamise lihtsustamine“⁽⁴⁾ Komitee tervitab komisjoni asjaomaseid jõupingutusi ja soovib seetõttu tungival toetada seda lähenemisviisi ka kõnealusel teemal.

⁽¹⁾ EÜT L 68, 6.3.2012, lk 15.

⁽²⁾ EÜT L 161, 6.6.2013, lk 1.

⁽³⁾ EÜT L 198, 10.7.2013, lk 1.

⁽⁴⁾ ELT C 48, 15.2.2011, lk 129.

3.10 Võib aga tekkida veel üks soovimatu ilming, kuna toetavatel ja toetatavatel asutustel ja nende sidusrühmadel on kalduvus riske vältida. See võib viia juba teada-tuntud tehnoloogiate toetamise eelistamiseni. Siin aitab muuseas kaasa see, et otsuseid langetavates organites napib tihti vastava ala kogunud ja tunnustatud eksperte.

3.11 Eelnevalt hoolikalt kavandatud toimimisviis on aga parimal juhul siis sobilik, kui on juba olemas piisav teadmiste ja tehnika pagas, kui järgnevaid meetmeid on samuti võimalik selgelt määratleda ja kui edasine tee on täielikult selge, nii et uued muudatused ja uuendused on mittevajalikud ja lausa ebasoovitavad.

3.12 Energiatehnoloogia alal see aga komisjoni väitel – millega ka komitee täielikult nõustub – nii ei ole: „**Meil on vaja tugevat ja dünaamilist tehnoloogia-ja innovatsioonistrateegiat**”. Selle strateegia raames tuleks edendada ka suure arenguriskiga tehnoloogiaid, kui neil on suur potentsiaal.

3.13 Niisiis on vaja punktis 3.3 kirjeldatud koostööpõhiseid lähenemisviise ja meetmeid kogu ELis rakendada, et valla päästa ja koondada ühiseid jõude, kuid samas on vaja ka lähenemisviiside ja süsteemikontseptsioonide mitmekesisust ning avatust innovatiivsete kontseptsioonide ja piirkondlike eripärade suhtes, ehk teisisõnu on vaja stimuleerida arengut nn katse-eksituse-ideedega ning tekitada ja soodustada konkurentsi.

3.14 See vajadus peab seega täiendama ka kooskõlastamise ja koordineerimise meetmeid. Selleks tuleb sobivate vahendite abil selgelt tagada tasakaal hoolikalt kavandatud projektiarenduse ja avatuse vahel mitmekesistele uutele lähenemisviisidele. Komitee nõustub seega komisjoniga selles, et selleks tuleb luua sobivad raamtingimused, mis võimaldavad paindlikkust, innovatsiooni, riskivalmidust ja ka uudseid uurimistemasid. Selleks on vaja konkreetseid vahendeid ja juhtimisstruktuure.

3.15 See puudutab eelkõige innovatsioonipõhiste projektide edendamist tööstuse valdkonnas. Nimelt on arvukalt näiteid selle kohta, kuidas eriti silmapaistvad uuendused ei ole pärinenud turul valitsevatest tööstusvaldkondadest, vaid kõrvalseisjatel, nt VKEdelt. Riiklik innovatsioonipoliitika, mis keskendub eelkõige „riiklike tšempionide” toetamisele, riskib tehnikaarenduste valesti hindamise ja nende tähtsuse alahindamisega.

Lennukit näiteks ei leiutanud raudteetranspordi ega laevatööstuse esindajad. Nagu teised autorid on juba tabavalt öelnud: „Elektrivalgus ei tekkinud küünlavalguse pideva täiustamise tulemusena.” Niisiis ei tohi eelisjärjekorras arendada „küünlatööstust”, vaid tuleb otsida põhimõtteliselt uute ideede ja kontseptsioonide genereerijaid, et toetada eelkõige neid.

3.16 Komisjoni ettepanekute hulgas on aga veel üks võimalik vastuolude allikas, nimelt innovatsiooni ja turuleviimise vahel. Ühest küljest on innovatsioon alles siis edukas, kui ta turul mõjule pääseb ja sageli alguses tekkivast põuaperioodist üle saab. Turuleviimise toetused (vt ka punkt 3.26) või sundtariifid (nt seadused juurutamise toetamiseks) võivad siin küll väga tõhusad olla, kuid võivad viia ka pikaajaliste turumoonutusteni paremate lahenduste kahjuks. Just kogemus juurutamise toetamisega näitab, kui raske on kord tekkinud puudusi õigeaegselt korrigeerida. Need takistavad paremate lahenduste ja tähtsamate meetmete rakendamist. Seetõttu tuleks uute tehnoloogiate turuleviimise toetusi reeglina kasutada vaid seni, kuni need tehnoloogiad on saavutanud vastava turuosa.

3.17 Komitee soovib seda problemaatikat hoolikalt uurida. Turuleviimise võimalikud toetusvahendid peaksid küll tingimata pakkuma prognoositavat ja usaldusväärset raamistikku investeringuteks, kuid tagama sealjuures – näiteks algusest peale täpselt kindlaksmääratud asjakohase vähendamise teel – eelnimetatud turuvastaste ja innovatsioonivaenulike puuduste vältimise (vt ka punktid 3.25 ja 3.26).

3.18 Energia valdkonnas on komisjoni ja komitee arvates kõige tähtsam ülesanne siiski tehnoloogiate ja uuenduste tehniline ja teaduslik areng. Tegemist on niisiis vastavalt energia tegevuskavale aastani 2050 ja pärast seda meie praeguse energiaravustuse ümberkorraldamiseks vajalike, kuid enamasti veel prognoosimatute tehnoloogiate, menetluste ja organisatsiooniliste lahenduste algse uurimise, arendamise, demonstreerimise ja edukale turuleviimisele suunatud innovatsiooni vaheliste koos- ja vastasmõjudega.

3.19 See puudutab eeskätt seni väga eduka Euroopa energia- tehnoloogia strateegilise kava (SET-kava) ⁽⁵⁾ jätkamist ja edasiarendamist programmiperioodil 2014–2020.

3.20 Siinkohal tekib seoses avalike vahendite – st kodanike või ettevõtete maksudest (või kohustuslikest lõivudest) pärinevate vahendite – kasutamisega põhimõtteline küsimus, milliseks toetuseks neid kasutama peaks või kasutada tohiks ja millised vahendid tuleks hankida erasektorist. Süvenemata siinkohal õiguslikku külge, huvitab komiteed antud teema sisuline ja

⁽⁵⁾ ELT C 21, 21.1.2011, lk 49.

temaatiline külg. Komitee on seisukohal, et igasugune toetus komisjonilt (mis pärineb ju avalikest vahenditest) peaks olema suunatud neile ülesannetele, mida erasektori vahenditest tõenäoliselt ei toetata. Tüüpilised põhjused selleks võivad olla:

- suur arendusrisk, mille vastukaaluks on aga edu korral oodata suurt kasu;
- kulud on väga suured ja neid on võimalik kanda vaid paljude avalike rahastute vahendeid kombineerides;
- ajavahemik kuni reaalse kasu saamiseni on liiga pikk;
- tegemist on valdkonnaülese või võtmetehnoloogiaga (nt uut liiki materjalid);
- tulemus ei ole otseselt turustatav, kuid tegemist on üldise sotsiaalse või keskkonnaalase vajadusega.

3.21 Eelnimetatud mõõndustega toetab komitee komisjoni ettepanekut, et SET-kavas tuleb pöörata rohkem tähelepanu energiasüsteemi ja innovatsiooniahela tegevuste integreerimisele ning Euroopa tööstusalgatuste ja Euroopa Energiaalaste Teadusuringute Liidu (EERA) tegevuse paremale koordineerimisele ⁽⁶⁾.

3.22 Komitee näeb EERA sobivas edasiarenduses olulist organisatsioonivormi kõigis energiavaldkondades selle Euroopa ühtsuse ja tõhususeni jõudmiseks, mis oli siiani Euroopa tuumasünteesi uuringute edu valem seniste EURATOMi programmide raames. Seega on tähtis anda EERALE teadus- ja arendustegevuseks sobiv juhtimisstruktuur, milles näiteks saaks vastavaid teadus- ja uurimistegevusega seotud teemaderinge koos käsitleda ja Euroopa erialaseid ressursse ühendada. Siinkohal kutsub komitee taas üles nägema ette komisjoni kvalifitseeritud, pädeva ja asjaomase osalemise otsuste langetamisel ja vastavate toetusvahendite jagamisel.

3.23 Seoses tegelike kuludega ja komisjoni eraldatud eelarvevahenditega väljendab komitee juba mitmendat korda oma peetumust selle üle, et finantsperioodil 2014–2020 ei vasta programmile „Horisont 2020” eraldatud vahendite hulk kuidagi ülesannete ulatusele ega problemaatika tõsidusele.

3.23.1 Seda olulisem on ühest küljest jagada programmi „Horisont 2020” napp teadus- ja arendustegevuse vahendeid parimal võimalikul viisil (riigihangete direktiiv!) nii, et need

toimiksid hoova ja stiimulina, et ajendada liikmesriike ja erasektorit samuti tegema selgelt suuremaid investeeringuid teadus- ja arendustegevusse.

3.24 Seda tähtsam on teisest küljest, nagu komisjon soovib, leida uusi rahastamisallikaid, st kasutada ELi struktuuri- ja investeerimisfondide ja ELi heitkogustega kauplemise süsteemi enampakkumise (praeguseks väga väikeseid) tulused, eelkõige aga vaba majanduse ja selle ettevõtete investeerimispotentsiaali ja suunata see nimetatud suure ülesande täitmisele.

3.25 Nagu komitee on korduvalt kinnitanud, on selleks aga vaja likvideerida riiklike konkurentsi moonutavate turusekkumiste rägastik ja luua selle asemel kogu Euroopas kehtiv ja usaldusväärne reeglistik ⁽⁷⁾, mis pakuks investoritele planeerimis-kindlust ja vajalikke stiimuleid.

3.26 Eriti äärmuslik näide innovatsioonivaenulike regulatsioonide kohta on mõningates liikmesriikides kehtivad juurutamist toetavad seadused, mis hõlmavad katkendlikest energiaallikatest toodetava energia ületootamist, ja nende mõjud. Kui need toetused olid alguses tõhus vahend turuleviimise algsete raskuste ületamiseks, siis pärast esialgseid edusamme on nad viinud ebaproportsionaalse ületootamiseni, mille tagajärg on kohati elektrituru hindade tugev langus, nii et ettevõtetele ei tasu enam reservvõimsusi koguda, tehnoloogiaid edasi arendada, hädavajalike salvestustehnoloogiatega tegeleda ega neisse investeerida.

3.26.1 Pealegi tekitab see paradoksaalse ja groteskse olukorra, kus elektrienergia lõpptarbija kanda jääb märkimisväärne kulude vahe, mis tuleneb madalatest (kohati lausa negatiivsetest) turuhindadest ja kaugelt üle keskmise turutaseme ulatuvatest juurutamistoetustest.

3.26.2 Energia liiga kõrged tarbijahinnad ei ole mitte ainult üldine probleem Euroopa rahvamajanduse jaoks, vaid see on ka komitee ühes arvamuses (TEN/516) käsitletud kütteostuvõime tuse üks põhjuseid.

3.27 See näide toob veelkord ilmsiks innovatsiooni ja turutingimuste vahelise keeruka vastasmõju. Seega soovib komitee taas võtta viivitamatult meetmeid, et pakkuda erasektorile piisavaid stiimuleid ja majandusliku edu võimalusi hädavajalikeks investeeringuteks innovatiivsetesse tehnikatesse ja menestlustesse. Vastasel korral jäävad need investeeringud tulemata, kuna ka kõige innovatiivsem ettevõtte kannab riiklikult eelistatud ja suuri toetusi saavate tehnoloogiatega konkureerides kahjusid, läheb paratamatult pankrotti ja kaob turult.

⁽⁶⁾ COM(2013) 253 final, punkt 2.8.

⁽⁷⁾ EÜT L 198, 10.7.2013, lk 1.

4. Komitee konkreetsed märkused

4.1 Eelnevaid märkusi arvesse võttes toetab komitee komisjoni üldisi keskseid põhimõtteid, milleks on eelkõige:

- lisandväärtuse loomine ELi tasandil;
- prioriteetide seadmisel kogu energiasüsteemi arvessevõtmine;
- vahendite koondamine ja finantsinstrumentide portfelli kasutamine;
- eri valikuvõimaluste säilitamine, kuid keskendumine tehnoloogiale, mis on 2020. aastale järgnevat aega silmas pidades kõige lootustandvam;

Vaid kogemused suure hulga valikute ja kontseptsioonide ja nende koosmõjuga vastavalt laialdases energiaallikate jaotuses tagavad, et me oma keeruka ülesande pikas perspektiivis lahendada suudame. Selleks on vaja pragmaatilisust, reaalsustaju ja kannatlikkust.

4.2 Võttes arvesse eelnevaid märkusi, toetab komitee ka teatistes toodud arengute eesmärke:

- energiatõhususe kogu potentsiaali ärakasutamine;
- konkurentsivõimeliste lahenduste pakkumine;
- innovatsiooni edendamine tegelikus keskkonnas ja turupõhise raamistiku kaudu;

4.3 Pidades eelkõige silmas komitee hiljutises temaatilises ettevalmistavas arvamuses⁽⁸⁾ nimetatud katkendlike taastuvenergiaallikate nõrku kohti, toetab komitee komisjoni kavatsust pöörata rohkem tähelepanu keskkonnahoidlike tavakoormusel töötavate süsteemide arendamisele ja klientide vajadustele suunatud energiapakkumisele, mille juurde kuulub lisaks taastuvenergiale (nt maasoojusenergia) muu hulgas ka tuumaenergia koos ITERi ja täiendava uurimisprogrammiga.

4.4 Komitee küll toetab täielikult teadus- ja arendustööde tuuma lõhustumise kasutamise alal, kuid ei kommenteeri seda siinkohal lähemalt, kuna on juba aktiivselt selleletemalisel konverentsil (Sümposium: Benefits and limitations of nuclear fission for a low-carbon economy – veebruar 2013) osalenud.

4.5 Selle juurde kuulub iseenesestmõistetavalt ka süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise sobivate tehnikate ja menetluste arendamine – isegi kui seeläbi kulutatakse piiratud fossiilsed ressursid veelgi kiiremini ära –, et jõuda võimalikult kiiresti CO₂-heitkoguste vähendamiseni.

4.6 Lisaks kordab komitee ka oma soovitus katkendliku taastuvenergia kasutuselevõtu juures eelistada ja prioriteediks seada need arendused, mis on suunatud tervikliku süsteemi veel puuduvatele elementidele ja millega saab võimaldada paremini klientidele suunatud ja kasulikku energiavarustust.

4.7 See puudutab eelkõige võimalikult tõhusate ja odavate, piisava võimsusega energiamahutite arendamist. Suurt arenguruumi näeb komitee sealjuures elektrokeemia ja elektrolüüsitehnika ning asjaomaste materjalide sobivas edasiarenduses ja suuremahulises tehnilises rakenduses. Sarnaselt akusid kasutava elektripõhise liikuvuse kontseptsiooniga, saaks nii ka (gaasilisel või vedel-) kütusel (põletamine või kütuselement) põhineva liikuvuse siduda süsteemselt katkendliku taastuvenergiaga.

4.8 Komitee viitab siinkohal veel ka eesistujariigi Iirimaa taotlusel koostatud arvamusele⁽⁹⁾, milles väljendati muret kerivate energiahindade ja nende mõjude üle kodanikele ja konkurentsivõimele. Et võimaldada enam turupõhist konkurentsi, tegi komitee nimetatud arvamuses ettepaneku kasutada taastuvenergia toetamiseks turul ainukese meetmena CO₂ mõistlikku hinda (mõistlik heitkogustega kauplemine, maksud jms). See viib küll fossiilkütuste ja koos sellega ka söe, nafta ja gaasiga töötavates elektrijaamades toodetava elektri kallinemiseni, kuid võimaldab samal ajal loobuda mitmesugustest taastuvenergia kasuks rakendatavatest kulukatest ja turgu moonutavatest toetustest ja sunnimeetmetest. Saastekvootide eraldamisest saadud tulu ei tohiks seega mingil juhul minna lisisissetulekuna liikmesriikide üldisesse eelarvesse, vaid seda tuleks kasutada üksnes tulevaste tõhusate energiasüsteemide väljatöötamiseks ja kasutuselevõtuks. Komisjoni sellesisuline ettepanek on seega samm õiges suunas ja väärrib täielikku toetust.

Brüssel, 16. oktoober 2013

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president*

Henri MALOSSE

⁽⁸⁾ Samas.

⁽⁹⁾ ELT C 198, 10.7.2013, lk 1.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Muudetud ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse üleeuroopalisi telekommunikatsioonivõrke hõlmavaid suuniseid ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1336/97/EÜ”

COM(2013) 329 final – 2011/0299 (COD)

(2014/C 67/27)

Raportöör: **Jacques LEMERCIER**

10. juunil 2013 otsustas Euroopa Parlament ja 14. juunil 2013 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 172 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Muudetud ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse üleeuroopalisi telekommunikatsioonivõrke hõlmavaid suuniseid ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1336/97/EÜ”

COM(2013) 329 final – 2011/0299 (COD)

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektioon võttis arvamuse vastu 30. septembril 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 493. istungjärgul 16.-17. oktoobril 2013 (16. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 121, erapooletuks jäi 2 liiget.

Käesolev arvamus on järg Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kuuele arvamusele **Euroopa ühendamise rahastu (MIE)** teemal ja Euroopa Komisjoni 2011. aasta oktoobris avaldatud suuniste kohta, nimelt **TEN/468** ⁽¹⁾ **Euroopa ühendamise rahastu** teemal (raportöör: Raymond Hencks), **TEN/469** ⁽²⁾ **telekommunikatsioonivõrke** käsitlevate suuniste teemal (raportöör: Antonio Longo), **TEN/470** ⁽³⁾ **energiataristu** suuniste teemal (raportöör: Egbert Biermann), **TEN/471** ⁽⁴⁾ **transporditaristu** teemal (raportöör: Stefan Back) ja **TEN/472** ⁽⁵⁾ **projektivõlakirjade** algatuse teemal (raportöör: Armin Duttine).

1. Järeldused ja soovitus

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on väljendanud mitmes arvamuses veendumust, et kõigi kodanike juurdepääs lairibaühendusele on Euroopa majandusarengu võtmetegur ning seega esmatähtis element uute töökohtade loomisel.

1.2 Lisaks sellele on komitee arvates ühtse e-turu rajamine üks ELi põhieesmärke, mis nõuab riiklike võrkude omavahelisel sidumisel ja koostalitlusvõimet. See on ka arvukate majanduslikult ja kultuurilisel kahjustatud piirkondade integratsiooni põhielement.

1.3 Kuid 8. veebruaril 2013 piiras nõukogu uues mitmeaastases finantsraamistikus Euroopa ühendamise rahastu jaoks ette nähtud eelarvet digitaalteenuste osas ühele miljardile eurole.

Muudetud ettepanekus võetakse arvesse viimaseid seisukohti, mida on väljendatud nõukogus ja Euroopa Parlamendi asjaomases komisjonis.

1.4 Komitee väljendab seega kahetsust, et komisjoni muudetud ettepanekus nähakse ette esialgse eelarve tugev kärpimine (9,2 miljardilt eurolt) ühele miljardile eurole ning et komisjon on sunnitud põhjalikult muutma üldhuvi pakkuvaid projekte lairibavõrgu ja digitaalteenuste taristute arendamise valdkonnas. Komitee arvates ähvardab kõnealuselt otsusest tulenev arvukate projektide vältimatu külmutamine vähendada ELi tehnoloogilist arengut, mille EL on saavutanud paljudes strateegilistes sektorites.

1.5 Komitee rõhutab komisjoni erakordselt suuri raskusi määramises kavandatud vahendite tõhusal ja õiglasel jaotamisel, arvestades esialgse eelarve tohutut vähendamist.

1.6 Komitee tunneb heameelt selle üle, et veelkord on kinnitust leidnud tehnoloogilise neutraalsuse põhimõte, mis on tõeliselt avatud interneti jaoks esmatähtis. Komitee meenutab, et vahendeid tuleb kasutada selliste avatud ja kättesaadavate võrgulahenduste toetamiseks, mis põhinevad mittediskrimineerivatel alustel ning on kodanike ja ettevõtete jaoks taskukohase hinnaga.

1.7 Komitee kordab soovi kaardistada Euroopa, riiklikul ja piirkondlikul tasandil esinevad digitaalteenustega seonduvad lüngad ja lihtsustada uute avaliku või erasektori algatuste esilekerkimist. Komisjon tunnistab, et ükski liikmesriik ega investeerija ei ole valmis rahastama piiriüleseid teenuseid.

⁽¹⁾ ELT C 143, 22.5.2012, lk 116.

⁽²⁾ ELT C 143, 22.5.2012, lk 120.

⁽³⁾ ELT C 143, 22.5.2012, lk 125.

⁽⁴⁾ ELT C 143, 22.5.2012, lk 130.

⁽⁵⁾ ELT C 143, 22.5.2012, lk 134.

1.8 Samuti on oluline olla avatud koostööle kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega, et parandada asjaomaste telekommunikatsioonivõrkude koostalitlusvõimet.

1.9 Komitee arvates on selliste alternatiivsete käitajate arvu kasv, mis küll innustab uuendustegevust ja alandab hindu tarbijate jaoks, oluliselt vähendanud turgu valitsevate avaliku ja erasektori ettevõtjate marginaale ning seeläbi piiranud isegi mõnede ettevõtjate investeerimisvõimet või selle täielikult kaotanud. Komitee leiab, et võrkude reguleerimise valdkonnas, mida iseloomustab suur konkurents, on vaja uut Euroopa poliitikat, mis peab tugevalt ja konkreetset mõjutama Euroopa suuri ettevõtjaid, et kriisist väljumisel tasa teha mahajäämus lairiba- ja kiire lairibaühenduse arendamisel ning kaotada digitaalteenuste seonduvad lüngad.

1.10 Komitee kahetseb, et nõukogul, parlamendil ja komisjonil puudub ühine seisukoht niivõrd olulises küsimuses. Arvestades uue eelarve ulatust, leiab komitee, et kõigi kodanike juurdepääs internetile, lairibaühenduse arendamine ja üleeuroopaliste teenuste platvormid jäävad esmatähtsateks valdkondadeks.

1.11 Komitee märgib nõrdimusega, et komisjon jättis komisjoni esindaja sõnul nõukogu taotlusel, läbivaadatud dokumendi artiklist 8 välja viite Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ning Regioonide Komiteele. Komitee väljendab kindlat soovi, et talle edastataks kõnealune aruanne.

1.12 Komitee kinnitab, et internetiühenduse kaasamine universaalteenuste hulka on vältimatu.

2. Komisjoni läbivaadatud ettepaneku põhisisu

2.1 Digitaalarengu tegevuskava eesmärk on muu hulgas kasutada piiriüleseid avalikke võrguteenuseid, et hõlbustada ettevõtjate ja üksikisikute liikuvust. Ühtse turu rajamine nõuab seega esilekerkivate digitaalteenuste koostalitlusvõimet.

2.2 EL on seadnud endale ambitsioonikad eesmärgid võtta lairibaühendus kasutusele ja teha see kõigile kättesaadavaks 2020. aastaks. 29. juunil 2011 tehti teatises „Euroopa 2020. aasta strateegia aluseks olev eelarve” seoses järgmise mitmeaastase finantsraamistikuga (2014-2020) ettepanek luua Euroopa ühendamise rahastu ning eraldada 9,2 miljardit eurot digitaalvõrkudele ja -teenustele.

2.3 Kuid 8. veebruaril 2013 vähendas nõukogu uues mitmeaastases finantsraamistikus Euroopa ühendamise rahastu jaoks ette nähtud eelarvet digitaalteenuste osas ühele miljardile eurole. Sellel uuel alusel võetakse muudetud ettepanekus võimalikult suures ulatuses arvesse nõukogus ja Euroopa Parlamendi asjaomases komisjonis väljendatud viimaseid seisukohti. Ettepaneku eesmärk on suunata Euroopa ühendamise rahastu vahendid väiksemale arvule digitaalteenuste taristutele, lähtudes

rangetest prioriseerimiskriteeriumidest, ja tagada rahastamisvahenditega piiratud panus lairibaühenduse arendamisse, et võimaldada erainvesteeringuid ning muudest allikatest kui Euroopa ühendamise rahastust pärit avaliku sektori investeeringud.

2.4 Vaatamata lairibaühenduse jaoks ette nähtud piiratud rahalisele toetusele loouakse ettepanekuga raamistik, mis võimaldab ettevõtjate ja institutsiooniliste osalejate (nt Euroopa Investeerimispank) suuremat panust.

2.5 Määruse peaeesmärk on muuta digiülekanded sujuvaks ja kõrvaldada kitsaskohad. Lisas kaasneb suunistega loetelu ühishuviprojektidest digitaalteenuste taristute ja lairiba-võrkude kasutuselevõtuks. Nimetatud projektidega aidatakse kaasa Euroopa majanduse, sh ka väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEde) konkurentsivõime suurendamisele, edendatakse nii riiklike, piirkondlike ja kohalike võrkude omavahelist ühendust ja koostalitlusvõimet kui ka juurdepääsu kõnealustele võrkudele ning toetatakse ühtse e-turu arengut.

2.6 Keerulist turuolukorda silmas pidades näib majanduslik huvi investeerida lairibaühendustesse ja peamistesse üldhuviteenustesse olevat piiratud, isegi kui ühtne e-turg pakub arvestatavat kasvupotentsiaali.

2.7 Digitaalteenuste taristute jaoks on ette nähtud otsetoetus, et lahendada kitsaskohtadega seonduvad probleemid teenuste arendamisel koostalitlusvõimelises raamistikus. Enamikul juhtudel rahastatakse neid platvorme täies ulatuses ELi poolt, kuna Euroopa koostalitlusvõimelistel teenuste taristutel puuduvad tegelikud omanikud.

2.8 Komisjon tunnustab, et ükski liikmesriik ega investeerija ei ole valmis rahastama piiriüleseid teenuseid. ELi pakutav lisaväärtus on seega suur.

2.9 Sellegipoolest võetakse digitaalteenuste taristuid kasutusele igal aastal vastavalt olemasolevatele vahenditele ja määratletud prioriteetidele. ELi eelarvelist olukorda arvestades saadakse avaliku sektori toetust muudest allikatest kui Euroopa ühendamise rahastu, eelkõige riiklikest allikatest ning Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest. Seega on Euroopa ühendamise rahastust võimalik rahastada üksnes väheseid lairibaühenduse projekte, kuid ta hõlbustab Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide (ESIF) vahendite tõhusat jaotamist, kasutades eelkõige rakenduskavade jaoks ette nähtud vahendeid. Siiski ei ole neid panuseid võimalik kasutada mujal kui asjaomastes liikmesriikides. Lairibaühenduse valdkonnas nähakse kõnealuse ettepanekuga ette vaid struktuurifondidest saadavate vahendite eraldamise mehhanismid.

2.10 Tehnoloogilise neutraalsuse põhimõte jäi kehtima.

3. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee üldised märkused

3.1 Projektid „Üleeuroopalised ülikiired magistraalühendused liikmesriikide haldusasutuste jaoks” ning „IKT-lahendused arukate energiavõrkude ja energiateenuste jaoks” jäeti kõrvale.

3.2 Selliste uute digitaalteenuste taristute arendamine, mis lihtsustavad ühest Euroopa riigist teise kolimist, „Euroopa platvorm tööhõive- ja sotsiaalkindlustusteenuste omavaheliseks sidumiseks” ning „Elektroonilise halduskoostöö platvormid” jäeti kõrvale.

3.3 Euroopa Parlamendi tööstuse, teadusuuringute ja energeetikakomisjon lisis järgmised täiendavad digitaalteenuste taristud: „Turvaliste ja koostalitlusvõimeliste mobiilsete lähiteenuste kasutamist võimaldavate taristute kasutuselevõtt ühistranspordi valdkonnas”, „Veebipõhine vaidluste lahendamise platvorm”, „Haridusvõimalustele juurdepääsu Euroopa platvorm” ja „Piiriülelised koostalitlusvõimelised elektroonilised arvete esitamise teenused”.

3.4 Siiski seadis Euroopa Parlament väga ambitsioonika eesmärgi edastamiskiiruse valdkonnas, võimaluse korral 1 gigabit sekundis ja rohkem.

3.5 Euroopa digitaalarengu tegevuskava eesmärk rakendada kõigi jaoks kiireid lairibataristuid, mis põhinevad püsi- ja traadita lairibaühendusel, nõuab selliste meetmete võtmist, mille eesmärk on kõrvaldada nn digitaalsed kitsaskohad. Võttes arvesse algse eelarve tugevat kärpimist (9,2 miljardilt eurolt) ühele miljardile eurole, on komisjon olnud sunnitud põhjalikult muutma üldhuvi pakkuvaid projekte lairibavõrgu ja digitaalteenuste taristute arendamise valdkonnas.

3.6 Nagu komitee on juba mitmes arvamuses kinnitanud, on ta veendunud, et laialdane juurdepääs lairibaühendusele ei ole üksnes tänapäeva majandusarengu oluline tingimus, vaid ka majanduslikult ja kultuuriliselt ebasoodsas olukorras olevate inimeste ja tervete piirkondade jaoks uute töökohtade loomise, suurema ühtekuuluvuse, heaolu ja e-kaasatuse peamine tegur.

3.7 Kõnealuse eesmärgi saavutamiseks arendatud üldhuvi pakkuvate projektide eesmärgid ja prioriteedid on määratletud vastusena esmatahtsale nõudmisele: kasutada finantsvahendeid optimaalsel viisil ja saavutada konkreetsed eesmärgid, vältides vahendite liigset hajutamist.

3.8 Komitee tunneb heameelt selle üle, et veelkord on kinnistatud leidnud tehnoloogilise neutraalsuse põhimõtte, mis on tõeliselt avatud interneti jaoks esmatahtis.

3.9 Komitee meenutab, et vahendeid tuleb kasutada selliste avatud ja kättesaadavate võrgulahenduste toetamiseks, mis põhinevad mittediskrimineerivatel alustel ning on kodanike ja ettevõtete jaoks taskukohase hinnaga. Euroopa Majandus- ja

Sotsiaalkomitee rõhutab komisjoni erakordselt suuri raskusi määramises kavandatud vahendite tõhusal ja õiglasel jaotamisel, arvestades esialgse eelarve tohutut vähendamist.

3.10 Komisjon tunnustab, et ükski liikmesriik ega investeerija ei ole valmis rahastama piiriüleste teenusteid. ELi pakutav lisaväärtus on seega suur. Komitee kordab soovi kaardistada Euroopa, riiklikul ja piirkondlikul tasandil digitaalteenustega seonduvad lüngad ja lihtsustada uute avaliku või erasektori algatuste esilekerkimist. Samuti on oluline olla avatud koostööle kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega, et parandada asjaomaste telekommunikatsioonivõrkude koostalitlusvõimet.

3.11 Komitee arvates on alternatiivsete ettevõtete arvu kasv, mis küll innustab uuendustegevust ja alandab hindu tarbijate jaoks, oluliselt vähendanud turgu valitsevate avaliku ja erasektori ettevõtjate marginaale ning seeläbi piiranud nende investeerimisvõimet. Seega on oluline analüüsida selliseid uusi Euroopa poliitikameetmeid võrkude reguleerimise valdkonnas, mis võimaldavad ELi kõigi kõnealuse sektori osalejate tugevat ja kooskõlastatud kaasamist, et kriisist väljudes tasa teha mahajäämus lairiba- ja kiire lairibaühenduse arendamise valdkonnas.

4. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee konkreetsed märkused

4.1 Komitee väljendab kahetsust, et niivõrd olulises küsimuses valitsevad suured vastuolud nõukogu, Euroopa Parlamendi ja Euroopa Komisjoni seisukohtades.

4.2 Panus oli märkimisväärne, kui IKT eelarve ulatus veel üheksa miljardi euroni lairibaühenduse ja teenuste platvormide jaoks. Uue eelarve ulatust arvesse võttes näib olevat õigustatud pühendada selle vahendid selliste tulevaste projektide aluse moodustavate projektide rahastamiseks, mis praegu on eelarvekaalutlustel edasi lükatud.

4.3 Ühtse e-turu rajamine nõuab riiklike võrkude omavaheolist sidumist ja koostalitlusvõimet. Eelarvepiirangu tingimustes peab komisjon olema veelgi rangem rahastatavate projektide valikukriteeriumide, järelevalve ja järgneva hindamise osas.

4.4 Komitee rõhutab, et need projektid võivad aidata VKEsid e-majandusele juurdepääsul ja uute stabiilsete töökohtade loomisel. Komitee nõuab korrapärase aruande avaldamist kõnealuste vahendite kasutamise kohta.

4.5 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kinnitab, et internetiühenduse kaasamine universaalteenuste hulka on vältimatu.

4.6 Institutsioonidevaheliste suhetega seoses märgib komitee hämmelduse ja nõrdimusega, et komisjon jättis läbivaadatud dokumendi artiklist 8 välja viite Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele. Arutelude käigus ja komitees selgitas komisjoni esindaja, et selle aluseks oli nõukogu esitatud taotlus.

Ehk oli probleemiks väljendi „esitatakse” kasutamine. Sellegipoolest toonitab komitee kindlat soovi, et talle edastataks kõnealune aruanne.

Brüssel, 16. oktoober 2013

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis „Sinine vöönd, laevanduse ühtne transpordipiirkond”

COM(2013) 510 final

(2014/C 67/28)

Raportöör: **Jan SIMONS**

8. juulil 2013 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis „Sinine vöönd, laevanduse ühtne transpordipiirkond”

COM(2013) 510 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektor sioon võttis arvamuse vastu 30. septembril 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 493. istungiärgul 16. ja 17. oktoobril 2013 (16. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 124, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 4.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komitee tervitab komisjoni ettepanekuid, nii nagu need on esitatud teatises, mille eesmärk on paremini toimiva mere-transpordituru rajamine, laevandussektori halduskulude vähendamine ja seeläbi selle konkurentsipositsiooni parandamine. Komitee lootis tegelikult, et asjaomased ettepanekud esitatakse juba varem.

1.2 Komitee arvates sõltub komisjoni ettepanekute saavutatavus suurel määral tolliametkondade, antud valdkonna kõige olulisemate osalejate nägemusest. Komitee kutsub komisjoni üles arutama antud ettepanekuid tollikomitees nii kiiresti kui võimalik.

1.3 Komisjoni ettepanekute – nii regulaarliinilaevandust puudutavate, kui ka eManifesti puudutavate ettepanekute – õnnestumise üheks eeltingimuseks on, et liikmesriikide IT-süsteemid oleksid eManifesti tarvis täielikult koostalitlusvõimelised. Komitee viitab sellele, et see ei ole mingil juhul kerge ülesanne, isegi kui tegu on olemasolevate süsteemide edasiarendamisega.

1.4 eManifesti puhul tuleb sõnaselgelt märkida, et see kehtib eranditult kõikidele laevandusteenustele.

1.5 Tähtaeg, mil komisjoni loodab, et eManifest hakkab täies mahus tööle – juuni 2015 – on küll optimistlik, ent hästi valitud. See on nimelt sama kuu, mil liikmesriigid, kes ise selle tähtaja valisid, on kohustatud looma riiklikud ühtsed liidesed. Selline teenus on hädavajalik eManifesti sujuva toimimise jaoks, mille jaoks tehniliste ettevalmistustega alustamist ei saa enam edasi lükata.

1.6 Komitee toonitab ka kõigile osalejatele, ent eriti tolliametkondadele suunatud hästi toimiva teabeedastuse vajadust. Praktikas on selgunud, et tolliametkonnad ei olnud teadlikud tõsiasiast, et ettevõtjad kasutavad paber kandjal manifesti, mis on seadusega lubatud, ent mida need tolliametkonnad sellele vaatamata ei kinnitanud või ei aktsepteerinud.

1.7 Lisaks konkreetsele IT-poolle peavad komisjon ja liikmesriigid tähelepanu pöörama ka tollitöötajate koolitusele ja täiendkoolitusele. Sellest elemendist tunneb komitee kahjuks komisjoni ettepanekutes puudust.

1.8 Õnneks tunnistab komisjon küll aga korralike teabe- ja seiresüsteemide tähtsust, mis on vältimatult vajalikud põhjendatud otsuse tegemiseks. Komitee soovib viidata sellele, et Euroopa Meresõiduohutuse Ametil (EMSA) võib selles protsessis olla jätkuvalt oluline.

1.9 Komitee jagab komisjoni nägemust, et laevaliikluse seiresüsteemide direktiivi läbivaatamisel arvestatakse eManifesti nõudeid.

1.10 Lõpetuseks peab komitee väga oluliseks, et pärast komisjoni ettepanekute üle otsustamist pannakse alus korrapärasele konsultatsioonidele olulisemate osalejatega – tolliametkondade, laevandussektori esindajate, ekspediitorite ja töövõtjatega – ning neid teavitataks tõketest, mis kaasnevad ettepanekute rakendamisega.

2. Sissejuhatus

2.1 Laevanduses ei saa veel rääkida siseturust, kuigi Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 28 sätestatakse selgelt kaupade vaba liikumine ELis.

2.2 See on seda suuremaks probleemiks, kuna EL sõltub kaubavahetusel ülejäänud maailma ja ka teiste ELi liikmesriikidega väga suurel määral meretranspordist – 74 % ELi import- või eksportkaubast ning 37 % liidusisesest kaubast liigub mere-sadamate kaudu.

2.3 Meretranspordis, nagu ka siseveetranspordis, maksab ühe ühiku transportimine teiste transpordisektoritega võrreldes vähem ja see transpordiliik avaldab ka transporditud ühiku kohta keskkonnale vähem negatiivset mõju. Kõnealust transpordiharu pitsitavad aga endiselt ebavajalikud haldusulud, mis takistavad selle optimaalset toimimist.

2.4 Selle üheks näiteks on tihti esinev olukord, kus ühe ELi liikmesriigi sadamast teise ELi liikmesriigi sadamasse sõitvad laevad väljuvad riigi 12 miili alast ning peavad seepärast täitma tolliformaalsused kaks korda, seda välja arvatud juhul kui kõnealune laev teenindab regulaarlaevaliini. Kõik laeval olnud kaubad tähistatakse liiduväliste kaupadena ja nende suhtes kohaldatakse tollikontrolli.

2.5 Kuigi need protseduurid nähakse ette ohutuse, turvalisuse ja finantspõhjustel, kaasnevad nendega siiski täiendavad kulud ja kaupade üleandmine võtab rohkem aega.

2.6 Probleemi lahendamiseks võiks algust teha sellega, et teha vahet laevas olevatel liidu kaupadel, mis võib viia ühisturule ilma täiendavate formaalsusteta, ning liiduvälistel kaupadel, mille suhtes kohaldatakse tavalisi tolliformaalsusi.

2.7 Seepärast tuli komisjon nõukogu toetusel 2010. aastal välja „Sinise vööndi” (inglise keeles *blue belt*) loomise ideega, mille eesmärk on meretranspordisektori konkurentsivõime suurendamine, lubades selleks laevadel takistusteta tegutseda ELi siseturul, viies samas halduskoormuse miinimumini ning lisades ka meetmed kolmandate riikide sadamatest pärineva meretranspordi lihtsustamiseks ja ühtlustamiseks.

2.8 Sinise vööndi ideele andis muu hulgas konkreetse kaju katseprojekt, mille komisjon algatas 2011. aastal koostöös Euroopa Meresõiduohutuse Ametiga (EMSA) ning mille puhul kasutati EMSA seire- ja teabesüsteemi SafeSeaNet.

2.9 Kuigi katseprojekt andis palju kasulikku teavet, andsid tolliasutused tagasisidet, et asjaomast teavet tuleb veel täiendada teabega, mis puudutab veetavat kaupa, eelkõige kauba staatust – kas see pärineb ELi liikmesriigist või väljastpoolt ELi.

2.10 Just selle viimatinimetatud eristuse põhjal on võimalik hõlbustada liidu kauba suhtes kehtivaid protseduure.

3. Teatise põhisisu

3.1 8. juulil 2013 avaldas komisjon teatise „Sinine vöönd, laevanduse ühtne transpordipiirkond”.

3.2 2011. aastal EMSA juhitud katseprojektist „Blue Belt pilot project” (sinise vööndi katseprojekt) lähtuvate sinise vööndi ettepanekute eesmärk on järgmine:

— meretranspordi konkurentsipositsiooni parandamine halduskoormuse vähendamise teel;

— tööhõive stimuleerimine meretranspordisektoris;

— meretranspordisektori põhjustatud keskkonnakoormuse vähendamine.

3.3 Kõnealuse teatisega soovib komisjon luua poliitilise raamistiku, mille abil oleks võimalik saavutada eeltoodud eesmärgid, ning selleks teeb komisjon ettepaneku paaris seadusandlikuks meetmeks, mis hõlmavad ühenduse tolliseadustiku rakendussätete muutmist. Üks neist ettepanekutest esitati pädevale komiteele juba juunis 2013, teist esitleb komisjon 2013. aasta lõpus.

3.4 Esimene meede puudutab ELi-sisese regulaarlaevaliinide käitamise protseduuride edasist lihtsustamist. See käsitleb tolliprotseduuride kava laevade jaoks, mis külastavad korrapäraselt ühtesid ja samu ELi sadamaid ja veavad peamiselt ELi kaupu.

3.5 Lihtsustamine hõlmab seda, et liikmesriikide konsulteerimisperioodi lühendatakse 45 päevalt 15 päevale. Samuti võivad ettevõtted küsida eelnevalt luba liikmesriikide jaoks, millega neil on tihe kaubavahetus. Nii on võimalik aega kokku hoida, kui avaneb võimalus transpordiks sellesse liikmesriiki.

3.6 Palju suuremat mõju avaldab teine meede – tolliformaalsuste lihtsustamine laevadele, mis külastavad kolmandate riikide sadamaid. Komisjon tahab kasutusele võtta süsteemi, mis võib tolliprotseduure märkimisväärselt parandada seeläbi, et tehakse vahet laevade pardal oleval liidu kaubal ja liiduvälisel kaubal, mille puhul tuleb kohaldada tavapäraselt tolliprotseduuri.

3.7 Komisjon teeb ettepaneku võtta kasutusele ühtlustatud elektrooniline lastimanifesti – eManifest, mis võimaldab meretranspordiettevõtetal edastada tolliametkondadele kogu teave kaupade staatuse kohta, seda nii ELi sees kui sellest väljaspool. Komisjon loodab, et eManifest on täies mahus töövalmis alates juunist 2015.

3.8 Teatistes sisalduvad komisjoni ettepanekud on otseses seoses 23. mail 2013 avaldatud dokumendiga „Sadamapolitiika läbivaatamine”, mille kohta komitee võttis vastu positiivse arvamuse 11. juulil 2013.

4. Üldised märkused

4.1 Komitee toetab siseturu sujuva toimimise teel olevate takistuste kõrvaldamist, kindlasti ka siis, kui tegu on meretranspordiga, mille väga suurt tähtsust ELile komisjon oma teatistes esile tõstab. Nagu komitee on varem väljendanud⁽¹⁾, lootis ta tegelikult, et ettepanekud avaldatakse juba varem.

4.2 Komisjon on väga innukas oma soovis realiseerida mere-transporti siseturg nii kiiresti kui võimalik ning märgib, et teistes transpordisektorites olevat siseturg juba rajatud. Komitee peab siiski tõdemata, et komisjon on siinkohal liiga optimistlik. Ei maanteetranspordis (kabootaži suhtes kohaldatud piirangud) ega raudteetranspordis (riigisisene reisijatevedu) ei ole siseturg veel täielikult ellu viidud.

4.3 Komitee mõistab, et meretranspordi muutmiseks huvipakkuvaks alternatiiviks teistele transpordiharudele tuleb teha midagi tolliformaalsuste ja halduskoormuse vähendamiseks, see ei tohi aga toimuda turvalisuse ja ohutuse arvelt.

4.4 Komitee peab tõhusamat ja soodsamat meretransporti oluliseks eesmärgiks ja toetab komisjoni ettepanekuid tolliformaalsuste ja halduskoormuse vähendamise saavutamiseks.

4.4.1 Komitee viitab sellele, et ülimalt oluline on, et seda aktsepteeriks ka liikmesriikide tolliametkonnad, kes on antud vallas kõige olulisemad osalejad. Uue korra sisseviimisel võiks katse korras täita eestvedajarolli teatud transpordiettevõtjate kategooriad, nimelt volitatud ettevõtja staatust omavad ettevõtjad.

4.5 Mis puudutab ELi-sisese regulaarlaevaliinide käitamise protseduure, peab komitee positiivseks seda, et vastamise tähtsusega lühendati 45 päevalt 15 päevale ning lisati eelnevalt loa taotlemise võimalus.

⁽¹⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Merekiirteed ja logistika”, (ELT C 151, 16.6.2008, lk 20).

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa Liidu integreeritud merenduspolitiika”, ELT C 211, 19.8.2008, lk 31.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Teatis ja tegevuskava, mille eesmärk on luua Euroopa piirideta meretranspordiruum”, ELT C 128, 18.5.2010, lk 131.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa ühtse transpordipiirkonna tegevuskava (valge raamat)”, ELT C 24, 28.1.2012, lk 146.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Meremajanduse kasv: jätkusuutliku majanduskasvu võimalused mere- ja merendusvaldkonnas”, ELT C 161, 6.6.2013, lk 87.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse sadamateenuste valdkonnas turulepääsu ja sadamate finantsläbipaistvuse raamistik”, ELTs veel avaldamata

4.6 Kuna Euroopa Komisjon ei taha diskrimineerida puhtalt ELi-sisest meretransporti võrreldes meretranspordiga kolmandate riikide sadamasse, kehtib eManifest kogu laevandusele.

4.6.1 Sest ka üksnes ELi sadamate vahel toimival regulaarliinilaevandusel ja mitteliinilaevandusel peab olema võimalus kasutada eManifesti, kui nad soovivad seda teha lisaks olemasolevatele kohandatud eeskirjadele.

4.6.2 Sellele vaatamata tundub komiteele mõttekas mainida tulevastes asjaomastes ettepanekutes sõnaselgelt eManifesti rakendusala.

4.6.3 Kui komitee vaatleb komisjoni ettepanekute mõju, on ta arvamisel, et eelkõige eManifest (ühtlustatud elektrooniline lastimanifest, mis sisaldab teavet kaupade staatuse kohta) tuleks pärast pädeva tollikomiteega konsulteerimist võtta kasutusele nii kiiresti kui võimalik.

4.6.4 Seepärast nõuab komitee, et pärast esitatud meetmete rakendamise üle otsuse vastu võtmist võtaks komisjon prioriteediks ELi-sisese ühtlustamise – eManifestiga töötamiseks tuleb liikmesriikide IT-süsteemid muuta täielikult koostalitlusvõimeliseks.

4.6.5 Sellest lähtuvalt on komitee arvamisel, et komisjoni poolt eManifesti kasutusele võtmiseks määratud aeg, nimelt juuni 2015, on küll optimistlik, ent ka komitee arvates tuleks sellest kinni pidada.

4.6.6 Vastavalt direktiivile 2010/65/EL on just liikmesriigid kohustatud alates juunist 2015 looma riiklikud ühtsed liidesed, mis on oluline samm eManifesti suunas. Komitee kutsub seega ka kõiki liikmesriike, eelkõige meresadamaid omavaid liikmesriike, üles nende endi poolt heakskiidetud kuupäevast kinni pidama, sest kui seda ei tehta, siis on juba eelnevalt selge, et süsteem ei hakka toimima.

4.6.7 Lisaks tuleks eManifesti kasutuselevõtuks vajalike tehniliste ettevalmistustega alustada kõige hiljem poole aasta pärast.

4.6.8 Komitee tahab rõhutada, et teave, nii nagu see sisaldub eManifestis, peab olema ligipääsetav kõigile huvilistele, niisiis valitsustele, laevaomanikele ja ekspediitoritele.

4.7 Komitee soovib viidata ka sellele, et lähtudes IMO soovitusel on juba praegu olemas paber kandjal manifest, mis ei ole küll ühtlustatud ega kasutusel kõigis liikmesriikides. Nagu aga praktika näitab, ei ole mõningad tolliametkonnad sellise manifesti olemasolust teadlikud ja/või ei soovi teha koostööd manifesti kinnitamisel või aktsepteerimisel. Seepärast toonitab komitee kõigile tolliametkondadele suunatud hästi toimiva teabe edastuse vajadust.

4.8 Komitee soovib viidata sellele, et kui laiendada lihtsustatud protseduure kolmandate riikide sadamatesse reisimisele, tuleb hoolitseda kiire ja usaldusväärse järelevalve ja aruandlus-süsteemi eest.

4.8.1 Selles osas peab meretranspordisektor tänama õnne EMSA olemasolu üle – see amet on nüüdseks tõestanud oma lisaväärtust seoses eManifesti laevandusosaga. Nüüd peavad veel Euroopa ja liikmesriikide tolliametkonnad hoolitsema „kauba staatuse” aspekti kiire rakendamise eest.

5. Konkreetsete märkused

5.1 Euroopa Ühenduse Reederite Ühingu (ECSA) teabe kohaselt peaks haldusprotseduuride lihtsustamine hoidma kulusid kokku 25 euro võrra konteineri peale, arvestamata sellega kaasnevat ajavõitu, millel oleks veelgi suurem mõju.

5.2 Kuidas see ka ei oleks, see rõhutab komitee arvates igal juhul tõsiasja, et läbikaalutud ettepanekute esitamisega on kiire, et need saaksid omaks võtta ka kõige olulisemad osalejad, nimelt Euroopa ja liikmesriikide tolliametkonnad, laevaomanikud ja ekspediitorid.

5.3 Komitee rõhutab, et oluline on, et olukord mitte mingil juhul ei halveneks. See võiks juhtuda, kui näiteks käibemaksu tagastamisel ekspordi puhul nõutakse tõestust, et kaubad on liidu territooriumilt väljunud.

5.3.1 Kuna praegu on sel juhul käibemaksu määr 0, võiks tõestamise nõude kehtestamisel tekkida kõrgem käibemaksu määr, mille tagasisaamisega kaasnevad suured kulud ja ajakulu. Õnneks on komisjonist kuulda, et antud olukorras jääks käibemaks samale tasemele nagu praegu, seega kehtiks 0-määr.

5.4 Komitee märgib, et eesmärk ei ole uue, täiendavaid kulusi eeldava IT-süsteemi loomine, vaid olemasolevate või arengujärgus süsteemide, näiteks riiklike ühtsete liideste süsteemi edasiarendamine. Komitee toetab selles küsimuses komisjoni lähenemisviisi.

5.5 Komitee soovib muu hulgas juhtida tähelepanu ka kvalifitseeritud ja täiendkoolitatud töötajate olulisusele tolliteenistustes ning koolitusvõimalustele. Komitee on seda märkinud ka oma varasemas arvamuses ⁽²⁾.

5.6 Komitee jagab komisjoni seisukohta, et laevaliikluse seiresüsteemide direktiivi läbivaatamisel tuleb arvestada eManifesti nõudeid.

5.7 Kui teatistes esitatud komisjoni ettepanekute osas lange-tatakse positiivne otsus, soovib komitee viidata sellele, et väga oluline on korrapäraselt konsulteerida olulisemate osalejatega – tolliametkondade, meretranspordisektori esindajate, ekspediitorite ja töövõtjatega ning teavitada neid olukorra arengust ja rakendamisel esinevatest tõketest.

Brüssel, 16. oktoober 2013

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president*

Henri MALOSSE

⁽²⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele tolliliidu olukorra kohta”, (ELT C 271, 19.9.2013, lk 66).

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „2015. aasta rahvusvaheline kliimamuutusi käsitlev kokkulepe: rahvusvahelise kliimapoliitika kujundamine alates 2020. aastast””

COM(2013) 167 final

(2014/C 67/29)

Raportöör: **Josef ZBOŘIL**

8. mail 2013 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „2015. aasta rahvusvaheline kliimamuutusi käsitlev kokkulepe: rahvusvahelise kliimapoliitika kujundamine alates 2020. aastast””

COM(2013) 167 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 1. oktoobril 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 493. istungjärgul 16.–17. oktoobril 2013 (16. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 120, vastu hääletas 3, erapooletuks jäi 9.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komitee on veendunud, et Euroopa tegevus peaks olema võimalike saavutuste küsimuses **proaktiivne, ambitsioonikas ja realistlik**, nagu rõhutatakse ka Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuses „Konkurentsivõimeline vähese CO₂-heitega majandus aastaks 2050 – edenemiskava”⁽¹⁾, ning **kohanduma** muutustega üleilmises keskkonnas. Kõigi kolme jätkusuutlikkuse tugisamba, samuti läbipaistvuse ja aruandekohustuse üle arutlemine on tulevase eduka kliimakkokkuleppe eeltingimus. EL, mis suudab toime tulla väliste probleemidega, suudab pakkuda uut indu ka oma kodanikele.

1.2 Komisjoni dokument loob tervikliku aluse aruteluks kliimamuutustega seotud eelseisvate läbirääkimiste üle ja nende ettevalmistamiseks eesmärgiga jõuda tõelise ülemaailmse kokkuleppeni 2015. aastal.

1.3 Komitee hindab kõrgelt tegelemist oodatava üleilmse kokkuleppe tähtsate põhimõtetega – üldkehtivus, ambitsioonikus, tõhusus, õiglus ja tasakaalustatus, läbipaistvus ja õiguslik siduvus – ja toetab komisjoni, kui see asub tegema selle kokkuleppe raamistiku väljatöötamiseks vajalikke edasisi ettevalmistusi. Rahvusvahelised kliimamuutusi käsitlevad läbirääkimised peaksid olema foorum, kus riigid üksteist vastastikku innustavad, mitte ei hoia tagasi.

1.4 Edasises töös tuleb keskenduda 2015. aasta ülemaailmse kokkuleppe üldisele heakskiitmisele, kuna maailma geopoliitiline ja majanduslik kaart on lühikese aja jooksul märkimisväärselt muutunud. Nimetatud põhjalikke muutusi tuleb arvesse võtta

ning hoolikalt hinnata ELi kliima- ja energiapolitiikat majanduslanguse ajal ja järgnevatel aastatel. Komitee tuletab meelde oma seisukohta arvamuses ELi 7. keskkonnaprogrammi kohta,⁽²⁾ et nii finants- ja majanduskriis kui ka muu hulgas kliimamõjudena avalduv keskkonnakriis on põhjustatud finants- ja loodusressurside liigsest tarbimisest, ning et nende kriiside ületamine nõuab täiesti uut mõtteviisi, nagu see väljendus ELi säästva arengu strateegias. Majandus peab tulevikus tuginema valdavalt mittefossiilsetele energiaallikatele. Kuigi ELi poliitika jääb ambitsioonikaks, tuleks eesmärgid seada samm sammu haaval kooskõlas üleilmse keskkonnaga ning kõik eeltingimused tuleb selgelt määratleda.

1.5 Rahvusvaheline majandusmaastik ja üldtunnustatud juhtimisprotsess kujundavad lõppkokkuvõttes edasise arutelu tulevase üleilmse kliimalepingu üle. Protsessi juhivad võtmetähtsusega majandusjõud. EL peab põhjalikult valmistuma, et täita oma „eeskujuliku juhi” üleilmset rolli. Ent EL peab jälgima ka seda, et ta ei kaotaks oma senist vaieldamatut juhtrolli kliimakaitse ja tehnoloogiaarenduse küsimustes. Kyoto protokollil üldiseks hindamiseks, sealhulgas kõigi poolt- ja vastuargumendide hindamiseks, on vaja edasist (erapooletut) analüüsi ja 2015. aasta kokkuleppe väljatöötamiseks tuleb õppida saadud kogemustest. Eelseisev (2014) valitsustevahelise kliimamuutuste rühma (IPCC) viies hindamisaruanne annab samuti ettevalmistusse oma osa.

1.6 Teadlaskonna hulgas valitseb üldine üksmeel, et täiesti vastuvõetamatu on lubada globaalsel temperatuuril tõusta rohkem kui 2 kraadi võrra üle 1990. aasta taseme ja et kasvuhoonegaaside heite tase atmosfääris on vaja hoida ligikaudu praegusel tasemel. Selle eesmärgi saavutamiseks on vaja tugevalt vähendada kliimat kahjustavaid heitkoguseid. Ometi tõuseb

⁽¹⁾ ELT C 376, 22.12.2011, lk 110-116.

⁽²⁾ ELT C 161, 6.6.2013, lk 77-81.

praegu kasvuhoonegaaside heite tase aasta-aastalt pidevalt ja ühtlaselt. On tervitatav, et tehakse jõulisemaid pingutusi heitkoguseid vähendada, ent need jäävad kaugele maha sellest, mida on stabiliseerumise saavutamiseks vaja. Läbirääkimiste uue ringi üldeesmärk peab seepärast olema süstida protsessi uut aktiivsust ning kindlustada kõikide riikide ja ühiskonna kõigi osade ambitsioonikamad kohustused ja meetmed.

1.7 Läbirääkivate poolte huvisid tuleb ettevalmistusetapis täpselt analüüsida ja koostoime võimalused kindlaks teha, et vältida võimalikke huvide konflikte ja arendada sünergiaid edasi. Konsensuse alusel ja suhtlemise kaudu nendega, kellele tehakse ülesandeks meetmed ellu viia, tuleks välja töötada ambitsioonikad ja realistlikud meetmed ning eesmärgid. Meetmete ja eesmärkide soovitamisel võiksid positiivsed stiimulid lihtsustada üldist heakskiitu ja tagada täieliku rakendamise.

1.8 See eesmärk saavutatakse ainult siis, kui läbipaistvalt ja põhjalikult hinnatakse kliimapoliitika tõhusust, kulusid ja positiivset mõju majandusele ja ühiskonnale laiemalt. Komitee nõustub komisjoni väitega, et 2015. aasta kokkulepe peab olema kõiki kaasav, sisaldades kohustusi, mis kehtivad ühtmoodi kõikidele arenenud ja arenevatele riikidele.

1.9 Ilma uue ülemaailmse kliimakokkuleppeta põhitasandil (kogukonnad, sektorid) läbi viidud tegevused ja võetud meetmed on täiuslik näide kogu kodanikuühiskonna proaktiivsest lähenemisviisist. Tegelikult peab kodanikuühiskond mängima põhirolli mitte ainult 2015. aasta kokkuleppe poliitikameetmete ja eesmärkide täitmisel. Ta peab ka kutsuma poliitiku üles võtma suuremaid kohustusi ning jälgima, kas poliitilisi lubadusi kliimakaitsese tugevdamise kohta (nt lubadus kaotada toetused fossiilsetele energiaallikatele) ka täidetakse. Seepärast peab vastu võetud poliitika vastama läbipaistvus- ja aruandekohustuse nõuetele, mida kodanikuühiskond ootab, vältides sotsiaalset ja majanduslikku ebavõrdsust. 2015. aasta kokkulepe oleks esimene samm ülemaailmse energiaalase ülemineku teel.

1.10 Rahvusvahelistel läbirääkimistel eeskju näitamiseks ja suurema mõju saavutamiseks peab EL ise kindlalt pühenduma 2020. ja 2030. aasta veelgi nõudlikumatele eesmärkidele ning näitama, kuidas selliste eesmärkide rakendamine on liidu majanduse elavdamise ja jätkusuutlikumale tulevikule ülemineku kava lahutamatu osa. Komitee nõuab seepärast jätkuvalt kõigi olemasolevate CO₂-ga seotud 2020. aasta eesmärkide täielikku saavutamist ning palub uuesti kaaluda 2020. aastaks seatud kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise eesmärgi karmistamist 25 %-ni, et saavutada 2050. aastaks kokkulepitud vähendamine 80–95 % võrra. Komitee kutsub endiselt ELi üles võtma vastu soovituslikud eesmärgid kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamiseks 2030. aastaks 40 % võrra ning 2040. aastaks 60 % võrra ning seejärel kehtestama õiguslikult siduvad poliitikameetmed vähendamise elluviimiseks. Selliseid pikaajalisi soovituslikke eesmarke on vaja võrdlusalusteks, et pakkuda Euroopas investoritele ja otsustajatele prognoositavust ja stabiilsust. Need seaksid ka rahvusvahelistel läbirääkimistel ambitsioonika võrdlustaseme.

1.11 Raske on ette kujutada, kuidas on võimalik olemasolevas läbirääkimiste formaadis, mis hõlmab heitkoguste piiramist ja nendega kauplemist (piiramise ja kauplemise süsteem), ühitada juba ainuüksi peamiste osalejate erinevaid huvisid. Paljud sidusrühmad väljendavad kahtlusi ja pakuvad välja alternatiive tulevasele läbirääkimiste formaadile. Tuleks uurida varuvariante uue kontseptsiooniga kokkuleppeks, mis põhineb sellistel kavadel nagu süsinikubilansi arvestamine või ülemaailmne süsinikumaks või India esitatud ettepanek kehtestada heitkoguse õigus maailma iga inimese kohta või nende lähenemisviiside kombinatsioonil.

1.12 Komitee toetab täielikult teatistes esitatud seisukohta, et ei saa oodata, kuni 2015. aasta kokkulepe 2020. aastal jõustub: meetmed, mida me praegusest alates 2020. aastani võtame, on poliitika õigele teele suunamisel ülilolulised. Nimetatud meetmed tuleb hästi läbi mõelda ja need peavad põhinema tõelistel ja konkreetsetel saavutustel teaduse, tehnoloogia ja arengu vallas, nagu on välja toodud komitee arvamuses teemal „Konkurentsivõimeline vähese CO₂-heitega majandus aastaks 2050 – edene miskava”⁽³⁾.

2. Komisjoni dokument

2.1 2011. aastal alustas rahvusvaheline üldsus läbirääkimisi uue rahvusvahelise kokkuleppe üle, mille eesmärk on ühiselt kaitsta Maa kliimasüsteemi. Seda 2015. aasta lõpuks valmivat ja alates 2020. aastast kohaldatavat kokkulepet käsitlevad läbirääkimised toimuvad praegu Durbani tõhustatud meetmete platvormi raames.

2.2 2015. aasta kokkulepe peab ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni (edaspidi „konventsioon”) kohaste praeguste siduvate ja mittesiduvate kokkulepete segadiku 2020. aastaks ühtseks tervikuks siduma.

2.3 Kopenhaageni ja Cancuni konverentside kohustuste võtmise protsessi ühepoolne ehk alt-üles suunatud iseloom tegi võimalikuks kaasavama rahvusvahelise lähenemisviisi.

2.4 2015. aasta kokkuleppe kujundamisel tuleb õppust võtta konventsiooni, Kyoto protokollini ning Kopenhaageni ja Cancuni protsessi edusammudest ja puudustest. Tuleb vaadata kaugemale 1990ndate maailmapilti kujundanud põhja-lõuna paradigmat ning võtta omaks vastastikusel sõltuvusel ja jagatud vastutusel põhinev mudel.

3. Üldised märkused

3.1 Komitee rõhutas juba oma arvamuses ELi 7. keskkonna-programmi kohta,⁽⁴⁾ et finants- ja keskkonnakriisi vahel on paralleelid. Mõlemad on põhjustatud mittesäästvast ümberkäimisest majandus- või loodusressurssidega. Komitee tundis tookord „keskkonnakriisi puhul puudust sarnasest reaktsioonist nagu

⁽³⁾ ELT C 376, 22.12.2011, lk 110-116.

⁽⁴⁾ ELT C 161, 6.6.2013, lk 77-81.

finantskriisiga võitlemisel fiskaalpaktiga võetud meetmed: selged tingimused, selged näitajad, kontroll ja sanktsioonid". See kehtib ka eelseivate kliimaläbirääkimiste puhul, mis peavad andma selged signaalid globaalse, ressursse säästva vähese CO₂-heitete majanduse arendamiseks.

3.2 Toimunud on olulised geopoliitilised muutused ja neid tuleb läbirääkimiste strateegia ettevalmistamisel arvesse võtta. Maailma geopoliitilisel ja majanduskaardil on lühikese aja jooksul toimunud suured muutused. Nende põhjalike muutuste vallandajaks oli osaliselt finantskriis, millele ELis lisandus majanduskriis, kui äriinvesteeringute määr langes 23 punktilt (2008) 18,3 punktile (2013. aasta esimene pool) (Eurostat). ELi kliima- ja energiapoliitika rolli majanduslanguse ajal tuleb tulevaste läbirääkimiste valguses hoolikalt hinnata.

3.3 Neist püüetest veel ei piisa. Rahvusvaheline majandusmaastik kujundab lõppkokkuvõttes edasist arutelu tulevase üleilmse kliimalepingu üle ja protsessi juhivad võtmetähtsusega majandusjõud: Hiina ja USA, kellele järgnevad India ja teised BRICS-riigid (nende kõigi arvele langes 2012. aastal 61,8 % üleilmsetest heitkogustest). Tegelikult kasvab 2020. aastaks söe abil elektri tootmine 400–600 GW võrra. EL on keset majanduslangust, mis on läinud maksma 3,8 miljonit töökohta ja vähendanud tööstustootmist umbes 20 %, samas on kasvanud töötajate arv taastuenergia sektoris ja suurendatud energiaäästu meetmeid.

3.4 Ent kliimakaitses vallas võib tõdeda vägagi positiivsed märged:

— ELis oli 2011. aastal taastuenergia tootmisjaamade osakaal uute rajatiste hulgas 71,3 % (kokku 32,0 GW uuest tootmisvõimusest, mis oli 44,9 GW). 2012. aastal oli taastuenergia tootmisjaamade osakaal uute rajatiste hulgas 69 % (kokku 31,0 GW uuest tootmisvõimusest, mis oli 44,6 GW). 2011. aastal lasti käiku uued kivisöel töötavad elektrijaamad võimsusega 2,1 GW, kuid suleti kivisöel töötavad jaamad võimsusega 840 MW. 2012. aastal ületas kivisöel töötavate suletud jaamade võimsus (5,4 GW) vastkäivitatud kivisöel töötavate jaamade võimsuse (3,0 GW) isegi peaaegu kahekordselt.

— Hiina koguheitte kõrget taset (26,7 % ülemaailmsest heitest) tuleb vaadelda suhtena maailma kogurahvastikku (19 %). ELi (rahvastiku osakaal 7 %, kasvuhoonegaaside heite osakaal 11,5 %) või USAga võrreldes (rahvastiku osakaal 4,4 %, kasvuhoonegaaside heite osakaal 16,8 %) on Hiina heitkogused elaniku kohta siiski suhteliselt väikesed. Tuleb märkida, et Hiina on lubanud laiendada tuuleenergia ja muude taastuenergiaallikate kasutamist, suurendades mitte-fossiilsete kütuste osakaalu üldises energiaallikate jaotuses, ning kavatses vähendada CO₂-mahukust SKP kohta 40 % kuni 50 % võrra 2020. aastaks.

— USAs arendatakse taastuenergia kasutust intensiivselt. 2012. aastal sai tuuleenergiast USAs esmakordselt kõige tähtsam allikas uues elektritootmise võimsuses, moodustades ligikaudu 43 % uuest elektrienergiast, võrku lisati üle 13 GW.

3.5 Maailm ei suuda praegu saavutada valitsuste tasandil kokku lepitud eesmärki piirata globaalse temperatuuri pikaajalist keskmist tõusu 2 kraadini Celsiuse järgi (°C). Maailma kasvuhoonegaaside heitkogused kasvavad kiiresti ja 2013. aasta mais ületas süsinikdioksiidi (CO₂) tase atmosfääris 400 miljondikku.

3.6 Juba rakendatud või rakendamisel olevad meetmed viivad tõenäoliselt keskmise temperatuuri pikaajalise tõusuni vahemikus 3,6–5,3 °C (võrreldes industriaalühiskonna eelse ajajärgu tasemega), kusjuures suurem osa tõusust toimub käesoleval sajandil (kliima modelleerimise alusel).

3.7 Et oleks reaalne täita 2 °C eesmärk, on vaja võtta tõelisi meetmeid enne 2020. aastat, mil uus rahvusvaheline kliimakokkulepe oodatavalt jõustub. Põhiliselt keskendutakse energiale: energiaspektori arvele langeb umbes kaks kolmandikku kasvuhoonegaaside heitest, kuna rohkem kui 80 % ülemaailmsest energiatarbimisest põhineb fossiilkütustel.

3.8 Vaatamata positiivsetele arengutele mõnes riigis tõusis ülemaailmne energiaga seotud CO₂-heide 1,4 %, ulatudes 2012. aastal ajalooliselt kõrge taseme, 31,6 gigatonni. OECD-väliste riikide arvele langeb praegu 60 % maailma heitkogusest, võrrelduna 45 %-ga 2000. aastal. 2012. aastal oli Hiina osa üleilmse CO₂-heite kasvus kõige suurem, kuid see suurenemine oli Hiina jaoks viimase kümnendi üks väiksemaid, mida tingis suuresti taastuvate energiaallikate kasutuselevõtt ja Hiina majanduse energiamahukuse märkimisväärne vähenemine.

3.9 Ameerika Ühendriikides aitas elektritootmisel kivisöel gaasile üleminek vähendada heitkoguseid 200 miljoni tonni võrra, jõudes tagasi 1990. aastate keskpaiga tasemeni. Hoolimata kivisöe suurenenud kasutamisest vähenesid Euroopas majanduslanguse, taastuvate energiaallikate kasutamise suurenmise ning tööstus- ja energiasektorist pärit heite ülempiiri tulemusena heitkogused 50 miljoni tonni võrra. Jaapanis suurenesid heitkogused 70 miljoni tonni võrra, kuna püüded parandada energiatõhusust ei suutnud täielikult tasakaalustada fossiilkütuste kasutamist, et kompenseerida tuumaenergia osakaalu vähenemist. Isegi kui jätkatakse praegu järgitava poliitikaga, on ülemaailmne energiaga seotud kasvuhoonegaaside heide 2020. aastal prognooside kohaselt peaaegu 4 gigatonni CO₂ ekvivalendi võrra suurem kui tase, mille korral on võimalik saavutada 2 °C eesmärk, mis rõhutab veelgi sellel kümnendil lahendamist vajava ülesande suurust.

3.10 Rahvusvaheliste kliimaläbirääkimiste tulemuseks on lubadus jõuda 2015. aastaks uue ülemaailmse kokkuleppeni, mis peaks jõustuma 2020. aastaks. Kuid majanduskriis on avaldanud negatiivset mõju puhta energia kasutuselevõtu kiirusele ja süsinikdioksiidi turgudele. Praegu kehtib 8 %-le ülemaailmsest süsinikdioksiidihettest süsinikdioksiidihind, samas kui 15 % heitest saab ergutusena 110 USA dollarit tonni kohta fossiilkütuste toetuste vormis (väljaspool ELi riike). Komitee kutsub rahvusvahelist kogukonda üles 2015. aasta kliimamuutusi käsitlevas kokkuleppes siduvalt rakendama juba 2012. aastal ÜRO Rio+20 konverentsi lõppdokumendis antud lubadust kaotada keskkonnakahjulike fossiilsete energiaallikate toetused, mis moodustavad Maailmapanga hinnangul aastas 780 miljardit USA dollarit.

3.11 Gaasi ja söe vaheline hinnadünaamika toetab heite vähenemist mõnes piirkonnas, kuid teistes aeglustab seda, samal ajal kui tuumaenergia osas on raskusi ja suuremahuline süsinikdioksiidi kogumine ja säilitamine jääb kaugeks tulevikuväljavaateks. Vaatamata energiatõhususe parandamise hoogustumisele on veel siiski kasutamata suur majanduslik potentsiaal. Taastuvad energiaallikad (peale hüdroenergia), mida sihtotstarbeline valitsuspoliitika toetab, teevad läbi kahekohalise kasvu paigaldatud võimsuses. Investeeringud taastuvatesse energiaallikatesse eeldaksid stabiilset majanduskeskkonda nii seoses süsinikdioksiidi hinna kui ka lõpuks maksustamisega riikides, kus süsinikdioksiidimaksu kasutatakse.

4. Konkreetsete märkused

4.1 *Kuidas saaks 2015. aasta kokkuleppega tagada riikide jätkuva kestliku majandusarengu poole pürgimise, julgustades neid samas andma õiglast panust maailma kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamisse, mis muudaks võimalikuks hoida ülemaailme temperatuuri tõus allpool 2 °C?* Esiteks on raske ette kujutada, kuidas on võimalik olemasolevas läbirääkimiste formaadis, mis hõlmab heitkoguste piiramist ja nendega kauplemist, ühitada juba ainuüksi peamiste osalejate erinevaid huvisid, ja siiski on kõigi õiglane panus iga tulevase kokkuleppe vältimatu tingimus. Seega tuleks vähemalt varuvariandina välja töötada kokkuleppe teistsugune kontseptsioon ja mõõnda valitsemisprobleemide olemasolu. Tuleb leida viisid tagamaks, et kliimamuutustega tegelemiseks võetud meetmed aitaksid kaasa sotsiaalsele, majanduslikule ja keskkonnaalasele kasvule ja arengule. See eesmärk saavutatakse ainult siis, kui läbipaistvalt ja põhjalikult hinnatakse kliimapoliitika tõhusust, kulusid ja positiivset mõju majandusele ja ühiskonnale laiemalt. Peaksime võtma õppust Kyoto protokolli kogu selle keerukuse ja puudustega. See peaks olema kasulik lähtealus tõsiseks tööks uue kontseptsiooniga. Pikenдатud Kyoto II ja heitkoguste osakaalu ulatus selles on väga tugev märguanne, nõudes kontseptuaalset muudatust.

4.2 *Kuidas saab 2015. aasta kokkuleppega kõige paremini tagada, et ka tiheda omavahelise konkurentsi tingimustes annavad kõik peamised majandusriigid ja -harud panuse ning aitavad minimeerida kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohtu?* Kasvuhoonegaaside heite ülekandumine on nähtus, mis ei ole seotud mitte üksnes potentsiaalselt languses olevate energiamahukate tööstusharudega, vaid see on iseloomulik ettevõtluse üldtingimustele

konkreetses majanduspiirkonnas. CO₂-heittega seotud tingimuste tasakaalustamatus peamiselt kõige konkurentsivõimelisemate piirkondade vahel on põhjustanud ELis investeeringute kokkuviimise. Konsensuse alusel ja suhtlemise kaudu nendega, kellele tehakse ülesandeks meetmed ellu viia, tuleks välja töötada ambitsioonikad ja realistlikud meetmed ning eesmärgid. Lihtne, õiglane ja aus 2015. aasta kokkulepe on seega tasakaalustatud ärikeskkonna eeltingimus maailmamajanduse kõigis piirkondades.

4.3 *Kuidas saaks 2015. aasta kokkuleppe abil kõige tõhusamalt edendada kliimamuutusi käsitleva poliitika süvalaiendamist kõikides asjakohastes poliitikavaldkondades? Kuidas soodustada täiendavaid protsesse ja algatusi, sealhulgas valitsusväliste osalejate tegevust?* Ilmselt kõige tõhusam viis, kuidas edendada 2015. aasta kokkulepet kõikides asjakohastes poliitikavaldkondades, on teha see lihtsaks. Iga ülemäärane säte protsessi korralduse kohta muudaks kokkuleppe elluviimise raskemaks. Tähtis on ka see, et kliimamuutuste süvalaiendamine teistesse poliitikavaldkondadesse teeks läbi läbipaistva mõju hindamise. Kliimamuutuste küsimuse lisamisel teistesse poliitikavaldkondadesse on oluline tagada, et seda tehakse kõige kulutõhusamal ja prognoositavamal viisil, asetamata sidusrühmadele ebavajalikku halduskoormust. Eelistada tuleks turupõhiseid lähenemisviise.

4.4 *Millistest kriteeriumidest ja põhimõtetest peaks lähtuma 2015. aasta kokkuleppe osaliste vaheline leevendamiskohustuste jaotumine, et kohustused vastaksid siseriiklikele oludele, neid peetaks üldiselt võrdseks ja õiglaseks ning nad oleks kokku piisavad seatud eesmärkide saavutamiseks?* Heitkoguste piiramise ja nendega kauplemise süsteemi säilitamine nõuab kriteeriume ja põhimõtteid ja alati tunneks keegi, et teda koheldakse ebaõiglase ja ebaausalt. Ent kõigil juhtudel tuleks arvesse võtta sektorit mõjutavat turudünaamikat, olemasolevaid ja kavandatavaid kliimamuutuste alaseid eeskirju, mis sektorit mõjutavad, ja sektori küpsust seoses selle püüdega piirata kasvuhoonegaaside heidet ning kasutada energiatõhusaid tehnoloogiaid. Et olla edukas ja jätkusuutlik, peab kõigil osajatel olema ka stiimul töötada selliste eesmärkide saavutamise nimel nagu heitkoguste piiramine, tõhususe parandamine, teaduskoostöö, heade tavade vahetamine jne. Süsinikdioksiidimaks võib aidata heitkoguseid vähendada ning suurendada teadus- ja arendustegevuse rahastamist ning kohanemist kõige koordineeritumal ja tõhusamal viisil.

4.5 *Milline peaks olema 2015. aasta kokkuleppe roll kohanemisega seotud väljakutsetega tegelemisel ja kuidas saaks sellega arendada edasi konventsiooni raames tehtud tööd? Kuidas saab 2015. aasta kokkuleppe abil veelgi enam stimuleerida kohanemisküsimuse süvalaiendamist kõikidesse asjakohasesse poliitikavaldkondadesse?* Kohanemine on tegelikult üsna hästi kaardistatud ja põhineb suure osas olemasolevatel riskijuhtimise programmidel. Kuigi kliimamuutustega kohanemine ei kaota kõiki kliimamuutuste mõjust tulenevaid riske, aitab see oluliselt kaasa riskide piiramisele paljudes valdkondades. Kohanemisvõime tugevdamine nõuab täiendavat analüüsi, prioriteetide seadmist, planeerimist

ja meetmeid valitsemise igal tasandil ning nõuab kohalike kogukondade ja ettevõtjate osalemist. Õigupoolest peaks kohanemine olema tulevase 2015. aasta kokkuleppe üks neljast alustalast. Äriühingute roll on eelkõige tehnosiirde toetamine ja parimate tavade vahetamine.

4.6 Milline peaks ajavahemikul 2020–2030 olema konventsiooni ja konkreetsemalt 2015. aasta kokkuleppe roll seoses rahastamise, turupõhiste mehhanismide ja tehnoloogiaga? Kuidas oleks võimalik tagada omandatud kogemustest lähtuv areng ja veelgi täiustada asjakohaseid raamistikke? Konventsioonist peaks saama peamiste kliimameetmete kooskõlastuse alus, mille raames teostatakse järelevalvet riikide tegevuse ning peamiste finantsvoogude ja tehnoloogia vahetamise üle. Ettevõtted on suuresti vastutavad tehnoloogia ja selle kasutamise eest. Tehnoloogia täitevkomitee (TEC) ning kliimatehnoloogia keskuse ja võrgustiku (CTCN) kaudu saab konventsioon pakkuda tehnoloogiate eksperdianalüüsi ja anda riikidele täieliku juurdepääsu teabele, võimaldades neil valida kõige asjakohasemad tehnoloogiad.

4.7 Kuidas saaks 2015. aasta kokkuleppega veelgi suurendada riikide tegevuse läbipaistvust ja sellega seotud aruandekohustust rahvusvahelisel tasandil? Millises ulatuses tuleb aruandlussüsteemi jaoks kehtestada ülemaailmsed standardid? Kuidas tuleks vastutusele võtta riike, kes ei täida oma kohustusi? Igal juhul tuleb aruandlussüsteemi jaoks kehtestada ülemaailmsed standardid, sõltumata sellest, kuidas see saavutatakse, kuna korrektne teave on rahaküsimustes väga tähtis. See on ka 2015. aasta kokkuleppe usaldusväärse võti.

4.8 Kuidas saaks ÜRO kliimaläbirääkimiste protsessi täiustada, et saada rohkem toetust avatud, ambitsioonika, tõhusa ja õiglase 2015. aasta kokkuleppe sõlmimisele ja tagada selle elluviimine? Sidusrühmade laiaulatuslik osalemine ja läbipaistev protsess on vajalikud

kokkuleppe rahuldavaks saavutamiseks ja rakendamiseks. Ettevõtjad võivad pakkuda kliimaläbirääkimistel oma asjakohaseid teadmisi, kuidas heidet tõhusalt vähendada ja leida lahendused jätkusuutlikuks arenguks. Kogu kodanikuühiskonna ja ettevõtjate kogukonna osalemine võib samuti tagada jõupingutuste võrreldavuse ja võrdsed võimalused. 2015. aasta uus ülemaailme kokkulepe on vaid esimene samm edasi ja kokkuleppe terviklik rakendamine sõltub kogu kodanikuühiskonnast. Seega peavad protsess ja rakendamise tulemused olema läbipaistvad ja veenavad, võites usaldust kogu maailma kodanike seas.

4.9 Kuidas saab EL kõige edukamalt investeerida konventsioonivälisesse protsessidesse ja algatustesse ning neid toetada, et luua alus ambitsioonika ja tõhusa 2015. aasta kokkuleppe sõlmimiseks? Komitee peab kiiduväärseks komisjoni dokumendiga avatud arutelu. Kliimapoliitika kõikide aspektide sõltumatud eksperdianalüüsid on väga olulised, eriti kui arvestada muutunud ja muutuvat ülemaailmset geopoliitilist maastikku. Juba on kättesaadavaid analüüse, nii et ei ole vaja alustada nullist. Üks eeskuju on USA teadusnõunike kogu kiri ühendriikide presidendile, milles võetakse kokku kliimamuutustega seonduvad probleemid. Kyoto õppetund ja ÜRO läbirääkimiste venitamine rõhutavad samuti vajadust teha muudatusi enne, kui on liiga hilja. Lisaks saaks ja tuleks liigse viivituse rakendada selliste eksperdiorganisatsioonide nagu Rahvusvaheline Energiaagentuur järeldused ja soovitusel. Rahvusvahelise Energiaagentuuri aruanne „Redrawing the Energy Climate Map” pakub pragmaatilist ja teostatavat lähenemisviisi. Aruandes esile toodud neli põhilist, saavutatavat poliitikasuunda on järgmised: hoonete, tööstuse ja transpordi energiatõhususe parandamine; vähetõhusate söetehaste ehitamise ja kasutamise lõpetamine; nafta- ja gaasitööstusest pärineva metaani heite minimeerimine ja mõnede fossiilkütuste tarbimise toetuste järk-järgulise lõpetamise kiirendamine.

Brüssel, 16. oktoober 2013

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president

Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Strateegilised suunised ELi vesiviljeluse säästvaks arendamiseks”

COM(2013) 229 final

(2014/C 67/30)

Raportöör: **José María ESPUNY MOYANO**

29. aprillil 2013 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Strateegilised suunised ELi vesiviljeluse säästvaks arendamiseks”

COM(2013) 229 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 1. oktoobril 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 493. istungjärgul 16.–17. oktoobril 2013 (16. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 122, vastu hääletas 3, erapooletuks jäi 6 liiget.

1. Järeldused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee leiab, et ELi vesiviljelussektor saab ja tal tuleb anda oma tõhus panus Euroopa üha suurema sõltuvuse vähendamisse imporditud mereandidest.

1.2 Komitee soovitab Euroopa Komisjonil ja liikmesriikidel edendada ulatuslikke meetmeid, et taastada ELi vesiviljelusettevõtete konkurentsivõime.

1.3 Komitee peab vastuvõetamatuks praegusi vesiviljelusettevõtetele halduslubade andmise tähtaegu, mis ületavad paljudes riikides kahte-kolme aastat. ELi vesiviljeluse jätkusuutlikkust silmas pidades peab komitee hädavajalikuks kiirendada haldusmenetlusi ja vähendada nende kulusid.

1.4 Hinnanguliselt aitaks ELi vesiviljelussektori toodetud mereandide tarbimise kasv luua iga protsendipunkti kohta 3000–4000 täistööajaga töökohta, mida komitee hindab eriti kõrgelt, sest esiteks kasutaksid need töökohad kvalifitseeritud tööjõudu ja teiseks loodaks need nappide muu tööhõive võimalustega piirkondades.

1.5 Mereandide, eelkõige pakendamata toodete märgistamise (sh müügikohas tarbijatele antava teabe) eeskirjade puudulik rakendamine teeb komiteele muret mitte ainult pettuse ohu tõttu, vaid ka ELi tootjate suhtes ebauusa konkurentsi tõttu.

Seepärast kutsub komitee komisjoni ja liikmesriike üles hõlmama strateegilistesse kavadesse tõhusaid meetmeid, mis seda visalt kaduvat viga parandavad.

1.6 Komitee peab asjakohaseks korraldada teabekampaaniaid, et teavitada ELi tarbijaid ELi vesiviljeluse kõrgetest tootmis- ja kvaliteedistandarditest. Neid kampaaniaid peab olema võimalik rahastada tulevases Euroopa Merendus- ja Kalandusfondist.

1.7 Komitee nõuab veel kord tungivalt, et tugevdataks Euroopa Liitu imporditavate mereandide kontrolli, et tagada nende täiuslik jälgitavus ja eeskirjade järgimine.

1.8 Komitee peab esmatähtsaks suurendada teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni projektide rahastamist vesiviljeluse valdkonnas ning seda, et nii liikmesriigid kui ka komisjon suunaksid oma vesiviljeluse alase teadustegevuse ja innovatsiooni investeerimisprogrammid ja -kavad nende eesmärkide saavutamisele, mis kehtestati Euroopa vesiviljeluse tehnoloogia- ja innovatsiooniplatvormi 2012. aastal avaldatud visioonidokumendis.

1.9 Vesiviljeluse majanduslikku mitmekesistamist (nt pakkudes turismiteenuseid) tuleb toetada ja soodustada kui täiendavat võimalust vesiviljelustoodete nii maismaal kui ka merel tegutsevatele tootjatele ja eelkõige VKEdele.

1.10 Komitee rõhutab, kui oluline on tunnistada vesiviljeluse nõuandekomisjoni üleeuroopalist mõõdet, võrreldes teiste nõuandekomisjonide piirkondliku ulatusega. Sellega seoses on komitee seisukohal, et komisjonis osalejatel (kellel peab olema otsene seos vesiviljelusega) peab olema üleeuroopaline või vähemalt riigiülene mõõde. See peab kajastuma nii nõuandekomisjoni struktuuris kui ka rahastamises.

1.11 Komitee märgib, et vesiviljeluse multidistsiplinaarset olemust arvestades peab Euroopa Komisjon tagama vesiviljeluse nõuandekomisjoni otsesed ja esmatahtsad sidemed komisjoni eri peadirektoraahtidega.

1.12 Arvestades, et esimesed ülesanded, mis Euroopa Komisjoni strateegilistes suunistes vesiviljeluse nõuandekomisjonile antakse, tuleb tal täita 2014. aasta esimestel kuudel, kutsub komitee Euroopa Komisjoni ja liikmesriike üles mitte viivitama nõuandekomisjoni loomise ja käivitamisega.

2. Taust

2.1 Ühise kalanduspoliitika käimasoleva reformi raames on vesiviljelusele antud eriline koht ning reformi üheks prioriteediks on seatud selle tegevuse edendamine.

2.2 Ühist kalanduspoliitikat käsitlevas ettepanekus pakub Euroopa Komisjon välja võtta vesiviljeluse valdkonnas kasutusele liikmesriikidega kooskõlastamise avatud meetodi. See süsteem kujutaks endast vabatahtlikku koostööprotsessi, mis toetub strateegilistele suunistele ja mitmeaastastele riiklikele tegevuskavadele, mis järgivad subsidiaarsuse põhimõtet.

3. Komisjoni ettepaneku põhisisu

3.1 Komisjon avaldas strateegilised suunised ELi vesiviljeluse säästvaks arendamiseks 29. aprillil 2013 (COM(2013) 229 final). Need ei ole siduvad, kuid panevad aluse mitmeaastastele riiklikele tegevuskavadele. Suuniste eesmärk on abistada liikmesriike nende riiklike eesmärkide kindlaksmääramisel, võttes arvesse iga riigi suhtelist lähtepositiooni, eripära ja institutsioonilist korraldust.

3.2 Kõnealuste strateegiliste suunistega käsitletakse nelja prioriteetset valdkonda:

- haldusmenetlused,
- kooskõlastatud ruumiline planeerimine,
- konkurentsivõime,
- võrdsed konkurentsitingimused.

3.3 Mitmeaastastes riiklikes tegevuskavades, mille peavad koostama kõik vesiviljelusega tegelevad liikmesriigid, tuleb

kehtestada ühised eesmärgid ja tehtud edusammude hindamiseks vajalikud näitajad. Tegevuskavad tuleb liikmesriikidel esitada komisjonile enne 2013. aasta lõppu.

3.4 Mitmeaastased riiklikud tegevuskavad peavad aitama suurendada vesiviljelussektori konkurentsivõimet, toetama selle arengut ja innovatsiooni, soodustama majandustegevust, edendama mitmekesisust, parandama elukvaliteeti ranniku- ja maapiirkondades ning tagama vesiviljelusettevõtetele võrdsed tingimused seoses asjaomastele vetele ja piirkondadele juurdepääsuga.

3.5 Ühise kalanduspoliitika reformi ettepanek sisaldab vesiviljeluse nõuandekomisjoni loomist. Selle ülesanne oleks esitada ELi institutsioonidele vesiviljeluse juhtimise alaseid soovitusi ning teavitada neid sektoris valitsevatest probleemidest.

4. Üldised märkused

4.1 ELi turul tarbitakse aastast ligikaudu 13,2 miljonit tonni mereande, millest 65 % on imporditud, 25 % pärineb ELi kalapüügist ja vaid 10 % ELi vesiviljelusest. Komitee on nõus, et selline jaotus ei ole jätkusuutlik ei majanduslikust seisukohast, kuna põhjustab kaubandusbilansi puudujääki, ega ka sotsiaalsest seisukohast, kuna tööhõivevõimalused jäävad kasutamata.

4.2 Komitee väljendab heameelt komisjoni väite üle, et ELi vesiviljelussektori toodetud mereandide tarbimise kasv aitaks luua iga protsendipunkti kohta 3000–4000 täistööajaga töökohta.

4.3 Seepärast nõustub komitee nõukogu, parlamendi ja Euroopa Komisjoni selles, et vesiviljelus peab olema ELi mere- ja maajanduse kasvu strateegia üks alustugesid ja selle arendamine võib aidata kaasa strateegia „Euroopa 2020“ elluviimisele. Vesiviljelus pakub arengu- ja töökohtade loomise võimalusi Euroopa Liidu rannikupiirkondadele ja jõearsetele aladele, kus on vähe teisi majandustegevuse võimalusi.

4.4 Euroopa tarbijad nõuavad üha enam mereande. Euroopa vesiviljelus pakub kvaliteetseid tooteid, mis lisaks vastavad rangetele keskkonnasäästlikkuse, loomatervise ja tarbijate tervise kaitse standarditele. Komitee leiab, et Euroopa Liidu tarbijate varustamist ohutute, tervislike ja keskkonnasäästlike toiduainetega tuleb pidada lähikümnendite üheks põhiülesandeks.

4.5 Neist näilistest eelistest hoolimata on Euroopa Liidu vesiviljelustootmine alates 2000. aastast paigal seisnud. Samal ajal on vesiviljelus märkimisväärselt kasvanud maailma teistes piirkondades, kust eksporditakse osa toodangust Euroopa Liitu.

4.6 Komitee tunnustab, et ELi rahvatervise, tarbijakaitse ja keskkonna alased õigusnormid on osa Euroopa Liidu põhiväärtustest. Siiski avaldavad need õigusaktid märkimisväärset mõju Euroopa vesiviljelustootjate tootmiskuludele ning neid lisakulusid saab väga harva kajastada toote lõpphinnas, kuna tooted peavad konkureerima turul importtoodetega, mis ei pea vastavaid nõudeid järgima.

4.7 Komitee peab Euroopa Komisjoni ettepanekut vägagi puudulikuks selles osas, kuidas taastada ELi ettevõtjate võrdsed konkurentsitingimused kolmandate riikide toojatega võrreldes. Selle tasakaalu taastamise usaldamine vaid meetmetele, millega tõendatakse ELi vesiviljelustoodete ohutust ja säästvust ning teavitatakse sellest üldsust, on selgelt ebapiisav ega vabasta riigiasutusi kohustusest nõuda importtoodetelt sedasama terviseohutust, mida nõutakse Euroopa toodetelt, koos täieliku jälgitavusega nn talust toidulauani.

4.8 Euroopa Liidu turul valitsev ebavõrdsus Euroopas kasvatatud vesiviljelustoodete ning kolmandates riikides toodetud ja seejärel ELi eksporditud toodete tootmistingimuste vahel on komitee arvates palju keerulisem probleem kui lihtsalt tarbijate teavitamise ja tarbimisotsuste tegemise küsimus. Tuleb silmas pida ka teisi küsimusi, nagu liigsete halduskulude vähendamine, juurdepääs rannikualadele ja jälgitavuse süsteemi puudujäägid.

4.9 Tegelikuses on kohustuslik teave, mis peab alati olema tarbijatele kättesaadav lõplikus müügikohas, sageli ebatäielik või ekslik, mistõttu võidakse näiteks asendada värsked Euroopa tooted sulatatud importtoodetega, ilma et ostjad sellest teadlikud oleksid. Selline olukord piirab tarbijate võimet teha vastutustundlikke ostuotsuseid ning tekitab ebaausa konkurentsi ELi tootjate suhtes.

5. Konkreetsed märkused

5.1 Komitee nõustub komisjoniga, et tihe koostöö vesiviljelussektori ja mereande töötleva tööstuse vahel võib edendada töökohtade loomist ja parandada konkurentsivõimet mõlemas majandusharus.

5.2 Komitee jagab komisjoni seisukohta, et on vaja anda paremat teavet haldusmenetluste kohta seoses liikmesriikides uutele vesiviljelusettevõtetele lubade andmise tähtaegade ja kuludega.

5.3 Komitee nõustub Euroopa Komisjoniga, et ruumilise planeerimise kavade elluviimine võib aidata vesiviljeluse valdkonnas vähendada ebakindlust, soodustada investeringuid, kiirendada ettevõtlike arengut ja edendada töökohtade loomist.

5.4 Komitee leiab, et Euroopa Komisjoni teatistes pööratakse liiga vähe tähelepanu sisemaal harrastatavale vesiviljelusele, eelkõige seoses ruumilise planeerimisega.

5.4.1 Komitee teeb Euroopa Komisjonile ettepaneku, et 2014. aasta suvel peetaval häid tavasid käsitleval seminaril hõlmataks teemade hulka ka jõeäärsete alade (lisaks mereruumile) kooskõlastatud planeerimise rakendamine, et abistada liikmesriike planeerimisel.

5.5 Komitee tunnustab, kui oluline on vesiviljelustootmist asjakohaselt kujundada ja kontrollida, et hoida ära kahjuliku mõju tekkimist keskkonnale. Samal ajal leiab komitee, et vesiviljelussektori haldamine peab toimuma ökosüsteemipõhist lähenemisviisi järgides.

5.6 Komitee tunnustab, kui oluline on, et vesiviljeluse areng toetuks tihedatele seostele teadus- ja uurimistöoga.

5.7 Komitee nõustub komisjoniga, kes tunnustab keskkonnanäiteid, mida osutab ekstsensiivne tiigipõhine vesiviljelus ning mis on selge näide sellest, kuidas majandustegevus võib vastata elupaiga või liigi kaitsevajadustele.

5.8 Komitee peab asjakohaseks komisjoni algatust pakkuda juhiseid, et aidata riiklikel ja piirkondlikel ametiasutustel paremini ja ühtlasemalt rakendada ELi õigusnorme (nt keskkonnanäiteid norme).

5.9 Komitee kiidab heaks vesiviljeluse nõuandekomisjoni rolli ning leiab, et see võib aidata saavutada riiklike tegevuskavade eesmärgi ja kontrollida nende nõuetekohast rakendamist. Siiski juhib komitee tähelepanu vesiviljeluse nõuandekomisjoni iseärasustele, mis eristavad teda teistest nõuandekomisjonidest. Esiteks hõlmab tema tegevusvaldkond eravalduses olevaid varusid, mis kuuluvad vesiviljelusettevõtetele, erinevalt kalandusest, kus kalavarud on avalikud loodusvarad. Teiseks ei piirdu tema tegevusvaldkond teatud piirkonnaga, vaid on üleEuroopaline.

Brüssel, 16. oktoober 2013

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teamal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Roheline taristu – Euroopa looduskapitali suurendamine”

COM(2013) 249 final

(2014/C 67/31)

Raportöör: **Adalbert KIENLE**

Euroopa Komisjon otsustas 3. juulil 2013 vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Roheline taristu – Euroopa looduskapitali suurendamine”

COM(2013) 249 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektiioon võttis arvamuse vastu 1. oktoobril 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 493. istungjärgul 16.-17. oktoobril 2013 (16. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 134, erapooletuks jäi 4.

1. Järeldused ja soovitus

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab komisjoni teatist rohelise taristu kohta ja kavatsust edendada rohelise taristu projekte meetmepaketi abil.

1.2 Komitee soovib kasutada selle meetmepaketi elluviimisel saadavaid kogemusi selleks, et arendada need meetmed edasi Euroopa Liidu bioloogilise mitmekesisuse strateegias 2020 väljakuulutatud rohelise taristu strateegiaks.

1.3 Komitee toetab eesmärki ühendada rohelise taristu projektide kaudu ökoloogiline kasu majandusliku ja sotsiaalse kasuga. Püüeldakse loomulike, looduslähedaste, kasutatud või linlike maastikstruktuuridega taristu poole, mis aitaks säilitada looduslikku mitmekesisust ja teisi keskkonnategureid ning samas osutaks ühiskonnale soodsaid ja jätkusuutlikke teenuseid. Erinevalt Natura 2000 võrgustikust ei ole rohelise taristu edendamisel tegemist õigusliku vahendiga; rohelise taristu algatuse eesmärk ei ole luua lisaks Natura 2000-le veel üht täiendavat looduskaitsevõrgustikku.

1.4 Komitee märgib, et rohelise taristu projektide puhul langeb põhivastutus liikmesriikidele, iseäranis piirkondliku ja kohaliku kavandamise eest vastutavatele asutustele. ELil on rohelise taristu edendamisel esmajoonel toetav roll. Eelkõige tuleb rohelise taristu kontseptsioon viivitamatult ja tõhusalt integreerida sellistesse poliitikavaldkondadesse nagu põllu- ja metsamajandus, looduskaitse, vee-, mere-, kalandus-, regionaal- ja ühtekuuluvuspoliitika, linnaplaneerimine, kliimapolitiitika, transpordi- ja energiapolitiitika, kodanikukaitse ja maakasutus ning vastavatesse ELi rahastamisvahenditesse.

1.5 Üleeuroopalise tähtsusega rohelise taristu projektide puhul peab EL võtma otsese vastutuse. Komitee toetab ettepanekut võtta rohelise taristu rahastamiseks sarnaselt transpordi-, energia- ja telekommunikatsiooni valdkonna üleeuroopalisele võrgule kasutusele üleeuroopaline võrk TEN-G koos loeteluga kaardina kujutatud rohelise taristu projektidest, millel on üleeuroopaline tähtsus.

1.6 Kohaliku ja piirkondliku tasandi rohelise taristu projektide puhul on peamised osalised kohaliku ja piirkondliku kavandamise eest vastutavad asutused, linnad ja vallad, tee-ehituse, raudtee, vesiehitiste ja üleujutuskaitse valdkonna taristuprojektide eest vastutavad asutused, põllumajandus- ja metsandustootjad, ehitusettevõtjad ja muud ettevõtjad, kodanikuühiskonna keskkonnakaitseorganisatsioonid ja ametiühingud. Neid osalisi tuleb tugevdada, sest rohelise taristu projektide edukus sõltub olulisel määral sellest, et nimetatud osalised neid projekte algatavad, need omaks ja enda kanda võtavad.

1.7 Komitee peab vältimatuks, et kodanikuühiskonna varasele osalusele rohelise taristu projektides pöörataks märksa enam tähelepanu, kui seda on tehtud komisjoni teatistes. Osaluspõhistel kavandamisprotsessidel koos kodanike ja kodanikuühiskonna organisatsioonide varase kaasamisega on otsustav tähtsus.

1.8 Seejuures tuleb silmas pidada, et rohelise taristu projektid võivad esile kutsuda ka konflikte eri osaliste õiguspärastes huvides ja seega tuleb kehtestada sobivad mehhanismid konfliktide lahendamiseks, huvide tasakaalu saavutamiseks ja projektide optimeerimiseks. Kui seda õigesti teha, võib roheline taristu aidata vähendada looduskaitsete tavapärasest vastasseisu kaitse ja

kasutuse vahel või selle isegi ületada. Komitee toonitab, et vajalike erainvesteeringute kaasamiseks tuleb luua piisavalt stiimuleid.

2. Sissejuhatus

2.1 Bioloogilise mitmekesisuse säilitamisel ja taastamisel on tänu bioloogilise mitmekesisuse enese tähtsusele ja selle kui looduskapitali poolt osutatavatele teenustele põhjanev tähtsus inimeste hea käekäigu, majandusliku heaolu ning inimväärsete elutingimuste jaoks. Seepärast seadis Euroopa Komisjon bioloogilise mitmekesisuse strateegias aastani 2020⁽¹⁾ eesmärgi peatada bioloogilise mitmekesisuse vähenemine ja ökosüsteemi teenuste kahjustumine ELis ja need võimalikult ulatuslikult taastada. Eeskätt kavatsetakse roheline taristu Euroopa strateegia kaudu toetada rohelisi taristuid.

2.2 Komisjoni 6. mail 2013 vastu võetud teatis „Roheline taristu – Euroopa looduskapitali suurendamine” hõlmab järgmisi keskseid punkte.

- Rohelise taristu edendamine keskketes poliitikavaldkondades, nagu põllu- ja metsamajandus, looduskaitse, vee-, mere-, kalandus-, regionaal- ja ühtekuuluvuspoliitika, kliimamuutuste leevendamine ja nendega kohanemine, transpordi- ja energiapolitiika, kodanikukaitse ja maakasutus, avaldades suunised roheline taristu kontseptsiooni integreerimiseks nende valdkondade poliitika ellurakendamisse aastatel 2014–2020.
- Rohelise taristu alase uurimistöo parandamine, olemasolevate andmete ja teadmistebaasi laiendamine ning uuenduslike tehnoloogiate toetamine.
- Parem juurdepääs rahastamisvahenditele roheline taristu projektide jaoks – 2014. aastaks tuleb luua eraldi ELi vahend roheline taristu projektide toetamiseks üheskoos Euroopa Investeeringuspangaga.
- Rohelise taristu projektide toetamine ELi tasandil – 2015. aasta lõpuks analüüsib komisjon võimalust arendada TEN-G algatuse raames välja kogu ELi hõlmava tähtsusega roheline taristu projektide võrgustik.

2.3 Oma 26. oktoobri 2011. aasta arvamuses bioloogilise mitmekesisuse strateegia kohta⁽²⁾ tervitas komitee põhimõtteliselt kõnealust strateegiat, ent kritiseeris asjaolu, et pole analüüsitud bioloogilise mitmekesisuse eesmärkide saavutamata jäämise põhjuseid. Nende eesmärkide tõhusat elluviimist takistab eelkõige liikmesriikide ebapiisav poliitiline tahe.

⁽¹⁾ COM(2011) 0244 final.

⁽²⁾ EMSK arvamus teemal „ELi bioloogilise mitmekesisuse strateegia aastani 2020” ELT C 24, 28.1.2012, lk 111-116.

3. Üldised märkused

3.1 David Rose annab väljaandes „Green Infrastructure. A Landscape Approach” roheline taristu tabava määratluse: „Rohelise taristuna tähistatakse elemente, mis ühendavad loodusliku keskkonna ehitatud keskkonnaga ja muudavad linnad elamisväärsemaks – nt pargid, kõnniteed, haljastatud katused ja tänavad ning puud linnakeskkonnas. Piirkondlikul tasandil hõlmab roheline taristu looduslike alade, rohealade, roheliste radade, kasutatavate (põllumajandus- ja metsa-) maade ning muude elementide võrgustikku, mis kõik annavad mitmekülget kasu inimeste ja ökosüsteemide tervisele ja heolule (...)”.

3.2 Rohelise taristu näited on:

- looduslike lammide loomine või säilitamine: kui tamm aitab ainult üleujutusi vältida, siis lammid filtreerivad lisaks sellele vett, stabiliseerivad põhjaveetaset, pakuvad puhkevõimalusi, salvestavad CO₂-d, annavad tarbepuitu ja aitavad võrgustada looduslikke elupaiku;
- metsad, mille liigiline, vanuseline ja struktuuriline koostis on rikkalik, absorbeerivad palju vett ja kaitsevad pinnast, kaitsevad üleujutuste ja maalihete eest või siis vähendavad nende tagajärgi;
- roheline taristu kui asustusala arengu osis: õigesti kujundatud pargid, alleed, matkarajad, haljastatud katused ja seinad kujutavad endast kulutõhusat võimalust linna atmosfääri parandamiseks ja tõstavad üldiselt elukvaliteeti linnades. Lisaks sellele aitavad nad kaasa bioloogilisele mitmekesisusele ja kliimamuutuse vastasele võitlusele.

3.3 82 % ELi territooriumist jääb Natura 2000 võrgustiku aladest välja. Seega on ilmne, et bioloogilise mitmekesisuse säilitamine ja taastamine roheline taristu edendamise kaudu ka väljaspool Natura 2000 võrgustikku on hädavajalik nii kaitsealade võrgustiku toimivuseks kui ka ökosüsteemi teenuste pakkumiseks üldiselt. Erinevalt Natura 2000 võrgustikust ei ole roheline taristu edendamise puhul tegemist õigusliku vahendiga. Seepärast ei saa see Natura 2000 elluviimist mitte asendada, vaid lisab sinna veel ühe komponendi. Teisest küljest ei ole roheline taristu algatuse eesmärk lisada Natura 2000 võrgustikule täiendav looduskaitsevõrgustik. Komitee pooldab roheline taristu algatuse kasutamist eelkõige ka koostööpõhise loodus- ja keskkonnakaitse toetamiseks ning märgatavaks forsseerimiseks kõigis liikmesriikides.

3.4 Komitee toonitab, kui oluline on kodanikuühiskonna varane ja aktiivne osalus roheline taristu projektides, mis on ette nähtud ka Århusi konventsioonis üldsuse osalemise kohta keskkonnanäidet otsustamises. Arvukatest näidetest ilmneb, millises ulatuses sõltub projektide edu kodanikuühiskonna heakskiidust või vastuseisust. Seepärast peaks Euroopa Komisjoni strateegias palju selgemalt esile tulema alt üles lähenemisviis ning partnerluste loomine omavalitsusüksuste esindajate, taristu- ja ametiühingutega, põllu- ja metsamajanduse, veemajanduse ja rannikukaitse ning keskkonna valdkonna VVOde esindajatega.

3.5 Komitee tõdeb kahetsusega, et komisjoni teatistes rohelise taristu kohta ei ole tegemist Euroopa Liidu bioloogilise mitmekesisuse strateegias 2020 väljakuulutatud Euroopa rohelise taristu strateegiaga. Komitee tunneb siiski heameelt teatistes väljakuulutatud meetmete üle, mis on samm õiges suunas. Nende meetmete elluviimisel saadavaid kogemusi tuleks kasutada selle strateegia edasiarendamiseks rohelise taristu strateegiaks.

3.6 Komitee peab hädavajalikuks panna veelgi suuremat rõhku kui teatistes rohelise taristu ellurakendamisele. Nii bioloogilise mitmekesisuse strateegias kui ka teatistes puudub selge analüüs põhjuste kohta, miks rohelist taristut ei ole piisavalt ellu rakendatud. Kavandatud tehnilistest suunistest ning paremast teavitamisest ja teadmistebaasist üksi ei piisa selleks, et toime tulla mõningates liikmesriikides ilmnenud ebapiisava poliitilise tahtega neid kontseptsioone ellu viia. Mõjus rohelise taristu strateegia eeldab komitee arvates ranget järelevalvet, liikmesriikide meetmete kriitilist analüüsi ja vajaduse korral sihipäraseid järelmeetmeid selgete puudujääkidega liikmesriikide või piirkondade toetuseks.

4. Konkreetsed märkused

4.1 ELi roll rohelise taristu edendamisel

4.1.1 Rohelise taristu projektide puhul langeb põhivastutus liikmesriikidele, iseäranis piirkondliku ja kohaliku kavandamise eest vastutavatele asutustele. ELil on siin esmajoonel toetav roll rohelise taristu kontseptsiooni avaliku levitamise kaudu ning – nagu komisjoni teatistes kavandatud – sobiva ja ligipäätava teabe- ja teadmistebaasiga varustamise abil. Lisaks sellele on ELi rahastamisvahenditel märkimisväärne mõju kohalikele ja piirkondlikule kavandamisele; seepärast peab rohelise taristu kontseptsiooni integreerimine nendesse rahastamisvahenditesse olema esmatähtsal kohal.

4.1.2 Teatavate üleeuroopalise tähtsusega rohelise taristu projektide puhul peab EL võtma otsese vastutuse. Sellised projektid põhinevad tavaliselt piiriülestel maastikuüksustel, nagu mäeahelikud, jõed või metsaad. Önnestumise näiteks tuuakse teatistes Euroopa rohevöö. Erilist tähelepanu tuleks pöörata ka piirülestele jõeorgudele kui Euroopa rohelise taristu alusele. Just selliste jõgede nagu Doonau või Elbe puhul, mille ääres ülejutused ka sel aastal kahetsusväärse kombel kahjusid põhjustasid, saaks rohelise taristu kontseptsioonide abil siduda ülejutuste vastase kaitse parandamise tundlike, kogu Euroopa bioloogilise mitmekesisuse seisukohast oluliste veetsoonide säilitamise ning arendamisega majanduslikust ja turismi aspektist.

4.1.3 Komitee pooldab üleeuroopalise tähtsusega rohelise taristu projektide strateegiliselt kavandatud Euroopa võrgustiku edendamist, millega kaasneb kaardina kujutatud projektide loetelu. Sellele ettevõtmisele tuleb TEN-G algatuse raames omistada transpordi, energia ja telekommunikatsiooni valdkonna Euroopa taristualgatustega võrreldav tähtsus.

4.2 Rohelise taristu kontseptsiooni levitamine

Rohelise taristu ebapiisava leviku ja edendamise üheks oluliseks põhjuseks peab komitee väheseid teadmisi rohelise taristu kontseptsiooni ja selle praktiliste eeliste, sh võimalike kulueeliste kohta. Seepärast seab komisjon õigustatult eesmärgiks suurendada teadlikkust rohelise taristu kohta peamiste sidusrühmade seas, edendada teabevahetust parimate tavade alal ja parandada üldiselt teadmisi rohelise taristu kohta. Head platvormi selleks pakub eeskätt sotsiaalmeedia. Komitee on seisukohal, et rohelise taristu piltliku ja üldsusele mõistetava määratluse kasutamine on sellise teadlikustamistegevuse oluline eeldus. Komisjoni kasutatud määratlus neid nõudmisi ei täida ⁽³⁾.

4.3 Asjamaste liikmesriikide konkreetse olukorra arvessevõtmine

4.3.1 Olukord kasutada olevate looduslike, poollooduslike või linnaalade osas on liikmesriigiti ja piirkonniti väga erinev. Kui mõnes tiheasustusega piirkonnas või linnas on väga suur osa territooriumist kasutatud halli taristu jaoks, siis teistel piirkondadel on kasutada suured looduslikud alad. Euroopa meetmete puhul rohelise taristu edendamiseks tuleb vahet teha sellistel piirkondadel, kus on tarvis luua uusi rohelisi taristuid, ja selliste piirkondade vahel, kus rõhk on pigem maastike säilitamisel ja hooldamisel.

4.4 Keskesesse poliitikavaldkondadesse ja nende rahastamisvahenditesse integreerimine

4.4.1 Õigustatult on teatistes esmatähtsale kohale seatud rohelise taristu aspektide integreerimine paljudesse poliitikavaldkondadesse.

4.4.2 Komitee tervitab tehniliste suuniste väljatöötamist koos põhimõtete ja raamtingimustega rohelise taristu aspektide hõlmamiseks regionaal- ja ühtekuuluvuspoliitikasse, kliima- ja keskkonnapoliitikasse, tervishoiu- ja tarbijapoliitikasse ning ühisesse põllumajanduspoliitikasse, sh nende juurde kuuluvatesse rahastamismehhanismidesse. Need suunised tuleks avaldada kiiresti, et liikmesriigid, kes juba praegu tegelevad rakenduska-vade väljatöötamisega, saaksid neid kasutada programmeerimise perioodil 2014–2020.

4.4.3 Roheline taristu ei sõltu mitte ainult avaliku sektori, vaid ka erasektori investeeringutest. Komitee rõhutab, et erainvesteeringuteks rohelisse taristusse on tarvis piisavaid stiimuleid. Komitee tervitab kavatsust luua koos Euroopa Investeeringupangaga eraldi ELi rahastamisvahend.

4.5 Kodanikuühiskonna tõhus kaasamine kohalikkude ja piirkondlikkude kavandamisse

4.5.1 Rohelise taristu piirkondlikku ruumiplaneerimisse ja kohalikkude kavandamisse integreerimise vajadust küll tunnistatakse teatistes, ent komitee tunneb puudust sellealastest

⁽³⁾ COM(2013) 249 final, lk 3.

konkreetsetest meetmetest tegevuskavas. Iseäranis ruumi-, maastiku- ja asulaplaneerimine kohapeal mõjutavad oluliselt rohelise taristu ellurakendamist, ent subsidiaarsuse põhimõtte tõttu saab sellele Euroopa tasandil vaid väga piiratud mõju avaldada.

4.5.2 Komitee nõuab, et tagataks iseäranis kohaliku ja piirkondliku tasandi kodanikuühiskonna osaliste varane kaasamine, kellel on rohelise taristu projekte võimatu ellu viia või siis kelle omaksvõtuta need projektid nurjuksid. Vaja on osaluspõhiseid kavandamisprotsesse, mis annavad neile osalistele aktiivse ja kujundava rolli. Seejuures tuleb silmas pidada, et ka otsuste langetamisel rohelise taristu üle ei ole alati tegemist *win-win*-olukorraga, ning et vajaduse korral tuleb üksikutele osalejatel ka varjukülgedega leppida (nt ehituskeelu kehtestamine jõe või järve kaldal rohelise taristu säilitamise tulemusel). Konkureerivatest kasutussoovidest (nt toiduainete tootmine, asustusstruktuur ja taristu, elupaikade ühendatus, bioloogiline mitmekesisus) tulenevad eesmärkide konfliktid tuleb selgelt välja tuua ja pakkuda välja võimalused nende lahendamiseks.

4.6 Roheline taristu linnapiirkondades

4.6.1 Komitee arvates pakuvad linnaalad äärmiselt palju võimalusi rohelise taristu meetmeteks. Need turgutavad seal elanike tervist, parandavad linna atmosfääri, loovad töökohti ja suurendavad linnade ligiõmbavust. Just linnades on oluline – koolist alates – parandada arusaamist rohelise taristu lahendustest ja suurendada kodanikuühiskonna aktiivset kaasalõmist. Praegust suurt huvi aianduse ja põllumajandustegevuse vastu linnakeskkonnas tõlgendab komitee kui kindlat märki paljude kodanike valmisolekust anda oma panus toimivatesse ökosüsteemidesse ning avastada uusi ühistegevuse ja ühistunnetuse vorme.

4.7 Põllumajandusse ja maaelu arengusse integreerimine

4.7.1 Siinkohal sõltuvad rohelise taristu integreerimise viis ja ulatus peamiselt ühise põllumajanduspoliitika ja ELi mitmeaastase finantsraamistik (2014–2020) tulemustest. Mõlemas valdkonnas on jõutud poliitilise kokkuleppeni. Komitee on korduvalt avaldanud poolehoidu multifunktsionaalsele põllumajandusele ja konkreetsete ülesannetega seotud otsetoetustele. Praegu

eesseisva põllumajandusreformi puhul seoti Euroopa põllumajanduse keskkonnahoidlikumaks muutumist silmas pidades muu hulgas otsetoetuste eraldamine kõrgemate keskkonnastandardite täitmise ja ökoloogilise kasutuseesmärgiga. Komitee analüüsib põhjalikult ühise põllumajanduspoliitika reformi vallas tehtud otsuseid ja võrdleb neid oma seisukohtadega.

4.7.2 Komitee ootab, et Euroopa Maaelu Arengu Fondi raames ja iseäranis põllumajanduse keskkonnameetmete puhul pakutaks ökoloogilise ühenduvuse vaimus täiendavaid teenuseid. Komitee on korduvalt viidanud sellele, et suurel osal põllumajandus- ja metsandustootjatest on tugev positiivne side looduse ja biotoobikaitsega. Paljud näidisprojektid tõendavad muljetavaldavalt, et heapartnerlikus koostöös on võimalik saavutada positiivseid tulemusi. Komitee ergutab kaasama rohelise taristu projektidesse põllumajanduses nii ekstensiivselt kui intensiivselt kasutatavad alad, kui neid majandatakse ressursisäästlikult. Tuleb eelistada vabatahtlikke, tootmisse integreeritud meetmeid. Samuti tuleb arvesse võtta rohelise taristu potentsiaali maaelu arengu edendamiseks sotsiaalsest ja demograafilisest vaatenurgast.

4.8 Rohelise taristu seos teiste poliitikavaldkondadega

4.8.1 Rohelise taristu potentsiaali⁽⁴⁾ tuleks võimalikult tõhusalt kasutada **vete ja rannikualade integreeritud majandamise** raames.

4.8.2 Ökosüsteemide halvenemine ELis on eelkõige maa kasvava kasutatuse, maa killustatuse ja intensiivsema maakasutuse tulemus. Roheline taristu saab seda arengut pidurdada. Seda tuleks toetada Euroopa **mullapoliitika** raames tugevamate meetmetega maa kasutatuse vähendamiseks, sh seadusandlike sammudega⁽⁵⁾.

4.8.3 Looduslikku pinnast kaitstes toimib roheline taristu CO₂ neeldajana. Arvestades **kliimapoliitika** üldeesmärki, et Euroopa majandus areneks vähese CO₂-heittega ja biomajanduseks muutumise suunas, muutuvad järjest tähtsamaks hästi toimivad ökosüsteemid. Liikmesriikide strateegias kliimamuutustega kohanemiseks tuleks eriti arvesse võtta rohelise taristu pakutavat mitmekülgset kasu.

Brüssel, 16. oktoober 2013

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president

Henri MALOSSE

⁽⁴⁾ EMSK arvamus teemal „Mereala ruumilise planeerimise ja rannikualade integreeritud haldamise raamistik“, (ELT-s veel avaldamata)

⁽⁵⁾ EMSK arvamus teemal „ELi 7. keskkonnaprogramm“ (punkt 4.2.2) ELT C 161, 6.6.2013, lk 77–81.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 302/2009, milles käsitletakse Atlandi ookeani idaosas ja Vahemeres hariliku tuuni varude taastamise mitmeaastast kava”

COM(2013) 250 final – 2013/133 (COD)

(2014/C 67/32)

Raportöör: **Gabriel SARRÓ IPARRAGUIRRE**

12. mail 2013 otsustas Euroopa Parlament ja 28. mail 2013 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 43 lõikele 2 ja artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 302/2009, milles käsitletakse Atlandi ookeani idaosas ja Vahemeres hariliku tuuni varude taastamise mitmeaastast kava”

COM(2013) 0250 final – 2013/0133 (COD)

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektiioon võttis arvamuse vastu 1. oktoobril 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 439. istungjärgul 16.-17. oktoobril 2013 (16. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 137, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 4.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee väljendab heameelt määruse (EÜ) nr 302/2009 muutmise üle, kuna see annab tunnistust, et hariliku tuuni varude taastamisel Atlandi ookeani idaosas ja Vahemeres saavutatakse tõhusaid tulemusi.

1.2 EMSK kutsub Euroopa Komisjoni veel kord üles rakedama kõnealust määrust maksimaalse rangusega kõigile liikmesriikidele ja Rahvusvahelise Atlandi Tuunikala Kaitse Komisjoni (edaspidi „ICCAT”) lepinguosalistele.

1.3 EMSK tunnustab veel kord Euroopa Komisjoni, liikmesriikide ja kalurite viimaste aastate jõupingutusi, täitmaks nõudlikku mitmeaastast taastamiskava koos sellega kaasnevate sotsiaalsete ja majanduslike tagajärgedega, mida tuleb arvesse võtta.

1.4 EMSK palub komisjonil ja liikmesriikidel laiendada teavitustegevust ning suurendada ühiskonna teadlikkust hariliku tuuni tegeliku olukorra ja taastamiskava rakendamise tulemuste kohta.

1.5 Selleks et kindlustada hariliku tuuni varude taastamine, peab EMSK väga vajalikuks artikli 7 lõike 6 järel selgesõnaliselt täpsustada Euroopa Liidu püügivahendid, millega on lubatud kalastada aastaringelt.

2. Sissejuhatus

2.1 Käesoleva arvamuse alus on ettepanek COM(2013) 250, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 302/2009, milles

käsitletakse Atlandi ookeani idaosas ja Vahemeres hariliku tuuni varude taastamise mitmeaastast kava.

2.2 Harilik tuun on üks tähtsamaid liike, mida reguleerib Rahvusvahelise Atlandi Tuunikala Kaitse Komisjon (ICCAT), mille konventsiooni lepinguosaline on Euroopa Liit.

2.3 ICCAT algatas 2006. aastal hariliku tuuni varude taastamise kava, mis viis määruseni (EÜ) nr 1559/2007, millega esimest korda koostati Atlandi ookeani idaosas ja Vahemeres hariliku tuuni varude taastamise mitmeaastane kava.

2.4 Määrus (EÜ) nr 1559/2007 tühistati nõukogu määrusega (EÜ) nr 302/2009 ICCATi 2008. aastal toimunud 16. erikoosolekul vastu võetud soovitusena 08-05 tulemusena, milles kehtestati hariliku tuuni varude uus taastamiskava.

2.5 2010. aastal võttis ICCAT oma 17. erikoosolekul vastu soovitusena 10-04, millega muudetakse varasemat taastamiskava, vähendades veelgi lubatud kogupüüki ning tugevdades püügivõimsuse vähendamise ja kalapüügi kontrollimeetmeid. Selle tulemusena muudeti määrust (EÜ) nr 302/2009, mis võeti vastu määrusena (EL) nr 500/2012 eesmärgiga rakendada neid rahvusvahelisi kaitsemeetmeid Euroopa Liidu tasandil.

2.6 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee esitas Euroopa Komisjoni ettepanekute osas mõlema määruse ja ka viimase muudatuse kohta heakskiitva arvamuse, milles tunnustati liikmesriikide ja kalurite jõupingutusi ICCATi hariliku tuuni varude nõudliku taastamiskava täitmisel ja kutsuti üles jätkama teadusuuringuid.

3. Teaduslik seisukoht

3.1 Pärast ICCATi 2008. aasta 16. erikoosolekut on täheldatud hariliku tuuni biomassi taastumist Atlandi ookeani idaosas ja Vahemeres.

3.2 ICCATi alaline uuringute- ja statistikakomitee (SCRS), mis on ICCATi teaduslik nõuandekomitee, märgib oma 2012. aasta kokkuvõttes aruandes muu hulgas järgmist⁽¹⁾.

3.2.1 Alates 1998. aastast on Atlandi ookeani idaosas ja Vahemere majandusüksusele kehtinud püügi piirnõrmid. 2002. aastal määras komisjon ajavahemikuks 2003–2006 Atlandi ookeani idaosas ja Vahemere hariliku tuuni lubatud kogupüügiks 32 000 tonni ning aastateks 2007 ja 2008 vastavalt 29 500 tonni ja 28 500 tonni. Aastateks 2009, 2010 ja 2011 määras komisjon lubatud kogupüügiks vastavalt 22 000, 19 950 ja 18 500 tonni. Kuid 2010. aasta lubatud kogupüüki muudeti, kehtestades uueks lubatud kogupüügiks 13 500 tonni, ning koostati raamistik tulevaste lubatud kogupüükide jaoks (alates 2011. aastast) tasemel, mis on piisav, et tagada vähemalt 60 % tõenäosusega maksimaalsele jätkusuutlikule saagikusele vastav biomass aastaks 2022. 2011. ja 2012. aasta lubatud kogupüügiks määrati 12 900 tonni.

3.2.2 ICCATi 2010. aasta soovitus 10-04 soodustas hariliku tuuni varude taastamist, kuna samal ajal lubatud kogupüügi vähendamiseks 12 900 tonnile 2011. ja 2012. aastaks avaldas see otsustavat mõju püügivõimsuse vähendamise ja kontrollimeetmetele, tuues kaasa kalapüügilaevalde arvu märkimisväärse kahanemise ja tõhusa kontrolli nende püügi üle.

3.2.3 Kuigi püügivõimsuse mõõtmise tulemusena saadud püügihinnangute arvestamisel tuleb olla ettevaatlik, tõlgendab ICCATi alaline uuringute- ja statistikakomitee püügi märgatavat kahanemist Atlandi ookeani idaosas ja Vahemeres kui hariliku tuuni varude taastamiskava rakendamise, järgimise ja selle täitmise kontrollimise tulemust.

3.2.4 Õhust tehtud vaatluste põhjal tuvastatud väikeste harilike tuunide rohkus ja tihedam koondumine Vahemere loodeosas võib samuti anda tunnistust kalade alamõõdu suurendamise positiivsetest tulemustest. Võrreldes 2000-ndate aastate algusega tõi soovitus 06-05 kaasa suurema täiendühiku kohta arvestatava saagi ja suurema kudekarja biomassi varude juurdekasvu, mis tuleneb noorkalade ellujäämismäärade suurendamisest.

3.2.5 Hiljutiste regulatsioonide ja varasemate soovituste rakendamisega on kaasnenud selge püügimäärade ja kalastussuuremuse vähenemine. Eelnevate aastate saak püügihüügi kohta on näidanud kasvutrendi. Komitee märgib, et püügi säilitamine praeguse lubatud kogupüügi tasemel (12 900 tonni) või 2010.

aasta lubatud kogupüügi tasemel (13 500 tonni) vastavalt kehtiva kalavarude majandamise programmile võimaldaks varudel tõenäoliselt antud perioodil kasvada ja on kooskõlas eesmärgiga saavutada maksimaalse jätkusuutliku saagikusega kalastussuuremuse ja biomass vähemalt 60 % tõenäosusega alates praegusest kuni 2022. aastani.

3.3 EMSK avaldab heameelt ICCATi teadusliku nõuandekomitee aruande üle, millest nähtub selgelt hariliku tuuni varude taastumise suundumus, kuna see on otsustavalt toetanud kõiki Euroopa Komisjoni esitatud seadusandlikke ettepanekuid, mis on suunatud Atlandi ookeani idaosas ja Vahemeres hariliku tuuni varude taastamise mitmeaastasele kavale.

4. ICCATi soovitus muudatused

4.1 2012. aastal lisas ICCATi komisjon oma 15 aastat vältavasse (2007–2022) mitmeaastasesse taastamiskavasse uue soovitus 12-03.

4.2 Kõnealuse soovitusena määratakse lubatud kogupüügiks 13 500 tonni aastast alates 2013. aastast ja sellele järgnevatel aastatel kuni ajani, mil ICCATi alalise uuringute- ja statistikakomitee nõuandel lubatud kogupüüki muudetakse. 13 500 tonnist eraldatakse Euroopa Liidule 7 548,06 tonni. See tähendab, et pärast lubatud kogupüügi vähendamist mitmete aastate jooksul ja pärast arvukaid püüdlusi saavutada hariliku tuuni varude taastamine on sel aastal kõnealune suundumus peatatud ning teaduslikke soovitusi järgides on kogupüüki suurendatud 600 tonni võrra.

4.3 Selleks et paremini kohandada püügihooaega laevastiku tegevusega, on kõnealuses soovitusena ette nähtud püügihooaja muutmine, mille kohaselt varasemates ICCATi soovitustes ette nähtud püügikeelu asemel sätestatakse lubatud püügihooaeg.

4.4 Lisaks on muudetud kuupäevi, mil on lubatud kalapüük seinerrite, söödalaevade ja veoõngedega laevadega.

4.5 Samuti on püügihooaja erieeskirjadega reguleerimata püügivahenditega seotud ebakindluse vältimiseks vaja lisada säte, mille kohaselt on kõigi muude püügivahenditega kalastamine aasta läbi sõnaselgelt lubatud.

4.6 Mis puudutab Euroopa Liidule ICCATi vetes eraldatud kvoote aastaks 2013, siis nõukogu kehtestas juba lubatud kogupüügi ja kvootide määruks igale liikmesriigile vastavad kvoovid⁽²⁾, samuti selle, et seinerrite püügihooaeg on 26. maist kuni 24. juunini 2013, et igal liikmesriigil oleks püügihooaja kavandamiseks piisavalt aega.

⁽¹⁾ http://www.iccat.es/Documents/SCRS/ExecSum/BFT_ET.pdf

⁽²⁾ Määrus (EL) nr 40/2013, ELT L 23, 25.1.2013.

4.7 EMSK arvates on kõik ICCATi soovitusse 12-03 kogutud muudatused loogilised, komitee õnnitleb Euroopa Komisjoni, liikmesriike ja kalureid nende pühendumuse eest kõnealuse hariliku tuuni varude taastamise mitmeaastase kava täitmisel ja julgustab komisjoni jätkama praeguste jõupingutustega.

5. Määruse (EÜ) nr 302/2009 muutmise

5.1 Eespool öeldust lähtudes muudetakse määruse ettepanekuga määruse (EÜ) nr 302/2009 artiklit 7, määrates kindlaks iga hariliku tuuni püügi luba omava kalapüügilaeva püügiperioodi.

5.2 Artiklit 7 muudetakse järgmisel viisil:

„Püügihooaeg:

1. Hariliku tuuni püük pelaagilise õngepüügiga tegelevate suurte, üle 24meetriste kalapüügilaevadega on Atlandi ookeani idaosas ja Vahemerele lubatud 1. jaanuarist 31. maini, v.a alal, mille koordinaadid on lääne pool 10° läänepikkust ja põhja pool 42° põhjalaiust, kus selline püük on lubatud 1. augustist 31. jaanuarini.
2. Atlandi ookeani idaosas ja Vahemerele on hariliku tuuni püük seinloodaga lubatud 26. maist 24. juunini.
3. Atlandi ookeani idaosas ja Vahemerele on hariliku tuuni püük söödaga õngelaevade ja veoõngelaevadega lubatud 1. juulist 31. oktoobrini.
4. Atlandi ookeani idaosas on hariliku tuuni püük pelaagiliste traaleritega lubatud 16. juunist 14. oktoobrini.
5. Hariliku tuuni harrastus- ja sportlik püük on Atlandi ookeani idaosas ja Vahemerele lubatud 16. juunist 14. oktoobrini.
6. Hariliku tuuni püük muude kui lõigetes 1–5 nimetatud püügivahenditega on lubatud aasta läbi.”

5.3 EMSK arvates on määruse (EÜ) nr 302/2009 muudatus loogiline ja komitee kiidab selle heaks, kuna muudetud artikkel 7

viitab selgemalt lubatud püügihooajale varasemalt artiklis 7 sätestatud püügikeelu asemel ning muudab kuupäevi, mil kalapüük seinerite, söödalaevade ja veoõngedega laevadega on lubatud, ja täpsustab, et püügihooaja erieeskirjadega reguleerimata püügivahendite kasutamine on aasta läbi lubatud. Komitee peab asjakohaseks lisada artikli 7 lõikesse 6 järgmine fraas: „kooskõlas soovitusse 12-03 sätestatud kaitse- ja majandamismeetmetega”.

5.4 Kõnealuse loaga seoses peab EMSK hariliku tuuni varude taastamiseks väga vajalikuks sõnaselgelt täpsustada artikli 7 lõike 6 järel Euroopa Liidu püügivahendid, millega on lubatud kalastada aastaringset.

6. Üldised märkused

6.1 EMSK väljendab heameelt määruse (EÜ) nr 302/2009 muutmise üle, kuna igal aastal kehtestatud rakendused ja muudatused näitavad, et 15 aastaks ettenähtud mitmeaastase kava esimesel kuuel aastal on saavutatud Atlandi ookeani idaosas ja Vahemerele hariliku tuuni varude taastamisel häid tulemusi.

6.2 Komitee kutsub komisjoni veel kord üles rakendama kõnealust määrust maksimaalse rangusega kõigile liikmesriikidele ja ICCATi lepinguosalistele.

6.3 EMSK tunnustab veelkord Euroopa Komisjoni, liikmesriikide ja kalurite viimaste aastate jõupingutusi, täitmaks nõudlikku mitmeaastast taastamiskava koos sellega kaasnevate sotsiaalsete ja majanduslike tagajärgedega, mida tuleb arvesse võtta.

6.4 Komitee soovib sõnaselgelt tunnustada kõikide liikmesriikide, Euroopa Komisjoni ja ICCATi lepinguosaliste teadus- ja tegevust hariliku tuuni varude taastamise mitmeaastase kava jõudsal edendamisel. Komitee soovib selle kinnituse laiendada Euroopa Kalanduskontrolli Ametile.

6.5 Lõpetuseks palub EMSK komisjonil ja liikmesriikidel laiendada teavitustegevust ning suurendada ühiskonna teadlikkust hariliku tuuni tegeliku olukorra ja taastamiskava rakendamise tulemuste kohta.

Brüssel, 16. oktoober 2013

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kliimamuutustega kohanemist käsitlev ELi strateegia””

COM(2013) 216 final

(2014/C 67/33)

Raportöör: **Isabel CAÑO AGUILAR**

16. aprillil 2013. aastal otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kliimamuutustega kohanemist käsitlev ELi strateegia””

COM(2013) 216 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 1. oktoobril 2013. aastal

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 493. istungjärgul 16.- 17. oktoobril 2013 (16. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 134, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 8.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab komisjoni esitatud kliimamuutustega kohanemist käsitlevat ELi strateegiat. Komitee toonitab samal ajal kliimamuutuste leevendamise meetmete esmatähtsust ja olulisust, arvestades Euroopas juba avaldunud negatiivset mõju.

1.2 Uue kohanemisstrateegia rakendamisel tuleb arvestada sellega, et temperatuuri tõus Euroopas ja äärmuslike ilmastikunähtuste sagenemise võimalus võivad põhjustada inimestele, majandusele ja keskkonnale tõenäoliselt suuremat kahju, kui esialgu arvati.

1.3 Kohanemisstrateegia peab hõlmama erimeetmeid linna- piirkondade (kus elab kolm neljandikku Euroopa elanikkonnast) ja maapiirkondade jaoks (mis on kliima kõikumise suhtes eriti tundlikud).

1.4 Arvestades, kui tähtis on liikmesriikide tegevus, tuleb mõnes valdkonnas märkida ebapiisavat arengut alates valge raamatu avaldamisest 2009. aastal. Komisjon peab võtma arvesse vajadust aktiivsemalt tegutseda, rakendades Euroopa Liidu toimimise lepinguga talle antud pädevust.

1.5 Komitee peab väga oluliseks, et järgmise mitmeaastase finantsraamistiku eelarve kogusummast eraldataks 20 % kliimaa- laseks tegevuseks. Selleks määratud summa (192 miljardit eurot) on varasemast palju suurem.

1.6 Nii uus kohanemisstrateegia kui ka mitmeaastane finants- raamistik hõlmavad olulisi edusamme ELi eri poliitikasuundade ja finantsvahendite integreerimisel.

1.7 Komisjoni ettepanekuga tuleks esitada laiem finantsmaas- tik, hõlmates ka liikmesriikide, äri sektori ja perekondade olulise panuse.

1.8 Komitee kutsub liikmesriike, kes ei ole veel riiklikke kohanemisstrateegiaid koostanud ja neid rangelt rakendanud, kiiresti tegutsema.

1.9 Komitee nõustub üldjoontes komisjoni kavandatud meet- metega, esitades käesolevas arvamuses siiski teatud märkusi.

1.10 Komitee soovitab konkreetselt analüüsida struktuurilisi muutusi, mida kohanemisstrateegiaga teatavates poliitikavald- kondades ning kaupade ja teenuste tootmises nõutakse, võttes muu hulgas arvesse mõju tööhõivele, tööstusele, ehitusele ning teadus- ja arendustegevusele ning innovatsioonile.

2. Teatise kokkuvõte

2.1 2009. aasta valges raamatus kliimamuutustega kohane- mise kohta ⁽¹⁾ tehti ettepanek võtta vastu kaheetapiline tegevus- raamistik, mille esimene etapp (2009–2012) hõlmas 33 meet- mele toetuvat kohanemisstrateegiat.

⁽¹⁾ COM(2009) 147 final.

2.2 Siin vaadeldavas teises käsitletakse teist etappi, milles keskendutakse kolmele eesmärgile:

— liikmesriikide tegevuse edendamine,

— teadlikumad otsused,

— ELi meetmed kliimamuutustele vastupanu võime suurendamiseks, edendades kliimamuutustega kohanemist haavatavates võtmetähtsusega majandusharudes.

Nimetatud eesmärkidel esitatakse kaheksa meetet.

2.3 Ühtsete, paindlike ja koostööd soodustavate lähenemisiivide valimise korral on komisjonil soodsam kavandada kohanemismeetmeid piisavalt varakult, kui kanda hiljem tegevusetusest tulenevaid kulusid. Eri hinnangute alusel tooksid praeguseid tendentse arvesse võttes kliimamuutused õigete meetmete rakendamata jätmise korral ELile suurt majanduslikku kulu, eeskätt kõige ebasoodsama stsenaariumi korral ⁽²⁾.

2.4 Kohanemismeetmeid tuleb võtta nii kohalikul, piirkondlikul kui ka üleriigilisel tasandil.

3. Üldised märkused

3.1 Komitee toetab komisjoni esitatud kliimamuutustega kohanemise strateegiat ning on nõus komisjoni väitega, et ebakindlust ei saa kasutada vabandusena tegevusetusele. Komitee toonitab samal ajal kliimamuutuste leevendamise meetmete esmatähtsust ja olulisust, arvestades seda, et saadavalolevad andmed on piisavad, illustreerimaks Euroopas juba ilmnunud negatiivset mõju ja tulevikus selle mõju süvenemise prognoosi.

3.2 1990. aastate keskel alustas EL kampaaniat, et peatada üleilmne kliimasoojenemine enne, kui temperatuur tõuseb rohkem kui 2 °C üle tööstusajastu eelse taseme. See eesmärk kehtestati viimaks Cancuni konverentsil (2010). Kõnealuse eesmärgi saavutamise nõuab kasvuhooonegaaside heitkoguste olulist vähendamist, kuid praegune suundumus on vastupidine. Uue kohanemisstrateegia rakendamisel tuleb arvestada sellega, et kliimasoojenemine on Euroopas olnud kiirem kui maailmas keskmiselt, mistõttu võivad sageda äärmuslikud ilmastikunähitused, põhjustades inimestele, majandusele ja keskkonnale suuremat kahju kui esialgu hinnati.

3.3 Komitee märgib, et **linnapiirkondades** (kus elab kolm neljandikku Euroopa elanikkonnast) võimendab loodusliku taimkatte asendamine hoonete ja igasuguste ehitistega teatud loodusnähtustest tekkivat kahju. Muude nähtuste hulgas mõjutavad inimesi, eelkõige haavatavaid isikuid (lapsed, eakad), majandust, turismi ja taristuid kuumus ja üleujutused, mõjudes halvasti tööhõivele ja elanikkonna elatusasemele. **Maapiirkonnad** omakorda on kliima kõikumise ees eriti haavatavad, sest see mõjutab põllumajandust, loomakasvatust ja metsamajandust, tekitades elanikkonna vähenemise ja vaesuse suurenemise ohu.

3.4 Oluline tegur kliimamuutustega kohanemisel on asjaolu, et kliimanäitajad varieeruvad nii ajaliselt kui ka mikropiirkonniti. Eelkõige puudutab see temperatuuri, lund, vihma, tuult ja niiskust. Detailplaneeringud ja ehitusstandardid tuleb kohandada tuleviku maksimaalsete ja minimaalsete väärtustega. Näiteks peaks metsadel olema piisav vastupanuvõime, et tulla toime (enamasti saja-aastase) tsükli kõige tugevama orkaaniga.

3.5 Kliimamuutustega kohanemine toob paratamatult kaasa kulusid kaudsete võlgade näol vastavalt riigivõla arvutamise meetodi aluseks olevate põhimõtete määratlusele. Kui riigi rahanduses tekib seda tüüpi lisapuudujääk, muutub kaudne võlg otseseks. Siiski on võimalik suurt kahju vältida näiteks üleujutuste vastaste kaitsemeetmetega. Kohanemisalaste investeeringute tulemused on väga erinevad sõltuvalt rahastamise allikast, milleks võib olla EL, riik, ettevõtte või perekond. Komisjoni ettepanekus määratakse ELi allikad koguliselt üksnes teatud määral. Siiski on vajalik kasutada kõiki neid allikaid ning teha seda tulemuslike struktuuride ja kogustega.

3.6 Seni on 15 ELi liikmesriiki võtnud vastu riikliku kohanemisstrateegia, kuid ainult 13 liikmesriigil on konkreetne tegevuskava. Komisjon osutab asjaolule, et neli aastat pärast valge raamatu ilmumist ja teema pakilisusest hoolimata on kohanemisprotsess „enamikul juhtudel alles algusjärgus ning kohapeal on võetud vaid mõned üksikud konkreetsed meetmed”. Seepärast kutsus komitee liikmesriike, kes ei ole veel riiklikke kohanemisstrateegiaid koostanud ja neid rangelt rakendanud, kiiresti tegutsema.

3.7 ELi kohanemisstrateegias on komisjon siiani täitnud väga olulist rolli liikmesriikide otsuste toetamisel, edendamisel ja kooskõlastamisel, kuid liikmesriikidel endil lasub esmane vastutus võtta kliimamuutustest tulenevate ohtude ennetamisele suunatud tõhusaid ja kooskõlastatud meetmeid. Liikmesriikide tegevus on ülitähtis, kuid sellega seoses tuleb ära märkida, et pärast valge raamatu avaldamist on kohanemisega seotud areng olnud mõnes valdkonnas ebapiisav. Seega peab komisjon võtma arvesse vajadust tegutseda kliimamuutuste valdkonnas palju aktiivsemalt, rakendades Euroopa Liidu toimimise lepinguga talle antud pädevust.

⁽²⁾ Komisjoni talituste töödokument, SWD(2013) 132 final.

3.8 Mitmeaastase finantsraamistiku ettepanekus ajavahemikuks 2014–2020⁽³⁾ soovitas komisjon eraldada vähemalt 20 % eelarve kogusummast kliimaga seotud tegevuseks. Komitee peab väga oluliseks asjaolu, et nõukogu ja parlament asjaomase kriteeriumi heaks kiitsid. Uues mitmeaastases finantsraamistik moodustab kliimaalase tegevuse (kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise) kogusumma ligikaudu 192 miljardit eurot. Võttes arvesse, et mitmeaastases finantsraamistikus aastateks 2007–2013 eraldati kohanemismeetmetele üksnes 6 miljardit eurot, on tegu suure edasiminekinga.

3.9 Komitee peab väga oluliseks ELi eri poliitika- ja rahastamisvahendite (Ühtekuuluvusfond, struktuurifondid, teadus- ja arendustegevus, ühine põllumajanduspoliitika, üleeuroopalised võrgud jne) kliimaalase tegevuse lõimimist ja selle horisontaalset olemust. Nii uus strateegia kui ka mitmeaastane finantsraamistik ajavahemikuks 2014–2020 teevad selles suunas edusamme.

3.10 Kuna kliimamuutuste mõju süvenemine ning ELi kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise alased tegevuskavad toovad kaasa Euroopa Keskkonnaameti ülesannete kasvu, soovib komitee kaaluda inim- ja finantsressursside suurendamist.

3.11 Komitee märgib, et kohanemisstrateegias tuleb arvesse võtta kliimamuutuste mõju inimtervisele, mille kohta on juba tehtud uuringuid (vt „Impacts of climate change in human health in Europe. PESETA-Human health study”, 2009), ning vajadust tagada äärmuslike loodusnähtuste korral asjakohased hädaabiteenused.

4. Konkreetsed märkused

4.1 *Meede 1: julgustada kõiki liikmesriike võtma vastu ulatuslikke kohanemisstrateegiaid.*

4.1.1 Komisjon viitab kohanemisvalmiduse tulemustabeli väljatöötamisele 2014. aastal. 2017. aastal hindab komisjon meetmete piisavust, tuginedes seiremehhanismi määruuse (hetkel menetluses) kohaselt saadud aruannetele ja nimetatud tulemustabelile, ning võib vajaduse korral esitada õiguslikult siduva õigusakti ettepaneku.

4.1.2 Komitee toetab võimalust rakendada ka keskkonnavaldkonnas Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklit 192 seadusandliku menetluskorra kohta. Asjaomase ELi õigusakti vastuvõtmise korral peaks see hõlmama eriomaseid meetmeid, kohaldamise tähtaegu, kontrollimehhanisme ja võimalikke sanktsioone mittetäitmise korral. Selle teema kiireloomulisus nõuab antud otsuse tähtaegade muutmist.

4.2 *Meede 2: luua rahastamisvahend LIFE, et toetada suutlikkuse tõstmist ja tõhustada Euroopa kohanemismeetmeid (2013–2020).*

4.2.1 Komitee on juba väljendanud oma toetust programmi LIFE määruuse ettepanekule, pidades heaks märgiks eelarve suurendamist 3,2 miljardi euroniga ajavahemikul 2014–2020⁽⁴⁾.

Kliimameetmete alaprogramm (904,5 miljonit eurot komisjoni esialgses ettepanekus) koosneb kolmest prioriteetsest alast, mis esialgselt jaguneksid järgmiselt: kliimamuutuste leevendamine (45 %), kliimamuutustega kohanemine (45 %) ning juhtimine ja teavitatus (10 %)

4.2.2 Komisjon on välja toonud viis haavatavat valdkonda, mille vahel tuleb vahendid võrdselt ära jagada:

- üleujutuste piiriülene ohjamine,
- rannikualade piiriülene haldamine,
- kliimamuutustega kohanemisega arvestamine linnapiirkondade maakasutuse planeerimisel,
- mägised piirkonnad ja saared,
- veevarude säästev majandamine (võitlus kõrbestumise ja metsatulekahjudega põuastel aladel).

4.3 *Meede 3: lisada kliimamuutustega kohanemine linnapeade pakti raamistikku (2013/2014)*

4.3.1 Komisjoni linnapeade pakti algatuse eesmärk on ületada 2020. aastaks ELi eesmärk vähendada süsinikdioksiidi heitkoguseid 20 % võrra, mis väärrib kahtlemata täielikku toetust.

4.3.2 Komisjon märgib üksnes lühidalt, et toetab kliimamuutustega kohanemist linnades seda detailsemalt täpsustamata. Võttes arvesse pakti vabatahtlikku olemust, võiksid selle osalised komisjoni toetusel kehtestada mõõdetavad eesmärgid ja luua kasutusele võetavate kohanemismeetmete jälgimismehhanismid. Komitee arvates peaks komisjon asjaomaseid aspekte täpsustama, et kujundada välja tõeline ELi linnapiirkondade kohanemispoliitika, mille osas on mõnel liikmesriigil juba kogemus olemas (nt kliimamuutustega kohanemise tulemusnäitaja (NI188) Ühendkuningriigis).

4.4 *Meede 4: vähendada teadmistega seotud vajakajäämisi.*

4.4.1 Komisjon viitab neljale peamisele vajakajäämisele, märkides, et ta teeb jätkuvalt koostööd liikmesriikide ja sidusrühmadega nende vähendamiseks:

- teave kahjustuste ja kohanemismeetmetega seotud kulude ja kasu kohta;

⁽³⁾ COM(2011) 500 final.

⁽⁴⁾ ELT C 191, 29.6.2012, lk 111–116.

- piirkondliku ja kohaliku tasandi analüüsid ja riskianalüüsid;
- raamistikud, mudelid ja vahendid, et toetada otsuste tegemist ja hinnata kohanemismeetmete tõhusust;
- kliimamuutustega kohanemisel varem tehtud jõupingutuste seire ja hindamine.

4.4.2 Programmiga „Horisont 2020” (ajavahemikku 2014–2020) määratakse Teadusuuringute Ühiskeskusele 1,962 miljardit eurot, millele tuleb lisada 656 miljonit eurot Euratomist. Võrreldes 7. raamprogrammiga, on programmi eelarve oluliselt kasvanud (ligikaudu 17 miljardi euro võrra).

4.4.3 Komitee soovib toonitada, et konkreetsete andmete puudumine teatud aspektide kohta ei saa olla otsuste edasilükkamisel ettekäändeks, kuna kliimamuutuste negatiivse mõju kohta on mitmeid tõendeid.

4.5 Meede 5: kujundada veebisaidist Climate-ADAPT ühtne teabepunkt Euroopa kliimamuutustega kohanemist käsitleva teabe hankimisel ja hõlmata sellesse (2014. aastal) tulevased Copernicus kliimateenused.

4.5.1 Komitee toetab otsust koondada kliimamuutusi käsitleva teabe kogumine ja jagamine Climate-ADAPTi veebisaidile. Climate-ADAPTi koostoime riiklike platvormidega nõuab liikmesriikidelt lisapingutusi, kui võtta arvesse, et praegu on asjaomased kõikehõlmavad portaalid olemas üksnes kuuel liikmesriigil. Piirkondlike omavalitsuste ja erasektori antav teave ei ole praegu piisav.

4.5.2 Komitee leiab, et programmi Copernicus kliimateenused (teabe kogumine Euroopa satelliidivõrgu ja maale ehitatud süsteemide kaudu) on meetmete võtmisel väga olulised. Liidetuna muude ametite, eelkõige NASA vaatlustulemustega, annab Euroopa sellega oma panuse üleilmsesse kliimamuutuste vastasesse võitlusesse.

4.6 Meede 6: lihtsustada ühise põllumajanduspoliitika, ühtekuuluvuspoliitika ja ühise kalanduspoliitika vastupanuvõime suurendamist kliimamuutustele.

4.6.1.1 **Ühine põllumajanduspoliitika.** Üleilmselt on põllumajandus otseselt või kaudselt vastutav 30 % kasvuhoonegaasi heitkoguste eest, mistõttu on olemas hea võimalus neid tõhusamate viljelusmeetoditega vähendada. Erinevalt muudest sektoritest on otsesed heitkogused põllumajanduslikule tootmisviisile loomupäraselt omased, mistõttu tuleb selle eripära arvesse võtta.

4.6.1.2 Arvamuses „Kliimamuutuste ja põllumajanduse seosed Euroopas”⁽⁵⁾ rõhutas komitee tõsisemaid probleeme, mida pöud Lõuna-Euroopa piirkondades põhjustaks, ning märkis muu hulgas, et „põllumajandus ei ole mitte ainult kliimamuutuste ohver, vaid annab panuse ka kasvuhoonegaaside heitkogustesse”. Seepärast kutsus komitee „komisjoni üles täpsemalt analüüsima, kuidas erinevad üksteisest eri põllumajanduslike kasutusvormide kliimaatilised mõjud, et selle põhjal tuletada poliitilised tegutsemisvõimalused, nt toetuspoliitika raames”.

4.6.1.3 Komitee võtab teadmiseks, et 26. juuni 2013. aasta poliitilise kokkuleppe [ühise põllumajanduspoliitika osas] alusel investeeritakse aastatel 2014–2020 rohkem kui 100 miljardit eurot, aitamaks põllumajandusel toime tulla pinnase kvaliteedi, vee, bioloogilise mitmekesisuse ja kliimamuutustega seotud probleemidega. Sellel eesmärgil on 30 % otsetoetustest seotud keskkonnale kasulike põllumajandustavade täitmisega ja vähemalt 30 % maaelu arengu programmide eelarvest tuleb eraldada keskkonnanahoidlikule põllumajandusele.

4.6.1.4 **Ühtekuuluvus.** Mittetegutsemine või tegutsemise edasilükkamine võib nõrgendada ELi ühtekuuluvust. Samuti suurenevad prognooside kohaselt kliimamuutuste mõju tõttu kogu ELis sotsiaalsed erinevused. Seepärast on vaja erilist tähelepanu pöörata muutustest kõige enam mõjutatud ja juba niigi ebasoodsas olukorras (halb tervis, madal sissetulek, puudulikud elamistingimused, vähene liikuvus) olevatele sotsiaalsetele rühmadele ja piirkondadele.

4.6.1.5 Programmitöö perioodiks 2014–2020 peab komisjon tulema välja tugeva sõnumiga, et kõik Euroopa poliitikavaldkonnad peavad olema seotud kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemisega. Kliimamuutustega kohanemine peab olema selgesõnaliselt sees igas riiklikus strateegilises raamistikus ja rakenduskavas. Selles osas soovib komitee, et projektide heakskiitmise eeltingimus oleks keskkonnaalaste eesmärkide täitmine. Projekte, millel on kliimamuutuste osas negatiivne mõju, tuleb vähendada miinimumini või need täielikult välistada. Komisjoni ühtekuuluvuspoliitika kohta tehtud seadusandlikes ettepanekutes, mis jõustuvad 2014. aastal, mainitakse küll kliimamuutustega kohanemist, kuid komitee arvates tuleks sellealaseid nõudeid rangemaks muuta.

4.6.1.6 **Ühine kalanduspoliitika.** Komisjon ei maini mingeid asjaomaseid erimeetmeid. ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni arvates peab kohanemismeetmete üks põhi-eesmärk olema veeökosüsteemide jätkusuutlikkus, millest sõltub kalandus.

4.6.1.7 Metsandus, mis on ülioluline looduslik süsinikkioksiidi talletaja, on üks valdkondadest, mida kliimamuutused tõsiselt mõjutavad. Väga tugevad orkaani tüüpi tuuled hävitavad tulevikus metsaalasid, mistõttu on vaja need enneaegselt asendada. Kuival ja kuimal ajal suureneb hävitavate metsatulekahjude arv. Neil teguritel on oluline mõju kõnealuse sektori majandusele ja erinevatele maaelu aspektidele.

⁽⁵⁾ ELT C 27, 3.2.2009, lk 59.

4.7 Meede 7: tagada taristu suurem vastupidavus.

4.7.1 Tõenäoliselt on see suurim proovikivi, millega avaliku sektori otsustajad peavad kliimamuutustega kohanemist käsitleva strateegia osas silmitsi seisma. Peamised ohud taristule on kliimamuutustega võimenduda võivate äärmuslike ilmastikunähtuste tekitatud kahju või häving; rannikualade üleujutused jõgede kallastel ja meretaseme tõusust tingitud üleujutused; elektrienergia ja joogivee tagamise raskused ning kliima soojenemise mõjud ettevõtete tegevuskuludele. Mõnda taristut ei pruugi kliimamuutused otseselt mõjutada, kuid teenustele füüsilise juurdepääsu puudumise korral need ei toimi (nt info- ja kommunikatsioonitehnoloogia).

4.7.2 Avalikud ja erainvestorid peavad taristuprojektide rahastamiskavades arvestama üleilmse soojenemisega kaasneva mõjuga. Teatud ehitustööd nõuavad investeringuid liikmesriikidelt, kes on majanduskriisi tõttu sageli eelarvepiirangute küüsis.

4.7.3 Tuginedes volitustele hinnata kliimamuutuste mõju eurokoodeksitele, teeb komisjon ettepaneku töötada koos Euroopa standardimisasutuste (Euroopa Standardikomitee, Euroopa Elektrotehnika Standardikomitee ja Euroopa Telekomunikatsioonistandardite Instituut), finantsasutuste ning teadusorganisatsioonidega välja hoonete ja riiklike ehitustööde standardimise programmides vajalikud muudatused. Komitee märgib selles osas, et standardimudelites peavad taristu vastupidavus ja usaldusväärsus olema tähtsamad läbinisti majanduslikest ja investeerijatele kasumlikest kriteeriumidest. Võttes arvesse, et Euroopas on näiteid selle kohta, et jõesängide ahendamine või soode kuivendamine on üleujutuste mõju süvendanud, tuleks rajada mõistlikud linnaplaneerimismudelid. Samuti võiks soovitada näiteks selliseid meetmeid nagu taimkattega katused või fassaadid hoonetele, kus see võimalik on.

4.7.4 Kohanemisstrateegias tuleb arvesse võtta elanikkonna vananemist, kuna vanemad ja eelkõige eakaimad inimesed on väga tundlikud äärmusliku temperatuuri ja niiskuse suhtes. Ühe näitena tuleb kaaluda tervishoiu- ja hooldekeskuste varustamist piisavalt võimsate, vähese CO₂-heitega ja usaldusväärsete kliimaseadmetega.

4.7.5 Komitee on oma varasemates arvamustes (ces1607-2011 ja ces492-2012) toetanud üleeuroopaliste transpordivõrkude (TEN-T) kahetasandilise käsitluse kasutuselevõttu ja spetsiaalsete Euroopa transpordikoridoride loomist, mille eesmärk on luua sidus transpordivõrk kõige olulisemate kauba- ja reisijateveovoogude jaoks. Komitee arvates on see kasulik eesmärk, mis tugineb samuti vajadusele kehtestada prioriteetid nappide rahastamisvahendite kasutamisel. Kuid taristuinvesteringute koondamine kõnealustesse koridoridesse suurendab ka ELi transpordisüsteemi haavatavust, juhul kui neis peaksid häired tekkima. Komitee rõhutab, et kõnealuste transpordikoridoride investeringute kavandamisel ja rahastamisel on vaja sellega arvestada. Lisaks ehituskonstruksioonide suurele vastupidavusele tähendab see, et Euroopa transpordikoridoride ühe osana tuleb kavandada ümber- ja möödasõiduteid.

4.8 Meede 8: edendada kindlustus- ja muud finantstooteid.

4.8.1 Aruanne looduskatastroofide vastase kindlustamise kohta ELis (Euroopa Komisjoni Teadusuuringute Ühiskeskus (2012), „Natural Catastrophes: Risk Relevance and Insurance Coverage in the EU“) osutab parema statistilise teabe vajadusele. Ent tuginedes saadaolevale teabele, on kindlustuse leviku määr (erakindlustuste katted ja valitsuse *ex ante* või *ex post* sekkumise osa SKPst) üldiselt madal. Näiteks üleujutuste osas ei ole leviku määr enamikes liikmesriikides eriti kõrge, välja arvatud neil juhtudel, kui üleujutuste vastane kindlustus kaasneb mõne muu kindlustuskattega. Samuti on asjaomane määr madal seoses tormi- ja põuariskiga, ehkki viimane neist avaldab liikmesriikidele mõõdukat mõju.

4.8.2 Komitee toetab komisjoni otsust esitada loodus- ja inimtekkeliste katastroofide vastu kindlustamise kohta roheline raamat ⁽⁶⁾ kindlustusturu tugevdamiseks ning riigieelarve liigse riskikoormuse vähendamiseks, tehes sellega seoses järgmised märkused:

- piisavate kohanemismeetmete võtmine võimaldab vähendada kindlustuskulusid;
 - kohasel kindlustuspoliitikal, mis võtab arvesse tootjate olukorda, on eriline tähtsus põllumajandussektorile;
 - riskide ulatuslikkuse tõttu peab riik alati tegutsema viimase astme kindlustajana;
 - haavatavamate ja kindlustuspoliitside võtmiseks puuduvate ressurssidega inimeste katmiseks on vajalikud sotsiaalpoliitika meetmed.
5. Komitee soovib konkreetselt analüüsida struktuurilisi muutusi, mida on vaja kliimamuutustega kohanemiseks ellu viia teatavates poliitikavaldkondades ning kaupade ja teenuste tootmises. Ehkki kliimamuutused mõjutavad peamiselt põllumajandust, metsandust, ehitust ja taristuid, võivad ka paljud teised majandussektorid vajada kohanemismeetmeid. Allpool on välja toodud mõned aspektid, mida võiks silmas pidada.
- Tööhõive. Seni ei ole tehtud üksikasjalikke analüütilisi uurimusi kohanemismeetmete mõju kohta töötajate ametialasele väljaõppele ja tööhõivele.

⁽⁶⁾ COM(2013) 213 final.

- Tööstus. Tööstussektorite suure mitmekesisuse tõttu ei ole kliimamuutuste mõju kõikjal ühesugune. Kliimamuutustega kohanemine, juhul kui see on vajalik, nõuab investeeringuid ning sellised tööstusharud nagu raua- ja terasetööstus peavad heitkoguste vähendamiseks tegema olulisi tehnoloogilisi ja rahalisi jõupingutusi. Nõutavad investeeringud tuleks hõlmata finantsprognosisse ja teavitada neist asjakohaselt investoreid.
- Ehitus. Kohanemismeetmed mõjutavad oluliselt elamute ja taristute ehitamist, tuues eeldatavasti kaasa kulude suurenemise. Eurokoodeksitega ei ole siiani sätestatud kliimamuutuste alaseid nõudeid ja see viga tuleb kahtlemata parandada (7).
- Teadus- ja arendustegevus ning innovatsioon. Kliimamuutused on juba viimastel kümnenditel mõjutanud vahendite jaotamist (seda tõendab ELi uus rahastamiskava) ning ülikoolide ja ekspertkeskuste teadusprogramme. On loodud uusi erialasid ja kutsekirjeldusi. See on suundumus, mis eeldatavalt tulevikus süveneb.

Brüssel, 16. oktoober 2013

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

(7) ELT C 198, 10.7.2013, lk 45–50.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb ametlikku kontrolli ja muid ametlikke toiminguid, mida tehakse eesmärgiga tagada toidu- ja söödaalaste õigusnormide ning loomatervise ja loomade heaolu, taimetervise, taimse paljundusmaterjali ja taimekaitsevahendite eeskirjade kohaldamine ning millega muudetakse määruseid (EÜ) nr 999/2001, (EÜ) nr 1829/2003, (EÜ) nr 1831/2003, (EÜ) nr 1/2005, (EÜ) nr 396/2005, (EÜ) nr 834/2007, (EÜ) nr 1099/2009, (EÜ) nr 1069/2009, (EÜ) nr 1107/2009 ja määruseid (EL) nr 1151/2012, (EL) nr [...] /2013 ning direktiive 98/58/EÜ, 1999/74/EÜ, 2007/43/EÜ, 2008/119/EÜ, 2008/120/EÜ ja 2009/128/EÜ (ametliku kontrolli määrus)”

COM(2013) 265 final – 2013/0140 (COD)

ja teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega nähakse ette sätted toiduahela, loomade tervise ja heaolu ning taimetervise ja taimse paljundusmaterjaliga seotud kulude haldamise kohta ning muudetakse nõukogu direktiive 98/56/EÜ, 2000/29/EÜ ja 2008/90/EÜ, määruseid (EÜ) nr 178/2002, (EÜ) nr 882/2004 ja (EÜ) nr 396/2005, direktiivi 2009/128/EÜ ja määrust (EÜ) nr 1107/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsused 66/399/EMÜ, 76/894/EMÜ ja 2009/470/EÜ”

COM(2013) 327 final – 2013/0169 (COD)

(2014/C 67/34)

Raportöör: **José María ESPUNY MOYANO**

23. mail ja 13. juunil 2013 otsustas Euroopa Parlament ning 7. ja 21. juunil 2013 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 43 lõikele 2, artiklile 114, artikli 168 lõike 4 punktile b ning artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmiste ettepanekute küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb ametlikku kontrolli ja muid ametlikke toiminguid, mida tehakse eesmärgiga tagada toidu- ja söödaalaste õigusnormide ning loomatervise ja loomade heaolu, taimetervise, taimse paljundusmaterjali ja taimekaitsevahendite eeskirjade kohaldamine ning millega muudetakse määruseid (EÜ) nr 999/2001, 1829/2003, 1831/2003, 1/2005, 396/2005, 834/2007, 1099/2009, 1069/2009, 1107/2009 ja määruseid (EL) nr 1151/2012, [...] /2013 ning direktiive 98/58/EÜ, 1999/74/EÜ, 2007/43/EÜ, 2008/119/EÜ, 2008/120/EÜ ja 2009/128/EÜ (ametliku kontrolli määrus)”

COM(2013) 265 final – 2013/0140 (COD),

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega nähakse ette sätted toiduahela, loomade tervise ja heaolu ning taimetervise ja taimse paljundusmaterjaliga seotud kulude haldamise kohta ning muudetakse nõukogu direktiive 98/56/EÜ, 2000/29/EÜ ja 2008/90/EÜ, määruseid (EÜ) nr 178/2002, (EÜ) nr 882/2004 ja (EÜ) nr 396/2005, direktiivi 2009/128/EÜ ja määrust (EÜ) nr 1107/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsused 66/399/EMÜ, 76/894/EMÜ ja 2009/470/EÜ”

COM(2013) 327 final – 2013/0169 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 1. oktoobril 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 493. istungjärgul 16.–17. oktoobril 2013 (16. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 133, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 4.

1. Järeldused

Kontrollid

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab üldjoontes ettepanekut ametlike kontrollide kohta, mille eesmärk on tagada inimeste, loomade ja taimede tervise kõrge tase ja ELi siseturu toimimine.

1.2 Komitee peab positiivseks nii ühise analüüsisüsteemi loomist kui ka seda, et igas liikmesriigis on olemas referentlaborid.

1.3 Komitee näeb problemaatiliseks kontrollitasude kehtestamist iga liikmesriigi omal äranägemisel, arvestades, et need võidakse kehtestada ebahühtlaselt. Seepärast pooldatakse tasude ühtlustamist nende haldamise kriteeriumide ja meetodika osas, aga siiski mitte tasu rahalise suuruse osas, mis peab vastama iga riigi asjaoludele.

1.4 Komitee on vastu ametlike kontrollide rahastamisele 100 % ulatuses igas liikmesriigis ainult kõnealuste tasude alusel, sest see tekitab ohu, et pädevad ametiasutused ei pea oma kontrollides esmatähtsaks suuremat tõhusust.

1.5 Seoses mikroettevõtjatele tasu maksmisest erandi tegemisega juhib komitee tähelepanu ohule, et võimalik erinevus tasude kohaldamises liikmesriikides võib põhjustada turumoonutusi. Turumoonutuste riski saaks vähendada, kui õigusakti ettepanekus või selle hilisemal rakendamisel kehtestatakse kogu ELis ühesugused kriteeriumid tasu maksmise kohustusest vabastamise heakskiitmiseks, mis oleksid täpsemad ja piisavalt ulatuslikud, et hõlmata tegelike olude paljusust kõnealuses sektoris, samuti selleks, et võtta eriti arvesse VKEsid ja mikroettevõtjaid.

1.6 Samas peab komitee vajalikuks kehtestada eelnevale lisaks, et tunnustatakse mõnedes ettevõtetes juba kehtestatud tõhusaid enesekontrolle, mida viivad läbi ettevõtte enda kvalifitseeritud töötajad. See võib väljenduda nn riiklike kontrollitasude alanemises kõnealustes ettevõtetes, sest neis saab oluliselt vähendada riigiametnike tööd, kes saavad seega täita oma kontrolliülesandeid neis ettevõtetes, kus ei ole sellise enesekontrolli läbiviimiseks piisavalt tööjõudu.

1.7 Komitee peab oluliseks, et selle õigusakti tulevasel rakendamisel tuleb arvesse võtta asjaolu, et kontrolli rakendamisel eri liikmesriikides puudub ühtsus ning et tööjõu ja rahaliste vahendite erinevus eri liikmesriikide kontrollitegevuses võib tekitada moonutusi vastavate põllumajandus- ja loomakasvatusturgude kontrollides, millel on negatiivsed tagajärjed kõigi jaoks.

Kulud

1.8 Komitee toetab üldjoontes kulude haldamise ettepanekut, mille eesmärk on tagada toidu- ja toidutootmissüsteemide ohutuse kõrge tase, parandada loomade tervist ja heaolu, tuvastada ja likvideerida taimetervise ja loomade tervist ning tagada ametliku kontrolli tõhusus.

1.9 Komitee peab positiivseks praegu mitmes õiguslikus aluses esitatud finantsätete asendamist ühe ühtse, selge ja tänapäevase finantsraamistikuga, mis optimeeriks kulude finantsjuhtimise rakendamist ning toimimist toidu ja sööda valdkonnas.

1.10 Komitee toetab ettepanekut edendada programmi „Parem koolitus ohutuma toidu nimel” ühtlustatud lähenemiseviisi alusel eesmärgiga parandada riikide ja Euroopa Liidu kontrollisüsteemide toimimist.

1.11 Kindla maksimumsumma kehtestamise suhtes ning arvestades, et seda summat ei ole lubatud suurendada, kuna see on lisatud juba kindlaks määratud mitmeaastasesse kavasse, on komitee seisukohal, et määruse ettepanek on paljudes kulude haldamise aspektides ebatäpne, mistõttu ei saa hinnata, kas see summa on piisav või mitte.

1.12 Seoses juurdepääsuga põllumajandussektori kriisibireservile teatud asjaoludel peab komitee vajalikuks selgitada, kuidas saavad liikmesriigid hädaolukorras sellest vahendeid. Kuna kõnealusest reservist antakse vahendeid looma- ja taimetervise seotud hädaolukordades, leiab komitee ühtlasi, et on asjakohane asendada mõiste „kriis põllumajandussektoris” mõisega „kriis agrotööstussektoris”.

1.13 Viimasena, seoses uurimisprogrammidega taimetervise tuvastamiseks ja tervishoiu meetmete väljatöötamiseks liikmesriikide äärepoolseimates piirkondades taotleb komitee, et komisjon arvestaks ka võimalikke taimeterviseid, mis pärinevad kolmandatest riikidest, mis moodustavad Euroopa Liidu jaoks olulise osa toiduahelasektoris kasutatava tooraine ja töödeldud toodete tarnetest, sealhulgas kuluartikleid taimetervise või tootmisstandardite ühtlustamiseks nende riikidega.

2. Kontrolle käsitleva ettepaneku kokkuvõte

2.1 Komisjoni ettepaneku eesmärk on vaadata läbi ametliku kontrolli käsitlevad õigusaktid, et parandada puudused nende sõnastuses ja kohaldamises. Selle eesmärk on kehtestada kindel, läbipaistev ja jätkusuutlik õigusraamistik, mis sobib paremini eesmärkide saavutamiseks. Ettepaneku *ratio legis* hõlmab ka puudusi, mida Toidu- ja Veterinaaramet on tuvastanud teatud liikmesriikide kontrollisüsteemides.

2.2 Dokument sisaldab kolme olulist muudatust looma- ja taimetervise ning taimse paljundusmaterjali valdkonna õigustiku ajakohastamiseks, et uuendada ja integreerida ametliku kontrolli süsteemi nii, et see oleks sidus ELi poliitika uuendamisega kõnealustes sektorites.

2.3 Kolmandatest riikidest pärit kaupu käsitleva ametliku kontrolli suhtes kohaldatakse praegu regulatiivseid sätteid koos valdkondlike õigusnormidega, mille nõudeid kohaldatakse loomade ja loomsete toodete ning taimede ja taimsete toodete impordi suhtes ning toidu- ja söödakontrollide suhtes.

2.4 Komisjon kinnitab, et kehtiv laiaulatuslik õigusaktide kogum võimaldab ELil käsitleda esilekerkivaid riske või hädaolukordi kaubandusmoonutusi põhjustamata, kuid tõdeb, et kõnealust ELi impordikontrollisüsteemi saaks muuta ühtsemaks olemasolevate valdkondlike õigusaktide läbivaatamise ja konsolideerimise abil.

2.5 Mis puutub ametliku kontrolli rahastamisse, siis on määruses kinnitatud üldpõhimõte, et iga liikmesriik eraldab enda ametliku kontrolli jaoks piisavalt rahalisi vahendeid, ning samuti kohustus võtta teatud piirkondades nn kontrollitasu.

2.6 Ettepanekus säilitatakse liikmesriikide kohustus määrata riigis referentlabor iga komisjoni määratud ELi referentlabori jaoks.

2.7 Lõpuks on määrusesse lisatud uus säte nõuete rikkumise eest kohaldatavate karistuste kohta, milles nõutakse, et liikmesriigid peavad tagama, et eiramise korral kohaldatavad rahalised karistused kehtestatakse sellisel tasemel, mis tühistaks majandusliku kasu, mida toimepanija soovis tahtliku rikkumise abil saada.

3. Kulused käsitleva ettepaneku kokkuvõte

3.1 Komisjoni määruse ettepaneku eesmärk on aidata tösta inimeste, loomade ja taimede tervise kaitse taset kogu toiduahela ulatuses, suurendada tarbijakaitse ja tarbijate teavitamise taset ning tagada kõrgetasemeline keskkonnakaitse, soosides samas konkurentsivõimet ja töökohtade loomist.

3.2 Nende eesmärkide saavutamiseks on vaja piisavalt rahalisi vahendeid. Selleks et tagada kulutuste tõhus suunamine asjakohaseks otstarbeks, tuleb seada konkreetset eesmärgid ja näitajad nende eesmärkide saavutamise hindamiseks.

3.3 Kõnealune Euroopa Liidu poolne rahastamine toimub toetuste, hangete, lepingute sõlmimise ja asjaomastele valdkondadele pühendunud rahvusvahelistele organisatsioonidele tehtavate maksete kaudu. Kõnealuses määruses on loetletud abikõlblikud meetmed, mida EL võib rahastada, samuti rahastamiskõlblikud kulud ja kohaldatavad protsendimäärad.

3.4 Nagu on sätestatud ettepanekus mitmeaastase finantsraamistiku kohta aastateks 2014–2020, esitab komisjon toidu ja söödaga seotud kulude maksimumsummaks 1 891 936 000 eurot. Lisaks sellele soovitatakse ettepanekus luua hädaabimehanism reageerimiseks kriisiolukordades.

3.5 Rahastamiskõlblike kulude hüvitamiseks määratava lõpliku protsendimäära osas ning arvestades kõnealuses määruses seatud eesmärkide tähtsust, on määruse ettepanekus kehtestatud rahastamiskõlblike kulude rahastamine 100 % ulatuses alati, kui meetmete rakendamise kaasnab ka mitterahastamiskõlblike kulused.

3.6 Loomataudide ja zoonooside puhangute likvideerimiseks, tõrjeks ja seireks ettenähtud riiklike programmide osas on määruse ettepanekus kehtestatud, et riiklike programmide jaoks eraldatakse ELi rahastamisvahendeid, et vähendada inimeste ja loomade tervist ohustavate loomataudide ja zoonooside puhanguid.

3.7 Seoses hädaabimeetmetega taimedele või taimsetele saadustele kahjulike organismide (taimekahjurid) likvideerimiseks nähakse määruse ettepanekus ette, et EL annab rahalise

panuse nende likvideerimise ning teeb kättesaadavaks rahastamisvahendid hädaabimeetmete jaoks võimalike kahjuripuhangute leviku vältimiseks. Samuti on sätestatud, et EL rahastab asjakohaseid uuringuid tagamaks teatud kahjurite õigeaegse tuvastamise.

3.8 Määruses kinnitatakse, et EL eraldab ametliku kontrolli jaoks rahalist toetust. Rahastatakse eelkõige ELi referentlaborid, et aidata neil kanda komisjoni tööprogrammide rakendamise tulenevaid kulusid. Samuti antakse rahalist toetust andmebaaside ning arvutipõhiste infotötlussüsteemide loomiseks ja tööks.

3.9 Lõpuks lubatakse määrusega komisjonil kontrollida, et nimetatud rahastamisvahendeid kasutatakse tõepoolest rahastamiskõlblike meetmete rakendamiseks, et tagada ELi rahastamisvahendite vastutustundlik ja tõhus kasutamine.

4. Üldised märkused

Kontrollid

4.1 Komitee pooldab komisjoni ettepanekut ja kavatsust kaitsta ühtset turgu ning tagada kogu ELis ühtlane kõrgetasemeline tervisekaitse, aidates vältida õiguslikke tühimikke.

4.2 Komitee toetab eesmärgi ajakohastada ja tugevdada kontrollivahendeid ja ametlikke kontrole nii, et suureneks nende kasutamine ja tõhusus.

4.3 Komitee väljendab muret kontrollitasude kehtestamise pärast iga liikmesriigi poolt ilma eelnevalt kindlaksmääratud summa kehtestamiseta. See võib tekitada riigiti erinevusi, mis vähendavad mõnede ettevõtjate konkurentsivõimet teiste suhtes.

4.4 Komitee pooldab sätteid proovide võtmise ja analüüsimise kohta, millega nähakse ette, et analüüsi tehakse ametlikes laborites, luues ühise süsteemi võrdlevate analüüside tegemiseks.

4.5 Komitee peab väga positiivseks riikide ja laborite vahelist kooskõlastamist ning pooldab seepärast ühe referentlabori olemasolu igas liikmesriigis.

Kulud

4.6 Komitee pooldab komisjoni ettepanekut ja kavatsust saavutada toiduohutuse ja toiduainete tootmissüsteemide ohutuse kõrge tase, parandada loomade tervist ja heaolu, tuvastada ja likvideerida taimekahjurid ning tagada ametliku kontrolli tõhusus.

4.7 Komitee toetab eesmärki kehtestada meetmed ja rahastamiskõlblikud kulud.

4.8 Komitee pooldab rahastamismäärade ratsionaliseerimist määruse sätetega, milles kehtestatakse standardne rahastamismäär 50 % rahastamiskõlblikest kuludest. Seda võib teatud tingimustel suurendada 75 või 100 %-ni.

4.9 Komitee peab positiivseks, et määruses kehtestatakse halduskoormuse vältimiseks toetuse miinimumsummaks 50 000 eurot.

4.10 Komitee peab väga positiivseks rahastamisreservi kasutamise võimalust kriisi korral agrotööstussektoris, samuti rahaliseks toetuseks kahjuripuhangute uurimiseks ja tuvastamiseks.

4.11 Lõpuks peab komitee seoses ametliku kontrolliga soodsa määruses kehtestatud rahalise toetuse võimalust ELi referentlaboritele ja nende täiendamise projektidele.

5. Konkreetsed märkused

Kontrollid

5.1 Komisjoni ettepanek on liiga ebamäärane tasu suuruse kindlaksmääramise ja varieeruva või moodulite kaupa makstava (olenevalt riigi või Euroopa kriteeriumidest) või kindlasummalise tasu mudeli valiku osas. Operatiivtasandil võib ELi eri liikmesriikides teenustasude kehtestamisel ühtse halduskultuuri puudumine tekitada olukorra, et praktikas esineb riikide seas lahknevusi sõltuvalt sellest, kas nad rakendavad tasu või mitte või teevad seda erineva ajakava järgi.

5.2 Tasudest erandi tegemise põhjuste osas ei pruugi komisjoni ettepanek vastata selle tööstusharu ettevõtjate paljususele ELis, mistõttu on soovitatav rohkem täpsustada tasu vähendamise eri kategooriaid, et vältida põhjendamatu vahetegemist ettevõtete vahel nende suuruse alusel, mis moonutab ühtset turgu.

5.3 Ettepanekus ei ole konkreetselt nimetatud või näidatud, mis ülesandeid täidavad veterinaarid ja kontrollispetsialistid põllumajanduslikes majapidamistes.

Kulud

5.4 Määruses tehtud ettepanekut vähendada komisjoni otsuste arvu, näiteks rahastamisvahendite tagasimaksmise korral, ei ole piisavalt selgitatud, sest kõnealuses dokumendis ei mainita, milline organ seda otsustab.

5.5 Komisjoni ettepanekus on sätestatud, et Euroopa Liit annab rahalist toetust hädaabimeetmete korral, mis võetakse teatud loomataudide või zoonooside puhangute ilmnemisel ja arenemisel, kuigi ettepanekus ei ole täpsustatud, millised on konkreetsed rahastamismeetmed.

5.6 Taimetervise hädaabimeetmete osas peetakse oluliseks, et komisjoni ettepanekus kaalutaks võimalust teha ELi rahaline toetus kahjurite tuvastamise uurimisprogrammide ning kolmandatele riikidele suunatud taimetervise toetusmeetmete loomiseks ja juhtimiseks kättesaadavaks kõigile huvitatud kasutajatele kogu ELis.

5.7 Mis puutub liikmesriikide riigiametnike väljaõppe parandamisse, siis peab komitee komisjoni kavatsust positiivseks, kuid peab tingimata vajalikuks eelnevalt ühtlustada selle määruse kohaldamisala puudutavad normid, et tagada kontrollisüsteemide parem toimimine praktikas.

5.8 Viimaseks ja seoses kolmandate riikidega, mis moodustavad Euroopa Liidu jaoks olulise osa toiduahelasektoris kasutatava tooraine ja töödeldud toodete tarnetest, leiab komitee, et ettepanekus tuleks arvesse võtta taime- ja loomatervise alaste õigusnormide võimalikku ühtlustamist kõnealuste riikidega.

Brüssel, 16. oktoober 2013

Euroopa
Majandus- ja Sotsiaalkomitee president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse meretranspordist pärit süsinikdioksiidiheite seiret, aruandlust ja kontrolli ning millega muudetakse määrust (EL) nr 525/2013”

COM(2013) 480 final – 2013/0224 (COD)

(2014/C 67/35)

Raportöör: **Stefan BACK**

Nõukogu otsustas 16. juulil 2013 ja Euroopa Parlament 4. juulil 2013 vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 192 lõikele 1 ja artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse meretranspordist pärit süsinikdioksiidiheite seiret, aruandlust ja kontrolli ning millega muudetakse määrust (EL) nr 525/2013”

COM(2013) 480 final – 2013/0224 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 1. oktoobril 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 493. istungjärgul 16.–17. oktoobril 2013 (16. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 134, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 9.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komitee peab kiiduväärseks ettepanekut võtta vastu määrus, milles käsitletakse laevandusest pärit CO₂-heite seire-, aruandlus- ja kontrollisüsteemi (MRV süsteem) ELis (ettepanek) kui esimest sammu, et rakendada 2011. aasta transpordipoliitika valges raamatus sätestatud laevandussektorist pärit CO₂-heite vähendamise meetmeid ⁽¹⁾.

1.2 Komitee tunnustab seire-, aruandlus- ja kontrollisüsteemi kui esimest sammu järkjärgulises plaanis saavutada Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni (IMO) kokkulepe laevandusest pärit CO₂-heite vähendamise kohustuslike meetmete suhtes, ning märgib kiitvalt ära suurema energiatõhususe ja väiksema heite, mille süsteemi rakendamine eeldatavasti kaasa toob ⁽²⁾.

1.3 Komitee hindab asjaolu, et kuigi ettepanek ei ole nende eesmärkide täitmiseks praegu piisav, läheb see meetmete suhtes, mida võib võtta riigi või piirkonna tasandil seoses kolmandate riikidega, siiski nii kaugemale, kui näib mõistlik. Komitee on seisukohal, et selles aspektis on ettepanekus õige tasakaal saavutatud.

1.4 Komitee teeb heameelt tõsiasi, et ettepaneku kulude ja tulude suhe on asjaomaste laevaoperaatorite jaoks soodne.

Komitee ootab, et komisjon jälgiks nimetatud aspektiga seoses ettepaneku rakendamise tulemust ning võtaks asjakohased meetmed, kui näiteks selgub, et prognoositud kulu ja tulu avaldab konkurentsivõimele kahjustavat mõju.

1.5 Komitee peab küsitavaks, kas on vaja kütusetarbimisest ja heitkogustest kaugemale minevat täiendavat operatiivteavet, mida ettepaneku alusel artikli 9 punktides d–g, artikli 10 punktides g–j ning II lisas sätestatu kohaselt tuleb jälgida ning mille kohta tuleb andmed esitada, ning kahtleb, kas see pakub mingit lisaväärtust, eriti kuna laevandussektor peab vähemalt osa neist andmetest tundlikuks äriteabeks ning seisukohad selle kokkuvõtlikul kujul kättesaadavuse väärtuslikkuse suhtes näivad lahknevad.

1.6 Komitee juhib tähelepanu komisjoni sinise vööndi algatusele, millega leevendada lähimereveo halduskoormust, ning on seisukohal, et sellist käsitusviisi tuleks rakendada ka kõnealuse ettepaneku suhtes ⁽³⁾.

1.7 Komitee märgib, et valges raamatus püstitatud eesmärkide saavutamiseks on vaja võtta täiendavaid meetmeid ning peab ülimalt oluliseks, et niisugused meetmed võetaks IMO raames, et hoida ära oht sattuda konfliktliki ELi mitte kuuluvate liikmetega ja/või kahjulik mõju ELi laevanduse konkurentsivõimele.

⁽¹⁾ COM(2011) 144 final, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Valge raamat – Euroopa ühtse transpordipiirkonna tegevuskava – Konkurentsivõimelise ja ressursitõhusa transpordisüsteemi suunas”, ELT C 24, 28.1.2012, lk 146-153, eelkõige punktid 1.2, 3.7, 3.8 ja 3.11.

⁽²⁾ COM(2013) 480 final.

⁽³⁾ COM(2013) 510 final – „Sinine vöönd, laevanduse ühtne transpordipiirkond”.

2. Sissejuhatus

2.1 Rahvusvahelisest meretranspordist pärit heide moodustab tänapäeval 3 % maailma kasvuhoonegaaside heitest ning 4 % ELi kasvuhoonegaaside heitest. Prognooside kohaselt moodustavad meretranspordi heitkogused 2050. aastal 5 % kogu maailma heitkogusest ning ELi tasandil suurenevad kogused märkimisväärselt – kasv on 51 % ja 86 %, sõltuvalt valitud võrdlusaastast (vastavalt 2005 ja 1990) (4).

2.2 Nii ELi 2008. aasta energia- ja kliimapaketis, ELi strateegias „Euroopa 2020” (5) kui ka 2011. aasta transpordipoliitika valges raamatus kehtestatakse kaugeleulatuvad kasvuhoonegaaside vähendamise eesmärgid. Üldine ELi eesmärk on vähendada heidet võrreldes 1990. aasta tasemega 20 %, mis üleilmse kokkuleppe korral tõuseb 30 %-ni (6). Rahvusvahelise laevanduse valdkonna suhtes kehtestati transpordipoliitika valges raamatus eesmärk vähendada heidet võrreldes 2005. aasta tasemega 2050. aastaks 40 %.

2.3 Laevandussektoril puudub aga õiguslik kohustus oma kasvuhoonegaaside vähendada, erandiks on seejuures IMO väävlit käsitlev määrus, mis võeti ELi õigustikku üle direktiivi 2012/33/EL kaudu. Rahvusvaheline meretransport on ainus transpordisektor, millel ei ole kohustust vähendada ELi kasvuhoonegaaside heidet.

2.4 Sellegipoolest on nii Euroopa Ülemkogu kui ka Euroopa Parlament teinud avaldused selle kohta, et kõik sektorid peaksid heite vähendamisele kaasa aitama.

2.5 Transpordisektoris on seatud eesmärgid ELi heitkogustega kauplemise süsteemi lisatud tsiviillennunduse valdkonnas ning need kehtivad ka ELi lennujaamadesse saabuvate ja sealt väljuvate lendude suhtes. Selle meetme rakendamine on ELi-väliste lendudega seoses siiski ajutiselt edasi lükatud, et hõlbustada ülemaailmse kokkuleppe saavutamist Rahvusvahelises Tsiviillennunduse Organisatsioonis (7).

2.6 Laevanduse valdkonnas ei ole ELi tasandil määratud mingeid siduvaid eesmärke, sest peeti asjakohasemaks oodata IMO ülemaailmselt kooskõlastatud meetmeid.

2.7 Nõukogu ja Euroopa Parlamendi 2009. aasta avalduste kohaselt tähendab aga tõsiasi, et 31. detsembriks 2011 ei olnud EL ega selle liikmesriigid kiitnud IMO raames heaks ühtegi

rahvusvahelist kokkulepet, et komisjon peaks tegema ettepaneku kaasata rahvusvahelisest meretranspordist tekkiv heide ühenduse heitkoguste vähendamise kohustusse, need jõustuksid 2013. aastaks ning oleksid kavandatud viisil, mis piiraks kahjulikku mõju ühenduse konkurentsivõimele (8). Neile avaldustele järgnes 2012. aasta oktoobris komisjoni avaldus.

2.8 Kuigi IMO ei ole vastanud 2009. aasta avaldusele rahvusvahelise kokkuleppega, on võetud vastu otsused uute laevade energiatõhususe parandamiseks ning tehtud täiendavad energiatõhususe parandamise ettepanekud, mille raames võiks heite seire, aruandlus ja kontroll olla esimene samm. Sel taustal arvab komisjon, et jätkuv töö IMO-s võib viia otsusteni heite vähendamise turupõhiste meetmete kohta. Kohustust tegutseda piirkondlikult ELi tasandil peaks seega täitma nii, et toetatakse jätkuvat tööd IMO-s. Komisjon on väljendanud tugevat poolehoidu IMO juhitud ülemaailmse lähenemisviisi suhtes ning toimib jätkuvalt selle kohaselt, vaatamata IMO tegevuse aeglasele arengule kõnealusel valdkonnas. Komisjon jälgib pidevalt edasiminekut ja kaalub kõiki tulevase samme ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni ja IMO tegevust arvesse võttes.

2.9 Esimene sellesuunaline samm peaks olema heitkoguste seire-, aruandlus- ja kontrollisüsteemi loomine. See võimaldaks jälgida arengut ja edendada suuremat energiatõhusust ettevõtjatasandil, mis võiks seega vähendada kulusid suuremal määral kui kulub seire-, aruandlus- ja kontrollisüsteemi toimimiseks. Kogemusi võib ammutada olemasolevatest ettevõtjatasandi süsteemidest. Piirkondlikku ELi seire-, aruandlus- ja kontrollisüsteemi tuleks rakendada koostöös IMOga ning seda võib kohandada võimalike tulevaste sarnaste IMO meetmetega. See võiks olla ka esimene samm astmelises plaanis lisada meretranspordist pärit kasvuhoonegaaside heide energiatõhususe nõuete ja/või turupõhiste meetmete kaudu heitkoguste vähendamise kohustusse ELi või rahvusvahelisel tasandil.

3. Euroopa Komisjoni ettepanek

3.1 Komisjon on teinud ettepaneku võtta vastu määrus, mis pakub raamistikku üle 5 000 tonnise kogumahutavusega laevadelt pärit CO₂-heite seire, aruandluse ja kontrolli süsteemi jaoks. Süsteem hõlmab kogu liiklust ELi sadamates ja sadamate vahel ning ELi ja esimese ELi-välise sihtsadama või viimase ELi-välise lähtesadama vahel. Seda kohaldatakse kõikide laevade suhtes, sõltumata nende lipust, välja arvatud sõjalaevade, riigi teenistuses olevate aluste ja väikelaevade suhtes. Ettepaneku hinnangul välistab mahutavuskünnis ligikaudu 40 % kõikidest laevadest, kuid nende arvele jääb ainult 10 % CO₂-heitest.

3.2 2. jaos esitatud põhjustel tuleb süsteemi rakendada tihedas koostöös IMO ja muude rahvusvaheliste organisatsioonidega ning seda on võimalik kohandada kooskõlas võimalike edaspidiste IMO ideedega.

(4) COM(2013) 479.

(5) COM(2010) 2020.

(6) COM(2013) 479.

(7) Direktiiv 2008/101/EÜ ja otsus nr 377/2013/EL.

(8) Otsuse nr 406/2009/EÜ põhjendus 2 ja direktiivi 2009/29/EÜ põhjendus 3.

3.3 Komisjoni soovitatud seire-, aruandlus- ja kontrollisüsteem pakub raamistikku, mille abil tagada, et omanikud/laevaoperaatorid koguvad iga määrase kohaldamisalasse kuuluva laeva ja iga reisi, sealhulgas sadamates toimuva liikumise kohta asjakohased andmed. Toimub ka iga-aastane aruandlus. Aruandluse kiidavad heaks akrediteeritud tõendajad ning heakkiidetud aastaaruanded esitatakse komisjonile ja lipuriigile. Aastaaruanded tehakse avalikuks ning tõendajate väljastatud vastavustõendeid tuleb hoida süsteemiga hõlmatud laevade pardal. Vastavust kontrollib lipuriik, samuti kontrollitakse seda sadamariigi kontrollisüsteemi kaudu. Nõuete täitmata jätmisel rakendatakse sanktsioone, teatud juhtudel laeva väljasaatmist, s.t keeldu siseneda ELi sadamatesse enne, kui nõuete täitmise probleem on lahendatud.

4. Üldised märkused

4.1 Komitee märgib ära ettepanekus peituvad strateegilised eesmärgid, mis on laiahaardelised ja lähevad kaugemale ettepaneku sisust, püüdes luua edasisteks läbirääkimisteks faktilise aluse ning teha edusamme laevandusest pärit CO₂-heidet oluliselt vähendavate meetmete suunas. Komitee tunnustab neid strateegilisi eesmäärke, märgib kiitvalt ära komisjoni suundumuse saada kontroll süsinikdioksiidi heitkoguse ja selle muutumist puudutava olukorra üle läbipaistval ja usaldusväärsel viisil, rakendades soovitatud määрусega loodatavat aruandlus- ja kontrollisüsteemi. Ta jagab ka veendumust, et niisugune teadmistaas võiks aidata edasi viia IMO raames toimuvat tööd, et jõuda kokkuleppele meretranspordi põhjustatava CO₂-heite vähendamise kohustuslikes meetmetes. Sellega seoses osutab komitee ka oma arvamusele⁽⁹⁾ ettepaneku kohta võtta vastu määrus kasvuhoonegaaside heite seire- ja aruandlusmehhanismi ning kliimamuutusi käsitleva muu olulise riigisisese ja liidu teabe esitamise kohta ning otsuse nr 280/2004/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta, mis on võetud vastu määrusena (EL) nr 525/2013.

4.2 Komitee märgib kiitvalt ära ka ettepanekus sisalduva osalise alt üles lähenemisviisi, mille kohaselt edendab ettevõtjatasandil kogutav teave eeldatavasti meetmeid energiatõhususe parandamiseks ettevõtjatasandil, millega kaasneks väiksem kütusetarbimine ja väiksem heide transporditud ühiku kohta määraga 2 % aastas. Samuti vähendaks see ettepanekule lisatud mõjuhinnangu andmetel netokulusid 2030. aastaks 1,2 miljardi euro võrra aastas, võttes arvesse seire-, aruandlus- ja kontrollisüsteemi rakendamise kulu, mille peab suurelt jaolt kandma laevandussektor.

4.3 Komitee rõhutab siiski, et oluline on jälgida pidevalt, kui täpne on hinnang ettepaneku kulude-tulude suhte kohta laevandussektori ja ühiskonna aspektist. Ta palub ka tungivalt, et komisjon teeks viivitamatult ettepaneku parandusmeetmete

kohta, kui ilmneb, et tulevase seire-, aruandlus- ja kontrollisüsteemi raames laevandussektorile kehtestatud nõuded tähendavad laevandussektori jaoks konkurentsivõimet kahjustavat koormust.

4.4 Komitees tekitab kahtlusi ettepanek laiendada seire- ja aruandluskohustusi nii, et need hõlmaksid ka kaubanduslikke ja tegevuslikke aspekte. Komitee lisab, et selle lisateabe nõude proportsionaalsus on küsitav, sest see läheb kaugemale ettepaneku esmasest eesmärgist koguda teavet CO₂-heite kohta. Lisaks on laevandussektor kahelnud selle kasulikkuses ning asjakohased andmed võivad kuuluda ka tundliku äriteabe hulka. Seda arvesse võttes näib täiendavate halduskohustuste kehtestamine olevat vastuolus ka lihtsustamissooviga, mis on ELi meretranspordi hõlbustamist taotleva komisjoni sinise vööndi algatuse põhiline lähtepunkt. Sellega seoses märgib komitee ka, et kohustus esitada sedalaadi teavet oleks eriti koormav lähimeveo valdkonna jaoks, mis hõlmab lühikesi reise ja mitmeid sihtkohti.

4.5 Komitee nõustub ka hinnanguga, mille kohaselt ei ole ettepanekust tulenev oodatav heite vähenemine kaugeltki piisav, et saavutada 2011. aasta transpordipoliitika valges raamatus merendussektori jaoks püstitatud eesmäärke. Kiiresti on vaja täiendavaid ja tõhusamaid meetmeid.

4.6 Sellega seoses tuleb komitee meelde ka oma varasemad meretranspordi poliitikat ja keskkonnanõudeid käsitlevad arvamusi⁽¹⁰⁾, milles ta on järjekindlalt kiiduväärseks pidanud keskkonda parandavaid algatusi, kuid sellegipoolest ka väitnud, et meretranspordi üleilmset olemust arvestades tuleks niisugused meetmed võtta üleilmisel tasandil IMO raames.

4.7 Sellega seoses tuleb komitee meelde, et ettepanek kehtib ka ELi mittekuuluvate riikide lipu all sõitvate laevade suhtes. Kuigi see ei põhjusta probleeme ELi-siseste vedude jaoks, võivad probleemid tekkida ELi ja ELi-väliste sadamate vahelise transpordi puhul. Komitee on seisukohal, et see võib tähendada pigem praktilist ja poliitilist, mitte õiguslikku probleemi, pidades silmas võimalikke vastumeetmeid või mitmest paralleelsest sellelaadsest süsteemist põhjustatud raskusi. Komitee loodab, et kavandatud süsteem osutub selle kohaldamisalasse kuulujate jaoks piisavalt ligitõmbavaks ning et erinevalt heitkogustega kauplemise süsteemist tsiviillennunduses ei teki kolmandate riikide operaatoritega seoses mingeid raskusi.

⁽⁹⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus laevakütuste väävlisalduse kohta, ELT C 68, 6.3.2012, lk 70–74.

⁽¹⁰⁾ „Laevakütuste väävlisaldus”, ELT C 68, 6.3.2012, lk 70–74; „Mere-majanduse kasv: jätkusuutliku majanduskasvu võimalused mere- ja merendusvaldkonnas”, ELT C 161, 6.6.2013, lk 87–92; „Strateegilised eesmärgid ja soovituselised seoses ELi meretranspordipoliitikaga kuni 2018. aastani”, ELT C 255, 22.9.2010, lk 103–109; „Kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteem lennunduses”, ELT C 133, 9.5.2013, lk 30–32; „Kasvuhoonegaaside heite seire- ja aruandlusmehhanism”, ELT C 181, 21.6.2012, lk 169–173; „Euroopa Liidu integreeritud merenduspoliitika”, ELT C 211, 19.8.2008, lk 31–36; „Keskkonnanõudlik meretransport ja siseveetransport”, ELT C 277, 17.11.2009, lk 20–24.

4.8 Komitee jagab arvamust, et kohustuslikud meetmed CO₂-heite vähendamiseks, mis lähevad ettepaneku sisust kaugemale, tuleks leppida kokku IMO raames, et suurendada nende eduka rakendamise võimalusi. Ta on ka seisukohal, et piirkondliku ELi määruse puhul tekivad suurema tõenäosusega mitmesugused rakendamisprobleemid, eeskätt seoses kolmandate riikidega.

4.9 Komitee märgib, et ettepanekuga seonduvas mõjuhinangus järeldatakse, et turupõhised meetmed on kõige tõhusamad selleks, et saavutada piisav CO₂-heite vähendamine tasemele, mis võimaldab täita 2011. aasta transpordipoliitika valges raamatus sätestatud eesmärgid meretranspordist pärit heite jaoks.

4.10 Komitee juhib tähelepanu ka ohule, et piirkondlikud kohustuslikud heite vähendamise meetmed, eeskätt turupõhised meetmed, võivad kahjustada Euroopa laevanduse konkurentsivõimet.

4.11 Seepärast peab komitee kiiduväärseks ka ettepanekus ette nähtud kohustust komisjonile hoida IMO ja teiste asjakohaste rahvusvaheliste organisatsioonidega meretranspordist pärit CO₂-heite jaoks ettenähtud ELi seire-, aruandlus- ja kontrollisüsteemi rakendamise suhtes tihedat sidet ning samuti komisjoni valmisolekut kohandada ELi süsteem IMO raames kokkulepitava tulevase seire-, aruandlus- ja kontrollisüsteemiga.

4.12 Komitee julgustab komisjoni ja liikmesriike avaldama jätkuvalt IMO survet, et langetataks kiired otsused piisavate, eelistatavalt turupõhistel meetmetel põhinevate abinõude kohta, millega vähendada meretranspordi CO₂-heidet.

4.13 Komitee märgib, et kuigi komisjon peab IMOd hõlmavat lahendust väga tähtsaks, ei välista ta piirkondlikke meetmeid ELi tasandil, kui praegune asjade käik IMO osutub tulemuseni ei vii. Komitee tunneb heameelt, et ühtegi tähtaega niisugusteks piirkondlikeks meetmeteks ei näi olevat kehtestatud ning hoiatab meetmete eest, mis võivad heite vähendamist vähe mõjutada, kuid millega võivad kaasneda suuremad kulud väiksema konkurentsivõime näol või mis võivad tekitada probleeme kolmandate riikidega, kui sellised meetmed mõjutavad nende lipu all sõitvaid laevu, vähemalt EL-i välistes vetes.

4.14 Komitee kiidab heaks ka valdkondliku seire, aruandluse ja kontrolli ning määruse (EL) nr 525/2013⁽¹¹⁾ alusel kehtestatud üldise kasvuhoonegaaside heite seiresüsteemi vahelise sideme.

⁽¹¹⁾ Määrus (EL) nr 525/2013 kasvuhoonegaaside heite seire- ja aruandlusmehhanismi ning kliimamuutusi käsitleva muu olulise siseriikliku ja liidu teabe esitamise kohta ning otsuse nr 280/2004/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta.

5. Konkreetsete märkused

5.1 Komitee märgib, et seire-, aruandlus- ja kontrollisüsteemi jaoks valitud käsitlus paneb süsteemi rakendamisega seotud suurema koormuse laevaomanike ja laevaoperaatorite ning akrediteeritud töendajate õlule, samas kui liikmesriigid, komisjon ja Euroopa Meresõiduohutuse Amet täidavad peamiselt järelevalvetöö ülesandeid ja võtavad aruandeid vastu. Sellega püütakse võimaldada ära kasutada olemasolevat ettevõtjatasandi kogemust ja vähendada ELi institutsioonide halduskoormust.

5.2 Komitee on seisukohal, et heitearuandluse taseme parandamiseks tuleks aruandluses tunnustada olulisi erandmeid, nagu laeva jääklass või asjakohaste navigeerimistingimuste olemasolu.

5.3 Komitee on seisukohal, et soovitatud seire-, aruandlus- ja kontrollisüsteemi mõned aspektid on tarbetult keerukad ja ressursimahukad. Näiteks on raske mõista, miks tuleb aastaaruandluse jaoks koostada ametlik kontrolliaruanne, võttes arvesse, et heakskiidetud aastaaruannete kohta väljastatakse vastavustõend ning selle tõendi peamised osad tehakse samuti avalikuks. Komitee arvab, et vastavustõendist peaks piisama, vastavustõendist keeldumise korral peaks vahest kaasnema põhjendatud kontrolliaruanne.

5.4 Kuigi kindlasti on kasulik esitada andmed ettepaneku kohaselt ka komisjoni asutustele, mis vastutavad kasvuhoonegaaside heite seire ja aruandlust käsitleva määruse (EL) 525/2013 rakendamise eest, on raske mõista, miks peaksid liikmesriigid olema kohustatud saatma komisjonile eraldi aruande, mis on kohandatud käesoleva määruse kohaldamiseks, võttes arvesse, et kogu asjakohase teabe võiks lihtsalt koondada ühte aruandesse, mille seejärel kõikidele asjaosalistele võib esitada.

5.5 Komitee kahtleb ka, kas ettepaneku artikli 20 lõikes 3 sätestatud väljasaatmise sanktsiooni kohaldamisala on mõistlik, sest näib, et see takistaks laeva sisenemast kõikidesse ELi sadamatesse, sealhulgas oma lipuriigi sadamatesse. Oleks mõistlik ette näha teatav varjupaigasadam, mis võimaldaks nõuetele vastavuse probleemid lahendada.

5.6 Komitee küsib, kas rakendamiseks ettenähtud tähtajad ei ole tarbetult pikad ning kas tegelikult ei oleks võimalik tähtaega ühe aasta võrra lühendada. Näiteks kui on ette nähtud, et ettepanek peaks jõustuma 1. juulil 2015, ei ole seirekavasid vaja komisjonile esitada varem kui 30. augustiks 2017, kuigi seireprotsess ise ei alga tegelikult enne kui 1. jaanuaril 2018. See tähendab ligikaudu 2,5 aasta pikkust üleminekuperioodi, mida komitee peab üsna pikaks, arvestades asjaolu, et vastu tuleb võtta ka mitmed delegeeritud õigusaktid ja rakendusaktid.

5.7 Komitee arvab ka, et kavandatav Euroopa säästva laevanduse foorum võib olla hea kontaktpunkt rakendamisprobleeme puudutavate arvukate küsimuste jaoks.

5.8 Komitee on täheldanud ettepanekuga seoses ka mitmeid tehnilisi probleeme. Artikli 14 lõikes 1 on nimetatud nii „ettevõtjat” kui ka „laevaoperaatorit”, samas kui artikli 3 määratluste kohaselt hõlmab mõiste „ettevõtja” nii omanikke kui ka operaatoreid. Nii artikli 15 lõikes 5 kui ka artikli 16 lõikes 3 delegeeritakse komisjonile volitused võtta vastu delegeeritud õigusakte muu hulgas tõendaja akrediteerimismeetodite kohta. Komitee soovib kontrollimenetlusi käsitleva artikli 15 lõikest 5 välja jätta viite tõendajate akrediteerimise meetoditele ning säilitada see artiklis 16, milles käsitletakse tõendajate akrediteerimist.

5.9 Artiklis 23 nähakse ette ulatuslik volitamine, et delegeeritud õigusaktidega täiendada ja muuta I ja II lisa sätteid, et võtta arvesse mitmeid elemente, sealhulgas teaduslikku tõendusmaterjali, laevade pardal olevaid asjaomaseid andmeid, rahvusvahelisi eeskirju ja rahvusvaheliselt tunnustatud standardeid, et teha kindlaks kõige täpsemad ja tõhusamad heiteseire meetodid ning suurendada heite seire ja aruandlusega seoses nõutava teabe täpsust. Komitee on seisukohal, et selline volitamine läheb märksa kaugemale kui kohandused tehnilise arenguga ning näib lubavat muudatusi, nagu heiteseire meetodite kindlakstegemine, mis on ettepaneku jaoks olulised. Seepärast on komitee seisukohal, et sellises ulatuses volitamine võib olla vastuolus ELi toimimise lepingu artikliga 290. Samasugune küsimus tekib seoses kontrollimenetlust puudutava volitamisega artikli 15 lõikes 3.

Brüssel, 16. oktoober 2013

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president*

Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Mikro- ja nanoelektronikakomponentide ja -süsteemide Euroopa strateegia”

COM(2013) 298 final

(2014/C 67/36)

Raportöör: **Laure BATUT**

3. juulil 2013. aastal otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Mikro- ja nanoelektronikakomponentide ja -süsteemide Euroopa strateegia”

COM(2013) 298 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioon võttis arvamuse vastu 30. septembril 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 493. istungjärgul 16.–17. oktoobril 2013 (16. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 112, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 1.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab komisjoni soovi saavutada Euroopa juhtpositsioon mikro- ja nanoelektronikakomponentide ja -süsteemide valdkonnas ning koondada võimalikult kiiresti ja piiriülevalt selle projekti ümber liikmesriigid, teadusuuringud, investeeringud ja energia, et kanda selle tippteadmised üle tootmise ja tööhõivesse.

1.2 Komitee on seisukohal, et mikro- ja nanoelektronika komponendid ja -süsteemid võivad olla uue tööstusrevolutsiooni aluseks ning seetõttu on kõnealuses valdkonnas Euroopa tööstusstrateegia asemel vaja pigem tõelist üldsuse huvidele vastavat ühist tööstuspoliitikat, mille koordineeritud korraldamise peaks tagama komisjon, et Euroopa ettevõtted oleksid võimelised võtma juhtpositsiooni tootmises ja turgudel. See aspekt jäeti komisjoni ettepanekus käsitlemata.

1.3 Komitee on arvamusel, et olemasolevaid tipptaseme klastreid, mis on Euroopa jõupingutuste edendamiseks esmatähtsad, tuleb suurendada ja edasi arendada. Potentsiaal tugevneks, kui ka vähem arenenud üksused kogu ELis saaksid kasu teatistes kavandatud laiaulatuslikust avaliku ja erasektori rahastamiskavast. Sellega seoses tuleb muuta riigiabi ja toetuste andmise korda, kuna probleem, millega seisab silmitsi Euroopa kõrgtehnoloogia tööstus, ei ole Euroopa ettevõtete vaheline konkurents, vaid pigem maailma tasandil konkurentsivõimeliste ettevõtete ja liidrite puudumine paljudes kõrgtehnoloogia sektorites. Kõnealust poliitikavaldkonda tuleks selle tippsektori jaoks muuta paindlikumaks ja seda mitte üksnes kavandatud ühise

tehnoloogiaalgatuse jaoks, vaid ka selleks, et aidata ettevõtetel jõuda – sarnaselt Aasia ja Ameerika Ühendriikidega – maailma tipptasemele.

1.4 Komitee peab soovitavaks, et siin vaadeldava teatise teemaks oleva strateegia eesmärk oleks Euroopa mahajäämuse tasatõlgemine ja kogu väärtusahela (juhtivad ettevõtted toodete ja turgude suhtes, alltöövõtjad, platvormid, alustehnoloogia tootjad ja projekteerimisettevõtted) katmine omandatud Euroopa oskustega, ning toetab ELi ettevõtjate huvide kaitsmist iga vabakaubanduslepingu raamistikus, mille üle praegu läbirääkimisi peetakse (Jaapan, USA). Komitee toetab Euroopa Komisjoni Euroopa-keskset käsitlust, kuid tunneb muret selle rakendamise pärast ülemaailmse väärtusahela raames. Nimelt on Euroopa tõelised nõrgad küljed toodete puudus, vähene turuosa ja juhtivate tootmisettevõtete vähesus. Kuid komitee soovib komisjonil siiski mitte eirata tugevate liikmesriikide arengut kui piiriüleste sünergiate põhitegurit.

1.5 Komitee jaoks on uus mikro- ja nanoelektronikakomponente ja -süsteeme käsitlev strateegia igati tervitatav, kuid see peaks olema kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikli 3 lõikega 3 ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitega 9 ja 11. Kuna tegevuskava ei koostata enne 2013. aasta lõppu, soovib komitee, et selles võetaks arvesse sotsiaal-majanduslike tagajärgi elusolenditele ja iseäranis säästvate arengule, arvestades mikro- ja nanoelektronika komponentide ja nendes kasutatavate materjalide kiiresti suurenevat mõju igapäevases elus teadustegevusele, tööhõivele, koolitusele, kvalifikatsioonide ja oskuste peamisele arendamisele ning kodanike ja kõnealuses sektoris töötavate inimeste tervisele.

1.6 Komitee soovib peale elektroonika juhtrühma ka uusi kodanikulähedasi haldusstruktuure, võttes arvesse eesmärgiks olevate avalike investeeringute tähtsust – viis miljardit eurot seitsme aasta jooksul – ja kõnealuse sektori strateegilist tähtsust.

1.7 Komitee soovib teha strateegiast vahekokkuvõtte.

2. Sissejuhatus

2.1 Oma investeeringute kiirendamise poliitika raamistikus, mis toetab tugevamat Euroopa tööstust majanduse kasvaks ja taastumiseks (COM(2012) 582 final) avaldas Euroopa Komisjon teatise mikro- ja nanoelektronikakomponentide ja -süsteemide kohta, mis on juba määratletud progressi võimaldavate tehnoloogiatena ühes varasemas teatises (COM(2012) 341 final) ja mis vastab programmi „Horisont 2020” kaudu elluviidavale strateegia „Euroopa 2020” juhtalgatusele nr 6.

2.2 Mikro- ja nanoelektronikakomponendid ja -süsteemid ning progressi võimaldavad tehnoloogiad on rea tootekategooriate alus, ilma milleta ei saa edaspidi üheski tegevusvaldkonnas hakkama, ning need aitavad kaasa innovatsioonile ja konkurentsivõimele. Üheksa põhilist tootekategooriat on (1) arvutid, (2) arvutite välisseadmed ja kontoriseadmed, (3) olmeelektronika, (4) serverid ja salvestusseadmed, (5) võrguseadmed, (6) autoelektronika, (7) meditsiinielektronika, (8) tööstuselektronika ja (9) militaar- ning lennundus- ja kosmoseelektronika.

2.3 Komitee väljendab heameelt, et komisjon võtab kõnealuses uues teatises arvesse teatavaid soovitusi, mida komiteel on olnud võimalus oma varasemates arvamusetes väljendada⁽¹⁾, ning et komisjon väljendab oma tõelist tahet turgu tagasi vallutada. Edu pandiks on teadusuuringute tulemuste senisest tõhusam kasutamine ja senisest suurema rõhu asetamine juhtivatele toodetele ja ettevõtetele.

2.4 Komisjoni enda andmete kohaselt oli 2012. aastal ainuüksi kõnealuse sektori kogukäive maailmas ligikaudu 230 miljardit eurot ning mikro- ja nanoelektronikakomponente ja -süsteeme sisaldavate toodete väärtus umbes 1 600 miljardit eurot. Võttes ühelt poolt arvesse asjaolu, et Euroopa Liidus toimus kümneaastane seisak toetuse osas valdkonna teadusuuringutele, arendustegevusele ja innovatsioonile (teatise punkt 5.2), ning teiselt poolt asjaolu, et viimase 15 aasta jooksul on suur osa tootmisest kolinud Aiasse, kus on olemas vajalikud patendid ja kvalifitseeritud tööjõud (teatise punkt 3.3), teeb komisjon ettepaneku töötada välja uue Euroopa elektroonika-tööstuse strateegia, soovitudes koordineeritud avaliku sektori investeeringuid ning avaliku ja erasektori partnerlusi, et teha kõrgtehnoloogiasse 10 miljardi euro ulatuses avaliku ja erasektori investeeringuid.

3. Teatise kokkuvõte

3.1 Ameerika Ühendriikidele ja Aasiale mikro- ja nanoelektronikakomponentide ja -süsteemide tootmise osas järelejäudmiseks ja võrdsetel alustel konkureerimiseks teeb komisjon järgmised ettepanekud:

– suurendada ja kooskõlastada teadusuuringutesse, arendustegevusse ja innovatsiooni tehtavaid investeeringuid ning tagada liikmesriikide ja ELi jõupingutuste piiriülene sünergia;

– tugevdada esirinnas püsimiseks olemasolevaid Euroopa tipp-taseme klastreid;

– töötada selle nimel, et muuta Euroopa digitaalsed komponendid (ränikiibid) võimsamaks, odavamaks (450 nm läbimõõduga keraamilised ruudud ehk vahvlid – „rohkem Moore'i seadust” (inglise keeles „More Moore”) ja arukamaks („tahame Moore'i seadusest enam” (inglise keeles „More than Moore”);

– investeerida seitsme aasta jooksul 10 miljardit eurot, millest pool peaks tulema piirkondade, liikmesriikide ja ELi avaliku sektori allikatest ning ülejäänud pool avaliku ja erasektori partnerlustest, et katta väärtus- ja innovatsiooniahel, muu seas ka programmi „Horisont 2020”⁽²⁾ raames.

Seega on komisjoni eesmärkideks

– pakkuda Euroopa tähtsaimatele tööstustele rohkem Euroopa mikro- ja nanoelektronikakomponente ja -süsteeme;

– tugevdada kõnealuste tehnoloogiate tarneahelaid ja ökosüsteeme, pakkudes VKEdel rohkem võimalusi;

– suurendada arenenud tootmistehnoloogiasse tehtavaid investeeringuid;

– ergutada Euroopa tööstuse konkurentsivõime tõstmiseks kõikjal innovatsiooni, sh projekteerimise vallas.

4. Üldised märkused

4.1 Nanotehnoloogiad hõlmavad kõiki elektroonika- ja optoelektronikatooteid. Need kujutavad endast nn ülalt alla-poolle (*top-down*) tehnoloogiaid, milles kasutatakse peenema (mikro)struktuuriga materjale, et valmistada selliseid komponente nagu transistorid, kondensaatorid ja juhtelemendid. Hiljutised uuringud on rohkem keskendunud nn alt üllespoolle lähenemisviisile (*bottom-up*), liikudes (1 kuni 100 nm) nanoelementide nagu molekulide ja nanotorude integreeritud struktuuride liitmise suunas, millel on juba olemuslikud elektrilised omadused ning mis suurendavad jõudlust ja laiendavad räni võimet veelgi.

⁽¹⁾ ELT C 44, 15.2.2013, lk 88; ELT C 54, 19.2.2011, lk 58.

⁽²⁾ COM(2011) 808 final; „Horisont 2020 – teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm”.

Nagu punktis 2.2 märgitud, kasutatakse elektroonikakomponente ja -süsteeme väga erinevates valdkondades, nii et need mõjutavad peaaegu igat tööstus- ja kaubandustegevuse mõõdet, samuti pea igat meie isikliku elu aspekti. Ammendatavat loetelu ei saa enam esitada.

4.2 Komitee tunneb heameelt, et rõhku pannakse tõelisele tööstusstrateegiale, mis käsitleb elektroonikat, mis mõjutab kõikide tegevusvaldkondade innovatsioonisuutlikkust, konkurentsivõimet ja Euroopa tulevikku, ning et komisjonil on soov teha sellest liikmesriikide jaoks ühine liikumapanev jõud Euroopa juhtpositsiooni ülesehitamiseks. Peamiste progressi võimaldavate tehnoloogiate ülemaailmsel turgudel on konkurents väga karm ja kapital liigub mujale kui Euroopasse. ELi peab oma positsiooni taastamiseks maailmas pakkuma liikmesriikidele asjaomastele tööstustele kohandatud tingimusi.

4.3 Teatise kavandatav strateegia on äärmiselt Euroopa-keskne ja selles keskendutakse Euroopa elektroonikatööstuse väärtusahela lünkade täitmisele. Ent elektroonikatööstuse väärtusahelad on ülemaailmsed, mitte piirkondlikud. Kolm põhisalejat on järgmised: juhtivad ettevõtjad, allhanketootjad ja platvormi liidrid. Kuid tööstuses laiemalt on oluline roll paljudel muudel üksustel, sh tarkvara müüjad, tootmiseseadmete tootjad, turustajad ja üldisemate komponentide ja allsüsteemide tootjad.

Ülemaailmse väärtusahela kõige tugevamate ettevõtjate – ülemaailmsete kaubamärkidega liiderettevõtted ja komponentide tarnijad, kellel on tugev platvormi liidri positsioon – hõlmatav väärtus võib olla äärmiselt suur. Teatise ei tooda täpselt välja, millisesse ülemaailmse väärtusahela osasse kavatses komisjon oma jõupingutused suunata ja kas tema eesmärgid lähevad kaugemale üldistest komponentidest ja allsüsteemidest.

4.4 Selleks et meelitada sellesse sektorisse vajalikke märkimisväärseid rahalisi vahendeid, tahab komisjon soodustada koostööd ja vastastikuseid tegevusi ning ootab teadlastelt ja elektroonikatööstuse juhtidelt (AENEAS'e ja CATRENE'i juhatuse liikmed, „Nanoelectronics beyond 2020“), et nad aitaksid komisjonil määrata 2013. aasta lõpuks kindlaks strateegiat suunava tegevuskava.

4.5 Komitee tunneb heameelt selle tugeva edasiliikumise soovi üle ning leiab, et strateegia vajab laialdast toetust. Kõnealune valdkond väärib enam kui Euroopa tööstusstrateegiat – tõelist ühist tööstuspoliitikat, mis pakuks teadlastele lühi- ja pikaajalises perspektiivis tervikliku poliitilist visiooni. See valdkond on Euroopa ellujäämise seisukohast esmatähtis. Eesmärgiks on saada kasu massiefektist, et muuta teadustegevus toodeteks ning seejärel tooted turustatavateks. Seetõttu on

äärmiselt oluline ennetada ühelt poolt tööstuse arengut vähemalt viieks aastaks, nagu seda teevad kolmandate riikide konkureerivad kaubandusettevõtted, ja teiselt poolt sild kodanikuühiskonnaga.

Kuigi spetsialistidel on tippteadmisi kitsastes niššides, on selle valdkonna VKEdel lõpptoote projekteerimise ja müügi vahele jäävas etapis puudu vahenditest, oskustest ja nähtavusest. EL vajab strateegiad, tooteid ja liidreid. Seda aspekti ei ole teatises piisavalt arvesse võetud.

4.6 Punktis 2.2 loetletud esimese nelja tootekategooria puhul on ainult üks ülemaailmne liider Euroopast. Ülejäänud sektorites on Euroopa kohalolu olulisem, ent üheski sektoris ei ole Euroopa domineerival positsioonil. Komitee avaldab kahetsust selle üle, et komisjoni strateegia ei ole täpsem tõkete osas, mis takistavad sisenemist ülemaailmsesse väärtusahelasse. Esimene oluline samm oleks tuua allhanketootmine tagasi.

4.7 Komitee tunneb heameelt, et komisjon peab vajalikuks kiiremas korras tõhustada ja eelkõige koordineerida kõiki ametivõimude poolt selles valdkonnas tehtavaid jõupingutusi, et ELil jääks kõnealuste tehnoloogiate suhtes omandiõigus alles ka pärast seda, kui neid müüakse kogu maailmas.

4.8 Komitee on seisukohal, et sünergiate soodustamine rahvusvahelisel tasandil on määrava tähtsusega ja sama tähtis on stimuleerida liikmesriikide dünaamilisust sünergilise suhte alusena. Euroopa on vaid tema osade summa. Liikmesriikidel endil on intellektuaalsed oskused, et avaldada ülemaailmset mõju. Sama oluline kui piiriülene sünergia on riigi enda dünaamilisus, visioon ja sihiteadlikkus.

4.9 Koordineerimine peab olema äärmiselt struktureeritud, et liikmesriikide vahel täheldatud killustumine ei suureneks piirkondlikul või isegi ülikoolitasandil (tipptaseme klastrid). Tuleb tagada, et strateegia oleks kohandatud mikro- ja nanoelektronika sektorile omastele pädevusvaldkondadele;

4.10 Komitee arvates on vaja tasakaalu turundusel põhineva strateegia ja vajaliku ühise tööstuspoliitika vahel. Turg ei tohiks olla ainuke võrdluspunkt (teatise punkti 5.3 teine lõik; lisa punkt 4). Ent EL ei tohi pöörata selga turupõhisele avastamisele.

4.11 Tugevam Euroopa tööstus ja uus elektroonikakomponente ja -süsteeme käsitlev strateegia on väga tervitatavad, kuid nad peaksid siiski olema kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikliga 3 ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitega 9 ja 11. Hoolimata kõikide nende tegurite keerukusest tuleb siiski käsitleda nanotehnoloogiate arengu ja nanotehnoloogiatega kaasneva arengu sotsiaalmajanduslikke tagajärgi.

4.11.1 Komitee on seisukohal, et sektori töökohtade arvu, koolituste, kvalifikatsioonide ja nõutavate oskustega seotud andmeid tuleks analüüsida ja kvantifitseerida. Töökohtade loomine on praegu tõusuteel, kuid oskusi napib. Seega tuleb ilmnenu puudujääkidega tegeleda. See aga nõuab kalkuleeritavaid pikaajalisi investeeringuid. Lõppeesmärgiks on see, et kõik aitavad kaasa ELi positsiooni tugevdamisele elektroonikakomponentide ja -süsteemide maailmas. Komitee avaldab kahetsust, et komisjon ei ole neid aspekte oma kõnealus teatise käsitlenud, kuigi neid võeti laialdaselt arvesse komisjoni eelmises, 2012. aasta tekstis (COM(2012) 582 final), ning et komisjon ei ole maininud sellele valdkonnale eraldatavaid summasid.

4.11.2 Elektroonilised seadmed kuuluvad nanoosakesi sisaldavate toodete hulka, mida tarbijatele praegu ja edaspidigi pakutakse. Nanoosakesed sisalduvad hübriidmolekulaarelektroonika komponentides, pooljuhtides, nanotorudes ja nanotraatides ning samuti arenenud molekulaarelektroonikas. Madalpinge ja väikepinge vallas on nanoelektroonika oluline teema teadusuuringutes ja arendustegevuses, viies uute lülitusseadmete arendamiseni, mis toimivad energiatarbimise teoreetilise piiri lähedal biti kohta. Praegustes, arendamisel olevates või tulevastes elektroonikaseadmetes sisalduvate nanomaterjalide kulumise ja kvaliteedi halvenemise mõju kasutustsükli lõpul tuleb ELil arvesse võtta, pidades silmas säästvat arengut keskkonna ja elusolendite kaitseks, isegi kui Euroopa Komisjoni kehtestatud nanomaterjalide praegune määratlus ei hõlma tervist kui mikro- ja nanoelektroonikaga seonduvat küsimust. Tuleb järgida ettevaatuspõhimõtet.

5. Konkreetsete märkused

5.1 Tõeline tööstusstrateegia

5.1.1 Komitee peab asjakohaseks komisjoni strateegiat, mille eesmärgiks on täita väärtusahela tühimikud tootmises ning muuta suundumust, et tuua mikro- ja nanoelektrooniliste tehnoloogiate väärtusahela puuduvad osad Euroopasse tagasi. Komitee kahtleb siiski 10-aastase seisaku põhjustes (mida on selgesõnaliselt tunnistanud teatise punktis 5.2) maailmaklassi kuuluvate Euroopa teadusuuringute, arendustegevuse ja innovatsiooni eelarvetes, mis ei võimaldanud Euroopa Liidul oma positsiooni säilitada sel määrava tähtsusega hetkel, kui maailmaturul kerkis esile Hiina. Nende põhjuste ja arvamuse punktis 4 käsitletud ülemaailmse väärtusahela dünaamika analüüsimine võimaldaks vältida tulevikus samasuguste vigade tegemist ning võib-olla just seetõttu peaksime võtma eeskujuks teiste maailma piirkondade strateegiad ja leidma kasulikke stiimuleid teatavate tootmisharude taastamiseks Euroopas.

5.1.2 Komitee on seisukohal, et töajookuludest tingitud konkurentsivõime on halvanud terveid sektoreid (tekstiili-, jalatsi-, rehvi-, metallurgiatööstus jne). Allhanketootmisel on olnud samavõrdne mõju elektroonika puhul. Elektroonikat käsitlev strateegia peaks neid andmeid hõlmama ja selle raames tuleks vastu võtta uute konkurentsivõime vormide parameetrid, milleks võivad olla oskused, tippteadmised, rohkemate klastrite loomine, teadmiste levitamine rohkematele ettevõtjatele, sisenemine paindlikkuse jne.

5.1.3 Komitee on seisukohal, et lisaks rahalisele abile võiks VKEsid ja nende kaubamärke toetada ELi kooskõlastatud viisil kaitsmine. Kõnealusesse strateegiasse tuleks lisada patendid, ärisaladuse kaitsmine ning küberkuritegevuse ja patendivarguste vastane võitlus.

Mitmepoolne vabakaubandus avab kõik piirid väljaspool koor-dineeritud lähenemisviisi, mis võidaks saada WTO-lt. Komitee peab soovitatavaks, et kõnealus teatise eesmärgiks olevat strateegiat tuleks käsitleda iga vabakaubanduslepingu raamistikus, mille üle praegu läbirääkimisi peetakse (Jaapan, USA). Vastupidiselt sellele, mida soovisid Euroopa Liidu asutajad, avatakse vabakaubanduslepingutega turud eelnevalt partneritele, kellel ei ole võrdväärsed eeskirju.

5.2 Rahastamine

5.2.1 Turgudele võidujooksus osalemine nõuab investeerin-guid, mida liikmesriigid kriisi ja ELi poolt nõutavate eelarvekär-bete tõttu ei suuda enam pakkuda. Seetõttu kutsub komisjon üles erasektorit osalema. Kuid kriis muutis VKEde, eelkõige innovaatiliste VKEde jaoks laenusamamise palju keerulisemaks, kuni selleni, et nad on oma pankade poolt maha surutud.

5.2.2 Komitee tunneb heameelt, et komisjon paneb rõhku ka nende rahastamisele ja aitab kaasa nende pingete vähendamisele.

5.2.3 Avaliku sektori rahastajate suutlikkus on piiratud nende eelarvepuudujääkide ja riigivõla, sealhulgas sotsiaalsüsteemide tõttu. Kontrollimeetmed, mis on nende käsutuses, et kontrollida ettevõtjate pühendumust säilitada ja arendada oma projekteerimise ja tootmise valdkonna tegevusi Euroopas (teatise punkt 7.1 kokkuvõtlikult), ei tundu olevat piisavalt arenenud.

Komitee on seisukohal, et riigiabi ja toetuste andmise korda võiks paindlikumaks muuta, et

1. tagada, et kõnealus sektori ettevõtjad suudavad maailmaturu muutustele tulevikus paremini reageerida;
2. tagada heade tavade vastastikust tutvustamist teadlaste vahel;
3. saada rajada uusi tippkeskusi linnadesse, kes on valmis neid vastu võtma;
4. takistada vastavate solidaarsusreeglite abil Euroopa-sisest dumpingut;
5. lihtsustada rahalistele vahenditele juurdepääsu korda ja kriteeriumeid ning teavitada sellest panku.

5.2.3.1 Komitee soovib kooskõla selgitamist struktuurifondide ja Euroopa Investeerimispingaga, eelkõige tõsise finantskriisi tõttu raskustesse sattunud ELi riikide jaoks, kus avaliku sektori kulutuste massiline kahandamine lisandub erasektori investeeringute külmutamisele, kus igasugune abi on muutunud illusiooniks ja kus struktuurifondid ei suuda enam mingit imet korda saata. Komitee teeb ettepaneku, et EL looks asjaomaste teadlaste jaoks kõnealustes riikides võimaluse töötada Euroopa parimates uurimiskeskustes.

5.2.3.2 Seoses erasektori rahaliste vahenditega on komitee seisukohal, et need võivad aidata, kuid selle hüpeteesi pikaajalise strateegia aluseks võtmine oleks riskantne.

5.3 Koordineerimine

5.3.1 Komitee kiidab heaks rolli, mida EL kavatseb täita jõudude koordinaatorina ning komisjoni valiku pöörduda aluslepingu artikli 187 poole ja asutada ühissettevõtte (uus ühine tehnoloogiaalgatus). Turg üksi ei saa täita mingit „rolli” ja sellel puudub suunistest ajendatud poliitiline tahe.

5.3.2 ELi tasand on sobiv tasand valdkonnaülese tegevuse korraldamiseks, dubleerimise vältimiseks teadusuuringutes, väärtusahelate mobiliseerimiseks ja nende tulemuste turustamiseks parimates tingimustes. Komitee tuletab meelde vajadust võtta arvesse liikmesriikide vahel erinevaid teadusuuringute arengutasemeid, et mitte ainult väärtustada tipptaseme klastreid, vaid teha uued rahalised vahendid kõigile kättesaadavaks. Isegi kui sama nn ärimudelit ei saa rakendada kõikjal, tuleb toetada ka väikeettevõtete käivitamist.

5.3.3 Samuti tuleb võtta arvesse asjaolu, et manussüsteemide (varasem programm ARTEMIS) ja nanoelektronika (varasem ühine tehnoloogiaalgatus ENIAC) vertikaalne integratsioon ettevõtete ja ülikoolide vahelise horisontaalse koostöö kaudu on ambitsioonikas eesmärk. Komitee peab kasulikuks piirkondade ja tipptaseme klastrite eripärade täpsustamist ning leiab, et avastuste tulipunkt nõuab nanoomadustest aru saamiseks üha enam multidistsiplinaarsust, ning ringlema hakkava ja registreeritud patentidega seotud teabe kaitsmise eripärade täpsustamist.

5.4 Sotsiaalmajanduslikud tagajärjed

5.4.1 Need on teatisest puudu. Teatise eesmärgiks on tõhusus, kuid mitte midagi ei saa selles valdkonnas teha, kui seejuures ei võeta arvesse inimkapitali (Euroopa Liidu lepingu artikli 3 lõige 3 ning Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklid 9 ja 11).

5.4.1.1 Tööhõive

— Komisjoni andmetel annavad mikro- ja nanoelektronika ettevõtted otseselt tööd 200 000 inimesele ja kaudselt

ligikaudu 1 000 000 inimesele. Nõudlus sellealaste oskuste järele suureneb pidevalt.

— Väärtusahela lõpus peab ettevõtetal õnnestuma muuta oma investeeringud jõudluseks (kvaliteet, finantsalane, kaubanduslik). EL on ülemaailmse teadustegevuse esirinnas ning peab suutma selle tööhõivesse üle kanda.

— On aeg, et EL üldistaks niššides saavutatud pädevuse kõrget taset, arendades teavitamist, koolitamist, kvalifikatsioone jne.

— Komitee loodab, et neid projekte ei rahastata sotsiaalse kaasatuse edendamise ja vaesuse vastu võitlemise arvelt. Komitee tuletab meelde, et hästi koolitatud, kvalifitseeritud ja piisavalt tasustatud tööjõud tagab lõpptoote kvaliteedi.

5.4.1.2 Koolitus

— Komitee soovib komisjonil sellega seoses meelde tuletada teatise COM(2012) 582 final (III-D peatükk) sisu. Inimkapital ja oskused ning vajaduste prognoosimine on muude teguritega võrreldes pidevalt areneva mikro- ja nanoelektronikakomponentide valdkonna kõikide tegevuste edukuse tagamiseks vältimatud. Komisjon on juba ette näinud samaväärsuste tabeli Euroopa-sisese liikuvusest kasu saamise kohta.

— Liikmesriikide olukorrad seoses maksude, hariduse, kapitalile juurdepääsu ja tööjõukuludega on ühtlustamise puudumise tõttu täiesti erinevad. Komitee toetab komisjoni kavatsust asetada oskustele rohkem rõhku. Komitee kutsub komisjoni üles lihtsustama ELis võimalikult suurel määral koolituste, kvalifikatsioonide, oskusteabe ja diplomite lähenemist, mis on vajalikud Euroopa mikro- ja nanoelektronika väärtusahela katmiseks.

5.4.1.3 Tervishoid

5.4.1.3.1 Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon määratleb nanotehnoloogiad tehnoloogiatena, mis võimaldavad väga väikeste struktuuride ja süsteemidega manipuleerimist, nende uurimist ja rakendamist (2009). Kõnealused looduslikud või tehismaterjalid on nanotehnoloogiate puhul vältimatud ning nendega manipuleerivad ja neid kasutavad inimesed – nii kodanikud kui ka töötajad.

5.4.1.3.2 Komitee on seisukohal, et teatistes, mille eesmärgiks on viia EL selles valdkonnas maailmatasemele, on vaja esitada kasulikud hoiatused, viidata ohtudele inimeste tervisele ja tuleb meelde ettevaatusprintsipi, et kõik saaksid aru nende eelistest ja ohud oleksid miinimumini viidud, et ei korduks nn asbesti mudel. Nanoelektroniliste süsteemide teatavaid praegusi ja tulevase koostisosasid ei peata kopsu-, vere-aju- ega platsentabarjäär. Neil on arvestatav vastastikune mõju.

5.4.1.3.3 Lisaks kasutab tervishoiusektor nanoelektronilisi süsteeme ja aitab sellega kaasa teadustegevuse arengule – siinkohal tuleb meeles pidada, et see on nii tänu sotsiaalsüsteemidele, mis kujutab endast turuvõimalust teadustegevuse jaoks juhul, kui kriis, töötus ja eelarvepuudujäägid seda lubavad.

5.4.1.4 Säätsev areng

5.4.1.4.1 Komitee tuleb meelde komisjoni soovitud aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegiat (strateegia „Euroopa 2020”, COM(2010) 2020 final) ning leiab, et mikro- ja nanoelektronikakomponente ja -süsteeme käsitlev Euroopa strateegia on selles teemas kesksel kohal.

5.4.1.4.2 Viivitamatult tuleb arvesse võtta, et arendatav tööstus toodab juba praegu konkreetseid jäätmeid ning hakkab neid tootma veelgi rohkem, ning et seda tuleks teha juba teadustegevuse etapis, et juhtida ja rahastada mikro- ja nanomaterjalide, eelkõige juba toodetud materjalide ja neid kasutavate süsteemide kasutamisega (vt nn alt üllespoole lähenemisviisi),

ning lisaks tuleb arvesse võtta seda, et nende ohud ei ole veel kõigile teada. Võib-olla tuleks nendega seoses täiendada energia maksustamise direktiivi ⁽³⁾?

5.4.1.4.3 Komitee on seisukohal, et kavandatud tööstusstrateegia peab olema samastatav nn suurprojektide poliitikaga ning et see peab vastama säästva arenguga seotud nõuetele.

5.4.1.5 Juhtimine

Mõned liikmesriigid on sel tööstusrevolutsiooni teemal korraldanud kodanike arutelusid. Väärtusahela lõpus on suurimaks väljakutseks kodanike ehk tarbijate usalduse võitmine, et nad ostaksid Euroopa tooteid.

Selleks soovitab komitee kaasata sidusrühmi ning arutada riskide juhtimist ja määratleda vastutustundlik innovatsioon. Üldsuse huvi ja osalejate vastutuse perspektiivist vaadatuna võib probleemide ja huvide konfliktide kindakstegemine aidata leida ühiskondlikult vastuvõetavaid lahendusi kodanike jaoks, kes on teadlikud taotletud investeeringutest ja antud sektori strateegilisest tähtsusest.

Brüssel, 16. oktoober 2013

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president*

Henri MALOSSE

⁽³⁾ COM(2011) 169 final.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiive 2006/112/EÜ ja 2008/118/EÜ seoses Prantsusmaa äärepoolseimate piirkondade ja eriti Mayotte'i staatusega”

COM(2013) 577 final – 2013/0280 (CNS)

(2014/C 67/37)

12. septembril 2013. aastal otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 113 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiive 2006/112/EÜ ja 2008/118/EÜ seoses Prantsusmaa äärepoolseimate piirkondade ja eriti Mayotte'i staatusega”

COM(2013) 577 final – 2013/0280 (CNS).

Kuna komitee kiidab ettepaneku sisu heaks ning ei soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 493. istungjärgul 16.–17. oktoobril 2013 (16. oktoobri 2013. aasta istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamus. Poolt hääletas 149, vastu hääletas 3 ja erapooletuks jäi 6.

Brüssel, 16. oktoober 2013

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president*

Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1083/2006 seoses teatavatele liikmesriikidele Euroopa Sotsiaalfondist eraldatavate rahaliste vahenditega”

COM(2013) 560 final – 2013/0271 (COD)

(2014/C 67/38)

10. septembril 2013 otsustas Euroopa Parlament ja 6. septembril 2013 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitele 177 ja 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1083/2006 seoses teatavatele liikmesriikidele Euroopa Sotsiaalfondist eraldatavate rahaliste vahenditega”

COM(2013) 560 final – 2013/0271 (COD).

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee otsustas täiskogu 493. istungjärgul 16.–17. oktoobril 2013 (16. oktoobri istungil) võtta vastu ettepanekuid toetava arvamuse. Poolt hääletas 149, vastu hääletas 3, erapooletuks jäi 6.

Brüssel, Brüssel, 16. oktoober 2013

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president*

Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepaneku eelnõu: nõukogu määrus, toidu ja sööda radioaktiivse saastatuse lubatud piirmäärade kehtestamise kohta tuuma- või muu kiirgusavarii korral. Eelnõu on esitatud Euratomi asutamislepingu artikli 31 alusel Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele arvamuse saamiseks”

COM(2013) 576 draft

(2014/C 67/39)

6. augustil 2013 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt EURATOMi asutamislepingu artiklile 31 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepaneku eelnõu: nõukogu määrus, toidu ja sööda radioaktiivse saastatuse lubatud piirmäärade kehtestamise kohta tuuma- või muu kiirgusavarii korral”

COM(2013) 576 DRAFT

Kuna komitee nõustub ettepaneku sisuga ega soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 493. istungjärgul 16.–17. oktoobril 2013 (16. oktoobri 2013. aasta istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse. Poolt hääletas 149, vastu hääletas 3 ja erapooletuks jäi 6.

Brüssel, 16. oktoober 2013

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president*

Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu määrus, millega avatakse teatavate kalandussaaduste importi Kanaari saartele hõlmavad autonoomsed liidu tariifikvoodid aastateks 2014–2020 ja sätestatakse nende haldamine”

COM(2013) 552 final – 2013/0266 CNS.

(2014/C 67/40)

16. septembril otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 349 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: nõukogu määrus, millega avatakse teatavate kalandussaaduste importi Kanaari saartele hõlmavad autonoomsed liidu tariifikvoodid aastateks 2014–2020 ja sätestatakse nende haldamine”

COM(2013) 552 final – 2013/0266 CNS.

Kuna komitee nõustub ettepaneku sisuga ega soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 493. istungjärgul 16.–17. oktoobril 2013 (16. oktoobri 2013. aasta istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamus. Poolt hääletas 149, vastu hääletas 3 ja erapooletuks jäi 6.

Brüssel, 16. oktoober 2013

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president*

Henri MALOSSE

2014/C 67/16	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv teatavate eeskirjade kohta, millega reguleeritakse liikmesriikide õiguse kohaseid kahju hüvitamise hagnosisid liikmesriikide ja Euroopa Liidu konkurentsioiguse rikkumise korral” COM(2013) 404 final – 2013/0185 (COD) ning teemal „Komisjoni teatis kahju suuruse hindamise kohta kahju hüvitamise hagnosisid, mis põhinevad Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 101 ja 102 rikkumisel” C(2013) 3440	83
2014/C 67/17	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Copernicuse programm ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 911/2010” COM(2013) 312 final – 2013/0164 (COD)	88
2014/C 67/18	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa Raviametile (EMA) inimeste ravimite kasutamise ravimiohutuse järelevalve toimingute eest makstavate tasude kohta” COM(2013) 472 final – 2013/0222 (COD)	92
2014/C 67/19	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Täielikult elektroonilised riigihanked avaliku halduse moderniseerimiseks”” COM(2013) 453 final	96
2014/C 67/20	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv surveandmete turul kättesaadavaks tegemist käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (uuesti sõnastatud)” COM(2013) 471 final – 2013/0221 (COD)	101
2014/C 67/21	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kohandatakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 290 teatavaid õigusakte, mis näevad ette kontrolliga regulatiivmenetluse kasutamist” COM(2013) 451 final – 2013/0218 (COD) ning teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kohandatakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 290 teatavaid õigusakte, mis näevad õigusküsimuste valdkonnas ette kontrolliga regulatiivmenetluse kasutamist” COM(2013) 452 final – 2013/0220 (COD)	104
2014/C 67/22	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu soovitus romade tõhusaks integreerimiseks liikmesriikides võetavate meetmete kohta” COM(2013) 460 final – 2013/0229 (NLE)	110
2014/C 67/23	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus riiklike tööturuasutuste koostöö tõhustamise kohta” COM(2013) 430 final – 2013/0202 (COD)	116
2014/C 67/24	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Majandus- ja rahaliidu sotsiaalse mõõtme tugevdamine”” COM(2013) 690 final	122

<u>Teatis nr</u>	Sisukord (jätkub)	Lehekül
2014/C 67/25	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Konkurentsivõimelisem ja tõhusam kaitse- ja julgeolekusektor” COM(2013) 542 final	125
2014/C 67/26	Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele – „Energiatehnoloogia ja -innovatsioon” COM(2013) 253 final	132
2014/C 67/27	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Muudetud ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse üleeuroopalisi telekommunikatsioonivõrke hõlmavaid suuniseid ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1336/97/EÜ” COM(2013) 329 final – 2011/0299 (COD)	137
2014/C 67/28	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis „Sinine vöönd, laevanduse ühtne transpordipiirkond” COM(2013) 510 final	141
2014/C 67/29	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „2015. aasta rahvusvaheline kliimamuutusi käsitlev kokkulepe: rahvusvahelise kliimapoliitika kujundamine alates 2020. aastast” COM(2013) 167 final	145
2014/C 67/30	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Strateegilised suunised ELi vesiviljeluse säästvaks arendamiseks” COM(2013) 229 final	150
2014/C 67/31	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Roheline taristu – Euroopa looduskapitali suurendamine” COM(2013) 249 final	153
2014/C 67/32	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 302/2009, milles käsitletakse Atlandi ookeani idaosas ja Vahemeres hariliku tuuni varude taastamise mitmeaastast kava” COM(2013) 250 final – 2013/133 (COD)	157
2014/C 67/33	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kliimamuutustega kohane- mist käsitlev ELi strateegia” COM(2013) 216 final	160

2014/C 67/34	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb ametlikku kontrolli ja muid ametlike toiminguid, mida tehakse eesmärgiga tagada toidu- ja söödaalaste õigusnormide ning loomatervise ja loomade heaolu, taimetervise, taimse paljundusmaterjali ja taimekaitsevahendite eeskirjade kohaldamine ning millega muudetakse määruseid (EÜ) nr 999/2001, (EÜ) nr 1829/2003, (EÜ) nr 1831/2003, (EÜ) nr 1/2005, (EÜ) nr 396/2005, (EÜ) nr 834/2007, (EÜ) nr 1099/2009, (EÜ) nr 1069/2009, (EÜ) nr 1107/2009 ja määruseid (EL) nr 1151/2012, (EL) nr [...] /2013 ning direktiive 98/58/EÜ, 1999/74/EÜ, 2007/43/EÜ, 2008/119/EÜ, 2008/120/EÜ ja 2009/128/EÜ (ametliku kontrolli määrus) COM(2013) 265 final – 2013/0140 (COD) ja teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega nähakse ette sätteid toiduahela, loomade tervise ja heaolu ning taimetervise ja taimse paljundusmaterjaliga seotud kulude haldamise kohta ning muudetakse nõukogu direktiive 98/56/EÜ, 2000/29/EÜ ja 2008/90/EÜ, määruseid (EÜ) nr 178/2002, (EÜ) nr 882/2004 ja (EÜ) nr 396/2005, direktiivi 2009/128/EÜ ja määrust (EÜ) nr 1107/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsused 66/399/EMÜ, 76/894/EMÜ ja 2009/470/EÜ” COM(2013) 327 final – 2013/0169 (COD) 166
2014/C 67/35	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse meretranspordist pärit süsinikdioksiidihete seiret, aruandlust ja kontrolli ning millega muudetakse määrust (EL) nr 525/2013” COM(2013) 480 final – 2013/0224 (COD) ... 170
2014/C 67/36	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Mikro- ja nanoelektronika-komponentide ja -süsteemide Euroopa strateegia” COM(2013) 298 final 175
2014/C 67/37	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiive 2006/112/EÜ ja 2008/118/EÜ seoses Prantsusmaa äärepoolseimate piirkondade ja eriti Mayotte'i staatusega” COM(2013) 577 final – 2013/0280 (CNS) 181
2014/C 67/38	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1083/2006 seoses teatavatele liikmesriikidele Euroopa Sotsiaalfondist eraldatavate rahaliste vahenditega” COM(2013) 560 final – 2013/0271 (COD) 182
2014/C 67/39	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepaneku eelnõu: nõukogu määrus, toidu ja sööda radioaktiivse saastatuse lubatud piirmäärade kehtestamise kohta tuuma- või muu kiirgusavarii korral. Eelnõu on esitatud Euratomi asutamislepingu artikli 31 alusel Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele arvamuse saamiseks” COM(2013) 576 draft 183
2014/C 67/40	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu määrus, millega avatakse teatavate kalandussaaduste importi Kanaari saartele hõlmavad autonoomsed liidu tariifikvoodid aastateks 2014–2020 ja sätestatakse nende haldamine” COM(2013) 552 final – 2013/0266 CNS. 184

EUR-Lexi (<http://new.eur-lex.europa.eu>) kaudu pakutakse otsest ja tasuta juurdepääsu Euroopa Liidu õigusaktidele. Nimetatud veebilehel saab tutvuda *Euroopa Liidu Teatajaga* ning ka lepingute, õigusaktide, kohtupraktika ja ettevalmistatavate õigusaktidega.

Lisateavet Euroopa Liidu kohta saab veebilehelt <http://europa.eu>

Euroopa Liidu Väljaannete Talitus
2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

ET